

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030

Generalny Projektant Planu

Jakub Pietruszewski – POIU nr G-318

Zastępca Generalnego Projektanta Planu

Anna Łoziak

Zespół projektowy Planu:

Kamilla Bezubik, Jarosław Czochoński, Anna Gołędzinowska, Anna Gralewska, Mirosława Hałuzo, Grażyna Kubicz, Anna Łoziak, Lech Michalski, Hanna Obracht-Prondzyńska, Elżbieta Pomierski, Jolanta Rekowska, Mateusz Richert, Izabela Siłkowska, Krzysztof Wojcieszek

Koordinacja grafiki i baz danych:

Bartosz Pępek, Aleksandra Rudzińska

Opracowanie grafiki i baz danych:

Kamilla Bezubik, Jarosław Czochoński, Anna Gołędzinowska, Mirosława Hałuzo, Grażyna Kubicz, Anna Łoziak, Anna Mazur, Barbara Mazurkiewicz, Hanna Obracht-Prondzyńska, Jakub Olech, Bartosz Pępek, Elżbieta Pomierski, Grażyna Radziszewska, Jolanta Rekowska, Maciej Radzikowski, Mateusz Richert, Aleksandra Rudzińska, Izabela Siłkowska, Agnieszka Żebiałowicz-Łach

Współpraca:

Prof. dr hab. Inż. Tomasz Parteka, Anna Błażewicz-Stasiak (Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego)

Z wykorzystaniem opracowania eksperckiego:

Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem
R. Guzik (red.), Centrum Studiów Regionalnych UNIREGIO Sp. j., Kraków, 2015

WYKAZ SKRÓTÓW:

ATUE	Agenda Terytorialna Unii Europejskiej
B&R	system Bike and Ride
CNG	<i>Compressed Natural Gas</i> – gaz ziemny w postaci sprężonej
CWŻ	Centralny Wodociąg Żuławski
DK	droga krajowa
DSRK 2030	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030
ERTMS	Europejski System Zarządzania Ruchem Kolejowym
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GPZ	główny punkt zasilania
GUS BDL	Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych
GZWP	główny zbiornik wód podziemnych
HELCOM	Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku
ITS	Inteligentne Systemy Transportowe
KPOSK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPZK 2030	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
LNG	<i>Liquefied Natural Gas</i> – gaz ziemny w postaci ciekłej
MDW	Międzynarodowa Droga Wodna
MZKZG	Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej
MRP	mapy ryzyka powodziowego
mpzp	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NSIP	Program Inwestycji NATO w Dziedzinie Bezpieczeństwa
OM	obszar metropolitalny
OMG-G-S	Obszar Metropolitalny Gdańsk - Gdynia - Sopot
OZE	odnawialne źródła energii
P&R	system Park and Ride
PERN	Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych
PSSE	Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna
PKM	Pomorska Kolej Metropolitalna SA
PZPOM	Plan zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego
PZPWP	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego
RIPOK	regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych
RPS	Regionalny Program Strategiczny
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SRK 2020	Strategia Rozwoju Kraju 2020
SRWP 2020	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
SSSE	Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna
SWP	Samorząd Województwa Pomorskiego
SZ	Siły Zbrojne
TEN-E	Transeuropejska Sieć Energetyczna
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
UE	Unia Europejska
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury
WODGiK	Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej
VTMIS	Europejski System Monitoringu Ruchu Statków i Informacji
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZIT/ZPT	Zintegrowane Inwestycje/Porozumienia Terytorialne
ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku

SPIS TREŚCI:

WPROWADZENIE	6
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	11
1.1. Europejskie uwarunkowania rozwoju przestrzennego	11
1.2. Krajowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego	14
1.3. Międzywojewódzkie uwarunkowania rozwoju przestrzennego	15
1.4. Uwarunkowania położenia nad Morzem Bałtyckim	16
2. PERSPEKTYWY ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO I SFERA SPOŁECZNA	19
2.1. Procesy demograficzne	19
2.2. Procesy społeczne	20
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	23
3.1. Istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna	23
3.2. Charakterystyka sieci osadniczej	24
3.3. Główne przekształcenia sieci osadniczej	27
3.4. Ranga usługowa ośrodków oraz rozmieszczenie i dostępność usług publicznych	29
3.5. Sfera gospodarcza	36
3.6. Rolnictwo	38
3.7. Turystyka i rekreacja	39
3.8. Powiązania transportowe i infrastrukturalne	41
3.9. Zaopatrzenie w wodę i infrastruktura ochrony środowiska	47
3.10. Energetyka	50
3.11. Telekomunikacja	56
3.12. System ochrony środowiska	57
3.13. Ochrona zasobów środowiska i system obszarów chronionych	63
3.14. Środowisko kulturowe i jego ochrona	65
3.15. Obszary zagrożone powodzią	68
3.16. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne	71
3.17. Obszary udokumentowanego występowania złóż kopalin	72
4. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	75
5. WIZJA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA	80
5.1. Założenia wizji zagospodarowania przestrzennego województwa	80
5.2. Dylematy kształtowania przestrzeni województwa wobec pożądanego scenariusza rozwoju	81
5.3. Wizja i odpowiadający jej model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa	84
6. POLITYKA PRZESTRZENNA	88
6.1. Struktura części kierunkowej Planu	88
6.2. Podstawowe zasady polityki przestrzennego zagospodarowania województwa	90
6.3. Cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa	91
C.1. WYSOKA JAKOŚĆ PRZESTRZENI ZAMIESZKANIA I PRACY	91
K.1.1. KSZTAŁTOWANIE STRUKTUR SIECI OSADNICZEJ ZGODNIE Z WYMOGAMI ŁADU PRZESTRZENNEGO	93
K.1.2. KSZTAŁTOWANIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA MIESZKANIOWEGO	101
K.1.3. RACJONALIZACJA ROZMIESZCZENIA ORAZ POPRAWA DOSTĘPNOŚCI INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG PUBLICZNYCH W TYM ZAKRESIE	106
K.1.4. ZAPOBIEGANIE I OGRANICZANIE SKUTKÓW POWODZI ORAZ INNYCH ZAGROŻEŃ NATURALNYCH	116
C.2. KONKURENCYJNA ORAZ WIELOFUNKCYJNA PRZESTRZEŃ GOSPODARCZA I BEZPIECZEŃSTWO	121
K.2.1. EFEKTYWNE I BEZPIECZNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZESTRZENI PRZEZ GOSPODARKE	123
K.2.2. KSZTAŁTOWANIE STRUKTUR PRZESTRZENNYCH UMOŻLIWIĄJĄCYCH TWORZENIE NOWYCH I TRWAŁYCH MIEJSC PRACY	125
K.2.3. WZMACNIANIE CAŁOROCZNEJ I ATRAKCYJNEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ W OPARCIU O ZASOBY I WALORY PRZYRODNICZO-KULTUROWE, KRAJOBRAZOWE I FUNKCJE METROPOLITALNE	131
K.2.4. KSZTAŁTOWANIE RACJONALNEJ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ SIECI TRANSPORTOWEJ	139
K.2.5. ZWIĘKSZANIE STOPNIA BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO I SPRAWNOŚCI SYSTEMÓW PRODUKCJI, PRZESYŁU I DYSTRYBUCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ I CIEPLNEJ, GAZU, ROPY NAFTOWEJ ORAZ PRODUKTÓW ROPOPOCHODNYCH	153
K.2.6. KSZTAŁTOWANIE STRUKTUR PRZESTRZENNYCH WSPIERAJĄCYCH ZDOLNOŚCI OBRONNE PAŃSTWA ..	161
C.3. ZACHOWANE ZASOBY I WALORY ŚRODOWISKA	164
K.3.1. ZACHOWANIE I ODTWARZANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO SPÓJNOŚCI	166

K.3.2. OCHRONA OBSZARÓW O CHARAKTERYSTYCZNYM KRAJOBRAZIE KULTUROWYM LUB ZNACZENIU HISTORYCZNYM	172
K.3.3. OGRANICZENIE EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA	178
C.4. URUCHOMIONE POTENCJAŁY ROZWOJOWE OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	181
K.4.1. WZMACNIANIE RELACJI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH Z WYKORZYSTANIEM ICH ZRÓŻNICOWANYCH POTENCJAŁÓW	182
K.4.2. KOORDYNACJA POLITYKI PRZESTRZENNEJ NA OBSZARACH SZCZEGÓLNYCH ZJAWISK W SKALI MAKROREGIONALNEJ	199
K.4.3. WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO ZWIĄZANEGO ZE SZCZEGÓLNYMI WALORAMI PRZYRODNICZO-KULTUROWYMI I KRAJOBRAZOWYMI	207
K.4.4. PRZECIWDZIAŁANIE POSTĘPUJĄCEJ MARGINALIZACJI PRZEZ POPRAWĘ DOSTĘPU DO DÓBR I USŁUG I ROZWIJANIE NOWYCH FUNKCJI	211
K.4.5. KSZTAŁTOWANIE WARUNKÓW PRZESTRZENNYCH DLA ROZWOJU STRATEGICZNYCH FUNKCJI GOSPODARCZYCH	217
7. SYSTEM REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ	221
7.1. Założenia systemowe realizacji polityki przestrzennej	221
7.2. Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	223
7.3. Rekomendacje do krajowej polityki przestrzennej i dokumentów o wymiarze terytorialnym	225
8. SYSTEM MONITORINGU PLANU	227
ZAŁĄCZNIK nr 1. Wykaz zadań	229
ZAŁĄCZNIK nr 2. Plansze Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030	239
ZAŁĄCZNIK nr 3. Rysunki poglądowe Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030	239

WPROWADZENIE

Przestanki uchwalenia Planu

1. Dokonane przez zarząd województwa, zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:
 - 1) okresowa ocena dotychczas obowiązującego Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, przyjętego uchwałą nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009 r.;
 - 2) przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym;
 - 3) ocena realizacji inwestycji w latach 2009-2012umożliwiły szeroką diagnozę procesów zachodzących w przestrzeni regionu i tendencji zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.
2. Zasadniczy wniosek z tej diagnozy wskazał na potrzebę przystąpienia do prac nad sporządzeniem nowego *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego*, w tym ze względu na konieczność jego powiązania z obowiązującymi dokumentami określającymi kierunki rozwoju kraju i regionu, przede wszystkim z *Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)*¹ oraz regionalnymi dokumentami strategicznymi, zwłaszcza *Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP 2020)*².
3. Niniejszy *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 (PZPWP, Plan)*, sporządzony został na podstawie uchwały nr 894/XLII/14 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 lipca 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta.

Podstawy prawne

4. Podstawę prawną sporządzenia *Planu* stanowią w szczególności:
 - 1) *ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. 2016, poz. 486)*;
 - 2) *ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2016, poz. 778)*.
5. *Plan* spełnia wymogi, określone w art. 39 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i określa:
 - 1) podstawowe elementy sieci osadniczej województwa, ich powiązania komunikacyjne oraz infrastrukturalne, w tym kierunki powiązań transgranicznych;
 - 2) system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
 - 3) rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (np. obiektów infrastruktury społecznej, technicznej, transportu, turystyki oraz gospodarki morskiej i gospodarki wodnej);
 - 4) granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym;
 - 5) obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
 - 6) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
 - 7) obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin i udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.
6. *Plan* uwzględnia, zgodnie z *ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*:
 - 1) ustalenia koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju (art. 39, ust. 4);
 - 2) ustalenia strategii rozwoju województwa (SRWP 2020), w zakresie, w jakim dotyczy ona spójności dokumentów oraz sytuacji przestrzennej województwa (art. 39a);

¹ Przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (M.P. z 2012 r., poz. 252).

² Przyjęta uchwałą Nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 r.

- 3) zapisy programów zawierających zadania rządowe³, służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym, o których mowa w art. 48 (art. 39, ust. 4);
- 4) inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa zgodnie z ich właściwością, służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, a także wskazanie obszarów przewidzianych do ich realizacji (art. 39, ust.5).
7. *Plan* został opracowany dla obszaru województwa pomorskiego, w granicach określonych *ustawą* z 24 lipca 1998 r. o *wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa* (tj. Dz.U. Nr 96, poz. 603 z późn. zm.).
8. *Plan* sporządzono w oparciu o stan prawny obowiązujący na dzień jego uchwalania, przy uwzględnieniu przepisów prawa miejscowego, w szczególności w zakresie obszarów chronionych, obszarów ochrony środowiska i zabytków.
9. Do zadań samorządu województwa należy również sporządzenie i uchwalenie *planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego* jako części *planu zagospodarowania przestrzennego województwa* (art. 39, ust. 6). Zgodnie z ustaleniami KPZK 2030, za ośrodek wojewódzki przyjmuje się Trójmiasto (Gdańsk, Gdynia, Sopot), zaś sam dokument nosi nazwę *Plan zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk - Gdynia - Sopot (PZPOM)*⁴.
10. *Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego* może obejmować również obszary leżące poza granicami miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (art. 39, ust. 7). W tym zakresie obszar ten definiowany jest jako: trzy powiaty grodzkie: Gdańska, Gdyni i Sopotu oraz osiem powiatów ziemskich: gdański, kartuski, lęborski, malborski, nowodworski, pucki, tczewski i wejherowski.
11. Do Projektu *Planu*, zgodnie z przepisami art. 46, art. 50 i 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), przeprowadzona została strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, w ramach której opracowana została Prognoza oddziaływania na środowisko.
12. Do Projektu *Planu*, zgodnie z wymogiem art. 72 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.), zostało wykonane także przedprojektowe studium: *Aktualizacja opracowania ekofizjograficznego do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego*.
13. Ustawa nie określa perspektywy czasowej *Planu*, jednakże jako akt polityki przestrzennej, a zarazem dokument strategicznego planowania rozwoju, musi on uwzględniać perspektywę realnie ograniczoną możliwościami prognostycznymi, którą określa obowiązująca *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. Z tego względu przyjęto, że horyzont czasowy PZPWP będzie ograniczony rokiem 2030.

Podstawowe pojęcia

14. Do podstawowych pojęć związanych z *Planem* i jego realizacją zaliczają się: polityka przestrzenna województwa i narzędzia realizacji polityki przestrzennej.
15. Polityka przestrzenna województwa to sposób realizacji wizji zagospodarowania przestrzennego województwa w odniesieniu do jego terytorium w perspektywie długookresowej (do roku 2030), polegający na oddziaływaniu na główne elementy zagospodarowania przestrzennego województwa i zapewniający koordynację instrumentów realizacyjnych, będąc przy tym integralną częścią polityki rozwoju, polityka przestrzenna województwa:
 - 1) określa ramy kształtowania przestrzeni województwa w perspektywie długookresowej;
 - 2) łączy i koordynuje działania podejmowane w perspektywie długookresowej na poziomie krajowym (w oparciu o *Długookresową Strategię Rozwoju Kraju 2030 (DSRK 2030)* oraz *Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*) z regionalnymi wyzwaniami i oczekiwaniami wynikającymi z wizji zagospodarowania przestrzennego województwa określonej w *Planie*;

³ Na dzień 31 grudnia 2015 r. nie obowiązywał żaden program rządowy sporządzany w trybie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

⁴ Z uwagi na utworzenie wspólnej dla miast i gmin obszaru metropolitalnego struktury organizacyjnej - Stowarzyszenia Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot (OMGGS), zrezygnowano z nazwy „Obszar Metropolitalny Trójmiasta” - dotychczas stosowanej w dokumentach strategicznych województwa pomorskiego. Szczegółowo uwarunkowania prawne tego Planu zostały przedstawione w *Planie zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego*.

- 3) łączy i koordynuje działania podejmowane w perspektywie średniookresowej na poziomie krajowym (w oparciu o średniookresową *Strategię Rozwoju Kraju 2020 - SRK 2020*) z działaniami realizowanymi na poziomie województwa (w oparciu o *SRWP 2020*).
16. Polityka przestrzenna prowadzona przez władze województwa, organy i instytucje centralne oraz inne podmioty, wyraża się w działaniach polegających na:
- 1) planowaniu i realizacji inwestycji zmieniających zagospodarowanie przestrzenne;
 - 2) określaniu regulacji dotyczących sposobów użytkowania przestrzeni;
 - 3) innych formach oddziaływania na podmioty gospodarki przestrzennej, wpływających na rozmieszczenie inwestycji i różnicowanie przestrzenne zjawisk (procesów) społeczno-gospodarczych.
17. Narzędzia realizacji polityki przestrzennej województwa – to system powiązanych wzajemnie:
- 1) obowiązujących dokumentów strategicznych i programowych, powstających m.in. na podstawie przepisów *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 1649 z późn. zm.), w tym szczególnie wynikających z systemu realizacji *SRK 2020* oraz *SRWP 2020*, które determinują zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa w perspektywie roku 2020 i określają zestaw inwestycji celu publicznego, które są wiążące dla *Planu*;
 - 2) obowiązujących dokumentów strategicznych i programowych długookresowych – wykraczających perspektywą poza rok 2020, które zostały przyjęte przez rząd i inne organy centralne; część z nich określa inwestycje celu publicznego, które są wiążące dla *Planu*;
 - 3) krajowych dokumentów strategicznych i programowych, odnoszących się do okresu po roku 2020, w stosunku do których zapisy *Planu* są podstawą do wyrażania oczekiwań samorządu województwa wobec strony rządowej;
 - 4) regionalnych dokumentów strategicznych i programowych, odnoszących się do okresu po roku 2020, dla których zapisy *Planu* są wiążące.

Rola i funkcje *Planu*

18. Punktem wyjścia dla określenia polityki przestrzennej województwa było zdefiniowanie zasadniczej roli i funkcji *Planu*, jako dokumentu długookresowego w systemie planowania strategicznego i programowania rozwoju województwa.
19. Analiza roli obowiązującego PZPWP (2009) wskazała, że w nowych uwarunkowaniach systemowych programowania rozwoju, w ciągłej grze o przestrzeń, której celem jest osiągnięcie rozwoju zrównoważonego, prowadzącego do spójnego i jednoczesnego tworzenia łańcuchów: społecznego, ekonomicznego, środowiskowego (przyrodniczo-kulturowego) i przestrzennego, konieczne jest przyjęcie odmiennej od dotychczasowej roli *Planu*, jako *Planu rzeczywistej realizacji i koordynacji*.
20. PZWP, jako *Plan rzeczywistej realizacji i koordynacji* wyróżnia się tym, że:
- 1) określa:
 - a) **wizję zagospodarowania przestrzennego województwa** - pożądaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa, z punktu widzenia strategicznych, długofalowych celów rozwoju kraju, określonych w DSRK 2030 i KPZK 2030 oraz celów rozwoju województwa określonych w *SRWP 2020*,
 - b) **politykę przestrzenną** – poprzez przyjęte cele, kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, zasady zagospodarowania przestrzennego (określające sposób realizacji kierunków) oraz działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej służące realizacji kierunków, podporządkowane wizji zagospodarowania przestrzennego województwa,
 - c) **realny** z punktu widzenia uwarunkowań prawnych, **partnerski** z punktu widzenia zaangażowania samorządu województwa w proces kształtowania polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, **innowacyjny** z punktu widzenia metod i technik kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej oraz **skuteczny i efektywny** z punktu widzenia problemów i wyzwań kształtowania przestrzeni województwa **system jego realizacji**;

- 2) polityka przestrzenna w nim zawarta pełni 2 nadrzędne w stosunku do programów rozwoju⁵ funkcje:
 - a) informacyjna – polegająca na uwzględnianiu wynikających ze zobiektywizowanej analizy i oceny cech, właściwości i rozmieszczenia potencjałów terytorialnych, przestrzennych uwarunkowań prowadzenia polityki rozwoju,
 - b) ukierunkowująca – polegająca na dążeniu do optymalizacji rozmieszczenia w przestrzeni inwestycji strukturalnych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w sposób zgodny z zasadami zagospodarowania przestrzennego województwa;
 - 3) określa etapy realizacji wizji zagospodarowania przestrzennego województwa⁶:
 - a) uwzględniając zdeterminowane przedsięwzięcia polityki przestrzennej (do 2020) – wynikające z przesądzeń dokonanych w dokumentach rządowych i regionalnych (SRWP 2020, w tym przedsięwzięcia strategiczne określone w regionalnych programach strategicznych i uwzględnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej, Kontrakcie Terytorialnym) oraz dokumentach zarządców sieci i urządzeń infrastruktury,
 - b) uwzględniając indykatywną listę przedsięwzięć⁷ (do 2020) wynikających ze Zintegrowanych Porozumień Terytorialnych, jednak bez przesądzeń co do ich realizacji,
 - c) uwzględniając przedsięwzięcia polityki przestrzennej (po roku 2020) - wynikające z dokumentów krajowych długookresowych (np. KPZK 2030),
 - d) formułując pożądane (o charakterze postulatywnym) ponadlokalne przedsięwzięcia polityki przestrzennej (po roku 2020), których realizacja wpisuje się w osiągnięcie wizji zagospodarowania przestrzennego województwa w perspektywie roku 2030, jednak przesądzenia co do ich realizacji nie zapadły;
 - 4) wyraża długookresowe interesy rozwojowe województwa dotąd niesprecyzowane w SRWP 2020 i systemie jej realizacji (regionalnych programach strategicznych) np. w zakresie infrastruktury lotniczej i małych portów morskich;
 - 5) poprzez przyjęty system realizacji wzmocniona jest rola tego dokumentu jako aktu kierownictwa wewnętrznego.
21. Plan pełni funkcje:

- 1) **kreacyjną** – określa wizję rozwoju przestrzennego województwa;
- 2) **stanowiącą** - wynika z roli dokumentu w zakresie kształtowania przestrzeni województwa w oparciu o jego zapisy zawarte w tekście i uwzględnione w części graficznej będące:
 - a) **ustaleniami** – ściśle obowiązującymi, oznaczonymi w tekście Planu symbolem „U” i zaznaczonymi tłem szarym, wiążącymi gminy przy sporządzaniu *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego* i zarząd województwa przy uzgodnieniu projektu wymienionego dokumentu; należą do nich m.in. inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z art. 39, ust. 5⁸ ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*;
 - b) **wytycznymi** typu:
 - A, oznaczonymi w tekście Planu symbolem W_{„A”}, wymagającymi rozważenia (jako problem planistyczny) i zaproponowania właściwego indywidualnego rozwiązania planistycznego w trakcie prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
 - B, oznaczonymi w tekście Planu symbolem W_{„B”}, do stosowania (uwzględniania) w działaniach prowadzonych w strukturach SWP,
 - AB, oznaczonymi w tekście Planu symbolem W_{„AB”}, spełniającymi oba powyższe założenia.
 - c) **rekomendacjami** („R”) – stanowiącymi zapisy nie będące ustaleniami i wytycznymi, których uwzględnienie

⁵ Nie dotyczy to programów przewidzianych w systemie realizacji SRWP 2020 – regionalnych programów strategicznych.

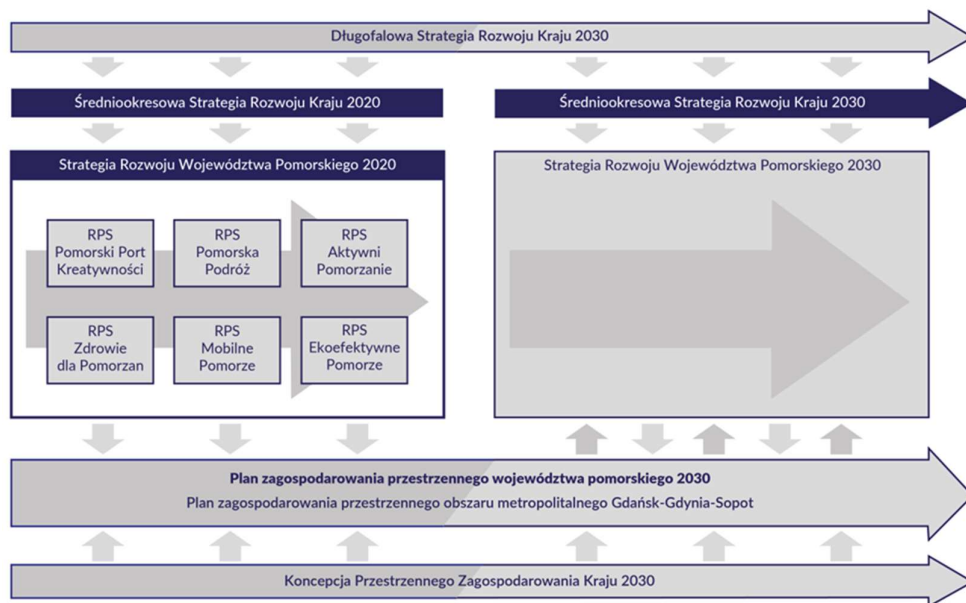
⁶ Określone w *Planie* etapy nie są zobowiązaniem ze strony samorządu województwa.

⁷ Ich realizacja wymaga określenia warunków zabudowy i uzyskania pozwolenia na budowę.

⁸ Uwzględnienie w *Planie* inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, nie przesądza o finansowaniu ich z budżetu państwa czy z budżetu województwa. Inwestycje te będą finansowane zgodnie z ustawowymi kompetencjami przez tych, którzy je ustanowili lub wnioskowali o ich ustanowienie w programach, o których mowa w art. 39, ust. 5. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

w dokumentach planistycznych jest wskazane, ale brak ich uwzględnienia nie może stanowić o odmowie uzgodnienia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

- d) lokalizacje elementów, o których mowa w tekście *Planu*, na rysunkach Planu (to jest planszach i rysunkach poglądowych), nie stanowią ustaleń *Planu* i ze względu na regionalną skalę nie mogą być bezpośrednio przenoszone do części graficznej opracowań planistycznych w skalach bardziej szczegółowych (np. do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), o charakterze:
- punktowym – wskazują tylko lokalizację ogólną na terenie danej gminy lub rejonu,
 - liniowym – dotyczą generalnych kierunków, powiązania punktu początkowego z końcowym, o charakterze struktury,
 - powierzchniowym – poza elementami określonymi w przepisach prawa, odnoszą się tylko do wskazań rejonu występowania zjawiska, procesu lub pożądanych kierunków rozwoju, ale wymagają uszczegółowienia na poziomie powiatu lub gminy bądź określenia szczegółowych granic przez właściwy organ (np. proponowane nowe obszary ochrony przyrody),
- e) **koordynacyjno-regulacyjną** w zakresie:
- integrowania krajowej, regionalnej i lokalnej polityki przestrzennej (integracja pionowa),
 - integrowania działań wynikających ze strategii i programów rozwojowych województwa (integracja pozioma),
 - wskazania rozwiązań planistycznych zapewniających możliwość realizacji działań i przedsięwzięć inwestycyjnych niezbędnych do osiągnięcia celów rozwojowych województwa, związanych z kształtowaniem struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz minimalizowaniem kolizji i konfliktów przestrzennych,
- f) **informacyjno-edukacyjną** - służy wzbogacaniu wiedzy poszczególnych mieszkańców, pracowników administracji publicznej, inwestorów o przestrzeni województwa w zakresie wielowymiarowych uwarunkowań rozwoju województwa, obejmujących przede wszystkim specyfikę przestrzeni województwa i relacje zewnętrzne,
- g) **promocyjno-marketingową** - określa wartości przestrzeni w zakresie wskazywania optymalnych przestrzeni dla inicjatyw kapitału prywatnego, publicznego i społecznego.

RYC. 1. FUNKCJE PZPWP 2030 W ZARZĄDZANIU ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA W PERSPEKTYWIE ROKU 2030

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1.1. Europejskie uwarunkowania rozwoju przestrzennego

Międzynarodowe czynniki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej

1. Do podstawowych zewnętrznych determinant zmian struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa w perspektywie roku 2030 należą czynniki o charakterze:

- 1) globalnym:
 - a) postępująca koncentracja potencjału gospodarczego i ludnościowego w obszarach metropolitalnych oraz wzrost ich międzynarodowych powiązań,
 - b) niestabilna sytuacja polityczna w krajach wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego (Bliski Wschód), powodująca skokowe zmiany ich cen, a także wprowadzanie nowych technologii energooszczędnych i poszukiwanie alternatywnych źródeł energii,
 - c) wzrost aktywności o charakterze militarnym i terrorystycznym, niestabilna i mało przewidywalna sytuacja na Wschodzie Europy i Bliskim Wschodzie, uruchamiająca masowe ruchy migracyjne,
 - d) postępujące zmiany klimatu, w tym wzrost intensywności i zasięgu zjawisk ekstremalnych;
- 2) europejskim:
 - a) utrzymująca się słaba koniunktura i niekorzystne perspektywy wzrostu gospodarczego w krajach UE oraz kryzys w strefie euro i związane z tym nasilające się nastroje antyunijne,
 - b) niekontrolowana fala migracji, zwłaszcza z Europy Wschodniej, Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki,
 - c) nasilająca się, zwłaszcza w państwach postsocjalistycznych, suburbanizacja i wyludnianie się centrów dużych miast,
 - d) polityka gospodarcza UE, podejmująca wyzwania związane z reindustrializacją,
 - e) polityka UE (w tym legislacja) na rzecz zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów oraz energii, zmniejszenia emisji CO₂ i zwiększenia udziału energii odnawialnej,
 - f) uzależnienie UE od dostaw surowców energetycznych,
 - g) rozwój transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T, w ramach której na terenie województwa przebiegają lub są planowane do realizacji elementy sieci bazowej i kompleksowej,
 - h) aktywna polityka ekologiczna w stosunku do Morza Bałtyckiego oraz Morskich Obszarów Chronionych (HELCOM – MPA), Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000, Ostoi ptasich IBA oraz wdrażanie koncepcji zielonej infrastruktury.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020

2. Istotnym uwarunkowaniem rozwoju przestrzennego regionu jest *Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020* (ATUE). Celem ATUE jest określenie strategicznych rekomendacji rozwoju terytorialnego zgodnie z zasadami spójności terytorialnej⁹, do których należą:

- 1) *wspieranie policentrycznego i zrównoważonego rozwoju terytorialnego;*
- 2) *wspieranie zintegrowanego rozwoju w miastach oraz regionach wiejskich i na obszarach o szczególnych uwarunkowaniach;*
- 3) *integracja terytorialna w transgranicznych i ponadnarodowych regionach funkcjonalnych;*
- 4) *zapewnienie globalnej konkurencyjności regionów w oparciu o silne gospodarki lokalne;*
- 5) *usprawnienie powiązań terytorialnych na rzecz obywateli, społeczności i przedsiębiorstw;*
- 6) *kształtowanie powiązań między ekologicznymi, krajobrazowymi i kulturowymi walorami regionów.*

3. Dla *Planu* ATUE oznacza konieczność:

- 1) określenia roli i funkcji obszaru metropolitalnego mającego szansę uczestniczyć w globalnej konkurencji;

⁹ Spójność terytorialna stanowi jakościowe dopełnienie mechanizmów solidarności oraz pokazuje, że najlepszym rozwiązaniem jest dostosowanie możliwości rozwojowych do uwarunkowań danego obszaru.

- 2) kształtowania otwartego systemu przestrzennego województwa, uwzględniającego w większym niż dotychczas stopniu uwarunkowania struktury funkcjonalno-przestrzennej województw sąsiednich i relacje funkcjonalno-przestrzenne zachodzące między ośrodkami przygranicznymi (np. relacje Słupsk - Koszalin, Kwidzyn - Grudziądz, Malbork - Elbląg czy Chojnice - Tuchola);
- 3) wzmacniania procesów rozwojowych w ośrodku regionalnym (Słupsk) i kilku ośrodkach subregionalnych (układ bipolarny Chojnice-Człuchów, Kwidzyn, Lębork, Malbork, Starogard Gdański), jako elementów równoważenia w obliczu narastającej koncentracji procesów rozwojowych w Trójmieście;
- 4) określenia granic miejskich obszarów funkcjonalnych oraz zasad ich zagospodarowania wynikających z lokalnych uwarunkowań, w tym zdefiniowanie najważniejszych kierunków rozwojowych tych obszarów;
- 5) zastosowania indywidualnego podejścia do ścieżek rozwoju obszarów wiejskich, tak aby w oparciu o ich położenie, zróżnicowanie terytorialne i zidentyfikowane potencjały rozwojowe, właściwie ukierunkować wsparcie;
- 6) uwzględnienia w zagospodarowaniu przestrzennym województwa istotnych aspektów zagospodarowania obszarów morskich, podlegających także planowaniu przestrzennemu;
- 7) uwzględnienia aspektów położenia i powiązań z przestrzenią Regionu Morza Bałtyckiego;
- 8) rozpoznania warunków kształtowania transgranicznego obszaru metropolitalnego Trójmiasto – Kaliningrad.

Wytyczne sieci TEN-T

4. Do istotnych uwarunkowań rozwoju przestrzennego należą wytyczne sieci TEN-T¹⁰. Na terenie województwa wyznaczono korytarz sieci bazowej¹¹ *Bałtyk - Adriatyk* (BAC - *Baltic-Adriatic Corridor*) prowadzący z portów Gdańska i Gdyni¹² przez Katowice i dalej Czechy, Słowację i Austrię do portów Morza Adriatyckiego: Koper (Słowenia) oraz Wenecja, Triest i Rawenna (Włochy), a w ramach korytarza BAC utworzony został także towarowy korytarz kolejowy¹³ RFC 5.
5. Na terenie województwa położone są następujące liniowe i węzłowe elementy infrastruktury transportowej TEN-T:
 - 1) sieć bazowa, do której należą:
 - a) porty morskie w Gdańsku i Gdyni,
 - b) Port Lotniczy im. L. Wałęsy w Gdańsku,
 - c) linie kolejowe (towarowe): nr 9 (Warszawa Wschodnia - Gdańsk Główny), nr 131 (Chorzów Batory - Tczew), nr 204 (Malbork - Braniewo),
 - d) linie kolejowe (pasażerskie): nr 9 (Warszawa Wschodnia - Gdańsk Główny), nr 204 (Malbork - Braniewo),
 - e) droga nr A1 (Rusocin – Goryczki – gr. państwa) i nr S7 (Gdynia - Gdańsk – Warszawa – Rabka Zdrój),
 - f) węzeł miejski Gdańsk/Gdynia;
 - 2) sieć kompleksowa, do której należą:
 - a) linie kolejowe (towarowe): nr 201 (Gdynia Port - Kościerzyna - Nowa Wieś Wielka), nr 202 (Gdańsk Główny - Stargard), nr 203 (odcinek Tczew - Łąg Wschód),
 - b) linie kolejowe (pasażerskie): nr 131 (Tczew - Chorzów Batory), nr 201 (Gdynia Port - Kościerzyna - Maksymilianowo), nr 202 (Gdańsk Główny - Stargard), nr 203 (odcinek Tczew - Łąg Wschód),
 - c) droga nr S6 (Gdańsk - Szczecin).

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające instrument „Łącząc Europę”, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 680/2007 i (WE) nr 67/2010.

¹¹ Każdy korytarz sieci bazowej obejmuje wszystkie rodzaje transportu (drogowy, kolejowy, wodny śródlądowy, morski i lotniczy), a w szczególności platformy połączeń między różnymi rodzajami transportu (porty morskie, porty śródlądowe, porty lotnicze, terminale kolejowe), co ułatwi świadczenie efektywnych i zrównoważonych usług transportu towarowego.

¹² Korytarz posiada także odgańlenie z zespołu portów Szczecin – Świnoujście do Katowic.

¹³ Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 913/2010 z dnia 22 września 2010 r. w sprawie europejskiej sieci kolejowej ukierunkowanej na konkurencyjny transport towarowy.

Wytyczne sieci TEN-E

6. Do zewnętrznych uwarunkowań energetycznych należy zaliczyć wytyczne sieci TEN-E¹⁴, w ramach których wymienia się wybrane projekty priorytetowe, w tym projekty leżące w interesie Europy:
- 1) sieci elektroenergetyczne EL.7 Pierścień Bałtycki (obejmujący Norwegię - Szwecję - Finlandię - Danię - Niemcy - Polskę - Litwę - Łotwę - Estonię - Rosję), służący zwiększaniu zdolności przesyłowych elektroenergetycznych połączeń wzajemnych oraz integracji zlokalizowanych na morzu elektrowni wiatrowych;
 - 2) sieci gazowe NG.1 - Zjednoczone Królestwo - Holandia - Belgia - Dania - Szwecja - Niemcy - Polska - Litwa - Łotwa - Estonia - Finlandia - Rosja: gazociągi mające połączyć niektóre z głównych źródeł dostaw gazu w Europie, poprawić współdziałanie sieci oraz zwiększyć bezpieczeństwo dostaw, w tym gazociągi przeprowadzone drogą lądową z Rosji do Polski i Niemiec, nowe gazociągi zwiększające zdolności przesyłowe sieci w Polsce;
 - 3) sieci gazowe NG.4 - terminale skroplonego gazu ziemnego (LNG) m.in. w Polsce, służące dywersyfikacji źródeł dostaw i punktów wejściowych, łącznie z podłączeniami terminali LNG do sieci przesyłowych;
 - 4) sieci gazowe NG.5 - obiekty zwiększające pojemność podziemnych magazynów gazu ziemnego m.in. w regionie Morza Bałtyckiego.

Europejskie uwarunkowania środowiskowe

7. Do zewnętrznych uwarunkowań środowiskowych należy zaliczyć:
- 1) zachowanie i ochronę obszarów chronionych:
 - a) korytarzy ekologicznych, łączących większe naturalne struktury przyrodnicze i stanowiących korytarze migracyjne o randze europejskiej, w tym w szczególności pas przybrzeżny Bałtyku, Dolinę Wisły oraz lasy i doliny rzeczne strefy Pojezierzy Południowobałtyckich,
 - b) o znaczeniu międzynarodowym, w tym Słowińskiego Światowego Rezerwatu Biosfery, Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie, obszarów wodno-błotnych konwencji RAMSAR, Morskich Obszarów Chronionych - MPA (d. BSPA) - tworzących tzw. Zielony Pierścień Bałtyku, oraz obszarów Natura 2000 (ostoje ptasie i siedliskowe), a także tworzenie nowych - zabezpieczających cenne dla przyrody europejskiej zasoby biotyczne,
 - c) dziedzictwa kulturowego, w tym Zespołu Zamkowego w Malborku, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO oraz innych potencjalnych obiektów o takim charakterze;
 - 2) ramy polityki energetyczno-klimatycznej UE do 2030 r., z których wynikają trzy cele do realizacji:
 - a) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 40% do 2030 r. względem 1990 r.,
 - b) osiągnięcie do 2030 r. 27% udziału energii odnawialnej w konsumpcji energii dla wszystkich państw UE (obecnie udział ten wynosi ok. 14%),
 - c) zwiększenie efektywności energetycznej o co najmniej 27% (w oparciu m.in. o *sieci inteligentne*);
 - 3) *Ramową Dyrektywę Wodną*¹⁵, ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej; zobowiązującą państwa członkowskie do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych; celem jej jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód do 2015 r. i dotyczy:
 - a) zaspokojenia zapotrzebowania na wodę ludności, rolnictwa i przemysłu,
 - b) promowania zrównoważonego korzystania z wód,
 - c) ochrony wód i ekosystemów znajdujących się w dobrym stanie ekologicznym,
 - d) poprawy jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka,
 - e) zmniejszenia zanieczyszczenia wód podziemnych,
 - f) zmniejszenia skutków powodzi i suszy.

¹⁴ Decyzja nr 1364/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. ustanawiająca wytyczne dla transeuropejskich sieci energetycznych oraz uchylająca decyzję 96/391/WE i decyzję nr 1229/2003/WE.

¹⁵ Dyrektywa 2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r.

- 4) *Dyrektywę Powodziową*¹⁶, będącą uzupełnieniem prawodawstwa wspólnotowego w zakresie gospodarowania wodami; nadrzędnym jej celem jest ograniczanie ryzyka powodziowego i zmniejszanie następstw powodzi poprzez dążenie do właściwego zarządzania ryzykiem, jakie może stwarzać powódź dla zdrowia, środowiska, działalności gospodarczej i dziedzictwa kulturowego;
- 5) *Dyrektywę w sprawie Strategii Morskiej*¹⁷, w której określone zostały niezbędne działania na rzecz osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu ekologicznego środowiska morskiego najpóźniej do 2020 r.;
- 6) *Dyrektywę w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy*¹⁸ (CAFE); jej najważniejszym celem jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń i dostosowanie stężeń do odpowiednich standardów poprzez realizację programów naprawczych;
- 7) *Europejską Konwencję Krajobrazową*¹⁹, której celem jest promowanie działań na rzecz krajobrazu, jego ochrony, zarządzania i planowania oraz organizowania europejskiej współpracy w tym zakresie.

1.2. Krajowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego

Krajowe czynniki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej

8. Do podstawowych krajowych determinant zmian struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa w perspektywie roku 2030 należą:
 - 1) chaos przestrzenny w strefach podmiejskich;
 - 2) wzrost zapotrzebowania na rozwój kolejowych przewozów pasażerskich w relacjach między- i wewnątrz-aglomeracyjnych oraz rozwój miejskiego transportu zbiorowego;
 - 3) pakiet zasadniczych publicznych inwestycji infrastrukturalnych współfinansowanych przez UE w perspektywie 2014-2020, określonych w Kontrakcie Terytorialnym dla województwa, oraz spadek poziomu zaangażowania UE w rozwój infrastruktury publicznej po roku 2020;
 - 4) skala inwestycji publicznych, zwłaszcza infrastrukturalnych, w perspektywie następnych kilkunastu lat będzie zależna od wielkości obciążeń budżetów publicznych (państwa, samorządów terytorialnych i innych podmiotów) wydatkami stałymi (np. spłaty zobowiązań na wkład własny do projektów unijnych);
 - 5) wydłużanie okresu aktywności zawodowej jako pochodna wzrostu długości życia i starzenia się społeczeństwa;
 - 6) potencjalna realizacja w regionie przedsięwzięć o istotnym oddziaływaniu ponadregionalnym, np. kanał przez Mierzę Wiślaną, elektrownia jądrowa, baza systemu obrony przeciwrakietowej, eksploatacja niekonwencjonalnych złóż węglowodorów (gaz z łupków).

Cele wynikające z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

9. Dokumentem strategicznym wyrażającym politykę zagospodarowania przestrzennego kraju jest *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (KPZK). Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju sformułowana w KPZK realizuje cele rozwoju kraju w odniesieniu do całości polskiej przestrzeni – cel strategiczny KPZK został sformułowany, jako: *Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.*
10. Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach.
11. Cel strategiczny sformułowany w KPZK został uszczegółowiony przez sześć następujących, odnoszących się do elementów struktury przestrzennej kraju, celów polityki przestrzennego zagospodarowania, ściśle powiązanych i dopełniających się wzajemnie, które należy traktować łącznie:

¹⁶ Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

¹⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r., ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego.

¹⁸ Dyrektywa 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21 maja 2008 r.

¹⁹ sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. i ratyfikowana przez Prezydenta RP w dniu 24 czerwca 2004 r. (Dz.U. 2006, nr 14, poz. 98).

- 1) Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;
- 2) Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- 3) Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- 4) Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- 5) Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- 6) Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Obszary funkcjonalne w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030

12. W stosunku do planów zagospodarowania przestrzennego województw KPZK nakłada obowiązek wdrożenia ustaleń i zaleceń odnoszących się do obszarów funkcjonalnych i podjęcia wobec nich działań o charakterze planistycznym - opracowania strategii, planów i studiów zagospodarowania przestrzennego. KPZK wprowadza dwie kategorie obszarów funkcjonalnych:

- 1) obligatoryjne, będące ustaleniami KPZK, które muszą być wprowadzone do *Planu* i objęte zaprogramowanymi działaniami, co jest warunkiem uzgodnienia *Planu* z KPZK przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego (szczegółowo omówione w Rozdziale 4);
- 2) fakultatywne (zalecane) do ujęcia w *Planie* jako realizacja ogólnych wskazań celów polityki przestrzennej państwa, pomocnych przy formułowaniu zapisów *Planu*.

KPZK nie przesądza o szczegółowej delimitacji poszczególnych obszarów funkcjonalnych, pozostawiając to zadanie odpowiednim organom państwa (np. ministrowi ds. rozwoju regionalnego, prezesowi KZGW) oraz samorządom województw.

1.3. Międzywojewódzkie uwarunkowania rozwoju przestrzennego

Międzywojewódzkie powiązania przestrzenne

13. Województwo pomorskie sąsiaduje z 4 województwami: kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim, oraz na niewielkim odcinku z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Z sąsiedztwa województw wynika szereg istotnych uwarunkowań, wymagających współpracy w zakresie rozwoju przestrzennego. Zakres możliwej i pożądanej współpracy na poziomie województw obejmuje:

- 1) **obszary chronione**, w tym:
 - a) zintegrowanie form i działań ochrony przyrody Zalewu Wiślanego i jego otoczenia (parki krajobrazowe: Mierzei Wiślanej i Wysoczyzny Elbląskiej) (woj. warmińsko-mazurskie), z uwzględnieniem perspektyw współpracy międzynarodowej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej,
 - b) wdrażanie zasad zagospodarowania, określonych w planach ochrony parków krajobrazowych położonych na obszarze obu województw (Tucholski i Pojezierza Ławskiego) (woj. kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie),
 - c) ukształtowanie powiązań przyrodniczych obszarów chronionych w ramach korytarzy ekologicznych (wszystkie województwa),
- 2) **ochronę zasobów**, w tym:
 - a) poprawę stanu czystości wód rzek, zwłaszcza Wisły i Zalewu Wiślanego (województwa w zlewni Wisły),
 - b) Zintegrowane Zarządzanie Obszarami Przybrzeżnymi (ZZOP) (woj.: zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie);
- 3) **system transportowy**, w tym:
 - a) rozwój infrastruktury sieci TEN-T (woj. warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie i zachodniopomorskie),

- b) wersyfikacja struktury funkcjonalno-technicznej sieci dróg wojewódzkich (kategoryzacja i klasyfikacja techniczna),
 - c) rewitalizacja dróg wodnych E-40 i E-70 (woj. warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, zachodniopomorskie i wielkopolskie),
 - d) wypracowanie wspólnych strategii działań w zakresie reaktywacji linii kolejowych (wszystkie województwa);
- 4) **systemy infrastruktury technicznej**, w tym wykorzystanie potencjału gospodarczego (transportowego i hydroenergetycznego) rzeki Wisły;
- 5) **turystykę**, w tym:
- a) ukształtowanie spójnej sieci międzynarodowych i międzyregionalnych tras rowerowych jako produktów turystycznych (wszystkie województwa),
 - b) ukształtowanie międzynarodowego szlaku morskiego wzdłuż Bałtyku (woj. warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie),
 - c) wykorzystanie potencjału Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie (woj. kujawsko-pomorskie).

1.4. Uwarunkowania położenia nad Morzem Bałtyckim

Powiązania regionu z polskimi obszarami morskimi

14. W aspekcie rozwoju przestrzennego bardzo istotne są uwarunkowania wynikające z położenia województwa nad Morzem Bałtyckim - północną granicę województwa stanowi bowiem linia brzegowa Bałtyku o długości 316 km (z Półwyspem Helskim), a ogólna długość wybrzeża - morskich wód wewnętrznych i morza terytorialnego, wynosi - 358 km.
15. Na obecne i potencjalne powiązania województwa z polskimi obszarami morskimi składają się:
- 1) **przyrodnicze obszary objęte ochroną:**
 - a) parki narodowe – Słowiński Park Narodowy,
 - b) specjalne obszary ochrony ptaków Natura 2000 – PLB 990002 *Przybrzeżne wody Bałtyku*, PLB220005 *Zatoka Pucka*, PLC 990001 *Ławica Słupska*, PLB 280010 *Zalew Wiślany*; obszary Natura 2000 mające znaczenie dla Wspólnoty: PLC 990001 *Ławica Słupska*, PLH 220023 *Ostoja Słowińska*, PLH 220032 *Zatoka Pucka i Półwysp Helski*, PLH 280007 *Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana*, PLH220105 *Klify i Rafy Kamienne Orłowa*,
 - c) parki krajobrazowe – Nadmorski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana”;
 - 2) **udokumentowane i potencjalne zasoby złóż kopalin, w tym:**
 - a) wstępnie rozpoznane złoża gazu ziemnego – B4 i B6,
 - b) zagospodarowane złoża ropy naftowej – B3 i B8,
 - c) złoża ropy naftowej i współwystępującego gazu, objęte koncesjami na wydobycie – *Gotlandia, Gaz Północ, Gaz Południe, Rozewie, Łeba, Sambia W, Sambia E*,
 - d) potencjalne złoża gazu z łupków;
 - 3) **krajobrazy kulturowe**, w postaci sieci latarni morskich oraz wraków archeologicznych licznych na Zatoce Gdańskiej i Zatoce Puckiej;
 - 4) **infrastruktura transportu morskiego:**
 - a) 11 portów morskich – Gdańsk, Gdynia, Hel, Jastarnia, Kąty Rybackie, Krynica Morska, Łeba, Puck, Rowy, Ustka, Władysławowo,
 - b) 34 przystanie morskie – Chałupy I, Chałupy II, Chłapowo, Dębki, Dalmor w Gdyni, Górki Wschodnie, Górki Zachodnie, Jantar, Jastarnia I, Jastarnia II, Jastarnia III, Jelitkowo, Karwia, Kąty Rybackie I, Kąty Rybackie II, Kąty Rybackie III, Kuźnica I, Kuźnica II, „Leśniczówka” w Krynicy Morskiej, Marina Gdynia, Mechelinki, Moło Sopot, Nowa Karczma, Obtuże, Oksywie, Orłowo, Osłonino, Piaski, Rewa I, Rewa II, Sopot, Stegna, Swarzewo, „Żegluga Gdańska” w Gdyni,
 - c) tory podejściowe do portów morskich;

- 5) **system infrastruktury energetycznej:**
- a) kable elektroenergetyczne – 450 kV (GPZ Słupsk Wierzbęcino – Karlshamn Szwecja),
 - b) gazociągi – podmorski gazociąg z platformy wydobywczej *Baltic Beta*, wydobywającej węglowodory ze złoża B3 do elektrociepłowni we Władysławowie,
 - c) rurociąg - DN 500 (złoże ropy naftowej B3 – Władysławowo),
 - d) planowane/realizowane morskie farmy wiatrowe – *Baltica* o mocy 1.045,5 MW²⁰ oraz *Bałtyk Środkowy III* o przewidywanej zainstalowanej mocy 1.200 MW²¹ (na północ od Łeby),
 - e) planowane sieci przesyłowe, pozwalające na wykorzystanie możliwości produkcji energii elektrycznej w związku z budową nowych źródeł energii na polskich obszarach morskich, w tym trzy mające planowane wyjście na ląd w okolicy Ustki i jedna w okolicy Lubiatowa, dla których w planie zagospodarowania przestrzennego województwa należy wyznaczyć korytarze przesyłowe;
- 6) **inne systemy infrastruktury technicznej, w tym:**
- a) kanał zrzutowy oczyszczonych ścieków komunalnych z Grupowej Oczyszczalni Ścieków *Dębogórze* do Zatoki Puckiej w m. Mechelinki (gm. Kosakowo) – kolektorem głębokowodnym 2,3 km od linii brzegowej,
 - b) rurociąg tłoczny o długości 2,5 km, odprowadzający oczyszczone ścieki z Oczyszczalni Gdańsk Wschód w głąb Zatoki Gdańskiej poprzez przepompownię ścieków Bogatka;
- 7) **strefy ograniczeń związane z potrzebami obronności i bezpieczeństwa państwa:**
- a) poligony morskie Marynarki Wojennej RP – *na wysokości Zatoki Gdańskiej, Mierzei Wiślanej, półwyspu Helskiego* oraz *Ustki*, przeznaczone do wsparcia wykonywania zadań przez różne typy okrętów nawodnych i podwodnych oraz lotnictwo morskie; stanowią je akweny, tory wodne i kotwicowiska, okresowo zamykane dla żeglugi i rybołówstwa na czas prowadzonych ćwiczeń i strzelań z użyciem środków bojowych, uwarunkowanych także uczestnictwem Polski w NATO.

Potencjalne konflikty przestrzenne na styku ląd - morze

16. Zagospodarowanie obszarów morskich może generować określone konflikty przestrzenne - kolizje funkcji planowanych na morzu z funkcjami planowanymi na lądzie zachodzić mogą np. w relacjach:
- 1) rozwój akwakultury służącej ochronie środowiska morskiego (np. doświadczalne hodowle małż redukujących zawartość fosforu i azotu w wodzie - w rejonie ujścia Wisły) i rozwój funkcji transportowych dróg wodnych śródlądowych (MDW E-70 i E-40);
 - 2) rozwój funkcji związanych z czerpaniem pożytków z morza (np. energetyki wiatrowej, górnictwa morskiego) i budowa odpowiedniej infrastruktury na lądzie (np. do odbioru mocy z morskich farm wiatrowych, odbioru wydobywanych kopalin), gdzie rozwijają się funkcje turystyczne.

Celowe rezerwy w obrębie morskiej i lądowej przestrzeni

17. Analizy zagospodarowania przestrzennego²² wskazują, iż w perspektywie do 2030 r. można spodziewać się potrzeb zabezpieczenia przestrzeni morskiej na cele związane z:
- 1) rozbudową potencjału gospodarki morskiej, opartej na funkcjach sieci portów morskich;
 - 2) turystycznym wykorzystaniem zasobów naturalnych i kulturowych wybrzeża morskiego;
 - 3) przemysłowym i energetycznym wykorzystaniem zasobów morza, w tym na potrzeby układu chłodzenia dla przyszłej elektrowni jądrowej;
 - 4) zrównoważonym rozwojem turystyki nadmorskiej (obszary kąpieliskowe) i morskiej (np. żeglarstwo, windsurfing i kitesurfing), pozwalającym na zachowanie rybołówstwa jako istotnej funkcji miejscowości nadmorskich;

²⁰ Farma *Baltica* będzie powstawała w pięciu etapach na północ od Władysławowa, z których ostatni etap zakończy się w 2030 r. Obiekt zostanie podłączony do stacji elektroenergetycznej 400/110 kV *Żarnowiec*.

²¹ Umowa przyłączeniowa obejmuje podłączenie turbin elektrowni do stacji elektroenergetycznej 400/110 kV *Słupsk Wierzbęcino*.

²² *Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich*, sporządzone przez Instytut Morski w Gdańsku na zlecenie konsorcjum urzędów morskich, 2015.

- 5) zapewnieniem warunków bezpiecznej migracji ryb dwuśrodowiskowych oraz zachowaniem spójności systemu ekologicznego i jego powiązań z systemem lądowym oraz trwałości szczególnie cennych przyrodniczych obszarów chronionych;
 - 6) występowaniem potencjalnych źródeł poważnych awarii infrastruktury związanej z bezpieczeństwem państwa, skoncentrowanych w rejonie Trójmiasta oraz w obszarze nadmorskim.
18. W związku z przewidywanym rozwojem zainwestowania na morzu, przy projektowaniu zagospodarowania przestrzennego strefy lądowej należy uwzględnić, w ścisłej współpracy z odpowiednim urzędem morskim, potrzeby zabezpieczenia przestrzeni lądowej (jeśli jest to konieczne) pod rozwój niezbędnej infrastruktury wynikającej ze sposobów zagospodarowania przestrzeni morskiej (morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej).

2. PERSPEKTYWY ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO I SFERA SPOŁECZNA

2.1. Procesy demograficzne

Wzrost liczby ludności

1. Województwo w 2014 r. zamieszkiwało 2.307.710 osób, co stanowiło 6% ogółu populacji Polski i pod względem liczby ludności plasowało je na 6. pozycji w kraju, przy średniej gęstości zaludnienia 126 os/km². Ludność zamieszkała w miastach stanowi 64,4% populacji województwa, co lokuje region pomorski na 4. pozycji – za województwami śląskim, dolnośląskim i zachodniopomorskim.
2. Dodatni i wysoki na tle kraju przyrost rzeczywisty, utrzymujący się w województwie od kilkunastu lat (w 2015 r. wyniósł 2,95%), jest wynikiem utrzymujących się od wielu lat: dodatniego salda migracji (w 2015 r. 1,45‰ - 2. pozycja po województwie mazowieckim) oraz wysokiego przyrostu naturalnego (w 2015 r. 1,5‰ - najwyższy w całym kraju, przy średniej -0,7‰ dla Polski).

Zróżnicowanie salda ludności w gminach

3. Na przestrzeni ostatnich 15 lat zauważalne jest jednak znaczne zróżnicowanie przestrzenne sytuacji demograficznej, przy czym należy podkreślić wzrastającą liczbę gmin o rzeczywistym ubytku liczby ludności. Wyróżnia się 2 grupy gmin, o skrajnie zróżnicowanym saldzie ludności:
 - 1) gminy regresji demograficznej lub braku większych zmian w ujemnym saldzie ludności, do których należą m.in.:
 - a) gminy Pobrzeża (Choczewo, Damnica, Główny, Lębork, Nowa Wieś Lęborska, Potęgowo),
 - b) gminy graniczące z województwami sąsiednimi (np. Czarne, Debrzno, Dzierzgoń, Gardeja, Miastko, Osieczna, Sadlinki i Stary Dzierzgoń),
 - c) miasta (poza Brusami, Gdańskiem, Pruszczem Gdańskim, Redą, Rumią, Skarszewami, Skórczem, Władysławowem i Żukowem),
 - d) gminy wschodniej części Żuław (od linii Wisły) (Lichnowy, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Ostaszewo, Stare Pole, Stegna i Sztutowo);
 - 2) gminy progresji demograficznej lub braku większych zmian w dodatnim saldzie ludności, do których należą m.in.:
 - a) gminy objęte procesami suburbanizacji w sąsiedztwie Trójmiasta oraz stref przedmiejskich większych miast (Bytów, Chojnice, Człuchów, Kartuzy, Kościerzyna, Malbork, Puck, Starogard Gdański i Tczew),
 - b) gminy o silnych tradycjach Kaszubskich (np. Sierakowice, Stężyca, Sulęcyno),
 - c) miasto Gdańsk, gdzie dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ubytek naturalny.

Struktura wiekowa ludności

4. Społeczeństwo Pomorza należy do młodych – średni wiek mieszkańca województwa wynosi 37 lat (w kraju 38,7 lat). Potencjał ludnościowy regionu, mierzony udziałem osób w wieku produkcyjnym w całości populacji, odpowiada średniej wartości dla Polski, co świadczy o stosunkowo stabilnej kondycji demograficznej regionu.
5. Korzystnie prezentuje się województwo pod względem wartości współczynnika obciążenia demograficznego, która wynosi 59,2% i plasuje województwo na 6. pozycji w kraju. Wynika to bezpośrednio z najwyższego na tle kraju udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (19,5%) i jednego z najniższych ludności w wieku poprodukcyjnym (17,7%). Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 60,7 osób w wieku nieprodukcyjnym w miastach i 56,5 osób na wsi i jest to najbardziej progresywna na tle kraju struktura wieku mieszkańców, choć widoczne są symptomy starzenia się ludności.
6. Wraz z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i spadkiem liczby ludzi młodych zmniejsza się również wskaźnik dzietności. W województwie, na przestrzeni ostatnich lat, spadek wskaźnika dzietności nie jest znaczący, jednak w podziale na podregiony niepokojąco wypada podregion starogardzki, w którym od 2002 r. liczba urodzeń przypadająca na 100 kobiet w wieku produkcyjnym spadła ze 149 do 136, co jest wartością porównywalną dla obszarów o silnej tendencji depopulacji. Utrzymywanie się w długim okresie dzietności na niskim poziomie, wymuszonej przez czynniki ekonomiczne, grozi wpadnięciem w pułapkę strukturalną, gdyż może doprowadzić do utrwalenia w społeczeństwie nowego modelu rodziny bezdzietnej bądź jednodzietnej, a to w rezultacie w pośredni sposób wpłynie destabilizująco na aspekty gospodarcze.

Prognoza demograficzna

7. Prognoza demograficzna GUS do 2030 dla województwa przewiduje wzrost liczby ludności do 2030 r. o 1,4%, czyli do poziomu prawie 2.334 tys. osób. Migracje ludności z miast na obszary wiejskie spowodują obniżenie poziomu urbanizacji z 64,9% w 2013 r. do 61,3% w 2030. Do 2030 r. w województwie występować będą różnokierunkowe zmiany w liczebności poszczególnych grup wiekowych ludności, kreujące popyt na dobra i usługi jak też warunkujące procesy na rynku pracy, w tym szacuje się, że:
- 1) liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) będzie obniżać się ze 107,4 tys. w 2015 r. do 88,0 tys. w 2030 r., przy czym w latach 2015-2020 spadek będzie gwałtowny i wyniesie ponad 12 tys.;
 - 2) liczba dzieci w wieku szkolnym (szkoły podstawowe 7-12 lat) do roku 2020 będzie rosła ze 150 tys. w 2015 r. do 160 tys. w 2020 r., po czym zacznie gwałtownie spadać, osiągając w 2030 r. około 140,6 tys.;
 - 3) liczba młodzieży w wieku szkolnym (gimnazja 13-15 lat) będzie rosła od 69,4 tys. w 2015 r. do 78,7 tys. w 2025 r., po czym zacznie spadać do 71 tys. w 2030 r.;
 - 4) liczba młodzieży w wieku szkolnym ponadgimnazjalnym (16-18 lat) do 2020 r. będzie spadać do poziomu 67,8 tys. w 2020 r. po czym do 2025 r. zacznie rosła osiągając 83,6 tys., a następnie spadnie o prawie 10 tys. osiągając w roku 2030 poziom 73,5 tys. – porównywalnym z wyjściowym w 2015 r. (73,3 tys.);
 - 5) liczba młodzieży w wieku akademickim (19-24 lat) do 2025 r. spadnie o 31 tys. ze 171 tys. w 2015 r. do 140,0 tys. w 2015 r.), po czym będzie wzrastać do poziomu 11,6 tys. w 2030 r.;
 - 6) liczba osób w wieku produkcyjnym, tj. potencjalne zasoby pracy (kobiety w wieku 15-59 lat i mężczyźni w wieku 15-64 lata) będzie spadać z 1.508,2 tys. w 2015 r. do 1.426,4 tys. w 2030 r.,
 - 7) liczba osób w wieku emerytalnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) będzie wzrastać z poziomu 423 tys. w 2015 r. do poziomu 570 tys. w 2030 r. – w związku z powyższymi danymi, w wyniku procesów demograficznych i wydłużania się przeciętnego dalszego trwania życia, ludność tej grupy wiekowej będzie zdecydowanie wyższa niż obecnie - o prawie 150 tys. osób.
8. W układzie powiatów przewiduje się, że do 2030 r.:
- 1) w 12 powiatach przewidywany jest spadek liczby ludności – największy, powyżej 10%, wystąpi w Sopocie i Słupsku, w przedziale między 5-10% w Gdyni oraz powiatach człuchowskim i sztumskim oraz do 5% w powiatach: malborskim, nowodworskim, Gdańsku, lęborskim, bytowskim, tczewskim i kwidzińskim;
 - 2) w pozostałych powiatach należy oczekiwać wzrostu liczby mieszkańców, przy czym największy przyrost 10% wystąpi w powiatach otaczających Trójmiasto: gdańskim, kartuskim, wejherowskim i puckim zaś w powiatach: kościerskim, słupskim, starogardzkim i chojnickim przyrost liczby ludności będzie minimalny – do 2%.
9. Rezultatem procesów demograficznych w województwie w perspektywie 2030 r. będzie:
- 1) utrzymanie się relatywnie korzystnej na tle kraju struktury wieku mieszkańców oraz opóźnienie niekorzystnych procesów w stosunku do całego kraju;
 - 2) wydłużenie się przeciętnej długości życia, a w związku z tym wzrost wydatków socjalnych na różne usługi dla ludności w wieku emerytalnym;
 - 3) widoczna (podobnie jak w całym kraju) tendencja spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz stały wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym;
 - 4) wzrost obciążenia demograficznego ludności.

2.2. Procesy społeczne

Kondycja oraz stan zdrowia mieszkańców

10. Wskaźnikiem pośrednio odzwierciedlającym kondycję oraz stan zdrowia mieszkańców i będącym jednocześnie częściową wartością oceny jakości życia jest przeciętna długość życia. W latach 2000-2014 przeciętna długość życia w województwie wydłużyła się o 3,8 roku wśród mężczyzn (74,4 lat) oraz o 3,4 roku wśród kobiet (81,5 lat). Zgodnie z założeniami *Prognozy demograficznej GUS 2050*²³, w perspektywie 2030 r. przeciętne trwanie życia

²³ *Prognoza demograficzna na lata 2014 – 2050*, GUS, Warszawa, 2014.

w województwie będzie nadal wydłużało się, osiągając w 2030 r. wartości wyższe o 3,5 roku dla mężczyzn (77,9 lat) i 2,6 roku dla kobiet (84,1 lat).

11. Od szeregu lat jednostką chorobową najczęściej występującą wśród mieszkańców regionu są choroby układu krążenia, stanowiące w 2013 r. 42,1% przyczyn wszystkich zgonów (o 3,7 p. proc. niższe od średniej krajowej). Kolejną grupą chorób są nowotwory, które w 2013 r. spowodowały 28,9% wszystkich zgonów mieszkańców województwa (o 3,4 p. proc. więcej od średniej dla całego kraju), przy czym wartości te w ciągu ostatnich lat utrzymują się na zbliżonym poziomie. Wzrost przeciętnego trwania życia w perspektywie 2030 r. oraz obserwowane generalne pozytywne zmiany w zachowaniach prozdrowotnych ludności (zmiany w sposobie odżywiania, spożywania alkoholu, wzrost aktywności fizycznej) i coraz powszechniejsze badania profilaktyczne, pozwalają prognozować tendencje spadkowe umieralności na powyższe choroby cywilizacyjne.

Poziom wykształcenia mieszkańców

12. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. 70,8% społeczeństwa województwa legitymowało się wykształceniem ponadgimnazjalnym, z czego 17,6% wykształceniem na poziomie wyższym (o 0,6 p. proc. więcej w odniesieniu do całej Polski) i plasuje województwo pod tym względem na 2. pozycji, zaraz za woj. mazowieckim.
13. Poziom wykształcenia w województwie jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie, w tym:
 - 1) odsetek osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym waha się od 59,5% w powiecie sztumskim i 61,1% w powiecie bytowskim do 78,9% i 79,8% odpowiednio w Gdyni i Sopocie;
 - 2) największe różnice pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa zaobserwować można pod względem liczby osób posiadających wykształcenie wyższe - od 9,7% w powiatach bytowskim i nowodworskim do 26,8% w Gdyni, 27,0% w Gdańsku i 33,4% w Sopocie.
14. Prognozowane zmiany w zakresie poziomu wykształcenia w perspektywie 2030 r. będą raczej wskazywały na wzrost poziomu wykształcenia na poziomie średnim zawodowym, w tym technicznym oraz wyższym. Dalsze przekształcenia struktury bazy ekonomicznej na poziomach lokalnym i regionalnym będą generowały wzrost zapotrzebowania rynku pracy na absolwentów szkół średnich zawodowych i wyższych, co będzie szansą na dalszą modernizację regionu.

Aktywność zawodowa mieszkańców

15. Aktywność zawodowa mieszkańców w latach 1999-2014 utrzymuje się na porównywalnym poziomie - w 2014 r. współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku powyżej 15 roku życia wyniósł 56,5%. Zasadniczym wyzwaniem rozwojowym jest problem bierności zawodowej, dotyczący znacznej grupy osób, przede wszystkim kobiet, stanowiących ponad 60% ogółu osób biernych zawodowo w województwie. Z uwagi na trendy demograficzne w perspektywie 2030 r. w wartościach bezwzględnych odnotowany zostanie wzrost liczby osób biernych zawodowo (przede wszystkim wzrost liczby emerytów).
16. W województwie obserwowane są pozytywne zmiany, jeśli chodzi o poziom zatrudnienia: w latach 1999-2014 wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku powyżej 15 roku życia wzrósł z 47,5% do 50,9%, co dało województwu 4. pozycję w Polsce. W perspektywie 2030 r., niezależnie od wieku emerytalnego, wartość wskaźnika zatrudnienia dla osób w wieku powyżej 15 roku życia powinna wzrastać.
17. Rok 2016 jest czwartym z rzędu, w którym odnotowywany jest spadek bezrobocia i zdecydowana poprawa sytuacji na rynku pracy - według stanu na koniec czerwca 2016 r. stopa bezrobocia w województwie wyniosła 7,8%.
18. Od lat najniższą stopę bezrobocia odnotowuje się w Sopocie, najwyższą w powiecie nowodworskim. Wśród podstawowych zróżnicowań na rynku pracy należy podkreślić, że:
 - 1) w odniesieniu do kraju:
 - a) sytuacja jest bardzo dobra i dobra w strefie centralnej województwa, która obejmuje Trójmiasto wraz z powiatem gdańskim - najniższą wartość stopy bezrobocia na koniec czerwca 2016 r. odnotowano w Sopocie (3,0%), Gdańsku (3,8%), Gdyni (4,4%),
 - b) najtrudniejsza sytuacja jest w powiecie człuchowskim (17,6%), malborskim (17,5%), sztumskim (16,7%), nowodworskim (16,3%) i bytowskim (15,2%), które należą do grupy 10% powiatów o najwyższym

bezrobociu w Polsce, w których w stosunku do pozostałej części kraju, zależnie od tendencji krajowych towarzyszy zazwyczaj wyższy od średniej jego wzrost i najniższy spadek;

- 2) w skali województwa zauważalna jest zależność wynikająca bezpośrednio z odległości od Trójmiasta - udział bezrobotnych zarejestrowanych wśród ludności w wieku produkcyjnym wzrasta wraz ze zmniejszającą się dostępnością transportową do rdzenia metropolii - Miastko (17,8%), Czarna Dąbrówka (17,3%), Debrno (16,7%), Kępice (16,4%) i Dębica Kaszubska (16,3%) i utrzymuje się w województwie zachodniopomorskim w powiatach koszalińskim i szczecineckim.

Pomoc społeczna

19. Wskaźnik deprywacji społecznej²⁴ w województwie wyniósł w 2013 r. 50,2 os./1000 mieszkańców, przy czym wartości relatywnie wysokie zanotowały powiaty: słupski (85,7), kwidzyński (83) oraz sztumski, człuchowski, lęborski i malborski (w przedziale 75-80). Istotną barierą społeczną, warunkującą kierunki polityki przestrzennej, jest skala zagrożenia ubóstwem (w regionie poniżej średniej krajowej).
20. Ubóstwo jest głównym powodem korzystania z pomocy społecznej dla 70% świadczeniobiorców w województwie, w układzie powiatów tą przyczynę wymieniają najczęściej świadczeniobiorcy w Słupsku (85%) oraz powiatach lęborskim, kwidzyńskim i sztumskim (po 77%). Dwie kolejne przyczyny korzystania z pomocy społecznej to:
 - 1) bezrobocie deklarowane przez 47% świadczeniobiorców w województwie, najwięcej w powiatach sztumskim (69%), malborskim (64%) i człuchowskim (62%);
 - 2) niepełnosprawność deklarowana przez 45% świadczeniobiorców w województwie, najwięcej w Gdyni i Słupsku (po 57%) oraz w Sopocie (56%) i Gdańsku (55%).

²⁴ Mierzony liczbą osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3.1. Istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna

1. Główną determinantą struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa są warunki przyrodnicze, wpływające na historyczne ukształtowanie jej powiązanych elementów. Struktura przestrzenna i funkcjonalna oparta o warunki przyrodnicze wykazuje znaczną trwałość i będzie wywierała zasadniczy wpływ na dalszy rozwój regionu.

Struktura węzłowa

2. Strukturę węzłową przestrzeni województwa tworzy zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków osadniczych. Poszczególne elementy systemu osadniczego, relacje zachodzące pomiędzy ośrodkami a ich bezpośrednim (funkcjonalnym) otoczeniem, jak też relacje w powiązaniach zewnętrznych są wypadkową tej struktury.
3. Struktura węzłowa przestrzeni województwa obejmuje:
 - 1) ośrodki położone w strefie funkcjonalnej obszaru metropolitalnego (OM)²⁵:
 - a) dominujący ośrodek wojewódzki stanowiący rdzeń obszaru metropolitalnego - Gdańsk, Gdynia, Sopot,
 - b) silne ośrodki wyznaczające zasięg policentrycznego wielofunkcyjnego pasma osadniczego - Tczew i Wejherowo,
 - c) pozostałe ośrodki o zróżnicowanej randze i funkcji;
 - 2) ośrodki kształtujące układy bipolarne: Słupsk-Ustka, Chojnice-Człuchów i Malbork-Sztum;
 - 3) pozostałe ośrodki o zróżnicowanej randze i funkcji, w tym: Bytów, Kościerzyna, Kwidzyn, Lębork i Starogard Gdański.
4. Największa koncentracja ośrodków charakterystyczna jest dla północno-wschodniej części województwa.
5. Wokół głównych ośrodków węzłowych obserwowany jest intensywny rozwój osadnictwa, obszary podmiejskie zaludniane są przez mieszkańców znajdujących zatrudnienie w działalnościach pozarolniczych, w dużej mierze w oparciu o miejsca pracy oferowane w miastach, zmienia się sposób zagospodarowania tych obszarów, jak również zasięg oddziaływania ośrodka węzłowego oraz charakter relacji łączących go z bezpośrednim otoczeniem.
6. Miejskie obszary funkcjonalne kształtują się zarówno wokół Trójmiasta (zgodnie z KPZK, rozumianego jako szersze ujęcie ośrodka wojewódzkiego), Słupska, jak i innych większych ośrodków miejskich.

Układy węzłowo-pasmowe

7. Układy węzłowo-pasmowe kształtują się w nawiązaniu do przebiegu i rangi elementów systemów transportowego i infrastruktury technicznej, na które składają się:
 - 1) węzły transportowe zapewniające powiązania międzynarodowe oraz umożliwiające przeładunek towarów i przesiadanie się pasażerów na (pasmowy) układ lądowych dróg komunikacyjnych:
 - a) porty morskie w Gdańsku i Gdyni,
 - b) Port Lotniczy im. L. Wałęsy w Gdańsku;
 - 2) podstawowe korytarze infrastrukturalne, których zasięg związany jest w szczególności z infrastrukturą sieci TEN-T i TEN-E:
 - a) nadwiślańsko-zatokowy, obejmujący: drogę nr A1 (odcinek: Rusocin-Toruń), drogę nr 91 (odcinek: Gdańsk-Toruń), linię kolejową nr 9 (odcinek: Gdańsk Główny - Prabuty), nr 131 (odcinek: Tczew-Smętowo), nr 207 (odcinek: Malbork-Kwidzyn-Gardeja), rzekę Wisłę oraz systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej oraz gazu i produktów naftowych,
 - b) północny, obejmujący: drogę nr 6 (odcinek: Słupsk - Gdańsk - Rusocin), nr 7 (odcinek: Gdańsk - Elbląg) oraz linię kolejową nr 9 (odcinek: Gdańsk Główny-Prabuty) i nr 202 (odcinek: Gdańsk Główny-Gdynia Główna - Słupsk) oraz systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej i gazociąg wysokiego

²⁵ W *Planie* tożsama z zasięgiem miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego.

- ciśnienia, prowadzący z terminalu regazyfikacyjnego w Świnoujściu,
- c) południowy, obejmujący: drogę nr 22 (odcinek: Elbląg–Malbork–Tczew–Starogard Gdański–Chojnice–Człuchów) oraz linii kolejowej nr 203 (odcinek: Tczew–Starogard Gdański–Chojnice–Człuchów),
 - d) środkowo-pojezierny, obejmujący: drogę nr 20 (odcinek: Gdynia–Kościerzyna - Miastko) oraz linię kolejową nr 201 (odcinek: Gdynia Główna–Kościerzyna - Łąg).
8. Przygotowane do realizacji projekty drogowo-kolejowe (budowa drogi S11, modernizacja linii kolejowej nr 405) wskazują na możliwość ukształtowania w przyszłości południkowego pasma infrastrukturalnego Środkowego Pomorza, domykającego po stronie zachodniej ruszt transportowy regionu.
9. Układ pasmowo-węzłowy obejmuje także sieć powiązań ekologicznych, warunkujących zachowanie równowagi środowiska, w tym jego bioróżnorodności (pasma korytarzy ekologicznych łączą i przenikają przyrodnicze „węzłowe” obszary).

Układy strefowe

10. Podstawowy układ strefowy województwa obejmuje 6 stref zróżnicowanych funkcjonalnie:
- 1) strefa nadmorska o charakterze turystyczno-rekreacyjnym, z miejscowościami turystycznymi oraz licznymi obszarami przyrodniczymi o różnych reżimach ochronnych, obejmująca również zespoły portowo-przemysłowo-usługowe Gdańska i Gdyni;
 - 2) strefa bezpośredniego oddziaływania wielofunkcyjnego pasma osadniczego²⁶;
 - 3) strefa pobrzeża o charakterze rolno-leśnym, obejmująca Lębork i Słupsk;
 - 4) strefa pojezierna o charakterze rolno-leśnym (Pojezierze Kaszubskie i Hławskie) i leśno-rolnym (Bory Tucholskie) oraz rozwiniętymi funkcjami turystyczno-rekreacyjnymi, związanym z zespołami jezior;
 - 5) strefa Żuław i Doliny Wisły o charakterze rolnym;
 - 6) strefa zaborsko-krajeńska o charakterze rolno-leśnym (na południe od Chojnic i Człuchowa) oraz leśnym (okolice Czarska i Czarnego).
- Strefy, mimo zróżnicowania, są ze sobą częściowo powiązane korytarzami ekologicznymi, wymagającymi dalszej ochrony i wzmocnienia oraz kształtowania nowych powiązań ekologicznych, zwłaszcza w rejonach ich przecinania się z elementami antropogenicznymi.
11. Wysoki stopień zainwestowania rekreacyjnego i intensywności użytkowania przestrzeni cechuje Mierzeje Helską, Mierzeję Wiślaną, Trójmiasto oraz tereny Pojezierza Kaszubskiego, mniejszy – pas nadmorski na zachód od Nadmorskiego Parku Krajobrazowego oraz obszar Borów Tucholskich. Szybko narasta zainwestowanie stref położonych blisko aglomeracji na cele mieszkaniowe i rekreacyjne – pobyt weekendowy, świąteczny, urlopowy.

3.2. Charakterystyka sieci osadniczej

Ujęcia struktury i elementów sieci osadniczej

12. Struktura sieci osadniczej województwa rozpatrywana jest w czterech zasadniczych ujęciach:
- 1) ponadregionalnym, odnoszącym się do Gdańska, Gdyni i Sopotu, jako ośrodków uczestniczących w strukturze funkcjonalnej całego kraju oraz wymianie międzynarodowej, skupiających większość funkcji ponadregionalnych; jest to złożona pasmowa struktura rdzeniowa kształtującej się metropolii;
 - 2) regionalnym, dotyczącym Słupska, byłego miasta wojewódzkiego, obsługującego potrzeby i zadania na obszarze województwa i w swoim obszarze ciężenia, w tym w zakresie funkcji wyższego rzędu, stanowiącego wraz z Ustką kształtujący się układ;
 - 3) subregionalnym, dotyczącym ośrodków i układów równoważących procesy rozwojowe w różnych częściach województwa (Bytów, Chojnice-Człuchów, Kwidzyn, Kościerzyna, Lębork, Malbork-Sztum, Starogard Gdański), oferujących usługi wynikające w szczególności z ich rangi powiatowej;
 - 4) lokalnym, obejmującym jednostki obsługujące potrzeby lokalne, ale wpływające również na procesy w skali województwa lub jego części.

²⁶ Rozciągającego się od Wejherowa do Tczewa.

13. Hierarchia ośrodków położonych w OM wymaga odrębnego ujęcia, w tym w szczególności dla Tczewa²⁷ i Wejherowa. Rola i znaczenie obydwu - położonych na końcach wielofunkcyjnego pasma osadniczego miast - dla obsługi obszarów otaczających jest zdecydowanie większa niż pozostałych ośrodków w obszarze pozarządowym OM, co predestynuje je do miana ośrodków regionalnych. Jednocześnie bezpośrednie sąsiedztwo Trójmiasta, jako najważniejszego ośrodka usługowego, o największym rynku pracy w regionie, wpływa na zmniejszenie ich roli w ujęciu wojewódzkim.

Podział administracyjny

14. W styczniu 2015 r. podział administracyjny województwa pomorskiego uwzględnił 20 powiatów, w tym 4 miasta na prawach powiatu (gminy o statusie miasta wykonującego zadania powiatu: Gdańsk, Gdynia, Słupsk, Sopot) oraz 16 powiatów skupiających od 5 do 13 gmin. Łącznie w granicach województwa pomorskiego funkcjonowały 123 gminy, w tym:

- 1) 23 miejskie;
- 2) 19 miejsko-wiejskich;
- 3) 81 wiejskich.

15. Średnio każdy z 16 powiatów ziemskich województwa pomorskiego zamieszkiwany jest przez ok. 91 tys. mieszkańców. Największą liczbę mieszkańców skupiają powiaty: wejherowski (206 tys.), starogardzki (128 tys.) i kartuski (125 tys.), najmniejszą: nowodworski (36 tys.), sztumski (43 tys.) i człuchowski (57 tys.).

16. W granicach powiatów ziemskich znajduje się od 1 do 4 miast różnej wielkości. Miasta koncentrują niewiele poniżej połowy wszystkich mieszkańców tych powiatów. Najmniejszy udział ludności miast w ogólnej liczbie mieszkańców powiatów ziemskich w 2013 r. charakteryzował powiaty: kartuski (17%), słupski (21%) i gdański (27%). Dysproporcje uwarunkowane są ilością i wielkością miast zlokalizowanych na obszarze poszczególnych powiatów.

17. Przeciętna powierzchnia powiatu ziemskiego to 1.116 km², grodzkiego 114 km². Najmniejszym powiatem ziemskim jest pucki (572 km²). Największe położone są w zachodniej części województwa: słupski (2.304 km²) i bytowski (2.192 km²).

18. Przeciętna liczba mieszkańców w gminie kształtuje się na poziomie 16,4 tys. mieszkańców. Najliczniej zaludnione są gminy miejskie. Wśród gmin wiejskich i wiejskich obszarów gmin miejsko-wiejskich, największą liczbą mieszkańców cechują się obszary położone w bezpośrednim sąsiedztwie największych miast i wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych. Gminami wiejskimi skupiającymi największą liczbę mieszkańców (przewyższającą średnią dla wszystkich gmin) pod koniec 2013 r. były: Puck (24,9 tys.), Pruszcz Gdański (24,7 tys.), Wejherowo (23 tys.), Sierakowice (18,6 tys.) i Chojnice (18 tys.).

Główne parametry urbanizacji

19. Sieć osadniczą województwa na początku 2015 r. tworzyły 42 miasta oraz 2.861 miejscowości wiejskich.

20. Wskaźnik urbanizacji, tzn. udział ludności miast w ogólnej liczbie mieszkańców, ulega nieznacznemu, choć systematycznemu zmniejszaniu, osiągając w końcu 2015 r. poziom 64,4% (1995 r. – 69,1%, 2000 r. – 68,4%, 2005 r. – 67,3%, 2010 r. – 66,0%)²⁸.

21. Pod względem liczby mieszkańców w 2014 r. struktura wielkości ośrodków miejskich przedstawiała się następująco:

- 1) powyżej 100 tys. mieszkańców: Gdańsk (461,5), Gdynia (247,8), w których koncentrowało się ok. 31% ogółu mieszkańców województwa;
- 2) w przedziale od 50–100 tys. mieszkańców: Słupsk (93,2), Tczew (60,6) i Wejherowo (50,3);
- 3) w przedziale od 20–50 tys. – 7 miast powiatowych: Starogard Gdański (48,3), Chojnice (40,1), Malbork (39,0), Kwidzyn (38,8), Lębork (35,4), Pruszcz Gdański (29,3), Kościerzyna (23,7) i Sopot (37,7), a także Rumia (47,6)

²⁷Transportowy węzeł integracyjny o znaczeniu krajowym.

²⁸ Tendencja zniżkowa wskaźnika wynika z istotnego wzrostu liczby ludności wiejskiej, związanego zarówno z większym udziałem przyrostu naturalnego na tych obszarach, jak i z postępującymi procesami rozprzestrzeniania się osadnictwa miejskiego poza granice administracyjne miast (suburbanizacji) oraz przekształceniami osadnictwa wiejskiego.

- i Reda (23,6) – 2 ośrodki nie będące miastami powiatowymi, które obok Wejherowa i Pruszcz Gdańskiego zanotowały w ostatnich latach największy wzrost liczby mieszkańców;
- 4) w przedziale od 10–20 tys. mieszkańców – 10 miast, w tym 6 stolic powiatów: Bytów (17,0), Kartuzy (14,8), Człuchów (14,2), Puck (11,3), Sztum (10,3), Nowy Dwór Gdański (10,0) oraz miasta: Ustka (16,1), Władysławowo (15,5), Miastko (10,9) i Czernikowo (10,0);
 - 5) w przedziale od 5–10 tys. – 9 ośrodków: Prabuty (8,8), Pelplin (8,2), Skarszewy (7,1), Gniew (6,9), Żukowo (6,5), Czarne (6,1), Dzierżgoń (5,6), Debrzno (5,2) i Brusy (5,1);
 - 6) w przedziale poniżej 5 tys. mieszkańców było kilka miast nadmorskich (przynajmniej poza sezonem): Jastarnia, Łeba, Hel i Krynica Morska, a także Nowy Staw, Kępice, Skórcz i Czarna Woda.
22. Dynamiczne zmiany liczby ludności zachodzą w miejscowościach wiejskich położonych w bezpośrednim sąsiedztwie Trójmiasta, a liczba miejscowości powyżej 2 tys. mieszkańców w latach 1998-2011 wzrosła z 17 do 45²⁹. Do najludniejszych wsi należą Sierakowice (7,4 tys.), Luzino (7,3), Bolszewo (gm. Wejherowo, 6,8), Straszyn (gm. Pruszcz Gdański, 6,5), Gościcino (gm. Wejherowo, 5,8), Kolbudy (3,6), Kiełpino (gm. Kartuzy, 3,4), Chwaszczyno (gm. Żukowo, 3,4), Łęgowo (gm. Pruszcz Gdański, 3,2), Banino (gm. Żukowo, 3,2), Kowale (gm. Kolbudy, 3,2).
23. Średnia gęstość zaludnienia brutto³⁰ w województwie wynosi 126 os./km², przy czym jest ona bardzo zróżnicowana przestrzennie i według danych z 2014 r. kształtowała się następująco:
- 1) w miastach od 12 os./km² (Krynica Morska) do 2.707 os./km² (Tczew);
 - 2) w gminach wiejskich od 13 os./km² (Smołdzino) do 246 os./km² (Kosakowo);
 - 3) w gminach około trójmiejskich i wzdłuż Wisły odnotowano najwyższe wartości (powyżej 100 os./km²);
 - 4) do najmniej zaludnionych zaliczają się gminy zachodniej części województwa.

Dostępność ośrodków i istniejące powiązania w sieci osadniczej³¹

24. Istotny wpływ na strukturę sieci osadniczej i relacje funkcjonalno-przestrzenne ma położenie stolicy województwa z dala od jego geometrycznego środka. Położenie Gdańska na obrzeżach województwa sprawia, że mimo stosunkowo dobrze rozwiniętej sieci dróg, obserwowane odległości czasowe między najbardziej odległymi gminami województwa a Gdańskiem są znaczne.
25. Charakterystyczna jest dwudzielność przestrzeni województwa, związana przede wszystkim z:
- 1) dobrą dostępnością i rosnącą skalą powiązań funkcjonalno-przestrzennych w obszarze metropolitalnym (najwyższą w paśmie osadniczym wzdłuż ciągu kolejowego: Łębork – Gdynia – Gdańsk – Tczew) i jednocześnie niedostatkiem powiązań oraz słabą dostępnością w obszarach peryferyjnych, zwłaszcza w zachodniej części województwa;
 - 2) wyraźnym podziałem województwa na część środkową (byłe województwo gdańskie) oraz zachodnią (byłe województwo słupskie), a także wewnętrznym podziałem powiatu chojnickiego (byłe województwo bydgoskie); wszystkie miasta tych obszarów ciążą wyraźniej do swoich „dawnych” stolic niż do Gdańska.
26. Obszary o najsłabszej dostępności drogowej do najważniejszych węzłów sieci osadniczej znajdują się na peryferiach województwa i są to:
- 1) gminy powiatów człuchowskiego i bytowskiego (Miastko, Koczała, Lipnica);
 - 2) wybrane gminy nadmorskie położone peryferyjnie względem DK nr 6 (Smołdzino, Główczyce, Choczewo).
- Słaba dostępność zachodniej części województwa, przekładająca się na wybrane aspekty poziomu życia (dostępność do usług, miejsc pracy), skutkuje odpływem migracyjnym do obszarów charakteryzujących się lepszą dostępnością i poziomem rozwoju.
27. W warunkach zrównoważonej, policentrycznej sieci osadniczej przyjmuje się, że czas dojazdu do stolicy regionu nie powinien przekraczać 100–120 min., a do miasta na poziomie regionalnym (powyżej 100 tys. mieszkańców)

²⁹ W stosunku do 1998 r. w czołówce kilkunastu największych miejscowości wiejskich niewiele się zmieniło. Wyraźną dynamikę można zauważyć w przypadku dwóch miejscowości: Kowale (gm. Kolbudy) oraz Banino (gm. Żukowo), które awansowały odpowiednio z pozycji 548. na 13. i ze 162. na 14. Znaczny awans zanotowało także Chwaszczyno (gm. Żukowo) z 32. na 11 pozycję.

³⁰ W stosunku do powierzchni całkowitej JST.

³¹ Na podstawie: *Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem*, UniRegio, 2015.

60–80 min. Na przeważającej części obszaru województwa standard ten jest spełniony, z wyjątkiem powiatów człuchowskiego i chojnickiego, gdzie czas dojazdu do Gdańska przekracza 120 min. Analiza dostępności drogowej dla powiatów człuchowskiego i chojnickiego wskazuje na potrzebę wykreowania w tym obszarze silnego ośrodka, którym mogłyby być Chojnice wraz z Człuchowem, w ramach kształtującej się bipolarnej aglomeracji, a zaletą tego układu jest jego wielkość, położenie na skrzyżowaniu szlaków drogowych i kolejowych oraz brak ośrodków o analogicznej randze w promieniu 80 km.

28. We wschodniej i południowo-wschodniej części województwa dostępność drogowa do miasta powyżej 100 tys. mieszkańców jest dobra lub bardzo dobra, co wynika z bliskiego sąsiedztwa Elbląga i Grudziądza. Problemem jest wskazanie, który z pomorskich ośrodków subregionalnych położonych w tym obszarze, powinien mieć porównywalną z nimi rangę (ośrodka regionalnego) i stanowić istotny element w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa. Rozważa się ten problem następująco:

- 1) Kwidzyn, Malbork, Tczew i Starogard Gdański usytuowane są w odległości ok. 30 min. od większych ośrodków, konkurując z nimi, a także między sobą o ciężenia usługowe;
- 2) jedynym miastem w tym rejonie, które ma potencjał miasta regionalnego (ze względu na skalę i jakość powiązań, a także położenie na skrzyżowaniu najważniejszych szlaków komunikacyjnych) jest Tczew, jednak bliskie położenie w stosunku do Gdańska (a także Elbląga) zmniejsza jego rolę i znaczenie (w porównaniu np. ze Słupskiem).

29. Z perspektywy poziomu życia mieszkańców i ich codziennych potrzeb często ważniejsza od dostępności do stolicy regionu, zwłaszcza w obszarach peryferyjnych, jest dostępność do innych ośrodków miejskich różnej rangi. Dostępność do najbliższego miasta, nawiązująca do gęstości sieci miejskiej, a także przebiegu dróg, jest:

- 1) najlepsza w strefie aglomeracji Trójmiasta, pasa nadwiślańskiego oraz korytarza transportowego południowego (Starogard Gdański – Człuchów);
- 2) wyraźnie słabsza na obszarach pojezierzy oraz wiejskich gmin nadmorskich.

30. Dostępność do miast powiatowych jest pochodną wielkości powiatu, jego kształtu, a w obszarach pojezierzy także obecności jezior, które są barierami mogącymi powodować znaczne wydłużenie drogi. Gminami najbardziej oddalonymi od siedzib swoich powiatów są: Koczała (powiat człuchowski), Karsin (powiat kościerski), a także miasto Hel (powiat pucki). Jedynym ośrodkiem, który mógłby pełnić funkcje powiatowe, a tym samym poprawiać dostępność do tego typu ośrodka dla znacznego obszaru o niskiej dostępności – zachodniej części powiatu bytowskiego i północnej człuchowskiego – jest Miastko. Zasadność wzmocnienia rangi (a co za tym idzie i roli) tego miasta potwierdzają wyniki analiz prowadzonych pod kątem wyznaczenia zasięgów miejskich obszarów funkcjonalnych³², zgodnie z którymi Miastko jest jedynym ośrodkiem nie będącym siedzibą powiatu o wyraźnie formującej się strefie funkcjonalnej.

31. W systemie miejscowości wiejskich problemem jest ich rozdrobnienie i rozproszenie, gdyż warunki te utrudniają organizację sieci podstawowych usług, czy też efektywnego zbiorowego transportu publicznego. Jedynym istotnym ośrodkiem niemiejskim o wielu cechach miejskich oraz stosunkowo silnych ciężeniach komunikacyjnych są Sierakowice.

3.3. Główne przekształcenia sieci osadniczej

Suburbanizacja

32. Najbardziej czytelne procesy przekształceń istniejącej sieci osadniczej dotyczą przede wszystkim:

- 1) zmian w przestrzeni obszarów bezpośrednio sąsiadujących z większymi ośrodkami miejskimi, związanych z postępującymi procesami suburbanizacji, w tym:
 - a) rozlewania się miast poza ich granice administracyjne i postępującego procesu urbanizacji przestrzeni wiejskiej, która zyskuje ten sam wyraz przestrzenny co strefy podmiejskie w granicach miast, przy jednoczesnej znacznej ilości terenów niezagospodarowanych w obszarach centralnych miast, w szczególności Gdańska i Gdyni,
 - b) dezintegracji struktur węzłowych, poprzez przyrost zabudowy o charakterze rozproszonym, prowadzącej do ekstensywnego, chaotycznego zagospodarowania przestrzeni;

³² UniRegio 2011, 2015 r.

- 2) rozwoju zabudowy (w tym mieszkaniowej) wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich, skutkującego m.in. pogorszeniem warunków komunikacyjnych (przede wszystkim w zakresie ograniczonej przepustowości i bezpieczeństwa);
 - 3) równoległego do suburbanizacji mieszkaniowej procesu „suburbanizacji gospodarczej”, którego skutkiem jest przeznaczenie dużych terenów, w szczególności wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, pod rozwój funkcji handlowych, przemysłowych czy magazynowych;
 - 4) zmian związanych ze zrealizowanymi w ostatnim czasie inwestycjami poprawiającymi warunki obsługi transportowej regionu, wpływającymi na:
 - a) intensyfikację relacji funkcjonalnych, wynikającą z poprawy dostępności w różnych układach (np. budowa autostrady A1, realizacja mostu w Kwidzynie) i uruchomienie nowych potencjałów określonych lokalizacji (np. w kontekście Pomorskiej Kolei Metropolitalnej, czy planowanej budowy drogi ekspresowej S6),
 - b) przekształcenia w krajobrazie (w tym nowe otwarcia i ciągi widokowe, np. w wyniku realizacji Południowej Obwodnicy Gdańska);
 - 5) realizacji infrastruktury technicznej istotnie wpływającej na zmiany w krajobrazie (np. napowietrzne linie elektroenergetyczne);
 - 6) presji zabudowy i zainwestowania na tereny otwarte.
33. Procesy suburbanizacyjne najbardziej widoczne są w otoczeniu Trójmiasta, w mniejszym natężeniu również wokół Słupska oraz większości ośrodków subregionalnych. Po zestawieniu wartości wskaźników odzwierciedlających procesy suburbanizacyjne (saldo migracji, w tym napływ ludności miejskiej, aktywność budowlana, typy migracyjne gmin wskazujące na aktywną charakterystykę imigracyjną), wnioskuje się, że gminami o największej intensywności tych procesów są:
- 1) w otoczeniu Trójmiasta: Kolbudy, Kosakowo, Pruszcz Gdański (wiejska), Przdokowo, Pszczółki, Puck (wiejska), Szemud, Tczew (wiejska), Wejherowo (wiejska) i Żukowo;
 - 2) w otoczeniu Słupska: gminy wiejskie Słupsk i Ustka oraz gmina Kobylnica;
 - 3) w otoczeniu ośrodków subregionalnych: wiejska część gminy Bytów, gminy wiejskie Człuchów, Chojnice, Kościerzyna, Kwidzyn, Malbork, gmina wiejska Starogard Gdański i wiejska część gminy Sztum.
34. Głównymi przyczynami postępującego procesu rozpraszania zabudowy i dezintegracji struktur są m.in.:
- 1) zbyt liberalne regulacje prawne;
 - 2) brak spójnej i konsekwentnej polityki przestrzennej gmin, czego skutkiem jest:
 - a) fragmentaryczne i doraźne planowanie przestrzenne, w tym realizacja inwestycji mieszkaniowych na podstawie decyzji administracyjnych o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
 - b) brak dostosowania powierzchni terenów przeznaczanych na cele mieszkaniowe do prognoz demograficznych³³.
35. Do zasadniczych problemów dezintegracji struktur osadniczych w wymiarze przestrzennym należą:
- 1) właściwa obsługa rozproszonej zabudowy:
 - a) nieefektywny rozwój infrastruktury technicznej (np. długość koniecznej do wybudowania, następnie utrzymywania sieci wodno-kanalizacyjnej w stosunku do liczby mieszkańców),
 - b) brak możliwości zapewnienia odpowiedniego dostępu do podstawowych usług publicznych (odległość do szkół, placówek ochrony zdrowia itd.),
 - c) ograniczone możliwości organizacji transportu zbiorowego i związany z tym wzrost natężenia indywidualnego ruchu pojazdów, obniżający przepustowość i bezpieczeństwo istniejących układów komunikacyjnych;
 - 2) koszty utraconych bezpowrotnie walorów krajobrazowych i środowiskowych;
 - 3) istotne ograniczenie lub wręcz brak możliwości realizacji znaczących inwestycji celu publicznego (przede wszystkim liniowych) oraz przedsięwzięć gospodarczych.

³³ Szacuje się, że w OM wg stanu na 2014 r., istnieją rezerwy na zasiedlenie ok. 3 mln mieszkańców, przy czym największe przeszacowania dotyczą gmin podmiejskich (*Diagnoza do Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego do roku 2030*, P. Śleszyński, R. Wiśniewski).

Miasta depopulacyjne i „starzejące się”

36. Sytuacja demograficzna pomorskich miast na tle Polski jest względnie korzystna, jednak charakteryzuje ją duże zróżnicowania wewnętrzne³⁴. W 2014 r. w stosunku do 1995 r. 1/3 miast województwa zwiększyła zauważalnie (o co najmniej 1%) swoją liczbę ludności, w przypadku pozostałych populacja nie zmieniła się lub liczba ludności zmalała. Największy bezwzględny spadek liczby ludności w okresie 1995-2014:

- 1) powyżej 2 tys. miał miejsce w: Słupsku (-9,4 tys.), Sopotcie (-5,9 tys.), Gdyni (-3,8 tys.) i Starogardzie Gdańskim (-2,4 tys.);
- 2) w przedziale od 1,0 tys. a 2,0 tys. w: Gdańsku, Kartuzach, Malborku, Helu, Człuchowie, Miastku i Ustce;
- 3) w przedziale do 1 tys.: Czarna Woda, Debrzno, Dzierżgoń, Gniew, Kępice, Łeba, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Pelplin i Prabuty.

W większości ośrodków dominującym czynnikiem regresu ludnościowego jest ujemne saldo migracji, wyjątki stanowią m.in. Gdańsk, Sopot, gdzie większą rolę odgrywa ubytek naturalny.

37. Zmniejszającej się liczbie ludności w miastach średnich i dużych towarzyszy jej wzrost w ich strefach podmiejskich, a najsilniej proces ten zaznacza się w otoczeniu Trójmiasta i Słupska. Proces przejawiający się wewnętrznymi przesunięciami ludności z obszaru rdzeniowego na zewnątrz dotyczy całego obszaru funkcjonalnego danego miasta, pociągając za sobą negatywne konsekwencje gospodarcze (głównie zmniejszenie się lokalnej bazy podatkowej) i społeczne. Potencjał gospodarczy miasta w wyniku przesunięć wewnętrznych nie zmniejsza się w sposób radykalny, gdyż nadal większość potrzeb mieszkańcy terenu podmiejskiego zaspokajają na terenie miasta rdzeniowego, natomiast bardziej negatywne konsekwencje gospodarcze i społeczne dotyczą obszarów, w których zmniejszającej się liczbie mieszkańców miasta nie towarzyszy jej wzrost w obszarze zaplecza³⁵ – sytuację taką obserwować można w przypadku najmniejszych ośrodków miejskich województwa, położonych w jego zachodniej (Debrzno, Kępice) i wschodniej części (Prabuty i Dzierżgoń), a ponadto w powiecie tczewskim (Gniew).

38. Trzy pomorskie miasta, z uwagi na istotny udział liczby osób starszych w populacji, znajdują się w fazie zaawansowanego (Gdańsk, Gdynia) lub mocno zaawansowanego stanu starości (Sopot). Do pierwszej grupy dołączają wkrótce Ustka, Słupsk i Puck.

3.4. Ranga usługowa ośrodków oraz rozmieszczenie i dostępność usług publicznych

Ranga usługowa ośrodków

39. Ranga miasta jako miejsca skupienia działalności usługowych, odzwierciedla jego pozycję w sieci osadniczej oraz uwarunkowania mające istotny wpływ na poziom życia i kształtowanie ekonomicznych podstaw rozwoju (w mieście i w jego otoczeniu). Biorąc pod uwagę wyposażenie ośrodków miejskich województwa w usługi różnego rzędu, z uwzględnieniem zarówno publicznych, jak i rynkowych, można wyróżnić kilka grup różnicujących poszczególne miasta³⁶, jednocześnie obserwuje się znaczne dysproporcje w dostępie do infrastruktury społecznej w skali całego regionu.

40. Trzy wiodące ośrodki w świetle wyposażenia w usługi to: wyróżniający się zdecydowanie Gdańsk (I ranga), następnie Gdynia i Słupsk (II ranga). Widoczne są różnice wynikające z odmiennej roli tych miast w sieci osadniczej województwa. Gdynia, silnie zintegrowana funkcjonalnie z miastem wojewódzkim, wyróżnia się dwukrotnie wyższym wskaźnikiem rangi w usługach biznesowych; z kolei Słupsk, stanowiący jedyny silny ośrodek w północno-zachodniej części regionu, charakteryzuje wyższa ranga w usługach publicznych.

41. Grupę stosunkowo silnych usługowo ośrodków o charakterze ponadlokalnym (ranga III) stanowi 9 miast powiatowych: najwyżej pozycjonowane Sopot, Tczew i Wejherowo, ponadto Chojnice, Malbork, Starogard Gdański, Kościerzyna, Kwidzyn i Lębork (w kolejności odzwierciedlającej hierarchię). Wyraźną nadwyżką funkcji

³⁴ Największy wzrost dotyczył głównie miast położonych w obszarze funkcjonalnym Trójmiasta, co jest wynikiem procesów suburbanizacji miast rdzeniowych. Ośrodkami o największym względnym przyroście ludności w latach 1995-2013 były: Reda, Pruszcz Gdański, Żukowo i Rumia.

³⁵ Zmniejsza się lokalny rynek zbytu, pogarszają się wskaźniki kapitału ludzkiego, co może zwrócić oddziaływać na pogłębienie się deficytu ludnościowego i w efekcie doprowadzić nawet do długotrwałego regresu gospodarczego i społecznego.

³⁶ Na podstawie *Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem*, UniRegio, 2015. Do analizy wykorzystano dane o liczbie jednostek dla 78 rodzajów instytucji i placówek usługowych według stanu na grudzień 2014 r. i styczeń 2015 r.

usługowych rynkowych, w stosunku do liczby mieszkańców charakteryzuje się Sopot, nieco mniejszą Kwidzyn, pozostałe miasta posiadają wyższą rangę jako miejsca skupienia usług publicznych.

42. Następną w hierarchii grupę (ranga IV) stanowią: 6 mniejszych miast powiatowych – Kartuzy, Człuchów, Bytów, Puck, Nowy Dwór Gdański i Sztum; 2 miasta strefy metropolitalnej dysponujące dużym lub rosnącym potencjałem ludnościowym – Pruszcz Gdański i Rumia; 2 nadmorskie ośrodki turystyczne – Ustka i Władysławowo. Nadwyżka usług rynkowych występuje w tej grupie w Rumii i Pruszczu Gdańskim.
43. Pozostałe miasta (ranga V i VI) o najniższym poziomie nasycenia usługami to przede wszystkim najmniejsze miasta województwa, w większości peryferyjnie położone, o niewielkim potencjale ludnościowym (własnym i zaplecza). Wyjątek stanowi Reda, której pozycja wynika z marginalnej roli pełnionej przez to miasto w zakresie usług publicznych, której nie rekompensuje stosunkowo wysoki poziom rozwoju usług biznesowych, zbliżony do odnotowanego w sąsiadującej z nią Rumią.

Ochrona zdrowia³⁷

44. Zróżnicowanie liczebne personelu medycznego, na podstawie analizy liczby lekarzy, pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców w różnych częściach województwa wskazuje, że:
- 1) najniższe wartości tak określonego wskaźnika notują powiaty słupski i gdański, w których nie funkcjonują placówki szpitalne; słabe wyniki osiągają również powiaty: człuchowski, bytowski, kwidzyński i nowodworski, gdzie wskaźnik ten jest dwukrotnie mniejszy niż jego średnia wartość w skali kraju;
 - 2) najwyższe wartości, znacznie odbiegające od reszty, notują Gdańsk, Gdynia, Słupsk i Sopot, w których zlokalizowanych jest najwięcej szpitali i placówek specjalistycznej opieki medycznej, zatrudniających wyspecjalizowaną kadrę medyczną; wśród powiatów ziemskich najwyższą pozycję zajmuje kościerski.
45. Analiza rozmieszczenia miejsc realizacji świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej (gabinet lekarza POZ) pozwala stwierdzić, że:
- 1) w miastach funkcjonuje ich przeważnie od kilku do kilkudziesięciu (w zależności od wielkości ośrodka), w różnych lokalizacjach, dając możliwość realizacji świadczeń w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania;
 - 2) na obszarach wiejskich funkcjonuje zazwyczaj jedna przychodnia w miejscowości gminnej (w niej m.in. gabinet lekarza POZ); są gminy miejsko-wiejskie, których wiejskie części zupełnie pozbawione są tego typu infrastruktury³⁸.
46. Pod koniec 2013 r. na 1 zakład ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie przypadało średnio 2,5 tys. mieszkańców. W 25 gminach wartość ta była przynajmniej dwa razy większa, a w trzech z nich przekraczała 9 tys. (gminy: Człuchów, Debrzno, Kępice). Najwięcej zakładów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zlokalizowanych jest w Gdańsku i Gdyni, przy czym część z nich, z uwagi na specjalistyczny charakter, ma zasięg wojewódzki.
47. Świadczenia w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej:
- 1) udzielane są niemal wyłącznie w miastach, przy czym dostępność świadczeń w ramach poszczególnych specjalności jest mocno zróżnicowana; najlepsza jest w Trójmieście oraz w ośrodkach, w których funkcjonują przyszpitalne przychodnie i poradnie specjalistyczne;
 - 2) w przychodniach zlokalizowanych w gminach wiejskich POZ rozszerzona jest zazwyczaj jedynie o świadczenia z zakresu ginekologii i położnictwa; świadczenia w zakresie innych specjalności można uzyskać w nielicznych przypadkach, głównie w miejscowościach w otoczeniu Trójmiasta (pozytywnie wyróżniającym się pod tym względem na tle województwa jest ośrodek zdrowia w Sierakowicach).

³⁷ Dostępność do usług medycznych jest wypadkową wielu czynników. Z uwagi na sposób finansowania świadczeń zdrowotnych kluczową rolę w organizacji systemu ochrony zdrowia na danym terenie odgrywa płatnik usług medycznych (NFZ) i świadczeniodawcy. Zróżnicowania poziomu dostępności w różnych lokalizacjach (np. w relacji miasto-wieś) wynikają również z dostępności i rozmieszczenia wykwalifikowanej kadry medycznej oraz odpowiedniej infrastruktury i specjalistycznego sprzętu medycznego.

³⁸ Po wyznaczeniu wokół gabinetów lekarzy POZ (funkcjonujących w ramach NFZ w 2014 r.) bufora o promieniu 4 km okazało się, że w 18% pomorskich gmin ponad połowa zabudowy mieszkaniowej znajdowała się poza nim. Najgorsza sytuacja miała miejsce w powiecie bytowskim.

48. Niemal w każdym powiecie (poza gdańskim i słupskim³⁹) zlokalizowany jest przynajmniej jeden szpital⁴⁰. Największa koncentracja takiej infrastruktury występuje w Gdańsku i Gdyni. Należy zauważyć, że:

- 1) ranga i rola poszczególnych szpitali jest mocno zróżnicowana, co w największym stopniu wpływa na wewnątrzregionalne dysproporcje w dostępie do tego typu świadczeń; Gdańsk i Gdynia posiadają instytucje wielospecjalistyczne o zasięgu ponadregionalnym, zapewniające wysokospecjalistyczną kadre i sprzęt medyczny; relatywnie dobrze w skali województwa wyróżniają się również: Słupsk, Wejherowo, Chojnice, Starogard Gdański i Kościerzyna;
- 2) w 2014 r. w województwie funkcjonowały:
 - a) szpitale kliniczne Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego (Uniwersyteckie Centrum Kliniczne w Gdańsku i Uniwersyteckie Centrum Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdyni),
 - b) szpitale wielospecjalistyczne w Bytowie, Chojnicach, Człuchowie, Gdańsku, Gdyni, Helu, Jantarze (gm. Stegna), Kartuzach, Kościerzynie, Kwidzynie, Lęborku, Malborku, Miastku, Nowym Dworze Gdańskim, Prabutach⁴¹, Pucku, Słupsku, Sopocie, Starogardzie Gdańskim, Sztumie, Tczewie, Wejherowie,
 - c) szpital dziecięcy w Gdańsku,
 - d) szpitale psychiatryczne w Gdańsku, Słupsku i Starogardzie Gdańskim,
 - e) szpitale jedno-specjalistyczne, w tym m.in. szpital zakaźny w Gdańsku oraz rehabilitacyjne: w Dzierżaninie (gm. Kartuzy) i Krojantach (gm. Chojnice).

Opieka nad dziećmi do lat 3 i wychowanie przedszkolne

49. Opieka nad dziećmi do lat 3 oraz wychowanie przedszkolne, w związku z dużą liczbą nowopowstających w ostatnich latach placówek, sukcesywnie zwiększa swoją dostępność. Poziom tej dostępności w skali regionu jest jednak nadal bardzo niski. Istnieją duże dysproporcje w różnych jego częściach – na wielu obszarach, głównie wiejskich, nie ma w ogóle tego typu placówek, a w części gmin posiadających odpowiednie zaplecze infrastrukturalne liczba miejsc jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb⁴².

50. W roku szkolnym 2013/2014 województwo dysponowało ok. 4 tys. miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3, a średni poziom uczestnictwa dzieci w tym wieku w zorganizowanych formach opieki wynosił mniej niż 5%⁴³. Placówki funkcjonowały na terenie zaledwie 50 gmin, w szczególności w miastach. Dominującą formą zorganizowanej opieki⁴⁴ nad dziećmi do lat 3 były żłobki, które skupiały 88% dostępnych miejsc.

51. W roku szkolnym 2013/2014 w województwie funkcjonowało 1,3 tys. placówek wychowania przedszkolnego, w których dostępnych było ponad 83 tys. miejsc. Uczestnictwo dzieci w wieku 3-6 lat w wychowaniu przedszkolnym kształtowało się na poziomie 70,7%, pozostając nadal poniżej średniej dla Polski (75,3%). Istnieje duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne tego wskaźnika. Najwyższy poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej notowany jest w miastach, w tym w szczególności w Trójmieście, a także w gminach sąsiadujących z nim – czyli na obszarach dynamicznego rozwoju osadnictwa i właściwego mu dużego odsetka rodzin z małymi dziećmi.

52. Zgodnie z wprowadzonymi zmianami ustawy oświatowej⁴⁵, gminy zobowiązane są do zorganizowania sieci placówek wychowania przedszkolnego, z uwzględnieniem liczby miejsc dla wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat oraz zapewnieniem dostępności przestrzennej nie przekraczającej 3 km od miejsca zamieszkania lub alternatywnie bezpłatnego dojazdu i opieki nad dzieckiem w czasie drogi do placówki wychowania przedszkolnego. W województwie w roku szkolnym 2013/2014 jedynie w ok. 25% gmin niemal cała zabudowa mieszkaniowa

³⁹ Dla mieszkańców tych powiatów dostęp do usług wymagających hospitalizacji, z racji bezpośredniego sąsiedztwa ośrodków w nie wyposażonych, nie odbiega znacząco od dostępu na pozostałym obszarze województwa.

⁴⁰ W rozumieniu ustawy o działalności leczniczej: *przedsiębiorstwo podmiotu leczniczego, w którym podmiot ten wykonuje działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne*. Na potrzeby prowadzonej analizy rozmieszczenia placówek szpitalnych przyjęta została uproszczona ich klasyfikacja, gdzie dla odróżnienia od szpitala wielospecjalistycznego, jako szpital jedno-specjalistyczny wzięto pod uwagę zakład opieki zdrowotnej zamkniętej, ukierunkowany wyłącznie na jedną lub pokrewne specjalności.

⁴¹ Z rozszerzonym zakresem związanym z leczeniem gruźlicy i chorób płuc, w tym onkologią pulmonologiczną.

⁴² Wobec istotnych deficytów *Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020* stawia wyzwanie w perspektywie roku 2020, aby w zakresie opieki żłobkowej dorównać do poziomu średniej krajowej, a w zakresie wychowania przedszkolnego przewyższyć go.

⁴³ Pod tym względem, w zestawieniu z innymi województwami, pomorskie plasowało się na 4. pozycji od końca, przy czym widoczna jest wyraźna tendencja wzrostowa (w 2012 r. zajmowało ostatnią pozycję).

⁴⁴ 11% kluby dziecięce, 1% oddziały żłobkowe w przedszkolach.

⁴⁵ Począwszy od roku szkolnego 2016/2017.

znajdowała się w zasięgu tak określonej dostępności. Były to głównie miasta, a także gminy wiejskie z bezpośredniego otoczenia Trójmiasta, posiadające stosunkowo gęstą sieć placówek i zdecydowanie bardziej skoncentrowaną zabudowę mieszkaniową niż obszary typowo wiejskie.

Edukacja

53. Zmiany liczby szkół podstawowych i gimnazjów w ostatnich kilkunastu latach odzwierciedlają zmiany związane z reformą edukacyjną (wprowadzenie gimnazjów) i z procesami demograficznymi. Obserwowany spadek liczby szkół podstawowych jest konsekwencją prowadzonych działań restrukturyzacyjnych (likwidacja, łączenie szkół) na obszarach o sukcesywnie zmniejszającej się liczbie uczniów. Największe spadki liczby uczniów szkół podstawowych (powyżej 40%) w latach 2003–2013 zanotowały gminy z powiatów słupskiego i nowodworskiego oraz gminy: Rzeczenica, Stary Dzierżoń i Hel.
54. Szkoły podstawowe i gimnazja, podobnie jak placówki edukacji wczesnodziecięcej, powinny być dostępne w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania⁴⁶. W 2012 r. w województwie udział uczniów szkół podstawowych, dla których organizowany był dojazd do szkoły kształtował się na poziomie 13% ogółu uczniów tych szkół. Standardy dostępności przestrzennej do szkół tych poziomów kształcenia powinny być rozszerzone o warunki związane z zapewnieniem bezpieczeństwa na drodze do i ze szkoły (odpowiednia lokalizacja placówek, segregacja ruchu, itd.), co jest szczególnie istotne w tej grupie wiekowej, w której dzieci w większości przypadków pokonują drogę samodzielnie. Na obszarach wiejskich, gdzie zabudowa mieszkaniowa jest bardziej rozproszona, a sieć placówek mniej rozbudowana niż w miastach, droga do szkoły znacznie częściej przekracza ustawowe progi dostępności, a nawet jeśli się w nich mieści, prowadzi zazwyczaj wzdłuż tranzytowych ciągów komunikacyjnych, co wiąże się ze zwiększonym ryzykiem wypadków.
55. Na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego największym ośrodkiem edukacyjnym jest Gdańsk. Znaczna liczba szkół średnich zlokalizowana jest w Gdyni, Słupsku i Wejherowie. Rozmieszczenie i dostępność transportowa do placówek kształcenia ponadgimnazjalnego ma istotny wpływ na ścieżkę rozwoju młodych ludzi, w szczególności zamieszkujących peryferyjne obszary wiejskie, gdzie kolejny (często ostatni) etap kształcenia determinuje bliskość (często jednej) określonej szkoły zawodowej lub licealnej. Niewiele spośród szkół średnich w województwie oferuje miejsca w internatach (łącznie 1.300 miejsc przy kilkunastu szkołach).
56. Potrzeba wzrostu mobilności zawodowej wymusi w najbliższym czasie zmiany w organizacji szkolnictwa i przełoży się na wzrost znaczenia kształcenia ustawicznego. Jednocześnie istotnym wyzwaniem będzie dopasowanie oferty kształcenia zawodowego oraz sieci szkół do potrzeb i specyfiki regionalnego i subregionalnych rynków pracy. Zmiany powinny polegać na weryfikacji i kształtowaniu sieci centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego, ośrodków egzaminacyjnych umożliwiających potwierdzanie efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz ponadgimnazjalnych szkół zawodowych i prowadzić do wzmacniania tych szkół oraz kierunków kształcenia, które odpowiadają lokalnym i regionalnym potrzebom.
57. Istotnym czynnikiem wpływającym na poziom fizycznej dostępności do infrastruktury edukacyjnej jest stopień dostosowania obiektów do potrzeb wszystkich uczniów, w tym uczniów z różnego typu niepełnosprawnościami. Istniejąca infrastruktura (na wszystkich poziomach nauczania) wykazuje istotne braki w tym zakresie. Dostosowanie jej do potrzeb edukacji włączającej (w tym usuwanie barier architektonicznych) powinno stanowić jeden z priorytetów podejmowanych działań modernizacyjnych w placówkach oświatowych.

Szkolnictwo wyższe

58. Największym ośrodkiem akademickim, koncentrującym zdecydowaną większość studentów i kadry naukowej, a także oferującym najszerszą ofertę kształcenia jest Trójmiasto (w roku akademickim 2013/2014 skupiało 8 wyższych szkół publicznych⁴⁷ i kilkanaście niepublicznych, z łączną liczbą 98 tys. studentów). Poza Trójmiastem i Słupskiem (1 publiczna - Akademia Pomorska) oferta kształcenia na poziomie wyższym w województwie (nie licząc wydziałów zamiejscowych) dostępna jest w Chojnicach, Kwidzynie, Starogardzie Gdańskim i Wejherowie, a także w Pelplinie (Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Pelplińskiej).

⁴⁶ Zgodnie z wymogami ustawy oświatowej sieć publicznych szkół powinna być zorganizowana w taki sposób, aby droga dziecka z domu do szkoły nie przekraczała 3 km dla uczniów klas I-IV szkół podstawowych i 4 km - dla uczniów klas V i VI szkół podstawowych oraz uczniów gimnazjów. W przypadku braku spełnienia tych warunków obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu albo zwrot kosztów przejazdu środkami komunikacji publicznej.

⁴⁷ 6 z siedzibą główną w Gdańsku (Uniwersytet Gdański, Politechnika Gdańska, Gdański Uniwersytet Medyczny, Akademia Muzyczna, Akademia Sztuk Pięknych, Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu) i 2 w Gdyni (Akademia Morska, Akademia Marynarki Wojennej).

59. Zdecydowana przewaga pozycji Trójmiasta, w relacji do pozostałych części województwa, z roku na rok się pogłębia. Rozkład liczby studentów w podziale na podregiony wskazuje, że udział liczby studiujących w Trójmieście do ogólnej liczby studentów uczących się na uczelniach w województwie wzrósł z 86% w 2005 r. do 93% w 2012 r. W tym samym czasie w podregionie słupskim analogiczny wskaźnik spadł z poziomu 11 do zaledwie 6%, a w starogardzkim z 3 do 1%. W podregionie gdańskim również systematycznie spadał, pozostając niezmiennie poniżej progu 1%.
60. Oferta kształcenia jest zróżnicowana, przy czym:
- 1) pełna oferta kierunków dostępna jest jedynie w Trójmieście, gdzie dodatkowo dostępne są kierunki unikatowe w skali kraju, związane z morzem i gospodarką morską;
 - 2) w Słupsku przeważają kierunki pedagogiczne i humanistyczne;
 - 3) w pozostałych ośrodkach oferta jest bardzo ograniczona (w Chojnicach i Starogardzie Gdańskim wyłącznie do kierunków pedagogicznych oraz ekonomicznych i administracyjnych, a w Kwidzynie i Wejherowie do nauk społecznych oraz kierunków medycznych (fizjoterapia, ratownictwo medyczne);
 - 4) w bezpośrednim otoczeniu województwa znajdują się cztery ośrodki, w których zlokalizowane są uczelnie wyższe mogące stanowić alternatywę dla młodzieży zamieszkującej przygraniczne obszary województwa – Koszalin i Elbląg, porównywalne wielkością (liczoną liczbą studiujących i oferowanych kierunków) odpowiednio do Gdyni i Słupska, a także zdecydowanie mniejsze - Grudziądz i Tuchola (poniżej 1 tys. studiujących), przy czym Tuchola wyróżnia się specjalizacją na tle innych ośrodków (w tym również pomorskich), oferując silnie sprofilowane kierunki, związane ze specyfiką otaczających ją terenów – leśnictwo, inżynieria środowiska i architektura krajobrazu.
61. Wobec trudności przełamania opisanych powyżej tendencji polaryzacyjnych, realnym podejściem w zakresie rozwoju szkolnictwa wyższego w województwie może być zdecydowane rozróżnienie roli Trójmiasta i pozostałych ośrodków:
- 1) Trójmiasto powinno być rozwijane jako silny ośrodek akademicko-naukowy, konkurencyjny w skali kraju i na arenie międzynarodowej, czemu sprzyjać powinien m.in.: wzrost jakości procesów dydaktycznych oraz prowadzonych badań, rozwój współpracy międzynarodowej, a także intensyfikacja współpracy poszczególnych uczelni funkcjonujących na terenie Gdańska, Gdyni i Sopotu w zakresie kształtowania wspólnej infrastruktury, wzmacniającej akademicki potencjał przestrzeni metropolitalnej;
 - 2) działania wobec pozostałych ośrodków powinny koncentrować się w szczególności na rozwijaniu szkolnictwa wyższego zawodowego, odpowiadającego na potrzeby regionalnego i subregionalnych rynków pracy.

Kultura

62. Infrastruktura kultury o znaczeniu ponadlokalnym zlokalizowana jest niemal wyłącznie w miastach, przy tym instytucje najwyższej rangi, kreujące wydarzenia o znaczeniu krajowym i międzynarodowym działają głównie w Trójmieście oraz w Słupsku. Wśród najważniejszych instytucji, których działalność i zasięg miały charakter regionalny i ponadregionalny, funkcjonujących w 2015 r. na obszarze województwa wyróżnić można:
- 1) opery i filharmonie: *Opera Bałtycka* w Gdańsku (wraz z *Bałtyckim Teatrem Tańca*) oraz *Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina* z siedzibą w Centrum Muzyczno-Kongresowym w Gdańsku, *Opera Leśna* wraz z Salą Koncertową Polskiej Filharmonii Kameralnej w Sopocie, *Polska Filharmonia Sinfonia Baltica* w Słupsku i *Filharmonia Kaszubska* w Wejherowie, pełniąca przede wszystkim funkcję regionalnego centrum kultury;
 - 2) teatry: dramatyczne (*Teatr Wybrzeże* z główną siedzibą w Gdańsku i *Sceną Kameralną* w Sopocie, *Gdański Teatr Szekspirowski*, *Teatr Atelier im. Agnieszki Osieckiej* w Sopocie, *Teatr Miejski im. Gombrowicza* i *Teatr Gdynia Główna* w Gdyni, a także *Nowy Teatr im. Witkacego* w Słupsku), muzyczny (*Teatr Muzyczny im. Baduszkowej* w Gdyni), lalkowe (*Teatr Miniatura* w Gdańsku i *Państwowy Teatr Lalki Tęcza* w Słupsku)⁴⁸;
 - 3) galerie i obiekty działalności wystawienniczej⁴⁹, działające jako odrębne jednostki lub w ramach struktur muzealnych, m.in.: *Państwowa Galeria Sztuki* w Sopocie, *Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej* w Słupsku,

⁴⁸ W okresie wakacyjnym funkcjonują również regularnie teatralne sceny letnie, m.in.: w Pruszczu Gdańskim, w Gdyni-Orłowie (scena na plaży), w *Teatrze Leśnym* w Gdańsku, a także w Helu.

⁴⁹ W uwzględnionych w statystyce publicznej (GUS) obiektach w 2012 r. zorganizowano łącznie 20 wystaw międzynarodowych, co w zestawieniu z innymi województwami daje pomorskiemu wysoką trzecią pozycję, za małopolskim i mazowieckim, w stolicach których zlokalizowane są główne krajowe ośrodki kultury i sztuki.

Oddziały Muzeum Narodowego w Gdańsku (*Pałac Opatów, Zielona Brama, Gdańska Galeria Fotografii, Gdańska Galeria Miejska, Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia* w Gdańsku, *Galeria Refektarz* w Kartuzach;

- 4) inne instytucje pełniące rolę centrów kultury organizujących prestiżowe wydarzenia o znaczeniu i zasięgu przynajmniej regionalnym, w tym przede wszystkim: *Nadbałtyckie Centrum Kultury i Europejskie Centrum Solidarności* w Gdańsku, ale również np. *Centrum Aktywności Twórczej* w Ustce, *Fabryka Sztuk* w Tczewie, *Centrum Kultury i Sportu* w Pruszczu Gdańskim, *Żuławski Ośrodek Kultury* w Nowym Dworze Gdańskim oraz miejskie instytucje kultury w Trójmieście;
- 5) muzea⁵⁰:
- a) państwowe: *Narodowe Muzeum Morskie* w Gdańsku (z oddziałami w Gdyni, Helu, Kątach Rybackich (gm. Sztutowo), Krynicy Morskiej, Rozewiu (gm. Władysławowo), Sasinie (gm. Choczewo) i Tczewie), *Muzeum II Wojny Światowej* w Gdańsku, *Muzeum Marynarki Wojennej* w Gdyni, *Muzeum Zamkowe* w Malborku (z oddziałem w Kwidzynie), *Muzeum Stutthof* w Sztutowie (z Działem Naukowym w Sopocie),
 - b) wojewódzkie: *Muzeum Narodowe* w Gdańsku⁵¹ (z oddziałami: *Sztuki Dawnej, Sztuki Nowoczesnej, Etnografii, Gdańską Galerią Fotografii* i oddziałem *Zielona Brama* w Gdańsku, *Muzeum Hymnu Narodowego* w Będolinie (gm. Nowa Karczma), *Muzeum Tradycji Szlacheckiej. Pomorski Ośrodek Kontaktów z Polonią* w Waplewie Wielkim (gm. Stary Targ)), *Muzeum Archeologiczne* w Gdańsku (z oddziałami w Sopocie i Gniewie), *Muzeum - Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izidora Gulgowskich* we Wdzydżach Kiszewskich (gm. Kościerzyna), *Muzeum Pomorza Środkowego* w Słupsku (z oddziałami w Swołowie (gm. Słupsk) i Klukach (gm. Smołdzino)), *Muzeum Zachodniokaszubskie* w Bytowie (z oddziałem w Płotowie (gm. Bytów)),
 - c) powiatowe: *Muzeum Historyczno-Etnograficzne im. Juliana Rydzikowskiego* w Chojnicach, *Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej* w Wejherowie⁵², *Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy* w Pucku (z oddziałem w Nadolu (gm. Gniewino)),
 - d) gminne: *Muzeum Historyczne Miasta Gdańska* wraz z oddziałami, *Muzeum Miasta Gdyni*, *Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera* w Kartuzach, *Muzeum Regionalne* w Człuchowie, *Muzeum Sopotu*, *Muzeum* w Lęborku, *Muzeum Ziemi Kościerskiej im. dra Jerzego Knyby* w Kościerzynie, *Muzeum Emigracji* w Gdyni,
 - e) diecezjalne: *Muzeum Diecezji Pelplińskiej im. bpa S. W. Okoniewskiego* w Pelplinie i *Muzeum Archidiecezjalne* w Gdańsku Oliwie,
 - f) utworzone przez osoby fizyczne: m.in. *Muzeum Miasta Słupska* w Słupsku, *Muzeum Sztuki Polskiej* w Sopocie oraz przez osoby prawne: m.in. *Muzeum Gryfa Pomorskiego* w Lisewie (gm. Gniewino), *Muzeum Obrony Wybrzeża* w Helu, *Muzeum Regionalne* w Krokowej, *Muzeum Ziemi Usteckiej* w Ustce⁵³,

Najwyższą frekwencją niezmiennie cieszą się najważniejsze i najbardziej znane placówki muzealne, stanowiące istotne punkty na mapie turystycznej województwa, zlokalizowane w Gdańsku, Malborku i Gdyni. Popularność konkretnych placówek przekłada się w ujęciu gminnym na zdecydowanie wyższą frekwencję (w stosunku do reszty województwa) również w gminach: Hel, Kościerzyna (gm. wiejska), Smołdzino i Sztutowo.

63. Miejskie centra i domy kultury funkcjonują w większości miast. Do ośrodków, które posiadają szeroką ofertę (uwzględniającą działalność koncertową, teatralną, wystawienniczą, itd. o zasięgu i znaczeniu ponadlokalnym) zaliczyć można (poza Trójmiastem i Słupskiem): Chojnice, Kościerzynę, Kwidzyn, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Starogard Gdański, Sztum, Tczew, Wejherowo.

64. Dostęp do aktualnej oferty kinematograficznej w 2014 r. w województwie zapewniały multikina, zlokalizowane w Gdańsku, Gdyni, Rumi, Słupsku i Sopocie oraz kina stałe w Bytowie, Chojnicach, Czersku, Gdańsku, Gdyni, Kościerzynie, Kwidzynie, Lęborku, Słupsku, Starogardzie Gdańskim, Sztumie, Tczewie, Ustce i Wejherowie.

⁵⁰ Uwzględnione w wykazach prowadzonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) – źródło bip.mkidn.gov.pl, stan na 21.06.2016 r.

⁵¹ Współorganizowane z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

⁵² Współorganizowane przez Samorząd Województwa Pomorskiego.

⁵³ Dodatkowo wiele innych muzeów nieuwzględnionych w wykazach MKiDN, np. Muzeum Żuławskie w Żuławskim Parku Historycznym w Nowym Dworze Gdańskim.

65. Istotny udział w dostępie do kultury mają również biblioteki. W 2013 r. wraz z filiami funkcjonowało ich w województwie 319, z czego ponad połowa na obszarach wiejskich (przy czym w gminach wiejskich na jedną placówkę przypada zdecydowanie większa liczba mieszkańców niż wynika to ze średniej dla województwa). W 2013 r. wg danych GUS działało 98 bibliotek fachowych⁵⁴ (także uczelni publicznych), w tym Uniwersytetu Gdańskiego o statusie centralnej biblioteki morskiej i Biblioteka Gdańska PAN.
66. Dostępność i charakter usług z zakresu kultury powszechnej na poziomie lokalnym należy rozpatrywać odrębnie w odniesieniu do wsi i małych miasteczek oraz do ośrodków miejskich, które oferują zdecydowanie szerszy wachlarz usług, w tym kulturalnych. Na obszarach wiejskich, w szczególności położonych w oddaleniu od miast, kluczowe znaczenie w animacji życia kulturalnego i społecznego mają jednostki organizacyjne samorządów gminnych czyli gminne ośrodki kultury, biblioteki i świetlice. Często jako jedyne na danym obszarze dysponują zapleczem instytucjonalnym i technicznym do realizacji takich działań. Zazwyczaj w gminie funkcjonuje jedno gminne centrum kultury (kultury i sportu, kultury i promocji, wiejski dom kultury itp.) i średnio od kilku do kilkunastu świetlic.

Sport

67. Ponadlokalna infrastruktura sportowa koncentruje się przede wszystkim w Trójmieście, gdzie dodatkowo została ona wyraźnie wzmocniona w okresie poprzedzającym organizację piłkarskich mistrzostw Europy (*Euro 2012*). Lokalizacja niektórych jej elementów uwarunkowana jest również położeniem dogodnym dla rozwoju sportów wodnych i turystyki. Istniejące obiekty i urządzenia pozwalają na organizację dużych imprez sportowych i widowiskowych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Do głównych elementów budujących potencjał infrastruktury sportowej należą:
- 1) ponadregionalne centra sportowe: obiekty AWFIS w Gdańsku Oliwie, Centralny Ośrodek Sportu OPO *Cetniewo* (gm. Władysławowo), Narodowe Centrum Żeglarstwa AWFIS w Gdańsku-Górkach Zachodnich, Chojnicki Klub Żeglarski – Port Jachtowy w Charzykowach, Centralny Ośrodek Szkolenia Polskiego Związku Płetwonurkowania w Kościerzynie;
 - 2) stadion piłkarski w Gdańsku-Letnicy, spełniający najwyższe kryteria wg klasyfikacji UEFA;
 - 3) stadiony specjalistyczne: Stadion Żużlowy GKS *Wybrzeże S.A.*, Hipodrom w Sopocie, stadiony rugby (Stadion im. Edwarda Hodury w Sopocie i Narodowy Stadion Rugby w Gdyni);
 - 4) stadiony piłkarskie z bieżnią lekkoatletyczną o nawierzchni bitumicznej lub tartanowej, zlokalizowane w miastach: Gdańsku, Gdyni, Słupsku, Sopocie, Chojnicach, Człuchowie, Lęborku, Starogardzie Gdańskim, Malborku, Pruszczu Gdańskim, Pucku, Ustce, Władysławowie oraz w miejscowościach gminnych: Gniewinie, Pszczółkach, Linii;
 - 5) hale widowiskowo-sportowe z widownią powyżej 1 tys. osób: *Hala Olivia* i Hala AWFIS w Gdańsku, *Ergo Arena* na granicy Gdańska i Sopotu, *Hala 100-lecia Sopotu* w Sopocie, *Gdynia Arena* w Gdyni, *Hala Gryfia* w Słupsku, *Miejska Hala Sportowa im. Andrzeja Grubby* w Starogardzie Gdańskim oraz obiekty w Kwidzynie.
68. Potencjał infrastruktury sportowej uzupełnia ponadto:
- 1) infrastruktura specjalistyczna, rozmieszczona w różnych częściach województwa, umożliwiająca kształcenie i rozwój kadr sportowych, w tym m.in. tory specjalistyczne, sportowe przystanie wioślarskie i kajakowe, certyfikowane ośrodki jeździeckie;
 - 2) baza rekreacyjna i turystyczna, w tym m.in.: mariny, porty jachtowe oraz przystanie i stacje żeglarskie, bazy windsurfingowe i kitesurfingowe (zlokalizowane przede wszystkim nad Zatoką Pucką), aquaparki (w Bytowie, Chojnicach, Kościerzynie, Redzikowie (gm. Słupsk), Sopocie, Ustce, Redzie), centra i tory cartingowe (w Chojnicach, Gdańsku, Gdyni, Kwakowie (gm. Kobylnica), Sopocie), pola golfowe (Postołowo (gm. Trąbki Wielkie), Pętkowice (gm. Wejherowo), Tokary (gm. Przdokowo), Zajączkowo (gm. Kobylnica)), stoki i wyciągi narciarskie (w Sopocie, Wieżycy (gm. Stężycy), Przywidzu, Sulęczynie, Stężycy), zespoły kortów tenisowych, stajnie i stadniny końskie, itd.

⁵⁴ Najważniejsze z nich, o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, to: biblioteki uczelni wyższych, instytucji naukowych oraz Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gdańskiej Macierzy Szkolnej z filiami w Chojnicach, Gdyni, Kościerzynie, Kwidzynie, Malborku, Nowym Dworze Gdańskim, Pruszczu Gdańskim, Pucku, Sopocie, Starogardzie Gdańskim, Sztumie, Tczewie, Wejherowie.

69. Rozmieszczenie powszechnej infrastruktury sportowej na terenie województwa jest w miarę równomierne, głównie z uwagi na powiązanie jej z bazą szkolną. Istotnym impulsem do rozwoju infrastruktury rekreacyjno-sportowej, odpowiadającej na potrzeby młodzieży szkolnej oraz innych grup wiekowych, był krajowy program *Moje Boisko - Orlik 2012*, w którym uczestniczyła większość pomorskich gmin, realizując (do końca 2012 r.) 154 ogólnodostępne kompleksy sportowe. Uzupełnianie deficytów w dostępie do tego typu infrastruktury wspiera realizacja założeń przyjmowanych w kolejnych edycjach wojewódzkiego wieloletniego programu rozwoju bazy sportowej, które koncentrują się na zapewnieniu dostępności do obiektów o określonych parametrach⁵⁵, w tym do:

- 1) pełnowymiarowej sali gimnastycznej (min. 12 x 24 m) w każdej gminie;
- 2) pełnowymiarowej krytej pływalni (min. 25,0 x 12,5 m, głębokość 1,2–1,8 m) w każdym powiecie, a dla miast powyżej 50 tys. mieszkańców – 1 obiekt/50 tys. mieszkańców;
- 3) stadionu z bieżnią lekkoatletyczną o nawierzchni bitumicznej lub tartanowej w każdej gminie.

3.5. Sfera gospodarcza

Produkt Krajowy Brutto

70. Gospodarka województwa należy do średnich w skali kraju. W 2012 r. region wytwarzał 5,8% krajowego PKB, co uplasowało go na 7. pozycji. Poziom PKB *per capita* województwa wyniósł 97,9% średniej krajowej. Według prognoz⁵⁶ w 2020 r. region będzie wytwarzał 6,01% wartości PKB całego kraju. Aktualnie połowa PKB województwa jest wytwarzana w podregionie trójmiejskim⁵⁷. Pozostałe podregiony: gdański, słupski i starogardzki nie przekroczyły 80% średniego poziomu dla województwa w przeliczeniu na 1 mieszkańca, podczas gdy wartość ta dla Trójmiasta wyniosła 150%. Dysproporcje między podregionem trójmiejskim a resztą województwa na przestrzeni ostatnich lat pogłębiły się. Wyjątkiem jest podregion gdański, charakteryzujący się najwyższym w województwie średnim tempem wzrostu PKB *per capita* od momentu akcesji do Unii Europejskiej (średnie tempo wzrostu 7,7% podczas gdy Trójmiasto 7,1%, przy średniej krajowej 7,2%)⁵⁸.

Sfery działalności gospodarczej

71. Gospodarka województwa staje się coraz bardziej otwarta, dzięki czemu porty morskie i inwestycje bezpośrednio wykorzystujące potencjał nadmorskiego położenia odgrywają coraz większe znaczenie. Wśród nich szczególnie dynamicznie rozwija się logistyka morska, morskie stocznie budujące i remontowe, stocznie specjalistyczne, dostawcy wyposażenia okrętowego i branża *offshore*. Silną pozycję eksportową zajmują również stocznie jachtowe.

72. Województwo posiada status tzw. *gateway region*, odgrywając znaczącą rolę w rozwoju korytarza transportowego Bałtyk-Adriatyk – przede wszystkim dzięki dwóm portom morskim w Gdańsku oraz Gdyni o kluczowym znaczeniu dla gospodarki narodowej, obsługującym oceaniczne (globalne) i europejskie linie żeglugowe, aspirujące do statusu *autostrad morskich*. Uruchomienie w gdańskim głębokowodnym terminalu kontenerowym linii żeglugowej *Maersk*⁵⁹ dla regularnych połączeń z Chinami stworzyło ważną szansę dla Gdańska, aby stał się w niedalekiej przyszłości znaczącym portem oceanicznym, a nie tylko dowozowym.

73. Konteneryzacja i rosnąca intermodalność transportu, a także rozwój potencjału przeładunkowego i zaplecza infrastrukturalnego portów Gdańska i Gdyni wpłynie na umocnienie ich pozycji konkurencyjnej na rynku światowym i zwiększy zapotrzebowanie na usługi transportowo-logistyczne w całym regionie. Wzrost zdolności przeładunków kontenerowych, będący efektem zrealizowanych inwestycji w niewielkim stopniu wpłynie na poprawę konkurencyjności portów, o ile nie będą mu towarzyszyły dalsze inwestycje zarówno w portach, jak i na zapleczu lądowym.

⁵⁵ Przy czym cele związane z założonymi standardami dla pełnowymiarowych sal gimnastycznych i pływalni krytych zostały już niemal osiągnięte.

⁵⁶ Szacunki Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową z 2010 r.

⁵⁷ Dane statystyczne makroekonomiczne są agregowane przez GUS tylko do poziomu NUTS 3.

⁵⁸ *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot do roku 2020*, s.13.

⁵⁹ W 2013 r. do Portu wpłynął największy kontenerowiec świata o pojemności 18.270 TEU.

Aktywność gospodarcza

74. Województwo cechuje wysoka aktywność gospodarcza mieszkańców, wyrażona m.in. dużą i wzrastającą liczbą przedsiębiorstw na 1.000 osób (4. miejsce w kraju). Liczba podmiotów gospodarczych na koniec 2014 r. kształtowała się na poziomie 276 tys. Zróżnicowanie przestrzenne rozmieszczenia podmiotów gospodarczych na terenie województwa wskazuje na znaczne dysproporcje pomiędzy Trójmiastem (skupia aż 42,6% podmiotów z całego województwa), a pozostałą częścią regionu.
75. Zauważalna jest tendencja szybszego wzrostu liczby przedsiębiorstw w gminach położonych poza Trójmiastem, zwłaszcza w strefie bezpośrednio sąsiadującej z nim, co może sygnalizować podążanie przedsiębiorczości za miejscem zamieszkania właścicieli lub poszukiwanie tańszych lokalizacji.

Atrakcyjność inwestycyjna, obszary inwestycyjne

76. Rozwój infrastruktury transportowej sprawia, że region jest coraz bardziej atrakcyjny dla inwestorów. Pomorskie należy do województw o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej (6. miejsce w kraju) i zróżnicowanej strukturze gospodarki, co sprzyja szerokiemu wachlarzowi lokowanych inwestycji. Nie zmieniło się także zróżnicowanie przestrzenne lokowania inwestycji. Najbardziej atrakcyjna jest nadal aglomeracja Trójmiasta (pierwsza dziesiątka polskich podregionów pod względem atrakcyjności inwestycyjnej). Szczególnie dynamicznie, zwłaszcza w Trójmieście, rozwija się sektor usług dla biznesu. Poza BPO/SSC w regionie najbardziej rozwija się branża farmaceutyczna i kosmetyczna, biotechnologie, technologie *offshore*, energetyka, logistyka, przemysły kreatywne oraz sektor ICT.
77. Największa koncentracja obszarów przemysłowo-gospodarczych⁶⁰ ma miejsce w głównych ośrodkach osadniczych regionu i ich najbliższym sąsiedztwie. Dostępność terenów pod inwestycje gospodarcze jest wyraźnie zróżnicowana przestrzennie. Znaczna ich powierzchnia zlokalizowana jest w Trójmieście (obszary stanowiące zaplecza portów w Gdańsku i Gdyni oraz w strefie pomiędzy obwodnicą zachodnią Trójmiasta a granicą administracyjną miast Gdańska i Gdyni). Duża podaż terenów inwestycyjnych występuje także wzdłuż głównych ciągów transportowych z południa kraju w kierunku Trójmiasta, co związane jest z jego bliskością (dużym rynkiem zbytu oraz zasobami wykwalifikowanej kadry) i dobrą dostępnością transportową (drogową i kolejową) oraz podażą znacznych terenów o małych niwelacjach. Uzupełnieniem są tereny inwestycyjne w Pomorskiej (PSSE) i Słupskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSSE), które będą funkcjonować do końca 2026 r. Na terenie województwa⁶¹:
- 1) w PSSE znajduje się 14 podstref, o łącznej powierzchni 517 ha:
 - a) w miastach: Czarna Woda (32,7 ha), Gdańsk (Gdański Park Naukowo-Technologiczny), Gdańsk Klukowo (12,4 ha), Gdańsk Kokoszeki (46,1 ha), Gdynia Bałtycki Port Nowych Technologii (6,2 ha na dawnych terenach Stoczni Gdynia S.A.), Kwidzyn (65,8 ha), Malbork (18,6 ha), Starogard Gdański (59,6 ha), Tczew Czatkowo (63,7 ha),
 - b) na terenie gmin wiejskich: Chojnice (15,3 ha), Człuchów (15 ha), Gniewino i Krokowa (Żarnowiec, 105,3 ha) oraz Sztum (12,5 ha) i Tczew Rokitki (39 ha),przy czym podstrefy w Chojnicach i Starogardzie Gdańskim są całkowicie zainwestowane, a w pozostałych podstrefach obszary wolne dla inwestycji mają powierzchnię około 5-15 ha;
 - 2) w SSSE znajduje się 9 podstref, o łącznej powierzchni 330,1 ha:
 - a) w miastach: Lębork (18,8 ha), Słupsk Westerplatte (38,5 ha), Słupsk - Włynkówko (teren w mieści: 78,9 ha), Ustka (9,1 ha),
 - b) w gminach wiejskich: Czarne (7,9 ha), Debrzno (9,9 ha), Słupsk - Redzikowo (63,4 ha), Słupsk - Wieszyno (82,2 ha), Słupsk - Włynkówko (teren w gminie: 21,4 ha),przy czym najbardziej zagospodarowana jest podstrefa Słupsk - Włynkówko, natomiast najwięcej wolnych terenów inwestycyjnych znajduje się w podstrefie Słupsk - Wieszyno i Słupsk - Westerplatte.
78. Na przestrzeni ostatnich lat wzrasta udział prywatnych terenów inwestycyjnych, co jest spowodowane zmniejszeniem podaży atrakcyjnych i dużych powierzchniowo terenów we władaniu komunalnym

⁶⁰ Na podstawie klasyfikacji kompleksów użytkowania terenu z bazy BDOT – baza danych obiektów topograficznych.

⁶¹ Stan na styczeń 2015 r.

(uniemożliwia to zaplanowanie większych przedsięwzięć przemysłowo-usługowych) oraz zwiększoną podażą gruntów właścicieli prywatnych.

79. Dostępne tereny inwestycyjne są bardzo zróżnicowane. Mimo iż oferta umożliwia lokowanie szerokiego spektrum inwestycji, to region w niewystarczający sposób przyciąga inwestorów. Z jednej strony województwo, ze względu na zróżnicowanie struktury gospodarczej w stosunku do innych regionów, jest potencjalnie atrakcyjne dla szerokiego wachlarza inwestycji, z drugiej jednak strony niska jakość i skuteczność oferty wraz z ograniczeniami infrastrukturalnymi, instytucjonalnymi, wizerunkowymi i czynnikami związanymi z chłonnością rynku, dostępnością wykwalifikowanych pracowników, a także rosnącą konkurencją ze strony innych regionów, skutecznie hamują znaczny napływ nowych, dużych podmiotów gospodarczych. Wśród przeszkód należy też wymienić brak sporządzonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla znaczących obszarów przemysłowo-usługowych.
80. W najbliższych latach w województwie mogą wystąpić ograniczenia rozwojowe związane przede wszystkim z problemem braku odpowiednich terenów inwestycyjnych (duża podaż terenów inwestycyjnych w studiach gmin, jednak nieprzygotowanych do działalności produkcyjnej). W tym zakresie należy zauważyć, że:
- 1) w Trójmieście nowe inwestycje związane z tzw. reindustrializacją gospodarki mogą być realizowane w istniejących już lokalizacjach, zwłaszcza na terenach portowych i ich bezpośrednim zapleczu (np. postoczniowym) oraz przy rafinerii; szczególnie predysponowane są tutaj inwestycje z sektora produkcji przemysłowej powiązane z gospodarką morską, w tym obiekty wielkogabarytowe (produkcja wysokospecjalistycznych statków i konstrukcji pływających, *offshore*, produkcja jachtów) oraz specjalizujące się w produkcji konstrukcji metalowych, czy produkcji chemicznej oraz petrochemicznej;
 - 2) popyt na nowe tereny inwestycyjne - zwłaszcza w okolicach Trójmiasta, Słupska, węzłów autostrady A1 i w okolicach ośrodków subregionalnych położonych wzdłuż planowanych dróg ekspresowych S6 i S7 - może stworzyć następujące problemy:
 - a) wzrost cen nieruchomości (konieczne jest zwiększanie ich podaży, aby ten wzrost hamować),
 - b) konieczność dokonania niezbędnych inwestycji infrastrukturalnych transportowych i energetycznych,
 - c) wzrost liczby konfliktów o charakterze funkcjonalnym pomiędzy inwestorami a mieszkańcami (developerami) w pogoni za atrakcyjnymi gruntami; proces dekoncentracji zabudowy w strefie podmiejskiej mnoży liczbę tych konfliktów i może zniechęcać przedsiębiorców, zmuszając ich do poszukiwania innych terenów, przy okazji wywołując potrzebę inwestycji infrastrukturalnych (którym samorządy mogą nie podołać); przykładem jest budowa obwodnicy metropolitalnej, która poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej może spowodować dalsze rozpraszanie przedsięwzięć inwestycyjnych na tereny o niższej wartości rynkowej, ale rosnącej rencie położenia,
 - d) poszukiwanie i zagospodarowywanie nowych terenów (*greenfield*) zamiast wykorzystywania już istniejących.

3.6. Rolnictwo

Powierzchnia, rozmieszczenie gruntów rolnych

81. Powierzchnia geodezyjna użytków rolnych⁶² systematycznie spada i w 2014 r. wynosiła 921,5 tys. ha⁶³ (50,3% powierzchni województwa), z tego grunty orne zajmowały 76,2%. Uwarunkowania glebowo-klimatyczne województwa powodują znaczne zróżnicowania w rozmieszczeniu gruntów rolnych w przestrzeni regionu. Udział użytków rolnych w powierzchni całkowitej gmin (za wyjątkiem miast) waha się od poniżej 25% w gminach południowych i południowo-zachodnich (np. Koczała, Lipusz, Osieczna, Osiek, Studzienice) do około 90% w gminach żuławskich (np. Lichnowy, Nowy Dwór Gdański, Ostaszewo, Suchy Dąb).

Waloryzacja rolniczej przestrzeni

82. Województwo, jak na to wskazują wyniki waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, posiada bardzo zróżnicowane warunki środowiskowe dla działalności rolnej. Średnia wartość wskaźnika waloryzacji dla

⁶² W strukturze użytków rolnych pozostałe stanowią: sady - 0,5%, łąki trwałe 12,1%, pastwiska trwałe - 7,7%, pozostałe - 3,5%.

⁶³ W użytkowaniu rolniczym gospodarstw rolnych znajdowało się 802,5 tys. ha użytków rolnych. Na pozostałe użytki rolne, nie zagospodarowane rolniczo, składały się głównie użytki położone na terenie miast, lasów, parków narodowych, rezerwatów przyrody itp.

województwa wynosi 66,2 pkt, a jego rozkład wynosi od 34,2 pkt w gminie Dziemiany do 99,2 pkt. w gminie Lichnowy. Wyniki waloryzacji pozwalają, w powiązaniu z kierunkami oraz intensywnością gospodarowania rolniczego, wyznaczyć rejon produkcji rolnej:

- 1) roślinnej - o najwyższych wymaganiach klimatyczno-glebowych (uprawy m.in: pszenica, jęczmień, buraki cukrowe, rzepak, kukurydza, warzywa gruntowe), pod które przeznaczają się ponad 70% użytków rolnych w powiatach: malborskim, nowodworskim, sztumskim, gdańskim, tczewskim i kwidzińskim;
- 2) zwierzęcej - o mniej zróżnicowanej specjalizacji (niż w przypadku produkcji roślinnej), koncentrującej się w środkowej i południowo-zachodniej części województwa: w przypadku bydła w powiatach chojnickim, kartuskim i kościerskim; trzody chlewnej w powiatach: człuchowskim i starogardzkim.

3.7. Turystyka i rekreacja

Preferencje i ograniczenia funkcjonalno-obszarowe

83. Zróżnicowane przestrzennie walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe województwa tworzą warunki do rozwoju zróżnicowanych form aktywności i zagospodarowania w zakresie:

- 1) turystyki krajoznawczej - wykorzystującej bogate walory historyczno-kulturowe:
 - a) dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim w: Gdańsku i Malborku,
 - b) dziedzictwa kulturowego o znaczeniu krajowym w miejscowościach: nadmorskich (Gdańsk, Gdynia, Hel, Jastarnia, Łeba, Puck, Rozewie, Sopot, Sztutowo, Ustka), Powiśla (Kwidzyn, Sztum), Kaszub (Będzin, Bytów, Chojnice, Kartuzy, Kościerzyna, Wdzydze Kiszewskie), Pobrzeża Słowińskiego (Kluki, Smołdzino, Słupsk, Swołowo), Kociewia (Tczew, Gniew, Pelplin, Skarszewy, Skórcz i Starogard Gdański), Krajny (Człuchów) i Żuław (Drewnica, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Malbork),
 - c) ośrodków kultu religijnego: Gorzędziej (gm. Subkowy), Kalwaria Wejherowska (m. Wejherowo), Kalwaria Wielka (gm. Karsin), Kościerzyna, Matemblewo (m. Gdańsk), Piaseczno (gm. Gniew), Sianowo (gm. Kartuzy), Swarzewo (gm. Puck), Święty Wojciech (m. Gdańsk),
 - d) miejsc martyrologii: Piaśnica, Sztutowo, Szpegawsk.
- 2) turystyki wypoczynkowej - na terenie gmin nadmorskich oraz powiatów kartuskiego, kościerskiego, bytowskiego, chojnickiego i starogardzkiego w turystycznych obiektach noclegowych (szczególnie ośrodkach wczasowych i kolonijnych), gospodarstwach agroturystycznych, a także w prywatnych domach letniskowych - „drugich domach”;
- 3) turystyki aktywnej - wykorzystującej naturalne uwarunkowania przyrodnicze:
 - a) nadmorskiego położenia: akweny dogodne do uprawiania windsurfingu i kitesurfingu (Zatoka Pucka od Władysławowa do Juraty i od Chałup do Pucka oraz okolice Sopotu; na otwartym morzu w Dębku i w Łebie, na Zalewie Wiślanym w okolicach Krynicy Morskiej); nurkowania (podwodne wraki na dnie Zatoki Gdańskiej i wokół Helu na różnych głębokościach); żeglarstwa (w ramach szlaku marin wzdłuż Wybrzeża Bałtyku, w tym małe porty i przystanie jachtowe: Ustka, Rowy, Łeba, Władysławowo, Jastarnia, Jurata, Hel, Puck, Gdynia, Gdańsk, Sopot, Kąty Rybackie, Krynica Morska),
 - b) duże akweny śródlądowe do uprawiania sportów wodnych: żeglarstwa i innych (m.in. jeziora: Wdzydze, Charzykowskie, Karsińskie, Dybrzk, Kruszyńskie, Somińskie, Raduńskie, Gowidlińskie, Mausz, Dzierżoń, Szczytno, Jasień); nurkowania (jeziora: Bobięcińskie Wielkie i Małe, Raduńskie, Wdzydze),
 - c) wysokie odcinki wybrzeża do rozwoju wycieczkowej turystyki specjalistycznej: lotniarstwa i paralotniarstwa (klify nadmorskie: Mechelinki, Chłapowo),
 - d) ukształtowania terenu i warunków klimatycznych dla rozwoju sportów zimowych: narciarstwa biegowego (rozległe obszary Pojezierza Kaszubskiego i Bytowskiego, Lasy Oliwsko-Darżlubskie, Dolina Kwidzińska, Lasy Iławskie); narciarstwa zjazdowego (Łysa Góra w Sopocie, szczyt Wieżycy, Przywidz, Sulęcyno, Stężycza),
 - e) sieci hydrograficznej do rozwoju szlaków kajakowych (m.in.: Brda, Zbrzyca, Gwda, Liwa, Łupawa, Łeba, Reda, Motława, Nogat, Radunia, Słupia, Szkarpa, Wda, Wielki Kanał Brdy, Wielka Święta - Tuga, Wieprza, Wierzyca, Wiśła),
 - f) sieci hydrograficznej do rozwoju szlaków żeglarskich: drogi śródlądowe delty Wisły oraz Zalew Wiślany - MDW E-40 i E-70 oraz innych rzek Żuław,

- g) zespoły leśne do rozwoju turystyki rowerowej, konnej, *nordic walking* (Lasy Iławskie, Dolina Walichnowska, Dolina Kwidzyńska, Bory Tucholskie, Lasy Kępicko-Bytowskie, Lasy Sianowsko-Miasteckie, Lasy Szczecinecko-Koczalskie, Lasy Mirachowskie, Lasy Starogardzkie, Półwysep Helski, Mierzeja Wiślana, Mierzeja Sarbska, Lasy Oliwsko-Darżlubskie);
- 4) turystyki zdrowotnej (sanatoryjnej, rehabilitacyjnej, prozdrowotnej oraz *spa&wellness*) – wykorzystującej lecznicze i relaksacyjne właściwości zasobów przyrodniczych:
- geologicznych (wód mineralnych, termalnych i borowin): istniejące uzdrowiska (Sopot, Ustka) oraz potencjalne (np. Kościerzyna),
 - klimatu nadmorskiego: Jantar (gm. Stegna), Jastrzębia Góra (m. Władysławowo), Jastarnia, Jurata (m. Jastarnia), Kąty Rybackie (gm. Sztutowo), Łeba, Mikoszewo (gm. Stegna), Stegna oraz Krynica Morska.
84. Z uwagi na uwarunkowania ekofizjograficzne, przy kształtowaniu zagospodarowania turystycznego należy uwzględnić:
- ograniczenia przydatności do użytkowania turystycznego strefy nadmorskiej, wynikające z małej, naturalnej chłonności turystycznej i dużego obciążenia turystycznego; wymaga to rozwoju infrastruktury turystycznej, umożliwiającej „kanalizowanie” ruchu turystycznego;
 - dużą przydatność do użytkowania turystycznego obszarów pojeziernych, gdzie dużej i umiarkowanej atrakcyjności odpowiada zróżnicowana lokalnie duża chłonność turystyczna; rejon pojezierne, w porównaniu z nadmorskimi, w mniejszym stopniu wymagają nasycenia infrastrukturą turystyczną;
 - umiarkowaną chłonność Borów Tucholskich o dużej i umiarkowanej atrakcyjności, którą ograniczają zbiorowiska leśne wykształcone na ubogich siedliskach oraz mniejsza niż w strefie wysoczyznowej tolerancja systemów jeziornych; rejon borowiackie predysponowane są do utrzymywania umiarkowanego obciążenia turystycznego przy równie umiarkowanym zagospodarowaniu;
 - ograniczoną przydatność Żuław Wiślanych do użytkowania turystycznego, która w znacznym stopniu wynika z zagrożeń powodziowych i wykorzystuje przede wszystkim potencjał szlaków wodnych;
 - bogatą sieć hydrograficzną decydującą o dużej przydatności środowiska do użytkowania na cele turystyki wodnej, w szczególności do zagospodarowania turystycznego predysponowane są liczne rzeki i kanały, jako szlaki kajakowe.

Trasy turystyczne

85. Duże znaczenie dla rozwoju turystyki, szczególnie aktywnej, ma ukształtowanie spójnej struktury przestrzennej tras rowerowych o określonych standardach i randze co najmniej regionalnej. Tworzą ją m.in. już zrealizowane i przygotowywane do realizacji trasy rowerowe:
- międzynarodowe: *EuroRoute R-1*, *EV 9* (wzdłuż Wisły), *EV 10* (wzdłuż wybrzeża Bałtyku) oraz *EV 13* (*Szlak Żelaznej Kurtyny* – na terenie województwa tożsamy z przebiegiem *EV 10*);
 - międzyregionalne: *Zamków Polski Północnej* (nr 12), *Szlaku Kopernikowskiego* (nr 13), *Pałaców i Zamków* (nr 15), *Naszyjnik Północy* (nr 16);
 - regionalne: *Kaszubska Marszruta*, *Kociewskie Trasy Rowerowe*, *Szlaki Dolnego Powiśla* i inne.

Wyzwaniem w tym zakresie jest także rozwój szlaków wodnych żeglarskich (E-40, E-70 oraz morskich) i kajakowych.

Baza noclegowa

86. Rozmieszczenie bazy noclegowej⁶⁴ nie jest równomierne, a ponad połowa jej koncentruje się w powiatach nadmorskich: puckim, nowodworskim, lęborskim, słupskim i Gdańsku, także prawie 40% obiektów hotelowych zlokalizowanych jest w Trójmieście. Koncentracja i wykorzystanie miejsc noclegowych w strefie nadmorskiej wyraźnie wskazuje na sezonowy charakter ruchu turystycznego.

⁶⁴ W województwie w 2014 r. funkcjonowało 1.450 turystycznych obiektów noclegowych (13,5% bazy w Polsce), dysponujących prawie 97,1 tys. miejsc noclegowych (13,5% miejsc noclegowych w Polsce), w tym 25,0 tys. w obiektach hotelowych (8,6% miejsc hotelowych w Polsce). W 2014 r. turystyczne obiekty noclegowe udzieliły 7.093,1 tys. noclegów. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ukształtował się na poziomie 37,6%. W poszczególnych miesiącach wartość wskaźnika wahała się od 17,7% w styczniu do 56,5% w lipcu.

Aktualne trendy i wyzwania

87. Istotną rolę w rozwoju województwa zaczyna odgrywać turystyka biznesowa⁶⁵, ukształtowana w oparciu o rozwinięte usługi wyższego rzędu, funkcje biznesowe i naukowo-badawcze, bogatą bazę hotelową i gastronomiczną oraz centra szkoleniowo-konferencyjne. Obszarami koncentracji tego segmentu turystyki są przede wszystkim Gdańsk, Gdynia i Sopot oraz gminy otaczające, predyspozycje do rozwoju tego typu turystyki posiada także Słupsk w powiązaniu z Ustką.
88. W centralnej części Pojezierza Kaszubskiego i części Borów Tucholskich (powiaty kartuski, kościerski, bytowski i chojnicki i starogardzki) - na obszarach cennych przyrodniczo, kulturowo i krajobrazowo - zlokalizowane są liczne kompleksy domów przeznaczonych na pobyty weekendowe i urlopowe, stanowiące własność mieszkańców miast. Stopień antropopresji na niektórych z tych obszarów obniża ich atrakcyjność, a wręcz zagraża zachowaniu walorów i zrównoważonemu rozwojowi. Wyzwaniem dla polityki przestrzennej wobec terenów intensywnie wykorzystywanych turystycznie i rekreacyjnie, jest określenie zasad zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych.
89. Istotnym wyzwaniem polityki przestrzennej jest rozwój nowych form turystyki, opartych na zasobach i wartościach niezależnych od warunków klimatycznych oraz poszerzających ofertę turystyczną (skierowaną do emerytów, rencistów, pacjentów ośrodków rehabilitacyjnych) ukierunkowaną na wydłużenie sezonu turystycznego.

3.8. Powiązania transportowe i infrastrukturalne

System transportowy

Uwarunkowania ogólne, dostępność transportowa

90. Transportowe uwarunkowania rozwoju województwa i jego zagospodarowania przestrzennego wynikają zarówno ze wzajemnych oddziaływań pomiędzy systemem transportowym i zagospodarowaniem przestrzennym (transportowa relacja popyt-podaż), a także finansowych i organizacyjnych możliwości rozwoju samego systemu transportu. Obecny stan systemu transportowego oraz przesądzone do 2020 roku kierunki jego rozwoju są istotnymi uwarunkowaniami rozwoju zagospodarowania przestrzennego województwa po 2020 r., a szczególne znaczenie ma infrastruktura transportowa o randze krajowej i międzynarodowej (drogi krajowe, linie kolejowe, port lotniczy, porty morskie).
91. Zewnętrzna dostępność województwa, pomimo wybudowania autostrady A1 na odcinku Gdańsk - Łódź oraz modernizacji linii kolejowej nr 9 (Gdynia-Warszawa) pozostaje nadal na poziomie poniżej średniej krajowej, co ma wpływ na konkurencyjność i pozycję regionu w sektorze portowym, transportowo-logistycznym i turystycznym, w tym największe ograniczenia dotyczą zachodniej części województwa. W aspekcie poprawy dostępności niezbędne są dalsze usprawnienia powiązań drogowych (budowa S6, S7 i S11) i kolejowych (modernizacja linii nr 131 i 202) z innymi metropoliami (Warszawa, Poznań, Wrocław, Szczecin) oraz modernizacja infrastruktury dostępowej do portów morskich (w tym linii kolejowej nr 201 Gdynia Port-Bydgoszcz-Nowa Wieś Wielka).

Sieć TEN-T

92. Z punktu widzenia wymagań ustalonych dla sieci TEN-T, niezbędne są następujące działania inwestycyjne w odniesieniu do infrastruktury:
- 1) kolejowej: elektryfikacja linii nr 201, budowa drugiego toru na liniach nr 201 i nr 202 (odcinek Wejherowo-Słupsk), przebudowa i elektryfikacja linii nr 203 (Tczew-Łąg Wschód), wdrożenie systemu ERTMS na wszystkich liniach należących do sieci TEN-T;
 - 2) drogowej: budowa dróg ekspresowych S6 i S7, budowa nowego (alternatywnego do Trasy Kwiatkowskiego) połączenia drogowego do Portu Gdynia poprzez przedłużenie od Obwodnicy Zachodniej poprzez Drogę Czerwoną do Portu Gdynia, budowę alternatywnego do ul. Wyzwolenia i ul. Oliwskiej połączenia drogowego do zachodniej części Portu Gdańsk, przebudowa ul. J. Wiśniewskiego w Gdyni, budowa nowego połączenia

⁶⁵ Według badań *Polskiej Organizacji Turystycznej (POT)*, w województwie pomorskim zauważalny jest coroczny wzrost liczby spotkań biznesowych (konferencji, kongresów itp.).

(obejście Banina) od Obwodnicy Metropolii Trójmiejskiej do Portu Lotniczego Gdańsk, wdrożenie ITS na wszystkich odcinkach należących do sieci TEN-T, budowa parkingów dla samochodów w sąsiedztwie dróg ekspresowych;

- 3) wodnej: dostosowanie polskiego odcinka międzynarodowej drogi wodnej E-70 do parametrów II klasy dróg wodnych, wdrożenie systemu VTMS (Europejski System Monitoringu Ruchu Statków i Informacji) i usług e- Maritime.

Podsystem drogowy

93. Sieć dróg w województwie obejmuje 19.500 km, z czego 12.851 km dróg o nawierzchni twardej. Drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA stanowią 3,9%, a drogi wojewódzkie zarządzane przez ZDW - 31% łącznej długości sieci. Dla transportowej obsługi województwa szczególnie ważne są odcinkowo lub na całej długości:

- 1) drogi krajowe nr: A1, S6, S7, 6, 7, 20, 21, 22, 25, 55, 89, 90, 91;
- 2) drogi wojewódzkie nr: 209, 211, 212, 213, 214, 216, 221, 224, 226, 229, 231, 235, 240, 501, 502, 515, 521.

94. Przy blisko 1,48 mln zarejestrowanych pojazdów (1,15 mln samochodów osobowych), wskaźnik motoryzacji w województwie osiągnął poziom 624 pojazdów na 1.000 mieszkańców (483 samochody osobowe na 1.000 mieszkańców). W latach 2010-2015 na drogach krajowych i wojewódzkich, przy stałym wzroście poziomu motoryzacji, nastąpił wzrost dobowego natężenia ruchu o około 30%. Największe natężenia ruchu występują na sieci dróg Trójmiasta oraz na drogach dojazdowych do Trójmiasta, tj. na drogach nr 6, 7, 20 i 22, jedynie na drodze nr 91 nastąpił spadek natężenia ruchu, spowodowany oddaniem do użytkowania autostrady A1; duże natężenie ruchu obserwuje się w sezonie letnim na drogach dojazdowych do miejscowości turystycznych: Ustki (droga nr 21), Władysławowa (droga nr 216), Kartuz (droga nr 211) i Łeby (droga nr 214).

95. Ocena istniejącej sieci dróg krajowych i wojewódzkich (2014 r.) wskazuje, że:

- 1) struktura sieci wymaga weryfikacji i dostosowania do aktualnych uwarunkowań administracyjnych, finansowych i transportowych wynikających z obecnych funkcji tych dróg w sieci połączeń pomiędzy ośrodkami osadniczymi, prowadzenia linii autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, uwzględnienia uwarunkowań ochrony środowiska oraz planowanego rozwoju sieci dróg krajowych⁶⁶;
- 2) w przypadku dróg krajowych:
 - a) 79,8% długości dróg ma stan dobry i zadowalający (w rejonie słupskim - 90%),
 - b) 5,8% długości dróg ma stan zły (w rejonie kościerskim - 14%, w OM - 0%);
- 3) w przypadku dróg wojewódzkich⁶⁷:
 - a) 40% długości dróg ma stan dobry i zadowalający,
 - b) 60% długości sieci dróg ma zły stan nawierzchni.

96. Stan sieci drogowej jest istotnym czynnikiem sprawczym zdarzeń drogowych. W 2014 r. na drogach województwa doszło do 2.724 wypadków drogowych, w których zginęło 181 osób, a 3.476 zostało rannych. Najwięcej wypadków i ofiar tych wypadków odnotowano w Gdańsku, powiecie kartuskim i wejherowskim. W latach 2005-2014 nastąpiło zmniejszenie liczby ofiar zabitych o 33%. Największe ryzyko wystąpienia wypadku z ofiarami ciężko rannymi i zabitymi charakteryzuje drogi nr 6, 20, 21, 210, 214, 224 i 235.

97. Niska jakość sieci transportowej na kierunku wschód-zachód, jak i specyficzne, niekoncentryczne położenie Trójmiasta w regionie ma wpływ na duży czas przejazdu pomiędzy Trójmiastem a ośrodkami osadniczymi w zachodniej części województwa. Podróż ze Słupska do Gdańska trwa prawie 2 godziny, z innych ośrodków, takich jak Ustka, Smołdzino, Koczała, Kępice, Miastko, Rzeczenica, Czarne, Debrno - ponad dwie godziny. Skrócenie czasu podróży z różnych stron województwa, przy zachowaniu bezpieczeństwa ruchu drogowego i redukcji uciążliwości ruchu tranzytowego, wiąże się z koniecznością budowy obwodnic miast i obejść miejscowości. W szczególności jest to istotne m.in. w ciągu dróg nr 20, 22, 55, 211, 212, 214 i 235.

⁶⁶ Weryfikacja funkcjonalnej i technicznej struktury sieci drogowej w województwie pomorskim, PBPR, Gdańsk 2014.

⁶⁷ Raport oceny stanu technicznego nawierzchni dróg wojewódzkich w 2015 roku.

98. W dalszym ciągu problemem Trójmiasta jest zatłoczenie Trasy Średnicowej⁶⁸ i odcinków dojazdowych do tej Trasy. Wynika to z braku kompleksowych działań wspólnie podejmowanych przez miasta aglomeracji w zakresie m.in.:

- 1) podnoszenia konkurencyjności publicznego transportu zbiorowego i systemu P&R w stosunku do użytkownika samochodu osobowego;
- 2) ograniczania potencjałów ruchotwórczych obiektów bezpośrednio korzystających z Trasy, np. galerie handlowe;
- 3) redukcji potrzeb przemieszczania się do usług (np.: szkół, administracji) poprzez rozwinięte usługi teleinformatyczne;
- 4) budowy odcinków ulicznych wspomagających Trasę, w tym budowa obejścia Redy i Rumii (OPAT).

Podsystem kolejowy

99. Sieć kolejowa w województwie obejmuje ponad 1.237 km linii eksploatowanych, z czego zdecydowaną większość stanowią odcinki jednotorowe (868 km - 70%) i niezelektryfikowane (780 km - 63%). Ocena stanu technicznego sieci kolejowych wskazuje, że na koniec 2013 r.:

- 1) 460 km (37%) długości linii kolejowych jest w stanie dobrym:
 - a) linia kolejowa nr 9 (gr. województwa - Gdańsk Główny),
 - b) linia kolejowa nr 131 (na odcinku Smętowo - Górkki),
 - c) linia kolejowa nr 201 (na odcinku Kościerzyna - Gdynia),
 - d) linia kolejowa nr 203 (Tczew - Chojnice),
 - e) linia kolejowa nr 213 (Reda - Hel),
 - f) linia kolejowa nr 260 (Zajączkowo Tczewskie - Pruszcz Gdański);
- 2) 410 km (33%) długości linii kolejowych było w stanie dostatecznym;
- 3) 367 km (30%) długości linii kolejowych było w stanie niezadowolającym, w tym sześć linii jednotorowych o łącznej długości 215 km pozostaje poza eksploatacją.

Znacznym utrudnieniem dla ruchu w sieci drogowo-kolejowej jest duża liczba niestrzeżonych przejazdów kolejowych (około 1 tys. przejazdów, w tym około 160 kategorii A - strzeżonych). Największa liczba punktów kolizyjnych występuje na odcinku linii kolejowej nr 207 (Grudziądz - Kwidzyn - Malbork) oraz na linii kolejowej nr 213 (Reda - Hel).

100. Specyficznym dla OM problemem w funkcjonowaniu sieci kolejowych jest wyczerpywanie się przepustowości linii kolejowych, w szczególności:

- 1) nr 9 (Warszawa Wschodnia - Gdańsk Główny) - w całości dwutorowa zelektryfikowana, z odcinkiem 3-torowym (Pruszcz Gdański - Pszczółki)⁶⁹ i 4-torowym (Pszczółki - Tczew); na odcinku Gdańsk Główny - Tczew linia jest silnie obciążona zarówno ruchem pociągów pasażerskich, jak i towarowych;
- 2) nr 201 (Nowa Wieś Wielka - Gdynia Port) - na większości przebiegu jednotorowa niezelektryfikowana, z odcinkami dwutorowymi zelektryfikowanymi (Gdynia Port - Gdynia Główna i Nowa Wieś Wielka - Maksymilianowo) i odcinkiem dwutorowym niezelektryfikowanym (Gdynia Główna - Gdańsk Osowa); stanowi trasę alternatywną dla ciągu linii nr 9 i nr 131 (Gdynia - Gdańsk - Tczew - Maksymilianowo/Bydgoszcz), zarówno w ruchu towarowym, jak i pasażerskim;
- 3) nr 202 (Gdańsk Główny - Stargard), w całości zelektryfikowana, jednotorowa z odcinkami dwutorowymi (Gdańsk Główny - Gdynia Chylonia i Rumia - Wejherowo); na odcinku Gdańsk Główny - Rumia równoległe do linii nr 202 przebiega linia nr 250, co pozwala na odseparowanie ruchu aglomeracyjnego (po linii nr 202 kursują jednak na tym odcinku inne pociągi pasażerskie: regionalne i dalekobieżne); brak przedłużenia linii nr 250 do Wejherowa powoduje szczególne ograniczenia w prowadzeniu ruchu towarowego i pasażerskiego aglomeracyjnego i dalekobieżnego;

⁶⁸ Stanowi ją ciąg ulic w Gdańsku: Trakt św. Wojciecha, Okopowa, Wały Jagiellońskie, Al. Zwycięstwa, Al. Grunwaldzka; Sopocie: Al. Niepodległości; Gdyni: Al. Zwycięstwa, Śląska, Morska.

⁶⁹ Licząc wraz z jednotorową linią kolejową nr 260 Zajączkowo Tczewskie - Pruszcz Gdański.

- 4) nr 226 (Gdańsk Port Północny – Pruszcz Gdański) - w perspektywie prognozowanych przeładunków w Porcie w Gdańsku.

Na ww. liniach zrealizowanych zostało w ostatnich latach (bądź realizowanych obecnie) szereg inwestycji, mających na celu podniesienie ich przepustowości, jednak w żadnym razie nie rozwiązują one całkowicie problemu. Sytuacja może ulec pogorszeniu z uwagi na już kursujące pociągi *Pendolino*, prognozowany wzrost przeładunków w portach i zwiększenie intensywności kursowania pociągów regionalnych o intensywności ruchu zgodnej z *Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa pomorskiego*⁷⁰. Z tego względu w przyszłości istnieje realne zagrożenie braku możliwości zwiększenia częstotliwości kursowania pociągów wewnątrz aglomeracji, a także sprawnej obsługi portów.

101. Wybudowana linia Pomorskiej Kolei Metropolitalnej (PKM) oraz modernizacja przystanków, systemu sterowania i taboru SKM ściśle wpisują się w politykę rozwoju sieci kolejowej dla obsługi przewozów aglomeracyjnych, uważanych za najszybciej rozwijający się segment kolejowych przewozów pasażerskich⁷¹.

Podsystem lotniczy

102. W województwie funkcjonują:

- 1) 2 lotniska cywilne: Port Lotniczy im. L. Wałęsy w Gdańsku oraz lotnisko Aeroklubu Polskiego Krępa koło Słupska;
- 2) 4 wojskowe obiekty lotniskowe (Cewice, Gdynia Oksywie, Malbork i Pruszcz Gdański);
- 3) 27 lądowisk rejestrowanych:
 - a) samolotowych: Borsk, Donimierz, Gołubie, Jastarnia, Korne, Kościeleczyki, Koślinka, Linowiec, Pruszcz Aeroklub, Przywidz-Katarynki, Słupsk-Pałowo, Stegna,
 - b) śmigłowcowych: Gdańsk-Maćkowy, Gdynia-Wilbo, Gniewino, Jurata Mewa, Niezychowice, Zamek Gniew,
 - c) śmigłowcowych (sanitarnych): Słupsk - szpital, Kościerzyna - szpital, Kwidzyn - szpital, Chojnice - szpital, Lębork - szpital, UCK Gdańsk - szpital, Gdańsk - szpital św. Wojciecha, Wejherowo, Kartuzy - szpital.

103. Port lotniczy w Gdańsku im. L. Wałęsy należy do największych portów lotniczych w kraju (3.288 tys. pasażerów w 2014 r.). Pomimo szeregu strategicznych inwestycji, wymaga dalszego inwestowania w celu skutecznego konkurowania na rynku europejskim. Dostępność lądowa Portu Lotniczego Gdańsk poprawiła się w ostatnich latach wskutek budowy/przebudowy krajowej infrastruktury drogowej (A1 i S7) oraz przebudowy bezpośredniego połączenia do lotniska (ul. Nowa Słowackiego). Poprawa dostępności lotniska transportem zbiorowym nastąpiła po oddaniu do eksploatacji linii PKM. Istotnym zadaniem jest skomunikowanie drogowe lotniska z planowaną Obwodnicą Metropolitalną Trójmiasta w węźle Miszewo.

104. Inne lotniska i lądowiska nie odgrywają obecnie istotnej roli w systemie transportowym obszaru i jego powiązań zewnętrznych. W przyszłości znaczenie dla obsługi lotnictwa ogólnego, a następnie komercyjnego może mieć wybudowany terminal Portu Lotniczego Gdynia-Kosakowo. Lotnisko w Pruszczu Gdańskim z uwagi na bliskie położenie względem zabudowy predysponowane jest jedynie dla obsługi lotnictwa ogólnego.

Podsystem wodny, w tym morski

105. W województwie funkcjonuje 11 portów i 34 przystanie morskie:

- 1) duże porty o znaczeniu podstawowym dla gospodarki narodowej w Gdańsku i Gdyni;
- 2) małe porty morskie: w Helu, Jastarni, Kątach Rybackich, Krynicy Morskiej, Łebie, Pucku, Rowach, Ustce, Władysławowie, których funkcje ograniczają się głównie do działalności rybackiej i turystycznej;
- 3) przystanie morskie: Chałupy I, Chałupy II, Chłapowo, Dębki, Dalmor w Gdyni, Górki Wschodnie, Górki Zachodnie, Jantar, Jastarnia I, Jastarnia II, Jastarnia III, Jelitkowo, Karwia, Kąty Rybackie I, Kąty Rybackie II, Kąty Rybackie III, Kuźnica I, Kuźnica II, „Leśniczówka” w Krynicy Morskiej, Marina Gdynia, Mechelinki, Moło Sopot, Nowa Karczma, Obłuże, Oksywie, Orłowo, Osłonino, Piaski, Rewa I, Rewa II, Sopot, Stegna, Swarzewo, *Żegluga Gdańska* w Gdyni.

⁷⁰ Uchwała Nr 788/XXXVII/14 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 lutego 2014 r.

⁷¹ Por. np.: *Biała Księga Infrastruktury. Kolej na działania*, Railway Business Forum, Warszawa 2013, s. 24.

106. W latach 2010-2014 przeładunki w Porcie Gdańsk i Porcie Gdynia wzrosły z 41,9 do 51,7 mln ton w skali roku, a w przeładunkach kontenerowych z 0,99 do 2,06 mln TEU. Oba porty zajmują drugie (po St. Petersburgu) miejsce na Bałtyku pod względem liczby przeładowywanych kontenerów. Pozytywnie kształtują się prognozy przeładunków portowych, zwłaszcza w odniesieniu do ładunków drobnicowych, skonteneryzowanych. Szacuje się, iż obroty kontenerowe trójmiejskich terminali w 2025 r. będą wynosić ok. 5 mln TEU.
107. Obsługa prognozowanych przeładunków w portach wymagać będzie poprawy przepustowości dróg i linii kolejowych obsługujących porty. Oddany do użytkowania w 2016 roku tunel drogowy pod Martwą Wisłą poprawi dostęp do portu wewnętrznego w Porcie Gdańsk. Niezbędne będzie podniesienie kategorii i przebudowa Trasy Kwiatkowskiego w Gdyni, modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na odcinkach bezpośrednio obsługujących oba porty oraz rozważenie wykorzystania dróg wodnych śródlądowych do obsługi portów. Kluczowymi inwestycjami dla utrzymania pozycji rynkowej i zwiększania przewagi konkurencyjnej portów będzie miała dalsza rozbudowa ich zaplecza logistycznego, tj. Pomorskiego Centrum Logistycznego w Porcie Północnym, terminalu kontenerowego DCT2 oraz Centrum Logistycznego w zachodniej części portu w Gdyni, Portu Gdańsk na nowo załadowanych terenach.
108. Nadal zbyt mały - w porównaniu do innych, dużych portów w krajach UE - jest udział przewozów intermodalnych związanych z portami. Porty morskie nie funkcjonują w sposób zintegrowany, brak jest w tej kwestii wspólnych kierunków działań strategicznych, co pozwoliłoby na racjonalne podejście do dalszego rozwoju infrastruktury dostępowej. W strategiach portowych nie uwzględnia się roli planowanego intermodalnego terminalu w Zajączkowie Tczewskim.
109. Infrastruktura małych portów i przystani wymaga dalszej modernizacji. Proces inwestowania wymaga jednak dokonania przesądzeń co do ich podstawowej funkcji. W szczególności dotyczy to Ustki i Władysławowa, na zapleczu których istnieje możliwość wygenerowania odpowiedniej masy ładunkowej, np. w podstrefach specjalnych stref ekonomicznych lub wokół węzłów drogowych S6, ale także w kontekście potencjalnej lokalizacji elektrowni jądrowej w okolicach między Choczewem a Krokową oraz utworzenia międzynarodowej bazy wojskowej w Redzikowie pod Słupskiem.
110. W fazie ocen technicznych i środowiskowych znajduje się projekt budowy kanału przez Mierzęję Wiślaną. Wynik tych ocen będzie przesądzał o realizacji tego projektu i poprawie warunków żeglugi pomiędzy Portem Elbląg i portami Zalewu Wiślanego a wodami Zatoki Gdańskiej. Otwartym pozostaje problem kosztów utrzymania toru wodnego przez Zalew Wiślany po jego uruchomieniu.
111. Na infrastrukturę śródlądowych dróg wodnych w województwie składają się:
- 1) Droga Wodna Wisły:
 - a) od Torunia (ujście rz. Tażyna km 718) do Portu Tczew (km 910) pozostaje normatywnie w klasie II drogi wodnej o znaczeniu regionalnym; jednakże gwarancja wymaganej dla tej klasy głębokości tranzytowej (1,8 m) wynosi praktycznie do 10% całego okresu nawigacyjnego; duża część ostróg jest zniszczona i nie spełnia swej funkcji regulacji nurtu; w korycie występują również przemieszczające się łachy piaszczyste,
 - b) od Tczewa (km 910) do ujścia do Zatoki Gdańskiej pozostaje w klasie III drogi wodnej o znaczeniu regionalnym; droga ta nie spełnia parametrów drogi wodnej klasy III w odniesieniu do głębokości tranzytowej, a część budowli regulacyjnych na tym odcinku rzeki, ze względu na zniszczenia nie pełni swych funkcji;
 - 2) Droga Wodna Nogatu - na całej swej długości (62 km) zaliczana jest do klasy II śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu regionalnym; występujące w rzece głębokości tranzytowe są mniejsze od wymaganych dla klasy II i wynoszą na odcinku skanalizowanym około 1,6 m, natomiast na pozostałym odcinku ok. 1,4 m; pozostałe parametry drogi wodnej są zgodne z wymaganiami określonymi dla klasy II drogi wodnej;
 - 3) Martwa Wisła (11,5 km) - rozciąga się od rzeki Wisły w Przegalinie do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi (Wisła - Górki Wschodnie); jest zakwalifikowana do klasy drogi wodnej Vb; występujące w rzece głębokości tranzytowe z reguły spełniają wymagania dla tej klasy; na Martwej Wiśle, w km 0,55 zlokalizowana jest śluza Południowa w Przegalinie; szerokość śluzy, wynosząca 11,89 m, jest mniejsza od wymaganej dla tej klasy drogi wodnej (12,0 m);
 - 4) Szarpawa (25,4 km) - od rzeki Wisły do ujścia do Zalewu Wiślanego, zaliczana jest do klasy II śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu regionalnym.

112. Transport wodny śródlądowy praktycznie nie istnieje. Do 2030 r. potencjalny popyt na przewozy transportem wodnym może zwiększyć się nawet kilkakrotnie zakładając, że infrastruktura dróg śródlądowych będzie w ciągu najbliższych kilkunastu lat systematycznie modernizowana. Planowane inwestycje na rzekach w Niemczech powinny wpłynąć na szybsze tempo zmian potrzeb przewozów na połączeniu Odra - Wisła - Zalew Wiślany, jednakże wzrost ten będzie znacznie niższy niż na rzece Odrze, przede wszystkim ze względu na skalę wymaganych inwestycji na tym odcinku⁷². Istotnym uwarunkowaniem transportowym Wisły są także powtarzające się w ciągu ostatnich lat bardzo niskie stany poziomu wody w rzece. W tym zakresie niezbędne są przesądzenia co do działań związanych z hydroenergetycznym wykorzystaniem potencjału Wisły poprzez budowę systemu kaskad.
113. Podejmowane są działania związane z tworzeniem warunków prawnych (np. podpisanie konwencji o śródlądowych drogach wodnych AGN) i strategicznych (projekt *Strategii rozwoju dróg wodnych w Polsce do 2020 roku z perspektywą do roku 2030*) dla rozwoju funkcji transportowych dróg wodnych E-40 i E-70.
114. Pomimo korzystnego nadwodnego położenia (Zatoka Gdańska, delta Wisły), infrastruktura wodna nie jest wykorzystywana w wewnętrznym transporcie pasażerskim i towarowym (z wyjątkiem sezonowej obsługi ruchu turystycznego). Brak jest innowacyjnych inwestycji i projektów usprawniających dostępność portów morskich na styku miasto-port. Wyzwaniem jest uruchomienie sezonowej, regularnej komunikacji pasażerskiej Trójmiasta z portami Półwyspu Helskiego, co wymagać będzie działań inwestycyjnych.

Prognozy i plany transportowe

115. Potrzeby transportowe (popyt przewozowy) w perspektywie 2030 r. będą zróżnicowane w poszczególnych częściach województwa. Na zmiany tych potrzeb będą miały wpływ:
- 1) proces starzenia się społeczeństwa,
 - 2) poziom motoryzacji - wzrost liczby samochodów osobowych⁷³ (o dalsze 28%) w stosunku do 2010 r., co oznacza konieczność prowadzenia polityki transportowej na rzecz redukcji potrzeb transportowych realizowanych indywidualnym transportem samochodowym,
 - 3) struktura czasowa popytu na usługi przewozowe - spadnie zatrudnienie w zakładach pracy funkcjonujących w systemie zmianowym, rozpoczynających pracę ok. godziny 6, a zwiększy się zatrudnienie w sektorze usług, w którym praca rozpoczyna się między godzinami 8 a 10.
116. Prognozy wskazują, że największe obciążenia potokami pasażerskimi wystąpią na liniach:
- 1) kolejowych między:
 - a) Malborkiem i Starogardem Gdańskim a Gdańskiem, Gdynią i Wejherowem,
 - b) Wejherowem a Słupskiem,
 - c) Kartuzami a Gdańskiem i Gdynią,
 - d) Chojnicami a Starogardem Gdańskim;
 - 2) autobusowych użyteczności publicznej między:
 - a) powiatami starogardzkim, tczewskim i kościerskim, a Gdańskiem,
 - b) powiatem puckim a Gdynią i powiatem wejherowskim,
 - c) powiatem kartuskim a Gdynią i powiatem wejherowskim,
 - d) powiatami słupskim i bytowskim a Słupskiem,
 - e) powiatami chojnickim a człuchowskim;
 - 3) autobusowych, między powiatami ościennych województw a powiatami słupskim, bytowskim, człuchowskim i chojnickim.

Oznacza to, że problemy obsługi potoków w ruchu kolejowym mogą się pojawić na liniach: Tczew - Gdynia, Gdańsk/Gdynia - Kartuzy, Gdynia - Wejherowo i Tczew - Czersk z uwagi na wyczerpywanie się przepustowości tych linii.

⁷² Analiza funkcjonowania transportu wodnego śródlądowego oraz turystyki wodnej w Polsce do Programu rozwoju infrastruktury transportu wodnego śródlądowego w Polsce, ECORYS, Warszawa-Rotterdam 2011.

⁷³ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego województwa pomorskiego.

117. Budowa nowych odcinków dróg ekspresowych nr S6 i S7 wraz z węzłami tworzyć będzie z jednej strony nowe warunki dla rozwoju stref gospodarczych w otoczeniu węzłów drogowych, z drugiej strony będzie wymagać modernizacji dróg dojazdowych do tych węzłów.

3.9. Zaopatrzenie w wodę i infrastruktura ochrony środowiska

Zaopatrzenie w wodę

118. Do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wykorzystywane są:

- 1) głównie wody podziemne, których udokumentowane zasoby eksploatacyjne wynoszą 1.433,2 hm³/h i pokrywają z nadwyżką istniejące i prognozowane na najbliższe lata zapotrzebowanie;
- 2) wody powierzchniowe, z których zasilane są:
 - a) wodociąg centralny m. Gdańska ujęciem powierzchniowym – *Straszyn*,
 - b) wodociąg centralny m. Gdańska ujęciem drenażowym – *Pręgowo*,
 - c) wodociąg publiczny w Sopocie ujęciem drenażowym - *Nowe Sarnie Wzgórze*.

119. Długość sieci wodociągowej na koniec 2013 r. wynosiła 14.980,2 km. Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w 2013 r. był wysoki - 93,1% (w miastach 98,1%, na wsi 83,9%). Najniższy odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej odnotowano w gminie Osiek (29,7%), nieco lepsza sytuacja występuje w gminach: Stara Kiszewa (52,1%), Lipusz (55,5%), Skórcz (55,5%) i Mikołajki Pomorskie (58,0%).

120. Największy obszarowo Centralny Wodociąg Żuławski (CWŻ) zaopatruje w wodę 8 gmin w obszarze województwa (Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Ostaszewo, Lichnowy, Stegna, Sztutowo, Malbork, Stare Pole) i 2 gminy w obszarze województwa warmińsko-mazurskiego (Gronowo Elbląskie, Elbląg) zamieszkałych przez około 65 tys. osób. W wodociągu występują wysokie (sięgające do 30%) straty wody, spowodowane złym stanem technicznym infrastruktury (sieci wodociągowej i stacji uzdatniania w Ząbrowie). Czyni to niezbędnym kontynuację prac związanych z jego przebudową.

121. W 2013 r. 5,5% ludności⁷⁴ zaopatrywana była w wodę nieodpowiadającą wymaganiom sanitarnym. Przyczyną tego jest przede wszystkim wyeksploatowanie funkcjonujących urządzeń uzdatniania wody oraz brak lub niska efektywność procesów uzdatniania. Największa liczba ludności zaopatrywana w wodę nieodpowiadającą wymaganiom sanitarnym znajdowała się na terenie powiatów: wejherowskiego (50,4 tys.), kwidzyńskiego (22,4 tys.) i gdańskiego (8,5 tys.).

122. Wody wykorzystywane do zaopatrywania ludności w wodę do spożycia lub wody, które mogą być wykorzystywane w tym celu, objęto ochroną⁷⁵. Na obszarze województwa wytypowano i umieszczono w rejestrze obszarów chronionych 21 JCWPd (*Jednolite Części Wód Podziemnych*) oraz 1 JCWP (*Jednolite Części Wód Powierzchniowych*), przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia⁷⁶. Wytypowane obszary objęte są ochroną w celu zapobieżenia pogarszania się jakości pobieranej wody i co za tym idzie - zminimalizowania potrzeby jej uzdatniania.

123. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, dla ujęć wody ustanowiono strefy ochronne – tereny ochrony bezpośredniej i tereny ochrony pośredniej stanowiące obszar, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody. Strefy ochronne, obejmujące teren ochrony pośredniej ustanowił Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku dla 19 ujęć wody. Należą do nich ujęcia: *Bitwy pod Płowcami* (m. Sopot), *Osowa* (Chwaszczyno, gm. Żukowo), *Dolina Radości* (m. Gdańsk), *Straszyn* (Kolbudy, Pruszcz Gdański, Żukowo), *Pręgowo* (gm. Kolbudy), *Czarny Dwór i Zaspą* (m. Gdańsk), *Reda* (Reda, Kazimierz, Mościckie Błota, powiat pucki i wejherowski), *Kościierzyna* (m. Kościierzyna), *Lipce* (m. Gdańsk, m. Pruszcz Gdański), *Cedron* (m. Wejherowo, gm. Wejherowo), *Wierzycza* (m. Starogard Gdański), *Południe* (m. Pruszcz Gdański), *Sieradzka* (m. Gdynia), *Ryzowie* (gm. Skórcz), *Wiczlino* (m. Gdynia), *Wielki Kack* (m. Gdynia), *Rumia* (Rumia, Kosakowo, m. Gdynia), *Letniki* (Janówka, Kaczynos i Ząbrowo gm. Stare Pole), *Nowe Sarnie Wzgórze* (m. Sopot). Na terenie stref ochronnych ujęć wody obowiązują zakazy,

⁷⁴ Stan sanitarno-higieniczny województwa pomorskiego w 2013 roku, PIS, POWIS, Gdańsk 2014.

⁷⁵ Na podstawie art. 113 ust. 4 pkt 1 ustawy *Prawo wodne* z dnia 18 lipca 2001 r.

⁷⁶ Do ochrony wyznaczono jednolite części wód wykorzystywane do poboru wody przeznaczonej do spożycia, dostarczające średnio więcej niż 10m³ na dobę lub służące więcej niż 50 osobom, a także jednolite części wód, które są przewidywane do poboru w przyszłości.

nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody wynikające z ustanowionych rozporządzeń przez właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej lub decyzji administracyjnej wydanej przez organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego (starosta lub marszałek) - w przypadku stref ochronnych obejmujących wyłącznie teren ochrony bezpośredniej.

Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków

124. W ostatnim dziesięcioleciu w objętości ścieków wymagających oczyszczania zwiększył się znacznie udział ścieków oczyszczonych (z 92,5 % w 2004 r. do 99,5 % w 2013 r.), przy jednoczesnym wzroście ilości ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów.
125. Na koniec 2013 r. eksploatowano 220 oczyszczalni ścieków (komunalnych i przemysłowych), ich łączna przepustowość wynosiła 728.275 m³/dobę. Stan techniczny części oczyszczalni jest niezadowalający – odprowadzane z nich do wód powierzchniowych lub ziemi ścieki oczyszczone nie zawsze spełniają wymagania określone w obowiązujących przepisach⁷⁷. Dostępu do oczyszczalni ścieków nadal nie posiadają mieszkańcy gminy Osieczna i Bobowo.
126. Na terenach pozbawionych sieci kanalizacyjnej ścieki bytowe odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych oraz do oczyszczalni przydomowych, przy czym liczba zbiorników bezodpływowych systematycznie spada, wzrasta natomiast liczba przydomowych oczyszczalni ścieków, co nie zawsze jest korzystne dla środowiska gruntowo-wodnego.
127. Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2014 r. wynosiła 9.554,9 km i choć w porównaniu z końcem 2003 r. nastąpił jej ponad dwukrotny przyrost, w tym ponad trzykrotny na obszarach wiejskich, to w dalszym ciągu poziom jej rozwoju jest niewystarczający w stosunku do potrzeb, w szczególności na obszarach wiejskich (np. gmina Wejherowo).
128. Z sieci kanalizacyjnej korzystało 77,9% ogółu ludności województwa. Dostęp ludności do sieci kanalizacyjnej cechuje duże zróżnicowanie pomiędzy terenami miejskimi (94,0%) i wiejskimi (48,0%), pomimo że na obszarach wiejskich województwa jest on jednym z najwyższych w kraju (wyższy posiada jedynie województwo zachodniopomorskie - 48,3%). Najniższy (poniżej 20%) udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej występuje w gminach: Ostaszewo (7,2%), Wejherowo (7,4%), Stary Targ (10,7%), Stary Dzierżoń (13%), Prabuty (14,9%) i Smołdzino (15,1%). Dostępu do zbiorowych systemów kanalizacji sanitarnej nadal nie posiadają mieszkańcy gminy Osieczna.
129. Niska jest efektywność wykorzystania budowanej sieci kanalizacji sanitarnej. Prawie dwukrotny wzrost długości sieci kanalizacyjnej w latach 2003-2014 (z 4.934,1 km do 9.954,9 km) towarzyszył jedynie 13,5% (310 tys.) przyrost ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (do jednego km wybudowanej sieci przyłączono 61,7 mieszkańców⁷⁸).
130. Na terenie województwa wyznaczono 87 aglomeracji ściekowych. Stan realizacji zadań rzeczowych ustalonych w *Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)* jest niezadowalający. Osiągnięcie zakładanego stopnia wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne wymaga kontynuowania działań ustalonych w KPOŚK. Konieczne jest także objęcie obszarów wiejskich o przeważającym udziale zabudowy rozproszonej oraz obszarów rekreacyjnych, lokalnymi lub indywidualnymi rozwiązaniami w zakresie oczyszczania ścieków, o porównywalnym poziomie skuteczności oczyszczania.
131. Z porównania ilości osób zamieszkujących województwo oraz ilości osób korzystających z oczyszczalni ścieków, zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych wynika, że ok. 7,1% (165 tys.) ludności województwa odprowadza ścieki bez oczyszczania do wód powierzchniowych lub ziemi. Stwarza to zagrożenie sanitarne dla środowiska wodnego i gruntowo-wodnego, zmniejsza też atrakcyjność inwestycyjną regionu.

Odprowadzanie i oczyszczanie wód opadowych i roztopowych

132. Urządzenia do zorganizowanego odprowadzania wód opadowych i roztopowych (kolektory deszczowe, zbiorniki retencyjne i sporadycznie przepompownie) występują we wszystkich miastach województwa, a także

⁷⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzeniu ścieków do wód lub ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2006 r. Nr 137, poz. 984 z późn. zm.).

⁷⁸ Z Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. Nr 137, poz. 922) wynika, że wskaźnik ten ze względów ekonomicznych nie powinien być mniejszy od 120 mieszkańców na 1 km sieci (dopuszcza się 90 Mk/km sieci w uzasadnionych przypadkach określonych w rozporządzeniu).

w centralnych obszarach większości wsi gminnych. Na terenach wiejskich są one (w wielu przypadkach) związane z układami drogowymi.

133. Stan funkcjonowania systemów odbioru wód opadowych i roztopowych szczególnie na terenach miejskich poprawia się. Jest to efekt wyposażania systemów w urządzenia do oczyszczania oraz zwiększenia retencyjności (przebudowy lub budowy zbiorników retencyjnych).
134. Na terenach silnie zurbanizowanych (np. w Trójmieście, na terenie Redy, Rumi, Wejherowa, Słupska) występuje coraz częściej problem zagospodarowania wód opadowych i roztopowych po deszczach nawalnych. Jest to nie tylko rezultat wzrostu częstotliwości ich pojawiania się, ale również znacznej utraty naturalnej retencji na tych terenach oraz niskiego poziomu wykorzystania indywidualnych systemów zagospodarowania wód opadowych i roztopowych. Z uwagi na prognozowane zmiany klimatyczne nie można wykluczyć wystąpienia problemu z odprowadzeniem i zagospodarowaniem wód opadowych także na innych terenach o zwartej „miejskiej” zabudowie.
135. Na terenach pozbawionych sieci kanalizacji deszczowej, wody opadowe i roztopowe odprowadzane są indywidualnymi urządzeniami do ziemi, sporadycznie do wód powierzchniowych lub na własny nieutwardzony teren.
136. Do głównych problemów w zakresie odprowadzania i oczyszczania wód opadowych i roztopowych należą:
- 1) znaczne zmniejszenie filtracji wód opadowych i roztopowych do wód podziemnych wskutek uszczelnienia powierzchni terenu;
 - 2) przeciążenie sieci kanalizacyjnych;
 - 3) brak lub zbyt mała liczba zbiorników retencjonujących wodę w systemach kanalizacyjnych;
 - 4) brak prośrodowiskowych rozwiązań, opartych na odbudowie infiltracji i retencji wód opadowych, w obszarach zurbanizowanych;
 - 5) brak narzędzi prawnych i ekonomicznych wspierających zrównoważone gospodarowanie wodą na obszarach zurbanizowanych oraz programów w tym zakresie.
137. Poprawa funkcjonowania systemów odprowadzania wód opadowych i roztopowych wymaga ich rozbudowy i przebudowy w kierunku zatrzymania części lub całości wód w miejscu opadu, spowolnienia odpływu pozostałych wód do odbiornika lub ich wykorzystania w gospodarce komunalnej, przemyśle, gospodarstwach indywidualnych.

Gospodarka odpadami

138. W województwie gospodarka odpadami komunalnymi prowadzona jest w 7 regionach gospodarki odpadami⁷⁹, z których najmniejszy - południowo-zachodni liczy 151 tys. mieszkańców, natomiast największy - *Szadółki* - zamieszkuje ok. 598 tys. osób. Regiony gospodarki odpadami obsługiwane są przez 15 regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), w tym^{80, 81}:
- 1) 10 RIPOK-ów zapewniających mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych, przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych (RIPOK *Szadółki*, RIPOK *Eko Dolina*, RIPOK *Czarnówko*, RIPOK *Bierkowo*, RIPOK *Sierzno*, RIPOK *Nowy Dwór*, RIPOK *Stary Las*, RIPOK *Gilwa Mała*, RIPOK *Tczew* i RIPOK *Chlewnica*);
 - 2) 4 RIPOK-i zapewniające przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów (RIPOK *Swarzewo*, RIPOK *Wodociągi Słupsk*, RIPOK *Przechlewo*, RIPOK *Kommunalservice Vornkahl Polska*);

⁷⁹ Uchwała Nr 840/XXXVIII/14 Sejmiku Województwa Pomorskiego dnia 31 marca 2014 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wykonania *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018*, projekt nowego Planu Gospodarki Odpadami przewiduje tylko 4 regiony.

⁸⁰ W połowie 2014 r. funkcjonowało 15 składowisk odpadów komunalnych, w tym: 11 instalacji posiadających status RIPOK, 3 składowiska odpadów komunalnych o statusie instalacji zastępczych (w regionie Północnym i Wschodnim) oraz 1 składowisko nieposiadające statusu RIPOK i statusu instalacji zastępczej - Gatka (gm. Miastko).

⁸¹ W województwie funkcjonuje także: 6 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których składowano odpady przemysłowe, 1 składowisko odpadów obojętnych - Łubiana (gm. Kościerzyna), kilkadziesiąt instalacji do odzysku lub innego niż składowanie unieszkodliwiania odpadów komunalnych, oraz ok. 100 instalacji do przetwarzania, recyklingu, innego niż recykling procesów odzysku lub innego niż składowanie unieszkodliwiania odpadów, w tym 34 stacje demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, 4 zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

- 3) 1 RIPOK zapewniający składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych (RIPOK *Gostomie*);
 - 4) na 4 RIPOK-ach wydzielono kwatery do unieszkodliwiania odpadów azbestowych: RIPOK *Bierkowo*, RIPOK *Gilwa Mała*, RIPOK *Szadółki*, RIPOK *Nowy Dwór*.
139. Planuje się, że w przyszłości na terenie województwa funkcjonować będzie tylko 11 składowisk odpadów komunalnych, wszystkie o statusie RIPOK.
140. Stan systemu gospodarki odpadami na terenie województwa nie jest w pełni zadowalający. I tak:
- 1) funkcjonująca sieć RIPOK wymaga doposażenia, a czasem uzupełnienia o nowe elementy linii technologicznych; przebudowy wymaga znaczna część użytkowanych kompostowni w celu dostosowania do wymogów prawnych⁸²;
 - 2) brak dobrze rozwiniętego systemu selektywnego zbierania odpadów (tylko ok. 19% odpadów podlega segregacji); ponadto ok. 35% odpadów komunalnych jest unieszkodliwiana przez składowanie bez uprzedniego przetworzenia;
 - 3) niski poziom wykorzystania frakcji energetycznej odpadów, w szczególności z odpadów komunalnych;
 - 4) nieszczelny system zbierania odpadów - część odpadów trafia na tzw. „dzikie wysypiska”; likwidowane są one na bieżąco (w ciągu 2013 r. zlikwidowano ich 746⁸³), jednak po usunięciu pojawiają się ponownie.
141. Podstawą dalszych działań w zakresie rozwiązania problemów związanych ze zbieraniem oraz zagospodarowaniem odpadów komunalnych jest cyklicznie sporządzany *Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego*. Wskazuje on pożądane miejsca instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zasięgi ich obsługi oraz ustala sposób postępowania z odpadami. W *Planie* tym określono potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi służącą gospodarowaniu odpadami komunalnymi i remontowo-budowlanymi, wskazano m.in. na potrzebę budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych, które nie nadają się do recyklingu, a posiadają wartość energetyczną oraz konieczność zakończenia rekultywacji zamkniętych składowisk odpadów.

3.10. Energetyka

Zaopatrzenie w ciepło⁸⁴

142. Zapotrzebowanie na moc cieplną kształtuje się na poziomie 7.800 MWt. Wielkość zapotrzebowania na moc cieplną na terenie województwa zależy od sposobu zagospodarowania terenu, w tym od gęstości zabudowy, ilości przedsiębiorstw, czy wielkości sektora usług. Największe zapotrzebowanie występuje na obszarze Trójmiasta oraz kilku największych miast. Największy udział w zapotrzebowaniu mają odbiorcy użytkujący indywidualne źródła ciepła.
143. Moc cieplna zainstalowana w elektrociepłowniach i kotłowniach lokalnych w 2014 r. wynosiła:
- 1) elektrociepłownie zawodowe w Gdańsku (726 MW) i Gdyni (470 MW), spalające węgiel i biomasę;
 - 2) elektrociepłownie przemysłowe:
 - a) elektrociepłownia *International Paper* w Kwidzynie (530 MW, 51 MW mocy zamówionej dla miejskiej sieci ciepłowniczej w 2014 r.), spalająca węgiel kamienny oraz odpady drewna,
 - b) elektrociepłownia *Starogard Sp. z o. o.* w Starogardzie Gdańskim (120 MW, 50 MW mocy zamówionej dla miejskiej sieci ciepłowniczej), spalająca węgiel kamienny,
 - c) elektrociepłownia *Gdańskich Zakładów Nawozów Fosforowych* (28 MW), spalająca olej opałowy i siarkę,
 - d) elektrociepłownia *Lotos* w Gdańsku (448 MW), spalająca gaz ziemny;
 - 3) trzy elektrociepłownie wytwarzające ciepło w kogeneracji, polegającej na spalaniu gazu ziemnego w turbinach gazowych z generatorami energii elektrycznej i odzyskiwaniu energii cieplnej ze spalin:

⁸² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1052).

⁸³ *Infrastruktura komunalna w roku 2014*, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2015.

⁸⁴ Zużycie ciepła w 2014 r. wyniosło 37.061 TJ, z czego 23.480 TJ wykorzystano w przemyśle i budownictwie, 190 TJ w transporcie, 13.391 TJ w sektorze drobnych odbiorców (w tym 11.011 TJ w gospodarstwach domowych, 2.380 TJ u pozostałych odbiorców).

- a) *Gdańsk Matarnia* - 11 MW opalana gazem ziemnym i lekkim olejem opałowym,
 - b) *Energobaltic* we Władysławowie - 18 MW (zasilana gazem ziemnym dostarczanym podmorskim gazociągiem z platformy wydobywczej *Baltic Beta*, wydobywającej węglowodory ze złoża B3 na Morzu Bałtyckim),
 - c) *Nanice* w Wejherowie - 60 MW, z czego 6 MW w kogeneracji (opalana węglem kamiennym i gazem ziemnym),
 - d) *MPEC Lębork* - 5,4 MW;
- 4) 1303 kotłownie, z czego 1033 w miastach i 270 na terenach wiejskich⁸⁵ o łącznej mocy ok. 1.400 MW;
- 5) 9 biogazowni rolniczych oraz 6 biogazowni wysypiskowych - ok. 13 MW.
144. Długość sieci przesyłowej w 2014 r. wyniosła 1.132 km (1.089 km w miastach i 43 km na terenach wiejskich). Do miast pozbawionych miejskiej sieci ciepłowniczej należą: Brusy, Dzierżgoń, Jastarnia, Krynica Morska, Skórcz oraz Żukowo.
145. Większość miejskich systemów ciepłowniczych posiada znaczne rezerwy produkcji i przesyłu energii cieplnej. Największe rezerwy mocy występują w: Gdyni (ok. 100 MW), Starogardzie Gdańskim (ok. 90 MW), Gdańsku (ok. 80 MW), Słupsku i Lęborku (po ok. 30 MW). W systemach ciepłowniczych rzadko stosuje się kogenerację.
146. Miejskie systemy ciepłownicze Bytowa, Gniewa, Malborka, Miastka i Skarszew wymagają rozbudowy o nowe źródła ciepła w celu zapobieżenia możliwym niedoborom energii cieplnej w sieci i pełnego pokrycia zapotrzebowania na ciepło sieciowe.
147. Duży stopień zużycia eksploatacyjnego kotłowni m.in. w Wejherowie wiąże się z ryzykiem wystąpienia ubytku mocy cieplnej, zaś niezadowolający stan techniczny części kotłowni lokalnych i sieci przesyłowych rzutuje na zwiększone wykorzystanie nośników energii oraz wyższą emisję zanieczyszczeń do powietrza (np. w Chojnicach, Kartuzach, Lęborku, Tczewie).
148. Główne cechy systemu zaopatrzenia w ciepło w województwie to:
- 1) utrzymujący się w ogólnym bilansie nośników energii cieplnej wysoki udział węgla (ok. 65% w 2013 r.) wraz ze spalaniem tego paliwa w urządzeniach o niskiej sprawności, co jest jedną z głównych przyczyn tzw. „niskiej emisji”;
 - 2) niedostateczne wykorzystanie w systemach ciepłowniczych niskoemisyjnych nośników energii (gaz ziemny - 22% oraz OZE - 9%);
 - 3) spadek zapotrzebowania na ciepło w scentralizowanych systemach ciepłowniczych, związany z termomodernizacją i eliminacją najbardziej energochłonnych technologii; działania te zwiększają istniejące rezerwy miejskiej sieci ciepłowniczej (m.s.c.) w zakresie produkcji i przesyłu ciepła;
 - 4) duży udział indywidualnych źródeł ciepła w strukturze jego wytwarzania przekłada się na konieczność zwiększenia inwestycji związanych z rozwojem sieci, celem lepszego wykorzystania miejskich systemów ciepłowniczych;
 - 5) wzrastająca sprawność wytwarzania energii cieplnej z 82% w 2002 r. do 83,6% w 2013 r.;
 - 6) spadająca sprawność przesyłu z 85,7% w 2002 r. do 84,8% w 2013 r., wynikająca z niedostatecznej skali przeprowadzanych modernizacji sieci;
 - 7) spadek wielkości emisji ze 116,6 ton/TJ CO₂ w 2002 r. do 103,2 ton/TJ CO₂ w 2013 r., będący wynikiem likwidacji szeregu lokalnych i osiedlowych kotłowni na rzecz lepszego wykorzystania kotłowni miejskich lub innych kotłowni zdalnych o znacznych niewykorzystanych mocach;
 - 8) niski poziom wykorzystania potencjału energetycznego odpadów komunalnych (tzw. frakcji energetycznej).

Zaopatrzenie w energię elektryczną

149. Pomorskie jest regionem uzależnionym od zewnętrznych dostaw energii elektrycznej. Produkcja energii elektrycznej w 2014 r. w województwie wyniosła 3.750,5 GWh, w tym udział energii odnawialnej szacuje się na ok. 41,3% (1.550,0 GWh w 2014 r.)⁸⁶.

⁸⁵ *Infrastruktura komunalna w 2013 r.*, GUS, Warszawa 2014.

⁸⁶ Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS, 2016.

150. Zużycie energii elektrycznej w 2014 r. w województwie wyniosło 7.391 GWh i w 50,7% (spadek o ok. 5,6 p.proc. względem 2002 r.) realizowane jest z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego, tj. ze źródeł spoza województwa.
151. Łączna moc zainstalowana w źródłach energii elektrycznej na terenie województwa wynosi ok. 1.700 MW. Głównymi producentami energii elektrycznej w województwie są:
- 1) elektrociepłownie: *EDF EC II* w Gdańsku (226 MW), *EDF EC III* w Gdyni (110 MW), *International Paper* w Kwidzynie (69 MW), *LOTOS* w Gdańsku (30 MW), *Energobaltic* we Władysławowie (11 MW), *Nanice* w Wejherowie (6,7 MW), *Starogard* w Starogardzie Gdańskim (6 MW), *Matarnia* w Gdańsku (2,6 MW), *MPEC Lębork* (1,25 MW);
 - 2) elektrownia szczytowo-pompowa *Żarnowiec* w Czymanowie o mocy 716 MW (w systemie pracy generatorowej);
 - 3) 322 turbiny wiatrowe o łącznej mocy ok. 600,5 MW (wzrost o ok. 455 MW od 2009 r.);
 - 4) 122 małe elektrownie wodne o łącznej mocy zainstalowanej ok. 34 MW, w tym ok. 31 elektrowni zawodowych;
 - 5) 9 biogazowni rolniczych (10 MW);
 - 6) farmy fotowoltaiczne (2 MW), w tym największa na granicy Gdańska i Przejazdowa o mocy 1,64 MW.
152. Na istniejącą sieć elektroenergetyczną składa się:
- 1) system przesyłowy:
 - a) linii 450 kV: (*Słupsk - Karlshamn Szwecja*) – stanowiąca element tzw. Pierścienia Bałtyckiego,
 - b) linii 400 kV: (*Dunowo - Słupsk - Żarnowiec*), (*Gdańsk Błonia - Grudziądz Węgrowo*), (*Gdańsk Błonia - Olsztyn Mątki*), (2 tory, *Gdańsk Błonia - Żarnowiec*), (4 tory, *Żarnowiec - elektrownia Żarnowiec*),
 - c) linii 220 kV: (*Gdańsk I - Bydgoszcz Jasiniec*), (*Gdańsk I - Żydowo*), (*Słupsk - Żydowo*);
 - 2) stacje transformatorowo-rozdzielcze 400/110 kV: *Gdańsk Błonia*, *Gdańsk I*, *Żarnowiec*, *Słupsk Wierzbięcino*;
 - 3) system dystrybucyjny złożony z:
 - a) linii 110 kV będących własnością dwóch przedsiębiorstw - operatorów systemu dystrybucyjnego: *Energa Operator* oraz *Enea Operator*, na który składają się sieci wysokiego, średniego i niskiego napięcia: 26.725 km sieci napowietrznych i 16.707 km sieci kablowych,
 - b) głównych punktów zasilania 110/15 kV.
153. W województwie lokalnie występują zagrożenia w przesyłce energii elektrycznej siecią dystrybucyjną 110 kV. Nie stwarzają one jednak ryzyka pozbawienia zasilania w energię elektryczną całego regionu. Wystąpienie awarii systemowej może być efektem zdarzeń losowych. Najbardziej prawdopodobną przyczyną wystąpienia takiej awarii może być gwałtowne zachwianie bilansu energetycznego (równowagi pomiędzy podażą a popytem) - wypadnięcie znaczących stabilnych źródeł wytwórczych i nagły wzrost zapotrzebowania odbiorców. Nie znaczy to jednak, że efektem musi być całkowity *blackout* systemu, lecz skutkować może pewnymi ograniczeniami na określonym obszarze. Istotnymi elementami zapewniającymi odpowiedni poziom bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej są właściwie ukształtowana sieć elektroenergetyczna dystrybucyjna i odpowiednio powiązana z nią sieć przesyłowa poprzez stacje najwyższych napięć.
154. Do obszarów o niewystarczających parametrach zasilania należą: Gdańsk Południe (obszar dzielnicy Maćkowy, Lipce, Orunia) oraz gminy Pruszcz Gdański (Borkowo), Dziemiany, Karsin, Krokowa i Władysławowo oraz okolice miejscowości Rowy (gm. Ustka).
155. Główne problemy elektroenergetyki to:
- 1) zagrożenia wstrzymania ciągłych dostaw energii elektrycznej, wynikające z:
 - a) jednostronnego zasilania - układ linii promieniowych,
 - b) „wypadnięcia” znaczących źródeł wytwórczych i nagły wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną,
 - c) przebiegu wielu napowietrznych linii przez tereny leśne – możliwe wyłączenia na wielu odcinkach przy silnych wiatrach,
 - d) długości ciągów linii 110 kV i struktury promieniowej sieci,

- e) zbyt małych przekrojów linii elektroenergetycznych w stosunku do obciążeń, które są przyczyną awarii, dużych strat energii i spadku napięcia w sieci,
w tym zakresie do ciągów liniowych 110 kV, które mogą stwarzać największe zagrożenie awarią, zalicza się linie: *Chojnice - Brusy - Czersk - Czarna Woda - Starogard Gdański, Chojnice Kościerska - Tuchola, Chojnice Przemysłowa - Chojnice Kościerska, Chojnice Przemysłowa - Sępólno, Czarne - Gwieździn, Kościerzyna - Sierakowice, Gdańsk Leżno - Kiełpino - Kościerzyna - Skarszewy - Starogard Gdański, Żydowo - Miastko - Ostrowite - Bytów - Gałężnia Mała - Dębica Kaszubska - Słupsk Poznańska*;
- 2) niska gęstość sieci przesyłowych i dystrybucyjnych oraz stacji transformatorowo-rozdzielczych i głównych punktów zasilania uniemożliwiająca budowę i podłączanie nowych źródeł produkcji energii elektrycznej;
 - 3) duże straty energii na przesył (ok. 7%) związane zarówno ze złym stanem technicznym sieci przesyłowych, jak i znacznymi odległościami od krajowych źródeł produkcji energii elektrycznej;
 - 4) duży przyrost niestabilnych źródeł produkcji energii elektrycznej (energii ze źródeł odnawialnych), przy niepowstających nowych i znaczących źródłach energii szczytowej; rośnie tym samym problem bilansowania energii elektrycznej;
 - 5) niedostateczny zakres modernizacji istniejących linii napowietrznych i stacji transformatorowo-rozdzielczych i głównych punktów zasilania;
 - 6) brak ostatecznej decyzji lokalizacyjnej dla elektrowni jądrowej.
156. Potrzeba i możliwość powstania nowych źródeł systemowych produkcji energii elektrycznej w województwie (np. elektrowni gazowo-parowej (450 MW) w Gdańsku (inwestycja Grupy *Energa* odłożona w czasie), elektrowni węglowej (2x800 MW) w miejscowości Rajkowy (gm. Pelplin) lub w innej lokalizacji w Dolinie Wisły, elektrowni jądrowej (min. 2.000 MW maks. 3.750 MW) w dwóch lokalizacjach Lubiatowo-Kopalino (gm. Choczewo) lub w Żarnowcu (gm. Gniewino i Krokowa)), wynika m.in. z:
- 1) konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu mocy wytwórczych w źródłach konwencjonalnych, w oparciu o rozpoczęcie budowy nowych źródeł o charakterze systemowym (6.500 MW do 2020 r. w skali kraju), zgodnie z projektem *Polityki Energetycznej Polski do 2050*;
 - 2) możliwości, jakie daje dolny odcinek rzeki Wisły, posiadającej przepływy będące w stanie pokryć zapotrzebowanie na wodę surową, niezbędną do procesu technologicznego elektrowni, bez ryzyka zakłócenia warunków hydrologicznych oraz degradacji potencjału ekologicznego rzeki;
 - 3) wzrastających planowanych mocy przesyłowych energii elektrycznej na liniach NN, związanych z modernizacją istniejących (*Dunowo - Słupsk - Żarnowiec, Żarnowiec - Gdańsk Błonia, Gdańsk Błonia - Olsztyn Mątki*) i budową nowych odcinków (*Gdańsk Przyjaźń - Żydowo Kierzkowo, Gdańsk Przyjaźń - Pelplin - Grudziądz Węgrowo, Słupsk Wierzbęcino - Żydowo Kierzkowo*);
 - 4) znacznych potencjalnych możliwości odbioru energii elektrycznej w projektowanych (*Gdańsk Przyjaźń, Pelplin*) lub modernizowanych stacjach elektroenergetycznych (*Gdańsk I, Gdańsk Błonia, Słupsk Wierzbęcino, Żarnowiec*).
157. Lokalizacja nowych źródeł energii elektrycznej zarówno na lądzie jak i na obszarach morskich (morskich farm wiatrowych na akwenie Morza Bałtyckiego: *Baltica* o mocy 1.045,5 MW⁸⁷ (na północ od Łeby) oraz *Bałtyk Środkowy III* o przewidywanej zainstalowanej mocy 1.200 MW⁸⁸) wymagać będzie rozbudowy Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.
158. Na terenie województwa występują bardzo korzystne warunki naturalne do produkcji energii odnawialnej: wysoki potencjał biomasy produkcyjnej i odpadowej, korzystne warunki wiatrowe w północnej części regionu i na Bałtyku oraz stosunkowo korzystne warunki solarne. Oszacowany potencjał techniczny OZE wynosi:
- 1) z energii wiatru: dużej lądowej energetyki wiatrowej - 25,7 TWh/rok, małej energetyki wiatrowej - 14,1 GWh/rok; potencjał techniczny energetyki morskiej oszacowano na 7,4 GW;
 - 2) z energii słonecznej: kolektorów słonecznych - 878,3 GWh/rok, ogniw fotowoltaicznych - 81.629 GWh/rok;

⁸⁷ Farma *Baltica* będzie powstawała w etapach na północ od Łeby, zakończenie ostatniego etapu wstępnie planuje się na 2030 r. Umowa przyłączeniowa obejmuje podłączenie turbin elektrowni do stacji elektroenergetycznej 400/110 kV Żarnowiec.

⁸⁸ Umowa przyłączeniowa obejmuje podłączenie turbin elektrowni do stacji elektroenergetycznej 400/110 kV Słupsk Wierzbęcino.

- 3) z biomasy: drewno opałowe z lasów - 2.940 TJ/rok, odpady z przetwórstwa drzewnego - 2.430 TJ/rok, drewno odpadowe z sadów, zadrzewień przydrożnych i terenów miejskich - 135 TJ/rok, słoma i siano - 31.000 TJ/rok, biogaz z dużych ferm zwierzęcych - 1.850 TJ/rok, rośliny uprawiane na plantacjach energetycznych - 6.280 TJ/rok, biodegradowalne odpady składowiskowe - 490 GWh/rok, ustabilizowane osady ściekowe - 32 GWh/rok;
- 4) z hydroenergetyki - 1.400 GWh/rok.

Zaopatrzenie w gaz⁸⁹

159. W województwie z sieci gazowej korzysta ok. 49,2% ogółu mieszkańców (70,8% mieszkańców miast oraz 9,0% terenów wiejskich).

160. Podstawą systemu zaopatrzenia w gaz i bezpieczeństwa energetycznego regionu są:

- 1) istniejące gazociągi wysokiego ciśnienia:
 - a) DN 700: Słupsk - Reszki,
 - b) DN 500: Kolnik - Przejazdowo, Gustorzyn - Reszki, Reszki - Kosakowo,
 - c) DN 400: Gustorzyn - Pruszcz Gdański,
 - d) DN 300: Bytów (Mądrzechowo) - Słupsk (Reblino), Pruszcz Gdański - Wiczlino z odgałęzieniem DN 150 do Garcza,
 - e) DN 200: Wiczlino - Lębork, Pszczółki - Łubiana z odgałęzieniem DN 100 do Kościerzyny, Łubiana - Bytów, Sławno - Słupsk,
 - f) DN 150: Słupsk - Ustka, Pawłowo - Człuchów, Charwatynia - Rybno, Rybno - Starzyno (w budowie), Sępólno Krajeńskie - Pawłowo - Chojnice,
 - g) DN 125/100: Rakowiec - Kołodzieje,
 - h) DN 100: Kołodzieje - Susz, Żalno - Czersk,
 - i) DN 80: Gniew - Nowe, Kołodzieje - Prabuty;
- 2) 44 stacje gazowe wysokiego ciśnienia (stacje redukcyjno-pomiarowe): 26 stacji (Gaz-System S.A.), 15 stacji (Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.), 3 stacje (G.EN. Gaz Energia Sp. z o.o.);
- 3) węzły gazowe wysokiego ciśnienia: Kwidzyn, Reszki, Wiczlino;
- 4) budowany⁹⁰ Podziemny Magazyn Gazu w Kosakowie w sposób znaczny wpłynie na poprawę bezpieczeństwa energetycznego kraju. Struktury solne w paśmie Puck - Łeba stanowią strategiczny potencjał do rozbudowy systemów magazynowania gazu w przyszłości w innych lokalizacjach;
- 5) lokalne systemy dystrybucji gazu ziemnego skroplonego (LNG) - Miastko, Łeba, Jastarnia, Hel;
- 6) morski terminal LPG w Gdyni (GASTEN S.A.).

161. Struktura przestrzenna gazociągów przesyłowych wraz z budowanym Podziemnym Magazynem Gazu w Kosakowie, możliwości budowy podziemnych magazynów gazu w strukturach solnych Puck-Łeba oraz nadmorskie położenie stwarzają dogodne warunki dla lokalizacji punktu przeładunkowego gazu pod wysokim ciśnieniem (CNG/LNG), lub drugiego gazoportu w Polsce (gaz skroplony - LPG) na morskich wodach wewnętrznych lub morzu terytorialnym. W przyszłości może to stanowić podstawy dla ukształtowania w regionie tzw. *hubu gazowego* (węzeł handlu gazem)⁹¹.

162. Planowana budowa w sąsiedztwie rafinerii w Gdańsku kompleksu petrochemicznego wiązać się będzie z potrzebą dostaw gazu, w związku z tym konieczna będzie rozbudowa systemu gazociągów w tym rejonie.

⁸⁹ Zużycie gazu ogółem w województwie w 2013 r. wyniosło 33,5 tys. TJ. Największą grupą odbiorców gazu przewodowego stanowią odbiorcy indywidualni, pobierający gaz do celów komunalno-bytowych oraz grzewczych. Średnio gospodarstwa domowe wraz z sektorem usług komunalnych zużywają blisko 60% gazu ziemnego. Dużą grupę stanowią również odbiorcy sektora przemysłowo-usługowego (na potrzeby technologiczne oraz grzewcze sektora przemysłowego i obiektów użyteczności publicznej).

⁹⁰ Do 2015 r. zakończono budowę komór magazynowych K-1, K-2, K-3, K-4 i K-5, które napełniono gazem i oddano do eksploatacji, zaś na lata 2015-2021 przewidziana jest budowa komór magazynowych klastra B: K-6, K-7, K-8, K-9 i K-10. W dalszej kolejności planowana jest budowa kolejnych 10 komór magazynowych.

⁹¹ Zlokalizowane w miejscach, gdzie łączą się gazociągi przesyłowe z wielu kierunków. Gaz przepływa fizycznie przez hub.

163. Zwiększenie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego oraz planowana gazyfikacja gmin niezgazyfikowanych wymagać będzie rozbudowy sieci gazociągów wysokiego ciśnienia.
164. Możliwość zaopatrzenia Łeby w gaz ziemny oraz ciepło sieciowe może zapewnić eksploatacja złóż gazowych B4 i B6 na Morzu Bałtyckim, co z uwagi na potencjalny jej uzdrowiskowy charakter może być bardzo istotne dla poprawy jakości powietrza w mieście.
165. Ewentualny rozwój programu wydobywania gazu z łupków wymagać będzie budowy gazociągów wysokiego ciśnienia: przesyłowego *Reszki - Gustorzyn*⁹² oraz dystrybucyjnego *Kościerzyna - Olsztyn*. Zagospodarowanie złóż gazu wiązać się będzie z realizacją wielu odwiertów i punktów zbioru gazu, a także budową układów technologicznych przygotowania gazu handlowego (sprężania/redukcji) oraz rozbudowy systemu gazociągów ekspedycyjnych (wykorzystywanych do transportu gazu ziemnego z miejsca jego wydobycia do zakładu oczyszczania i obróbki).

Przesył i magazynowanie paliw płynnych

166. Na system przesyłu i magazynowania paliw płynnych składa się:

- 1) rurociąg przesyłowy ropy naftowej z bazy naftowej PERN w Gdańsku do rafinerii w Gdańsku i Płocku (tzw. *Ropociąg Pomorski*), którego możliwości przesyłu są już wyczerpane, stwarzając podstawy dla podjęcia decyzji o konieczności budowy drugiej jego nitki relacji Gdańsk - Płock;
- 2) rurociąg przesyłowy *Gdynia Oksywie - Dębogórze*;
- 3) Naftoport zlokalizowany w Gdańsku, zapewniający dostawy ropy naftowej drogą morską, o możliwościach przeładunkowych 34 mln ton ropy i produktów naftowych rocznie;
- 4) Gdański Terminal Gazowy GASPOL S.A., prowadzący operacje przeładunku, magazynowania i załadunku gazu płynnego (LPG) przy pomocy cystern oraz komponowania mieszanin propanu-butanu. Jego roczna zdolność przeładunkowa wynosi 500 tys. ton, zaś całkowita pojemność magazynowa 13,2 tys. ton;
- 5) 6 baz paliwowych:
 - a) baza naftowa PERN w Gdańsku-Górkach Zachodnich o pojemności 900.000 m³ - magazynująca ropę naftową, rozbudowywana do pojemności 1,1 mln m³; surowiec przyjmowany jest do magazynowania Ropociągiem Pomorskim z Bazy w Miszewku Strzałkowskim k. Płocka oraz ze zbiornikowców w Porcie Północnym w Gdańsku; posiada zdolność przesyłu ropy do rafinerii w Gdańsku, Naftoportu oraz Bazy w Miszewku Strzałkowskim (woj. mazowieckie),
 - b) baza magazynowo-przeładunkowa *Siarkopol Gdańsk S.A.* w Gdańsku (39.000 m³) - magazynująca produkty petrochemiczne III klasy - olej opałowy, olej napędowy i inne półprodukty (planowana rozbudowa infrastruktury magazynowej do 700.000 m³ dla paliw, produktów chemicznych lub ropy naftowej, wraz z infrastrukturą przeładunkową),
 - c) baza magazynowo-przeładunkowa *Bałtycka Baza Masowa Sp. z o.o.* w Gdyni (21.000 m³) - zdolna magazynować m.in. pochodzące z importu olej napędowy i olej opałowy⁹³),
 - d) baza magazynowo-przeładunkowa *KOOLE TANKSTORAGE GDYNIA Sp. z o.o.* w Gdyni (29.900 m³) - umożliwiająca import oraz eksport m.in. oleju napędowego,
 - e) Baza Paliw nr 20 w Ugoszczy (gm. Bytów i gm. Studzienice) - magazynująca olej napędowy (59.050 m³),
 - f) Baza Paliw nr 21 w Dębogórze (gm. Kosakowo i Gdynia) - składająca się z trzech odrębnych części, magazynująca olej napędowy oraz benzynę (195.000 m³) i stanowiąca część infrastruktury umożliwiającej eksport lub import drogą morską 1,2 mln ton paliw rocznie;
- 6) przeładunkowe terminale paliwowe w Porcie Gdynia.

⁹² *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, s. 143.

⁹³ *Bałtycka Baza Masowa* z zakresu ładunków płynnych przeznaczona jest do obsługi eksportu roztworu saletrano-mocznikowego oraz importu oleju napędowego i oleju opałowego.

167. Planowane zakończenie budowy terminala naftowego PERN w Gdańsku w 2018 r. umożliwi osiągnięcie pojemności magazynowej 700.000 m³ (375.000 m³ ropy naftowej i 325.000 m³ do magazynowania produktów ropopochodnych, chemikaliów, paliwa lotniczego oraz biokomponentów). Będzie miał kluczowe znaczenie dla logistyki naftowej nie tylko w Polsce, ale w całym regionie Europy Środkowej i Wschodniej.
168. Głównym wyzwaniem polityki energetycznej państwa w obszarze przesyłu i magazynowania paliw płynnych jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, poprzez:
- 1) zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw ropy naftowej, rozumianej jako uzyskiwanie ropy naftowej z różnych regionów świata, od różnych dostawców, z wykorzystaniem alternatywnych szlaków transportowych; oznacza to m.in.:
 - a) budowę infrastruktury umożliwiającej transport ropy naftowej z innych regionów świata, w tym z regionu Morza Kaspijskiego w ramach projektu *Euroazjatyckiego Korytarza Transportu Ropy Naftowej* (rurociąg Odessa - Brody⁹⁴ - Płock - Gdańsk), który mógłby po 2021 r. przesyłać 30 mln ton ropy rocznie,
 - b) wspieranie działań w zakresie intensyfikacji poszukiwań i zwiększenia wydobycia krajowego, prowadzonych przez polskie firmy na lądzie i na szelfie Morza Bałtyckiego oraz poza granicami kraju,
 - c) zabezpieczenie przewozów paliw drogą morską;
 - 2) budowę magazynów ropy naftowej i paliw płynnych o pojemnościach zapewniających utrzymanie ciągłości dostaw, w szczególności w sytuacjach kryzysowych; dla województwa oznacza to m.in.:
 - a) budowę drugiej nitki rurociągu paliwowego relacji *Gdańsk - Płock* oraz produktowego *Gdańsk - Płock*,
 - b) rozbudowę infrastruktury przeładunkowej (Naftoport), bazy przetwórczej (Rafineria Lotos), bazy magazynowej (Dębogórze), bazy magazynowo-przeładunkowej (Siarkopol), pirsu morskiego Terminala Naftowego w Gdańsku, oraz poprawiającej lokalne bezpieczeństwo ekologiczne,
 - c) zabezpieczenie możliwości budowy magazynów ropy, paliw i produktów petrochemicznych w strukturach solnych w pasmie Puck-Łeba, stanowiących strategiczny potencjał dla rozbudowy potencjału magazynowania ropy i paliw płynnych kraju w przyszłości.

3.11. Telekomunikacja

Opis stanu, ograniczenia

169. Podstawowym elementem przewodowej infrastruktury telekomunikacyjnej integrującej system łączności województwa z systemami zewnętrznymi są światłowodowe sieci szkieletowe. Za rozwojem sieci szkieletowych nie nadąża rozbudowa sieci dystrybucyjnych, zwłaszcza na obszarze gmin o niskiej gęstości zaludnienia, gdzie operatorzy komercyjni nie widzą uzasadnienia ekonomicznego budowy nowej infrastruktury.
170. W 2013 r. w 13% miejscowości w województwie żaden podmiot nie zadeklarował zasięgu sieci stacjonarnych i radiowych⁹⁵. Stwarza to realne zagrożenie wykluczeniem cyfrowym dużych grup społecznych oraz uniemożliwia w tych rejonach rozwój usług świadczonych drogą elektroniczną. W związku z powyższym, w celu zmniejszenia skali tego zjawiska, istnieje potrzeba dalszej rozbudowy regionalnej dystrybucyjnej sieci telekomunikacyjnej.
171. Zasięgi sieci LTE 4G pokrywają niemal cały obszar województwa pomorskiego. Największa liczba operatorów obsługuje tereny miast i strefy intensywnej suburbanizacji wokół większych ośrodków, luki na mapach zasięgów działających operatorów dotyczą centralnej części dużych kompleksów leśnych oraz niewielkich obszarów o niekorzystnej dla propagacji fal bezprzewodowego przesyłu danych w standardzie LTE topografii terenu (pojezierza, wzgórz morenowe).
172. Gminy powiatu bytowskiego, północnej części powiatu człuchowskiego, zachodniej części powiatu kościerskiego i południowej części powiatu starogardzkiego klasyfikowane są do kategorii⁹⁶ gmin, w których koszty budowy infrastruktury zapewniającej dostęp do szerokopasmowego Internetu są najwyższe i przekraczają 10.000 zł na jednego mieszkańca.

⁹⁴ Już pod koniec 2001 r. Ukraina wybudowała odcinek ropociągu z terminalu naftowego w Odessie do Brodów.

⁹⁵ *Raport pokrycia terytorium RP istniejącą infrastrukturą telekomunikacyjną, zrealizowanymi w 2013 r. i planowanymi w 2014 r. inwestycjami oraz budynkami umożliwiającymi kolokację*, UKE, Warszawa 2014.

⁹⁶ Według Narodowego Planu Cyfryzacji przygotowanego przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji w 2014 r.

173. Problemem, który w dalszym ciągu występuje, jest brak dostępu znacznych obszarów zachodniej i południowo-zachodniej części województwa do telewizji regionalnej (TVP Gdańsk).
174. Potencjalne ograniczenia w użytkowaniu terenu, w tym budowy urządzeń radiotelekomunikacyjnych, związane są z lokalizacją na obszarze województwa Bazy Obrony Przeciwrakietowej w Redzikowie (gm. Słupsk) oraz budową 90-m Radioteleskopu Hevelius w gminie Osie (woj. kujawsko-pomorskie), tuż przy granicy z pomorskim (będzie wymagało zachowania strefy ciszy radiowej także na obszarze gm. Osiek).

3.12. System ochrony środowiska

Zasoby, stan i zagrożenia środowiska

Różnorodność biologiczna

175. Strukturalnymi elementami przestrzeni województwa, gwarantującymi zachowanie różnorodności biologicznej środowiska, są różnorodne siedliska, płaty i łączące je korytarze ekologiczne oraz obszary prawnie chronione, współtworzące sieć ekologiczną województwa.
176. W wyniku zagospodarowania przestrzennego i rozwijającego się silnie zjawiska suburbanizacji w otoczeniu Trójmiasta, tereny przyrodnicze (Trójmiejski Park Krajobrazowy i pasa wybrzeża morskiego) zostały w znacznym stopniu odcięte od ich zaplecza przyrodniczego na terenach pojeziernych i pozbawione ciągłości przyrodniczej struktur ekologicznych. Pozostałe, niewielkie i wąskie pasma o cechach naturalnych zagrożone są dalszym zainwestowaniem i bez objęcia ich ochroną, nie gwarantują zachowania ciągłości i funkcji korytarzy migracyjnych. W strukturze OM istnieje wciąż duża liczba drobnych, ale cennych przyrodniczo obszarów (występowania siedlisk i gatunków) nie objętych dotychczas ochroną, a stanowiących elementy istotne dla zachowania różnorodności biologicznej regionu.

Lasy

177. Grunty leśne w granicach województwa stanowią 37,2% powierzchni województwa (średnia krajowa 29,9%). Tereny leśne⁹⁷ przeważają w powiatach położonych w zachodniej i południowo-zachodniej części regionu – tj.: bytowskim, człuchowskim i chojnickim (powyżej 50% pow. powiatu), znacznym udziałem lasów (powyżej 40%) charakteryzują się także powiaty: lęborski, kościerski, starogardzki, wejherowski oraz Sopot i Gdynia.
178. Lasy położone w sąsiedztwie terenów zurbanizowanych i na terenach intensywnie użytkowanych turystycznie w największym stopniu narażone są na zagrożenia antropogeniczne, związane z wpływem zanieczyszczeń drogą powietrzną oraz intensywną penetracją, która powoduje wydeptywanie siedlisk i roślin, płoszenie zwierząt, zaśmiecanie terenu i zwiększone zagrożenie pożarowe.
179. W otoczeniu Trójmiasta wyraźnie uwidacznia się konflikt między funkcją gospodarczą lasów, a ich funkcją rekreacyjną. Prowadzenie gospodarki leśnej i zintensyfikowany w 2014 r. wyrąb drzew, pomimo wprowadzenia działań ochronnych (m.in. uznania lasów za ochronne i podniesienie wieku rębności) spotyka się z krytyką mieszkańców i działaczy proekologicznych, oczekujących zachowania naturalnego charakteru drzewostanów. Konflikt między funkcją gospodarczą lasów, a ich funkcją rekreacyjną w obszarze metropolitalnym, powinien być przedmiotem negocjacji i koordynacji działań oraz współplanowania funkcji przez instytucje i organy zarządzające przestrzenią i jej użytkowaniem.

Gleby

180. Gleby województwa charakteryzuje duże przestrzenne zróżnicowanie pod względem wartości użytkowej:
- 1) najwartościowsze gleby (klas I, II i III) dominują w powiatach: malborskim (87% użytków rolnych), nowodworskim (84%), tczewskim (56%), sztumskim (50%) i gdańskim (49%);
 - 2) średniej przydatności dla rolnictwa (kl. IV) zajmują ok. 40-50% użytków rolnych w powiatach: słupskim, kwidzyńskim, człuchowskim, lęborskim, puckim, wejherowskim, chojnickim i sztumskim;
 - 3) użytki rolne słabe i bardzo słabe (kl. V-VI) przeważają w powiatach: kartuskim (76% użytków rolnych), kościerskim (71%) i bytowskim (55%), ich stosunkowo wysoki udział zaznacza się także w powiatach: wejherowskim (48%), człuchowskim (45%) i chojnickim (42%);

⁹⁷ Większość (88,2%) lasów w województwie pozostaje we własności Skarbu Państwa. Tylko 11,3% lasów stanowi własność prywatną, a zaledwie 0,5% własność gminną. *Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce. Wyniki za okres 2009-2013, 2014*, BULiGL, Sękocin Stary.

- 4) gleby rolne przeznaczone do zalesienia występują przede wszystkim w powiatach: bytowskim (4% użytków rolnych) i chojnickim (2%).

Wody (zagadnienia ogólne)

181. Ponad 90% powierzchni województwa położona jest w *Regionie wodnym Dolnej Wisły*, a pozostała w *Regionie wodnym Warty* oraz *Regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego*. W zakresie gospodarowania wodami znajdującymi się na obszarze województwa podstawowe dokumenty stanowią plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy: *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*⁹⁸ i *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*⁹⁹. Sporządzone zostały projekty aktualizacji wymienionych dokumentów. Zgodnie z planami gospodarowania wodami:

- 1) w granicach województwa znajduje się (w całości lub częściowo):
 - a) 245 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) rzecznych,
 - b) 155 JCWP jeziornych;
- 2) w granicach województwa i na przyległych wodach Zalewu Wiślanego, Zatoki Gdańskiej i Puckiej wyznaczono:
 - a) 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Przejściowych,
 - b) 6 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Przybrzeżnych (wzdłuż północnej granicy województwa);
- 3) zgodnie z podziałem obowiązującym w latach 2016-2022 w zakresie Jednolitych Części Wód Podziemnych, w granicach województwa znajduje się (w tym częściowo) 18 spośród 172 JCWPd wyznaczonych na obszarze Polski.

Wody płynące

182. Wśród rzek regionu, największymi zasobami wodnymi, wyrażonymi średnim rocznym przepływem rzeczonym w przekrojach ujściowych dysponuje Wiśta (1.046,0 m³/s), a dalej kolejno Słupia (19,54 m³/s) i Łeba (11,73 m³/s).

183. Stan ogólny JCWP płynących, oceniany z uwzględnieniem dodatkowych wymogów wynikających z ich położenia w obszarach chronionych¹⁰⁰, jest najczęściej zły, a do głównych czynników mających wpływ na ten stan można zaliczyć oddziaływania:

- 1) punktowe, w tym: gospodarka komunalna (w tym zrzuty ścieków), przemysł (w tym przetwórstwa ropy naftowej, zakładów chemii organicznej i nieorganicznej, produkcji papieru, przemysłu tekstylnego, produkcji żywności, stoczni), porty, wody opadowe i roztopowe, hodowla ryb (stawy rybne), składowiska odpadów, zrzuty wód związanych z działalnością człowieka (wody zasolone, chłodnicze);
- 2) obszarowe, w tym: rolnictwo (powszechnie stosowane nawozy - naturalne i mineralne - oraz hodowla zwierząt), ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji sanitarnej (rozproszona zabudowa wiejska oraz rekreacyjna), depozycja atmosferyczna.

184. Za wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych uznane zostały wody powierzchniowe¹⁰¹:

- 1) Drybok (na terenie gmin: Subkowy i Pelplin);
 - 2) Janki (na terenie gmin: Bobowo, Gniew, Morzeszczyn, Skórcz i Smętowo Graniczne);
 - 3) dopływu spod Piaseczna (na terenie gminy Gniew);
 - 4) rzeki Młynówka Malborska i jeziora Dąbrówka (na terenie gmin: Stary Targ i Sztum);
- a ponadto¹⁰²:

⁹⁸ M.P. 2011 r. Nr 40 poz. 452.

⁹⁹ M.P. 2011 r. Nr 40 poz. 451.

¹⁰⁰ Chodzi o obszary, o których mowa w art. 113 ust. 4 pkt 1-6 ustawy z dnia 18.07.2001 r. *Prawo wodne*.

¹⁰¹ Rozporządzenie Nr 1/2012 Dyrektora RZGW w Gdańsku z dnia 15 czerwca 2012 r. w sprawie określenia w regionie wodnym Dolnej Wisły w granicach województwa pomorskiego wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Pom. z dnia 29 czerwca 2012 r. - poz. 2180), zmienione Rozporządzeniem Nr 5/2012 Dyrektora RZGW w Gdańsku z dnia 27 lipca 2012 r.

¹⁰² Rozporządzenie Nr 4/2015 Dyrektora RZGW w Gdańsku z dnia 22 lipca 2015 r. w sprawie określenia w regionie wodnym Dolnej Wisły w granicach województwa pomorskiego dodatkowych wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Pom. z dnia 22 lipca 2015 r., poz. 2262).

- 5) rzeki Kanał Granicznik (na terenie gmin wiejskich: Subkowy, Pelplin i Gniew);
- 6) rzeki Motławy (na terenie gmin wiejskich: Cedry Wielkie, Suchy Dąb, Pszczółki, Tczew);
- 7) rzeki Węgiernicy (na terenie gmin wiejskich: Starogard Gdański, Bobowo, Skórcz, Pelplin);
- 8) rzeki Struga Młyńska (na terenie gmin wiejskich: Gniew, Smętowo Graniczne);
- 9) rzeki Stary Nogat (na terenie gmin wiejskich Ryjewo i Kwidzyn)¹⁰³.

Jezióra

185. Stan jakościowy wód jeziornych¹⁰⁴ często nie jest zadowalający, najczęściej obniżona kondycja i zagrożenia wynikają z:
- 1) presji urbanizacyjnej i turystycznej, wiążącej się z zabudową nad jeziorami, nie zawsze legalną i odpowiednio wyposażoną w infrastrukturę w zakresie odprowadzenia ścieków sanitarnych;
 - 2) nieprawidłowej gospodarki rybackiej;
 - 3) intensywnej gospodarki rolnej, powodującej sptywy obszarowe zanieczyszczeń z terenów rolnych, w tym nadmiernie nawożonych pól;
 - 4) odlesiania zlewni;
 - 5) zasilania wodami zanieczyszczonymi i nieracjonalnej gospodarki wodnej, skutkującej zmianą stosunków wodnych w zlewniach jeziornych.
186. Wiele jezior pozbawionych jest ekotonów brzegowych, otaczających zbiornik wodny od strony lądowej pasem szuwarów, krzewów i zadrzewień, pełniących funkcję filtracyjno-depozycyjną i ograniczających dopływ substancji eutrofizujących i zanieczyszczających do wód jeziora. Wśród jezior bardzo podatnych na degradację i zagrożonych utratą walorów są jeziora lobeliowe (ok. 130 w regionie), szczególnie cenne ze względu na gatunki roślin reliktowych.

Wody Bałtyku

187. Stan wód Morza Bałtyckiego wynika w znacznym stopniu ze specyfiki jego uwarunkowań fizyczno-geograficznych (m.in. płytkie, o niewielkim zasoleniu, ograniczonej wymianie wód). Na niekorzystny stan jakościowy wód Morza Bałtyckiego, w tym przybrzeżnych i przejściowych, wpływa odprowadzanie ścieków komunalnych i przemysłowych zawierających ładunki metali ciężkich, zanieczyszczeń chemicznych i ropopochodnych (wypadki morskie, usuwanie do wód wszelkich odpadów olejowych powstających podczas pracy statków oraz z ich mycia, czy obecność szkodliwych substancji na dnie), sptyw za pośrednictwem rzek substancji chemicznych wykorzystywanych w rolnictwie.
188. Na koncentrację zanieczyszczeń narażona jest szczególnie Zatoka Gdańska, będąca bezpośrednim odbiornikiem ładunków zanieczyszczeń, dopływających głównie rzekami, w tym w szczególności Wisłą – ładunki zanieczyszczeń, które niesie Wisła w dużej mierze pochodzą z głębi kraju, jednakże odcinkiem najintensywniejszego dopływu substancji biogenych do morza jest ostatnie 200 km biegu rzeki¹⁰⁵. Na zanieczyszczenie szczególnie podatny jest także akwen Zalewu Wiślanego, dla którego zasadniczym problemem są zdeponowane zanieczyszczenia na jego dnie oraz stały ich dopływ z Obwodu Kaliningradzkiego.
189. Dla ochrony wód morskich istotne są i będą działania podejmowane na lądzie, przyczyniające się do zahamowania erozji wodnej, zwłaszcza w pasie pojezierzy oraz zwiększenia retencyjności i jednocześnie zmniejszenia zagrożeń podtopieniami i powodzią, w tym na obszarze Gdańska¹⁰⁶.

¹⁰³ W związku z uznaniem wód powierzchniowych za wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, wyznaczono obszary szczególnie narażone (tzw. OSN), z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód wymienionych w tym punkcie należy ograniczyć. Zgodnie z § 2 Rozporządzenia Nr 4/2015 Dyrektora RZGW w Gdańsku, wody podziemne znajdujące się w zasięgu wyznaczonych obszarów szczególnie narażonych (OSN), również zaliczają się do wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

¹⁰⁴ Województwo wyróżnia się wysoką jeziornością. Na ok. 2.800 jezior o powierzchni większej niż 1 ha, ponad 150 to jeziora duże o powierzchni powyżej 50 ha.

¹⁰⁵ Wstępna ocena stanu środowiska wód morskich polskiej strefy Morza Bałtyckiego, GIOŚ Warszawa.

¹⁰⁶ Zadania zmierzające do ograniczenia erozji wodnej oraz zwiększenia retencyjności określa projekt Krajowego Programu Ochrony Wód Morskich w działaniach: „KTM2_4e: Przeciwdziałanie powierzchniowej erozji wodnej na styku pól i wód śródlądowych”, przewidziane do realizacji na terenach narażonych na erozję, w tym w szczególności w pasie pojezierzy, „KTM1_5: Rozpoznanie techniczno-ekonomicznej wykonalności ograniczenia ładunku biogenów odprowadzanego z wielkich aglomeracji kanalizacją deszczową”, obejmujące m.in. rozpoznanie technicznych możliwości większego wykorzystania istniejących naturalnych i sztucznych struktur, takich jak zagłębienia bezodpływowe, doliny, stawy, nisko położone tereny zielone itp. do retencji i/lub oczyszczania ścieków opadowych na drodze filtracji mechanicznej i biofiltracji, a także do celów gospodarczych (np. uprawa roślin

Kąpieliska i miejsca do kąpeli

190. Województwo wyróżnia się największą ilością zorganizowanych kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli¹⁰⁷. Stan wód w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpeli na ogół odpowiada wymaganiom sanitarnym, zdarza się, że wody nie odpowiadają wymaganiom sanitarnym z powodu zakwitów sinic.

Wody podziemne

191. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w regionie utrzymują się na przestrzeni ostatnich lat na zbliżonym poziomie – ok. 1.440 hm³/rok. Stopień wykorzystania dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych w granicach województwa na ogół nie przekracza 30%¹⁰⁸, rezerwy wód podziemnych występują obecnie m.in. na ujęciach komunalnych Gdańska i Sopotu.

192. W granicach województwa znajduje się 18 Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP)¹⁰⁹, stanowiących strategiczne źródło zaopatrzenia mieszkańców regionu w wodę do picia, sześć GZWP rozciąga się na tereny województw sąsiednich.

193. Do zbiorników o największych szacunkowych zasobach dyspozycyjnych zaliczają się GZWP 107 *Pradolina rzeki Łeby*, GZWP 110 *Pradolina Kaszuby i rzeka Reda*, GZWP 117 *Zbiornik Międzymorenowy Bytów*. Pod względem dużej wydajności wodnej, mierzonej modułem zasobów dyspozycyjnych, wyróżniają się: GZWP 109 *Dolina Kopalna Żarnowiec*, GZWP 203 *Dolina Letniki*, GZWP 110 *Pradolina Kaszuby i rzeka Reda*, GZWP 112 *Żuławy Gdańskie* i GZWP 107 *Pradolina rzeki Łeby*. Obok głównych zbiorników wód podziemnych, w rejonie Słupska udokumentowano 2 Lokalne Zbiorniki Wód Podziemnych (LZWP). Do najbardziej narażonych na zagrożenia typu:

- 1) antropogenicznego, związanego z intensywnym zainwestowaniem rejonu Trójmiasta, należą GZWP 112 *Żuławy Gdańskie* i GZWP 110 *Pradolina Kaszuby i rzeka Reda*, na których usytuowane są ujęcia wody (Redy, Rumi, Gdyni, Sopotu i Gdańska);
- 2) antropogenicznego pochodzenia rolniczego, związanego zwłaszcza z intensywną uprawą roślin w gminach Głównicy i Damnica, należą GZWP 115 *Zbiornik Międzymorenowy Łupawa* oraz GZWP 107 *Pradolina rzeki Łeby*.

194. Zgodnie z projektem *Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, w woj. pomorskim w latach 2016-2022 planuje się ustanowić obszary ochronne GZWP 112 *Żuławy Gdańskie* i GZWP 110 *Pradolina Kaszuby i rzeka Reda*¹¹⁰.

195. Wyniki badań monitoringu regionalnego i krajowego wskazują na obniżoną jakość wód podziemnych w obrębie Żuław, Mierzei Wiślanej i Doliny Dolnej Wisły oraz w środkowej części pasa nadmorskiego, przy czym słabsza jakość wód nie zawsze wynika z oddziaływań antropogenicznych, ale wiąże się z obecnością zanieczyszczeń geogenicznych, przejawiających się nadmierną ilością manganu, żelaza, amoniaku, żelaza, fluorków¹¹¹.

196. Na terenie województwa zidentyfikowano 3 obszary deficytowe, o ograniczonej dostępności zasobów wód podziemnych, są to:

- 1) rejon Żuław Wiślanych, w obrębie gmin: Nowy Staw, Nowy Dwór Gdański i Ostaszewo wraz z obszarami miejskimi Nowego Stawu i Nowego Dworu Gdańskiego (wielkość dostępnych zasobów jest znacznie ograniczona z uwagi na złą jakość wód);

energetycznych) wraz z opracowaniem techniczno-ekonomicznych założeń wykorzystania większych naturalnych i sztucznych struktur do retencji i/lub oczyszczania ścieków opadowych. Poza wymienionymi, projekt Program przewiduje m.in. działanie KTM4_1 Redukcja emisji fosforu z hałdy fosfogipsów w Wiślinie.

¹⁰⁷ W 2013 r. funkcjonowało 67 kąpielisk, w tym 52 kąpieliska morskie i 15 śródlądowych oraz 123 miejsca wykorzystywane do kąpeli.

¹⁰⁸ Tylko w zlewni bilansowej G-18 Redy - Piaśnicy utrzymuje się na poziomie wyższym, tj. w przedziale 30-60%; Mapa stopnia wykorzystania dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych [w: Piotr Herbich i in., Stan i stopień wykorzystania dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych w Polsce, Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego 445: 193 - 192 z 2011 r.].

¹⁰⁹ Wszystkie zbiorniki zostały udokumentowane (na podstawie informacji pochodzących z Centralnej Bazy Danych Geologicznych, <http://dm.pgi.gov.pl>).

¹¹⁰ W zatwierdzonych dokumentacjach hydrogeologicznych/dodatkach do dokumentacji, sporządzonych w celu określenia warunków hydrogeologicznych związanych z zamierzonym ustanawianiem obszarów ochronnych, znajdują się propozycje w zakresie projektowanych obszarów ochronnych dla innych Zbiorników: GZWP 118, GZWP 210, GZWP 120. Nie są one planowane do ustanowienia w okresie 2016-2022.

¹¹¹ Wśród wód podziemnych województwa pomorskiego badanych w ramach monitoringu operacyjnego w latach 2010-2014 przez WIOŚ w Gdańsku, niezadawalającą lub złą jakość w zakresie elementów fizykochemicznych i słaby stan chemiczny stwierdzono: w Malborku – wodociąg miejski (w 2010 i 2011 r.), na ujęciu miejskim w Sztumie (nr 8 w 2010 r. i nr 5a w 2011 r.), w Rowach – OW Columbus (w 2010 r. i w latach 2012-2014), w Gdańsku – Czarny Dwór (nr K-1 w 2012 r. i nr M-8a w 2010 r.), Krakowiec (2011 oraz w 2014 – jako stężenia geogeniczne, nieuwzględnione w klasyfikacji), na ujęciu miejskim Rumi (w latach 2010-2011), Redy – ujęcie Kazimierz (w 2010 r.) oraz na ujęciu wiejskim w Strzebielinie (w 2010 r.), ponadto w 2014 r. niezadawalającą jakość wód stwierdzono na ujęciu miejskim Kamionka w powiecie kwidzińskim (stężenie geogeniczne amoniaku, nieuwzględnione w klasyfikacji); na podstawie Raportów o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2012 r., 2013 i 2014 r. (Gdańsk 2013, 2014, 2015).

- 2) rejon Słowińskiego Parku Narodowego (SPN) w obrębie miasta Łeby, gmin Wicko i Smołdzino (dostępność zasobów ogranicza zła jakość wód oraz nakaz ochrony ekosystemów wodnych i lądowych SPN);
 - 3) Mierzeja Helska (dostępne zasoby wód mogą zapewnić jedynie pokrycie bieżących potrzeb miasta Hel, brak jest istotnych rezerw umożliwiających rozwój miasta);
 - 4) do obszarów deficytowych można zaliczyć również miasto Słupsk, gdzie wielkość zasobów wód ograniczają strefy wód zasolonych, które przenikają z głębokiego podłoża, a także miasto Gdańsk, którego dynamiczny rozwój może oznaczać zwiększony pobór wód z ujęć spoza miasta.
197. Warstwy wodonośne w pasie Wybrzeża, zwłaszcza w rejonie Łeby, Rowów, a także Gdańska¹¹², zagrożone są ingresją wód morskich, spowodowaną oraz nasilającą się wraz z nadmierną eksploatacją wód podziemnych, odwodnieniem nadmorskich nizin i wzrostem poziomu morza, natomiast Żuławy Wiślane naturalnie narażone są na proces ascenzji wód słonych z głębszych poziomów. Zjawisko to, obserwowane także w innych rejonach województwa¹¹³, spowodowane jest nadmierną eksploatacją wód podziemnych lub niewłaściwą likwidacją otworów badawczych i studziennych.

Powietrze

198. Wyniki pomiarów monitoringowych z ostatnich lat, prowadzone dla dwóch stref: *aglomeracji trójmiejskiej i strefy pomorskiej*, ocenianych pod kątem ochrony zdrowia, wskazują na niedotrzymywanie niektórych standardów jakości powietrza.
199. Niekorzystny stan powietrza, stwierdzony przekroczeniami poziomu docelowego *benzo(a)pirenu* oraz średniodobowego pyłu zawieszonego PM10, związany jest głównie ze znaczącym udziałem spalania paliw dla celów grzewczych w piecach i kotłach na paliwo stałe (węgiel, drewno itp.), kolejne miejsce zajmują transport (zwłaszcza emisja niska powodowana intensywnym ruchem pojazdów w centrach miast) oraz przemysł (zakłady przemysłowe, ciepłownie i elektrownie).
200. Pozytywnym aspektem jakościowym jest to, że w obu strefach spełnione są normy w zakresie stężenia w powietrzu CO i NO₂ oraz benzenu, arsenu, ołowiu, kadmu i niklu.

Zagrożenia naturalne, w tym związane ze zmianami klimatycznymi

201. Do ekstremalnych zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych na obszarze województwa, z którymi wiążą się szczególne zagrożenia oraz ograniczenia (także wyzwania) dla gospodarki i w zakresie zagospodarowania przestrzennego, należą:
- 1) intensywne opady mogące generować nagłe powodzie w skali lokalnej, na które narażone są zwłaszcza 2 obszary, w których odnotowano częste występowanie tego zjawiska:
 - a) pas wybrzeża od Gdańska do Redy,
 - b) zlewnia środkowej Wierzycy w rejonie Starogardu Gdańskiego;
 - 2) występowanie wiatru o dużych prędkościach, wywołującego wezbrania sztormowe na morzu i przy wiatrach północnych wtłaczanie wody morskiej w głąb lądu (tzw. cofka) oraz silną abrazję brzegu;
 - 3) podnoszenie się poziomu morza - zmiany te są długofalowe i przynoszą negatywne efekty w postaci niszczenia strefy brzegowej, szczególnie na osuwających się odcinkach klifowych; zmiany poziomu morza potencjalnie mogą powodować niszczenie odcinków plaż, przelewy i zatapianie zaplecza, erozję wydm oraz zniszczenia infrastruktury technicznej – w tym przeciwpowodziowej;
 - 4) powodzie, występujące od strony morza, rzeki Wisły oraz wszystkich rzek i kanałów; na zjawisko powodzi szczególnie narażone są Żuławy Wiślane, fragmenty Gdańska, Półwysep Helski oraz tereny położone w dolinach rzek uchodzących do otwartego morza i Zatoki Gdańskiej;
 - 5) fale upałów i związane z nimi susze hydrologiczne i rolnicze, których efektem mogą być ograniczenia w zakresie zaopatrzenia ludności i gospodarki w wodę oraz obniżenie pierwszego poziomu wód gruntowych, zwłaszcza w obrębie obszarów najbardziej podatnych na ograniczone zasilanie infiltracyjne, tj. Borów

¹¹² W ostatnich latach w Gdańsku zaobserwowano wystąpienie wód w rejonie Martwej Wisły i ujęcia Czarny Dwór. Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2012 r (Gdańsk 2013).

¹¹³ Zjawisko ascenzji zaobserwowano m.in. w Słupsku, okolicach jeziora Gardno, Łebsko i Żarnowieckiego. Duża intensywność poboru wód spowodowała w przeszłości negatywne procesy (leje depresyjne) nie tylko na skalę lokalną (Lębork, Wejherowo), ale i regionalną (Gdańsk, Sopot, Słupsk). Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2012 r (Gdańsk 2013).

Tucholskich, niewielkich enklaw wydym nadmorskich w Słowińskim Parku Narodowym oraz Mierzei Helskiej i Wiślanej;

202. Występowanie jednocześnie więcej niż jednego ze wskazanych powyżej zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych znacznie potęguje ich negatywne skutki. Do zjawisk, których skutki bywają katastrofalne, zaliczają się osuwiska, mogące się uaktywnić zwłaszcza na czynnych odcinkach klifowych brzegów morskich oraz w obrębie północnej i północno-wschodniej krawędzi wysoczyzny Pojezierza Kaszubskiego (m.in. w Gdańsku) oraz na obu krawędziach Doliny Dolnej Wisły. Przestrzennie i w zakresie obserwowanych tendencji istotne jest, że:

- 1) w bazie z 2005 r., zawierającej 101 osuwisk zarejestrowanych na terenie województwa¹¹⁴, wykazujących aktywność coroczną lub mało aktywnych, które wykazują zmiany w cyklu wieloletnim, najczęściej zlokalizowanych było w powiatach: puckim (49), słupskim (20), Gdańsku (13), tczewskim (7) i kartuskim (5), a tylko po 2 osuwiska w powiecie malborskim i starogardzkim oraz po jednym w Gdyni, powiecie kwidzińskim i wejherowskim;
- 2) bardziej aktualne i szczegółowe dane dla Gdyni wskazują na występowanie łącznie 57 osuwisk aktywnych i okresowo aktywnych, z kolei, na terenie Gdańska zinwentaryzowano 96 osuwisk i 169 terenów zagrożonych ruchami masowymi¹¹⁵;
- 3) spośród 101 osuwisk zarejestrowanych na terenie województwa, wykazujących aktywność coroczną lub mało aktywnych, które wykazują zmiany w cyklu wieloletnim, najczęściej zlokalizowanych jest w powiatach: puckim (49), słupskim (20), Gdańsku (13¹¹⁶), tczewskim (7) i kartuskim (5). Po 2 osuwiska zarejestrowano w powiecie malborskim i starogardzkim oraz po jednym w Gdyni, powiecie kwidzińskim i wejherowskim;
- 4) skala zagrożenia osuwiskami na obszarze województwa wzrasta, nie tylko z przyczyn naturalnych (m.in. jako skutek zmian klimatycznych i nasilenia się zjawisk ekstremalnych), ale również w wyniku działalności człowieka.

Uciążliwości, zagrożenia antropogeniczne

203. Poważną uciążliwość stanowi hałas komunikacyjny, w tym na obszarach:

- 1) wzdłuż odcinków dróg krajowych¹¹⁷: 6, S6, 7, 20, 21, 22, 25, 55, 91;
- 2) wzdłuż odcinków dróg wojewódzkich¹¹⁸ nr: 211, 214, 216, 218, 221, 222, 224, 515;
- 3) wzdłuż odcinków linii kolejowych¹¹⁹ nr: 9, 131, 202, 260;
- 4) lotnisk: Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy w Gdańsku¹²⁰, lotnisk wojskowych w Pruszczu Gdańskim i Królewie Malborskim.

204. Poważnym potencjalnym zagrożeniem jest transport kolejowy ładunków niebezpiecznych prowadzony przez Trójmiasto, jednakże przy zachowaniu procedur, transport ładunków niebezpiecznych, w tym do i z portów Trójmiasta, odbywa się bezpiecznie.

205. Badania monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku nie wykazują przekroczeń dopuszczalnych wielkości pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludzi.

206. Istotnym uwarunkowaniem użytkowania terenu w zakresie promieniowania elektromagnetycznego będzie instalacja Bazy Obrony Przeciwrakietowej w Redzikowie (gm. Słupsk). Ograniczenie dotyczyć będzie zakazu użytkowania nadajników elektromagnetycznych (powyżej 3 V/m wartości skutecznej dla wszystkich częstotliwości od 9 kHz do 300 GHz).

¹¹⁴ Rejestracja i inwentaryzacja naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju. AGH Kraków, 2005.

¹¹⁵ *Rejestr osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi dla terenu miasta Gdańska*, PIG PIB Oddział Geologii Morza w Gdańsku, 2011.

¹¹⁶ Na terenie miasta Gdańsk w 2011 r. zinwentaryzowano 96 osuwisk i 169 terenów zagrożonych ruchami masowymi (*Rejestr osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi dla terenu miasta Gdańska*, PIG PIB Oddział Geologii Morza w Gdańsku, 2011).

¹¹⁷ Pomiary hałasu dla wybranych odcinków dróg o natężeniu powyżej 3 mln pojazdów rocznie wykonano w 2011 r. na zlecenie GDDKiA.

¹¹⁸ W 2013 r. zostały sporządzone mapy akustyczne dla odcinków dróg wojewódzkich o natężeniu ruchu powyżej 3 mln. pojazdów rocznie.

¹¹⁹ Pomiary hałasu dla wybranych odcinków linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30.000 pociągów rocznie, sporządzone zostały w 2011 r. na zlecenie PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

¹²⁰ W trzech z czterech punktów pomiarowych rozmieszczonych wokół Portu Lotniczego Gdańsk Sp. z o.o. im. Lecha Wałęsy (w Żukowie, Baninie, Gdańsk); tereny zagrożone hałasem lotniczym na terenie Gdańska zajmują stosunkowo małe obszary, a wielkość przekroczeń nie przekracza wartości błędu mapy akustycznej (<2.5 dB) - są to fragmenty dzielnicy Matarnia.

207. W granicach województwa znajdują się 24 zakłady zaliczone do grupy zwiększonego albo dużego ryzyka poważnej awarii, wśród nich jest 11 zakładów o dużym ryzyku¹²¹, w tym 6 koncentruje się w Trójmieście i sąsiadującej z Gdynią gminie Kosakowo.
208. Duże ryzyko wystąpienia poważnych awarii dotyczy terenów położonych wzdłuż przebiegu najważniejszych szlaków komunikacyjnych (dróg i linii kolejowych) oraz rurociągów (ropociągów i gazociągów).
209. Na terenie województwa, w związku z funkcjonowaniem obiektów uciążliwych dla środowiska, utworzono 3 obszary ograniczonego użytkowania, w których obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów. Są to obszary:
- 1) wokół Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy w Gdańsku¹²²;
 - 2) wokół lotniska wojskowego w Królewie Malborskim (gm. Stare Pole)^{123, 124};
 - 3) w obrębie skrzyżowania DK nr 20 (Kościerzyna - Gdynia) z drogą powiatową nr 10212 (Miszewo - Gdańsk) oraz z drogą powiatową nr 10211 (Przodkowo - Leżno) o zasięgu 89 m od osi jezdni drogi krajowej¹²⁵.
210. Na obszarze województwa przybywa gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, a działania polegające na rekultywacji, czyli nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych, nie są wystarczające i odpowiednie do potrzeb¹²⁶.
211. Ograniczenia wymaga pozyskiwanie kruszywa z wydym, szczególnie z zaplecza pierwszego wału wydymowego.

3.13. Ochrona zasobów środowiska i system obszarów chronionych

Ochrona zasobów środowiska

212. Grunty leśne podlegają ochronie na mocy *ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych* z 1995 r.¹²⁷, polegającej na ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nieleśne. Dodatkowo część zbiorowisk leśnych wyłączone jest z funkcji produkcyjnych, ze względu na pełnione funkcje ochronne: w województwie lasy ochronne w różnych kategoriach ochronności (ochrony wód, gleb, walorów rekreacyjnych w granicach i w otoczeniu dużych miast, drzewostanów nasiennych lub ostoi zwierząt i stanowisk roślin podlegających ochronie gatunkowej, a także walorów uzdrowiskowych) zajmują powierzchnię 184.041 ha¹²⁸.
213. Ochrona gruntów rolnych polegająca na ograniczaniu zmiany ich przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne dotyczy zwłaszcza gruntów najwyższej sklasyfikowanych, tj. klas bonitacyjnych I-III, a te koncentrują się przede wszystkim na Żuławach Wiślanych, Powiślu oraz Równinie Słupskiej i Wysoczyźnie Damnickiej.
214. Ochrona wód polega na zapewnieniu jak najlepszej ich jakości, w tym utrzymywaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej. Do obszarów szczególnie chronionych w województwie zgodnie z ustawą *Prawo Wodne*¹²⁹, należą:
- 1) jednolite części wód (JCW) przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia;
 - 2) obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (obejmują wody powierzchniowe do bytowania ryb łososiowatych i karpiowatych w warunkach naturalnych oraz umożliwiające migrację ryb, zgodnie z wykazami dyrektorów RZGW);

¹²¹ Zakładami Dużego Ryzyka są: w Gdańsku – PERN Przyjaźń S.A. Baza w Gdańsku, Gaspol S.A., Gdański Terminal LPG, Grupa LOTOS S.A., GASTEN S.A. Morski Terminal LPG Port Gdynia, Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o. Baza Paliw Płynnych nr 21 w Dębogórze, PGNiG S.A. Podziemny Magazyn Gazu Kosakowo, International Paper Kwidzyn Sp. z o.o. w Kwidzynie, Zakłady Farmaceutyczne Polpharma S.A. w Starogardzie Gdańskim, Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o. Baza Paliw Nr 20 Ugoszcz, Polski Gaz S.A., Rozlewnia Gazu Płynnego Polski Gaz S.A. w Ugoszczy; AmeriGas Polska Sp. z o.o. TERMINAL LPG w Sępólnie.

¹²² Uchwała Nr 203/XVIII/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 lutego 2016 r.

¹²³ Rozporządzenie Nr 9/2003 Wojewody Pomorskiego z dnia 15 maja 2003 r., zmienione Rozporządzeniem Nr 4/2004 z dnia 16 marca 2004 r.

¹²⁴ Aktualnie Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego prowadzi procedurę zmiany granic obszaru.

¹²⁵ Uchwała Nr XXXV/246/02 Rady Powiatu Kartuskiego z dnia 10 października 2002 r.

¹²⁶ W 2012 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych, tj. takich, które całkowicie utraciły wartość użytkową wyniosła w województwie 2.455 ha, a gruntów zdegradowanych, tj. takich, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała, w szczególności w wyniku pogorszenia warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej – 605 ha. Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w 2012 r. wyniosła 74 ha.

¹²⁷ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 1995 r. nr 16 poz.78 ze zm.).

¹²⁸ Stan na 2012 r.

¹²⁹ Art. 113 ust. 4 Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 125 ze zm.).

- 3) jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych (obejmują wody przejściowe i przybrzeżne oraz śródlądowe, w których zlokalizowane są kąpieliska);
 - 4) obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych,
 - 5) obszary narażone na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych (OSN);
 - 6) obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (obejmują obszary Natura 2000).
215. Dotychczas nie zostały usankcjonowane prawnie obszary ochronne udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, podlegają natomiast szczególnej ochronie zasoby wodne w rejonie 19 ujęć wody, dla których utworzono strefy ochrony pośredniej (szerzej w pkt 123).
216. Ochrona złóż kopalin polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących.
217. W zakresie ochrony powietrza obowiązują programy przyjęte przez Sejmik Województwa Pomorskiego dla *strefy pomorskiej*¹³⁰ i *strefy aglomeracji trójmiejskiej*¹³¹.
218. W zakresie ochrony środowiska przed hałasem obowiązują programy przyjęte dla:
- 1) terenów położonych poza aglomeracjami wzdłuż odcinków dróg krajowych i ekspresowych¹³²;
 - 2) terenów położonych poza aglomeracjami wzdłuż odcinków linii kolejowych¹³³;
 - 3) terenów poza aglomeracjami w województwie, położonych wzdłuż odcinków dróg wojewódzkich oraz wzdłuż odcinków dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych na terenie miasta Słupska;
 - 4) miast: Gdyni¹³⁴ i Gdańska¹³⁵.
219. Walory uzdrowiskowe są wykorzystywane i podlegają ochronie w uzdrowiskach statutowych: Ustka (na terenie miasta Ustka i gminy Ustka) i Sopot (w granicach miasta Sopotu), w granicach uzdrowisk obowiązują strefy ochronne (A, B, C)¹³⁶.
220. Brzeg morski w granicach województwa podlega ochronie w pasie nadbrzeżnym, który składa się z pasa technicznego obejmującego strefę wzajemnego bezpośredniego oddziaływania morza i lądu¹³⁷ i pasa ochronnego obejmującego obszar, w którym działalność człowieka wywiera bezpośredni wpływ na stan pasa technicznego. Od 2004 r. realizowany jest wieloletni *Program ochrony brzegów morskich*, który obejmuje obecnie działaniami technicznymi 160,1 km brzegu morskiego w granicach województwa.

Ochrona przyrody

221. Istotne uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego wiążą się z występowaniem na obszarze województwa obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych, które podlegają ochronie w ramach ustawowych form ochrony przyrody.
222. Prawnej ochronie podlega łącznie, bez obszarów Natura 2000, 598 tys. ha, co stanowi 32,7% powierzchni województwa, a przy uwzględnieniu tych części obszarów Natura 2000, które nie pokrywają się z pozostałymi formami ochrony przyrody (parkami narodowymi, parkami krajobrazowymi, rezerwatami przyrody i obszarami chronionego krajobrazu), udział przyrodniczych obszarów chronionych w powierzchni województwa szacuje się na ok. 39,4%.
223. Istniejący system ochrony przyrody w województwie obejmuje następujące elementy:
- 1) 2 parki narodowe - 26,2 tys. ha (1,4% pow. województwa);

¹³⁰ Uchwała Nr 753/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 listopada 2013 r.

¹³¹ Uchwała Nr 754/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 listopada 2013 r.

¹³² Uchwała Nr 756/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 listopada 2013 r.

¹³³ Uchwała Nr 755/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 listopada 2013 r.

¹³⁴ Uchwała Nr XXXII/662/13 Rady Miasta Gdyni z dnia 26 czerwca 2013 r.

¹³⁵ Uchwała Nr XLVII/1050/13 Rady Miasta Gdańsk z dnia 16 grudnia 2013 r.

¹³⁶ Przyrodnicze podstawy rozwoju funkcji uzdrowiskowych wiążą się z występowaniem złóż naturalnych surowców leczniczych oraz klimatu o potwierdzonych właściwościach leczniczych.

¹³⁷ Jest to obszar przeznaczony do utrzymania brzegu w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska.

- 2) 132 rezerваты przyrody - 8,8 tys. ha (0,48% pow. województwa¹³⁸);
 - 3) 9 parków krajobrazowych - 167,8 tys. ha (9,2% pow. województwa, bez uwzględnienia powierzchni Nadmorskiego PK obejmującego wody morskie Zatoki Puckiej - 11,3 tys. ha);
 - 4) 44 obszary chronionego krajobrazu - 393,7 tys. ha (21,5% pow. województwa);
 - 5) Obszary Natura 2000 - obejmujące 103 obszary siedliskowe (zatwierdzone jako Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty), o łącznej powierzchni 176,8 tys. ha (9,7% pow. województwa) oraz 15 obszarów ptasich, w tym 2 rozciągające się na wody przybrzeżne Bałtyku. Ostoje ptasie w województwie obejmują łącznie 363,9 tys. ha (19,9% jego powierzchni); znaczna część obszarów wzajemnie się pokrywa - co w sumie daje ok. 23,4% pow. województwa objętej ochroną - w powierzchni tej zlokalizowane są również pozostałe formy ochrony przyrody; bez pozostałych form ochrony przyrody, nowe obszary objęte ochroną w systemie Natura 2000, po 2004 r. stanowią 6,7% powierzchni województwa;
 - 6) 5 stanowisk dokumentacyjnych - 29,8 ha (0,001% pow. województwa¹³⁹);
 - 7) 32 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - 13,7 tys. ha (0,75% pow. województwa¹⁴⁰);
 - 8) 864 użytki ekologiczne - 4,1 tys. ha¹⁴¹ (0,22% pow. województwa), należy jednak zaznaczyć, że dane o liczbie i powierzchni tych obiektów w województwie są bardzo rozbieżne;
 - 9) 2.809 pomników przyrody, w tym: pojedyncze drzewa - 2.191, grupy drzew - 368, aleje pomnikowe - 36, głązy - 167, skałki/jaskinie - 1, pozostałe (krzewy, źródła, wodospady, wywierzyska, jary i inne) - 46.
224. Nie wszystkie obszary chronionego krajobrazu w obowiązujących obecnie granicach wypełniają przesłanki ustawowe, a pewna część obszarów chronionego krajobrazu prawdopodobnie utraciła walory, na podstawie których została objęta ochroną. Jednocześnie poza siecią obszarów chronionych znajduje się wiele obszarów pełniących funkcję korytarzy ekologicznych, zatem wskazane są zmiany w przestrzennym rozkładzie obszarów chronionego krajobrazu, zwłaszcza w kierunku większego uwzględnienia w ich granicach korytarzy ekologicznych.
225. Ważne dla ochrony, trwałości i promocji zasobów przyrody jest objęcie niektórych obszarów chronionych międzynarodowymi formami ochrony i uznania ich walorów. Należą do nich:
- 1) 2 Światowe Rezerваты Biosfery (ustanowione decyzją Międzynarodowej Rady Koordynacyjnej programu Człowiek i Biosfera UNESCO) - Słowiński (w 1997 r.) i Bory Tucholskie (w 2010 r.);
 - 2) obszar Konwencji RAMSAR - Słowiński Park Narodowy (od 1995 r.), przy czym należy nadmienić, że w latach 2015- 2018 planuje się wyznaczenie 6 kolejnych obszarów RAMSAR, w tym 3 w woj. pomorskim: Zalew Wiślany, Ujście Wisły, Dolina Dolnej Wisły;
 - 3) 5 obiektów należących do systemu HELCOM MPA¹⁴² (*Marine Protected Areas of the Baltic Sea*): PLH220023 Ostoja Słowińska (obszar pokrywający się ze Słowińskim Parkiem Narodowym); PLB220005 Zatoka Pucka (obszar pokrywający się w części z Nadmorskim Parkiem Krajobrazowym); PLH280007 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (obszar pokrywający się w części z Parkiem Krajobrazowym Mierzeja Wiślana) oraz nowo nominowane: PLB990002 Przybrzeżne Wody Bałtyku i PLB220004 Ujście Wisły.

3.14. Środowisko kulturowe i jego ochrona

Obszary i obiekty zabytkowe

226. Województwo charakteryzuje zróżnicowanie form i intensywności występowania obiektów dziedzictwa kulturowego. Jest to pozytywny efekt skomplikowanego procesu dziejowego oraz występujących warunków

¹³⁸ Informacje aktualizowane wg. danych RDOŚ na 31 grudnia 2014 r.

¹³⁹ Wg danych RDOŚ w Gdańsku, w województwie ustanowiono 7 stanowisk dokumentacyjnych o łącznej powierzchni 30,05 ha.

¹⁴⁰ Należy odnotować, że wg RDOŚ w województwie znajduje się 15 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, o łącznej powierzchni 16,6 tys. ha - tj. 0,91% powierzchni województwa.

¹⁴¹ W Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody GDOŚ zarejestrowanych jest 385 użytków (stan na 31 grudnia 2014 r.), z kolei RDOŚ w Gdańsku podaje informację o 732 użytkach, zaś w Systemie Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego (stan w 2014 r.), na podstawie publikacji w Dziennikach Urzędowych Województwa Pomorskiego (oraz wcześniejszych aktów z obszarów woj. bydgoskiego i słupskiego) odnotowano powołanie łącznie 670 użytków.

¹⁴² 31 grudnia 2009 r., w odpowiedzi na apel Sekretariatu Konwencji Helsińskiej, Minister Środowiska nominował morskie obszary Natura 2000 jako obszary BSPA (obecnie MPA). Jednocześnie przekazano uaktualnione granice obszarów Natura 2000, pokrywających się z nominowanymi wcześniej (<http://www.gdos.gov.pl/nominacja-baltyckich-obszarow-chronionych>).

naturalnych, dominujących form użytkowania terenu, zasobności mieszkańców i dostępności trwałych materiałów budowlanych.

227. Na terenie województwa znajduje się 568 zabytków archeologicznych (ujętych w rejestrze zabytków), wśród których można wyróżnić 122 grodziska, 2 stanowiska obrzędowe, 190 zespołów osadniczych, 2 miasta, 3 pozostałości budynków, 64 groby o własnej formie terenowej, 170 grobów płaskich i 13 obiektów gospodarczych¹⁴³.

228. Do szczególnie cennych i identyfikowanych stanowisk archeologicznych należą m.in.:

- 1) osady otwarte, np. Barłóźno (gm. Skórcz), Brody Pomorskie (gm. Gniew), Owidz (gm. Starogard Gdański), Ulkowy (gm. Pszczółki), Nadole (gm. Gniewino) oraz zespoły osadnictwa, np. wczesnośredniowieczne z terenów gminy Damnica (osady, grodziska, cmentarzyska kurhanowe);
- 2) grodziska w granicach Sopotu (m.) oraz w miejscowościach, m.in. Ciecholubie/Obłęża, Pustowa, (gm. Kępicze), Równo, Gałęzinowa (gm. Słupsk), Leśno (gm. Brusy), Stążki (gm. Mikołajki Pomorskie), Białogarda (gm. Wicko), zespół grodowo-osadniczy wraz z przeprawą mostową na wyspie na jeziorze Bobięcińskim Wielkim (gm. Miastko) oraz zespół grodowo-osadniczy wraz z cmentarzyskiem kurhanowym na terenie rezerwatu przyrody „Grodzisko Runowo” (gm. Potęgowo);
- 3) cmentarzyska (płaskie, kurhanowe, grobowce megalityczne), np. grobowce megalityczne ze schyłkowego neolitu związane z kulturą pucharów lejkowatych w Łupawie (gm. Potęgowo), Jodłownie (gm. Przywidz), cmentarzyska kurhanowe w miejscowościach m.in.: Odry (gm. Czersk) i Leśno (gm. Brusy), Węsiory, Grzybnica (gm. Sulęczyno), Strzyżyna (gm. Damnica), Chrząstkowa, Barkocina (gm. Człuchów), cmentarzyska z okresu wpływów rzymskich z miejscowości Czarnówka (gm. Nowa Wieś Lęborska) oraz cmentarzyska grobów skrzynkowych w gminach: Chmielno, Pruszcz Gdański, Pelplin, Stężyca.

229. W Wojewódzkim Rejestrze Zabytków (nieruchomych) (stan na 16 sierpnia 2016 r.) znajdowało się 1.986 obiektów, wpisanych pod 1.929 numerami rejestru¹⁴⁴. Do charakterystycznych należą:

- 1) zabytkowe założenia miast i wsi z okresu średniowiecznych lokacji, a także te powstałe w późniejszych okresach, na ogół dobrze zachowane, do których należą:
 - a) układ urbanistyczny miasta Gdańska w obrębie nowożytnych fortyfikacji, układ urbanistyczny Starej Oliwy wraz z zespołem Potoku Oliwskiego, a także osada w Nowym Porcie, układ urbanistyczno-krajobrazowy Sopotu oraz historyczny układ urbanistyczny śródmieścia oraz Kamiennej Góry w Gdyni, układy urbanistycznych miast lokowanych w średniowieczu: Bytów, Chojnice, Człuchów, Gniew, Kartuzy, Kościerzyna, Kwidzyn, Nowy Staw, Lębork, Malbork, Pelplin, Prabuty, Puck, Słupsk, Skarszewy, Skórcz, Starogard Gdański, Sztum, Tczew, Ustka oraz układ urbanistyczny miasta nowożytnego w Wejherowie,
 - b) układy ruralistyczne reprezentowane przez: wsie żuławskie: Żuławki i Drewnica (gm. Stegna), wsie rybackie: Jastarnia, Bór, Kuźnica (m. Jastarnia), Orłowo (m. Gdynia), wieś kurortową Krynica Morska, wieś przyklasztorną (Żukowo), wsie z charakterystyczną architekturą szachulcową: Swołowo (gm. Słupsk), pozostałe historyczne układy wsi: Trąbki Wielkie, Góra (gm. Wejherowo), Nowa Wioska (gm. Gardeja), Oksywie, Wielki Kack (m. Gdynia), Mechowo (gm. Puck), Wdzydze Tucholskie (gm. Karsin), Wiele (gm. Karsin), Przytarnia (gm. Karsin), Juszeki (gm. Kościerzyna), Wąglikowice (gm. Kościerzyna), Św. Wojciech (m. Gdańsk), Osiek, Karwieńskie Błota I i II (gm. Krokowa);
- 2) dzieła architektury i budownictwa, wśród których wyróżnić można m.in.:
 - a) zespoły zamkowe lub pozostałości po nich, np.: do największych należą zamki w Bytowie, Człuchowie, Gniewie, Kwidzynie, Lęborku, Malborku, Skarszewach, Słupsku, Starej Kiszewie oraz Sztumie,
 - b) kościoły, wśród których do szczególnie cennych należą, np.: zespoły kościelno-klasztorne m.in. pocysterskie w Oliwie, Pelplinie, Żarnowcu, ponorbertańskie w Żukowie i Słupsku, pojezuickie w Gdańsku - Starych Szkotach, Chojnicach, pokartuski w Kartuzach, poddominikański w Słupsku, zespół franciszkański w Gdańsku; duże kościoły gotyckie m.in. Bazylika Mariacka w Gdańsku, Tczewie, Gniewie, Chojnicach,

¹⁴³ Na podstawie danych przekazanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Aktualny rejestr oraz ewidencja zabytków archeologicznych województwa pomorskiego znajduje się na stronie Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków: <http://www.ochronazabytkow.gda.pl> [sierpień 2016]. W wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych znajduje się około 22 tys. stanowisk archeologicznych.

¹⁴⁴ Aktualny rejestr oraz ewidencja zabytków województwa pomorskiego znajduje się na stronie Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków: <http://www.ochronazabytkow.gda.pl> [sierpień 2016].

- katedra kapituły pomezkańskiej w Kwidzynie, kościół NMP w Słupsku, fary w Malborku i Pucku; ceglane kościoły gotyckie na Żuławach, np. Cedry Wielkie, Trutnowy, Fiszewo; barokowe m.in. w Człuchowie, ale również drewniane kościoły m.in. w Leśnie (gm. Brusy), Borzyszkowach, Brzeźnie (gm. Lipnica); nowożytny kościoły konstrukcji szkieletowej, których jest blisko 60, prawie wszystkie znajdują się w zachodniej części województwa (na Ziemi Człuchowskiej, Sławieńskiej i Słupskiej), oraz szczególnie ważne dla architektury regionu neogotyckie kościoły m.in. w Debrznie, Krokowej, Starej Kiszewie, Łęgu (gm. Czersk),
- c) zespoły kalwaryjne w Wejherowie i w Wielu (gm. Karsin) oraz sanktuaria w Sianowie (m. i gm. Kartuzy), Swarzewie (gm. Puck) i Lęborku,
 - d) pałace, a wśród nich m.in.: barokowy w Krokowej, klasycystyczny – w Sasinie, oraz duża grupa neostylowych z XIX w. i przełomu XIX/XX w.: Przebendowskich w Wejherowie, Wiechertów w Starogardzie Gdańskim, w Rzucewie, Nowej Wsi Rzecznej, Sucuminie, Chynowie, Wolinii, Cecenowie, Godętowie, Górzynie, Damnicy, Warcinie, a także pałace w Waplewie Wielkim, Klecowie, Nowej Wiosce,
 - e) dwory, a wśród nich m.in. XVIII-wieczny szkieletowy w Mirachowie,
 - f) domy podcieniowe (zachowało się ich do dziś ok. 50, np. Lipce, Koszwały, Miłocin, Trutnowy, Orłowo, Marynowy),
 - g) zasługująca na szczególną uwagę architektura z przełomu XIX i XX wieku, w tym obiekty użyteczności publicznej m.in.: ratusze (np. Słupsk, Malbork), budynki urzędowe (np. poczta główna w Kwidzynie), sieć szkół o charakterystycznej architekturze (np. Borzyszkowy), zlokalizowanych na terenie niemal całego Pomorza, dworce kolejowe, szpitale (np. Jerozolimski w Malborku), budynki wodociągów oraz zespoły przemysłowe: dawne browary i cukrownie (np. Pruszcz Gdański);
- 3) dzieła budownictwa obronnego; najczęściej pochodzące ze średniowiecza i nowożytności, np.: mury miejskie, baszty i bramy (Lębork, Chojnice, Debrzno, Słupsk, Malbork), twierdze (m.in. zespół fortyfikacji miejskich Gdańska, Twierdza Wistujście), umocnienia nadbrzeżne (w Gdańsku w rejonie Nowego Portu i Brzeźna, w Gdyni oraz na Półwyspie Helskim);
 - 4) Pola bitew, miejsca martyrologii i wydarzeń historycznych, np.: Pole bitwy na Półwyspie Westerplatte, były hitlerowski obóz zagłady *KL Stutthof*, Piaśnica, Las Szpęgawski, Plac Solidarności w Gdańsku;
 - 5) dziedzictwo morskie i rzeczne, w tym m.in.:
 - a) przystanie rybackie o historycznych wartościach, rozmieszczone wzdłuż wybrzeża od Ustki, Rowów (gm. Ustka) i Łeby przez Władysławowo, Jastarnię, Hel i Puck w rejonie Zatoki Gdańskiej, do Kątów Rybackich i Piasków (m. Krynica Morska) nad Zalewem Wiślanym,
 - b) latarnie morskie wraz z towarzyszącą zabudową: w Ustce, Rozewiu, Krynicy Morskiej, Czołpinie, Helu, Gdańsku - Nowym Porcie oraz latarnia Stilo koło Sasina,
 - c) młyny i elektrownie wodne na rzekach i ciekach: Raduni (w Łąpinie, Bielkowie i Straszynie), Słupi (Struga-Soszyca, Gałąźnia Mała, Konradowo, Krzynia, Słupsk), Łupawie, Brdzie, Potoku Oliwskim i Jelitkowskim, Wierzycy (w Czarnocińskich Piecach, Stockim Młynie i Kolinczu), Kanale Raduni) oraz młyn zamkowy w Lęborku,
 - d) urządzenia wodne (śluzy, mosty, stacje pomp), np. drogowy Most Tczewski przez Wisłę z XIX w., kolejowy wąskotorowy most obrotowy w miejscowości Rybina, Kanał Raduni w Gdańsku i Pruszczu Gdańskim, śluza w Przegalinie, śluza *Gdańska Głowa* na Szkarpawie, XVII-wieczna śluza Kamienna Grodza w Gdańsku, rowy melioracyjne pochodzące z XVII wieku, np. Kanał Śledziowy, Kanał Pański oraz akwedukt w Fojutowie (gm. Czersk), położony na granicy z województwem kujawsko-pomorskim.
230. Typowa dla znacznej części obszarów kulturowych drewniana zabudowa wiejska z uwagi na zastosowanie nietrwałych materiałów budowlanych (drewno, słoma), nie jest licznie reprezentowana w krajobrazie kulturowym Pomorza (reprezentowana dość licznie we wpisanej do rejestru zabytków wsi Osiek oraz np. na Żuławach). Szczególne znaczenie dla jej ochrony ma Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach Kiszewskich. Istotną rolę w zachowaniu charakterystycznej architektury szachulcowej północno-zachodniej części województwa odgrywają Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swotowie i Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach.

231. Na obszarze województwa znajduje się pięć zespołów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii - zabytki nieruchome o ponadregionalnym znaczeniu, dużych wartościach historycznych, naukowych i artystycznych, mające znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego:
- 1) Gdańsk - miasto w zasięgu obwarowań z XVII w.;
 - 2) Gdańsk - Pole Bitwy na Westerplatte;
 - 3) Malbork - zespół zamku krzyżackiego;
 - 4) Pelplin - zespół pocystersko-katedralny;
 - 5) Gdynia - historyczny układ urbanistyczny śródmieścia.
232. Na obszarze województwa powołano dotychczas trzy parki kulturowe:
- 1) Park Kulturowy *Ośmiu Błogosławieństw* we wsi Sierakowice (gm. Sierakowice);
 - 2) Park Kulturowy *Osada Łowców Fok* w Rzucewie (gm. Puck);
 - 3) Park Kulturowy *Klasztorne Stawy* (m. Słupsk).

Potrzeby i wyzwania

233. Ochrona oraz utrzymanie walorów środowiska kulturowego regionu, szczególnie ważna w kontekście wzrastającej presji inwestycyjnej, wiąże się z koniecznością zapewnienia warunków dla trwałego zachowania, zagospodarowania i utrzymania zabytkowych krajobrazów kulturowych oraz zespołów zabytków poprzez:
- 1) przywracanie historycznych zespołów staromiejskich oraz układów wiejskich;
 - 2) odnowę zabytkowych obiektów wraz z adaptowaniem do nowych funkcji;
 - 3) kompleksową odbudowę zdegradowanych zespołów zabytkowych w obszarach historycznych centrów miast i wsi, złożań rezydencjonalnych, terenów zielonych, w tym założeń parkowych, alei, szpalerów oraz nieużytkowanych kościołów i cmentarzy;
 - 4) przeciwdziałanie dewastacji zabytków techniki, przemysłu oraz stanowisk archeologicznych;
 - 5) promowanie i oznaczenie w terenie historycznych miejsc pamięci;
 - 6) rozwój nowych form obszarowej ochrony krajobrazu kulturowego, w tym zwłaszcza systemu parków kulturowych;
 - 7) zabezpieczenie i prace konserwatorskie przy obiektach archeologicznych o własnej formie terenowej.
234. Do istotnych zadań należy określenie kryteriów identyfikacji innych obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej (pomników, miejsc pamięci, budynków, zespołów budynków, założeń urbanistycznych i krajobrazowych), będących uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, wyróżniających się wysoką wartością artystyczną, pełniących istotną rolę dla budowania tożsamości regionu.
235. Dostrzega się potrzebę określenia pomorskiej listy zabytków nieruchomych (obiektów, układów przestrzennych zabytkowych, krajobrazów kulturowych), które z uwagi na ponadregionalne znaczenie, duże wartości historyczne, naukowe i artystyczne oraz znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego i świadomości społecznej mogą zostać uznane za *pomnik historii* oraz określenia tych obszarów krajobrazu kulturowego regionu, które z uwagi na swoje wartości historyczne mają istotne znaczenie dla zachowania krajobrazu kulturowego regionu i jego tożsamości i powinny podlegać ochronie, np. w formie parków kulturowych.

3.15. Obszary zagrożone powodzią

Przyczyny, typy, potencjalny zasięg powodzi

236. Z racji położenia i uwarunkowań fizjograficzno – morfologicznych, część województwa (w szczególności północno-wschodnia) narażona jest na niebezpieczeństwo powodzi o różnej genezie: opadowe, roztopowe, zatorowe i sztormowe oraz wewnątrzpolderowe.
237. Zagrożenie powodziowe w województwie potęgowane jest przez występowanie terenów depresyjnych i przydepresyjnych (Żuławy), z których nie ma możliwości grawitacyjnego odpływu wód i na których istnieje konieczność odpompowywania wody.
238. Różnorodność przyczyn zagrożenia powodziowego, może spowodować ich kumulację (np. sztorm z wezbraniem rzeczny) stwarzając wysokie zagrożenie dla ludności i istniejącego zagospodarowania na znacznej przestrzeni województwa.

239. Największe zagrożenie powodziowe na obszarze województwa występuje w dolinie Wisły, stanowią je samoczynnie tworzące się zjawiska lodowe lub długotrwałe spiętrzenia wody w rzece. Zasięg powodzi w takim przypadku może objąć cały obszar Żuław Wielkich i Gdańskich (ok. 137.440 ha). Samoczynnie tworzące się zjawiska lodowe usuwane są przez lodołamacze, które ze względu na wiek wymagają wymiany na nowe jednostki.
240. Wysokie ryzyko wystąpienia zjawiska powodziowego na Wiśle spowodowane jest spływem wód z jej środkowego dorzecza, zrzutem lodów ze zbiornika we Włocławku oraz warunkami lokalnymi, panującymi w strefie przybrzeżnej Bałtyku, tj. wiatrami sztormowymi, uniemożliwiającymi spływ wód i lodów oraz wtłaczającymi wody Zatoki Gdańskiej oraz Zalewu Wiślanego w ujścia rzek.
241. Najbardziej narażone na zjawisko powodzi są Żuławy, których zalanie może być katastrofalne w skutkach. Zagrożone są: intensywnie uprzemysłowiona oraz o dużej wartości historycznej część Gdańska, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, część Pruszcza Gdańskiego oraz Tczewa, a także tysiące hektarów żyznej ziemi uprawnej i terenów zielonych. Na terenie Żuław mieszka około 180 tys. ludzi, a wśród dużych zakładów przemysłowych, znajdują się między innymi: Rafineria Gdańska, Oczyszczalnia Ścieków Wschód i Gdańskie Zakłady Nawozów Fosforowych.
242. Najczęściej występującym zagrożeniem na terenie Żuław jest powódź sztormowa. Silny wiatr dolądowy wiejący nad morzem spycha masy wody ku brzegowi powodując spiętrzenia sztormowe, tym groźniejsze, im większa jest objętość wody w Bałtyku. Wzrost poziomu morza podczas spiętrzenia sztormowego jest najczęściej bardzo gwałtowny, w ciągu 1 - 2 godzin może on dochodzić do prawie 200 cm. Na polderach żuławskich przyczyną powodzi mogą być także deszcze nawalne, przy których urządzenia zainstalowane w stacjach pomp nie będą w stanie odpompować w odpowiednim czasie całej ilości spływającej wody.
243. Do innych przyczyn zagrożeń powodziowych na Żuławach można zaliczyć wezbrania, które powstają np. w wyniku wystąpienia niesprawności urządzeń: śluz, jazów, wrót przeciwszstormowych i przeciwpowodziowych, zapór a także przerwanie wału przeciwpowodziowego w wyniku utrzymywania się przez dłuższy okres czasu wysokiego poziomu wód w rzekach.
244. Gwałtowne zjawiska hydro-meteorologiczne (sztormy, opady nawalne, roztopy) są przyczyną powstania zagrożeń powodziowych (poza Żuławami), także w dolinach rzek: Białogórskiej Strugi, Bolszewki, Brdy, Cedronu, Chełst, Charbrowskiej Strugi, Czarnej Wody, Elbląg - Dzierzgoń, Gardęgi, Gizdepki, Gościny, Gwdy, Kamienicy, Kamionki, Karwianki, Liwy, Łeby, Łupawy, Maławy, Piaśnicy, Płutnicy, Potoku Oliwskiego, Redy, Skotawy, Stupi, Wierzycy, Więcisy, Zagórskiej Strugi, Zbrzycy. W dolinach ww. rzek wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia (na mapach zagrożenia powodziowego i studia ochrony przeciwpowodziowej).
245. Podstawę do planowania zagospodarowania przestrzennego na terenach zagrożonych powodzią, na różnych jego poziomach stanowią mapy zagrożenia powodziowego (przekazane samorządom 15 kwietnia 2015 r.), na których wskazano:
- 1) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%);
 - 2) obszary szczególnego zagrożenia powodzią (obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (1%), obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%), pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej; obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 18, stanowiące działki ewidencyjne);
 - 3) obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku:
 - a) zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
 - b) zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwszstormowego (budowli ochronnych pasa technicznego – według ustawy Prawo wodne, obowiązującej przed 12 lipca 2014 r.).
246. Dla odcinków rzek, dla których nie wykonano map w I. cyklu planistycznym, zachowują ważność studia ochrony przeciwpowodziowej do czasu sporządzenia i przekazania właściwym organom map zagrożenia powodziowego, opracowanych w kolejnych cyklach planistycznych. Obszary te zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 32, poz. 159) uznaje się za obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Na terenie województwa pomorskiego obszary te znajdują się przy rzekach: Zbrzyca, górnym odcinku Brdy, Więcisy, Kamionki, środkowym i górnym odcinku Łupawy, środkowym

i górnym odcinku Słupi, Skotawy, Kamienicy, górnym odcinku Redy, górnym odcinku Raduni, górnym odcinku Wdy, Gardęgi, Elbląg-Dzierzgoń, Mątaawy. Granice obszarów szczególnego zagrożenia powodzią przedstawiono na Planszy Planu 4. Uwarunkowania - Infrastruktura zaopatrzenia w wodę, ochrony środowiska i przeciwpowodziowa (PZPWP 2030).

247. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia i zakazy określone w przepisach odrębnych (Ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne).

Infrastruktura ochrony przed powodzią

248. Ochronie obszarów zagrożonych powodzią służy infrastruktura, którą tworzą m.in.:

- 1) wały przeciwpowodziowe - 653,4 km (wałami przeciwpowodziowym chronionych jest 141,0 tys. ha użytków gruntowych);
- 2) stacje pomp odwadniających - 95 obiektów (odwadniają ok. 111,7 tys. ha użytków gruntowych);
- 3) budowle hydrotechniczne - 23 obiekty;
- 4) sieć kanałów i cieków naturalnych.

249. Stan techniczny odpowiednio ok. 26% wałów przeciwpowodziowych, będących w utrzymaniu ZMiUW w Gdańsku, oceniany jest w kategorii jako mogące zagrażać bezpieczeństwu obszarów przez nie chronionych, a ok. 4% - zagrażających bezpieczeństwu. Powodem przedstawionego stanu jest ograniczony zakres prac konserwacyjnych wynikający z niewystarczających środków finansowych. Odbudowy i przebudowy nadal wymagają:

- 1) wały przeciwpowodziowe na długości 245,2 km;
- 2) stacje pomp - 36 szt.;
- 3) kanały na długości 637,3 km;
- 4) cieki naturalne na długości 442,3 km.

250. Największy realizowany projekty w zakresie ochrony przeciwpowodziowej na terenie województwa to projekt Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030,

251. Rozwój systemów odprowadzania i retencjonowania wód opadowych i roztopowych w wielu wypadkach nie „nadąża” za zwiększającą się objętością wód podczas opadów nawaalnych, stąd działania inwestycyjne techniczne spowalniające lub zatrzymujące odpływ wód opadowych są niezbędne. Największe realizowane w tym zakresie inwestycje realizowane są w ramach projektu miasta Gdańska *Ochrona wód Zatoki Gdańskiej - budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych w Gdańsku* oraz projektu miasta Gdyni i miast Małego Trójmiasta Kaszubskiego *Ochrona wód Zatoki Gdańskiej - budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych w Gdyni oraz Małym Trójmieście Kaszubskim*.

Zagrożenie powodziowe w strefie przybrzeżnej Bałtyku

252. Duża skala zagrożenia powodziowego występuje także w powiatach nadmorskich, a szczególnie puckim (Mierzeja Helska) oraz wejherowskim, lęborskim i słupskim (szczególnie na terenach bezpośrednio przylegających do morza). Wzrost częstości występowania silnych sztormów oraz zmiany poziomu Morza Bałtyckiego¹⁴⁵ odnotowywane na polskim wybrzeżu, skutkują niszczeniem strefy brzegowej, szczególnie widocznym na osuwających się odcinkach klifowych.

253. Procesy i zjawiska brzegowe zagrażają bezpieczeństwu budowli usytuowanych na bezpośrednim zapleczu brzegu ponieważ istniejące umocnienia nie zapewniają dostatecznej ich ochrony - uwidacznia się to przede wszystkim w Ustce, Rowach, Jastrzębiej Górze, Chłapowie i w miejscowościach Mierzei Helskiej.

254. Od lat w ramach ustawy z dnia 28 marca 2003 r. *o ustanowieniu programu wieloletniego Program ochrony brzegów morskich*¹⁴⁶ podejmowane są działania mające na celu zabezpieczenie wybrzeża przed zagrożeniami sztormowymi i powodziowymi, które obejmują monitorowanie brzegów morskich, budowę, rozbudowę i utrzymanie systemów zabezpieczeń przeciwpowodziowych terenów nadmorskich, stabilizację linii brzegowej,

¹⁴⁵ Poziom morza wzdłuż polskiego wybrzeża w okresie ostatnich 200 lat systematycznie wzrasta. Zmiany w okresie ostatnich 50 lat są silniejsze od zmian globalnych, gdyż poza czynnikami globalnymi zaznacza się wpływ zmian regionalnej cyrkulacji atmosferycznej.

¹⁴⁶ Dz.U. nr 67, poz. 621, zmieniony Dz.U. 2015, poz. 1700.

w tym zapobieganie zanikowi plaż i ich ratowanie poprzez sztuczne zasilanie i modernizację umocnień brzegowych.

255. Znaczna część działań przewidzianych w *Programie ochrony brzegów morskich* skupia się na wybrzeżu morskim województwa: w jego granicach program ten objął łącznie 27 odcinków i 159,1 km brzegu, w tym wody Zalewu Wiślanego, Zatoki Gdańskiej, Półwyspu Helskiego i otwartego morza – niestety, stosowane są głównie techniczne, inżynierskie środki ochrony.

256. Przewiduje się dalsze wzmaganie procesów erozji wybrzeży południowego Bałtyku i wzrost zagrożeń powodzią sztormową niektórych nisko położonych części wybrzeży, dlatego przy planowaniu działań inwestycyjnych na tych terenach należy brać pod uwagę wzrastające zagrożenie ze strony morza, tak aby ograniczać negatywne konsekwencje dla elementów infrastruktury oraz ludności, jednocześnie rekomenduje się zachowanie w stanie naturalnym niezainwestowanych odcinków brzegu, jak przewiduje to Konwencja Helsińska.

Ograniczanie zagrożeń i skutków powodzi

257. Niezbędnym warunkiem zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu jest kontynuowanie działań związanych z przebudową i odbudową urządzeń ostony przed powodzią, przede wszystkim na Żuławach Wiślanych (realizacja II etapu programu *Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030*), Powiślu, Pojezierzu Starogardzkim, Pobrzeżu Słowińskim i Kaszubskim, oraz działań w zakresie ochrony brzegów morskich (*Program ochrony brzegów morskich*).

258. Niezmiernie istotne są dalsze działania nietechniczne mające na celu „powstrzymanie zabudowy na terenach zagrożonych” oraz zapewnienie sprawnego systemu monitoringu i wczesnego ostrzegania mieszkańców terenów zagrożonych powodzią. Działaniom w zakresie ograniczania skutków powodzi powinna towarzyszyć świadomość nieuchronności tego zjawiska oraz możliwości zwiększenia częstotliwości występowania powodzi (zmiany klimatyczne).

3.16. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne

Uwarunkowania rozmieszczenia infrastruktury wojskowej

259. Rozmieszczenie elementów infrastruktury użytkowanej przez Siły Zbrojne RP (SZ) na obszarze kraju wynika z wielu uwarunkowań. Należą do nich struktura organizacyjna i dyslokacja SZ czy potrzeby określone przez NATO. Także proces transformacji SZ, wynikający ze zmiany doktryny obronnej, jak również przechodzenia na standardy armii zawodowej, w znaczący sposób oddziałują na wymogi dotyczące lokalizacji i standardów infrastruktury.

Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

260. Konieczność zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania obiektów i kompleksów wojskowych oraz sprawna realizacja inwestycji obronnych na tych obszarach, wskazuje na potrzebę uwzględnienia w polityce przestrzennej województwa:

- 1) Portu Wojennego w Gdyni stanowiącego bazę logistyczną Marynarki Wojennej;
- 2) poligonowej infrastruktury szkoleniowej dla specjalistycznych rodzajów wojsk. Są to:
 - a) *Centralny Poligon Sił Powietrznych* - znany też pod nazwą *Poligon Ustka-Wicko Morskie* (ok. 4,0 tys. ha),
 - b) *Strzecz* - poligon akademicki Akademii Marynarki Wojennej (ok. 2,5 tys. ha),
 - c) *Sokołówka* (gm. Łęczycze) - poligon szkolenia taktycznego,
 - d) *Osowo Lęborskie* (gm. Cewice) - poligon wodny;
- 3) wojskowych obiektów lotniskowych i stref nalotów:
 - a) *Gdynia Oksywie* (współużytkowane przez lotnisko cywilne) o parametrach powierzchni ograniczających jak dla lotnisk lotnictwa cywilnego dla samolotów o kodzie referencyjnym 4,
 - b) *Pruszcz Gdański*, *Królewo Malborskie* i *Siemirowice Cewice* o parametrach powierzchni ograniczających lotnisk dla samolotów klasy II,
 - c) *Oksywie* - lądowisko wojskowe w Porcie Wojennym Gdynia;

- 4) innych nieruchomości (o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określonych przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych), które w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. *Prawo geodezyjne i kartograficzne* posiadają status terenów zamkniętych¹⁴⁷.
261. W celu zapewnienia potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa oraz zapewnienia warunków bezkolizyjnego funkcjonowania terenów zamkniętych w obszarze województwa, odpowiednie organy państwa:
- 1) ustanowiły strefy ochronne terenów zamkniętych, wynikające z zagrożeń bezpieczeństwa dla otoczenia od takich kompleksów wojskowych, jak: K-4002 Gdynia Oksywie, K-5322 Gdynia Demptowo, K-4008 Pogórze (gm. Kosakowo), K-5429 Lasowice Wielkie (gm. Malbork);
 - 2) wskazują jako ustanowione i obowiązujące (rzeczywiste ich funkcjonowanie jest wątpliwe i budzi szereg wątpliwości ze strony samorządów), na podstawie odpowiednich decyzji lokalizacyjnych Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, następujące strefy ochronne dla kompleksów wojskowych nr: K-1245 Nieżychowice (gm. Chojnice), K-4610 Poczernino (gm. Władysławowo), K-5429 Lasowice Wielkie (gm. Malbork), K-5516 Głobino (gm. Słupsk), K-7311 Chłapowo (gm. Władysławowo), K-4181 Rozewie (gm. Władysławowo), K-4630 Rzucewo (Puck), K-5321 Choczewo, K-7906 Łęzyce (gm. Wejherowo), K-4635 Bieszkowice (gm. Wejherowo), K-6033 Babie Doły (m. Gdynia, gm. Kosakowo), K-4126 Czołpino (gm. Ustka);
 - 3) procedują ustalenie stref ochronnych dla terenów zamkniętych kompleksów wojskowych: K-8597 Hel, K-8598 Hel, K-8601 Hel, K-4635 Sopieszyno (gm. Wejherowo), K-6068 Siemirowice (gm. Cewice), K-4630 Rzucewo (gm. Puck), K-6010 Nowa Wieś Malborska (gm. Malbork), K-1245 Nieżychowice (gm. Chojnice), K-5252 Bukowina (gm. Cewice).

Niejasność przepisów dotyczących wyznaczania stref ochronnych wokół terenów zamkniętych oraz brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego utrudnia ich właściwe funkcjonowanie.

Tarcza antyrakietowa

262. Polska i Stany Zjednoczone Ameryki Północnej kontynuują współpracę w zakresie obrony przeciwrakietowej. W jej ramach realizowana jest budowa w kompleksie wojskowym K-6039 Redzikowo (gm. Słupsk) Bazy Obrony Przeciwrakietowej. Ma ona zapewnić obronę Polski i dużej części terytorium Sojuszu Północnoatlantyckiego przed atakiem rakietami balistycznymi, przede wszystkim z kierunku bliskowschodniego. Baza będzie miała charakter *stricte* defensywny.
263. Zgodnie z zapisami umowy międzyrządowej, strona polska zobowiązana jest do zapewnienia, że wykorzystanie terenów oraz przestrzeni powietrznej wokół Bazy będzie umożliwiało efektywne funkcjonowanie systemu obrony przeciwrakietowej. Zakłócenia w pracy systemu prowadziłyby do ograniczenia możliwości jego działania, w związku z tym dla terenów wokół Bazy wprowadzono szereg ograniczeń, które jednak nie będą w sposób istotny wpływały na funkcjonowanie mieszkańców, ale ograniczą możliwości rozwoju gospodarczego i infrastruktury terenów, których dotyczą.

3.17. Obszary udokumentowanego występowania złóż kopalin

Złóża kopalin i obszary ich występowania

264. Województwo nie należy do regionów o bogatych udokumentowanych zasobach surowcowych, dominują głównie skały osadowe okruczowe (piaski, żwiry, kamienie budowlane) oraz osady holoceni (iły, kreda jeziorna i torfy – w tym lecznicze borowiny), a obok tych najpospolitszych złóż występują także złoża kopalin objęte własnością górnictw¹⁴⁸: ropy naftowej, gazu ziemnego, soli kamiennej, soli potasowo-magnezowej, wód leczniczych oraz kamieni szlachetnych (bursztynu).

¹⁴⁷ Rozmieszczenie terenów zamkniętych i ich stref ochronnych na obszarze województwa zostało określone na podstawie danych pozyskanych od powiatowych ośrodków dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz RZI w Gdyni wg stanu na koniec 2014 r.

¹⁴⁸ Podział złóż na złoża objęte własnością górnictw i złoża objęte własnością nieruchomości gruntowej wprowadzony został wraz z wejściem w życie nowej ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo górnictw i geologiczne*. Przepisy ustawy dostosowują polskie prawo do dyrektyw unijnych. Nowa ustawa wraca do pojęcia własności górnictw, określonej przepisami Rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 29 listopada 1930 r. – Prawo górnictw, której istotą było rozłączenie pojęcia własności gruntowej od złoża kopalin oraz przyjęcie, że niektóre złoża nie są częścią nieruchomości i nie stanowią własności gruntowej.

265. Według stanu na 31.12.2015 r., łączna liczba udokumentowanych w regionie złóż kopalin wynosiła 738¹⁴⁹. Wśród złóż regionu, największy udział mają złoża kruszywa naturalnego:
- 1) udokumentowane w liczbie 614 (piaski i żwiry), gromadzą ogółem 5,45% zasobów krajowych¹⁵⁰;
 - 2) występujące powszechnie niemal na terenie całego województwa, z wyjątkiem obszarów pokrytych utworami organogenicznymi takich jak: Żuławy Wiślane i szerokie dna pradolin;
 - 3) zlokalizowane najczęściej w powiatach: kartuskim, wejherowskim, kościerskim i starogardzkim – największą liczbę złóż piasków i żwirów udokumentowano w powiatach wokół aglomeracji trójmiejskiej, charakteryzującej się skądinąd największym zapotrzebowaniem na te surowce;
 - 4) eksploatowane w 2015 roku w liczbie 163 złoża, w tym 135 stanowiły złoża kruszywa naturalnego.
266. Na obszarze województwa występują również złoża kopalin o istotnym znaczeniu dla gospodarki, w obecnym stanie prawnym - objęte własnością górnictwem. Należą do nich:
- 1) 4 niewielkie złoża ropy naftowej i gazu ziemnego (występującego jako kopalina towarzysząca) w gminie Krokowa: *Dębki* (udokumentowane także w strefie przybrzeżnej), *Żarnowiec*, *Żarnowiec W* i *Białogóra-E*, łącznie o zasobach ropy naftowej 68,76 tys. ton i gazu ziemnego 12,31 mln m³;
 - 2) 3 złoża soli kamiennej: *Łeba*, *Mechelinki*, *Zatoka Pucka* (fragmentarycznie udokumentowane również na Zatoce Puckiej), o łącznych zasobach 22,06 mld ton;
 - 3) 4 złoża soli potasowo-magnezowych¹⁵¹: *Chłapowo*, *Mieroszyno*, *Swarzewo* (fragmentarycznie udokumentowane również na Zatoce Puckiej) i *Zdrada*, łącznie o zasobach 597.025 tys. ton;
 - 4) 3 złoża wód leczniczych zmineralizowanych w: *Ustce* (otwór *Ustka IGH 1* – wody lecznicze zmineralizowane), *Sopocie* (otwór *Sopot IG* – wody lecznicze zmineralizowane, zasoby w eksploatacji), *Krynicy Morskiej* (otwór *Krynica Morska IG 1* – wody termalne oraz wody lecznicze zmineralizowane);
 - 5) 7 złóż bursztynu: *Możdżanowo*, *Smołdzino* (powiat słupski); *Stegna*, *Sztutowo-p.I*, *Sztutowo-p.II* (powiat nowodworski); *Wiślinka I* (powiat gdański) i jedyne eksploatowane w województwie złożo *Przeróbka-SL* (m. Gdańsk). Wszystkie złoża w utworach trzecio- i czwartorzędowych o łącznych zasobach 51 ton.
267. Dość licznie występują także złoża kredy jeziornej i piaszczystej (30), surowców ilastych ceramiki budowlanej (28) i torfu (18) złóż torfu, głównie w powiecie słupskim – 7 (w tym złożo *Ustka*, w którym występują borowiny, oraz złożo *Cecenowo* na granicy powiatów lęborskiego i słupskiego).
268. Podstawowe znaczenie dla gospodarki posiadają także złoża kopalin występujące poza granicami województwa, na obszarach morskich. Są to:
- 1) 2 złoża ropy naftowej – *B3* i *B8* (ich zasoby na koniec 2015 r. wyniosły 4.654,27 tys. ton);
 - 2) 4 złoża gazu ziemnego – *B3*, *B4*, *B6* i *B8* (łącznie o zasobach 5.021,71 mln m³);
 - 3) 2 złoża kruszywa naturalnego na Ławicy Słupskiej i Południowej Ławicy Środkowej (łącznie o zasobach 99.696 tys. ton).
269. Zagospodarowanie złóż na morzu wiąże się z potrzebami i możliwościami realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych na lądzie.

Obszary perspektywiczne, potencjalne złoża kopalin

270. Na obszarach morskich, w sąsiedztwie odcinków brzegu zagrożonych erozją, wyznaczono obszary perspektywiczne złóż piasku do sztucznego zasilania. Znajdujące się tam złoża powinny podlegać szczególnej ochronie, jako źródło pozyskiwania kruszywa do odtwarzania odcinków plaż zniszczonych podczas wzbrań sztormowych.

¹⁴⁹ *Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce*, PIG, Warszawa 2016. Podana liczba złóż nie obejmuje tych złóż, które zostały skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym 2015

¹⁵⁰ Dane według stanu na 31.12.2015 r.

¹⁵¹ W projekcie Białej Księgi Ochrony Złóż Kopalin z listopada 2015 r., złoża *Chłapowo*, *Mieroszyno* i *Swarzewo*, jako jedyne w województwie, zaliczono do kategorii najwyższej ochrony (czyli złóż strategicznych). Prace nad dokumentem nie są kontynuowane.

271. Od kilku lat, nie tylko w województwie, ale i na obszarze całego kraju, prowadzone są intensywne badania¹⁵² związane z poszukiwaniem niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego¹⁵³. Region Pomorza, wraz z przyległymi obszarami morskimi i fragmentami województw: zachodniopomorskiego, warmińsko-mazurskiego oraz kujawsko-pomorskiego, według wstępnych ocen posiada znaczący potencjał w zakresie możliwości udokumentowania niekonwencjonalnych złóż węglowodorów, tj. gazu ziemnego lub ropy naftowej w formacjach łupkowych, a bardziej szczegółowe wstępne szacunki są następujące:

- 1) zasoby wydobywalne gazu ziemnego w formacjach łupkowych, obejmujących utwory dolnego paleozoiku w Polsce, w pasie rozciągającym się od Bałtyku przez Pomorze po Lubelszczyznę (tj. w obrębie basenu bałtycko-podlasko-lubelskiego), sięgać mogą nawet do 1,92 bln m³; a biorąc pod uwagę najbardziej prawdopodobne parametry oszacowania, zasoby te, łącznie dla morskiej i lądowej części basenu, mieszczą się w przedziale od 346,1 mld m³ do 767,9¹⁵⁴ mld m³;
- 2) zasoby wydobywalne ropy naftowej z formacji łupkowych, łącznie dla lądowej i szelfowej części basenu, oszacowano maksymalnie na 535,5 mln ton, a przy przyjęciu parametrów uznanych za najbardziej prawdopodobne uznano, że mieszczą się w przedziale od 215,4 mln ton do 267,8 mln ton¹⁵⁵.

272. Stan prac poszukiwawczych i rozpoznawczych niekonwencjonalnych złóż nie pozwala wnioskować, że w perspektywie kilku lat możliwe będzie realne wydobycie gazu. Obecnie nie można określić miejsc, terminów czy kolejności udzielania koncesji wydobywczych, ponieważ każda z nich wiąże się z koniecznością zidentyfikowania różnego rodzaju uwarunkowań, w tym przede wszystkim analizy ryzyka środowiskowego oraz określenia uwarunkowań przestrzennych w obrębie obszaru i terenu górniczego, a także analizy opłacalności: pierwsze w Polsce szczelinowanie hydrauliczne wykonano w otworze Łebień LE 2H, jednak wyniki prac poszukiwawczych, prowadzonych również w innych lokalizacjach, okazały się mało obiecujące.

¹⁵² Znaczna część województwa oraz przyległych obszarów morskich objęta jest koncesjami na poszukiwanie i rozpoznawanie niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego. Minister Środowiska wydał 16 koncesji (wg stanu na 01.07.2014) dotyczących obszaru lądowego województwa i 9 koncesji dla polskich obszarów morskich. W zdecydowanej większości koncesjonariuszami są firmy zagraniczne, dysponujące odpowiednimi technologiami umożliwiającymi przeprowadzenie skomplikowanych a zarazem kosztownych badań poprzedzających docelową eksploatację.

¹⁵³ Gaz łupkowy, inaczej nazywany gazem z łupków, jest gazem ziemnym pozyskiwanym ze skał osadowych, które uformowały się z mułów, namułów, itów i materii organicznej. Gaz ten osadzony jest na cząstkach skał, podatnych na kruszenie, zwanych łupkami. Złoża gazu łupkowego określane są jako złoża niekonwencjonalne ze względu na mniejszą opłacalność wydobycia gazu oraz stopień skomplikowania tego procesu.

¹⁵⁴ Ocena zasobów wydobywalnych gazu ziemnego i ropy naftowej ..., 2013.

¹⁵⁵ Wartości od 8,5 do 10,5 krotnie większe od udokumentowanych do tej pory zasobów ropy naftowej ze złóż konwencjonalnych (ok. 26 mln ton); (Ocena zasobów wydobywalnych gazu ziemnego i ropy naftowej ..., 2013).

4. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

1. Z KPZK 2030 i z uregulowań Rozdziału 4a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* wynika obowiązek określenia w planie zagospodarowania przestrzennego województwa granic obszarów funkcjonalnych oraz zasad zagospodarowania przestrzennego.
2. Wychodząc poza minimalne wymogi prawne przyjęto, że *Plan*, w stosunku do każdego obszaru funkcjonalnego, będzie:
 - 1) identyfikował potencjały i bariery rozwojowe;
 - 2) określał wyzwania rozwojowe;
 - 3) określał uniwersalne dla każdego typu i specyficzne zasady zagospodarowania przestrzennego;
 - 4) określał działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej.

Typy i rodzaje obszarów funkcjonalnych

3. Podstawą typowania obszarów funkcjonalnych w *Planie* są regulacje zawarte w art. 49b ustawy oraz zapisy KPZK 2030. KPZK 2030 określa następujące typy obszarów funkcjonalnych dla województwa:
 - 1) miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego: Gdańsk, Gdynia, Sopot (Trójmiasto)¹⁵⁶;
 - 2) obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych¹⁵⁷;
 - 3) obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej:
 - a) strefa przybrzeżna,
 - b) Żuławy;
 - 4) obszary kształtowania potencjału rozwojowego:
 - a) cenne przyrodniczo (obszary wyznaczania i kształtowania korytarzy i sieci ochrony przyrody)¹⁵⁸,
 - b) ochrony krajobrazów kulturowych¹⁵⁹,
 - c) obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych¹⁶⁰,
 - d) obszary strategicznych złóż kopalin¹⁶¹;
 - 5) obszary funkcjonalne wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej:
 - a) miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze¹⁶²,
 - b) obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe,
 - c) obszary przygraniczne¹⁶³.
4. W zakresie rodzajów obszarów funkcjonalnych wiążącą dla Planu wytyczą są przepisy ww. ustawy, w tym:
 - 1) art. 49a, w którym wymienia się oraz ze względu na znaczenie definiuje trzy rodzaje obszarów funkcjonalnych: ponadregionalne, regionalne i lokalne;
 - 2) art. 39, ust. 3, pkt 4, z którego wynika obowiązek uwzględnienia w *planie zagospodarowania przestrzennego województwa* obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym i możliwość uwzględnienia w *planie zagospodarowania przestrzennego województwa* obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym, poprzez wskazanie ich granic oraz zasad zagospodarowania przestrzennego.

¹⁵⁶ Zgodnie z KPZK 2030 (str. 41): „W skład podstawowych węzłów sieci powiązań funkcjonalnych miast w roku 2030 wchodzi: (...) Trójmiasto (Gdańsk-Sopot-Gdynia z głównym ośrodkiem miejskim w Gdańsku, dalej: Trójmiasto)”.

¹⁵⁷ Obecnie brak podstaw delimitacji tych obszarów, z uwagi na brak rozporządzenia (art. 49d ust. 6 ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*) ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, określającego szczegółowe warunki określania obszarów funkcjonalnych i ich granic.

¹⁵⁸ Zagadnienia zostały przedstawione w Kierunku 3.1.

¹⁵⁹ Obszary te zostaną określone jako krajobrazy priorytetowe w ramach *Audytu Krajobrazowego Województwa Pomorskiego*.

¹⁶⁰ Do uwzględnienia po wejściu w życie planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych, do przygotowania których delegacje ustawowe zostały nałożone na dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej.

¹⁶¹ Brak ustalonej na poziomie rządowym listy złóż strategicznych, a tym samym podstaw do określenia obszarów.

¹⁶² Określone w części 3 – *Uwarunkowania*, ale z uwagi na ich lokalny charakter nie zostały wobec nich określone zasady.

¹⁶³ Granice obszaru zostaną określone w dokumencie planistycznym w ramach współpracy transgranicznej w planowaniu przestrzennym dla pogranicza Polska – Federacja Rosyjska.

Sposób i tryb określania obszarów funkcjonalnych i ich granic w Planie

5. Wymóg uwzględnienia w *Planie* dotyczy 2 obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym wymienionych literalnie w ustawie, tj. miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego oraz Żuław. Podstawę określenia ich granic stanowiły:
- 1) dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Trójmiasta – obszar objęty programowaniem rozwoju na lata 2014-2020 w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)¹⁶⁴;
 - 2) dla Żuław – obszar gmin, które podjęły współpracę w ramach zawiązanego porozumienia Żuławski Obszar Funkcjonalny¹⁶⁵, położonych na terenie dwóch województw: pomorskiego i warmińsko-mazurskiego, obejmujący w województwie pomorskim miasta: Gdańsk, Krynica Morska, Malbork, Pruszcz Gdański, gminy miejsko-wiejskie: Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw oraz gminy wiejskie: Cedry Wielkie, Lichnowy, Malbork, Miłoradz, Ostaszewo, Pruszcz Gdański, Pszczółki, Stare Pole, Stegna, Suchy Dąb i Sztutowo.
6. W związku z art. 49d ust. 2 ustawy, obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym i ich granice mogą zostać określone z inicjatywy samorządu województwa lub na wniosek samorządów gminnych lub powiatowych. W związku z tym marszałek województwa:
- 1) zawiadomił jednostki samorządu terytorialnego o możliwości składania w terminie między 8-31 grudnia 2014 r. wniosków do nowego *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego* w sprawie określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym i ich granic;
 - 2) w zawiadomieniu określił, że warunkiem ich uwzględniania w Planie, będzie ich istotne znaczenie dla polityki przestrzennej województwa, za które przyjęto:
 - a) rozwój obszarów miejskich o znaczeniu regionalnym i subregionalnym,
 - b) rozwój usług logistycznych,
 - c) rozwój energetyki, szczególnie energetyki jądrowej,
 - d) rozwój obszarów o wysokich walorach rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
 - e) walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe predysponujące do rozwoju specyficznych funkcji turystycznych,
 - f) ograniczenia rozwojowe wynikające ze słabej dostępności transportowej;
 - 3) zgodnie z art. 49d, ust. 3 ustawy, propozycje i wnioski jednostek samorządu terytorialnego dotyczące określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym przedstawił do zaopiniowania jednostkom samorządu terytorialnego na konferencji opiniującej w dniu 8 stycznia 2015 r.
7. W wyniku dyskusji przeprowadzonej w trakcie konferencji opiniującej oraz analizy opinii zgłoszonych po konferencji, stosując się do typologii określonej w KPZK 2030, zidentyfikowano 16 obszarów funkcjonalnych, w tym dwa, które ze względu na zasięg przestrzenny (Strefa Przybrzeżna) i zasięg oddziaływania (*Obszar Funkcjonalny Rozwoju Energetyki Jądrowej*) kwalifikują się do grupy obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym.
8. W związku z przygotowaniem przez rząd nowego dokumentu strategicznego - Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju, w projekcie której zaproponowano objęcie obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją Zintegrowanymi Programami Rozwoju, katalog obszarów funkcjonalnych określonych w *Planie* poszerzono o obszar funkcjonalny *Środkowe Pomorze*.

Katalog obszarów funkcjonalnych

9. Zestawienie obszarów funkcjonalnych, dla których w dalszej części Planu określa się kierunki rozwoju i zasady zagospodarowania przestrzennego, obejmuje:
- 1) miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Trójmiasta;
 - 2) miejskie obszary funkcjonalne:
 - a) ośrodka regionalnego Słupska,

¹⁶⁴ Zgodnie z ustaleniami dotychczas obowiązującego *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego*, przyjętego uchwałą Nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009 r.

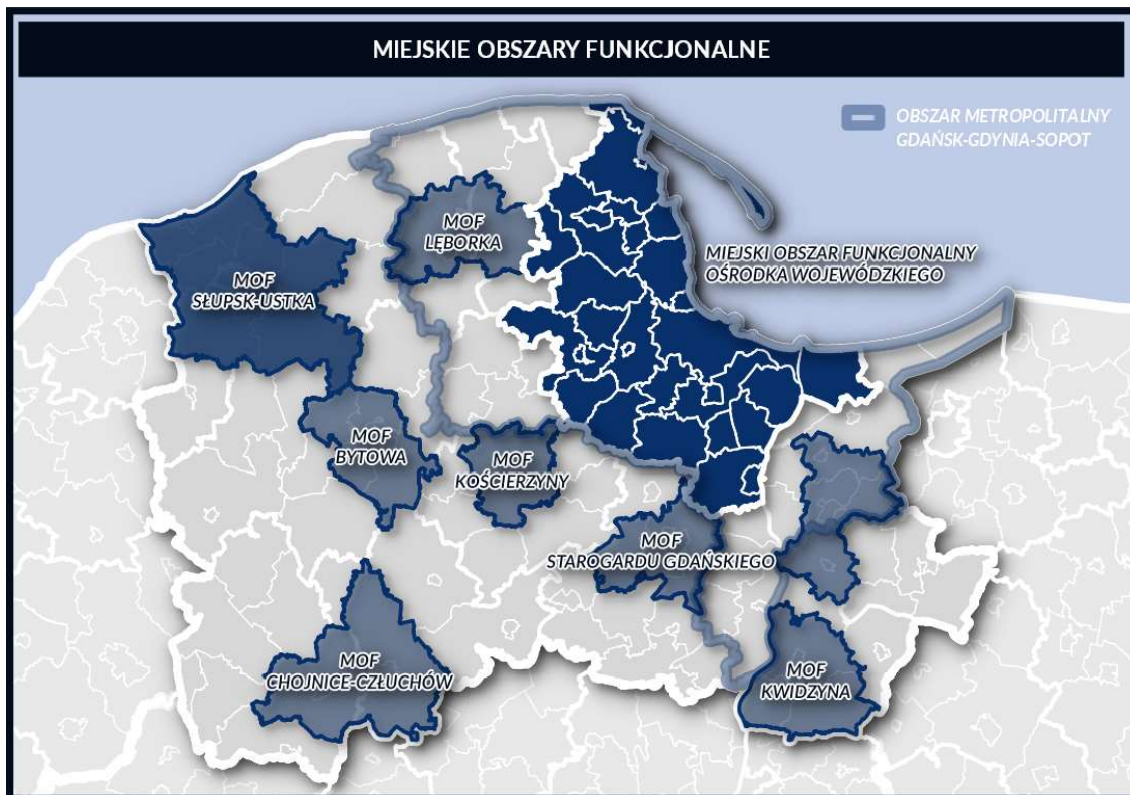
¹⁶⁵ Porozumienie podpisane w Nowym Dworze Gdańskim w dniu 20 marca 2015 r.

- b) ośrodków subregionalnych: Bytowa, układu bipolarnego Chojnice-Człuchów, Kościerzyny, Kwidzyna, Lęborka, układu bipolarnego Malbork-Sztum, Starogardu Gdańskiego;
- 3) obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej:
- a) *Strefa Przybrzeżna*, jako obszar funkcjonalny ponadregionalny:
- położony na terenie trzech województw: pomorskiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego,
 - z uwagi na rozległość obszaru w granicach województwa pomorskiego podzielony na 3 podstrefy¹⁶⁶: *zachodnią* (obejmującą: miasta Ustka i Łeba oraz gminy Główny, Ustka, Smołdzino i Wicko oraz położony na ich terenie Słowiński Park Narodowy, obszar o szczególnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych, będący obszarem kształtowania potencjału rozwojowego (Światowy Rezerwat Biosfery, obszar Konwencji RAMSAR, obszar systemu HELCOM MPA, obszar sieci Natura2000)), *środkową* (obejmującą: miasta Hel, Jastarnia, Puck, gminę miejsko-wiejską Władysławowo oraz gminy Choczewo, Gniewino, Kosakowo, Krokowa i Puck) i *wschodnią* (mierzejową, obejmującą: miasto Krynica Morska, gminę miejsko-wiejską Nowy Dwór Gdański oraz gminy Stegna i Sztutowo),
- b) *Żuławy*, jako obszar funkcjonalny ponadregionalny, położony na terenie dwóch województw: pomorskiego i warmińsko-mazurskiego,
- 4) obszary funkcjonalne o szczególnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych, jako obszary kształtowania potencjału rozwojowego, do których należą także określone powyżej obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej: *Strefa Przybrzeżna* i *Żuławy*, a także:
- a) *Światowy Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie*, który:
- jest położony na terenie dwóch województw: kujawsko-pomorskiego i pomorskiego,
 - obejmuje obszar, w którego strukturze wydzielono trzy strefy: rdzeniową (Park Narodowy „Bory Tucholskie” i 25 rezerwatów przyrody), buforową (tworzą ją parki krajobrazowe: Zaborski, Wdzydzki, Tucholski oraz Wdecki¹⁶⁷) oraz tranzytową (pozostały obszar),
- b) *Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną - Kółko Raduńskie*,
- 5) obszary funkcjonalne o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej:
- a) *Środkowe Pomorze*, położone w zachodniej części województwa pomorskiego i obejmujące kilkanaście gmin z terenu powiatów słupskiego, bytowskiego i człuchowskiego¹⁶⁸,
- b) *Wschodnie Powiśle*, zgłoszony w trakcie naboru wniosków o wyznaczenie obszarów funkcjonalnych, ale z uwagi na jego uwzględnienie (w szerszym zakresie przestrzennym) wśród obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, ujęty ostatecznie w tej grupie obszarów funkcjonalnych;
- 6) obszar funkcjonalny kształtowania warunków przestrzennych dla rozwoju strategicznych funkcji gospodarczych: *Obszar Funkcjonalny Rozwoju Energetyki Jądrowej*, będący szczególnym obszarem o znaczeniu ponadregionalnym (obszar strategicznej interwencji kraju), związanym z planowaną lokalizacją w regionie elektrowni jądrowej.
10. Identyfikacja obszarów funkcjonalnych pozwala na określenie zasad zagospodarowania przestrzennego oraz wsparcie działań polityki przestrzennej, m.in. środkami w ramach krajowych i regionalnych programów rozwojowych.

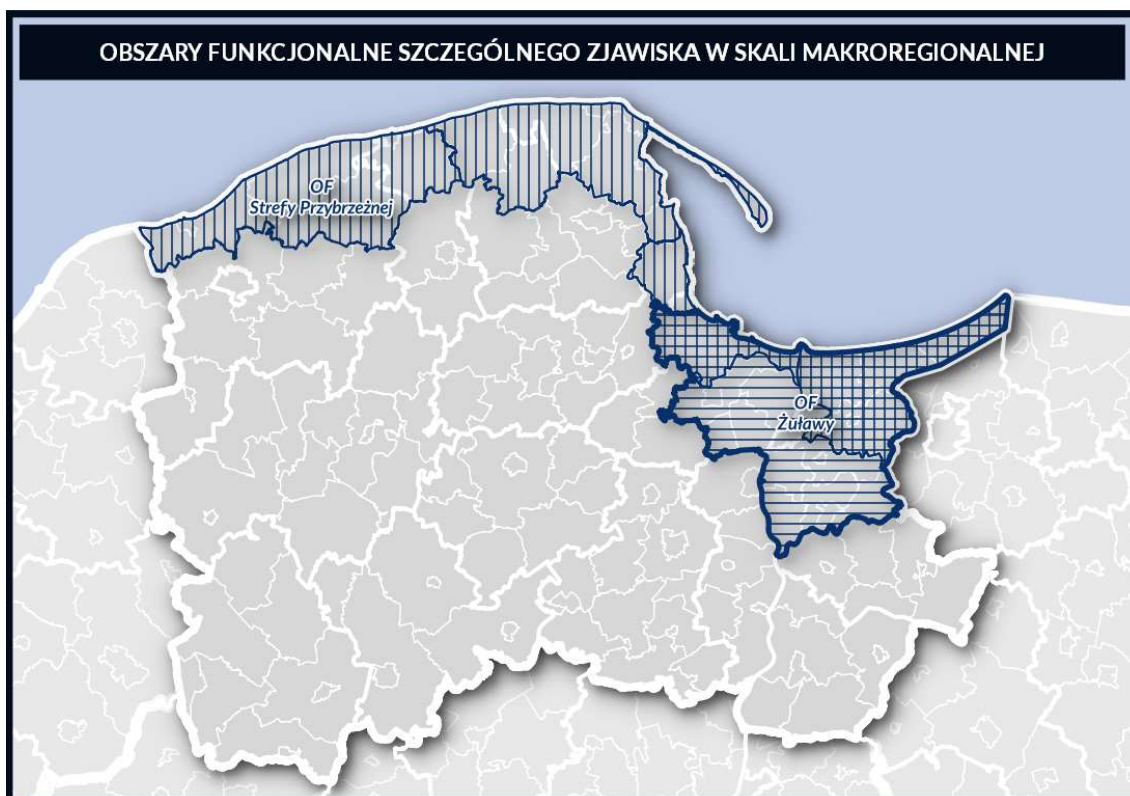
¹⁶⁶ dla obszaru miast: Gdańsk, Sopot, Gdynia, objętych zasięgiem strefy przybrzeżnej, kierunki i zasady zagospodarowania określone zostaną w *Planie zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk - Gdynia - Sopot* (miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego), stanowiącego integralną część PZPWP 2030.

¹⁶⁷ Park krajobrazowy w całości położony jest na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego.

¹⁶⁸ Obszar nie jest w pełni homogeniczny. Poszczególne jego części charakteryzują się nieco odmiennymi uwarunkowaniami perspektywicznymi, stąd celem prawidłowego adresowania interwencji konieczne są jego dalsze szczegółowania, w tym w zakresie sytuacji na rynku pracy, funkcji wiodących czy obsługi transportem zbiorowym itp.

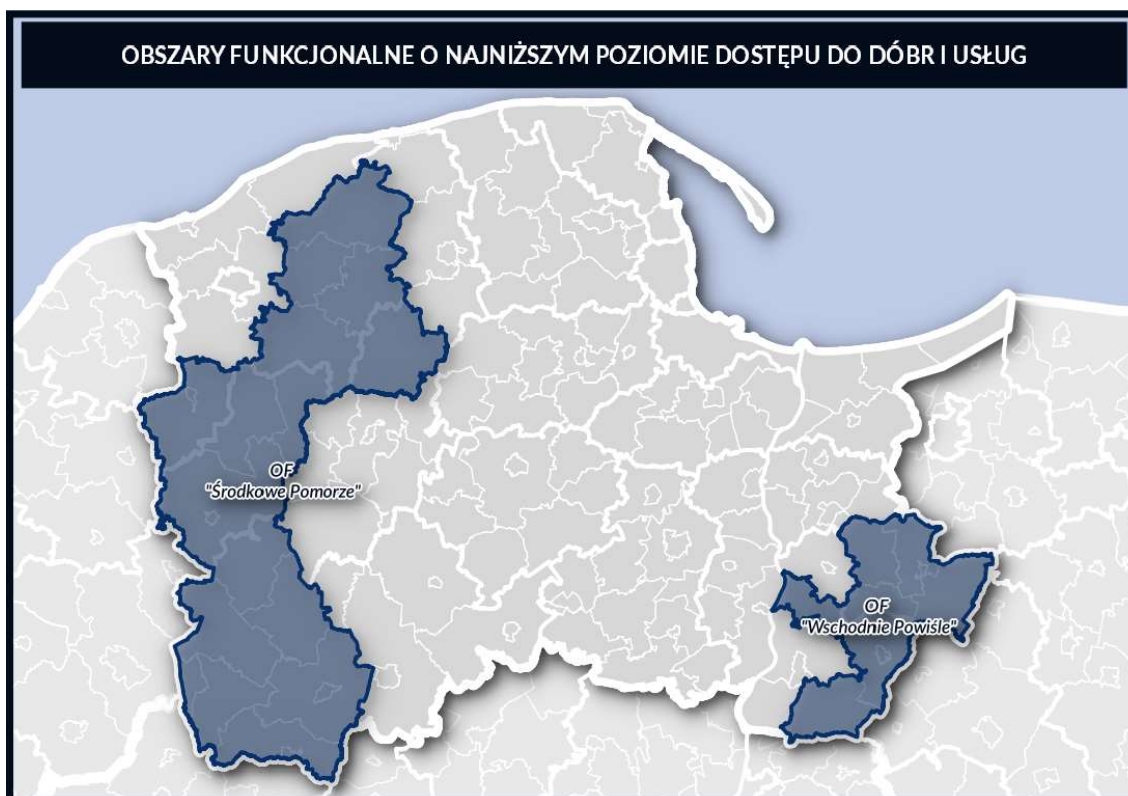
RYC. 2. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE

RYC. 3. OBSZARY FUNKCJONALNE SZCZEGÓLNEGO ZJAWISKA W SKALI MAKROREGIONALNEJ

RYC. 4. OBSZARY FUNKCJONALNE O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZO-KULTUROWYCH I KRAJOBRAZOWYCH

RYC. 5. OBSZARY FUNKCJONALNE O NAJNIŻSZYM POZIOMIE DOSTĘPU DO DÓBR I USŁUG

5. WIZJA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

1. Określenie celów i kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa oraz zasad zagospodarowania przestrzennego, wyrażających politykę przestrzenną Samorządu Województwa Pomorskiego, wymaga określenia wizji zagospodarowania przestrzennego województwa. Wizja ta wyraża **strategiczny cel prowadzenia polityki przestrzennej województwa** w perspektywie roku 2030 i zobrazowana została za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

5.1. Założenia wizji zagospodarowania przestrzennego województwa

2. Zasadnicze **problemy rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa** wskazują, że jego obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna:
 - 1) nie sprzyja w wystarczającym stopniu uczestnictwu całego regionu w procesach rozwojowych (z uwagi na ograniczenia zewnętrznej dostępności transportowej na znacznych obszarach województwa);
 - 2) cechuje się niskim poziomem spójności, wynikającym ze zróżnicowania dostępności do usług publicznych, w tym niedopasowania oferty publicznego transportu zbiorowego do rzeczywistych potrzeb lokalnych, subregionalnych i regionalnych;
 - 3) nie stymuluje w odpowiednim stopniu endogenicznych czynników rozwojowych, przyczyniających się do budowania lokalnych i subregionalnych przewag konkurencyjnych;
 - 4) charakteryzuje się postępującą fragmentacją ekosystemów lądowych, pogarszającym stanem niektórych elementów środowiska (np. stan wód, klimat akustyczny) oraz wzrostem ekologicznych zagrożeń warunków życia ludności.
3. Do **podstawowych wyzwań determinujących kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa** w perspektywie roku 2030 należą:
 - 1) wzmocnienie rangi i funkcji miast jako krajowych, regionalnych i subregionalnych biegunów wzrostu (np. poprzez deglomeracje funkcji oraz wsparcie rozwoju usług publicznych);
 - 2) krystalizacja i strukturyzacja osadnictwa w strefach objętych procesami suburbanizacji;
 - 3) stworzenie przestrzennych warunków, które pozwolą wykorzystać kreatywność mieszkańców, wzmocnić współpracę na rzecz innowacyjnego wykorzystania potencjału gospodarczego, naukowego, kulturalnego oraz zasobów i walorów przyrodniczo-kulturowych;
 - 4) przygotowanie województwa na postępujące zmiany demograficzne, zwłaszcza związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz postępującą depopulacją wschodniej i zachodniej części województwa;
 - 5) wspieranie rozwoju najbardziej dynamicznych obszarów, w szczególności korytarzy infrastruktury TEN-T i TEN-E (nadwiślańsko-zatokowy i północny) oraz wyrównywanie szans rozwojowych obszarów słabszych w oparciu o potencjały wewnętrzne;
 - 6) sprawne i bezpieczne powiązania transportowe obszarów słabszych z ośrodkami dynamicznego wzrostu;
 - 7) poprawa stanu środowiska (np. w zakresie osiągnięcia dobrego stanu wód zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, lub odpowiedniej jakości powietrza zgodnie z Dyrektywą CAFE¹⁶⁹) jako jednego z podstawowych warunków dobrej jakości życia;
 - 8) zachowanie unikatowego krajobrazu oraz kształtowanie łączności przestrzennej ekosystemów (ochrona bioróżnorodności);
 - 9) zapewnienie warunków planistycznych dla wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju, w tym możliwości dywersyfikacji kierunków dostaw, przesyłu gazu i paliw płynnych, ich magazynowania oraz przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej;
 - 10) zapewnienie prawidłowych warunków bezpieczeństwa i obronności państwa.
4. Wizja zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia scenariusze rozwoju¹⁷⁰ regionu, określone w *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020*, czynniki zewnętrzne determinujące zmiany społeczno-

¹⁶⁹ Dyrektywa 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.

¹⁷⁰ Punktem wyjścia dla ich określenia stanowiła identyfikacja płaszczyzn, na tle których można je kreować i różnicować ze względu na intensywność występowania zarówno pozytywnych, jak i negatywnych tendencji, do których zaliczono zmiany skali i struktury dostępnych środków rozwojowych oraz dostępności transportowej regionu.

gospodarcze (zwłaszcza w zakresie koniunktury gospodarki globalnej i europejskiej) oraz stanowi odpowiedź na zasadnicze problemy i wyzwania wynikające z potrzeb zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa.

5. Spośród zbioru scenariuszy najbardziej odpowiednim i najkorzystniejszym, z punktu widzenia dynamiki rozwoju oraz poprawy dostępności transportowej, jest scenariusz *Wiatr w żagle* (uwarunkowany dobrą dostępnością transportową oraz znaczącymi środkami rozwojowymi)¹⁷¹. Duża aktywność Samorządu Województwa i jego partnerów może przybliżyć województwo do tego scenariusza, który oznacza m.in.:
 - 1) korzystne uwarunkowania dla napływu inwestycji zewnętrznych;
 - 2) wysoką jakość edukacji, konkurencyjną pozycję głównych pomorskich uczelni oraz nastawienie na kształtowanie kompetencji uniwersalnych i rozwijanie kreatywności;
 - 3) ofertę atrakcyjnych miejsc pracy oraz wysokiej jakości życia;
 - 4) ukształtowanie bałtyckiego węzła transportowo-logistycznego i paliwowo-energetycznego;
 - 5) dynamiczny rozwój, a w efekcie wzrost zamożności regionu i jego mieszkańców; jednocześnie ryzyko pogłębienia polaryzacji rozwoju województwa, a także wysoką presję na przestrzeń przyrodniczą;
 - 6) wyzwanie związane z potrzebą szczególnej dbałości o zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych oraz walorów przyrodniczo-środowiskowych.

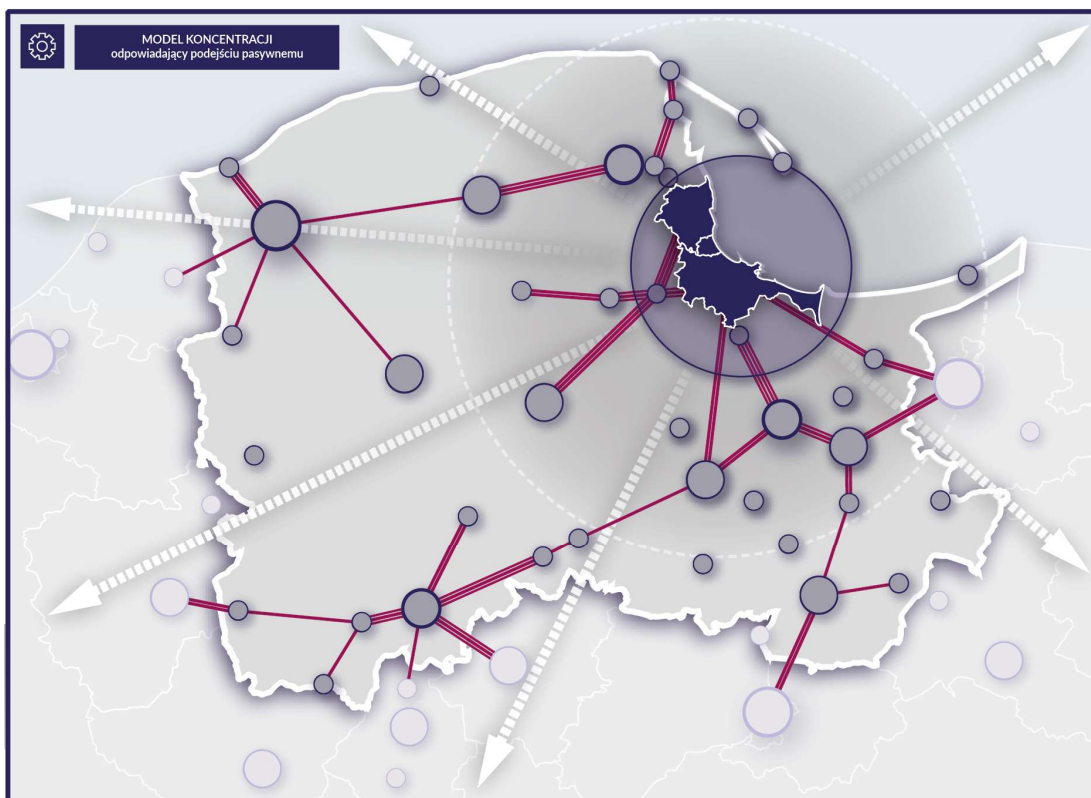
5.2. Dylematy kształtowania przestrzeni województwa wobec pożądanego scenariusza rozwoju

6. W warunkach najbardziej pożądanego scenariusza rozwoju, zasadniczy dylemat dotyczy skali ingerencji organów centralnych oraz samorządu województwa w procesy kształtujące strukturę funkcjonalno-przestrzenną regionu. W tym zakresie możliwe są trzy podejścia do realizacji i wdrażania *Planu*:
 - 1) **pasywne** - brak jakichkolwiek istotnych działań w zakresie oddziaływania na strukturę funkcjonalno-przestrzenną, pozostawiając jej kształtowanie czynnikiem zewnętrznym i podmiotom planowania lokalnego;
 - 2) **reaktywne** - podejmowanie doraźnych działań ograniczających się jedynie do przeciwdziałania najbardziej niekorzystnym zjawiskom i czynnikom mogącym destruktywnie oddziaływać na strukturę funkcjonalno-przestrzenną;
 - 3) **aktywne** - traktowanie dostępnych oraz kreowanie nowych (wielorakich) instrumentów oddziaływujących na strukturę funkcjonalno-przestrzenną, jako pełnoprawnych, długofalowych i ważnych narzędzi regulowania rzeczywistości społeczno-gospodarczej i ekologicznej województwa.
7. Przed dokonaniem wyboru właściwym jest zobrazowanie efektów poszczególnych podejść realizacji *Planu* i skutków przestrzennych ich przyjęcia dla procesów kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa.
8. Punktem wyjścia dla konstruowania hipotetycznych modeli struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, odpowiadających wymienionym podejściom, jest model struktury istniejącej. Jest on uproszczonym obrazem stworzonym dla celów projektowania rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa. Dla modeli odpowiadającym poszczególnym podejściom przyjęto nazwy, wynikające z charakteru i skutków podejścia (opis i schemat rysunkowy – ryc. 6-9):
 - 1) **model koncentracji** (odpowiadający podejściu pasywnemu),
 - 2) **model pasmowej koncentracji** (odpowiadający podejściu reaktywnemu),
 - 3) **model otwartej policentrycznej koncentracji** (odpowiadający podejściu aktywnemu).

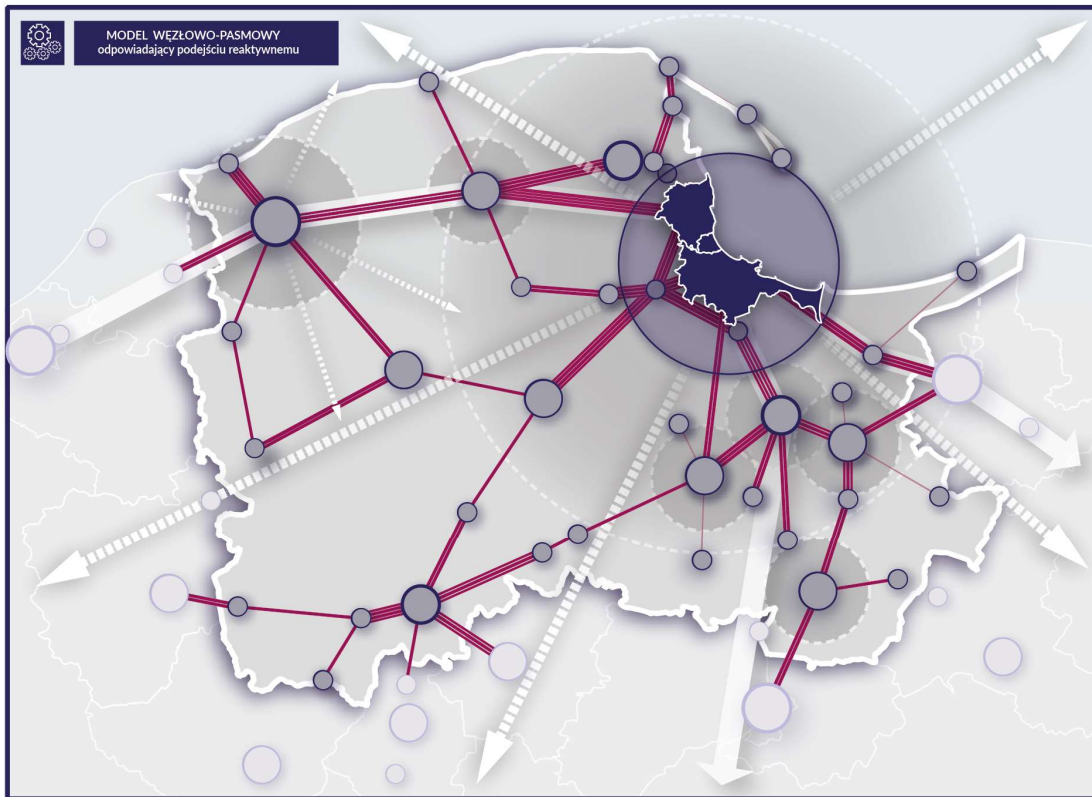
¹⁷¹ Dodatkowo dwa scenariusze: *Spokojna wyspa* (uwarunkowany niską dostępnością transportową oraz znaczącymi środkami rozwojowymi) oraz - w najmniejszym stopniu - scenariusz *Zapomniana przystań* (uwarunkowany dobrą dostępnością transportową oraz niewielkimi środkami rozwojowymi) były brane pod uwagę, jako możliwe przy określaniu zapisów *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020*.

	MODEL KONCENTRACJI		MODEL PASMOWEJ KONCENTRACJI		MODEL OTWARTEJ POLICENTRYCZNEJ KONCENTRACJI
	odpowiadający podejściu pasywnemu		odpowiadający podejściu reaktywnemu		odpowiadający podejściu aktywnemu
	przyspieszony rozwój i modernizacja zagospodarowania OM, przy jednoczesnym znikomym stymulowaniu przez metropolię procesów rozwojowych w pozostałej części województwa (pogłębianie dysproporcji rozwojowych i wyraźna polaryzacja)		przyspieszony rozwój i modernizacja zagospodarowania OM, przy jednoczesnym stymulowaniu przez metropolię procesów rozwojowych w głównych korytarzach transportowych (północnym i nadwiślańsko-zatokowym)		dynamiczny rozwój i modernizacja zagospodarowania OM, przy jednoczesnym stymulowaniu procesów rozwojowych w głównych ośrodkach poza OM z otwarciem na powiązania z otoczeniem regionalnym
	duże migracje wewnętrzne do metropolii z pozostałej części województwa - drenaż kapitału ludzkiego i społecznego z regionu do Trójmiasta		wspieranie inicjatyw rozwojowych przeciwdziałających najbardziej niekorzystnym zjawiskom i czynnikom poza OM		rozwój lokalny i subregionalny dzięki wspieraniu inicjatyw ukierunkowanych na wzmacnianie endogenicznych potencjałów rozwojowych
	rozwój powiązań zewnętrznych Trójmiasta z głównymi ośrodkami krajowymi i europejskimi oraz osłabienie relacji między Trójmiastem a jego otoczeniem regionalnym, zwłaszcza relacji Trójmiasta ze Słupskiem oraz ośrodkami subregionalnymi		rozwój powiązań zewnętrznych Trójmiasta z głównymi ośrodkami krajowymi i europejskimi oraz wewnętrznymi między Trójmiastem a Słupskiem i wybranymi ośrodkami subregionalnymi położonymi wzdłuż głównych korytarzy rozwojowych		rozwój powiązań zewnętrznych Trójmiasta z głównymi ośrodkami krajowymi i europejskimi oraz wewnątrzregionalnych między Trójmiastem, Słupskiem, Chojnicami i miastami Powiśla, a także w relacjach wzajemnych ośrodków subregionalnych i z ich otoczeniem funkcjonalnym
	koncentracja zagospodarowania turystycznego w istniejących rejonach i miejscowościach turystyczno-wypoczynkowych przy jednoczesnym osłabianiu odporności środowiska tych obszarów na antropopresję		koncentracja zagospodarowania turystycznego w istniejących rejonach i miejscowościach turystyczno-wypoczynkowych		koncentracja zagospodarowania turystycznego w istniejących rejonach i miejscowościach turystyczno-wypoczynkowych przy uwzględnieniu naturalnej chłonności i uwarunkowań środowiskowych oraz otwieraniu możliwości kształtowania warunków rekreacji w bardziej oddalonych od metropolii obszarach regionu
	brak działań kształtujących zewnętrzne i wewnętrzne powiązania ekologiczne w województwie – przyjęcie istniejącej struktury przestrzennej obszarów chronionych za wystarczającą		działania w zakresie kształtowania powiązań ekologicznych w województwie ograniczone do obszarów, na których realizowane są strategiczne inwestycje krajowe o charakterze liniowym		kształtowanie powiązań ekologicznych, jako równoprawnych elementów zagospodarowania przestrzennego, stanowiących ciągły tzw. „zielonej infrastruktury” oraz rozpoznawanie i zachowanie obszarów i ekosystemów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, nie objętych dotychczas ochroną prawną

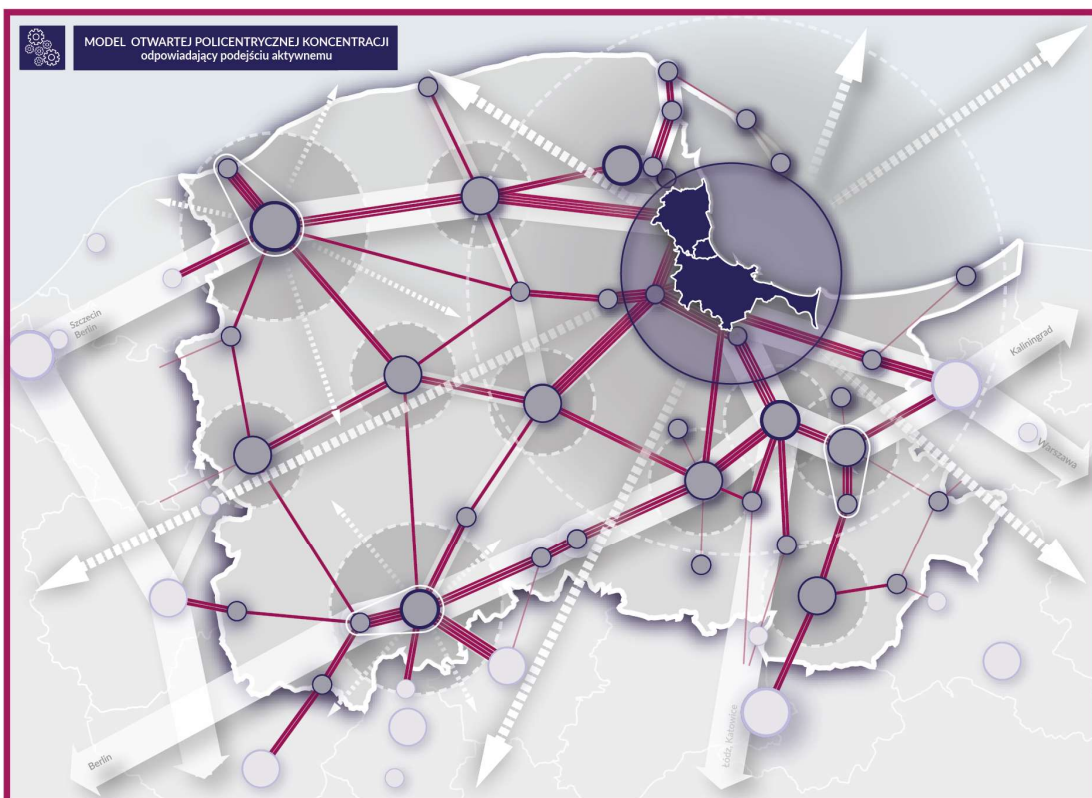
RYC. 6. PORÓWNANIE POSZCZEGÓLNYCH PODEJŚĆ DO KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

RYC. 7. MODEL KONCENTRACJI - PODEJŚCIE PASYWNE

RYC. 8. MODEL WĘZŁOWO-PASMOWY - PODEJŚCIE REAKTYWNE

RYC. 9. MODEL OTWARTEJ POLICENTRYCZNEJ KONCENTRACJI - PODEJŚCIE AKTYWNE

5.3. Wizja i odpowiadający jej model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa

9. Przyjmując **aktywne podejście samorządu województwa** w procesie realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020* oraz **aktywną politykę rozwoju prowadzoną przez organy centralne**, należy przyjąć, że optymalny model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa w perspektywie roku 2030 winien zmierzać do wykorzystania potencjału policentrycznej struktury całej sieci osadniczej województwa. Uwarunkowane jest to równoległym wzmocnieniem powiązań wewnętrznych i integracją z otoczeniem zewnętrznym. Tym samym właściwym sposobem kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa jest **model otwartej policentrycznej koncentracji** (ryc. 7 i właściwy opis wyróżniony w tabeli na ryc. 4).

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa

10. Modelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną tworzą:

- 1) **regionalny system obszarów chronionych i powiązań ekologicznych**, na który składają się prawne formy ochrony przyrody oraz korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i subregionalnym, pozwalające zapewnić odpowiednie warunki dla zachowania i odtwarzania bioróżnorodności;
- 2) **zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków**, uwzględniająca specyfikę położenia ośrodka wojewódzkiego poza geometrycznym centrum regionu¹⁷², którą tworzą:
 - a) **ośrodek ponadregionalny Trójmiasto** (Gdańsk, Gdynia i Sopot) jako jeden z biegunów rozwoju społeczno-gospodarczego kraju o znaczeniu europejskim, który w procesie konkurencji międzynarodowej tworzy coraz silniejszy węzeł koncentrujący funkcje metropolitalne, aktywność gospodarczą i potencjał innowacyjny oddziaływujący na polską przestrzeń i Region Bałtycki,
 - b) **ośrodek regionalny Słupsk**, jako główny biegun rozwoju północno-zachodniej części województwa, wykazujący oddziaływanie na sąsiadujące powiaty (zwłaszcza słupski i bytowski oraz stawieński w sąsiednim województwie zachodniopomorskim), dobrze skomunikowany z Trójmiastem i innymi ośrodkami kraju i regionu, **tworzący z Ustką bipolarny układ komplementarny**, w którym połączenie atutów nadmorskiej miejscowości turystycznej i ośrodka o wykształconych usługach wyższego rzędu (m.in. szkolnictwo wyższe, wyspecjalizowane usługi medyczne, itd.) zwiększa znaczenie tych miast,
 - c) **potencjalny ośrodek regionalny Chojnice**, zwiększający swe szanse do sukcesywnego wzrostu znaczenia m.in. poprzez rozwój efektywnej współpracy **w układzie z sąsiadującym Człuchowem**, o nieco mniejszej dynamice rozwoju, który oddziałuje przede wszystkim na powiaty chojnicki i człuchowski, a także na powiaty północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, północne w województwie wielkopolskim oraz wschodnie w województwie zachodniopomorskim¹⁷³,
 - d) **ośrodki regionalne w strukturze funkcjonalno-przestrzennej OM**: Tczew i Wejherowo, istotne dla obsługi mieszkańców otaczających obszarów wykraczających poza zasięg powiatów, jednocześnie rozwijające funkcje komplementarne w stosunku do oferty Trójmiasta (w tym funkcje metropolitalne),
 - e) **ośrodki regionalne położone poza granicą województwa**: Elbląg (woj. warmińsko-mazurskie) silnie oddziałujący na północno-wschodnie gminy województwa pomorskiego (posiadający historycznie ukształtowane silne relacje z Gdańskiem)¹⁷⁴ oraz Grudziądz (woj. kujawsko-pomorskie) w powiązaniu z subregionalnym Kwidzynomem, w dalszej perspektywie mający szanse tworzyć układ bipolarny,
 - f) **pozostałe ośrodki subregionalne wzmocniające strukturę policentryczną**: Bytów, Kościerzyna, Lębork, Malbork¹⁷⁵ oraz Starogard Gdański, których oddziaływania koncentrują się w układach powiatowych i w miejskich obszarach funkcjonalnych,
 - g) **potencjalny ośrodek subregionalny Miastko**¹⁷⁶, którego potencjał rozwojowy wyraźnie zyskuje w związku

¹⁷² Rola Słupska i Chojnic, jako najważniejszych ośrodków położonych w najbardziej oddalonej od Trójmiasta części województwa jest kluczowa dla spójności terytorialnej województwa pomorskiego, a także - z uwagi na ich znaczne wpływy i oddziaływania ponadwojewódzkie - jego otoczenia.

¹⁷³ Część gmin powiatu człuchowskiego znajduje się w zasięgu silnych powiązań funkcjonalnych Szczecinka (woj. zachodniopomorskie).

¹⁷⁴ W dalszej perspektywie, przy odpowiednich uwarunkowaniach geopolitycznych, istniejące i wzmocniające się relacje mogą stanowić punkt wyjścia do ukształtowania transgranicznego obszaru metropolitalnego Trójmiasto – Elbląg – Kaliningrad.

¹⁷⁵ Kształtujący ze Sztumem komplementarny układ, uwzględniający zróżnicowanie rangi tych ośrodków, który na bazie efektywnej współpracy (m.in. w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego) ma szansę wzmocnić jednostkowe potencjały tych miast.

¹⁷⁶ Zasadność wzmocnienia rangi tego miasta potwierdzają wyniki analiz prowadzonych w 2015 r. w celu określenia zasięgów miejskich obszarów funkcjonalnych, zgodnie z którymi Miastko jest jedynym ośrodkiem niebędącym siedzibą powiatu o wyraźnie formującej się strefie funkcjonalnej.

- z realizacją drogi ekspresowej S-11 i modernizacją linii kolejowej nr 405, i który sukcesywnie wzmacnia swą pozycję jako istotny ośrodek usługowy oraz rynek pracy dla terenów położonych w środkowo-zachodniej części województwa, w której specyfika sieci osadniczej wykazuje deficyt ośrodków tej rangi;
- h) **pozostałe ośrodki o znaczeniu ponadgminnym i lokalnym** równoważące rozwój;
- 3) **ponadregionalne pasma rozwojowe których potencjał związany jest w szczególności z przebiegiem infrastruktury sieci TEN-T i TEN-E**, w których rozwój zachodzić będzie węzłowo, w tym:
- a) **nadwiślańsko-zatokowe pasmo rozwojowe**, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego *nadwiślańsko-zatokowego* i obejmujące: autostradę A1 (Gdańsk-Toruń), drogę nr 91 (Gdańsk-Toruń), linie kolejowe nr 9 (Gdynia Główna-Tczew), nr 131 (Tczew-Bydgoszcz Główna), nr 207 (Malbork-Kwidzyn-Grudziądz), rzekę Wisłę oraz systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej oraz gazu i produktów naftowych, będące obszarem rozwoju pomorskiego hubu paliwowo-energetycznego oraz transportowo-logistycznego; w perspektywie roku 2030 (w rejonie Choczewo-Żarnowiec) uzyska nowe uwarunkowania rozwojowe w wyniku decyzji o lokalizacji i budowie elektrowni jądrowej i związanymi z nią licznymi przekształceniami przestrzennymi;
- b) **północne pasmo rozwojowe**, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego *północnego* i obejmujące: drogi nr 6 (Gdańsk-Szczecin), nr 7 (Gdańsk-Warszawa), linie kolejowe nr 9 (Gdynia Główna-Warszawa Wschodnia) i nr 202 (Gdańsk Główny-Stargard) oraz drogę wodną Szarpawy i systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej oraz gazociąg wysokiego ciśnienia prowadzący z terminalu regazyfikacyjnego w Świnoujściu, będące obszarem rozwoju aktywności gospodarczej związanej z logistyką, przetwórstwem rolno-spożywczym oraz produkcją i serwisem urządzeń OZE;
- c) **południowe pasmo rozwojowe**, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego *południowego* i obejmujące elementy układu drogowo-kolejowego w relacjach Elbląg - Malbork - Tczew - Starogard Gdański - Czersk - Chojnice - Człuchów - Wałcz - Kostrzyn, będące obszarem rozwoju aktywności gospodarczej związanej z przetwórstwem rolno-spożywczym, przemysłem drzewno-meblarskim;
- d) **środkowopomorskie pasmo rozwojowe**, związane z przebiegiem korytarza infrastrukturalnego *środkowopomorskiego* obejmującego układ drogowo-kolejowy Koszalin - Szczecinek - Piła - Poznań, który mimo położenia w całości poza granicami województwa, domyka od strony zachodniej ruszt transportowy regionu, decydujące o trwałym włączeniu całego regionu w procesy rozwojowe;
- 4) **regionalne pasma rozwojowe związane z przebiegiem korytarzy infrastrukturalnych**, w których rozwój zachodzić będzie węzłowo, w tym:
- a) **kaszubskiego korytarza transportowego** obejmującego elementy układu drogowo-kolejowego Łeba - Lębork - Kościerzyna - Chojnice,
- b) **środkowo-pojeziernego korytarza transportowego** obejmującego elementy układu drogowo-kolejowego w relacjach Gdynia - Żukowo - Kościerzyna - Bytów - Miastko - Biały Bór - Szczecinek;
- 5) **wielofunkcyjne strefy**¹⁷⁷, dla których z uwagi na zróżnicowaną specyfikę położenia geograficznego oraz uwarunkowania wynikające z ich umiejscowienia na tle elementów węzłowych i pasmowych struktury funkcjonalno-przestrzennej, określona została polityka przestrzenna dedykowana zidentyfikowanym w ich zasięgu **obszarem funkcjonalnym**:
- a) **miejskim obszarom funkcjonalnym** (*Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot* w zasięgu rdzenia oraz strefy funkcjonalnej, jako miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, *Miejski Obszar Funkcjonalny Bytowa*, *Miejski Obszar Funkcjonalny Chojnice-Człuchów*, *Miejski Obszar Funkcjonalny Kościerzyny*, *Miejski Obszar Funkcjonalny Kwidzyna*, *Miejski Obszar Funkcjonalny Lęborka*, *Miejski Obszar Funkcjonalny Malbork-Sztum*, *Miejski Obszar Funkcjonalny Słupsk-Ustka*, *Miejski Obszar Funkcjonalny Starogardu Gdańskiego*),
- b) **szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej** (*Strefa Przybrzeżna, Żuławy*),
- c) **o szczególnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych** (*Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie, Kaszubskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną - Kółko Raduńskie*),

¹⁷⁷ Wyszczególnione w rozdziale 3.1. Istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna

- d) o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług (*Środkowe Pomorze, Wschodnie Powiśle*),
- e) kształtowania warunków przestrzennych dla rozwoju strategicznych funkcji gospodarczych (*Obszar Funkcjonalny Rozwoju Energetyki Jądrowej*).

Wizja

11. W 2030 roku w zasadniczych zrębach ukształtowany jest **regionalny system obszarów chronionych i powiązań ekologicznych**, który wraz z rozwiniętą siecią pomników historii i parków kulturowych oraz innymi obiektami zabytkowymi tworzy spójny system ochrony krajobrazu województwa. Dbałość o obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz zachowanie tradycji kulturowych regionu sprzyja rozwojowi turystyki i wspomaga proces identyfikacji tożsamości kulturowej mieszkańców. W system powiązań ekologicznych województwa włączone są elementy zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych (w tym zielone pierścienie miast).
12. Ukształtowana historycznie **zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków** województwa jest ważnym elementem krajowej sieci miast i ich powiązań funkcjonalnych. Podstawowymi węzłami tej sieci są: **ośrodek ponadregionalny Trójmiasto, regionalny Słupsk i potencjalny regionalny Chojnice**. Są one dobrze powiązane między sobą, a także z dowiązanymi do nich ośrodkami niższej rangi. Charakter tej sieci jest otwarty i zintegrowany z przestrzenią krajową i międzynarodową za pomocą wielokierunkowych silnych powiązań funkcjonalnych.
13. Na bazie głównych powiązań ukształtowała się struktura węzłowo-pasmowa, związana z **siecią ośrodków** oraz **przebiegiem infrastruktury transportowej i technicznej, w tym TEN-T (S6, S7 i linie kolejowe) i TEN-E (Bałtycki Pierścień Energetyczny)**. **Rozwój społeczno-gospodarczy regionu wykorzystuje potencjał całej sieci**. Węzły osadnicze w roku 2030 są połączone siecią nowoczesnych i bezpiecznych linii kolejowych. Pomiędzy Słupskiem i Trójmiastem oraz Trójmiastem i innymi ośrodkami metropolitalnymi funkcjonuje systemem szybkich kolei oraz dróg ekspresowych. Efektywność systemu drogowego regionu opiera się na wysokiej jakości połączeniach, łączących wszystkie ośrodki subregionalne z podstawowymi węzłami, uwzględniających ich pełne obwodnice.
14. Zmniejsza się udział indywidualnego transportu samochodowego w przewozach pasażerskich przez jego redukcję, w szczególności w obszarach wrażliwych (np. centra miast). Konkurencyjna wobec niego oferta transportu zbiorowego w regionie wzmacniana jest przez funkcjonujące węzły integracyjne różnej rangi.
15. Porty morskie Trójmiasta, mimo naturalnej między nimi konkurencji, tworzą bałtycki węzeł transportowo-logistyczny, sprawnie powiązany infrastrukturą tzw. ostatniej mili z ponadregionalnym systemem drogowo-kolejowym. Ich rozbudowana infrastruktura głęboko-wodna i zaplecze logistyczne tworzą podstawę do rozwoju regularnej sieci powiązań oceanicznych z portami Dalekiego Wschodu. Wzrostowi strumieni kontenerów obsługiwanych w portach Gdańska i Gdyni sprzyja funkcjonujący suchy port w Tczewie, a dalszy wzrost przeładunków i stopień ich konteneryzacji daje podstawy do myślenia o budowie nowego w Kościerzynie.
16. Na skutek wzrastającej dynamiki lotniczych przewozów pasażerskich i rozwijającej się siatki połączeń europejskich i krajowych, w 2030 roku Port Lotniczy im. L. Wałęsy w Gdańsku utrzymuje swoją trzecią, po Warszawie i Krakowie, pozycję w kraju i w dalszym ciągu jest centralnym elementem regionalnego węzła lotniczego. Jego wsparciem w zakresie lotów lotnictwa biznesowego i ogólnego jest Port Lotniczy Gdynia Kosakowo.
17. W wyniku zainstalowania na obszarze województwa dużych mocy w elektrowni jądrowej, węglowej i morskich elektrowniach wiatrowych oraz dzięki rozwojowi energetyki rozproszonej, następuje poprawa bezpieczeństwa zasilania energetycznego Polski Północnej. Tym samym województwo staje się samowystarczalne energetycznie, a udział energii elektrycznej wytwarzanej z OZE w stosunku do jej zużycia wzrasta do ponad 20%. Elektroenergetyczne sieci przesyłowe i dystrybucyjne zostają rozbudowane i zmodernizowane, w tym zrealizowana zostaje pełna sieć Bałtyckiego Pierścienia Energetycznego. W oparciu o rozbudowany system infrastruktury przesyłowej (intensyfikacja wykorzystania Rurociągu Pomorskiego Płock-Gdańsk) oraz magazynowej (zwiększenie pojemności) gazu i paliw płynnych oraz ich węzłowe elementy na obszarach morskich, ukształtowany zostaje hub paliwowo-energetyczny.
18. Pomorze w roku 2030 jest przestrzenią zintegrowaną i spójną, dzięki komplementarności funkcji i zwiększeniu intensywności powiązań funkcjonalnych w ramach zintegrowanej **zhierarchizowanej policentrycznej sieci ośrodków** oraz pomiędzy poszczególnymi jej ogniwami (ośrodkami) a otaczającymi je obszarami, na których stymulowane są działania na rzecz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Centrami tych obszarów są

ośrodki zapewniające na obszarze całego województwa jednolity standard dostępu do podstawowych usług publicznych. Przyczynia się to do równoważenia rozwoju poprzez maksymalnie wykorzystanie potencjałów endogenicznych całego regionu i poszczególnych jego części.

19. Postępuje koncentracja osadnictwa w miejskim obszarze funkcjonalnym ośrodka wojewódzkiego oraz w stosunkowo dynamicznie rozwijających się obszarach funkcjonalnych ośrodków regionalnych i subregionalnych. Na pozostałych obszarach odczuwalnie zmniejsza się liczba ludności wskutek odpływu migracyjnego, a w niektórych obszarach także ujemnego przyrostu naturalnego.

Miejskie obszary funkcjonalne są atrakcyjnym miejscem do życia – ich mieszkańcy mają zagwarantowany dostęp do usług publicznych i terenów zieleni. Powiązania funkcjonalne między ośrodkami umożliwiają wykształcenie się wspólnego rynku inwestycyjnego, opartego na codziennych bezpośrednich kontaktach gospodarczych oraz znacznym rozszerzeniu zasięgu obsługi ponadlokalnych instytucji edukacji, zdrowia, kultury, sportu i rekreacji.

20. Funkcje związane z rozwojem osadnictwa i związane z tym wzrost zainwestowania koncentruje się przede wszystkim w istniejących strukturach w miastach i miejscowościach wiejskich, dzięki czemu ograniczone zostaje dalsze rozpraszanie zabudowy na terenach otwartych, a obsługa jednostek osadniczych staje się bardziej efektywna, co znajduje swoje odzwierciedlenie w ograniczeniu kosztów ekonomicznych oraz środowiskowych i wpływa na sukcesywny wzrost jakości życia. Na terenach mieszkaniowych rośnie dostępność do podstawowych usług publicznych, w tym terenów codziennej rekreacji. Rośnie rola mobilności rowerowej i pieszej w codziennych podróżach, a przestrzenie publiczne w miastach i miejscowościach są dostosowywane do potrzeb lokalnych społeczności, stanowiąc jednocześnie czytelny i spójny element struktury funkcjonalno-przestrzennej poszczególnych jednostek.

21. Wyrównanie poziomu życia następuje w procesie powiększania się możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich poza rolnictwem lub w pobliżu tych obszarów w wyniku zwiększenia mobilności przestrzennej (także wahadłowej) i zawodowej.

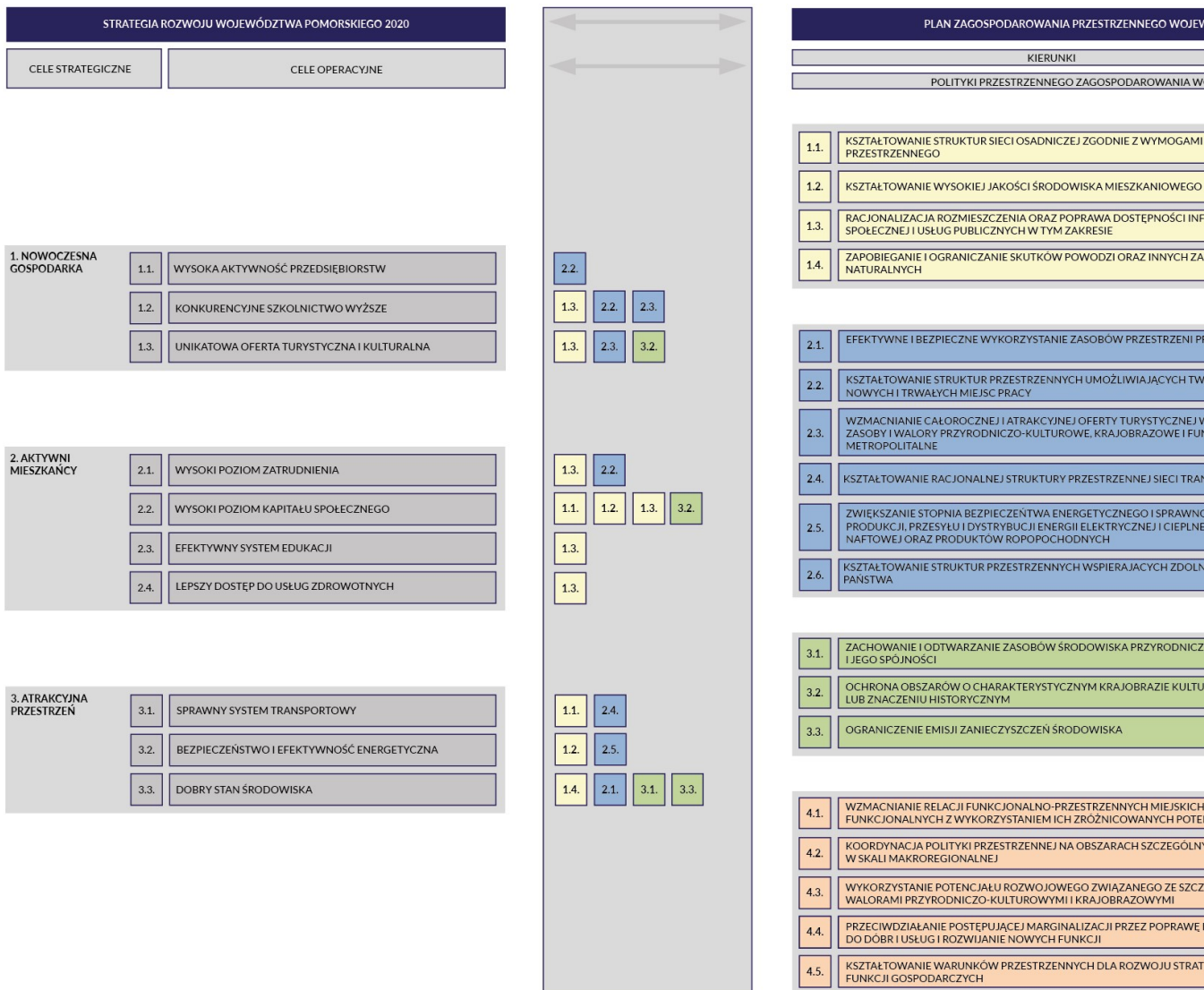
Obszary wiejskie w procesie odnowy wsi wykorzystują własny potencjał rozwojowy, zachowując różnicowania wynikające z położenia w stosunku do centrów rozwoju, specyfiki dziedzictwa kulturowego i walorów środowiska przyrodniczego. Wykorzystanie specjalizacji terytorialnej sprzyja rozwojowi lokalnych rynków pracy. Wzrasta konkurencyjność rolnictwa oparta na innowacyjności i zmianach strukturalnych. W związku z zapotrzebowaniem na biomasę, stopniowo ulega zmianie struktura wykorzystania ziemi pod uprawy, co wpływa także na ukształtowanie się nowej gałęzi rolnictwa, ukierunkowanej na produkcję nośników energii elektrycznej.

22. Należy oczekiwać, że kształtowana w ten sposób struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa – stawać się będzie **zasadniczą podstawą rozwoju przestrzennego województwa w perspektywie roku 2030. Realizacja wizji REGIONU OTWARTEJ POLICENTRYCZNEJ KONCENTRACJI stanowi zatem strategiczny cel prowadzenia polityki przestrzennej województwa.**

6. POLITYKA PRZESTRZENNA

6.1. Struktura części kierunkowej Planu

1. *Plan* określa trzy *cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa*, mające charakter ogólny i określające „stany docelowe przestrzeni” w perspektywie roku 2030. Cele są podporządkowane **strategicznemu celowi prowadzenia polityki przestrzennej województwa**, wyrażonemu za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej **OTWARTEJ POLICENTRYCZNEJ KONCENTRACJI**, syntetycznie opisującego i obrazującego wyobrażenie tego, co ma zostać osiągnięte dzięki realizacji *Planu*.
2. W *Planie* został określony także 4. cel polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, odnoszący się do zidentyfikowanych obszarów funkcjonalnych, który ma charakter:
 - 1) uszczegółwiający w stosunku do pozostałych celów;
 - 2) integrujący zagadnienia ujmowane w trzech pierwszych celach, które są specyficzne dla danego obszaru.
3. *Cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa* są spójne z celami strategicznymi określonymi w *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020*.
4. Przyjęte w *Planie* 3 pierwsze *cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa* konkretyzowane są przez 13 kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa.
5. W ramach 4. celu zdefiniowano 5 kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, odnoszących się do pięciu typów obszarów funkcjonalnych określonych w *Planie*.
6. Dla każdego kierunku zdefiniowane zostały *zasady zagospodarowania przestrzennego*, określające sposób realizacji określonego kierunku oraz *działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej*, definiujące zakresy podejmowanych interwencji, służące realizacji kierunku.
7. Na *przedsięwzięcia polityki przestrzennej* składają się:
 - 1) inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wynikające z dokumentów przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra oraz sejmik województwa, które zostały określone jako ustalenia *Planu*;
 - 2) inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, nie wynikające z programów przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra czy sejmik województwa, które z uwagi na potrzebę koordynacji polityki przestrzennej w perspektywie długofalowej powinny być przedmiotem dyskusji (część z nich ma charakter postulatyczny) dotyczącej ich realizacji, zgodnie z systemem realizacyjnym *Planu*.
8. Zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa w I etapie realizacji *Planu* (określanym jako zdeterminowany) ukierunkowane będą na realizację 3 celów strategicznych ustalonych w *Strategii*, mających charakter ogólny i określających pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym, a skonkretyzowanych przez 10 celów operacyjnych oraz 35 kierunków działań.
9. Kolejne etapy realizacji *Planu* będą podporządkowane celom rozwojowym województwa, wynikającym z kolejnych *Strategii*, ale to *Plan* wyznacza dla nich ramy działań w zakresie kształtowania przestrzeni województwa i zmian w jej zagospodarowaniu.

RYC. 10. STRUKTURA KIERUNKÓW PLANU I POWIĄZANIE ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

6.2. Podstawowe zasady polityki przestrzennego zagospodarowania województwa

10. Polityka zagospodarowania przestrzennego określona w *Planie* podporządkowana jest **ustrojowej zasadzie zrównoważonego rozwoju** rozumianego jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności oraz obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.
11. Polityka przestrzennego zagospodarowania województwa opiera się o 9 zasad, które:
 - 1) nawiązują do zasad polityki przestrzennego zagospodarowania kraju przyjętych w KPZK 2030;
 - 2) mają charakter stały;
 - 3) dotyczą wszelkich form działalności w odniesieniu do przestrzeni województwa;
 - 4) są podstawą kształtowania ładu przestrzennego zapewniającego utrzymanie właściwych relacji estetycznych, funkcjonalnych i ekonomicznych zarówno pomiędzy różnymi sposobami zagospodarowania terenów zurbanizowanych, jak i w relacjach pomiędzy układem przyrodniczym i antropogenicznym;
 - 5) służą harmonizowaniu zagospodarowania w układach regionalnym i lokalnych województwa.
12. Zasady polityki przestrzennego zagospodarowania województwa i sposób ich rozumienia są następujące:
 - 1) **zasada racjonalności ekonomicznej** - oznacza, że w ramach prowadzenia polityki przestrzennej uwzględniana jest ocena korzyści i strat społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych w długim okresie czasu;
 - 2) **zasada oszczędnego i efektywnego gospodarowania przestrzenią** - oznacza intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na nowe tereny;
 - 3) **zasada minimalizowania energochłonności struktur** - polegająca na kształtowaniu racjonalnych - z punktu widzenia transportu i konsumpcji energii - struktur przestrzennych;
 - 4) **zasada przezorności ekologicznej** - oznacza, stosowanie wszelkich możliwych środków zapobiegawczych w sytuacjach, gdy nie jest w pełni rozpoznany negatywny wpływ sposobu zagospodarowania na środowisko;
 - 5) **zasada kompensacji ekologicznej** - polega na takim zarządzaniu przestrzenią, aby zachować zasoby biologiczne i równowagę przyrodniczą oraz wyrównywać szkody w środowisku wynikające z rozwoju przestrzennego, wzrostu poziomu urbanizacji i inwestycji niezbędnych ze względów społeczno-gospodarczych, a pozbawionych alternatywy neutralnej przyrodniczo;
 - 6) **zasada zintegrowanej ochrony** - polega na integralnej ochronie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu dla utrzymania równowagi środowiska i poprawy warunków i jakości życia;
 - 7) **zasada spójności terytorialnej** - polega na kształtowaniu przestrzeni w oparciu o rozwój unikatowego potencjału poszczególnych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwojowych, w tym spójności wewnętrznej dzięki zintegrowanemu zarządzaniu rozwojem;
 - 8) **zasada redukcji napięć i konfliktów** - polega na takim kształtowaniu przestrzeni, aby minimalizować negatywne skutki ekologiczne, społeczne, gospodarcze oraz estetyczne zagospodarowania przestrzennego na styku obszarów o różnych funkcjach i sposobach zagospodarowania, przez przyjmowanie rozwiązań najmniej kolizyjnych;
 - 9) **zasada udziału społeczeństwa w planowaniu przestrzennym** - polega na włączaniu społeczności regionalnej i lokalnych w proces kształtowania przestrzeni.
13. Powyższe zasady stanowią podstawę kryteriów oceny trafności i zasadności proponowanych i podejmowanych działań mających wpływ na zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa.

6.3. Cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa

Cel polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 1.

C.1. WYSOKA JAKOŚĆ PRZESTRZENI ZAMIESZKANIA I PRACY

Opis i uzasadnienie Celu 1.:

Jakość warunków życia jest uzależniona od realizacji szeregu celów społecznych, gospodarczych i środowiskowych, silnie ze sobą powiązanych i współzależnych. Jest ona wypadkową sumy działań prowadzonych (lub zaniechanych) na różnych poziomach zarządzania i w ramach wielu polityk sektorowych, które tam gdzie to możliwe, powinny być koordynowane na etapie zintegrowanego planowania strategicznego i przestrzennego.

System osadniczy województwa ma charakter policentryczny, jednak struktura sieci osadniczej nie jest zrównoważona. Zachodnia część województwa, oddalona od dominującego w tej strukturze ośrodka wojewódzkiego (skupiającego większość funkcji rozwojowych), dodatkowo odznacza się mniejszym zagęszczeniem ośrodków, co skutkuje niedostatkiem powiązań i słabszą dostępnością do usług na tym obszarze. Zarówno te, jak i inne dysproporcje związane z uwarunkowaniami poszczególnych obszarów znajdują swoje odzwierciedlenie w ich różnicowanej atrakcyjności osiedleńczej.

Istotnym problemem, charakterystycznym dla otoczenia największych ośrodków miejskich, w tym przede wszystkim Trójmiasta, jest zjawisko niekontrolowanego rozlewania miast i powstawania amorficznych, monofunkcyjnych struktur mieszkaniowych. Skutkuje ono degradacją krajobrazu oraz rozwojem dysfunkcyjnych obszarów, generujących wysokie koszty związane z rozbudową infrastruktury transportowej, technicznej i społecznej.

Podstawą realizacji celu związanego z wysoką jakością przestrzeni zamieszkania i pracy powinno być dążenie do osiągnięcia (a niekiedy również przywrócenia) ładu przestrzennego, czyli kształtowanie przestrzeni jako harmonijnej całości, uwzględniającej w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania: funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Kształtowaniu (w tym poprawie) funkcjonalności przestrzeni służyć będzie tworzenie warunków jak najlepszej dostępności do infrastruktury (transportowej, technicznej, społecznej). Wysoki poziom funkcjonalności, na miarę realnych możliwości ekonomicznych, możliwy będzie jednak do osiągnięcia jedynie poprzez świadome i konsekwentne planowanie rozwoju jednostek osadniczych, gdzie przyrost terenów mieszkaniowych wynikać będzie z rzeczywistych potrzeb oraz będzie ściśle powiązany z rozmieszczeniem i możliwościami rozwoju różnych elementów i systemów infrastrukturalnych.

Przesłanki sformułowania Celu 1.:

Podstawą sformułowania Celu były następujące przesłanki:

- 1) postępujący proces rozlewania się zabudowy poza ukształtowane struktury i fragmentacja przestrzeni;
- 2) przyrost terenów mieszkaniowych położonych poza zasięgiem istniejących sieciowych systemów infrastruktury technicznej zapewniającej ochronę środowiska i w obszarach niemożliwych do objęcia takimi systemami;
- 3) rozwój osadnictwa sprzyjający wzrostowi transportochłonności sieci osadniczej związanej z realizacją codziennych potrzeb;
- 4) niedostatecznie rozwinięte systemy transportu zbiorowego;
- 5) niedostateczny udział terenów zieleni, stanowiących przeciwwagę dla intensywnego zagospodarowania związanego z działalnością człowieka oraz służących codziennej rekreacji w nowych oraz przekształcanych strukturach osadniczych;
- 6) istniejące deficyty i dysproporcje związane z dostępem do usług publicznych;
- 7) wprowadzanie i rozwój funkcji mieszkaniowej w lokalizacjach obciążonych ograniczeniami związanymi z sąsiedztwem konfliktowych funkcji lub niekorzystnymi uwarunkowaniami środowiskowymi (w tym na obszarach występowania zagrożeń naturalnych).

Aby możliwe było osiągnięcie trwałych efektów realizacji przyjętego Celu, konieczne jest uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju, która wraz z zasadą kształtowania ładu przestrzennego ustawowo wskazana została jako podstawa do planowania i zagospodarowania przestrzennego. Wszystkie działania służące osiągnięciu wysokiej jakości

przestrzeni zamieszkania i pracy muszą zakładać długookresową perspektywę i odnosić się zarówno do sytuacji obecnych, jak i przyszłych pokoleń.

Pożądane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa w wyniku realizacji Celu 1.:

- 1) ograniczenie wprowadzania nowego zainwestowania na tereny otwarte, poprzez intensyfikację wykorzystania terenów już zagospodarowanych (w tym rewitalizację obszarów zdegradowanych);
- 2) odejście od planowania i realizacji monofunkcyjnych struktur osadniczych, a także wprowadzania zainwestowania o charakterze rozproszonym, na rzecz kształtowania i rozwijania zwartych i wielofunkcyjnych jednostek, minimalizujących koszty (ekonomiczne i środowiskowe) związane z ich obsługą;
- 3) zwiększenie koordynacji rozwoju osadnictwa z możliwościami rozwojowymi sieciowych systemów infrastruktury technicznej wpływających na poziom życia zarówno w sposób bezpośredni (komfort życia związany z dostępnością udogodnień cywilizacyjnych), jak i pośredni (wysoka jakość środowiska jako istotny wyznacznik jakości przestrzeni życia i pracy);
- 4) upowszechnienie zielonej infrastruktury jako rozwiązań stosowanych w różnej skali, wpływających na ograniczenie presji na środowisko (związanej z przyrostem i dogęszczaniem terenów zurbanizowanych) oraz polepszenie ekologicznych warunków życia;
- 5) rozwój i dążenie do racjonalnego rozmieszczenia ponadlokalnych usług publicznych w dostosowaniu do rangi i obszaru obsługi poszczególnych ośrodków, z zachowaniem minimalnych standardów na każdym poziomie organizacji struktury osadniczej województwa;
- 6) upowszechnienie dostępności do podstawowych usług publicznych, w tym również terenów codziennej rekreacji, a także do przystanków i węzłów transportu zbiorowego w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania;
- 7) spadek udziału transportu indywidualnego na rzecz transportu zbiorowego wraz z systemowymi rozwiązaniami integrującymi ruch pieszy, rowerowy, różne środki transportu zbiorowego oraz transport indywidualny;
- 8) rozwój mobilności pieszej i rowerowej oraz wzrost ich znaczenia w codziennych relacjach: dom–nauka, praca–usługi;
- 9) ograniczenie działań negatywnie wpływających na walory krajobrazowe (w tym kompozycję urbanistyczną istniejących założeń) i zwiększenie skuteczności ich ochrony;
- 10) zwiększenie poziomu bezpieczeństwa powodziowego regionu zgodnie z planami zarządzania ryzykiem powodzi oraz adaptacja do zmian klimatu;
- 11) zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego.

Wskaźniki oraz tendencje w zakresie realizacji Celu 1.:

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2011-2014)	Tendencja do 2030	Źródło danych
Udział terenów zabudowy mieszkaniowej w ogólnej powierzchni (%)	1,1 (2015)	utrzymanie	GUS
Udział terenów zieleni (bez lasów) w powierzchni miast ogółem (%)	2,3 (2014)	2,5	GUS
Liczba pasażerów przewiezionych w publicznym transporcie zbiorowym (mln)	373 (2011)	400	GUS
Uczestnicy imprez organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1.000 mieszkańców	779 (2015)	950	GUS
Odsetek dzieci objętych zorganizowaną opieką nad dziećmi do lat 3	6,0 (2015)	35,0	GUS
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	76,8 (2014)	95,0	GUS
Powierzchnia, na której wzrośnie bezpieczeństwo powodziowe (ha)	do określenia na podstawie MRP	wzrost	RZGW Gdańsk, Poznań, Szczecin

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 1.1.

K.1.1. KSZTAŁTOWANIE STRUKTUR SIECI OSADNICZEJ ZGODNIE Z WYMOGAMI ŁADU PRZESTRZENNEGO

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 1.1. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Określeniu hierarchii sieci osadniczej, w tym rangi poszczególnych ośrodków i obszarów ich obsługi

Poszanowaniu zasobu jakim jest przestrzeń, poprzez intensyfikację rozwoju w ramach istniejących struktur (regeneracja i uzupełnianie) i przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji

Strukturyzacji istniejących obszarów rozproszonej zabudowy i przeciwdziałaniu dalszemu jej rozpraszaniu na tereny otwarte

Kształtowaniu zwartych i wielofunkcyjnych jednostek osadniczych (m.in. skrócenie dystansu w relacjach: dom–nauka i praca–usługi)

Kształtowaniu warunków przestrzennych dla efektywnej obsługi transportem zbiorowym istniejących i rozwijanych struktur przestrzennych

Zapewnieniu dobrych ekologicznych warunków życia w kształtowanych strukturach

Zapewnieniu wysokiej jakości przestrzeni zurbanizowanej (zabudowa i przestrzenie publiczne)

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 1.1.:

- 1.1.1.** Zasada kształtowania zrównoważonej struktury funkcjonalno-przestrzennej sieci osadniczej poprzez przyjęcie hierarchii, określającej rangę i wynikającą z niej rolę poszczególnych ośrodków:
- 1) ośrodek ponadregionalny: Gdańsk, Gdynia, Sopot (Trójmiasto);
 - 2) ośrodek regionalny: Słupsk (wraz z Ustką kształtujący komplementarny układ bipolarny, uwzględniający zróżnicowanie specyfiki i rangi tych ośrodków);
 - 3) potencjalny ośrodek regionalny: Chojnice (którego rozwój jako ośrodka o randze regionalnej uwarunkowany jest m.in. odpowiednim wykorzystaniem potencjału, jakim jest rozwijająca się współpraca z sąsiadującym Człuchowem w ramach układu bipolarnego Chojnice-Człuchów);
 - 4) ośrodki regionalne w ramach struktury obszaru metropolitalnego: Tczew i Wejherowo;
 - 5) ośrodki subregionalne: Bytów, Kościerzyna, Kwidzyn, Lębork, Malbork (wraz ze Sztumem kształtujący komplementarny układ bipolarny, uwzględniający zróżnicowanie specyfiki i rangi tych ośrodków), Starogard Gdański;
 - 6) potencjalny ośrodek regionalny: Miastko;
 - 7) ośrodki lokalne o oddziaływaniu ponadgminnym, w tym:
 - a) stolice powiatów: Człuchów, Kartuzy, Nowy Dwór Gdański, Pruszcz Gdański, Puck, Sztum,
 - b) miasta położone w wielofunkcyjnym paśmie osadniczym o silnym potencjale ludnościowym: Reda i Rumia,
 - c) miejscowości położone w oddaleniu od większych ośrodków, istotne dla obsługi otaczających je obszarów: Brusy, Czersk, Sierakowice,
 - d) nadmorskie miejscowości turystyczne (wyspecjalizowane ośrodki sezonowe): Hel, Jastarnia, Krynica Morska, Łeba, Ustka, Władysławowo,
 - e) małe miasta o potencjale do rozwoju funkcji ponadlokalnych: Gniew i Pelplin (gospodarczych, w tym turystycznych) oraz Żukowo (ośrodek istotny dla obsługi terenów rozwoju osadnictwa w bezpośrednim otoczeniu Trójmiasta, a także

U

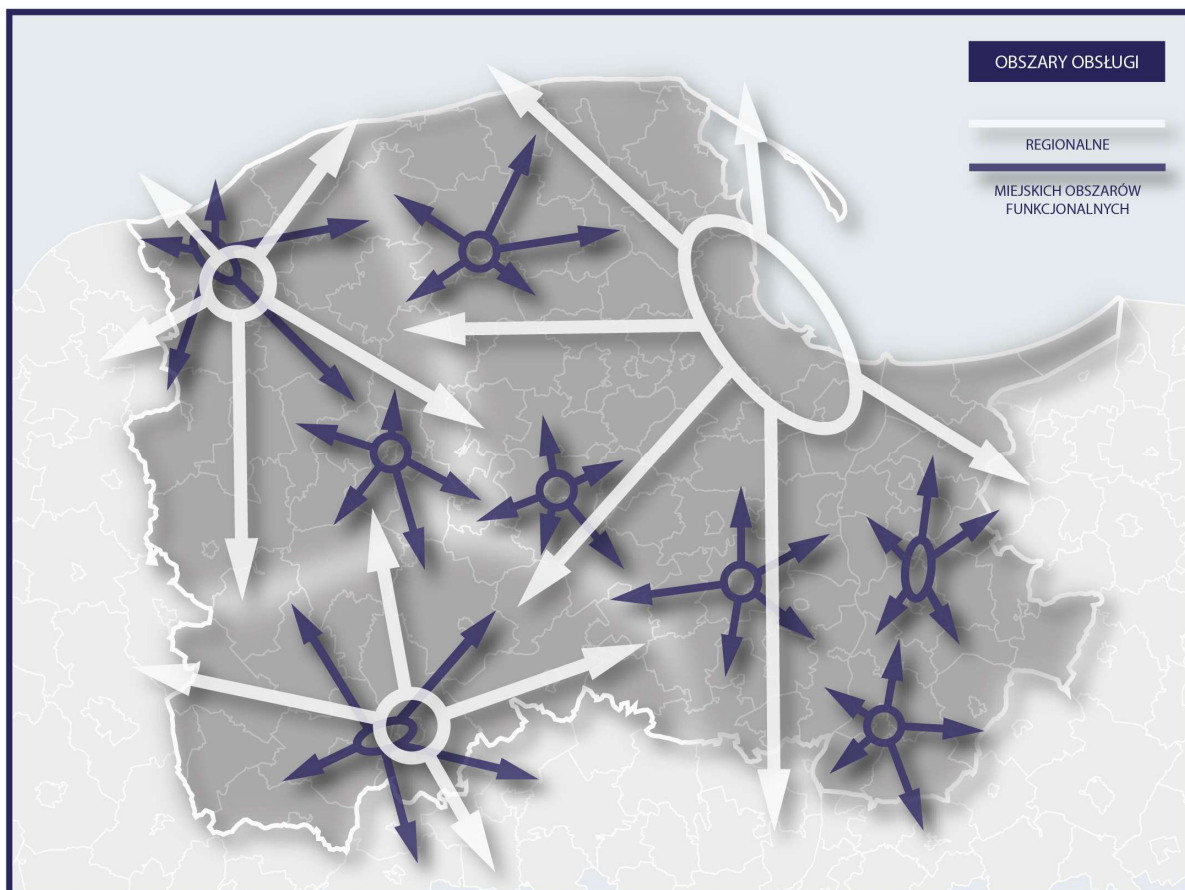
potencjalny integracyjny węzeł transportowy w przypadku lokalizacji nowego dworca regionalnego transportu autobusowego);

- 8) **ośrodki lokalne**: miejscowości gminne, zwłaszcza miasta: Czarna Woda, Czarne, Debrzno, Dzierzgoń, Kępice, Nowy Staw, Prabuty, Skarszewy, Skórcz, oraz inne miejscowości o potencjale do rozwoju jako ośrodki krystalizujące sieć osadniczą na poziomie lokalnym.

1.1.2. Zasada budowania spójności terytorialnej województwa poprzez uwzględnianie w planowaniu strategicznym i przestrzennym trzech zasadniczych obszarów obsługi, które na poziomie regionalnym stanowią:

W „AB”

- 1) obszar obsługi ośrodka ponadregionalnego (Gdańsk, Gdynia, Sopot), gdzie:
 - a) centrum obsługi koncentruje się w Trójmieście, wspomagane przez szereg funkcji rozmieszczonych w innych ośrodkach, w szczególności w Tczewie i Wejherowie,
 - b) teren obszaru obsługi obejmuje powiaty: gdański, kartuski, kościerski, kwidzyński, lęborski, malborski, nowodworski, pucki, starogardzki, sztumski, tczewski, wejherowski;
- 2) słupski obszar obsługi, gdzie:
 - a) centrum obsługi koncentruje się w Słupsku,
 - b) teren obszaru obsługi obejmuje powiaty: bytowski i słupski;
- 3) chojnicki obszar obsługi, gdzie:
 - a) centrum obsługi koncentruje się w Chojnicach,
 - b) teren obszaru obsługi obejmuje powiaty: chojnicki i człuchowski.

RYC. 11. OBSZARY OBSŁUGI W WOJEWÓDZTWIE

- 1.1.3.** Zasada kształtowania miejskich obszarów funkcjonalnych, poprzez prowadzenie spójnej polityki przestrzennej i wzmacnianie wzajemnych powiązań (m.in. organizacyjnych, instytucjonalnych i infrastrukturalnych) na obszarach miast rdzeniowych oraz gmin w zasięgu ich funkcjonalnego otoczenia, z uwzględnieniem:
- 1) Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot w zasięgu rdzenia oraz strefy funkcjonalnej¹⁷⁸ (jako miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego);
 - 2) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bytowa;
 - 3) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chojnice-Człuchów;
 - 4) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kościerzyny;
 - 5) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kwidzyna;
 - 6) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Lęborka;
 - 7) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Malbork-Sztum;
 - 8) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupsk-Ustka;
 - 9) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego.
- 1.1.4.** Zasada pierwszeństwa wykorzystania obszarów istniejącego zagospodarowania oraz ograniczania rozwoju osadnictwa na terenach otwartych, polegająca na:
- 1) regeneracji obszarów zdegradowanych, w szczególności poprzez rewitalizację oraz inne działania mające na celu przywrócenie im utraconych walorów lub/i nadanie nowych funkcji (modernizacja, rewaloryzacja, adaptacja, rekultywacja, remediacja itd.);
 - 2) uzupełnianiu i kontynuacji obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej¹⁷⁹, z zapewnieniem standardów uwzględniających aspekty użytkowe, kulturowe i ekologiczne środowiska zamieszkania i pracy;
 - 3) otwieraniu nowych terenów pod rozwój osadnictwa na podstawie uzasadnionej potrzeby¹⁸⁰.
- 1.1.5.** Zasada kształtowania zwartych przestrzennie jednostek osadniczych, minimalizująca terenochłonność oraz potrzeby związane z ich obsługą, ograniczająca ich negatywny wpływ na środowisko oraz sprzyjająca rozwijaniu więzi społecznych, polegająca na:
- 1) uwzględnianiu w planowaniu przestrzennym modelowych wzorców rozwojowych jednostek osadniczych, przeciwdziałających amorficznemu, niekontrolowanemu przyrostowi zagospodarowania¹⁸¹;
 - 2) domykaniu granic zainwestowania, tzn. wyznaczaniu obszarów rozwojowych tak, aby ekspansja zainwestowania na każdym etapie kształtowała czytelną krawędź pomiędzy terenami zainwestowanymi i terenami otwartymi, i zapewniała budowę całościowych, kompaktowych struktur;
 - 3) unikaniu pasmowego rozwoju zabudowy wzdłuż głównych, tranzytowych ciągów komunikacyjnych.

U

U

U

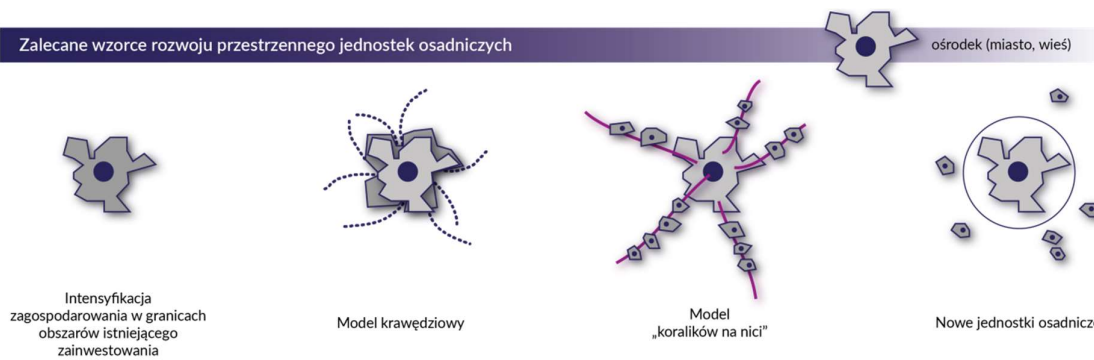
¹⁷⁸ Strefa funkcjonalna OM G-G-S: gminy otoczenia funkcjonalnego Trójmiasta, w tym miasta: Hel, Jastarnia, Pruszcz Gdański, Puck, Reda, Rumia, Tczew, Wejherowo i gminy miejsko-wiejskie: Kartuzy, Władysławowo i Żukowo oraz gminy wiejskie: Cedry Wielkie, Kolbudy, Kosakowo, Luzino, Pruszcz Gdański, Przdokowo, Przywidz, Pszczółki, Puck, Somonino, Stegna, Suchy Dąb, Szemud, Tczew, Trąbki Wielkie i Wejherowo.

¹⁷⁹ Zgodnie z art. 1, ust. 4, pkt 4. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2016 poz.787 ze zm.).

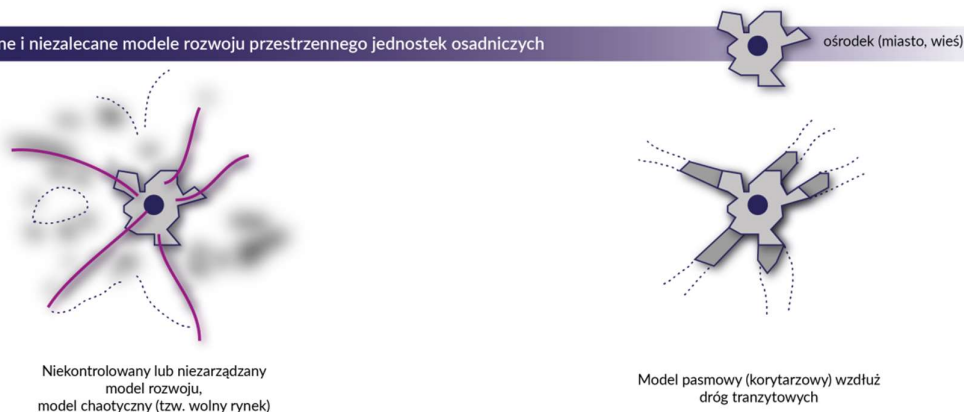
¹⁸⁰ Na podstawie przeprowadzonych bilansów potrzeb (wynikających m.in. z prognoz demograficznych) oraz istniejących i potencjalnych możliwości i ograniczeń).

¹⁸¹ Przede wszystkim: rozwój jednostek „do wewnątrz” – uzupełnianie ukształtowanych struktur; model krawędziowy – stopniowy przyrost zainwestowania na obrzeżach ukształtowanych struktur; kompleksowy rozwój nowych jednostek (ośrodków satelitarnych).

Zalecane wzorce rozwoju przestrzennego jednostek osadniczych

Niekorzystne i niezalecane modele rozwoju przestrzennego jednostek osadniczych

RYC. 12. ZALECANE I NIEKORZYSTNE WZORCE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO JEDNOSTEK OSADNICZYCH.
Źródło: Urban Pattern Specification – Stephen Marshall-Institute of Community Studies, London 21st January 2005.

- 1.1.6.** Zasada planowania wielofunkcyjnych jednostek osadniczych, polegająca na integracji przestrzennej i funkcjonalnej obszarów o różnym (ale niekonfliktowym) przeznaczeniu, uwzględniająca rozwój programu adekwatnego do wielkości i rangi danej jednostki lub jej części oraz minimalizująca potrzeby transportowe związane z przemieszczeniami w relacjach: dom-praca-usługi¹⁸².
- 1.1.7.** Zasada etapowania kompleksowego rozwoju jednostek osadniczych dla konkretnej, docelowej liczby mieszkańców, dla której możliwe będzie zaprogramowanie i zapewnienie odpowiedniej obsługi, polegająca na koordynacji rozwoju osadnictwa z realnymi możliwościami:
- 1) wypełnienia zaplanowanych struktur przestrzennych w określonym czasie (szacowanymi na podstawie szczegółowej analizy trendów demograficznych, w tym migracyjnych);
 - 2) rozbudowy istniejącej infrastruktury (na podstawie analizy planów inwestycyjnych operatorów mediów i zdolności finansowych gminy), w zakresie:
 - a) infrastruktury technicznej (ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia dostaw energii elektrycznej oraz odprowadzenia ścieków w ramach zasięgu aglomeracji ściekowych),
 - b) systemów transportowych (ze szczególnym uwzględnieniem transportu zbiorowego),
 - c) podstawowych usług i przestrzeni publicznych (w tym terenów zieleni i przestrzeni otwartych).
- 1.1.8.** Zasada prowadzenia stabilnej polityki przestrzennej, określającej długofalowe kierunki rozwoju – jako istotnego warunku minimalizowania konfliktów przestrzennych i budowania zrównoważonych struktur poprzez:

W„A”

U

W„AB”

¹⁸² Za jednostkę osadniczą przyjmuje się – zgodnie z definicją określoną w art. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz.U. z 2003 r. Nr 166, poz. 1616) – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkały przez ludzi.

1)	zintegrowanie planowania przestrzennego z wieloletnim planowaniem finansowym;	W„AB”
2)	zachowanie spójności polityki formułowanej na poziomie gminnym i ponadlokalnym, w tym w ramach obszarów funkcjonalnych lub powiatów;	W„AB”
3)	zachowanie aktualności i kompleksowości dokumentów planistycznych, w tym sukcesywne, całościowe aktualizowanie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz sporządzanie miejscowych planów dla obszarów obejmujących całościowe jednostki osadnicze, w powiązaniu z kontekstem otoczenia;	W„A”
4)	jednoznaczne określanie przeznaczenia poszczególnych terenów w celu efektywnego wykorzystania ich potencjałów ¹⁸³ .	W„A”
1.1.9.	Zasada krystalizacji sieci osadniczej w strefach podmiejskich, w szczególności na obszarach rozproszonej, monofunkcyjnej zabudowy mieszkaniowej, polegająca na wzmacnianiu rangi wybranych miejscowości-ośrodków krystalizacji, spełniających następujące kryteria:	W„A”
1)	o dobrych uwarunkowaniach związanych z dostępnością transportem zbiorowym;	
2)	posiadających potencjał do rozwoju funkcji usługowych, które będą w stanie zaspokoić potrzeby mieszkańców z ich bezpośredniego otoczenia ¹⁸⁴ .	
1.1.10.	Zasada efektywnej i sprawnej obsługi struktur osadniczych transportem zbiorowym, rozumiana jako:	W„AB”
1)	racjonalizacja polityki w zakresie transportu zbiorowego z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych obszarów, tj.: obszaru metropolitalnego (ze zróżnicowaniem w ramach stref: centralnej, funkcjonalnej i potencjalnie funkcjonalnej), miejskich obszarów funkcjonalnych oraz pozostałego obszaru województwa, przy czym dla ośrodka regionalnego (Słupska) należy przyjmować zasady analogiczne, jak dla strefy centralnej obszaru metropolitalnego;	
2)	dowiązanie linii komunikacyjnych transportu zbiorowego, na których jest planowane wykonywanie przewozów (metropolitalnych, powiatowych, gminnych) o charakterze użyteczności publicznej do węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych położonych w ciągu linii kolejowych, na których samorząd województwa organizuje wojewódzkie przewozy pasażerskie;	
3)	kształtowanie struktury funkcjonalnej i lokalizacji obszarów/obiektów generujących ruch w sposób sprzyjający redukcji potrzeb transportowych w skali regionalnej i metropolitalnej;	
4)	lokalizacja intensywnej zabudowy mieszkaniowej w miejscach możliwych do obsłużenia (obecnie lub w przyszłości) przez transport zbiorowy;	
5)	lokalizacja stref działalności gospodarczej w miejskich obszarach funkcjonalnych w zasięgu obsługi transportem zbiorowym;	
6)	integracja środków transportu pasażerskiego poprzez właściwą lokalizację, typ i program użytkowy węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych, z uwzględnieniem ich hierarchicznego podziału ¹⁸⁵ ;	
7)	uwzględnianie w węzłach integracyjnych zlokalizowanych w strefach podmiejskich infrastruktury systemu P&R.	

¹⁸³ „Jednoznaczne określanie” wyklucza dowolność w przeznaczaniu terenów. Stosowane w SUIKZP określenie „tereny rozwojowe” jako zbyt elastyczne prowadzić może do sytuacji konfliktowych, lub w perspektywie czasu, w związku z przypadkowym, fragmentarycznym zagospodarowywaniem danego terenu zniweczyć jego potencjał. Potrzebne jest doprecyzowanie, czy mają to być np. wielofunkcyjne tereny mieszkaniowe, czy tereny przemysłowe pod funkcje terenochronne, lub/i uciążliwe, wymagające separacji od terenów mieszkaniowych i usługowych. Istotne jest odróżnienie pojęcia wielofunkcyjności od ww. dowolności (umożliwiającej realizację „wszystkiego wszędzie”) – planowanie terenów wielofunkcyjnych powinno wiązać się z określeniem typów funkcji, które mają współistnieć na danym terenie oraz związanych z tym zasad zagospodarowania, które swoje uszczegółowienie powinny znajdować w mpzp.

¹⁸⁴ W przypadku mieszkańców stref podmiejskich - realizowanych dotychczas głównie w ośrodku rdzeniowym.

¹⁸⁵ Zgodnie z zasadą 2.4.7.

- 1.1.11.** Zasada kształtowania struktur przestrzennych zapewniających dobre ekologiczne warunki życia, polegająca na uwzględnieniu w planowaniu obszarów rozwoju osadnictwa i przekształceń istniejących struktur: **W„A”**
- 1) wyników rozpoznania i waloryzacji istniejących zasobów i wartości przyrodniczych;
 - 2) zachowania i kształtowania zielonej infrastruktury, w tym zapewnienia udziału (lub/i dostępu do) terenów zieleni i powierzchni biologicznie czynnej proporcjonalnie do przyrostu zainwestowania (w tym zwiększającej się liczby mieszkańców);
 - 3) ograniczeń wynikających ze szczególnych uwarunkowań związanych z:
 - a) sąsiedztwem istniejących lub rozwijających się funkcji mogących mieć istotny wpływ: na jakość powietrza, klimat akustyczny i aerosanitarny, narażenie na drgania i wibracje oraz szkodliwe promieniowanie oraz oddziaływanie pól elektromagnetycznych, z zachowaniem standardów wynikających z obowiązujących norm¹⁸⁶,
 - b) potrzebami ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
 - c) ryzykiem wystąpienia powodzi¹⁸⁷ i następstw zmian klimatycznych,
 - d) zagrożeń morfodynamicznych.
- 1.1.12.** Zasada kształtowania struktur przestrzennych zapewniających wysoką jakość przestrzeni zurbanizowanej, polegająca na uwzględnieniu w planowaniu obszarów rozwoju osadnictwa i przekształceń istniejących struktur: **W„A”**
- 1) wyników rozpoznania i waloryzacji istniejących zasobów i wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych;
 - 2) rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych dostosowanych do istniejących uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, w tym poszanowania tożsamości kulturowej istniejących struktur, poprzez zachowanie:
 - a) czytelności historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych,
 - b) układu rozplanowania, intensywności, skali, formy i proporcji oraz rozwiązań materiałowych zabudowy¹⁸⁸, charakterystycznych dla określonej jednostki osadniczej (w tym jej rangi) i lokalnej tradycji budowlanej¹⁸⁹,
 - c) specyficznych historycznych elementów zagospodarowania (w tym oryginalnych urządzeń i rozwiązań z zakresu techniki i infrastruktury, historycznych urządzonych terenów zielonych, parków i zbiorników wodnych).
- 1.1.13.** Zasada kreowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych: **W„A”**
- 1) sprzyjających integracji społecznej i budowaniu lokalnej tożsamości;
 - 2) projektowanych i realizowanych z zapewnieniem najwyższych standardów w zakresie funkcjonalności (w tym bezpieczeństwa użytkownika oraz dostosowania do potrzeb wszystkich użytkowników¹⁹⁰) i estetyki, mających istotny wpływ na atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną ośrodków;
 - 3) projektowanych i realizowanych z zastosowaniem zróżnicowanych form architektonicznego wyrazu – sprzyjających dobrej orientacji w przestrzeni oraz tworzeniu efektu *genius loci* (niepowtarzalności miejsca);
 - 4) tworzących spójne systemy funkcjonalne i kompozycyjne, adekwatnie do skali poszczególnych struktur (zarówno w odniesieniu do osiedli, dzielnic, jak i całych miejscowości i miast).

¹⁸⁶ W zakresie uciążliwości wynikających z sąsiedztwa funkcji transportowych z uwzględnieniem odpowiednich zasad określonych w kierunkach 1.2. i 2.4.

¹⁸⁷ Z uwzględnieniem zasad określonych w Kierunku 1.4.

¹⁸⁸ W przypadku obszarów wiejskich – również rodzimego charakteru przydomowej zieleni urządzonej (gatunki roślin i tradycyjne formy ich stosowania), gdzie stanowi ona jeden z elementów istotnych dla zachowania charakterystycznych cech krajobrazu, ustalonego uwarunkowaniami przyrodniczymi oraz tradycją właściwą dla danego miejsca.

¹⁸⁹ W przypadku obszarów i obiektów zabytkowych – z zachowaniem zasad ich ochrony oraz czytelności w rozróżnieniu tkanki historycznej (w tym jej nawarstwień) i nowego zainwestowania (z wykorzystaniem współczesnych środków architektonicznego wyrazu).

¹⁹⁰ W tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji, z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego w rozumieniu art. 2. Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169).

- 1.1.14.** Zasada zapewnienia najwyższej jakości rozwiązań koncepcyjnych i projektowych dla priorytetowych przestrzeni publicznych oraz miejsc i obiektów o szczególnym znaczeniu dla poszczególnych ośrodków, jak i całego regionu, poprzez wybór tych rozwiązań w drodze konkursów urbanistycznych i architektonicznych.

R

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 1.1.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, a także gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, w tym do 2020 roku¹⁹¹: – w miastach: Brusy, Bytów, Chojnice, Czarne, Czersk, Człuchów, Debrno, Gdańsk, Gdynia, Gniew, Kartuzy, Kościerzyna, Kwidzyn, Lębork, Łeba, Malbork, Miastko, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Pelplin, Pruszcz Gdański, Puck, Rumia, Skarszewy, Słupsk, Starogard Gdański, Sztum, Tczew, Ustka, Wejherowo, Żukowo, zgodnie z zakresem określonym w gminnych programach rewitalizacji i uzgodnionym z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.	samorządy gminne	W„AB”
2.	Ponowne wykorzystanie obszarów poprodukcyjnych, pokolejowych, powojaskowych, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje i/lub walory środowiskowe, a posiadają potencjał do rozwoju funkcji: mieszkaniowych, mieszkaniowo-usługowych, usługowych, rekreacyjnych, a także związanych z zieloną infrastrukturą, z uwzględnieniem koniecznych do przeprowadzenia przekształceń funkcjonalno-przestrzennych, rekultywacji oraz działań rewaloryzacyjnych, remontowych czy modernizacyjnych.	samorządy gminne	W„A”
3.	Rozwój nowych i podnoszenie jakości istniejących przestrzeni publicznych.	samorządy gminne	R
4.	Podnoszenie jakości istniejących struktur podmiejskich: 1) koncentrowanie i rozwój podstawowych usług publicznych oraz powiązanych z nimi przestrzeni publicznych w istniejących i kształtujących się ośrodkach krystalizujących sieć osadniczą; 2) wzmacnianie powiązań w transporcie zbiorowym pomiędzy ośrodkami krystalizującymi sieć osadniczą na poziomie lokalnym a ośrodkami wyższej rangi; 3) strukturyzacja przestrzenna obszarów zdegradowanych żywiotową suburbanizacją (rekompozycja funkcjonalno-przestrzenna), m.in. poprzez integrację istniejących małych struktur mieszkaniowych w większe zespoły, uwzględniające w swym programie ogólnodostępne przestrzenie publiczne oraz funkcje ośrodkotwórcze na poziomie lokalnym.	samorządy gminne	W„A”
5.	Planowanie oraz realizacja systemów i obiektów zielonej infrastruktury, jako czynników mających wpływ na organizację przestrzeni (kształtowanie struktur osadniczych) oraz zapewnienie w niej udziału funkcji przyrodniczo-rekreacyjnych, w tym wyznaczanie, zachowanie i kształtowanie terenów biologicznie czynnych - tzw. zielonych pierścieni wokół ośrodków miejskich i metropolitalnych.	samorządy gminne SWP	W„AB”

¹⁹¹ Jako priorytetowe do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi do 2020 r. (w nawiązaniu do perspektywy finansowej 2014-2020) wskazane zostały miasta, które na podstawie wytycznych określonych na poziomie regionu, wyznaczyły obszary o relatywnie najgorszej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w skali miasta i regionu. Wyniki raportów delimitacyjnych przyjęte zostały w uchwale ZWP (Uchwała Nr 1325/101/15 ZWP z dnia 22 grudnia 2015 r.) w postaci listy obszarów rekomendowanych do objęcia wsparciem w ramach zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

6.	Przygotowanie analizy dotyczącej możliwości kształtowania obszarów osadnictwa w zasięgu oddziaływania regionalnego szynowego transportu zbiorowego.	SWP	W„B”
7.	Przygotowanie analizy dotyczącej skali potrzeb rewitalizacyjnych gmin, z uwzględnieniem zróżnicowanych uwarunkowań związanych m.in. z: <ul style="list-style-type: none"> – wielkością (liczbą mieszkańców) i statusem gminy (miejska, wiejska, miejsko-wiejska); – wielkością i specyfiką bazy ekonomicznej gminy (w tym utraconych funkcji, będących jedną z przyczyn degradacji); – sytuacją społeczno-ekonomiczną mieszkańców (w tym poziomem bezrobocia i ubóstwa); – udziałem substancji zabytkowej. 	SWP	W„B”
8.	Przygotowanie analizy dotyczącej stopnia degradacji obszarów, na których funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne, a także możliwości oraz barier związanych z ich rewitalizacją i restrukturyzacją.	SWP	W„B”

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 1.2.

K.1.2. KSZTAŁTOWANIE WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA MIESZKANIOWEGO

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 1.2. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Dążeniu do zapewnienia dostępności terenów mieszkaniowych do podstawowych usług i przestrzeni publicznych oraz do transportu zbiorowego

Dążeniu do wyposażenia terenów mieszkaniowych w infrastrukturę techniczną

Tworzeniu warunków przestrzennych bezpiecznego przemieszczania się i rozwoju mobilności pieszej i rowerowej na terenach mieszkaniowych

Określeniu podstawowych wymagań w zakresie rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych warunkujących wysoką jakość środowiska mieszkaniowego

Tworzeniu warunków przestrzennych sprawnej realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 1.2.:

1.2.1. Zasada zapewnienia odpowiedniej dostępności terenów mieszkaniowych do: 1) podstawowych usług publicznych¹⁹²;2) transportu zbiorowego;3) przestrzeni publicznych, w tym przestrzeni otwartych; przy czym przez odpowiednią dostępność należy rozumieć wzajemne rozmieszczenie funkcji mieszkaniowych oraz funkcji związanych z ich bezpośrednią obsługą, zapewniające dojście piesze i dojazd rowerem w sposób: bezpieczny oraz możliwie najkrótszy.	U
1.2.2. Zasada określania w planowaniu lokalnym standardów dostępności przestrzennej do podstawowych usług publicznych¹⁹³ jako obowiązującego programu zagospodarowania terenów mieszkaniowych, określającego: 1) rezerwę terenową dla potrzeb lokalizacji tych usług, proporcjonalną do liczby ludności w zasięgu ich obsługi;2) maksymalne parametry dotyczące zasięgu ich obsługi (odległości liczone np. jako czas dojścia pieszego do miejsc świadczenia tych usług);3) minimalny wskaźnik rezerwy terenowej z przeznaczeniem na zielen ogólnodostępną o funkcjach rekreacyjnych i ekologicznych.	U
U
W _{„A”}
W _{„A”}
1.2.3. Zasada zapewnienia odpowiedniej dostępności terenów mieszkaniowych do infrastruktury technicznej (w szczególności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz energetycznej) warunkującej poziom życia zgodny ze współczesnymi standardami cywilizacyjnymi, przy czym: 1) w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków¹⁹⁴ należy uwzględnić: a) budowę urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę realizowaną jednocześnie z rozwiązaniem spraw gospodarki ściekowej, w szczególności poprzez równoczesną budowę systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków¹⁹⁵,	U
U

¹⁹² Przy uwzględnieniu zasad odnoszących się do podstawowych usług publicznych określonych w Kierunku 1.3.

¹⁹³ W szczególności: placówek podstawowej opieki zdrowotnej, oświaty (żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe) i kultury (domy kultury, biblioteki, świetlice) oraz terenów i obiektów codziennej rekreacji (plac zabaw, boisko wielofunkcyjne, urządzonego terenu zieleni, itp.).

¹⁹⁴ Z uwzględnieniem zasad 3.3.1. i 3.3.2.

¹⁹⁵ Art. 42, ust.3. ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.).

	b) analizę potrzeb i możliwości racjonalizacji wykorzystania istniejących zasobów wód podziemnych w celu zmniejszenia liczby ujęć i zwiększenia stopnia koncentracji systemów zaopatrzenia w wodę,	W„A”
	c) dążenie do rozszerzenia zasięgu obsługi systemów zaopatrzenia w wodę, w celu objęcia nimi 100% mieszkańców jednostek osadniczych,	W„A”
	d) dążenie do objęcia systemami zbiorczej kanalizacji zakończonej oczyszczalnią ścieków: – 100% mieszkańców obszarów miejskich, z wyłączeniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej, – 75% mieszkańców obszarów wiejskich oraz w rolniczej przestrzeni produkcyjnej zlokalizowanej w granicach miast, w przypadku braku możliwości osiągnięcia ww. parametrów poza granicami aglomeracji ściekowych dopuszcza się stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków;	W„A”
	2) w zakresie dostaw energii elektrycznej należy uwzględnić: a) możliwości zastosowania generacji rozproszonej opartej na małych jednostkach wytwórczych energii elektrycznej i ciepła, produkowanych w skojarzeniu, b) odpowiednie zasady określone w Kierunku 2.5.	W„A”
1.2.4.	Zasada kształtowania środowiska mieszkaniowego z uwzględnieniem rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych warunkujących jego wysoką jakość, tj.: 1) zapewniających wysokie walory funkcjonalne i estetyczne; 2) zapewniających dobre ekologicznie warunki życia, w tym przede wszystkim: odpowiednie warunki nasłonecznienia, przewietrzania, a także zagospodarowania wód opadowych i roztopowych; 3) uwzględniających zieloną infrastrukturę, zarówno w kontekście walorów kompozycyjno-użytkowych osiedlowych przestrzeni publicznych, jak i odporności na zjawiska klimatyczne (np. „wyspa ciepła”, zagrożenie powodziowe związane z nadmiernym uszczelnieniem obszarów zurbanizowanych); 4) sprzyjających kształtowaniu zwartej i energooszczędnej zabudowy; 5) przyjaznych dla rozwoju mobilności pieszej i rowerowej; 6) uwzględniających zasady projektowania uniwersalnego, odpowiadającego na potrzeby wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji¹⁹⁶.	R
1.2.5.	Zasada kształtowania efektywnych struktur mieszkaniowych, tzn. takich, w których poprzez odpowiednio stosowane rozwiązania architektoniczne i technologiczne zredukowane jest zużycie zasobów oraz emisja szkodliwych substancji do środowiska, poprzez m.in.: 1) modernizację istniejących struktur, służącą jednocześnie poprawie warunków mieszkaniowych, w tym zdrowotnych oraz ograniczeniu negatywnego oddziaływania na środowisko (m.in. poprzez zmniejszenie zużycia energii i wody); 2) realizację nowych struktur, z zapewnieniem wysokiego udziału budynków niskoenergetycznych i pasywnych.	R
1.2.6.	Zasada zapewnienia na terenach mieszkaniowych udziału zabudowy o różnych funkcjach oraz udziału mieszkań o zróżnicowanym standardzie, wielkości, typie, a także sposobie zasiedlenia (np. mieszkania komunalne, na wynajem, własnościowe).	R
1.2.7.	Zasada zapewnienia bezpieczeństwa przemieszczania się na terenach mieszkaniowych poprzez: 1) kształtowanie struktury sieci drogowej (kształt sieci, funkcje i klasy jej elementów) sprzyjające ograniczeniu lokalnego i ponadlokalnego ruchu tranzytowego; 2) unikanie lokalizowania źródeł i celów ruchu (do szkoły, pracy, usług) po przeciwnych stronach ponadlokalnej infrastruktury transportowej;	W„A”

¹⁹⁶ Jak przypis 191.

- 3) budowę obwodnic i obejść miejscowości¹⁹⁷ dla eliminowania ruchu tranzytowego z terenów o dominującej funkcji mieszkaniowej, a w miejscach, gdzie jest to niemożliwe – stosowanie rozwiązań minimalizujących zagrożenia (np. realizację bezkolizyjnych przejść (kładki, tunele) przez istniejące drogi ruchu szybkiego i tranzytowego oraz magistralne linie kolejowe);
 - 4) unikanie bezpośredniej dostępności terenów mieszkaniowych z dróg krajowych i wojewódzkich;
 - 5) wymuszenie użytkowania dróg zgodnego z ich przeznaczeniem, m.in. kształtowanie stref ruchu uspokojonego, stosownie do funkcji drogi, charakteru obszaru i intensywności ruchu pieszego;
 - 6) kształtowanie stref bezpieczeństwa ruchu w otoczeniu szkół (w szczególności podstawowych), w których należy zapewnić dojścia piesze i dojazdy rowerem, niekolidujące z ruchem drogowym.
- 1.2.8.** Zasada tworzenia przestrzennych warunków dla rozwoju mobilności pieszej i rowerowej na terenach mieszkaniowych, w tym:
- 1) kształtowania przestrzeni publicznych zapewniających swobodę i bezpieczeństwo przemieszczania się pieszego, m.in. poprzez uwzględnienie stref ograniczonego lub uspokojonego ruchu samochodowego, w skali adekwatnej do rozmiarów i charakteru konkretnej przestrzeni;
 - 2) uwzględnienia w planowaniu i realizacji węzłów integracyjnych infrastruktury dla ruchu pieszego i rowerowego, powiązanej z infrastrukturą systemu B&R;
 - 3) planowania i realizacji przebiegu tras rowerowych o charakterze uniwersalnym (służących zarówno podróżom rekreacyjnym, jak i codziennym dojazdom do pracy, miejsc edukacji i usług) w sąsiedztwie głównych źródeł i celów ruchu rowerowego;
 - 4) planowania i realizacji dojazdowych tras rowerowych o długości od 2 do 5 km wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych¹⁹⁸, pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego, mogących stanowić jeden z etapów tych podróży.
- 1.2.9.** Zasada zmniejszania lub eliminacji uciążliwości powodowanych emisją hałasu i spalin przez środki transportu¹⁹⁹.
- 1.2.10.** Zasada kształtowania warunków przestrzennych sprawnej realizacji zadań niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego w zakresie:
- 1) ewakuacji i ratownictwa ludności w sytuacjach zagrożeń, w szczególności należy dążyć do optymalizacji struktury przestrzennej podsystemów zintegrowanego ratownictwa (szpitalnych oddziałów ratunkowych, policji, straży pożarnej, ratownictwa chemicznego itp.) m.in. poprzez:
 - a) zapewnienie możliwości realizacji działań ratowniczych dla 80% populacji w czasie poniżej 15 minut²⁰⁰,
 - b) dostosowywanie głównych ciągów komunikacyjnych w dużych miastach do potrzeb szybkiego poruszania się po nich (szczególnie w godzinach szczytu) pojazdów uprzywilejowanych²⁰¹: ratownictwa medycznego, pożarowego, chemicznego oraz organów bezpieczeństwa i obronności państwa,
 - c) wyposażanie obszarów mieszkaniowych w systemy ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach;

¹⁹⁷ Przy uwzględnieniu w procesie projektowania wszelkich uwarunkowań (społecznych, środowiskowych i ekonomicznych).

¹⁹⁸ Z zachowaniem odpowiednich rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo, adekwatnych, w szczególności, do natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach tych dróg.

¹⁹⁹ Zgodnie z zasadami 2.4.6.5), 2.4.11. 2) i 3) oraz 3.3.9.

²⁰⁰ Program Ratownictwa i Ochrony Ludności na lata 2014-2020, realizujący również postanowienia Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022.

²⁰¹ Prawo ruchu drogowego z dnia 20 czerwca 1997 r. (Dz.U. z dnia 19 sierpnia 1997 r. z późn. zm.).

- 2) eliminacji zagrożeń dla ludzi wynikających z transportu materiałów niebezpiecznych, należy uwzględnić:
- wyprowadzanie transportu materiałów niebezpiecznych z terenów o największej koncentracji ludności poprzez wyznaczenie alternatywnych dróg ich przewozu,
 - dostosowywanie wybranych parkingów do przyjmowania pojazdów przewożących niebezpieczne substancje chemiczne (płyta postojowa uniemożliwiająca przenikanie uwolnionych niebezpiecznych substancji do gruntu).

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 1.2.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury podstawowych usług publicznych w dostosowaniu do: 1) zidentyfikowanych deficytów w ramach istniejących terenów mieszkaniowych ²⁰² , 2) potrzeb rozwojowych, proporcjonalnie do planów związanych z rozwojem istniejących, a także otwieraniem nowych terenów zabudowy mieszkaniowej ²⁰³ .	samorządy gminne	W„A”
2.	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych (np. ujęcia wody, stacje uzdatniania), zapewniających dostawę wody pitnej o odpowiedniej jakości: do 2020 roku: 1) przebudowa sieci wodociągowej oraz budowa stacji wodociągowej w Centralnym Wodociągu Żuławskim.	samorządy gminne	W„AB”
3.	Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych ²⁰⁴ .	samorządy gminne	W„A”
4.	Określanie wariantowych przebiegów obwodnic lub obejść miejscowości o dużym udziale ruchu tranzytowego na drogach krajowych i wojewódzkich ²⁰⁵ .	samorządy gminne SWP	W„AB”
5.	Realizacja inwestycji podnoszących jakość istniejących struktur mieszkaniowych, w tym: zapewniających warunki bezpiecznego przemieszczania się (m.in. poprawa jakości przestrzeni publicznych, budowa bezkolizyjnych przejść pieszych i rowerowych na przecięciu z istniejącą infrastrukturą drogową i kolejową) oraz budowa infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo publiczne.	samorządy gminne	R
6.	Rewitalizacja zdegradowanych struktur mieszkaniowych, która w aspekcie przestrzenno-funkcyjnym służy w szczególności poprawie warunków mieszkaniowych i zdrowotnych mieszkańców oraz zmniejszeniu oddziaływania na środowisko, m.in. poprzez redukcję zużycia energii i wody.	samorządy gminne	R
7.	Budowa infrastruktury rowerowej dowiązującej sieć ponadregionalnych i regionalnych tras rowerowych do węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych transportu zbiorowego.	JST	W„AB”
8.	Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarach położonych wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich zarezerwowanych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania	samorządy gminne	W„A”

²⁰² Na podstawie audytów bieżącej dostępności przestrzennej do podstawowych usług publicznych, z uwzględnieniem parametrów i wskaźników wynikających z lokalnych standardów w tym zakresie, które powinny zostać uprzednio ustanowione na poziomie gmin.

²⁰³ Z uwzględnieniem ww. parametrów i wskaźników wynikających z lokalnych standardów.

²⁰⁴ W szczególności poprzez realizację przedsięwzięć określonych w Działaniu 2. w Kierunku 3.3.

²⁰⁵ A także, w stosunku do przygotowanych już inwestycji - realizacja przedsięwzięć określonych w Działaniu 3. w Kierunku 2.4.

	przestrzennego gmin pod funkcje mieszkaniowe, z zapewnieniem odpowiedniej obsługi komunikacyjnej tych terenów (ograniczenie budowy pojedynczych zjazdów z tych dróg) oraz utrzymaniem funkcji drogi.		
--	--	--	--

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 1.3.

K.1.3. RACJONALIZACJA ROZMIESZCZENIA ORAZ POPRAWA DOSTĘPNOŚCI INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I USŁUG PUBLICZNYCH W TYM ZAKRESIE

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 1.3. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Określeniu minimalnego programu usług publicznych właściwego dla rangi poszczególnych ośrodków (zgodnie z hierarchią sieci osadniczej)

Racjonalizacji rozmieszczenia infrastruktury usług publicznych w odniesieniu m.in. do: specyfiki sieci osadniczej, efektywności ekonomicznej oraz indywidualnych predyspozycji poszczególnych ośrodków

Określeniu uniwersalnych zasad lokalizacji i warunków dostępności infrastruktury usług publicznych

Zapewnieniu "fizycznej", powszechnej dostępności infrastruktury usług publicznych (uwzględnieniu potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji)

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 1.3.:

1.3.1. Zasada zapewnienia w planowaniu strategicznym i przestrzennym minimalnego programu usług publicznych, właściwego dla rangi oraz obszaru obsługi poszczególnych ośrodków, rozszerzanego o kolejne elementy²⁰⁶, zgodnie z przyjętą hierarchią sieci osadniczej²⁰⁷: **W„AB”**

- 1) ośrodki lokalne²⁰⁸, koncentrujące w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania usługi podstawowe w zakresie:
 - a) edukacji i zorganizowanej opieki nad dziećmi do lat trzech (klub dziecięcy, żłobek, przedszkole oraz inne formy wychowania przedszkolnego, szkoła podstawowa²⁰⁹ wraz z bazą sportową),
 - b) ochrony zdrowia (przychodnia/gabinet podstawowej opieki zdrowotnej),
 - c) kultury (świetlica, dzielnicowy/wiejski dom kultury, biblioteka),
 - d) sportu i rekreacji (plac zabaw, urządzone tereny zieleni, boiska wielofunkcyjne),
 - e) pomocy i integracji społecznej (środowiskowy dom samopomocy, dzienny dom pobytu, dom pomocy społecznej, świetlica środowiskowa, punkt konsultacyjny, centrum interwencji kryzysowej),
 - f) poradnictwa obywatelskiego oraz aktywizacji społecznej (punkt doradztwa obywatelskiego, dom sąsiedzki, uniwersytet trzeciego wieku);
- 2) ośrodki lokalne o oddziaływaniu ponadgminnym, koncentrujące usługi dla bezpośredniego zaplecza²¹⁰ w zakresie:
 - a) edukacji (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła zawodowa/placówka prowadząca kształcenie zawodowe i ustawiczne oraz ośrodek egzaminacyjny umożliwiający w szczególności potwierdzanie efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego),
 - b) ochrony zdrowia (poradnia/przychodnia specjalistyczna – podstawowe specjalności, zakład opieki paliatywno-hospicyjnej, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy/opiekuńczo-leczniczy),
 - c) kultury (gminny dom kultury),
 - d) sportu i rekreacji (pełnowymiarowa sala gimnastyczna, pełnowymiarowe boisko piłkarskie, hala widowiskowo-sportowa o widowni poniżej 1 tys., stadion z urządzeniami lekkoatletycznymi),

²⁰⁶ Założenie takie oznacza, że w kolejnym ośrodku, o coraz wyższej randze w hierarchii sieci osadniczej, poza specyficznym zakresem określonym w dedykowanym mu podpunkcie, zapewniony powinien być również zakres wyszczególniony dla ośrodków niższych rang.

²⁰⁷ Określona w zasadzie 1.1.1.

²⁰⁸ Zakres właściwy dla ośrodków lokalnych (zgodnie z w zasadą 1.1.1.) oraz możliwych do wyodrębnienia struktur osadniczych (dzielnice, osiedla, itd.) w ośrodkach różnej wielkości i rangi.

²⁰⁹ Rozumiana zgodnie z planowaną reformą systemu oświaty (likwidacja gimnazjów i wprowadzenie ośmioklasowej szkoły podstawowej)

²¹⁰ Z uwzględnieniem zakresu określonego w pkt a.

- e) pomocy i integracji społecznej (placówka opiekuńczo-wychowawcza, specjalistyczny dom pomocy społecznej),
 - f) ekonomii społecznej i reintegracji społeczno-zawodowej (centrum integracji społecznej, klub integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej);
- 3) ośrodki subregionalne (Bytów, Kościerzyna, Kwidzyn, Lębork, Malbork²¹¹, Starogard Gdański) i potencjalny ośrodek subregionalny (Miastko), koncentrujące usługi zarówno dla potrzeb bezpośredniego zaplecza, jak również subregionu²¹² w zakresie:
- a) ochrony zdrowia (poradnia/przychodnia specjalistyczna – szeroki zakres specjalności, w tym leczenia chorób cywilizacyjnych, szpital wielospecjalistyczny, szpital specjalistyczny),
 - b) kultury i sztuki (centrum kultury z infrastrukturą pozwalającą na organizację wydarzeń o randze ponadlokalnej oraz na integrację działań społeczno-kulturalnych i edukacyjnych na poziomie subregionu (sale wielofunkcyjne i warsztatowe, mediateka), kino, muzeum, hala widowiskowo-sportowa o widowni powyżej 1 tys.),
 - c) sportu i rekreacji (pełnowymiarowa pływalnia kryta, stadion wielofunkcyjny, hala widowiskowo-sportowa o widowni powyżej 1 tys.),
 - d) ekonomii społecznej i reintegracji społeczno-zawodowej (zakład aktywności zawodowej);
- 4) ośrodek regionalny (Słupsk), potencjalny regionalny (Chojnice²¹³) i ośrodki regionalne w ramach struktury obszaru metropolitalnego (Tczew, Wejherowo), koncentrujące usługi zarówno dla potrzeb bezpośredniego zaplecza, jak i usługi oddziałujące na cały region lub jego część²¹⁴ w zakresie:
- a) szkolnictwa wyższego (wyższa szkoła zawodowa),
 - b) ochrony zdrowia (poradnia/przychodnia wysokospecjalistyczna – pełen zakres leczenia chorób cywilizacyjnych),
 - c) kultury i sztuki (centrum kultury z infrastrukturą pozwalającą na prowadzenie wielokierunkowych działań społeczno-kulturalnych i edukacyjnych o znaczeniu oraz zasięgu oddziaływania co najmniej regionalnym (sala koncertowa, teatralno-kinowa, powierzchnie wystawiennicze, konferencyjne i warsztatowe), biblioteka specjalistyczna),
 - d) sportu i rekreacji (pełnowymiarowe specjalistyczne boiska i urządzenia sportowe),
 - e) ekonomii społecznej i reintegracji społeczno-zawodowej (ośrodek wsparcia ekonomii społecznej);
- 5) ośrodek ponadregionalny (Trójmiasto), koncentrujący usługi o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym²¹⁵ w zakresie:
- a) szkolnictwa wyższego i nauki (szkoła wyższa, jednostka badawczo-rozwojowa),
 - b) ochrony zdrowia (poradnia/przychodnia wysokospecjalistyczna o zasięgu wojewódzkim, szpital kliniczny),
 - c) kultury i sztuki (opera, filharmonia, teatr, centrum wystawienniczo-kongresowe, hala widowiskowo-sportowa o widowni powyżej 5 tys., umożliwiającą organizację wydarzeń artystycznych o znaczeniu międzynarodowym),
 - d) sportu i rekreacji (stadion piłkarski spełniający najwyższe kryteria wg klasyfikacji UEFA, hala widowiskowo-sportowa o widowni powyżej 5 tys. oraz stadion specjalistyczny, umożliwiającą organizację imprez sportowych o znaczeniu co najmniej ogólnopolskim),
 - e) pomocy i integracji społecznej (regionalna placówka opiekuńczo-wychowawcza, ośrodek adopcyjny).

²¹¹ Z uwzględnieniem współpracy i wspólnego budowania potencjału w ramach układu Malbork-Sztum.

²¹² Z uwzględnieniem zakresu określonego w ppkt a–b.

²¹³ Z uwzględnieniem współpracy i wspólnego budowania potencjału w ramach układu Chojnice-Człuchów.

²¹⁴ Z uwzględnieniem zakresu określonego w ppkt a–c.

²¹⁵ Z uwzględnieniem zakresu określonego w ppkt a–d.

1.3.2.	Zasada lokalizacji obiektów, urzędzeń i placówek (instytucji) usług publicznych z uwzględnieniem:	W„AB”
	<ol style="list-style-type: none"> 1) dobrej dostępności transportem zbiorowym (w sąsiedztwie węzłów i przystanków transportu zbiorowego); 2) racjonalnego wykorzystania istniejącego zaplecza infrastrukturalnego; 3) istniejących i prognozowanych uwarunkowań demograficznych²¹⁶; 4) możliwości ekonomicznych podmiotów odpowiedzialnych za organizację tych usług. 	
1.3.3.	Zasada lokalizacji ponadlokalnych usług publicznych (w tym kształtowania sieci tych usług) z uwzględnieniem:	W„AB”
	<ol style="list-style-type: none"> 1) zróżnicowania ośrodków tej samej rangi i w konsekwencji zróżnicowanych potrzeb i możliwości racjonalnego kształtowania²¹⁷ programu usług publicznych, wynikających w szczególności z: <ol style="list-style-type: none"> a) wielkości obszaru obsługi, związanego z położeniem danego ośrodka względem innych ośrodków o tej samej lub wyższej randze oraz z jego zapleczem demograficznym, b) uwarunkowań związanych z położeniem geograficznym i predyspozycjami dla lokalizacji i rozwoju określonych funkcji (np. centrum sportów wodnych, sanatorium, itp.), c) uwarunkowań związanych z dziedzictwem kulturowym danego ośrodka i jego otoczenia (np. muzeum wzbogacające ofertę kulturalną i edukacyjną), d) dominującej funkcji ośrodka, e) funkcjonujących w danym ośrodku instytucji i placówek świadczących usługi publiczne, dysponujących odpowiednim zapleczem infrastrukturalnym i kadrowym (np. szpitale specjalistyczne, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego); 2) ciężarów komunikacyjnych (istniejących i możliwych do wzmocnienia), w szczególności w transporcie zbiorowym, zarówno w relacjach wewnątrz województwa, jak i w powiązaniach międzywojewódzkich; 3) komplementarności oferty (m.in. w ramach współpracy w obszarach funkcjonalnych) w dostosowaniu do potrzeb i możliwości danego obszaru; 4) lokalizacji całodobowych lądowisk śmigłowcowych sanitarnych przy szpitalach specjalistycznych, w szczególności posiadających szpitalne oddziały ratunkowe²¹⁸; 5) standardów i zaleceń światowych federacji sportowych w odniesieniu do lokalizacji obiektów i urzędzeń sportowych i możliwości wykorzystania ich do organizacji wydarzeń sportowych o znaczeniu międzynarodowym. 	W„AB”
		U
		W„AB”
1.3.4.	Zasada lokalizacji podstawowych usług publicznych z uwzględnieniem:	W„AB”
	<ol style="list-style-type: none"> 1) zapewnienia możliwie najmniejszych odległości pomiędzy infrastrukturą podstawowych usług publicznych a miejscem zamieszkania, warunkujących bezpieczeństwo i wysoką jakość środowiska mieszkaniowego; 2) zapewnienia dostępu do infrastruktury podstawowych usług publicznych, jako jednego z podstawowych warunków dla otwierania nowych terenów mieszkaniowych; 3) istniejących i prognozowanych uwarunkowań demograficznych (w tym struktury wieku) oraz wielkości i rozmieszczenia jednostek mieszkaniowych; 4) współpracy międzygminnej w obszarach położonych na styku gmin. 	
1.3.5.	Zasada kształtowania bazy infrastruktury usług publicznych, przede wszystkim w zakresie kultury i edukacji, z priorytetem wykorzystania istniejących obiektów (i ich otoczenia)	R

²¹⁶ Przy czym w prognozach demograficznych poziom agregacji danych należy dostosować do rangi usługi i obszaru obsługi, np. w odniesieniu do podstawowych usług publicznych analizowane powinny być jednostki urbanistyczne mniejsze niż gmina.

²¹⁷ W tym bieżącego finansowania.

²¹⁸ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dn. 15 marca 2007 r. w sprawie szpitalnych oddziałów ratunkowych (Dz. U. 2007 nr 55, poz. 365).

o szczególnych walorach kulturowych, jako elementów przestrzeni szczególnie istotnych dla budowania więzi i tożsamości lokalnej.

1.3.6.	Zasada realizacji nowych lub dostosowania istniejących obiektów i urządzeń usług publicznych z uwzględnieniem potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji, zgodnie z wymogami projektowania uniwersalnego ²¹⁹ .	U
1.3.7.	Zasada kształtowania placówek edukacyjnych jako przestrzeni kompleksowych o funkcjach: dydaktycznych, kulturalnych i sportowych, a w przypadku szkół średnich i uczelni wyższych – również mieszkalnych (internaty i domy studenckie).	R
1.3.8.	Zasada włączania technologii informacyjno-komunikacyjnych do systemu świadczenia usług publicznych, w celu minimalizowania konieczności przemieszczania się, a także kompensacji niedostatków w wyposażeniu ośrodków niższej rangi (zarówno w zakresie infrastruktury, jak i wyspecjalizowanej kadry) oraz obszarów o ograniczonej dostępności transportowej.	R

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 1.3.:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
w zakresie edukacji, szkolnictwa wyższego i nauki:			
1.	Podnoszenie znaczenia Trójmiasta jako najważniejszego ośrodka akademickiego i naukowo-badawczego w Polsce Północnej, jednocześnie konkurencyjnego w regionie Morza Bałtyckiego, poprzez poszerzenie wachlarza kierunków kształcenia (w szczególności związanych z szeroko rozumianą „specjalizacją morską”) oraz rozwój bazy naukowo-dydaktycznej, sportowej i socjalnej uczelni, w tym:	uczelnie wyższe JST	W„AB”
	1) utworzenie <i>Krajowego Centrum Inżynierii Kosmicznej</i> w Gdańsku w ramach projektu <i>Radioteleskop 90m – Narodowe Centrum Radioastronomii i Inżynierii Kosmicznej</i>	uczelnie wyższe	W„A”
	2) rozbudowa bazy naukowo-dydaktycznej Uniwersytetu Gdańskiego (rozbudowa budynków Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki UG i Wydziału Oceanografii i Geografii UG);	Uniwersytet Gdański	W„A”
	3) rozbudowa bazy naukowo-dydaktycznej Politechniki Gdańskiej (budowa <i>Centrum Ekoinnowacji PG</i> wraz z <i>Centrum Zastosowań Innowacyjnych Technologii w Inteligentnych Aglomeracjach Miejskich</i> , Pawilonu Technologicznego Wydziału Chemicznego, Zespołu Laboratoriów Wydziału Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki - <i>Technologia dla Społeczeństwa Wiedzy</i> ; Laboratorium Technologii Drogowych wraz z zespołem laboratoriów ciężkich, laboratorium i prototypowni robotyki podwodnej przy Wydziale Oceanotechniki i Okrętownictwa, budynku Wydziału Zarządzania i Ekonomii II, a także budynku na potrzeby realizacji interdyscyplinarnych projektów zespołowych studentów i doktorantów PG - <i>Design Factory</i>);	Politechnika Gdańska	W„A”
	4) rozbudowa bazy naukowo-dydaktycznej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego (GUMed), w tym:	Gdański Uniwersytet Medyczny	W„A”
	a) budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego GUMed (Tabl. 9, poz. 2),		U
	b) utworzenie Centrum Badawczego Nowych Technologii dla Profilaktyki i Leczenia Chorób Cywilizacyjnych i Okresu Starzenia, a także Centrum Medycyny Pediatricznej Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego GUMed;		W„A”

²¹⁹ W rozumieniu art. 2 *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych*, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

	<p>5) utworzenie Pomorskiego Centrum Symulacji Morskich i Centrum Edukacji Morskiej przy Akademii Morskiej;</p> <p>6) rozbudowa akademickiego zaplecza:</p> <p>a) sportowo-rekreacyjnego (m.in. budowa <i>Centrum Sportowego Uniwersytetu Gdańskiego, Centrum sportowo-rekreacyjnego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Centrum Sportowo-Rekreacyjnego Akademii Morskiej</i> oraz rozbudowa <i>Centrum Sportu Akademickiego Politechniki Gdańskiej i Akademickiego Centrum Sportowego przy Akademii Marynarki Wojennej</i> (kryty basen pływacki i stadion lekkoatletyczny wraz z zapleczem);</p> <p>b) socjalnego (m.in. budowa domów studenckich Uniwersytetu Gdańskiego, Akademii Marynarki Wojennej i Akademii Morskiej).</p>	<p>Akademia Morska w Gdyni</p> <p>uczelnie wyższe</p>	<p>W„A”</p> <p>W„A”</p>
2.	<p>Rozwój ośrodka akademickiego w Słupsku oraz dwóch mniejszych ośrodków szkolnictwa wyższego: Chojnic i Kwidzyna, poprzez rozbudowę i modernizację bazy naukowo-dydaktycznej, a także dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb i specyfiki regionalnego rynku pracy oraz potencjałów endogenicznych poszczególnych ośrodków i ich otoczenia, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) realizacja projektu dotyczącego rozwoju systemu kształcenia o profilu praktycznym w ramach Słupskiego Ośrodka Akademickiego, przewidzianego w ramach ZPT w Słupsku.</p>	<p>uczelnie wyższe JST</p> <p>Akademia Pomorska w Słupsku pracodawcy subregionu słupskiego</p>	<p>W„AB”</p> <p>W„AB”</p>
3.	<p>Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy dydaktycznej szkolnictwa średniego, zwłaszcza w zakresie kształcenia zawodowego oraz centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego, w dostosowaniu do potrzeb subregionalnych i regionalnego rynku pracy oraz branż o największym potencjale rozwoju, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) <i>Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, uwzględniające potrzeby subregionalnych i regionalnych rynków pracy</i> (w ramach Przedsięwzięcia Strategicznego SWP) – realizacja projektów zintegrowanych przez organy prowadzące szkoły zawodowe i inne placówki w Trójmieście, Chojnicach, Słupsku, Kwidzynie, w ośrodkach rozwoju kształcenia zawodowego i ustawicznego (Bytowie, Człuchowie, Kartuzach, Kościerzynie, Lęborku, Malborku, Miastku, Nowym Dworze Gdańskim, Pucku, Starogardzie Gdańskim, Tczewie, Wejherowie) oraz w innych ośrodkach o potencjale i gotowości do współtworzenia tej sieci (Barlewickach, Bolesławowie, Czarnem, Kłaninie, Owidzu, Rumii, Rusocinie, Żukowie).</p>	<p>JST placówki edukacyjne pracodawcy</p>	<p>W„AB”</p>
4.	<p>Racjonalizacja sieci placówek szkół podstawowych, w tym modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury²²⁰.</p>	<p>samorządy gminne</p>	<p>R</p>
5.	<p>Rozwój infrastruktury warunkującej zwiększenie dostępności i upowszechnienie wychowania przedszkolnego oraz zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat trzech, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) realizacja projektów przewidzianych w ramach ZPT na obszarach miejskich obszarów funkcjonalnych: Chojnice-Człuchów, Słupska i Starogardu Gdańskiego.</p>	<p>samorządy gminne</p>	<p>W„AB”</p>
6.	<p>Upowszechnienie edukacji włączającej poprzez usuwanie barier architektonicznych w istniejących placówkach oświatowych i dostosowanie ich do potrzeb wszystkich uczniów, w tym uczniów z różnego typu niepełnosprawnościami.</p>	<p>JST placówki edukacyjne</p>	<p>R</p>

²²⁰ Z uwzględnieniem koniecznych zmian wynikających z planowanej reformy systemu oświaty (likwidacji gimnazjów i wprowadzenia ośmioklasowej szkoły podstawowej).

7.	Rozwój form aktywizacji rosnącej grupy wieku poprodukcyjnego – tzw. Uniwersytetów III Wieku, w oparciu o istniejące uczelnie wyższe oraz inne instytucje, organizacje i stowarzyszenia prowadzące działalność edukacyjną i kulturalną.	uczelnie wyższe placówki edukacyjne instytucje kultury NGO	R
8.	Rozwój infrastruktury edukacyjnej popularyzującej wiedzę i naukę poprzez samodzielne przeprowadzanie doświadczeń, w tym: do 2020 roku: 1) Rozwój <i>Centrum Hewelianum</i> w Gdańsku (kolejne etapy); 2) <i>Edukacja dla przyrody</i> – budowa i rozbudowa centrów edukacji przyrodniczej Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych w Charzykowach (gm. Chojnice), Gdańsku, Słupsku i Władysławowie (Tabl.9, poz.7); 3) Utworzenie Centrum Edukacji Przyrodniczej Parku Narodowego <i>Bory Tucholskie</i> w Chocińskim Młynie (gm. Chojnice); 4) Utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej w Borzytuchomiu wraz z filią terenową w Osieczkach (gm. Borzytuchom).	JST Miasto Gdańsk Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych Gmina Chojnice Park Narodowy „Bory Tucholskie” Gmina Borzytuchom Akademia Pomorska w Słupsku Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych	W„AB” W„A” U W„A” W„AB”
w zakresie ochrony zdrowia²²¹:			
9.	Rozwój ponadregionalnej infrastruktury ochrony zdrowia, w szczególności w zakresie leczenia chorób nowotworowych, układu krążenia, psychicznych, kostno-stawowo-mięśniowego i oddechowego, chorób okresu starzenia oraz usług leczniczych w zakresie ginekologii, położnictwa, neonatologii, pediatrii, a także innych oddziałów dedykowanych dzieciom, w tym m.in.: do 2020 roku: 1) budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego (Tabl. 9, poz. 2); 2) utworzenie Centrum Badawczego Nowych Technologii dla Profilaktyki i Leczenia Chorób Cywilizacyjnych i okresu Starzenia w Gdańsku, w tym <i>Centrum Geriatrii</i> z referencyjnym klinicznym ośrodkiem geriatryczno-rehabilitacyjnym Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego oraz wysokospecjalistycznym ośrodkiem geriatryczno-rehabilitacyjnym Wojewódzkiego Zespołu Reumatologicznego im. J. Titz-Kosko w Sopocie; 3) budowa nowych bloków operacyjnych w Gdańsku (Szpital Św. Wojciecha), Gdyni (Szpital Św. Wincentego a Paulo) i Wejherowie (Szpital Specjalistyczny im. F. Ceynowy); 4) budowa centrum diagnostyki obrazowej w Gdańsku (Szpital M. Kopernika); 5) utworzenie przez Samorząd Województwa Pomorskiego centrum pediatrycznego w Gdańsku; 6) utworzenie Centrum Medycyny Pediatrycznej Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.	JST podmioty lecznicze Gdański Uniwersytet Medyczny Gdański Uniwersytet Medyczny SWP SWP podmioty lecznicze SWP podmioty lecznicze SWP podmioty lecznicze Gdański Uniwersytet Medyczny	W„AB” U W„AB” W„B” W„B” W„AB” W„AB”
10.	Kształtowanie regionalnej sieci ośrodków diagnostycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, dopasowanej do subregionalnych i lokalnych uwarunkowań	JST podmioty lecznicze	W„AB”

²²¹ Ostateczny zakres inwestycji w zakresie ochrony zdrowia, w tym ich lokalizacja będzie wynikać z map potrzeb zdrowotnych, opracowywanych przez Ministerstwo Zdrowia i Wojewodę Pomorskiego, zgodnie z *Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe ramy strategiczne*, uzgodnionego z Komisją Europejską w lipcu 2015 r. Mapy potrzeb zdrowotnych stanowiąc będą podstawę do określenia sieci Szpital (w tym docelowej rangi i specjalizacji poszczególnych placówek ujętych w sieci).

	<p>epidemiologicznych i demograficznych, funkcjonujących w systemie opieki zdrowotnej i zapewniających specjalistyczną opiekę medyczną w zakresie chorób:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nowotworowych w ramach Pomorskiej Sieci Onkologicznej, w tym stworzenie oddziałów kardioonkologicznych i specjalistycznych oddziałów onkologii zabiegowej przy ośrodkach onkologicznych w szczególności w Chojnicach, Gdańsku, Gdyni i Słupsku, a także w ramach realizacji projektów ZPT przewidzianych w Kościerzynie i w Malborku; 2) układu sercowo-naczyniowego w ramach Pomorskiej Sieci Kardiologicznej, w tym utworzenie ośrodków szybkiej diagnostyki i terapii kardiologicznej, ośrodków ostrego dyżuru ablacyjnego, systemu opieki złożonego z centrum leczenia niewydolności serca powiązanego z ośrodkami ambulatoryjnej opieki przy istniejących poradniach kardiologicznych w Chojnicach, Gdańsku, Gdyni, Kościerzynie, Słupsku, Starogardzie Gdańskim, Wejherowie, oraz rozwój i wzmocnienie ośrodka przeszczepów serca w Gdańsku; 3) neurologicznych, w tym modernizacja i doposażenie oddziałów udarowych oraz tworzenie sieci ośrodków interwencyjnego leczenia udaru mózgu w Chojnicach, Gdańsku, Gdyni, Słupsku i Wejherowie; 4) cukrzycy, w tym utworzenie sieci specjalistycznych oddziałów diabetologicznych, m.in. w ramach realizacji projektów przewidzianych w ZPT w Chojnicach; 5) chorób psychicznych poprzez modernizację istniejącej infrastruktury w Gdańsku, Słupsku i Starogardzie Gdańskim, a także w ramach realizacji projektów przewidzianych w ZPT w Człuchowie, Kościerzynie i Lęborku; 6) okresu starzenia, m.in. w ramach realizacji projektów przewidzianych w ZPT w Kościerzynie i Nowym Dworze Gdańskim; 7) rehabilitacji, w tym rehabilitacji kardiologicznej, neurologicznej i pulmonologicznej, m.in. w ramach realizacji projektów przewidzianych w ZPT w Bytowie i Kościerzynie. 		
11.	<p>Ukształtowanie regionalnego systemu ratownictwa medycznego przez rozwój szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR) oraz budowę i modernizację całodobowych lądowisk przyszpitalnych przy szpitalach posiadających oddziały ratunkowe, m.in.:</p> <p>do 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) utworzenie SOR wraz z lądowiskiem dla śmigłowców w szpitalu w Sztumie (Tabl. 9, poz. 1); 2) realizacja lądowisk dla śmigłowców przy SOR w Gdańsku (Szpital M. Kopernika) i Gdyni (Szpital Św. Wincentego a Paulo) (Tabl. 9, poz. 4); 3) realizacja lądowiska dla śmigłowców przy SOR w Starogardzie Gdańskim; 4) rozbudowa i wyposażenie SOR w Gdańsku, Gdyni i Wejherowie (Tabl. 9, poz. 3, 4). 	<p>JST Wojewoda Pomorski podmioty lecznicze</p>	<p>W„AB”</p> <p>U</p> <p>U</p> <p>W„AB”</p> <p>U</p>
12.	<p>Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów stacjonarnej opieki długoterminowej, w tym hospicyjnej, m.in. w ramach realizacji projektów przewidzianych w ZPT w Bytowie, Jarcewie (gm. Chojnice) i Człuchowie.</p>	<p>samorządy gminne samorządy powiatowe podmioty lecznicze</p>	R
13.	<p>Budowa, rozbudowa i modernizacja placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, w tym w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.</p>	<p>samorządy gminne samorządy powiatowe podmioty lecznicze</p>	R
w zakresie kultury:			
14.	<p>Wzmacnianie rangi Trójmiasta i Malborka – jako głównych ośrodków animujących wydarzenia kulturalne oraz prezentujących dziedzictwo historyczne o znaczeniu europejskim, m.in. poprzez:</p>	<p>JST instytucje kultury</p>	W„AB”

	<p>do roku 2020:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) budowę Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku (Tabl. 8, poz. 4); 2) rewaloryzację i adaptację kościoła św. Jana w Gdańsku na Centrum św. Jana – Etap II (Tabl. 8, poz. 6); 3) podniesienie atrakcyjności siedziby głównej Muzeum Narodowego w Gdańsku (działania rewaloryzacyjne historycznego zespołu pofranciszkańskiego); 4) utworzenie oddziału sztuki współczesnej Muzeum Narodowego w Gdańsku (adaptacja zabudowy postoczniowej na terenie Młodego Miasta); 5) utworzenie siedziby Oddziału Afrykanistycznego Muzeum Archeologicznego w Gdańsku (adaptacja budynku przy Kanale na Stępcę); 6) utworzenie Muzeum Güntera Grassa w Gdańsku (adaptacja Domu Dobroczynności – dawnego Sierocińca); 7) ukształtowanie kompleksowej oferty kulturalnej na bazie dziedzictwa kulturowego Zamku w Malborku i letniej Rezydencji Wielkiego Mistrza Zakonu Krzyżackiego w Sztumie; 8) rozbudowę i przebudowę Archiwum Państwowego w Gdańsku (Tabl. 9, poz. 6), <p>po 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 9) budowę Muzeum Żeglarstwa na Molo Rybackim w Gdyni. 	<p>Muzeum II WŚ</p> <p>Nadbałtyckie Centrum Kultury</p> <p>Muzeum Narodowe w Gdańsku</p> <p>Muzeum Narodowe w Gdańsku</p> <p>Muzeum Archeologiczne w Gdańsku</p> <p>Miasto Gdańsk</p> <p>Miasto Malbork Gmina Sztum</p> <p>Archiwum Państwowe</p> <p>Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku</p>	<p>U</p> <p>U</p> <p>W„B”</p> <p>W„AB”</p> <p>W„AB”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>U</p> <p>W„A”</p>
<p>15.</p>	<p>Budowa, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury wysokiej (np. opera) w ośrodku ponadregionalnym (Trójmiasto), w tym:</p> <p>do 2020 roku</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podniesienie atrakcyjności infrastruktury Teatru Wybrzeże w Gdańsku (modernizacja Dużej Sceny i Sceny Malarnia wraz z podniesieniem jakości przestrzeni publicznej w otoczeniu obiektu) (Tab. 8, poz. 7), 2) podniesienie atrakcyjności infrastruktury Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku i zwiększenie wykorzystania związanych z nią przestrzeni w życiu kulturalnym miasta (modernizacja i przebudowa parteru z częścią piwnicy obiektu Wielka Zbrojownia w ramach programu <i>Zbrojownia Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku</i>) (Tabl. 8, poz. 5), <p>po 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) realizacja Forum Kultury w Gdyni, obejmującego nową siedzibę Teatru Miejskiego, Multitekę i Galerię Sztuki, 4) nowa lokalizacja Opery Bałtyckiej. 	<p>JST instytucje kultury</p> <p>Teatr Wybrzeże w Gdańsku</p> <p>Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku</p> <p>Miasto Gdynia</p> <p>JST Opera Bałtycka</p>	<p>W„AB”</p> <p>U</p> <p>U</p> <p>W„A”</p> <p>W„AB”</p>
<p>16.</p>	<p>Uzupełnienie, rozbudowa i wzmacnianie placówek kultury o funkcjach regionalnych (np. wielofunkcyjne centrum kultury z salą koncertową, teatralno-kinową, powierzchniami wystawienniczymi, konferencyjnymi i warsztatowymi) w szczególności w ośrodku regionalnym (Słupsku) i potencjalnym regionalnym (Chojnicach), w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) adaptacja zabytkowych spichlerzy i ich otoczenia w Słupsku na potrzeby Muzeum Pomorza Środkowego (przestrzeń ekspozycyjna dla kolekcji dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza, magazyn muzealny, biblioteka z czytelnią, sale: konferencyjno-kinowa, warsztatowo-edukacyjna i wernisażowa oraz pracownia konserwatorska) (Tabl. 8, poz. 8); 2) rozbudowa Chojnickiego Centrum Kultury (<i>Balturium</i>); <p>po 2020 roku:</p>	<p>JST instytucje kultury</p> <p>Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku</p> <p>Miasto Chojnice</p>	<p>W„AB”</p> <p>U</p> <p>W„A”</p>

	3) budowa centrum muzyczno-teatralnego w Słupsku (nowej siedziby Polskiej Filharmonii <i>Sinfonia Baltica</i>)	Miasto Słupsk	W„A”
17.	Rozwijanie ośrodków upowszechniających kulturę oraz dziedzictwo kulturowe Pomorza o znaczeniu krajowym i regionalnym, w szczególności: Będzin, Brusy, Bytów, Chojnice, Człuchów, Gniew, Hel, Jastarnia, Kartuzy, Kluki, Kościerzyna, Kwidzyn, Lębork, Łeba, Nowy Dwór Gdański, Pelplin, Płotowo, Pruszcz Gdański, Puck, Słupsk, Starogard Gdański, Sztum, Sztutowo, Swołowo, Tczew, Ustka, Waplewo Wielkie, Wdzydze Kiszewskie, Wejherowo, Władysławowo, w tym: do 2020 roku: 1) rewaloryzacja i adaptacja kompleksu pałacowo-folwarczno-parkowego na cele Muzeum Tradycji Szlacheckiej w Waplewie Wielkim – Muzeum Tradycji Szlacheckiej, Oddział Muzeum Narodowego w Gdańsku; 2) ukształtowanie kompleksowej oferty kulturalnej bazującej na dziedzictwie kulturowym Zamku w Malborku i letniej Rezydencji Wielkiego Mistrza Zakonu Krzyżackiego w Sztumie; 3) ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego Średniowiecznego Pocysterskiego Zespołu Zabytkowego w Pelplinie; 4) utworzenie w Pruszczu Gdańskim placówki <i>Pruszcz Gdański mieszczanski – Muzeum Historii Miasta</i> , 5) utworzenie Muzeum Historii Mostownictwa w Tczewie (w ramach kompleksowej rewaloryzacji zabytkowego mostu); 6) budowa nowej siedziby Bytowskiego Centrum Kultury (etap I); 7) budowa Centrum Nadmorskiej Kultury Regionalnej w Ustce; 8) utworzenie nowego oddziału Narodowego Muzeum Morskiego – Muzeum Archeologii Podwodnej i Rybołówstwa Bałtyckiego w Łebie; po 2020 roku: 9) rozbudowa oferty oraz zakresu działalności Muzeum Zachodniokaszubskiego w Bytowie, w tym zagospodarowanie wschodniego skrzydła zamku na potrzeby muzeum wielokulturowości.	JST instytucje kultury Muzeum Narodowe w Gdańsku Muzeum Zamkowe w Malborku Miasto Malbork Gmina Sztum Diecezja Pelplińska Miasto Pruszcz Gdański JST Gmina Bytów Miasto Ustka Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie	W„AB” W„AB” W„AB” W„A” W„A” W„A” W„A” W„A” W„A”
18.	Poprawa warunków lokalowych istniejących obiektów kultury na poziomie lokalnym i subregionalnym.	samorządy gminne samorządy powiatowe instytucje kultury	R
w zakresie sportu i rekreacji²²²:			
19.	Budowa, rozbudowa i modernizacja ponadregionalnej bazy sportowej, w tym obiektów i urządzeń umożliwiających organizację międzynarodowych i krajowych wydarzeń sportowych w Gdańsku, Gdyni, Sopocie i Władysławowie, w tym m.in.: 1) rozbudowa i modernizacja obiektów i urządzeń Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku; 2) rozbudowa i modernizacja obiektów i urządzeń Centralnego Ośrodka Sportu OPO "CETNIEWO" we Władysławowie; 3) budowa basenu olimpijskiego w ramach Gdynińskiego Centrum Sportu; 4) budowa stadionu lekkoatletycznego spełniającego standardy i zalecenia światowej federacji lekkoatletycznej (IAAF); 5) budowa Narodowego Centrum Sportów Motorowych w Gdańsku.	JST instytucje sportu COS OPO "CETNIEWO" we Władysławowie Miasto Gdynia Miasto Gdańsk Miasto Gdańsk	W„AB” W„A” W„A” W„A” W„A”

²²² Aktualne, szczegółowe informacje dotyczące przedsięwzięć związanych z rozwojem bazy infrastruktury sportu i rekreacji zawarte są w kolejnych edycjach wieloletniego programu rozwoju bazy sportowej, uchwalanym przez Sejmik Województwa Pomorskiego.

20.	Wyposażenie ośrodków w ogólnodostępną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną poprzez budowę, rozbudowę i modernizację otwartych i zamkniętych obiektów sportowych, niepowiązanych z infrastrukturą szkolną, w dopasowaniu do rangi i obszaru obsługi konkretnego ośrodka, w tym m.in.: do 2020 roku: 1) budowa hali widowiskowo-sportowej w Słupsku.	JST instytucje sportu	W,A"
		Miasto Słupsk	W,A"
21.	Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej powiązanej z infrastrukturą szkolną, poprzez budowę, rozbudowę i modernizację obiektów sportowych przy placówkach edukacyjnych, w tym: 1) przy uczelniach wyższych (wyszczególnione w działaniu 1.6); 2) budowa hali sportowej Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 2 dla Nieślyszących i Słabosłyszących w Wejherowie (Tabl. 9, poz. 8).	placówki edukacyjne uczelnie wyższe	R
		uczelnie wyższe	W,A"
		Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy Nr 2 w Wejherowie	U
22.	Upowszechnianie prozdrowotnych postaw związanych z aktywnością fizyczną poprzez budowę, rozbudowę i modernizację urządzeń rekreacyjno-sportowych, służących codziennej rekreacji.	samorządy gminne	R

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 1.4.

K.1.4. ZAPOBIEGANIE I OGRANICZANIE SKUTKÓW POWODZI ORAZ INNYCH ZAGROŻEŃ NATURALNYCH

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 1.4. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Dążeniu do zapewnienia bezpieczeństwa powodziowego przez budowę i rozbudowę infrastruktury przeciwpowodziowej, w tym zwiększanie pojemności retencyjnej

Maksymalnym zagospodarowaniu i zatrzymywaniu wód opadowych i roztopowych w miejscu opadu i ochronie ekosystemów istotnych dla retencji naturalnej

Utrzymaniu brzegu morskiego na całej długości w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 1.4.:

1.4.1.	Zasada dostosowywania przeznaczenia, sposobu i intensywności zagospodarowania terenu na obszarach występowania do charakteru, skali i rodzaju zagrożeń naturalnych, w szczególności powodziowych.	W„A”
1.4.2.	Zasada dostosowywania przeznaczenia, sposobu i intensywności zagospodarowania obszarów nadmorskich do zagrożeń stabilności brzegu morskiego, w tym wynikających z naturalnych procesów abrazji morza, podnoszenia się jego poziomu oraz powodzi odmorskiej.	W„A”
1.4.3.	Zasada dostosowywania stopnia i sposobu zabezpieczenia przeciwpowodziowego do charakteru, funkcji, przeznaczenia oraz istniejącego zagospodarowania terenu.	W„A”
1.4.4.	Zasada realizacji nowej infrastruktury przeciwpowodziowej wówczas, gdy zagrożenia powodziowego nie można ograniczyć przez działania nietechniczne.	W„A”
1.4.5.	Zasada stosowania w ramach ochrony przed zagrożeniami naturalnymi rozwiązań możliwie najmniej inwazyjnych dla środowiska przyrodniczego, przy zapewnieniu efektywności rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa.	R
1.4.6.	Zasada wyprzedzającej lub równoległej budowy na terenach zabudowywanych urządzeń odbierających lub retencjonujących wody opadowe i roztopowe.	W„A”
1.4.7.	Zasada uwzględniania i określania w lokalnych dokumentach planistycznych rozwiązań opartych na zintegrowanym gospodarowaniu zasobami wodnymi w obrębie zlewni – w oparciu o działy wodne (naturalne granice zlewni niezależnie od podziałów administracyjnych); brak uwzględnienia tej zasady w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wymaga indywidualnego uzasadnienia w tym dokumencie.	U
1.4.8.	Zasada czynnej ochrony na terenach osuwiskowych, w tym w strefie brzegowej Bałtyku, jedynie w sytuacji zagrożeń ludności i mienia, w niezbędnym i ekonomicznie uzasadnionym zakresie.	W„A”
1.4.9.	Zasada wskazywania w gminnych dokumentach planistycznych sposobów podnoszenia retencyjnej pojemności zlewni, jako elementów ochrony przed powodzią i suszą, a w szczególności:
1) zwiększenia retencji wodnej w drodze wyznaczania powierzchni pod budowę zbiorników retencyjnych, a także terenów mikroretencji obszarowej i przyobiektowej;
2) maksymalnego zatrzymywania i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu opadu;
3) przeciwdziałania nadmiernemu uszczelnianiu terenów zurbanizowanych.	U
1.4.10.	Zasada ochrony ekosystemów wodnych i innych istotnych dla retencji naturalnej – przez zachowanie i odtwarzanie naturalnych ekosystemów (w tym mokradel i torfowisk, łąk i lasów nadrzecznych, śródleśnych zbiorników wodnych, starorzeczy), renaturalizację cieków i wód stojących.	W„A”

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 1.4.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Budowa, przebudowa i odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej (wałów przeciwpowodziowych, kanałów ulgi, wrót sztormowych, stanowiska postojowego dla lodołamaczy itp.), w ramach pakietu inwestycji strategicznych planowanych do wdrożenia w I cyklu planistycznym <i>Programu działań dla Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla Regionu Wodnego Dolnej Wisły</i> (Tabl. 7, poz. 1-46), w tym m.in.:</p> <p>do 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ochrona przed wodami powodziowymi dolnego odcinka Wisły od Włocławka do jej ujścia do Zatoki – przebudowa ostróg na rzece Wiśle w km 933-847; 2) przebudowa stopnia Przegalina na Martwej Wiśle; 3) przebudowa ujścia Wisły etap II; 4) budowa nowych wrót sztormowych na rzece Tuga; 5) podwyższenie prawego (km 0+300 - 3+500) wału przeciwpowodziowego rzeki Piaśnicy na wysokości Dębek; 6) przebudowa urządzeń rozrządu wody w Karwieńskich Błotach (gm. Krokowa i m. Władysławowo); 7) zwiększenie przepustowości rzeki Cedron poprzez pogłębienie koryta rzeki oraz przebudowę budowli (km 1+117, 1+430, 1+508) ograniczających bezpieczne przeprowadzenie wód powodziowych; 8) przebudowa wałów cofkowych na Strudze Gęś na odcinku ujściowym do Raduni (m. Pruszcz Gdański) oraz rzędnej prawego wału rzeki Raduni w km 9+100 na odcinku ok. 30 m; 9) przebudowa brzegów rzeki Radunia: brzeg lewy (w km 8+500 – 11+000), brzeg prawy (w km 9+700 – 11+000); 10) przebudowa stacji pomp Olszanica (gm. Sadlinki) oraz Koszwały 7 i 13 (gm. Cedry Wielkie); 11) odbudowa kanału Korzeniewskiego (km 0+000 - 6+300, gm. Kwidzyn); 12) przebudowa lewego (km 0+000 - 7+600) i prawego (km 0+000 - 7+000) wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły Królewieckiej oraz budowa nowego odcinka prawego wału (km 7+000 - 9+800, gm. Sztutowo i Stegna); 13) przebudowa lewego (km 0+000 - 9+000, gm. Sztutowo) i prawego (km 0+000 - 9+100, gm. Stegna, Nowy Dwór Gdański) wału przeciwpowodziowego rzeki Szarpawy; 14) przebudowa lewego (km 2+100 - 4+600) i prawego (km 2+650 - 3+400 i 3+600 - 4+550) wału przeciwpowodziowego Kanału Juranda oraz renowacja kanału Juranda i kanału Ulgi (gm. i m. Malbork); 15) przebudowa prawego (km 0+000 - 21+200, gm. Stegna i Nowy Dwór Gdański) i lewego (km 0+000 - 10+400, gm. Stegna i Nowy Dwór Gdański) wału przeciwpowodziowego rzeki Tugi; 16) przebudowa lewego wału przeciwpowodziowego rzeki Nogat (km 0+000 - 7+700, gm. Nowy Dwór Gdański); 17) przebudowa prawego (km 0+580 - 4+042, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego Kanału Przekop rzeki Fiszewki; 	<p>Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej Gdańsk</p> <p>Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych</p>	<p>U</p>

- 18) budowa stacji pomp i odbudowa śluzy wałowej Rybaki (gm. Subkowy);
- 19) budowa stacji pomp Międzyżęz wraz z odbudową koryta (km 0+000 - 1+000, gm. Pelplin) kanału dopływowego - Kanał Graniczny;
- 20) odbudowa Kanału Jeziorniak II (km 0+000 - 5+410, gm. Gniew, Pelplin) oraz Kanału Jeziorniak I (km 0+000 - 2+000);
- 21) przebudowa lewego (km 0+000 - 2+500, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego Kanału Malewskiego;
- 22) przebudowa lewego (km 13+790 - 16+750) i prawego (km 15+870 - 16+780, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego rzeki Fiszewki;
- 23) przebudowa lewego (km 17+580 - 26+600, gm. Stare Pole) i prawego (19+620 - 21+040, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego rzeki Tyna Górna;
- 24) budowa stacji pomp Gozdawa (gm. Nowy Dwór Gdański) i Komarówka (gm. Ostaszewo);
- 25) umocnienie skarp Kanału Kozi Rów do stacji pomp nr 39 Suchy Dąb;
- 26) przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Motławy i Czarnej Łachy (gm. Pruszcz Gdański, Suchy Dąb, Cedry Wielkie);
- 27) budowa obiektu odcinającego na Kanale Wysokim (gm. Cedry Wielkie);
- 28) przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzek Raduni, Kłodawy i Bielawy (m. Gdańsk i Pruszcz Gdański oraz gm. Pruszcz Gdański, Suchy Dąb i Pszczółki);
- 29) przebudowa wałów przeciwpowodziowych Kanałów Śledziowego, Piaskowego, Gołębiego, Wysokiego (gm. Pruszcz Gdański, Cedry Wielkie);
- 30) odbudowa koryta kanału Panieńskiego (km 8+200 - 31+555, gm. Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw i Malbork);
- 31) odbudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Motławy (km 4+850 - 7+510, m. Gdańsk);
- 32) przystosowanie koryta rzeki Raduni (km 0+000 - 6+300, 8+950 - 11+000) do przeprowadzania wód wezbraniowych;
- 33) budowa zbiornika retencyjnego (B-1) na Potoku Borkowski, budowa zbiornika retencyjnego (W-1) na Potoku Św. Wojciecha, budowa zbiornika retencyjnego (R-1) na Potoku Rotmanka, budowa zbiornika retencyjnego (JA-1) na Studze Jagatowskiej;
- 34) budowa prawego wału Optywu Motławy od ulicy Zawodników do ulicy Elbląskiej (m. Gdańsk);
- 35) budowa zrzutu z Kanału Raduni (km 4+100) na wysokości ul. Serbskiej do rzeki Motławy;
- 36) przebudowa pompowni polder Płonia (m. Gdańsk);
- 37) przebudowa układów odwodnieniowych polderów Olszynka, Rudniki i na Wyspie Sobieszewskiej w Gdańsku;
- 38) wykonanie dodatkowego zrzutu wód z Kanału Raduni (km 10+850) do rzeki Raduni poniżej Potoku Rotmanka;
- 39) odbudowa prawego (km 3+200 - 10+200, 17+740 - 19+530, 20+500 - 39+000, 43+900 - 46+400, 52+300 - 54+200, 57+300 - 59+000, gm. Sadlinki, Kwidzyn, Ryjewo, Sztum, Miłoradz) i lewego (km 0+000 - 6+400, gm. Gniew) wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły;

	<p>40) podwyższenie umocnień brzegowych Martwej Wisły na obszarze Gdańska do rzędnych wynikających z map zagrożenia powodzią od morskich wód wewnętrznych;</p> <p>41) odbudowa umocnień brzegowych przed zagrożeniem powodziowym od morskich wód wewnętrznych od Zalewu Wiślanego do parametrów wynikających z map zagrożenia powodziowego;</p> <p>42) przebudowa wału przeciwpowodziowego Zalewu Wiślanego - Przebrno (km 0+000 - 3+100, m. Krynica Morska);</p> <p>43) przebudowa stacji pomp Przebrno wraz z kanałem pompowym "A Przebrno" (m. Krynica Morska);</p> <p>44) przebudowa nabrzeża w porcie pasażerskim w Krynicy Morskiej wraz z zabezpieczeniem brzegu Zalewu,</p> <p>45) przebudowa wału przeciwpowodziowego (km 71,25 - 73,00) w Kątach Rybackich;</p> <p>46) budowa wału przeciwsztormowego w Krynicy Morskiej (w km 83,25 - 87,25);</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>47) zadania przewidziane do realizacji w ramach <i>Programu Kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław do roku 2030 - etap III i IV.</i></p>	<p>Urząd Morski w Gdyni</p> <p>Urząd Morski w Gdyni</p> <p>Urząd Morski w Gdyni</p> <p>Urząd Morski w Gdyni</p> <p>Urząd Morski w Gdyni</p> <p>Urząd Morski w Gdyni</p>	<p style="background-color: #cccccc;">W_{„A”}</p>
<p>2.</p>	<p>Budowa i przebudowa infrastruktury służącej do zwiększenia retencji wodnej (zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych, stopni piętrzących oraz polderów przeciwpowodziowych), w szczególności na obszarach zurbanizowanych na krawędziach wysoczyzny (m.in. w Gdańsku, Sopocie, Gdyni i Pruszczu Gdańskim), zwiększającej skuteczność sterowania wezbrzeniami powodziowymi oraz zapewniającej wystarczającą ilość wody w okresach suszy, w tym m.in.:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowa zbiorników retencyjnych m.in. w Gdyni (8 szt.), Gdańsku (11 szt.), Sopocie (4 szt.), Rumi (2 szt.), Redzie (2 szt.), Wejherowie (1 szt.), Pruszczu Gdańskim (4 szt.), gm. Pruszcz Gdański (3 szt.) w obrębie zlewni rzek i cieków wodnych: Kacza z dopływami (Potok Wiczliński, Potok Przemysłowy), Chylonka, Potok Demptowski, Kanał L4-10, Kanał Raduni, Strzyża, Strzelenka, Potok Kamienny, Potok Karlikowski, Potok Śródkowy, Potok Haffnera, Potok nr 2, Potok Grodowy, Potok Babidolski, Ciek nr 2, Potok BMC, Zagórska Struga, Konitop Leniwy, Reda, Kanał Łyski, Kanał Mrzezino, Kanał Potchowo, Radunia i Kłodawa;</p> <p>2) odtworzenie suchych polderów powyżej (w górę rzeki) Słupska;</p> <p>3) realizacja przedsięwzięć przewidzianych w ramach zintegrowanych porozumień terytorialnych (Chojnice, Kwidzyn).</p>	<p>JST</p>	<p>W_{„A”}</p>
<p>3.</p>	<p>Budowa, przebudowa systemów kanalizacji opadowej oraz zastosowanie w obszarze ich obsługi rozwiązań i urządzeń technicznych, które przyczynią się do zatrzymania i/lub spowolnienia spływu wód opadowych i roztopowych do odbiornika oraz doczyszczania (rozwiązania przestrzenne i techniczne, wspomagające retencję powierzchniową i podziemną, infiltrację wód do gruntu itp.):</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) realizacja przedsięwzięć przewidzianych w ramach zintegrowanych porozumień terytorialnych (Bytów, Chojnice, Człuchów, Kościerzyna, Malbork, Sztum);</p> <p>2) realizacja przedsięwzięć przewidzianych w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych (Gdańsk, Gdynia, Sopot, Wejherowo, Reda,</p>	<p>samorządy gminne</p>	<p>W_{„A”}</p>

	Rumia, Pruszcz Gdański, Kosakowo, gm. Pruszcz Gdański, gm. Wejherowo).		
4.	Budowa lokalnych i indywidualnych systemów do zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich opadu, które przyczynią się do zatrzymania i/lub wykorzystania wód opadowych (rozsączanie powierzchniowe i podziemne do gruntu, retencjonowanie powierzchniowe i podziemne, wykorzystanie wody do celów domowych i gospodarczych)	samorządy gminne	W₁A¹
5.	Upowszechnianie rozwiązań technicznych w zakresie instalacji umożliwiających wykorzystanie wody opadowej i wody szarej – przede wszystkim w obiektach zbiorowego zakwaterowania, zakładach przemysłowych oraz centrach rekreacji i sportu.	samorządy gminne	R
6.	Renaturyzacja koryt cieków i ich brzegów.	JST	R
7.	Opracowanie ponadlokalnych programów (koncepcji) zlewniowego zagospodarowania wód opadowych i roztopowych dla intensywnie urbanizujących się terenów miejskich i podmiejskich.	samorządy gminne związki międzygminne	W₁A¹
8.	Redukowanie uciążliwości silnych wiatrów przez nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż miedz śródpolnych, w szczególności na Żuławach (wiatrochrony).	samorządy gminne	R
9.	Stabilizacja i zabezpieczanie terenów osuwiskowych z zachowaniem ich wartości przyrodniczo-krajobrazowych.	urzędy morskie samorządy gminne	R
10.	Utrzymanie brzegu morskiego na całej długości w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska, w tym: określonych odcinków wybrzeża w rejonach Zatoki Gdańskiej, Półwyspu Helskiego, Zalewu Wiślanego i otwartego morza, realizowane w ramach przedsięwzięć określonych w <i>Programie Ochrony Brzegów Morskich</i> (Tabl. 7, poz. 47-81). 1) utrzymanie i odtworzenie wydmy i plaż; 2) utrzymanie i budowa systemów ochrony brzegu morskiego; 3) przebudowa i modernizacja nabrzeży portowych i dostosowanie ich do zmian wynikających z podnoszenia się poziomu morza.	urzędy morskie	U

Cel polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 2.

C.2. KONKURENCYJNA ORAZ WIELOFUNKCYJNA PRZESTRZEŃ GOSPODARCZA I BEZPIECZEŃSTWO

Opis i uzasadnienie Celu 2.:

Istotnym problemem rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa jest niedostateczna wielofunkcyjność struktury funkcjonalno-przestrzennej i jej niewystarczające oddziaływanie na konkurencyjność poszczególnych obszarów województwa. Liczne bariery rozwojowe ograniczają możliwości wykorzystania wewnętrznych potencjałów związanych z zasobami przestrzeni (np. kopaliny, wody, lasy, powietrze czy istniejące zainwestowanie) jako czynnikami rozwoju regionalnej i lokalnej gospodarki, np. w zakresie turystyki, produkcji OZE, przetwórstwa rolno-spożywczego, leśnego itp. Przełamanie tych barier utrudnia niedostatecznie rozwinięta infrastruktura transportowa, zarówno drogowa, jak i kolejowa, co ogranicza podaż dobrych terenów inwestycyjnych, przepływ *know-how* i idei, hamując przy tym rozwój struktur wielofunkcyjnych – odpornych na zawirowania koniunkturalne w gospodarce. W wielu miejscach nie w pełni wykorzystywane są predyspozycje wynikające z renty nadmorskiego położenia, sąsiedztwa infrastruktury transportowej i energetycznej, co ogranicza możliwości rozwoju i umacniania pozycji regionu w sektorze portowym, transportowo-logistycznym a także kształtowania *hubów* kontenerowego i paliwowo-energetycznego oraz stref aktywności gospodarczej. Także naturalne uwarunkowania rozwoju oparte na zasobach i walorach środowiska nie w pełni są wykorzystywane dla rozwoju atrakcyjnej oferty turystycznej. Istotnym problemem jest także stan systemu bezpieczeństwa energetycznego, zwłaszcza dekapitalizacja sieci przesyłowych i dystrybucyjnych oraz rozmieszczenie elektrowni w środkowej i południowej części kraju.

Potrzeby obronne państwa wymagają niezakłóconego funkcjonowania systemu obiektów i kompleksów wojskowych oraz sprawnej realizacji inwestycji obronnych. Liczne przedsięwzięcia w tym zakresie rodzą konflikty przestrzenne, które nie pozwalają należycie zabezpieczyć potrzeb bezpieczeństwa i obronności państwa.

Przesłanki sformułowania Celu 2.:

Podstawą sformułowania Celu były następujące przesłanki:

- 1) słaba oferta atrakcyjnych terenów inwestycyjnych pod rozwój funkcji metropolitalnych, w tym zwłaszcza gospodarczych;
- 2) słaba oferta turystyczna całoroczna, lub co najmniej wydłużająca sezon turystyczny;
- 3) rozwijający się węzeł transportowo-logistyczny, przy niskiej spójności transportowej, obniżającej konkurencyjność całego regionu i stanowiącej barierę rozwojową jego części;
- 4) potencjalne nowe systemowe źródła energii w regionie, potencjał dla ukształtowania hubu paliwowo-energetycznego oraz stan infrastruktury elektroenergetycznej, ograniczający rozwój odnawialnych źródeł energii;
- 5) zróżnicowane potencjały wewnętrzne różnych części województwa, których niedostateczne wykorzystanie przyczynia się do utrwalania obszarów depopulacji, strukturalnego bezrobocia i niskiej aktywności gospodarczej.

Sformułowanie celu wynika z dążenia do zapewnienia jak największej liczbie mieszkańców województwa korzystnych warunków życia oraz możliwości udziału w procesach rozwojowych, w tym efektywnego prowadzenia działalności gospodarczej.

Osiągnięcie celu będzie możliwe w wyniku realizacji proponowanych kierunków i działań w zakresie polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, które koncentrować się będą na wykorzystaniu i uruchamianiu potencjałów endogenicznych, atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz rozwoju infrastruktury transportowej i energetycznej.

Pożądane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa w wyniku realizacji Celu 2:

- 1) ponownie zagospodarowane pod działalność gospodarczą obszary przemysłowe, postoczniowe, popegeerowskie i inne;
- 2) możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o zachowane w dobrym stanie zasoby kopalin, wód, gleb o najwyższej przydatności rolniczej, lasów i powietrza;
- 3) atrakcyjnie zlokalizowane i uzbrojone tereny inwestycyjne, przyciągające inwestorów zewnętrznych i tworzących trwałe miejsca pracy, w szczególności w branżach o największym potencjale rozwoju;
- 4) ukształtowana w oparciu o zasoby i walory przestrzeni oraz dziedzictwo historyczne całoroczna i kompleksowa oferta turystyczna;
- 5) racjonalna regionalna sieć transportowa województwa, zintegrowana z transeuropejską siecią transportową;
- 6) racjonalnie rozmieszczone nowe źródła energii, w tym OZE, sprawnie funkcjonująca sieć przesyłowa i dystrybucyjna energii elektrycznej i ciepłej;
- 7) zlokalizowany w regionie hub paliwowo-energetyczny, wykorzystujący potencjał nadmorskiego położenia;
- 8) warunki zapewniające wysoką sprawność działania oraz ciągłość funkcjonowania państwa w czasie zagrożeń militarnych i cywilizacyjnych.

Wskaźniki oraz tendencje w zakresie realizacji Celu 2.:

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2010-2014)	Tendencja do 2030	Źródło danych
Powierzchnia ponownie zagospodarowanych terenów przemysłowych (ha)	zostanie oszacowana w 2017 r.	wzrost	badanie
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym (ha)	15,87 (2010)	wzrost	PSR GUS
Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych w województwie (ha)	zostanie oszacowana w 2017 r.	wzrost	badanie
Liczba turystów krajowych i zagranicznych (mln)	7,6 (2013)	10,0	GUS
Liczba widzów i słuchaczy teatrów i instytucji kultury oraz zwiedzających muzea na 1.000 mieszkańców	1.481 (2015)	2.000	GUS
Odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 90 minut dostępności drogowej do Gdańska w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego (%)	81,27 (2014)	95	badanie
Odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 90 minut dostępności transportem zbiorowym do Gdańska w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego (%)	64,78	80	badanie
Odsetek mieszkańców województwa objętych izochroną 30 minut dostępności transportem zbiorowym do własnego miasta powiatowego w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego (%)	58,96	80	badanie
Stosunek wielkości produkcji energii elektrycznej do jej zużycia w regionie (%)	46,1 (2013)	100	GUS
Udział energii elektrycznej wytwarzanej z OZE, w tym z mikroźródeł, w ogólnym jej zużyciu w województwie (%)	19,5 (2014)	30	GUS

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 2.1.

K.2.1. EFEKTYWNE I BEZPIECZNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZESTRZENI PRZEZ GOSPODARKE

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 2.1. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Kształtowaniu i wzmocnieniu istniejących struktur przestrzennych, wspierających osiągnięcie oraz utrzymanie wysokiej jakości zasobów i walorów przestrzeni

Ochronie i racjonalnym gospodarowaniu zasobami kopalin oraz wód

Racjonalnym wykorzystaniu zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Ochronie zasobów leśnych oraz na trwałą, zrównoważoną i wielofunkcyjną gospodarce leśnej

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 2.1.:

2.1.1.	Zasada dostosowania standardów i reżimów zagospodarowania do potrzeb ochrony, kształtowania, odtwarzania i eksponowania zasobów i walorów środowiska.	R
2.1.2.	Zasada oszczędnego i racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska, w szczególności w zakresie wód, gleb, kopalin i zasobów biologicznych, w tym lasów.	R
2.1.3.	Zasada strefowania zagospodarowania przestrzennego (rozdzielenia funkcji, przeznaczenia i intensywności zagospodarowania terenów, w szczególności o charakterze konfliktogennym) na obszarach ochrony przyrody i w ich otulinach, minimalizującego negatywne oddziaływania aktywności gospodarczej na różnorodność biologiczną.	W„A”
2.1.4.	Zasada wielofunkcyjnego, niekolizyjnego wykorzystania zasobów przestrzeni.	R
2.1.5.	Zasada priorytetu wykorzystania pod działalność gospodarczą terenów wcześniej zainwestowanych oraz przywracania wartości użytkowej terenom zdegradowanym i zdewastowanym.	W„A”
2.1.6.	Zasada uwzględniania kosztów środowiskowych, w tym utraconych usług ekosystemów, przy lokalizacji działalności gospodarczej na nowych obszarach.	W„A”
2.1.7.	Zasada podejmowania eksploatacji surowców mineralnych w pierwszej kolejności na obszarach wcześniej objętych już wydobyciem.	R
2.1.8.	Zasada przyjmowania w planowaniu lokalnym ustaleń, które umożliwią podjęcie eksploatacji udokumentowanych oraz wstępnie rozpoznanych strategicznych złóż kopalin.	W„AB”
2.1.9.	Zasada ograniczania przeznaczania w dokumentach planistycznych na cele nierolnicze gleb klas I, II, III, IIIa, IIIb oraz gleb pochodzenia organicznego klas IV, IVa, IVb, V i VI.	W„AB”
2.1.10.	Zasada zachowania w dobrym stanie wysokich walorów produkcyjnych i zapobiegania fragmentacji zwartych, większych kompleksów gleb o najlepszej przydatności rolniczej jako obszarów żywicielskich – w szczególności na obszarach Żuław Wiślanych, Doliny Kwidzyńskiej, Równiny Słupskiej, wysoczyzn Damnickiej i Żarnowieckiej oraz części pojezierzy Starogardzkiego, Hławskiego i Krajeńskiego.	W„A”
2.1.11.	Zasada przeznaczania gruntów ornych o najniższej przydatności rolniczej oraz zrehabilitowanych gruntów przemysłowych, pogórnictwa i powojennych na cele leśne lub pod uprawy roślin energetycznych.	W„A”
2.1.12.	Zasada zachowania korzystnych warunków produkcji rolnej poprzez naturalną ochronę biologiczną użytków rolnych (za pomocą miedz śródpolnych, pasów zadrzewień, zakrzaczeń, terenów podmokłych i śródpolnych oczek wodnych oraz łąk zmiennowilgotnych).	R
2.1.13.	Zasada pierwszeństwa wykorzystania zasobów wód podziemnych na cele zaopatrzenia w wodę pitną oraz w procesach technologicznych wymagających wód wysokiej jakości.	R

- 2.1.14.** Zasada lokalizowania obiektów hydrotechnicznych po dokonaniu oceny zasięgu ich oddziaływania na zasoby bilansowe zlewni, cele ochrony przyrody i krajobrazu. **R**
- 2.1.15.** Zasada uwzględniania ograniczeń związanych z położeniem w obszarach ochronnych GZWP, po formalnym ich ustanowieniu, a w szczególności GZWP 110 i GZWP 112. **U**
- 2.1.16.** Zasada uwzględniania pozaprodukcyjnych funkcji lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej, w szczególności w lasach ochronnych, HCVF (lasy o szczególnych walorach przyrodniczych), na terenach przyrodniczo wrażliwych (wydmowych, podmokłych, na znacznych spadkach terenu) oraz pełniących funkcje rekreacyjne (w szczególności w granicach administracyjnych miast i w ich bezpośrednim otoczeniu). **R**
- 2.1.17.** Zasada lokalizacji funkcji gospodarczych, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na stan powietrza, przy uwzględnieniu tła zanieczyszczenia atmosfery, uwarunkowań topograficznych i klimatycznych (rzutuujących na wielkość, kierunki i zasięg rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń) oraz rozmieszczenia terenów uzdrowiskowych i mieszkaniowych. **W„AB”**

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 2.1.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Ponowne wykorzystanie terenów zdegradowanych i przemysłowych na funkcje i cele zgodne z lokalnymi uwarunkowaniami i potrzebami – z uwzględnieniem możliwości przywrócenia lub ukształtowania nowych funkcji, w tym także ekologicznych.	samorządy gminne	W„A”
2.	Przeciwdziałanie erozji gleb przez utrzymanie trwałych użytków zielonych i lasów glebochronnych lub odpowiednie do potencjału siedliska zadarnianie i zalesianie użytków rolnych położonych na stokach o nachyleniu powyżej 12°.	samorządy gminne	W„A”
3.	Przeciwdziałanie zjawiskom suszy glebowej (rolniczej) - oparte na zachowaniu, kształtowaniu i odtwarzaniu śródpolnych zadrzewień, małych cieków, śródpolnych oczek wodnych i terenów podmokłych wraz z otaczającą je roślinnością oraz układów melioracyjnych o znaczeniu historycznym, w szczególności w rejonach wielkoobszarowej gospodarki rolnej.	samorządy gminne zarząd melioracji i urzędzeń wodnych	W„A”
4.	Meliorowanie użytków rolnych na obszarach wymagających uregulowania stosunków wodnych - przy zachowaniu cennych i chronionych siedlisk przyrodniczych (łąk zmiennowilgotnych, torfowisk, młak i mechowisk).	samorządy gminne zarząd melioracji i urzędzeń wodnych	R
5.	Wzmacnianie bazy ekonomicznej obszarów wiejskich, w nawiązaniu do lokalnych czynników endogenicznych, w szczególności przez utrzymanie funkcji produkcyjnej gruntów rolnych, istniejących obiektów stawowych oraz wykorzystanie terenów po dawnych zakładach produkcyjnych, wraz z bazą maszyn i urządzeń ośrodków technicznych rozwoju przetwórstwa drzewnego i rolno-spożywczego.	JST	R
6.	Rekultywacja terenów poskładowiskowych, poeksploatacyjnych i powierzchniowo zdegradowanych, z uwzględnieniem możliwości przywrócenia lub ukształtowania nowych funkcji przyrodniczych.	samorządy gminne	W„A”
7.	Sporządzanie opracowań studialnych dotyczących zasad lokalizacji działalności gospodarczej, w szczególności przemysłu uciążliwego, w tym: 1) modele zmian jakości powietrza w obszarze metropolitalnym oraz wpływu tych zmian (wielkość, kierunki i zasięg rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń) na stan aerosanitarny, ze względu na uwarunkowania lokalizacyjne strategicznych obszarów gospodarczych.	JST	W„AB”

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 2.2.

K.2.2. KSZTAŁTOWANIE STRUKTUR PRZESTRZENNYCH UMOŻLIWIAJĄCYCH TWORZENIE NOWYCH I TRWAŁYCH MIEJSC PRACY

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 2.2. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Zwiększaniu potencjału gospodarczego i podnoszeniu atrakcyjności inwestycyjnej województwa

Ukształtowaniu warunków przestrzennych rozwoju największego węzła transportowo-logistycznego w Regionie Morza Bałtyckiego

Wzmacnianiu i rozwijaniu funkcji małych portów i przystani morskich

Rozwijaniu infrastruktury sieci szerokopasmowej umożliwiającej rozwój usług cyfrowych

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 2.2.:

- 2.2.1.** Zasada wielofunkcyjnego kształtowania struktur przestrzeni gospodarczej w sposób minimalizujący występowanie konfliktów przestrzennych. **R**
- 2.2.2.** Zasada rozwoju terenów inwestycyjnych (pod działalność gospodarczą, w tym usługową):
- 1) wykorzystujących w pierwszej kolejności tereny zainwestowane gospodarczo (*brown field*), w tym poprzemysłowe, pokolejowe, powojskowe oraz popegeerowskiej zabudowy gospodarczej; **W„A”**
 - 2) w nowych lokalizacjach (*green field*) dopiero w przypadku wyczerpania zasobów przestrzeni możliwych do ponownego zagospodarowania (*brown field*), szczególnie terenów zdegradowanych, lub w sytuacji braku terenów o odpowiednich parametrach i uwarunkowaniach formalno-prawnych, przy czym zainwestowanie to musi uwzględniać wymogi ładu przestrzennego i wynikać z uzasadnionej potrzeby²²³; **W„A”**
 - 3) w bezpośrednim zasięgu oddziaływania istniejących kompleksów przemysłowych; **W„A”**
 - 4) odpowiednio powiązanych z układem drogowym i kolejowym; **W„A”**
 - 5) posiadających możliwości obsługi przez transport zbiorowy; **R**
 - 6) posiadających odpowiednią powierzchnię umożliwiającą wyznaczenie terenów zieleni buforowej, minimalizującej negatywne oddziaływanie tych terenów na obszary sąsiednie (np. w celu zmniejszenia zagrożenia hałasem). **W„A”**
- 2.2.3.** Zasada planowania strategicznych terenów inwestycyjnych²²⁴ (pod działalność gospodarczą i usługową), co oznacza, że powinny one: **W„A”**
- 1) mieć co najmniej 20 ha powierzchni jako zwarty teren (z możliwością przyłączenia obszarów sąsiednich w przyszłości), umożliwiając lokalizację różnorodnych funkcji gospodarczych;
 - 2) dla zwiększania potencjału inwestycyjnego i wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej w miarę możliwości tworzyć komplementarną całość w powiązaniu z istniejącymi terenami zabudowy produkcyjnej lub usługowej;
 - 3) być korzystnie położone względem infrastruktury transportowej, przez ich zlokalizowanie:

²²³ Na podstawie przeprowadzonych bilansów potrzeb (wynikających m.in. z prognoz ekonomicznych) oraz istniejących i potencjalnych możliwości i ograniczeń.

²²⁴ Strategiczny teren inwestycyjny – obszar predysponowany z punktu widzenia regionu do rozwoju terenochłonnych funkcji gospodarczych znacząco wpływających na rozwój gospodarczy całego województwa. Jest to obszar dobrze skomunikowany z układem transportowym, na którym nie występują bądź występują w zakresie łatwym do zniwelowania ograniczenia m.in. fizjograficzne, infrastrukturalne, prawne i planistyczne. Delimitacja strategicznych terenów inwestycyjnych służy rekomendowaniu zachowania lub ustanawiania przeznaczenia produkcyjno-usługowego w lokalnych dokumentach planistycznych. Katalog terenów jest otwarty.

- a) w maksymalnej odległości do 3 km od węzła drogowego w ciągu autostrady (A) lub drogi ekspresowej (S),
 - b) w maksymalnej odległości do 1 km od pozostałych dróg krajowych i wojewódzkich klas G i GP, przy uwzględnieniu konieczności ochrony funkcji drogi,
 - c) w maksymalnej odległości do 1 km od węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych,
 - d) bezpośrednio przy stacji lub bocznicy kolejowej w przypadku specyficznych działalności gospodarczych;
- 4) być kompleksowo wyposażone w infrastrukturę techniczną (systemy wodno-kanalizacyjne, zasilanie w energię elektryczną o odpowiednich parametrach), lub z możliwością jej rozbudowy i przyłączenia do istniejących sieci (przy założeniu jej odpowiedniej przepustowości i parametrów zasilania), a także z możliwością powiązania z systemem dróg publicznych;
- 5) posiadać sprecyzowany profil zainwestowania gospodarczego, uwzględniający uwarunkowania i ograniczenia społeczne, środowiskowe, gospodarcze miejsca i jego otoczenia, w szczególności o funkcji mieszkaniowej.
- 2.2.4.** Zasada tworzenia warunków przestrzennych dla lokalizacji co najmniej jednego inkubatora przedsiębiorczości w powiecie, którego profil będzie nawiązywał do lokalnego potencjału gospodarczego. W przypadku powiatów sąsiadujących z Trójmiastem należy uwzględnić zasięg oddziaływania IOB, mających siedzibę w rdzeniu Obszaru Metropolitalnego. **R**
- 2.2.5.** Zasada zapewnienia równomiernego dostępu do szerokopasmowego Internetu o parametrach co najmniej 30 Mb/s. **R**

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 2.2.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Tworzenie strategicznych obszarów do zainwestowania produkcyjnego i usługowego, w tym wyznaczenie kluczowych stref aktywności gospodarczej:</p> <p>1) uruchamiających i wykorzystujących endogeniczne potencjały społeczne i środowiskowe (inteligentne specjalizacje ²²⁵) jako optymalnych warunków rozwoju regionu, które będą decydujące o jego przyszłej pozycji konkurencyjnej, a w szczególności innowacyjnych rozwiązań, w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) eksploracji i eksploatacji zasobów morza, inżynierii ochrony środowiska morskiego oraz rozwijania systemów logistyczno-spedycyjnych, poprawiających dostępność, konkurencyjność i efektywność wykorzystania posiadanej infra- i suprastruktury transportowej, b) technologii informatycznych oraz inżynierii kosmicznej i satelitarnej, c) efektywności energetycznej gospodarki, d) chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia oraz aktywizacji ludności w wieku poprodukcyjnym przez tworzenie miejsc pracy i usług opartych na potencjale i potrzebach konsumpcyjnych osób starszych (<i>silver economy</i>); <p>2) usprawniających i tworzących warunki do rozwoju turystyki biznesowej, medycznej i profilaktyczno-relaksacyjnej oraz wykorzystującej drogi wodne, zwłaszcza w obszarze zespołów portowych i na ich zapleczu;</p>	<p>Agencja Rozwoju Pomorza</p> <p>JST</p>	W„A”

²²⁵ Zgodnie z Uchwałą Nr 316/31/15 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 9 kwietnia 2015 r. w sprawie określenia obszarów Inteligentnych Specjalizacji Pomorza oraz podjęcia negocjacji w sprawie porozumień na rzecz Inteligentnych Specjalizacji Pomorza oraz zmieniającą ją Uchwałą Nr 1/110/16 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 26 stycznia 2016 r.

	3) związanych z rozwijaniem oferty na rynki zagraniczne (działalność proeksportowa).		
2.	Wypełnianie zainwestowania istniejących wolnych terenów inwestycyjnych, w szczególności Pomorskiej (PSSE) i Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSSE).	specjalne strefy ekonomiczne	W„B”
3.	Uzbrajanie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną (wodociągi, kanalizację, zasilanie w energię elektryczną o odpowiednich parametrach), w tym drogową.	samorządy gminne	W„A”
4.	Rozwój portów morskich w Gdańsku i Gdyni jako stref aktywności gospodarczej, łączących w sobie funkcje industrialne z kompleksową obsługą transportu intermodalnego oraz centrami dystrybucji ładunków, poprzez m.in.: 1) wykorzystanie możliwości rozwoju portu w Gdańsku na leżących w granicach administracyjnych portu akwenach, przyległych od północnego-zachodu do istniejącej głębokowodnej infrastruktury portowej (np. planowany Port Westerplatte); 2) wykorzystanie możliwości rozwoju portu w Gdyni na obszarach okołoportowych (sąsiadujące z obszarem administrowanym przez ZMPG SA), m.in. tereny enklaw zlokalizowane w granicach administracyjnych Portu Gdynia, obszar Doliny Logistycznej (zachodnia część Portu Gdynia i jego sąsiedztwo) oraz obszar rozwoju terminali głębokowodnych na załadowanych akwenach Zatoki Gdańskiej; 3) rozbudowę Pomorskiego Centrum Logistycznego w Gdańsku; 4) rozbudowę Centrum Logistycznego w Porcie Morskim w Gdyni.	zarządy portów morskich	W„A”
5.	Integrowanie strumieni kontenerów obsługiwanych przez porty w Gdańsku i Gdyni poprzez kształtowanie warunków do poprawy efektywności i sprawności przewozów <i>door to door</i> w łańcuchu transportowym w oparciu o funkcjonowanie suchego portu (miejsca tworzenia składów całopociągowych docierających do terminali w głębi kraju oraz konsolidowania kontenerów pod konkretną jednostkę pływającą - relacja eksportowa) przez: do 2020 roku: 1) budowę terminalu intermodalnego w obrębie geodezyjnym Zajęczkowie w gminie Tczew, w obszarze pomiędzy drogą nr 91 a istniejącą linią kolejową nr 9 (Gdańsk Główny - Warszawa Wschodnia), wraz z budową powiązania drogowego między terminalem a węzłem autostrady A1 Tczew; po 2020 roku: 2) rozpoznanie potrzeb i możliwości lokalizacji terminalu intermodalnego na terenie miasta Kościerzyny lub w jej okolicy, w sąsiedztwie linii kolejowej nr 201, jako suchego portu dla obsługi Portu Gdynia; 3) rozpoznanie możliwości budowy przeladowni zlokalizowanej nad rzeką Wisłą i jej powiązanie z terminalem intermodalnym w Zajęczkowie.	zarządy portów morskich podmioty gospodarcze JST	W„A” W„AB” W„A” W„A”
6.	Podjęcie działań wzmacniających i rozwijających funkcje małych portów i przystani morskich: 1) Ustka - w oparciu o funkcje wiodące (turystyczną i transportową - pasażerską i towarową), a także zachowanie funkcji komplementarnych (rybołówstwa i przemysłu) oraz rozwój innych funkcji miejskich, co wymagać będzie: a) budowy nowoczesnej mariny jachtowej, b) zachowania rezerw terenowych z dostępem do nabrzeży portowych	zarządy portów morskich	R

- w celu przyszłej realizacji funkcji przemysłowych i przeładunkowych, związanych z zagospodarowaniem obszarów morskich (np. pod centrum produkcyjne, logistyczne i serwisowo-obługowe morskich farm wiatrowych),
- c) otwarcia terenów wschodniej części portu na funkcje miejskie i przekształcenie ich w obszary reprezentacyjne (*waterfronty*),
 - d) rezerwacji terenów portowych pod rozwój infrastruktury transportowej do obsługi promów pasażerskich,
 - e) poprawy dostępu drogowego i kolejowego do zachodniej części portu oraz od strony morza - rozbudowy infrastruktury dostępowej wraz z elementami zabezpieczającymi akweny portowe (falochrony);
- 2) Hel - w oparciu o funkcje wiodące (rybołówstwa i turystyczną), a także zachowanie funkcji komplementarnych (transportowej towarowej, przetwórstwa rybnego) oraz rozwój innych funkcji miejskich, co wymagać będzie:
- a) rozbudowy mariny jachtowej wraz z niezbędnym zapleczem,
 - b) przekształcenia zachodniej części portu na funkcje miejskie (*waterfronty*),
 - c) rezerwacji terenów portowych pod rozwój infrastruktury transportowej do obsługi promów pasażerskich (element obsługi transportem zbiorowym Półwyspu Helskiego);
- 3) Łeba - w oparciu o funkcję wiodącą (turystyczną), a także zachowanie funkcji komplementarnych (rybołówstwa i przemysłu), co wymagać będzie:
- a) zachowania rezerwy terenowej pod przyszłą działalność przemysłową związaną z zagospodarowaniem obszarów morskich (np. pod centrum produkcyjne, logistyczne i serwisowo-obługowe morskich farm wiatrowych), a także na potrzeby przeładunkowe materiałów, konstrukcji i urządzeń do potencjalnej budowy elektrowni jądrowej,
 - b) poprawy dostępu drogowego do zachodniej części portu oraz od strony morza,
 - c) otwarcia kolejnych terenów portowych na funkcje miejskie i przekształcenie ich w obszary reprezentacyjne (*waterfronty*);
- 4) Władysławowo - w oparciu o funkcje wiodące (przemysłu stoczniowego, rybołówstwa oraz przetwórstwa rybnego), a także zachowanie funkcji komplementarnych (transportowej towarowej i turystycznej) oraz rozwój innych funkcji miejskich, co wymagać będzie:
- a) zachowania potencjału produkcyjnego oraz aktywizacji produkcyjnej terenów stoczniowych pod działalność związaną z zagospodarowaniem obszarów morskich (np. centrum produkcyjne, logistyczne i serwisowo-obługowe morskich farm wiatrowych, platform wydobywczych gazu i ropy naftowej),
 - b) rozwoju infrastruktury oraz zaplecza dla obsługi jednostek turystycznych;
- 5) Krynica Morska - w oparciu o funkcję wiodącą (turystyczną), a także zachowanie funkcji komplementarnych (transportowej pasażerskiej i rybołówstwa), co wymagać będzie:
- a) rozbudowy portu jachtowego oraz zaplecza socjalno-sanitarnego dla obsługi funkcji żeglarskiej,
 - b) zagospodarowania terenów portowych zgodnie z wiodącymi funkcjami - rozwój części reprezentacyjnej (*waterfronty*),
 - c) rezerwacji terenów portowych pod rozwój infrastruktury transportowej do obsługi promów pasażerskich (element obsługi

	<p>transportem zbiorowym gmin nadzalewowych);</p> <p>6) Puck - w oparciu o funkcję wiodącą (turystyczną), a także zachowanie funkcji komplementarnej (rybołówstwa) oraz rozwój innych funkcji miejskich (działalności hotelowej, konferencyjnej czy usługowo-handlowej), co wymagać będzie:</p> <p>a) rozwoju infrastruktury oraz zaplecza dla obsługi funkcji żeglarskiej,</p> <p>b) rozbudowy infrastruktury dostępowej (tor podejściowy) wraz z elementami zabezpieczającymi akweny portowe (falochrony),</p> <p>c) zagospodarowania terenów przyportowych, tworzących miejsko-portowe obszary reprezentacyjne (otwarcie portu na miasto);</p> <p>7) Rowy - zachowanie funkcji portowych (turystycznej, przemysłu i rybołówstwa), co wymagać będzie:</p> <p>a) rozwoju zaplecza socjalno-sanitarnego dla obsługi ruchu jednostek turystycznych,</p> <p>b) wsparcia dla utrzymania funkcji rybackiej w porcie;</p> <p>8) Kąty Rybackie - zachowanie funkcji portowych (turystycznej i rybołówstwa), co wymagać będzie:</p> <p>a) poprawy parametrów toru podejściowego do portu w celu obsługi większych jednostek pływających,</p> <p>b) rozwój Kątów Rybackich jako ośrodka żeglarskiego - „bramy” Zalewu Wiślanego;</p> <p>9) Jastarnia - w oparciu o funkcję wiodącą (transportową pasażerską i towarową), a także zachowanie funkcji komplementarnych (przemysłowej, turystycznej i rybołówstwa), co wymagać będzie:</p> <p>a) rozbudowy mariny jachtowej wraz z niezbędnym zapleczem;</p> <p>b) rezerwacji terenów portowych pod rozwój infrastruktury transportowej do obsługi promów pasażerskich (element obsługi transportem zbiorowym Półwyspu Helskiego).</p>		
7.	<p>Generowanie wysokiej jakości trwałych miejsc pracy, charakteryzujących się wysokim poziomem wymaganych kompetencji, w szczególności w branżach decydujących o pozycji konkurencyjnej regionu, w tym m.in.:</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>1) budowa kompleksu petrochemicznego po wschodniej stronie terenów rafinerii Grupy LOTOS S.A. w Gdańsku wraz z infrastrukturą towarzyszącą (instalacje petrochemiczne, obiekty kubaturowe).</p>	<p>konsorcjum firm, w tym m.in. Grupa LOTOS S.A.</p>	R
8.	<p>Generowanie bodźców rozwojowych i wspieranie funkcji gospodarczych, zwłaszcza w ośrodkach o niskim poziomie rozwoju oraz umiarkowanym potencjale rozwojowym: Czarna Woda, Czarne, Debrzno, Dzierzgoń, Kępice, Miastko, Nowy Staw i Prabuty.</p>	<p>JST</p>	R
9.	<p>Dywersyfikacja struktur zatrudnienia poprzez wspieranie rozwoju usług rynkowych, zapewniających nowe i trwałe miejsca pracy zwłaszcza w miastach o dużym udziale zatrudnionych w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – usługach nierynkowych (publicznych): Czarne, Kartuzy i Puck; – sektorze przemysłowym: Brusy, Bytów, Czersk, Dzierzgoń, Kępice, Kwidzyn, Skarszewy, Tczew i Żukowo; – rolnictwie: Czarna Woda, Debrzno i Nowy Staw. 	<p>JST</p>	R
10.	<p>Tworzenie warunków przestrzennych na obszarach wiejskich, umożliwiających kreowanie i rozwój działalności gospodarczej, także w zawodach pozarolniczych, przez wykorzystywanie ich potencjału endogenicznego (np. w zakresie walorów środowiskowych i krajobrazowych, produkcji energii w oparciu o lokalne źródła surowców -</p>	<p>JST</p>	R

	biomasę), wsparcie rozwoju zasobów kapitału ludzkiego oraz inwestycji w infrastrukturę techniczną.		
11.	Budowa, rozbudowa lub przebudowa sieci telekomunikacyjnych, szczególnie na potrzeby szerokopasmowego dostępu do Internetu na obszarze całego województwa, a w szczególności gmin, w których wskaźnik penetracji budynkowej ²²⁶ jest niższy od 50%.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„AB”
12.	Budowa 90-m Radioteleskopu Hevelius zgodnie z listą priorytetów Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej, opracowanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Lokalizacja tego obiektu w gminie Osie (woj. kujawsko-pomorskie), na terenie Borów Tucholskich, spełnia wymogi ciszy radiowej koniecznej do pracy takiego instrumentu, wymagającego oddalenia od stacji nadawczych – radiofonicznych, TV, telefonii komórkowych itp. Dla funkcjonowania tego urządzenia niezbędne jest ustanowienie w planach zagospodarowania przestrzennego strefy ochronnej o ograniczonej funkcji gospodarczej o promieniu ok. 7 km wokół miejscowości Dębowiec (gm. Osie) oraz strefy wolnej od nadajników radiowych o promieniu 10 km wokół tej miejscowości. Strefa ta obejmie m.in. tereny w gminie Osiek w województwie pomorskim. KPZK 2030 inicjuje w tym zakresie działania zmierzające do realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym w dziedzinie badań naukowych. Zadanie to będzie wiązało się z zagospodarowaniem obszaru wykraczającym w ramach inwestycji celu publicznego poza granice gminy Osie i obejmie część województwa kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Mając na względzie potrzebę sformułowania uwarunkowań realizacji przedmiotowego zamierzenia, przewiduje się w przyszłych latach konieczność dostosowania studium gminy Osiek do ww. uwarunkowań. Przewiduje się ustanowienie stref ochronnych i wprowadzenie związanych z nimi ograniczeń w użytkowaniu terenu. Sposób wprowadzenia ograniczeń i ich rodzaj wynikać będą ze szczegółowych opracowań wielobranżowych.	samorząd gminne samorząd województwa	W„A”

²²⁶ Wskaźnik penetracji budynkowej określa dostępność usług dostępowych w budynkach, dla których przedsiębiorcy telekomunikacyjni zadeklarowali występowanie zakończeń własnych sieci kablowych lub obecność zainstalowanych stacjonarnych bezprzewodowych terminali dostępowych dla usług szerokopasmowych.

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 2.3.

K.2.3. WZMACNIANIE CAŁOROCZNEJ I ATRAKCYJNEJ OFERTY TURYSTYCZNEJ W OPARCIU O ZASOBY I WALORY PRZYRODNICZO-KULTUROWE, KRAJOBRAZOWE I FUNKCJE METROPOLITALNE

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 2.3. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Zrównoważonym wykorzystaniu zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych dla rozwoju oferty turystycznej

Kształtowaniu zintegrowanej i kompleksowej sieci szlaków turystycznych

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 2.3.:

2.3.1.	Zasada racjonalnego wykorzystywania walorów środowiska przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu dla rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowskiego niekolidującego z utrzymaniem tych walorów.	R
2.3.2.	Zasada kształtowania przestrzeni publicznych w sposób umożliwiający przyjazne i intuicyjne poruszanie się między atrakcjami turystycznymi, a jednocześnie zabezpieczający potrzeby społeczności lokalnych żyjących na danym obszarze.	R
2.3.3.	Zasada przeciwdziałania nadkoncentracji zainwestowania, prowadzącej do dewaloryzacji środowiska.	W„A”
2.3.4.	Zasada harmonijnego kształtowania zagospodarowania rekreacyjnego i wypoczynkowego, realizowana między innymi przez:
1) uzależnienie rozwoju nowych terenów budownictwa letniskowego od ich wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska;
2) uwzględnianie naturalnych właściwości terenu i ograniczanie negatywnego oddziaływania zagospodarowania rekreacyjnego i jego następstw na zasoby przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe;
3) tam, gdzie nie uniemożliwiają tego warunki naturalne, zapewnienie dostępności strefy brzegowej zbiorników wodnych wykorzystywanych turystycznie, poprzez traktowanie jej jako przestrzeni publicznej, wolnej od trwałego zainwestowania, niebędącej urządzeniami rekreacji;
4) unikanie zainwestowania przeciwległych brzegów jezior;
5) unikanie zainwestowania na osiach widokowych i innych eksponowanych punktach w krajobrazie;
6) ochronę atrakcyjnych form krajobrazowych przed zainwestowaniem,
7) zapewnienie wizualno-akustycznych stref buforowych między jednostkami zainwestowania rekreacyjnego;
8) udostępnianie turystyczne cennych struktur przyrodniczych (tam, gdzie to nie koliduje z celami ochrony przyrody) przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury o charakterze informacyjno-edukacyjnym.	W„A”
U
W„A”
W„A”
W„A”
W„A”
W„AB”
2.3.5.	Zasada ograniczania presji bazy noclegowej na środowisko poprzez dostosowywanie obiektów do oferty wydłużającej sezon turystyczny (optymalnie oferty całorocznej) oraz rozwój nowej bazy noclegowej, w pierwszej kolejności na terenach zainwestowanych.	R
2.3.6.	Zasada poszanowania funkcji ekosystemowych i przestrzegania reżimów formalnej ochrony obszarów leśnych lub akwenów wodnych przy ich przeznaczaniu i wykorzystaniu na cele rekreacyjne, w szczególności w obszarach funkcjonalnych miast.	W„A”
2.3.7.	Zasada kształtowania zintegrowanej i kompleksowej sieci szlaków turystycznych:
1) integrujących obszary przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe i wypoczynkowe województwa;	W„A”
W„AB”

2)	wyposażonych w infrastrukturę turystyczną (np. mariny, przystanie jachtowe, porty jachtowe, punkty odpoczynku) oraz zaplecze (np. bazę noclegową, miejsca parkingowe);	W„A”
3)	posiadających strukturę hierarchiczną i łączących się w sieć o zasięgu międzyregionalnym i międzynarodowym jeśli warunki naturalne na to pozwalają (szlaki rowerowe);	W„AB”
4)	zaspokajających potrzeby różnych grup użytkowników niezależnie od stopnia ich sprawności fizycznej;	W„A”
5)	ograniczających negatywne oddziaływanie niezorganizowanego i masowego ruchu turystycznego na zasoby i walory środowiska;	W„A”
6)	wpisujących się w ideę regionalnych i sieciowych produktów turystycznych;	W„AB”
7)	ukształtowanych z wykorzystaniem spójnego sposobu zagospodarowania na szlakach znajdujących się na obszarach dwóch lub więcej województw.	W„AB”
2.3.8.	Zasada kształtowania ponadregionalnych i regionalnych tras rowerowych, na które składają się:	U
1)	międzynarodowe:	
a)	nr 1 (<i>Euro Route nr 1</i>): woj. kujawsko-pomorskie – Rusinowo (gm. Sadlinki) - Kwidzyn - Kwidzyn (m.) - Ryjewo - Biała Góra (gm. Sztum) - Sztum (m.) - Stary Targ - Dzierzgoń - Bałart (gm. Dzierzgoń) - woj. warmińsko-mazurskie, na odcinku: <i>Rusinowo - Biała Góra</i> przebieg tożsamy z trasą nr 2,	
b)	nr 2 (<i>R-9 Wiślana Trasa Rowerowa Lewobrzeżna/Bursztynowa</i>): Świbno (m. Gdańsk) - Cedry Wielkie - Suchy Dąb - Tczew - Tczew (m.) - Subkowy - Pelplin - Gniew - Gniew (m.) - Wiosło Duże (gm. Gniew) - woj. kujawsko-pomorskie (przebieg zgodny z trasą <i>Euro Velo EV 9</i>),	
c)	nr 2 (<i>Wiślana Trasa Rowerowa Prawobrzeżna/Bursztynowa</i>): Mikoszewo (gm. Stegna) - Ostaszewo - Lichnowy - Miłoradz - Biała Góra (gm. Sztum) - dalej przebieg tożsamy z trasą nr 1 (przebieg zgodny z trasą <i>Euro Velo EV 9</i>),	
d)	nr 3 (<i>R-10 Hanzeatycka Trasa Rowerowa</i>): woj. zachodniopomorskie - Zaleskie (gm. Ustka) - Ustka (m.) - Smołdzino - Główny - Wicko - Łeba - Wicko - Choczewo - Krokowa - Władysławowo - Puck - Puck (m.) - Kosakowo - Gdynia - Sopot - Gdańsk - Stegna - Nowy Dwór Gdański (m.) - Kępki (gm. Nowy Dwór Gdański) - woj. warmińsko-mazurskie (przebieg zgodny z trasą <i>Euro Velo EV 13 Szlak Żelaznej Kurtyny</i>),	
e)	nr 4 (<i>Trasa Tysiąca Jezior</i>): woj. zachodniopomorskie - Krzeszewo (gm. Miastko) - Miastko (m.) - Tuchomie - Bytów - Bytów (m.) - Parchowo - Sulęcyno - Stężycza - Kościerzyna - Kościerzyna (m.) - Stara Kiszewa - Kaliska - Lubichowo - Skórcz - Skórcz (m.) - Morzeszczyn - Gniew - Gniew (m.) - Kwidzyn - Kwidzyn (m.) - Prabuty - Prabuty (m.) - Stankowo (gm. Prabuty) - woj. warmińsko-mazurskie;	
2)	międzyregionalne:	
a)	nr 12 (<i>Trasa Zamków Polski Północnej</i>): woj. kujawsko-pomorskie - Lalkowy (gm. Smętowo Graniczne) - Gniew - Gniew (m.) - Korzeniewo (gm. Kwidzyn) - Ryjewo - Biała Góra (gm. Sztum) - Sztumskie Pole (gm. Sztum) - Malbork - Malbork (m.) - Lichnowy - Tczew (m.) - Tczew - Starogard Gdański - Skarszewy - Skarszewy (m.) - Stara Kiszewa - Kościerzyna - Kościerzyna (m.) - Stężycza - Sulęcyno - Parchowo - Niezabyszewo (gm. Bytów) - Bytów (m.) - Lipnica - Konarzyny - Chojnice - Chojnice (m.) - Silno (gm. Chojnice) - woj. kujawsko-pomorskie oraz od Chojnice (m.) - Chojnice - Człuchów - Człuchów (m.) - Czarne - Czarne (m.) - woj. zachodniopomorskie, na odcinku: <i>Gniew - Korzeniewo</i> przebieg tożsamy z trasą nr 4, na odcinku <i>Korzeniewo - Biała Góra</i> przebieg tożsamy z trasą nr 2 <i>WTR Prawobrzeżna</i> , na odcinku <i>Lichnowy - Tczew</i> przebieg tożsamy z trasą nr 2 <i>WTR Prawobrzeżna</i> , na odcinku <i>Stara Kiszewa - Niezabyszewo</i> przebieg tożsamy z trasą nr 4,	

- b) nr 14 (*Przez Zielone Serce Pomorza*): Ustka (m.) - Ustka - Słupsk - Słupsk (m.) - Kobylnica - Dębica Kaszubska - Kołczygłowy - Borzytuchom - Bytów - Bytów (m.) - Studzienice - Dziemiany - Brusy - Czersk - Czersk (m.) - Mosna (gm. Czersk) - woj. kujawsko-pomorskie,
- c) nr 15 (*Trasa Pałaców i Zamków*): woj. zachodniopomorskie - Warcino (gm. Kępice) - Kępice - Trzebielino - Kołczygłowy - Borzytuchom - Bytów - Bytów (m.) - Parchowo - Czarna Dąbrówka - Cewice - Nowa Wieś Lęborska - Lębork (m.) - Łęczyce - Choczewo - Lubiatowo (gm. Choczewo) - Białogóra (gm. Krokowa) - Puck - Puck (m.) - Wejherowo - Wejherowo (m.) - Szemud - Przodkowo - Kartuzy - Kartuzy (m.) - Stężycza - Sulęczyno - Parchowo,
na odcinku: *Bytów - Węsiory* przebieg tożsamy z trasą nr 4, na odcinku *Choczewo - Białogóra* przebieg tożsamy z trasą nr 3,
- d) nr 16 (*Naszynnik Pótnocy*): woj. zachodniopomorskie - Łękinia (gm. Koczała) - Przechlewo - Rzeczenica - Człuchów - Człuchów m. - Konarzyny - Chojnice - Lipnica - Brusy - Karsin - Czersk - Czersk (m.) - Legbąd (gm. Czersk) - woj. kujawsko-pomorskie oraz odcinek drugi: woj. kujawsko-pomorskie - Stare Gronowo (gm. Debrzno) - Debrzno - Rozwory (m. Debrzno) - woj. wielkopolskie,
- e) nr 17 (*Szlak Menonitów*): Gdańsk (m.) - Pruszcz Gdański - Trutnowy (gm. Cedry Wielkie) - Drewnica Mikoszewo (gm. Stegna) - Nowy Dwór Gdański - Nowy Dwór Gdański (m.) - Ostaszewo - Lichnowy - Nowy Staw - Nowy Staw (m.) - Stogi Malborskie (gm. Malbork) - Malbork (m.) - Stare Pole - Szaleniec (gm. Stare Pole) - woj. warmińsko-mazurskie oraz odgałęzienie Malbork (m.) - Stary Targ,
na odcinku: Trutnowy - Mikoszewo przebieg tożsamy z trasą nr 2, na odcinku Mikoszewo - Nowy Dwór Gdański przebieg tożsamy z trasą nr 2, na odcinku Ostaszewo - Lichnowy przebieg tożsamy z trasą nr 2 oraz na odcinku Stogi Malborskie - Malbork przebieg tożsamy z trasą nr 12;
- 3) regionalne:
- a) nr 111: Przetoczyno (gm. Szemud) - Przodkowo - Kartuzy - Kartuzy (m.) - Somonino - Nowa Karczma - Liniewo - Stara Kiszewa,
- b) nr 112: Karwieńskie Błota (gm. Krokowa) - Władysławowo - Jastarnia - Hel,
- c) nr 113: Rumia (m.) - Reda (m.) - Wejherowo - Gniewino - Brzyno (gm. Krokowa),
- d) nr 114: Wejherowo (m.) - Wejherowo - Luzino - Łęczyce - Lębork (m.) - Nowa Wieś Lęborska - Wicko - Łeba (m.),
- e) nr 115: Przewóz (gm. Stężycza) - Kościerzyna - Kościerzyna (m.) - Stara Kiszewa - Czechowo (gm. Kaliska) - Lubichowo - Osiek - Recice (gm. Osiek) - woj. kujawsko-pomorskie,
na odcinku: *Kościerzyna - Czechowo* przebieg tożsamy z trasą nr 4,
- f) nr 116: Gdańsk (m.) - Kolbudy - Przywidz - Nowa Karczma - Kościerzyna - Kościerzyna (m.) - Lipusz - Dziemiany - Lubnia (gm. Brusy) - Brusy (m.),
- g) nr 117: Gdańsk (m.) - Pruszcz Gdański (m.) - Pruszcz Gdański - Pszczółki - Trąbki Wielkie - Skarszewy - Skarszewy (m.) - Starogard Gdański - Starogard Gdański (m.) - Pelplin - Pelplin (m.) - Gniew - Gniew (m.),
- h) nr 118: Malbork (m.) - Malbork - Miłoradz - Tczew (m.) - Tczew - Pszczółki - Suchy Dąb - Cedry Wielkie - Przegalina (m. Gdańsk),
- i) nr 119: Gardeja - Prabuty (m.) - Prabuty - Mikołajki Pomorskie - Sztum - Sztum (m.) - Malbork - Malbork (m.) - Nowy Staw - Nowy Dwór Gdański - Nowy Dwór Gdański (m.) - Stegna - Żuławki (gm. Stegna),
- j) nr 120: Jantar (gm. Stegna) - Sztutowo - Krynica Morska - Piaski (m. Krynica Morska),
- k) nr 121: Nowiec (gm. Dzierzgoń) - Dzierzgoń (m.) - Stary Dzierzgoń - Bądze (gm. Stary Dzierzgoń) - woj. warmińsko-mazurskie,
- l) nr 122: Trzcińsk (gm. Starogard Gdański) - Starogard Gdański (m.) - Zblewo - Kaliska - Czersk - Czersk (m.) - Zarzecze (gm. Czersk) - Chojnice - Chojnice (m.),

- na odcinku: *Czersk - Zarzecze* przebieg tożsamy z trasą nr 14,
- m) nr 123: Starogard Gdański (m.) - Starogard Gdański - Bobowo - Skórcz - Skórcz (m.) - Osiek - Brzeżno (gm. Osiek) - woj. kujawsko-pomorskie,
- n) nr 125: Kartuzy (m.) - Kartuzy - Chmielno - Sierakowice - Czarna Dąbrówka - Potęgowo - Damnica - Głównicy - Smołdzino,
na odcinku: *Czarna Dąbrówka - Rokity* przebieg tożsamy z trasą nr 15,
- o) nr 126: Miastko (m.) - Miastko - Kępice - Kępice (m.) - Kobylnica - Ściegnica (gm. Kobylnica) - woj. zachodniopomorskie,
- p) nr 127: woj. zachodniopomorskie - Świerzenko (gm. Kępice) - Miastko - Koczała - Przechlewo,
- q) nr 128: Czarne (m.) - Czarne - Rzeczenica - Sapolno Człuchowskie (gm. Przechlewo),
- r) nr 130 (*Na Kolejowym Szlaku*): Miastko (m.) - Miastko - Tuchomie - Bytów - Bytów (m.) - Pomysk (gm. Bytów) - Czarna Dąbrówka - Cewice - Nowa Wieś Lęborska - Lębork (m.) - Wicko - Łeba (m.),
na odcinku: *Bytów - Pomysk* przebieg tożsamy z trasą nr 4,
- s) nr 131: Wieprznica (gm. Kościerzyna) - Karsin - Chłopowo (gm. Brusy),
- t) nr 133: Gdańsk (m.) - Sopot - Gdynia - Chwaszczyno (gm. Żukowo) - Żukowo (m.) - Kobysewo (gm. Przdokowo); Gdańsk (m.) - (gm. Żukowo) - Żukowo (m.),
- u) nr 134: Barkowo (gm. Człuchów) - Debrzno - Debrzno (m.) - woj. wielkopolskie,
- v) nr 135: Wierzyso (gm. Kościerzyna) - Karsin - Czersk - Stara Kiszewa - Czarne (gm. Kaliska) - Osieczna - Osiek - Kopytkowo (gm. Smętowo Graniczne),
na odcinku: *Stara Kiszewa - Czarne* przebieg tożsamy z trasą nr 4,
- w) nr 137 (*Kaszubska Trasa Rowerowa*): Żukowo (m.) - Przdokowo - Chmielno (odnoga) - Kartuzy - Sierakowice - Ceromin (gm. Czarna Dąbrówka) - Pomysk (gm. Bytów) - Parchowo - Sulęczyno - Stężyca - Somonino - Żukowo - Żukowo (m.),
na odcinku: *Ceromin - Pomysk* przebieg tożsamy z trasą nr 15,
- x) nr 138 (*Pierścień Gryfitów*): Swołowo (gm. Słupsk) - Damnica - Dębica Kaszubska - Kobylnica - Swołowo (gm. Słupsk),
- y) nr 139: Luzino - Linia - Kamienica Młyn (gm. Sierakowice),
- z) nr 140 (*Kaszubska Marszruta*): Konarzynki (gm. Konarzyny) - Chojnice - Brusy (m.) oraz dwa odgańlenia Brusy (m.) - Czersk - Czersk (m.) oraz Brusy (m.) - Chojnice - Chojnice (m.),
- aa) nr 141: Nowa Karcza (gm. Szemud) - Żukowo - Gdańsk,
- bb) nr 142 (*Grzymiśława*): woj. kujawsko-pomorskie - Lalkowy (gm. Smętowo Graniczne) - Gniew - Gniew (m.) - Morzeszczyn - Pelplin - Pelplin (m.) - Subkowy - Tczew - Tczew (m.);
- cc) nr 143 (*Dookoła Jezior Wdzydzkich „Remusa”*) - Kościerzyna (m.) - Borsk (gm. Karsin) - Dziemiany - Lipusz;
na odcinku: *Kościerzyna-Borsk* tożsamy z trasą nr 135;
- dd) nr 144 (*Droga Księżca*) - Starkowo (gm. Ustka) - Swołowo (gm. Słupsk) - Zębowo (gm. Kobylnica) - Słupsk - gm. Słupsk - gm. Damnica,
- ee) nr 145 (*Trasa Wschód-Zachód*, wzdłuż obecnej DK nr 6) - Słupsk - Redzikowo (gm. Słupsk) - Domaradz (gm. Damnica) - Poganice (gm. Potęgowo) - Darzyno (gm. Potęgowo) - Chlewnica (gm. Potęgowo) - Pogorzelice (gm. Nowa Wieś Lęborska) - Bąkowo (gm. Nowa Wieś Lęborska) - Lębork.

Ustalenie stanowi lista gmin, przez których obszar przebiega dana trasa rowerowa. Miejscowości graniczne przebiegu trasy w gminie należy uzgadniać z sąsiednimi gminami. Ewentualne przebiegi w pasie drogowym należy uzgodnić z odpowiednim zarządcą drogi.

2.3.9. Zasada kształtowania ponadregionalnych i regionalnych szlaków wodnych:

- 1) śródlądowych kajakowych na systemach rzecznych:

<ul style="list-style-type: none"> a) Brdy: Brda, Wielki Kanał Brdy, Zbrzyca, Chocina, b) Liwa: Liwa, c) Łeby: Łeba²²⁷, d) Łupawy: Łupawa, Bukowina, e) Piaśnicy: Piaśnica i jezioro Żarnowieckie, f) prawobrzeżnych ramion delty Wisły: Nogat, Szarpawa, Wisła Królewiecka, Wielka Święta – Tuga, g) Martwej Wisły i Motławy, h) Raduni: Radunia, Zespół Jezior Raduńskich²²⁸, i) Redy: Reda²²⁹, j) Słupi: Słupia, Kamienica, Bytowa, k) Wdy: Wda, Wielki Kanał Wdy, Kałębica, Graniczna z Trzebiochą, l) Wieprzy: Wieprza i Pokrzywna, Studnica, m) Czernicy: Czernica i Biała, n) Wierzycy: Wierzycza, Wietcisa oraz Czarna Woda; <p>2) śródlądowych żeglarskich w oparciu o:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Międzynarodowe Drogi Wodne E-40 i E-70 oraz inne rzeki Żuław (Wisła Królewiecka, Wielka Święta – Tuga, Motława), b) jeziora: Bobięcińskie, Charzykowskie, Dziergoń, Dybrzk, Gołuń, Gowidlińskie, Jasień, Jelenie, Kałębica, Karsińskie, Krępsko, Kruszyńskie, Mausz, Radolne, Zespół Jezior Raduńskich, Somińskie, Szczytno, Wdzydze i Żarnowiec wraz z ich systemami rzecznyymi; <p>3) morskich żeglarskich w oparciu o Bałtyk oraz Zalew Wiślany.</p>	<div style="background-color: #cccccc; width: 100px; height: 100px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>W„AB”</p> <div style="background-color: #cccccc; width: 100px; height: 100px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>U</p> <div style="background-color: #cccccc; width: 100px; height: 100px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>W„AB”</p> <div style="background-color: #cccccc; width: 100px; height: 100px; margin-bottom: 5px;"></div> <p>U</p>
---	---

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 2.3.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Rozwijanie całorocznej infrastruktury turystyki prozdrowotnej i uzdrowiskowej, w oparciu m.in. o właściwości lecznicze zasobów środowiska (np. korzystny mikroklimat oraz zasoby wód mineralnych i termalnych), w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) w istniejących ośrodkach uzdrowiskowych: Sopot i Ustka; 2) na obszarach predysponowanych do pełnienia funkcji uzdrowiskowej (nowe uzdrowiska i obszary ochrony uzdrowiskowej): Jantar (gm. Stegna), Jastarnia, Jurata (m. Jastarnia), Jastrzębia Góra (gm. Władysławowo), Kąty Rybackie (gm. Sztutowo), Kościerzyna, Krynica Morska, Łeba, Mikoszewo (gm. Stegna). 	<p>samorządy gminne samorządy powiatowe podmioty gospodarcze</p>	<p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„AB”</p>
2.	<p>Wyznaczanie, budowa i modernizacja ponadregionalnych i regionalnych tras rowerowych, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) budowa międzynarodowej trasy rowerowej R-9 (Tabl. 8, pkt. 2) wraz z trasami dojazdowymi: 	<p>JST NGO</p>	<p>U</p> <p>U</p>

²²⁷ Zgodnie z ograniczeniami wynikającymi z położenia na obszarach chronionych.

²²⁸ Zgodnie z ograniczeniami wynikającymi z położenia na obszarach chronionych.

²²⁹ Zgodnie z ograniczeniami wynikającymi z położenia na obszarach chronionych.

	<p>a) nr 2 (<i>Wiślana Trasa Rowerowa Lewobrzeżna/Bursztynowa</i>): Świbno (m. Gdańsk) - Cedry Wielkie - Suchy Dąb - Tczew - Tczew (m.) - Subkowy - Pelplin - Gniew - Gniew (m.) - Wiosto Duże (gm. Gniew) - woj. kujawsko-pomorskie,</p> <p>b) nr 2 (<i>Wiślana Trasa Rowerowa Prawobrzeżna/Bursztynowa</i>): Mikoszewo (gm. Stegna) - Ostaszewo - Lichnowy - Miłoradz - Biała Góra (gm. Sztum) - dalej przebieg tożsamy z trasą nr 1;</p> <p>2) budowa międzynarodowej trasy rowerowej R-10 (Tabl. 8, pkt. 2) wraz z trasami dojazdowymi:</p> <p>a) nr 3 (<i>Hanzeatyczna Trasa Rowerowa</i>): woj. zachodniopomorskie - Zaleskie (gm. Ustka) - Ustka (m.) - Smołdzino - Główny - Wicko - Łeba - Wicko - Choczewo - Krokowa - Władysławowo - Puck - Puck (m.) - Kosakowo - Gdynia - Sopot - Gdańsk - Stegna - Nowy Dwór Gdański (m.) - Kępki (gm. Nowy Dwór Gdański) - woj. warmińsko-mazurskie (przebieg zgodny z trasą EV 13 <i>Szlak Żelaznej Kurtyny</i>).</p>		
3.	<p>Rozwijanie zagospodarowania turystycznego szlaków kajakowych przez budowę i modernizację pól biwakowych (m.in. urządzenie i wyposażenie w sanitariaty, suszarnie dla kajaków, przyłącza energetyczne i oświetlenie), stanic oraz punktów etapowych, miejsc wodowania i wyjmowania kajaków, miejsc przenoski przy przeszkodach oraz kompleksowe oznakowanie szlaków i dojazdów do przystani, przede wszystkim:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) na rzekach objętych przedsięwzięciem <i>Kajakiem przez Pomorze (Pomorskie Szlaki Kajakowe)</i>: Biała, Brda, Bukowina, Bytowa, Chocina, Czarna Wda, Czernica, Graniczna, Gwda, Kałębica, Kamienica, Liwa, Łeba, Łupawa, Nogat, Martwa Wiśła, Młosina, Mottawa, Jezioro Orle, Piaśnica, Pilica, Pokrzywna, Radunia, Reda, Ruda, Słupia, Studnica, Szarpawa, Trzebiocha, Wda, Wielki Kanał Brdy, Wielki Kanał Wdy, Wielka Święta – Tuga, Wierza, Wierzyca, Wiśła Królewiecka, Wietcisa i Zbrzyca (Tabl. 8, pkt. 1).</p>	JST NGO	U
4.	<p>Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci portów jachtowych, przystani żeglarskich i miejsc cumowania, mogących współtworzyć spójną ofertę turystyczną, dającą turystom wodnemu możliwość przybicia do kei lub dłuższego przystanku w interwale kilkugodzinnym, przy kluczowym założeniu bezpieczeństwa żegluga, w szczególności przez rozwijanie zagospodarowania turystycznego:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) Międzynarodowej Drogi Wodnej E-40 i E-70 oraz innych rzek Żuław (Wiśła Królewiecka, Wielka Święta – Tuga, Mottawa) wraz z likwidacją barier technicznych (np. zastępowanie mostów drogowych mostami zwodzonymi) oraz sieci marin bałtyckich, w tym (Tabl. 8, pkt. 3):</p> <p>a) budowa i rozbudowa portów żeglarskich: Błotnik (gm. Cedry Wielkie), Górki Zachodnie (m. Gdańsk), <i>Jacht Klub im. Conrada</i> (m. Gdańsk), <i>Akademicki Klub Morski</i> (m. Gdańsk), Krynica Morska, Puck, Jastarnia,</p> <p>b) budowa i rozbudowa przystani żeglarskich: <i>Wzgórze Zamkowe</i> (m. Gniew), Przegalina (m. Gdańsk), Sobieszewo Nadwiślańska (m. Gdańsk), <i>Kanał na Stępce</i> (m. Gdańsk), Świbno (m. Gdańsk), Nowy Dwór Gdański, Nowa Karczma (m. Krynica Morska), Mikoszewo (gm. Stegna), Mechelinki (gm. Mechelinki), Park Północny (m. Malbork), Wiślanka (gm. Pruszcz Gdański), <i>Centrum Żeglarstwa Ziemi Słupskiej</i> w Ustce, Mosty,</p> <p>c) budowa i rozbudowa miejsc cumowania: Korzeniewo (gm. Kwidzyn), Przebrno (m. Krynica Morska),</p>	JST NGO podmioty gospodarcze	U U W„A” W„A” W„A”

	<p>d) przebudowa mostów na zwodzone: Gdańsk Sobieszewo (w ciągu DW nr 501), Kanał Na Stępce - Most Kamieniarski (m. Gdańsk), Nowy Dwór Gdański, Tujsk (gm. Stegna), Rybina (gm. Stegna), Żelichowo (gm. Nowy Dwór Gdański);</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>2) międzynarodowego szlaku żeglarskiego przebiegającego wzdłuż południowych wybrzeży Morza Północnego i całego Bałtyku poprzez budowę i modernizację infrastruktury żeglarskiej, w szczególności w:</p> <p>a) Helu, Krynicy Morskiej, Łebie, Pucku i przystaniach Gdańska, Gdyni i Sopotu - z uwagi na aktualne zagospodarowania portów, duży potencjał turystyczny po stronie lądu, wysoką pozycję rynkową lokalizacji oraz możliwości organizacji regat żeglarskich w wiodących w tym zakresie portach i przystaniach jachtowych,</p> <p>b) Rowach, Władysławowie, Jastarni, Juracie, Kuźnicy (m. Jastarnia), Rewie (gm. Kosakowo), Ośtoninie (gm. Puck), Rzucewie (gm. Puck), w których wskazany jest rozwój infrastruktury zapewniającej bezpieczny postój dla jednostek pływających, a także niezbędne zaplecze socjalno-sanitarne dla ich załóg,</p> <p>c) na odcinku Łeba - Władysławowo (odległość 33 Mm) należy rozważyć lokalizacje marin uzupełniających, z uwagi na niebezpieczeństwo braku możliwości osiągnięcia portu przez jednostkę pływającą przy niekorzystnych warunkach pogodowych;</p> <p>3) innych potencjalnych szlaków żeglarskich opartych o systemy rzeczno-jeziorne regionu (Bobięcińskie, Charzykowskie, Dziergoń, Dybrzk, Gołuń, Gowidlińskie, Jasień, Jelenie, Kałebie, Karsińskie, Krępsko, Kruszyńskie, Mausz, Radolne, Somińskie, Szczytno, Wdzydze, Zespół Jezior Raduńskich - <i>Kółko Raduńskie</i> i Żarnowiec) wraz z likwidacją barier technicznych (np. przebudowa mostów na zwodzone) na odcinkach szlaków wodnych łączących duże akweny.</p>	<p>W„A”</p> <p>U</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p>	
<p>5.</p>	<p>Wykorzystanie turystyczne zasobów i walorów kulturowych regionu przez rozwój infrastruktury turystycznej w miejscowościach położonych na szlakach kulturowych:</p> <p>1) <i>Szlak dworów i pałaców</i>: Sasino, Ciekocinko (gm. Choczewo), Prusewo, Krokowa, Kłanino (gm. Krokowa), Rzucewo, Żelistrzewo, Sławutówko, Rekowo Górne (gm. Puck), Rumia, Wejherowo, Gościcino (gm. Wejherowo), Godętowo (gm. Łęczycze), Salino (gm. Gniewino), Zwartowo, Gościęcino, Starbienino (gm. Choczewo), Lisewo, Bychowo (gm. Gniewino), Starbienino (gm. Choczewo), jednocześnie rekomenduje się jego rozwinięcie w kierunku zachodniej części województwa;</p> <p>2) <i>Europejska Droga Św. Jakuba - Szlak jakubowy</i>: Tuja (m. i gm. Nowy Dwór Gdański), Niedźwiedzica (gm. Stegna), Gdańsk Sobieszewo, Gdańsk Oliwa, Żukowo, Sianowo (gm. Kartuzy), Lębork, Łebień (gm. Nowa Wieś Lęborska), Łeba, Izbica (gm. Głównyce), Smołdzino, Ustka, Słupsk;</p> <p>3) <i>Szlak historii Żuław</i> obejmujący dwa szlaki Menonitów i Domów podcieniowych, ukazujący wyjątkowe walory krajobrazowe Żuław; obejmuje szereg miejscowości: Kiezmak, Leszkowy, Miłocin, Trutnowy, Woławy, Żuławki (gm. Cedry Wielkie); Boręty, Lichnowy (gm. Lichnowy); Nowy Staw (gm. Nowy Staw); Cyganek, Lubieszewo, Marynowy, Nowy Dwór Gdański, Orłowo (gm. Nowy Dwór Gdański); Jeziernik, Ostaszewo, Palczewo (gm. Ostaszewo); Stogi (gm. Malbork); Bystrze (gm. Miłoradz); Klecie, Szaleniec, Złotowo (gm. Stare Pole); Drewnica, Jantar, Mikoszewo, Przemysław, Rybina, Stegna (gm. Stegna); Krzywe Koło, Steblewo, Wróblewo (gm. Suchy Dąb);</p>	<p>JST NGO podmioty gospodarcze</p>	<p>W„AB”</p>

	<p>4) <i>Pomorski Szlak Cysterski</i>: Gdańsk Oliwa, Mechowo (gm. Puck), Morzeszczyn, Pelplin, Pogódki (gm. Skarszewy), Puck, Rajkowy (gm. Pelplin), Słupsk, Starzyno (gm. Puck), Żarnowiec (gm. Krokowa);</p> <p>5) <i>Szlak zamków gotyckich</i>: Bytów, Człuchów, Dzierzgoń, Gniew, Malbork, Lębork, Kwidzyn, Sztum, Zamek Kiszewski (gm. Stara Kiszewa);</p> <p>6) <i>Szlak zabytków hydrotechniki</i>: Mylof (gm. Czersk); Łebień (gm. Damnica); Konradowo, Krzynia, Skarszów Dolny, Strzegomino (gm. Dębica Kaszubska), Gdańsk; Drzeżewo, Żelkowo (gm. Głównicy); Czymanowo (gm. Gniewino); Biesowice, Kępice, Kępka (gm. Kępice); Bielkowo, Łapino (gm. Kolbudy); Gałąźnia Mała (gm. Kołczygłowy), Korzeniewo (gm. Kwidzyn); Lipusz; Malbork; Soszyca (gm. Parchowo); Łupawa, Poganice (gm. Potęgowo); Międzyłęż, Stocki Młyn (gm. Pelplin), Prabuty; Pruszcz Gdański; Juskowo, Prędzieszyn, Straszyn (gm. Pruszcz Gdański); Czarnocin (gm. Skarszewy); Słupsk; Smołdzino; Rybaki (gm. Somonino); Kolincz, Owidz (gm. Starogard Gdański), Drewnica, Mikoszewo, Rybina (gm. Stegna); Polder Przebrno (gm. Krynica Morska); Sulęcyno; Biała Góra (gm. Sztum); Sztutowo; Tczew; Rutki (gm. Żukowo);</p> <p>7) <i>Szlak latarni morskich</i>: Czołpino (gm. Smołdzino), Gdańsk Nowy Port, Hel, Jastarnia, Krynica Morska, Stilo (gm. Choczewo), Sopot, Rozewie (gm. Władysławowo), Ustka;</p> <p>8) <i>Szlak drewnianych obiektów sakralnych Kaszub</i>: Borzytuchom; Kołczygłowy, Łubno (gm. Kołczygłowy); Miłocice, Trzcino, Wałdowo (gm. Miastko); Jasień, Mikorowo (gm. Czarna Dąbrówka), Ugoszcz (gm. Bytów); Borzyszkowy, Brzeźno Szlacheckie (gm. Lipnica); Ciechocin (gm. Chojnice); Leśno (gm. Brusy); Bińcze, Krzemieniewo, Nadziejewo, Raciniewo, Sierpowo (gm. Czarne); Brzezie, Gwieździn, Olszanowo, Pieniężnica (gm. Rzeczenica); Cierznie, Słupia, Strieczona, Uniechów (gm. Debrzno); Dębica, Krępsk, Mosiny, Polnica (gm. Człuchów); Przechlewo, Starżno (gm. Koczała);</p> <p>9) <i>Szlak bursztynowy</i>: Bąkowo (gm. Kolbudy), Chłapowo (gm. Władysławowo), Gdańsk (w tym Wyspa Sobieszewska), Malbork, Możdżanowo (gm. Ustka), Jantar, Niedźwiedziówka (gm. Stegna), Sopot, Pruszcz Gdański, Stegna;</p> <p>10) <i>Szlak Żuławskiej Kolei Dojazdowej</i>: Mikoszewo, Jantar, Stegna (gm. Stegna), Sztutowo (gm. Sztutowo), Rybina, Żelichowo, Nowy Dwór Gdański, Tuja (gm. Nowy Dwór Gdański);</p> <p>11) <i>Szlak kaszubskiej granicy</i>: powiaty wejherowski, kartuski, bytowski, chojnicki, człuchowski;</p> <p>12) <i>Szlak wodny im. Stefana Batorego</i>: Nogat i Wisła – w kierunku Bydgoszczy.</p>		
6.	Modernizacja i rozwój oferty instytucji kultury oraz rozwój infrastruktury dla plenerowych imprez kulturalnych, w tym amfiteatrów i estrad sezonowych, targowisk eksponujących regionalne produkty.	JST NGO podmioty gospodarcze	R

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 2.4.

K.2.4. KSZTAŁTOWANIE RACJONALNEJ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ SIECI TRANSPORTOWEJ

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 2.4. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Poprawie zewnętrznej dostępności transportowej województwa

Wzmacnianiu wewnątrzregionalnych powiązań transportowych województwa poprawiających jego spójność przestrzenną

Kształtowaniu warunków rozwoju sprawnego i efektywnego transportu zbiorowego

Usprawnieniu powiązań węzłów multimodalnych z infrastrukturą dostępności zewnętrznej warunkującej rozwój węzła transportowo-logistycznego w województwie

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 2.4.:

2.4.1. Zasada kształtowania struktury ponadregionalnej i regionalnej sieci transportowej województwa w oparciu o następujące korytarze transportowe:

- 1) europejski Bałtyk – Adriatyk (BAC);
- 2) ponadregionalne:
 - a) nadwiślańsko-zatokowy (z korytarzem europejskim Bałtyk - Adriatyk),
 - b) północny (Via/Rail Hanseatica),
 - c) południowy (Tczew – Starogard Gdański – Chojnice),
 - d) środkowopomorski (przebiegający przez wschodnią część woj. zachodniopomorskiego);
- 3) regionalne:
 - a) kaszubski (Lębork – Kościerzyna – Chojnice),
 - b) środkowo-pojezierny (Trójmiasto – Kościerzyna – Bytów).

U

2.4.2. Zasada koncentrowania rozwoju sieci transportowej w europejskich, ponadregionalnych i regionalnych korytarzach transportowych i wspieranie podejmowanych w tych korytarzach działań dla poprawy dostępu do infrastruktury korytarzowej i tworzenia warunków do rozwoju multimodalności w przewozach osób i towarów.

W„AB”

2.4.3. Zasada hierarchizacji węzłów i połączeń w sieci transportowej według jej ważności dla dostępności zewnętrznej i wewnętrznej województwa²³⁰:

W„B”

- 1) połączenia szczególnie ważne dla dostępności zewnętrznej województwa obejmują:
 - a) drogi²³¹: nr A1 (Rusocin – Toruń – Łódź – Gliwice – gr. państwa), nr S6 (gr. państwa – Kołbaskowo - Koszalin – Słupsk – Chwaszczyno – Gdynia - Gdańsk – Rusocin), nr S7 (Gdynia – Gdańsk - Elbląg – Warszawa – Kraków – gr. państwa), nr 22 (gr. państwa – Gorzów Wielkopolski – Człuchów – Chojnice – Starogard Gdański – Malbork – Elbląg – gr. państwa), nr 89 (droga nr S7 – Port Gdańsk), nr 91 (odcinek: droga nr S7 węzeł Gdańsk Lipce – Tczew – Gniew – Łódź – Częstochowa), połączenie od drogi nr S7 do Portu Gdynia poprzez Drogę Czerwoną, odcinki dróg nr 20 (Szczecinek – gr. woj. Miastko) i nr 25 (Bobolice – gr. woj. – Człuchów) stanowiące bezpośrednie połączenia do drogi nr S11 (Koszalin – Szczecinek – Poznań),
 - b) linie kolejowe: nr 9 (Warszawa Wschodnia – Gdańsk Główny), nr 131 (Chorzów Batory - Tczew), nr 201 (Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port), nr 202 (Gdańsk Główny – Stargard), nr 203 (Tczew - Kostrzyn), nr 204 (Malbork - Braniewo), nr 226 Gdańsk

²³⁰ Infrastrukturę transportową należącą do sieci TEN-T wskazano w *Uwarunkowaniach*.

²³¹ według numeracji obowiązującej do dnia 30 września 2016 r.

Port Północny – Pruszcz Gdański),

- c) drogi wodne: E-40 (z Gdańska poprzez Wisłę - Bug - Dniestr do Chersoń) i E-70 (z Rotterdamu poprzez służę Hohensaaten - Odrę - Wartę - Noteć - Brdę - Wisłę - Nogat lub Szkarpawę - Zalew Wiślany do Kłajpedy);
- 2) węzły szczególnie ważne dla dostępności zewnętrznej województwa obejmują:
- a) porty morskie: Port Morski Gdańsk, Port Morski Gdynia,
 - b) porty lotnicze: Port Lotniczy Gdańsk im. L. Wałęsy, Port Lotniczy Gdynia-Kosakowo,
 - c) terminale intermodalne i centra logistyczne na zapleczu portów morskich w Gdańsku i Gdyni oraz w Zajączkowie Tczewskim;
- 3) infrastrukturę drogową szczególnie ważną dla dostępności wewnętrznej²³² województwa tworzą drogi²³³:
- a) nr 7 (droga nr S7 węzeł „Żukowo” – droga nr S6 węzeł „Gdańsk Karczemki”),
 - b) nr 20 (Miastko – Bytów – Kościerzyna – droga nr S7 (OMT) węzeł „Żukowo”),
 - c) nr 21 (odcinek: Ustka - Słupsk - Miastko),
 - c) nr 25 (odcinek: Biały Bór - Człuchów - Zamarte),
 - d) nr 55 (odcinek: Nowy Dwór Gdański - Malbork - Sztum - Kwidzyn - Gardeja),
 - e) nr 90 (Jeleń - Baldram),
 - f) nr 201 (odcinek: Czarne – droga nr 20),
 - g) nr 202 (Czarne - Rzeczenica) wraz z drogą nr 2512G (Rzeczenica - Przechlewo - Konarzynki),
 - h) nr 203 (odcinek: Ustka – Postomino),
 - i) nr 209 (odcinek: Suchorze - Bytów),
 - j) nr 211 (Nowa Dąbrowa - Czarna Dąbrówka - Sierakowice - Kartuzy - Żukowo) wraz z istniejącym odcinkiem drogi nr 6 (Słupsk - Nowa Dąbrowa),
 - k) nr 212 (droga nr 214 Osowo Lęborskie - Bytów - Chojnice – droga nr 25 Kamionka),
 - l) nr 213 (odcinek: Główczyce - Wicko - Celbowo),
 - m) nr 214 (Łeba - Lębork - Kościerzyna - Skórcz - Warlubie),
 - n) nr 215 (odcinek: Władysławowo - Jastrzębia Góra),
 - o) nr 216 (Reda - Władysławowo - Hel),
 - p) nr 218 (odcinki: Krokowa – Wejherowo – droga nr 224, Chwaszczyno – droga nr 468 Gdańsk),
 - q) nr 221 (droga nr 501 Gdańsk – Kowale - Przywidz - Kościerzyna),
 - r) nr 222 (droga nr S6 (OZT) - Straszyn - Starogard Gdański - Skórcz),
 - s) nr 224 (droga nr 218 - Kartuzy - Skarszewy - Tczew),
 - t) nr 226 (odcinek: droga nr 222 – droga nr S6 węzeł „Pruszcz Gdański” i odcinek: droga nr 91 Pruszcz Gdański – droga nr S7 węzeł „Gdańsk Wschód” - droga nr 501 Przejazdowo),
 - u) nr 229 (odcinek: droga nr 222 Jabłowo - droga nr A1 - Pelplin – droga nr 91 Rudno),
 - v) nr 231 (Skórcz - autostrada A1 - Kolonia Ostrowicka),

²³² Dotyczy powiązań wewnątrz regionalnych i bliskich powiązań transgranicznych.

²³³ W celu jednoznacznego wskazania odcinków dróg ekspresowych, użyto następujących skrótów przy numerach tych dróg: OMT – Obwodnica Metropolii Trójmiejskiej, OPG – Obwodnica Południowa Gdańska, OZT – Obwodnica Zachodnia Trójmiasta.

- w) nr 235 (Korne - Chojnice),
 - x) nr 236 (Konarzyny - Brusy) wraz z drogami nr 2610G (Brusy - Czersk) i nr 2680 (Brusy),
 - y) nr 237 (odcinek: Czersk - Tuchola),
 - z) nr 240 (odcinek Chojnice - Tuchola),
 - aa) nr 468 (droga nr S7 (OZT) Gdynia - Sopot - droga nr 91 Gdańsk) wraz z drogami nr 6 (odcinek: droga nr S6 węzeł „Strzebielino” - Wejherowo - droga nr S7 (OZT) węzeł „Gdynia Chylonia”) i nr 91 (odcinek: droga nr 468 Gdańsk - droga nr S7 (OPG) węzeł „Gdańsk Lipce”),
 - bb) nr 472 (droga nr 468 Gdańsk - Gdańsk Port Lotniczy) wraz jej przedłużeniem do drogi nr S6 (OMT) węzeł „Miszewo” i dalej do drogi nr 224 w Przodkowie,
 - cc) nr 474 (droga nr S6/S7 (OZT) węzeł „Gdynia Wielki Kack” - droga nr 468 Gdynia),
 - dd) nr 501 (odcinki: drogi nr S6 (OZT) węzeł „Gdańsk Karczemki” - Przejazdowo i Stegna - Krynica Morska),
 - ee) nr 502 (Stegna - Nowy Dwór Gdański),
 - ff) nr 515 (Malbork - Dzierzgoń - Susz),
 - gg) nr 517 (odcinek Sztum - Górki),
 - hh) nr 519 (odcinek Stary Dzierzgoń - Zalewo),
 - ii) nr 521 (Kwidzyn - Prabuty - Susz),
 - d) nr 522 (Górki - Prabuty - Trumieje - droga nr 16),
 - jj) nr 527 (odcinek: Dzierzgoń - Kwietniewo),
 - kk) nr 1139G (odcinek: droga nr 213 Główny - Wielka Wieś - droga S6 węzeł „Bobrowniki”),
 - ll) nr 1140 (odcinek: Damno węzeł „Bobrowniki” - Łebień - Stara Dąbrowa),
 - mm) droga łącząca intermodalny terminal kontenerowy w Zajęczkowie z drogą nr A1 węzeł „Tczew”;
- 4) połączenia kolejowe szczególnie ważne dla dostępności wewnętrznej województwa obejmują linie:
- a) nr 9 (odcinek: Prabuty - Malbork - Tczew - Gdańsk Główny),
 - b) nr 131 (odcinek: Smętowo - Tczew),
 - c) nr 201 (odcinek: Łąg - Kościerzyna - Gdynia Port),
 - d) nr 202 (Gdańsk Główny - Gdynia Główna - Słupsk),
 - e) nr 203 (odcinek: Tczew - Starogard Gdański - Chojnice - Człuchów),
 - f) nr 204 (odcinek: Malbork - Stare Pole),
 - g) nr 207 (odcinek: Gardeja - Malbork),
 - h) nr 210 (odcinek: Chojnice - Człuchów - Czarne),
 - i) nr 211 (Chojnice - Kościerzyna),
 - j) nr 212 (Lipusz - Bytów - Korzybie),
 - k) nr 213 (Reda - Hel),
 - l) nr 214 (Somonino - Kartuzy),
 - m) nr 226 (Pruszcz Gdański - Gdańsk Port Północny),
 - n) nr 227 (Gdańsk Główny - Gdańsk Zaspas Towarowa),

- o) nr 228 (Gdyni Port – Gdynia Port Oksywie) wraz z połączeniem do Portu Lotniczego Gdynia-Kosakowo,
- p) nr 229 (Pruszcz Gdański - Glinicz - Kartuzy - Lębork - Łeba),
- q) nr 230 (Wejherowo – Choczewo),
- r) nr 248 (Gdańsk-Wrzeszcz – Gdańsk-Osowa) wraz z łącznicą nr 253 (Gdańsk Rębiechowo - Rębiechowo),
- s) nr 249 Gdańsk Główny – Gdańsk Nowy Port,
- t) nr 250 (Gdańsk Śródmieście – Rumia Janowo z planowanym przedłużeniem linii do Wejherowa i Tczewa),
- u) nr 405 (odcinek: Miastko - Słupsk - Ustka),
- v) nr 746 (Gdynia Główna Osobowa - Gdynia Port).

2.4.4. Zasada hierarchizacji sieci dróg ponadregionalnych i regionalnych:

- 1) według klas określających minimalne wymagania techniczne i przestrzenne usytuowania drogi:
 - a) autostrady (A) – droga nr A1,
 - b) drogi ekspresowe (S) – drogi nr S6 i S7,
 - c) drogi główne ruchu przyspieszonego (GP) – nr 6 (odcinek: droga nr S6 – droga nr 91 Łęgowo), nr 20 (obwodnica Żukowa), nr 22 (gr. woj. - Chojnice - Tczew - Malbork - gr. woj.), droga nr 89 (odcinek Trasy Sucharskiego: droga nr S7 węzeł „Gdańsk Port” – węzeł „Ku Ujściu”) wraz z tunelem pod Martwą Wisłą, nr 91 (odcinek: Łęgowo - gr. województwa), połączenie drogowe od drogi nr S7 (OZT) węzeł „Gdynia Chylonia” poprzez Drogę Czerwoną do Portu Gdynia, nowe obwodnice w ciągu dróg krajowych klasy G,
 - d) drogi główne (G)²³⁴ - nr 6 (odcinek: droga nr S6 węzeł „Redzikowo” i odcinek: droga nr S6 węzeł „Strzebielino” - Wejherowo - droga nr S7 (OZT) węzeł „Gdynia Chylonia”), nr 7 (odcinek: droga nr S7 (OMT) węzeł „Żukowo” – droga nr S6 (OZT) węzeł „Gdańsk Karczemki”), nr 20 (odcinek: gr. woj. - Miastko – Żukowo (obwodnica Żukowa), nr 21, nr 25, nr 55, nr 90, nr 91 (odcinek: Gdańsk ul. Wyzwolenia – droga nr 6 Łęgowo), nr 188 (odcinek: Człuchów - gr. woj.), nr 211, nr 212 (ul. Prosta w Bytowie), nr 214, nr 216 (odcinek: Reda - Władysławowo), nr 218 (odcinek: droga nr 468 Gdańsk – droga nr S6 węzeł „Gdańsk Osowa” - droga nr S6/S7 węzeł „Chwaszczyno”), nr 221 (droga nr 501 Gdańsk – droga nr S6 węzeł „Kowale” – droga nr S7 węzeł „Lublewo”), nr 222 (odcinek: droga nr S6 (OZT) węzeł „Gdańsk Południe” – Trąbki Wielkie - Jabłowo), nr 224 (odcinki: Godziszewo - droga nr A1 węzeł „Tczew” - droga nr 91 Tczew), nr 226 (odcinek: Jagatowo - droga nr A1 węzeł „Pruszcz Gdański” i odcinek: droga nr 91 Pruszcz Gdański – droga nr 501 Przejazdowo), nr 229 (odcinek: droga nr 222 Jabłowo – droga nr A1 węzeł „Pelplin” - droga nr 91 Rudno), nr 231, nr 235, nr 240, nr 468, nr 472 wraz z jej przedłużeniem do drogi nr S7 (OMT) i drogi nr 224 w Przodkowie, nr 474, nr 501 (odcinek: droga nr S6 (OZT) – droga nr 468 Gdańsk), nr 502, nr 515, nr 521, nr 527, Trasa Kwiatkowskiego w Gdyni, Obwodnica Północna Aglomeracji Trójmiasta (OPAT) (odcinek od węzła „Droga Czerwona” w Gdyni - Reda), nowe odcinki dróg wojewódzkich,
 - e) drogi zbiorcze (Z) - pozostałe odcinki dróg wojewódzkich w granicach województwa;
- 2) z zachowaniem następujących zasad szczegółowych:

U

²³⁴ na odcinkach dróg zlokalizowanych w miejscowościach, dla których planowana jest budowa obwodnic, dopuszcza się minimalne wymagania jak dla dróg klasy Z.

- a) dla dróg klasy G i Z na wniosek zarządcy drogi można przyjąć wyższą klasę²³⁵,
- b) w przypadku zmiany przebiegu drogi (np. po wybudowaniu obwodnicy) ważność połączenia należy przenieść na odcinek o nowym przebiegu, a na odcinku o dotychczasowym przebiegu dokonać korekty klasy drogi w dostosowaniu do jej rzeczywistego charakteru i standardu technicznego (np. zmiana klasy G na Z),
- c) dla dróg wojewódzkich położonych na granicy dwóch województw obowiązuje klasa drogi ustalona w województwie, na terenie którego znajduje się dłuższy odcinek tej drogi.

2.4.5. Zasada technicznej i funkcjonalnej hierarchizacji sieci kolejowej:

W„B”

- 1) według maksymalnej prędkości pociągów v_{\max} [km/h]:
 - a) $120 < v_{\max} \leq 200$ - linie kolejowe nr: 9, 131, 202, 204, 248,
 - b) $90 < v_{\max} \leq 120$ - linie kolejowe nr: 201, 203, 207, 210, 213, 214, 250, 405,
 - c) $v_{\max} \leq 90$ - pozostałe linie kolejowe;
- 2) według rodzaju przewozów pasażerskich:
 - a) metropolitalne - linie kolejowe nr: 213, 214, 227, 228, 248, 249, 250, 253, 746,
 - b) regionalne - linie kolejowe nr 201, 204, 207, 210, 211, 212, 229, 405,
 - c) dalekobieżne - linie kolejowe nr 9, 131, 202, 203.

2.4.6. Zasada kształtowania sieci drogowej z zachowaniem wymagań w zakresie:

W„AB”

- 1) hierarchizacji sieci drogowej wynikającej z dopasowania do siebie kategorii i klas łączących się dróg;
- 2) regulacji dostępu do drogi, w tym normatywnych odległości węzłów drogowych przy lokalizacji dodatkowych węzłów w ciągach dróg klasy A, S, GP i G;
- 3) użytkowania drogi zgodnie z jej przeznaczeniem, głównie poprzez oddzielanie od siebie ruchu lokalnego i tranzytowego;
- 4) ochrony przed negatywnym oddziaływaniem na środowisko i kompensacji przyrodniczej;
- 5) minimalizacji kosztów dostępu i emisji zanieczyszczeń w przypadku obsługi terenów rozwoju osadnictwa;
- 6) oddziaływania planowanej drogi na bezpieczeństwo ruchu drogowego²³⁶.

2.4.7. Zasada hierarchizacji węzłowej infrastruktury służącej integracji transportu pasażerskiego w rejonie stacji i przystanków kolejowych, dworców autobusowych i portów lotniczych wyróżniając:

U

- 1) węzły integracyjne krajowe (K): Gdańsk Główny, Gdynia Główna, Port Lotniczy Gdańsk im. L. Władysława Piłsudskiego, Port Lotniczy Gdynia-Kosakowo, Słupsk i Tczew; obsługują znaczny obszar województwa i przyległe obszary województw sąsiednich w powiązaniach krajowych i międzynarodowych oraz integrują transport regionalny autobusowy, transport regionalny kolejowy, transport ponadregionalny kolejowy, transport miejski, transport pasażerski międzynarodowy;
- 2) węzły integracyjne regionalne (R): Chojnice, Gdańsk-Wrzeszcz, Kościerzyna, Lębork, Malbork, Wejherowo, Starogard Gdański; obsługują kilka powiatów i integrują transport kolejowy, autobusowy regionalny i miejski oraz transport indywidualny;
- 3) węzły integracyjne metropolitalne (M): Gdańsk-Oliwa, Gdańsk-Osowa, Gdańsk-Rębiechowo, Gdańsk-Śródmieście, Gdynia-Chylonia, Gdynia Karwiny, Gdynia-Wzgórze Św. Maksymiliana, Kartuzy, Luzino, Nowy Dwór Gdański, Pruszcz Gdański, Reda, Rumia

²³⁵ W celu uzyskania zgodności z zapisami Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 17 lutego 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 329).

²³⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/96/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie zarządzania bezpieczeństwem infrastruktury drogowej (Dz.U.UE L z dnia 29 listopada 2008 r.).

- i Sopot; obsługują co najmniej dwie linie dowożące pasażerów z innych gmin w ilości co najmniej 2.000 pasażerów w dobie lub jedną linię dowożącą pasażerów z innych gmin w ilości co najmniej 1.000 pasażerów dojeżdżających transportem indywidualnym z innych gmin;
- 4) węzły integracyjne lokalne (L): Bytów, Czersk, Człuchów, Gdańsk-Brętowo, Gdańsk-Czerwony Most, Gdańsk-Jasień, Gdańsk-Kielnieńska, Gdańsk-Orunia, Gdańsk-Politechnika, Gdańsk-Przymorze-Uniwersytet, Gdańsk-Strzyża, Gdańsk-Zaspa, Gdańsk-Żabianka-AWFIS, Gdynia-Cisowa, Gdynia-Grabówek, Gdynia-Orłowo, Gdynia-Redłowo, Gdynia-Stocznia, Gdynia-Obłuże, Kosakowo, Kwidzyn, Łeba, Miastko, Pelplin, Prabuty, Pszczółki, Puck, Rumia Janowo, Sierakowice, Somonino, Sopot-Kamienny Potok, Sopot-Wyścigi, Ustka, Wejherowo-Śmiechowo, Władystawowo i Żukowo Wschodnie: obejmują przyległe gminy i umożliwiają integrację transportu kolejowego z transportem autobusowym i transportem indywidualnym lub regionalnego transportu autobusowego z transportem indywidualnym;
 - 5) przystanki zintegrowane (PZ): przystanki zlokalizowane na obszarze metropolitalnym wskazano w kierunkach polityki przestrzennego zagospodarowania obszaru metropolitalnego, przy czym wykaz węzłów może zostać poszerzony o węzły i przystanki zintegrowane na liniach kolejowych wskazanych w Działaniach i przedsięwzięciach polityki przestrzennej służących realizacji Kierunku 2.4, Działanie 5.
- 2.4.8.** Zasada kształtowania infrastruktury transportowej wspierającej rozwój transportu niezmotoryzowanego i integracji transportu w ośrodkach lokalnych i subregionalnych oraz węzłach integracyjnych poprzez budowę: **W„AB”**
- 1) dojazdowych tras rowerowych (2-5 km) w obrębie obszarów funkcjonalnych tych ośrodków i węzłów;
 - 2) parkingów w systemie P+R i B+R przy węzłach integracyjnych, przy czym lokalizacja parkingów P+R powinna znajdować się poza strefami o ograniczonej dostępności dla pojazdów samochodowych;
 - 3) infrastruktury drogowej, w tym przystankowej, dla obsługi linii lokalnego transportu autobusowego.
- 2.4.9.** Zasada kształtowania struktury regionalnego zespołu lotnisk i lądowisk w oparciu o: **W„AB”**
- 1) metropolitalny węzeł lotniczy, obejmujący:
 - a) port lotniczy w sieci TEN-T: Port Lotniczy im. L. Wałęsy w Gdańsku,
 - a) pozostałe porty lotnicze: Port Lotniczy Gdynia-Kosakowo;
 - 2) lotniska i obiekty lotniskowe: Borsk, Jastarnia, Korne, Pruszcz Gdański, Słupsk-Krępa;
 - 3) pozostałe lądowiska.
- 2.4.10.** Zasada kształtowania regionalnej struktury sieci portów morskich i rzecznych w oparciu o: **W„AB”**
- 1) porty morskie o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej w Gdańsku i Gdyni;
 - 2) regionalne porty morskie ważne dla gospodarki morskiej w Helu, Łebie, Ustce i Władystawowie;
 - 3) lokalne porty morskie o funkcjach rybackich i turystycznych: Jastarnia, Kąty Rybackie, Krynica Morska, Puck i Rowy;
 - 4) porty rzeczne w Tczewie (Wisła, km 909), Malborku (Nogat, km 22,8) i Gdańsku (Martwa Wisła).
- 2.4.11.** Zasada minimalizacji konfliktów ograniczających funkcjonowanie i rozwój transportu poprzez: **W„A”**
- 1) zapewnienie właściwych parametrów obiektów mostowych (drogowych i kolejowych) zlokalizowanych w ciągu dróg wodnych umożliwiających właściwe funkcjonowanie i rozwój żeglugi śródlądowej; **W„AB”**

- 2) wprowadzanie maksymalnie możliwych ograniczeń zabudowy mieszkaniowej w strefach przylotniskowych i strefach podejść do pasów startowych w celu zmniejszenia uciążliwości wywołanej hałasem, a w konsekwencji ryzyka wprowadzenia ograniczeń ruchu lotniczego; **W„A”**
- 3) wprowadzanie ograniczeń zabudowy chronionej akustycznie w bezpośrednim sąsiedztwie terenów kolejowych w celu zmniejszenia uciążliwości związanej z emisją hałasu. **W„A”**

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 2.4.:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Podjęcie procesu przekształceń istniejącej sieci dróg krajowych, wojewódzkich i niektórych powiatowych w dostosowaniu do ich rzeczywistej funkcji, możliwości rozbudowy, z uwzględnieniem zmian wynikających z budowy nowych odcinków dróg krajowych, głównie dróg nr S6 i S7.	GDDKiA Gdańsk JST	W„B”
2.	Budowa nowej i dostosowywanie istniejącej priorytetowej dla województwa infrastruktury liniowej i węzłowej, w tym należącej do sieci TEN-T i obejmującej transportową infrastrukturę dostępową portów w strefie „ostatniej mili”; w tym zakresie do podstawowych inwestycji należą: 1) w zakresie rozwoju sieci drogowej i jej wyposażenia w środki ITS: do 2020 roku: a) budowa drogi nr S6 (Słupsk - Gdańsk) wraz z Obwodnicą Metropolitalną Trójmiasta (Tabl. 1, poz.1-4), b) budowa drogi nr S7 (Koszwały - Elbląg) (Tabl. 1, poz. 5), c) budowa nowego połączenia drogowego od drogi nr S7 (OZT) węzeł „Gdynia Chylonia” w Gdyni poprzez Drogę Czerwoną do Portu Gdynia, d) budowę alternatywnego do ul. Wyzwolenia i ul. Oliwskiej połączenia drogowego do zachodniej części Portu Gdańsk, e) przebudowa ul. J. Wiśniewskiego w Gdyni, f) rozbudowa ul. Kartuskiej (odcinek drogi krajowej nr 7) do węzła „Karczemki” w Gdańsku, po 2020 roku: g) budowa nowego połączenia Portu Lotniczego Gdańsk z Obwodnicą Metropolii Trójmiejskiej (węzeł „Miszewo”) w ciągu drogi nr 472, h) budowa ulicy nowej Kielnieńskiej i ulicy nowej Spacerowej (z tunelem pod Pachotkiem) w ciągu drogi nr 218 oraz tzw. Zielonego Bulwaru z ograniczeniami dla ruchu ciężarowego; 2) w zakresie linii kolejowych (w tym wdrożenie systemu ERTMS): do 2020 roku: a) przebudowa linii kolejowej nr 131 (Tczew - Chorzów Batory) (Tabl. 2, poz. 7), b) przebudowa linii kolejowej nr 201 (Gdynia Port - Bydgoszcz) wraz z budową drugiego toru i elektryfikacją całej linii (Tabl. 2, poz. 1) i trzeciego toru na odcinku Gdynia Port – Żukowo, c) przebudowa linii kolejowej nr 202 (Gdynia Chylonia - Słupsk) wraz z budową drugiego toru (Tabl. 2, poz. 6),	zarządcy dróg i linii kolejowych GDDKiA Gdańsk GDDKiA Gdańsk GDDKiA Gdańsk Miasto Gdańsk Miasto Gdynia Miasto Gdańsk JST Miasto Gdańsk ZDW Gdańsk PKP PLK S.A. PKP PLK S.A. PKP PLK S.A.	U U W„AB” W„A” W„A” W„A” W„AB” W„A” U U U

	<p>d) przebudowa linii kolejowej nr 203 (na odcinku Tczew - Łąg Wschód) wraz z elektryfikacją i budową łącznicy (Łąg Południe - Łąg Wschód) z linią kolejową nr 201 (Tabl. 2, poz. 1),</p> <p>e) przebudowa linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa - Gdynia w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/GSM-R, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego (Tabl. 2. poz. 4),</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>f) przebudowa (budowa dodatkowego toru) linii nr 226 (Gdańsk Port Północny - Pruszcz Gdański) i nr 9 (odcinek: Tczew - Pruszcz Gdański).</p>	<p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A. JST</p>	<p>U</p> <p>U</p> <p>W„AB”</p>
3.	<p>Rozwój regionalnej i ponadregionalnej sieci drogowej, koncentrujący się na budowie i modernizacji dróg w dostosowaniu do parametrów funkcjonalno-technicznych i standardów bezpieczeństwa ruchu drogowego:</p> <p>1) służących powiązaniom z węzłami autostrady A1 oraz nowymi węzłami na drogach nr S6, S7 i S11 oraz prowadzeniu nowych linii transportu zbiorowego, w tym m.in.:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) rozbudowa dróg nr 222 i nr 229 na odcinku Starogard Gdański - Jabłowo - autostrada A1 węzeł „Pelplin” (Tabl. 1, poz. 8),</p> <p>b) rozbudowa drogi nr 224 na odcinku Godziszewo - autostrada A1 węzeł „Tczew” (Tabl. 1, poz. 9),</p> <p>c) rozbudowa drogi nr 226 na odcinkach autostrada A1 węzeł „Pruszcz Gdański” - Pruszcz Gdański i Pruszcz Gdański - Przejazdowo (Tabl. 1, poz. 14),</p> <p>d) budowa nowego przebiegu drogi nr 231 na odcinku od Skórcza do autostrady A1 węzeł „Gniew”,</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>e) rozbudowa drogi nr 21 (odcinek: droga nr S6 węzeł „Słupsk Zachód” - Miastko) i nr 20 (odcinek: Miastko - gr. woj. - Szczecinek),</p> <p>f) rozbudowa drogi nr 22 na odcinku Malbork - autostrada A1 (węzeł „Swarożyn”),</p> <p>g) budowa nowego połączenia „Nowa Kielnieńska” w ciągu drogi nr 218 (odcinek: droga nr S6 węzeł „Gdańsk Osowa” - droga nr S6/S7 węzeł „Chwaszczyno”),</p> <p>h) budowa nowego połączenia: Przodkowo - droga nr S7 węzeł „Miszewo” jako przedłużenia drogi nr 472,</p> <p>i) budowa połączenia między drogą nr 211 a drogą nr 20 jako nowego przebiegu drogi nr 211 (obejście Żukowa),</p> <p>j) przebudowa dróg powiatowych, stanowiących bezpośrednie powiązania z nowymi węzłami na drodze S6 i S7, w szczególności przebudowa dróg nr 1139G i nr 1140G prowadzących do węzła „Bobrowniki”;</p> <p>2) redukujących uciążliwość w obszarach zabudowy, w tym wyprowadzanie ruchu tranzytowego poza obszary zabudowane przez budowę obwodnic:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) Obwodnicy Metropolitalnej Trójmiasta w ciągu drogi nr S7 wraz z obwodnicą Żukowa w ciągu drogi nr 20 (Tabl. 1, poz. 4),</p> <p>b) Kościerzyny w ciągu drogi nr 20 (Tabl. 1, poz. 6),</p> <p>c) Ustki w ciągu drogi nr 203,</p>	<p>ZDW Gdańsk</p> <p>ZDW Gdańsk</p> <p>ZDW Gdańsk</p> <p>ZDW Gdańsk</p> <p>GDDKiA Gdańsk</p> <p>GDDKiA Gdańsk</p> <p>Miasto Gdańsk</p> <p>JST</p> <p>JST</p> <p>samorządy powiatowe</p> <p>GDDKiA Gdańsk</p> <p>GDDKiA Gdańsk</p> <p>ZDW Gdańsk</p>	<p>W„AB”</p> <p>U</p> <p>U</p> <p>U</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„AB”</p> <p>W„AB”</p> <p>W„B”</p> <p>U</p> <p>U</p> <p>W„AB”</p>

d) Kartuz w ciągu drogi nr 211 – I etap (Tabl. 1, poz. 12),	ZDW Gdańsk	U
e) Chojnic w ciągu drogi nr 212,	Miasto Chojnice ZDW Gdańsk	W„AB”
f) Skórcza w ciągu drogi nr 231,	ZDW Gdańsk	W„B”
po 2020 roku:		
g) Bytowa i Miastka w ciągu drogi nr 20,	GDDKiA Gdańsk	W„AB”
h) Słupska (obwodnica zachodnia) i Miastka w ciągu drogi nr 21,	GDDKiA Gdańsk	W„AB”
i) Czerska, Człuchowa, Malborka i Starogardu Gdańskiego w ciągu drogi nr 22,	GDDKiA Gdańsk	W„AB”
j) Kwidzyna i Sztumu w ciągu drogi nr 55,	GDDKiA Gdańsk	W„AB”
k) Czarnego w ciągu drogi nr 201,	ZDW Gdańsk	W„AB”
l) Żukowa, Sierakowic, Kartuz (II etap) i Słupska w ciągu drogi nr 211,	ZDW Gdańsk Miasto Słupsk	W„AB”
m) Kościerzyny, Lęborka i Mściszewic w ciągu drogi nr 214,	ZDW Gdańsk	W„AB”
n) Wicka w ciągu drogi nr 214 (Tabl. 1, poz. 13),	ZDW Gdańsk	U
o) Władysławowa w ciągu drogi nr 215,	ZDW Gdańsk	W„AB”
p) Wejherowa w ciągu drogi nr 218,	ZDW Gdańsk	W„AB”
q) Trąbek Wielkich w ciągu drogi nr 222,	ZDW Gdańsk	W„AB”
r) Szemudu w ciągu drogi nr 224,	ZDW Gdańsk	W„AB”
s) Brus w ciągu drogi nr 235 oraz budowę łącznika (jako obwodowej wschodniej między drogą nr 235 a obwodnicą Chojnic w ciągu drogi nr 22,	ZDW Gdańsk	W„AB”
t) Gdyni Chyloni, Rumi i Redy jako Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiejskiej,	GDDKiA Gdańsk JST	W„AB”
u) Rybiny w ciągu drogi nr 502,	ZDW Gdańsk	W„AB”
v) Prabut w ciągu drogi nr 521;	ZDW Gdańsk	W„AB”
3) usprawniających połączenia pomiędzy ośrodkami regionalnymi i subregionalnymi a Trójmiastem, a także pomiędzy nimi a ich zapleczem funkcjonalnym, w tym:		
do 2020 roku:		
a) rozbudowa drogi nr 188 na odcinku Człuchów – Debrzno (Tabl. 1, poz. 12),	ZDW Gdańsk	U
b) rozbudowa drogi nr 203 na odcinku Ustka – granica województwa (Tabl. 1, poz. 15),	ZDW Gdańsk	U
c) rozbudowa drogi nr 222 na odcinku Gdańsk – Starogard Gdański (Tabl. 1, poz. 8),	ZDW Gdańsk	U
d) rozbudowa i przebudowa drogi nr 209 na odcinku Suchorze – Bytów,	ZDW Gdańsk	W„B”
e) rozbudowa i przebudowa drogi nr 211 na odcinkach Nowa Dąbrowa – Puzdrowo i Mojuż – Kartuzy,	ZDW Gdańsk	W„B”
f) rozbudowa drogi nr 212 na odcinku Osowo Lęborskie – Unichowo oraz na odcinku Lipnica - Konarzyńki,	ZDW Gdańsk	W„B”
g) budowa i rozbudowa drogi nr 214 na odcinku Łeba – Białogarda wraz z budową obwodnicy w m. Wicko (Tabl. 1, poz. 14),	ZDW Gdańsk	U

	h) rozbudowa drogi nr 216 na odcinku Kuźnica - Jastarnia i Jastarnia - Jurata,	ZDW Gdańsk	W„B”
	i) rozbudowa i przebudowa drogi nr 221 na odcinku granica Gdańska - Nowa Karczma,	ZDW Gdańsk	W„B”
	j) rozbudowa i przebudowa drogi nr 235 Korne - Chojnice,	ZDW Gdańsk	W„B”
	k) rozbudowa drogi nr 501 na odcinku Stegna - Krynica Morska,	ZDW Gdańsk	W„B”
	l) rozbudowa drogi nr 502 na odcinku Stegna - Nowy Dwór Gdański,	ZDW Gdańsk	W„B”
	m) rozbudowa drogi nr 521 na odcinku Kwidzyn - Prabuty (Tabl. 1, poz. 10),	ZDW Gdańsk	U
	n) rozbudowa drogi nr 515 od granicy Malborka do granicy województwa,	ZDW Gdańsk	W„B”
	o) rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 532 - ul. Hallera w Kwidzynie (Tabl. 1, poz.16),	ZDW Gdańsk	U
	p) rozbudowa ul. Kartuskiej (odcinek drogi krajowej nr 7) do węzła „Karczemki” w Gdańsku,	Miasto Gdańsk	W„A”
	po 2020 roku:		
	q) przebudowa dróg powiatowych nr 2340G (odcinek Nowy Staw - Tczew) i połączenia Nowy Staw - droga nr 55 (uwarunkowana stanem technicznym mostu drogowego przez rz. Wisłę),	samorządy powiatowe	W„A”
	r) przebudowa drogi nr 214 na odcinku Kościerzyna - Zblewo,	ZDW Gdańsk	W„B”
	s) przebudowa drogi nr 218 na odcinku od drogi nr 468 (Gdańsk Oliwa) do drogi nr S6/S7 (węzeł „Chwaszczyno”), w tym budowa ulicy nowej Spacerowa (z tunelem pod Pachołkiem) i ulicy nowej Kielnieńskiej;	Miasto Gdańsk, ZDW Gdańsk	W„AB”
	4) budowa dróg do bezpośredniej obsługi strategicznych terenów inwestycyjnych, w tym:		
	a) Drogi Popiołowej, łączącej drogę nr 100 (ulica I Dywizji Wojska Polskiego) w Rumi z drogą powiatową nr 1605 G (ulica Pucka) w Gdyni,	JST	W„AB”
	b) dojazdu tranzytowego do terminalu intermodalnego w Zajączkowie Tczewskim;	JST	W„AB”
	5) zapewniających dogodnie połączenia transportowe miast: Bytów, Czarne, Człuchów, Miastko do węzłów drogowych w ciągu projektowanej drogi ekspresowej S11.	GDDKiA Gdańsk	W„AB”
4.	Rewitalizacja i przebudowa sieci kolejowej, koncentrująca się na podnoszeniu standardów technicznych i funkcjonalnych linii kolejowych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju i obsługi województwa, zwłaszcza w zakresie:		
	1) powiązań ośrodków regionalnych i subregionalnych oraz ich otoczenia z Trójmiastem, w tym linii:		
	do 2020 roku:		
	a) nr 207 (na odcinku Grudziądz - Kwidzyn - Malbork) (Tabl. 2, poz. 9),	PKP PLK S.A.	U
	b) nr 211 (na odcinku Kościerzyna - Lipusz) oraz nr 212 (na odcinku Lipusz - Bytów),	PKP PLK S.A.	W„B”
	c) nr 214 (na odcinku Somonino - Kartuzy) wraz z rozbudową układu linii w Kartuzach (obwodnica kolejowa Kartuz),	PKP PLK S.A.	W„B”
	d) nr 229 (na odcinku Lębork - Łeba (Tabl. 2, poz. 10) oraz Kartuzy - Sierakowice),	PKP PLK S.A.	U
	e) nr 250 w zakresie modernizacji istniejących odcinków i jej wydłużenia na odcinku Rumia - Wejherowo (Tabl. 2, poz. 11),	SKM w Trójmieście	U

	<p>f) nr 405 (na odcinku Szczecinek - Miastko - Słupsk - Ustka) (Tabl. 2, poz. 8),</p> <p>g) nr 248 (Gdańsk-Wrzeszcz – Gdańsk-Osowa) wraz z linią nr 253 (łąącznica w kierunku Kościerzyny) w zakresie jej elektryfikacji (Tabl. 2, poz. 11),</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>h) nr 203 (na odcinku Łąg Wschód - Chojnice),</p> <p>i) nr 210 (Chojnice - Szczecinek),</p> <p>j) nr 211 (na odcinku Lipusz - Chojnice),</p> <p>k) nr 215 (na odcinku Lipowa Tucholska – Bąk),</p> <p>2) poprawy dostępu i obsługi terenów portowych w Gdańsku i Gdyni, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) rozbudowa sieci kolejowej i drogowej w Porcie Gdańsk (przebudowa stacji kolejowych obsługujących port morski w Gdańsku - Gdańsk Port Północny, Gdańsk Kanał Kaszubski, Gdańsk Przeróbka oraz Gdańsk Zaspas Towarowa - wraz z systemem linii kolejowych na terenie portu) (Tabl. 2, poz. 3),</p> <p>b) poprawa dostępu kolejowego do zachodniej części Portu Gdynia (przebudowa grup torowych stacji Gdynia Port, dostosowanie układów torowych do potrzeb portu i przewoźników) (Tabl. 2, poz. 2),</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>c) nr 227 (Gdańsk Główny – Gdańsk Zaspas Towarowa),</p> <p>d) nr 249 (Gdańsk Główny – Gdańsk Nowy Port);</p> <p>3) redukcji emisji spalin i hałasu w obszarach cennych przyrodniczo i turystycznie, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) elektryfikacja linii kolejowej nr 213 (na odcinku Reda – Hel),</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>b) modernizacja Żuławskiej Kolei Dojazdowej (Stegna – Nowy Dwór Gdański oraz na odcinku prawy brzeg Wisły - Sztutowo).</p>	<p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKM S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>ZMP Gdańsk S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>ZMP Gdynia SA</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>ŻKD</p> <p>JST</p>	<p>U</p> <p>U</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>U</p> <p>U</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„AB”</p>
<p>5.</p>	<p>Dokonanie analizy celowości i podjęcie kierunkowej decyzji w sprawie wprowadzenia transportu szynowego wraz z węzłami integracyjnymi lub przystankami zintegrowanymi do obsługi terenów o silnej presji suburbanizacyjnej, w tym:</p> <p>1) budowy trasy lekkiego transportu szynowego na odcinku: linia kolejowa nr 201 - Gdynia Chwarzno-Wiczlino - Bojano - Koleczkowo - Szemud - Luzino,</p> <p>2) przebudowa i wydłużenia linii kolejowej nr 228 do Kosakowa i Rewy w ciągu PKM;</p> <p>3) przebudowy linii kolejowej nr 229 na odcinku Pruszcz Gdański – Lębork;</p> <p>4) rewitalizacji linii kolejowych nr 230 (Wejherowo – Garczegorze) i 230A (Rybno Kaszubskie – Żarnowiec) na odcinkach poprawiających dostępność planowanej elektrowni jądrowej;</p> <p>5) rewitalizacji linii kolejowej nr 234 (Kokoszki – Stara Piła);</p>	<p>JST</p>	<p>W„AB”</p>

	<p>6) rozbudowy układu linii kolejowych w Kartuzach dla usprawnienia powiązań kolejowych z Trójmiastem;</p> <p>7) rewitalizacji linii kolejowej nr 256 (Szymankowo – Nowy Dwór Gdański);</p> <p>8) rozbudowy systemu kolei aglomeracyjnej w kierunku Tczewa.</p>		
6.	<p>Budowa i rozbudowa infrastruktury obsługi transportu zbiorowego (w tym P&R i B&R) w węzłach integracyjnych i przystankach zintegrowanych, w tym w szczególności w:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) Bytowie, Chojnicach, Człuchowie, Kartuzach, Kościerzynie, Kwidzynie, Lęborku, Słupsku, Starogardzie Gdańskim i Ustce;</p> <p>2) rozważenie lokalizacji dodatkowego regionalnego dworca autobusowego w okolicach węzłów integracyjnych Gdańsk Rębiechowo lub Żukowo Wschód.</p>	JST	W„AB”
		SWP	W„AB”
7.	<p>Modernizacja infrastruktury i zwiększanie bezpośredniego dostępu do portów morskich od strony morza i lądu:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) modernizacja wejścia do portu wewnętrznego w Gdańsku - etap III (Tabl. 3, poz. 1);</p> <p>2) modernizacja układu falochronów osłonowych Portu Północnego (Tabl. 3, poz. 2);</p> <p>3) modernizacja toru wodnego do Portu Północnego (Tabl. 3, poz. 3);</p> <p>4) modernizacja portu wewnętrznego w Gdańsku (Tabl. 3, poz. 4);</p> <p>5) budowa terminalu promowego w porcie Gdynia (Tabl. 3, poz. 5);</p> <p>6) pogłębienie toru podejściowego i akwenów w porcie Gdynia (Tabl. 3, poz. 6);</p> <p>7) rozbudowa sieci kolejowej i drogowej w porcie Gdańsk (Tabl. 3, poz. 7);</p> <p>8) przebudowa nabrzeży w porcie Gdynia (Tabl. 3, poz. 8);</p> <p>9) rozbudowa dostępu kolejowego do zachodniej części Portu Gdynia (Tabl. 3, poz. 11);</p> <p>10) budowa infrastruktury portowej, falochronu osłonowego i przebudowa wejścia do Portu Ustka;</p> <p>11) przebudowa wejścia południowego do portu w Gdyni;</p> <p>12) budowa infrastruktury portowej do odbioru ścieków sanitarnych oraz zasilania statków w energię elektryczną;</p> <p>13) Gdańsk Port Północny - budowa portu schronienia dla statków znajdujących się w niebezpieczeństwie i zagrażających katastrofą ekologiczną, wraz z infrastrukturą falochronu osłonowego oraz zaporą przeciwozlewową (Tabl. 3, poz. 9);</p> <p>14) rozbudowa terminalu paliwowego na falochronie Portu Gdynia (Tabl. 3, poz. 10);</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>15) rozbudowa Portu Gdańsk na nowo załadowanych terenach.</p>	urzędy morskie zarządy portów	<p>U</p> <p>R</p> <p>R</p> <p>R</p> <p>U</p> <p>R</p>
8.	<p>Kształtowanie warunków do integracji strumieni kontenerów obsługiwanych przez porty w Gdańsku i Gdyni oraz poprawy efektywności i sprawności przewozów <i>door to door</i> poprzez:</p>	zarządy portów morskich podmioty gospodarcze	W„A”

	<p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowę terminalu intermodalnego w obrębie geodezyjnym Zajączkowo w gminie Tczew, w obszarze pomiędzy drogą nr 91 a istniejącą linią kolejową nr 9 (Gdańsk Główny - Warszawa Wschodnia) wraz z budową powiązania drogowego między terminalem a węzłem autostrady A1 Tczew;</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>2) rozpoznanie potrzeb i możliwości lokalizacji terminalu intermodalnego na terenie Kościerzyny na linii kolejowej nr 201, jako suchego portu do obsługi Portu Gdynia;</p> <p>3) rozpoznanie możliwości budowy przeładowni zlokalizowanej nad rzeką Wisłą i jej powiązań z terminalem intermodalnym w Zajączkowie Tczewskim.</p>	JST	<p>W„AB”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p>
9.	<p>Rozwój funkcji małych portów w zakresie działalności przeładunkowej i obsługi regularnego ruchu pasażerskiego:</p> <p>1) w portach o największym potencjale w tym zakresie (Łeba, Ustka, Władysławowo), posiadających infrastrukturę portową i potencjalne zaplecze właściwe dla obsługi potoków ładunków w portach, w tym związanych z zagospodarowaniem obszarów morskich (np. morskie farmy wiatrowych lub wydobywanie podmorskich kopalin) oraz z potencjalną budową elektrowni jądrowej;</p> <p>2) w portach już obsługujących regularny ruch pasażerski: Ustka, Jastarnia, Hel oraz Krynica Morska.</p>	urzędy morskie zarządy portów	R
10.	<p>Podjęcie działań związanych z rozwojem żeglugi śródlądowej, w tym mających na celu poprawę powiązań portu w Elblągu z morzem, polegających m.in. na:</p> <p>1) modernizacji dróg wodnych śródlądowych:</p> <p>a) Martwa Wisła od Przegaliny do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi,</p> <p>b) Nogat od Wisły do ujścia do Zalewu Wiślanego,</p> <p>c) Szarpawa od Wisły do ujścia do Zalewu Wiślanego,</p> <p>d) Wisła do ujścia do Zatoki Gdańskiej - dostosowanie polskiego odcinka MDW E-70 do parametrów II klasy technicznej dróg wodnych, z zagwarantowaniem minimum 240 dni w roku całodobowej żeglugi;</p> <p>2) pogłębieniu torów wodnych na Zalewie Wiślanym;</p> <p>3) zapewnieniu warunków dla zachowania i rozwoju infrastruktury żeglugi śródlądowej przez:</p> <p>a) budowę systemu portów turystycznych, przystani, pomostów cumowniczych wraz z jednolitym systemem identyfikacji wizualnej,</p> <p>b) modernizację istniejącej i budowę nowej infrastruktury przeładunkowo-logistycznej śródlądowych portów handlowych na polskim odcinku MDW E-70, np. infrastruktury portowej śródlądowej na wysokości Zajączkowa Tczewskiego, powiązanej z terminalem intermodalnym w Zajączkowie Tczewskim.</p>	Urząd Morski w Gdyni RZGW Gdańsk	W„B”
11.	<p>Podjęcie skoordynowanych działań utrzymujących potencjał rozwojowy sieci lotnisk i lądowisk województwa:</p> <p>1) Port Lotniczy Gdańsk im. L. Wałęsy - rozwój portu jako centralnego elementu regionalnego węzła lotniczego wymagać będzie:</p>	zarządy portów lotniczych i obiektów lotniskowych	R

	<ul style="list-style-type: none"> a) dalszego rozwoju komercyjnych usług na trasach międzynarodowych oraz krajowych, b) rozbudowy pozwalającej na zaspokojenie prognozowanego popytu, a także związane z tym pozyskania niezbędnych gruntów, c) usprawnienia połączenia drogowego pomiędzy portem lotniczym i Obwodnicą Metropolitalną Trójmiasta; <p>2) Port Lotniczy Gdynia-Kosakowo - rozwój portu dla obsługi lotnictwa ogólnego i biznesowego, a docelowo jako drugiego portu lotniczego obsługującego komercyjne loty pasażerskie, wymagać będzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) poprawy dostępu drogowego do terminala pasażerskiego, b) rozważenia celowości i wykonalności budowy dwutorowej linii kolejowej na odcinku Gdynia Główna – Gdynia Pogórze – Gdynia Port Lotniczy z jej ewentualnym przedłużeniem do Kosakowa; <p>3) Pruszcz Gdański – powinno być rezerwowane jako alternatywa dla rozwoju lotnictwa ogólnego i biznesowego, co będzie wymagało odpowiednich uzgodnień z organami wojskowymi, a ewentualne uruchomienie funkcji lotnictwa ogólnego wiązać się będzie z:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) rozbudową i modernizacją płyty lotniskowej i dróg kołowania, b) poprawą warunków parkowania samochodów oraz usprawnieniem dostępu do strefy aeroklubu; <p>4) utrzymanie dla lotnictwa cywilnego i ratownictwa medycznego lotnisk i lądowisk: Jastarnia, Słupsk Krępa, Korne i Borsk;</p> <p>5) wyznaczenie lokalizacji pod nowe lądowiska w Ustce, rejonie lokalizacji elektrowni jądrowej (EJ1), na Mierzei Wiślanej i Malborku.</p>		
12.	Budowa systemu zarządzania ruchem drogowym (ITS, w tym informacji parkingowej), obejmująca zarządzanie ruchem drogowych na drogach krajowych i wojewódzkich, w szczególności na drogach dojazdowych do Trójmiasta, ośrodków regionalnego i potencjalnego ośrodka regionalnego oraz do obszarów turystycznych (Półwysep Helski, Mierzeja Wiślana).	JST	W,,AB”

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 2.5.

K.2.5. ZWIĘKSZANIE STOPNIA BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO I SPRAWNOŚCI SYSTEMÓW PRODUKCJI, PRZESYŁU I DYSTRYBUCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ I CIEPLNEJ, GAZU, ROPY NAFTOWEJ ORAZ PRODUKTÓW ROPOPOCHODNYCH

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 2.5. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Ukształtowaniu w regionie hubu paliwowo-energetycznego

Wzroście produkcji energii elektrycznej ze źródeł zlokalizowanych na obszarze województwa

Przekształceniu regionu w krajowego lidera produkcji zielonej energii

Rozwoju sieci przesyłowych i dystrybucyjnych elektroenergetycznych

Zwiększeniu możliwości i zdolności przesyłowych i magazynowych gazu ziemnego i produktów naftowych

Zwiększeniu możliwości i efektywności wykorzystania infrastruktury ciepłowniczej

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 2.5.:

- 2.5.1.** Zasada rozmieszczenia infrastruktury energetycznej, gwarantująca zrównoważony rozwój regionu i oszczędne gospodarowanie zasobami przestrzeni, przez koncentrację przedsięwzięć liniowych i węzłowych w szczególności w korytarzach infrastrukturalnych: **W„AB”**
- 1) *Nadwiślańsko-zatokowym*, w którym zlokalizowane i planowane są liczne liniowe i węzłowe przedsięwzięcia infrastrukturalne różnych sektorów energetycznych, kształtujące podstawy rozwoju pomorskiego hubu paliwowo-energetycznego;
 - 2) *Północnym*, kształtującym się równoleżnikowo i łączącym potencjalny pomorski hub paliwowo-energetyczny z zachodnią częścią kraju, w którym skupia się planowana liniowa i węzłowa infrastruktura energetyczna, w tym związana z morskimi i lądowymi farmami wiatrowymi;
- przy jednoczesnym koncentrowaniu nowej infrastruktury liniowej wzdłuż istniejących ciągów infrastrukturalnych transportowych i energetycznych.
- 2.5.2.** Zasada wyboru lokalizacji elektrowni systemowych w oparciu o studium lokalizacyjne²³⁷, w którym po przeanalizowaniu wszelkich uwarunkowań społecznych, środowiskowych i ekologicznych (np. wynikających z funkcjonowania regionalnego systemu obszarów chronionych oraz sieci powiązań ekologicznych), kulturowych i krajobrazowych, transportowych (możliwości obsługi przez podstawowe elementy infrastruktury transportowej zarówno na etapie jej budowy, jak również eksploatacji) oraz techniczno-technologiczno-ekonomicznych (np. możliwości wyprowadzenia mocy do Krajowej Sieci Elektroenergetycznej) ocenione zostaną warianty lokalizacji ogólnych oraz wskazane możliwości i ograniczenia lub wykluczenia dla określonych lokalizacji szczegółowych. **U**
- 2.5.3.** Zasada preferowania lokalizacji instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych na obszarach i w miejscach o największym potencjale zasobowym, przy uwzględnieniu konieczności eliminowania lub maksymalnego ograniczenia zagrożeń i negatywnego oddziaływania tej infrastruktury na środowisko, w tym na bioróżnorodność, powiązania przyrodnicze, walory krajobrazowe oraz zdrowie ludzi, w tym: **W„A”**

²³⁷ W przypadku inwestycji związanych z lokalizacją elektrowni jądrowej niezbędne będzie stworzenie osobnego, dedykowanego przedsięwzięciu, studium Obszaru Funkcjonalnego Rozwoju Energetyki Jądrowej, które stanowić będzie istotne narzędzie służące opracowaniu spójnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego tej części województwa, z uwzględnieniem wpływu realizacji ww. inwestycji wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz innymi przedsięwzięciami powiązanych z powstaniem tej elektrowni.

- 1) małych elektrowni wodnych na już istniejących obiektach piętrzących;
 - 2) siłowni wiatrowych wszędzie tam, gdzie brak przeciwwskazań wynikających z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego, krajobrazu kulturowego oraz bezpieczeństwa i obronności państwa, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów odrębnych;
 - 3) instalacji na biomasę i biogaz na terenach wiejskich, w tym:
 - a) drewno odpadowe - w powiatach: bytowskim, chojnickim, człuchowskim, kartuskim, kościerskim, lęborskim, słupskim, starogardzkim, wejherowskim,
 - b) słomy odpadowej z rolnictwa - w powiatach: chojnickim, człuchowskim, kwidzyńskim, słupskim, starogardzkim, sztumskim i tczewskim,
 - c) siana odpadowego z rolnictwa: w powiatach: bytowskim, chojnickim, gdańskim, kartuskim, kościerski, lęborskim, puckim, słupskim, starogardzkim, sztumskim i wejherowskim,
 - d) odpadów z hodowli i przetwórstwa rolno-spożywczego - w powiatach: bytowskim, chojnickim, człuchowskim, kartuskim, kościerskim, słupskim, starogardzkim, tczewskim i wejherowskim,
 - e) z plantacji roślin energetycznych - w powiatach: bytowskim, chojnickim, człuchowskim, kartuskim, kościerskim, słupskim, starogardzkim i wejherowskim;
 - 4) instalacji na biomasę i biogaz w oparciu o składowiska odpadów komunalnych oraz duże oczyszczalnie ścieków;
 - 5) instalacji słonecznych, w tym:
 - a) z kolektorów słonecznych - na terenach zabudowanych i zurbanizowanych na obszarze całego województwa,
 - b) z systemów fotowoltaicznych (farm) - w obrębie kompleksów najłabszych gruntów rolnych o powierzchni co najmniej 1 ha i gruntach zrekultywowanych na cele inne niż rolnicze i leśne,
 - c) z systemów fotowoltaicznych (instalacje na budynkach) - na terenach zabudowanych i zurbanizowanych na obszarze całego województwa, na potrzeby własne;
 - 6) instalacji geotermalnych w rejonie Chojnic i Człuchowa, w południowym fragmencie powiatu starogardzkiego, tczewskiego i kwidzyńskiego, w rejonie Ustka – Słupsk – Łeba.
- 2.5.4.** Zasada rozmieszczenia obszarów pod lokalizację biogazowni (z wyłączeniem biogazowni rolniczych) o mocy powyżej 0,5 MW, z uwzględnieniem ich strefy ochronnej o szerokości nie mniejszej niż 300 metrów od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej, z uwzględnieniem warunków wietrznych. Każde odstępstwo (*in minus*) od wyżej określonej odległości wymaga indywidualnego uzasadnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
- 2.5.5.** Zasada minimalizacji oddziaływania budowli elektroenergetycznych, w tym przebiegu linii 400 i 110 kV, na krajobraz i środowisko – poprzez:
- 1) harmonizację projektowanych budowli z cechami środowiska oraz minimalizację dominacji infrastruktury w krajobrazie, w oparciu o każdorazowe wariantowe analizy krajobrazowe;
 - 2) rozważenie możliwości stosowania konstrukcji nadleśnych, w przypadku konieczności przebiegu linii przez zwarte kompleksy leśne, w celu uniknięcia fragmentacji płatów ekologicznych.
- 2.5.6.** Zasada eliminowania lub maksymalnego ograniczania negatywnego oddziaływania na środowisko, walory krajobrazu i bezpieczeństwo ludności, obiektów liniowej i punktowej infrastruktury systemów przesyłu i magazynowania gazu, ropy naftowej i produktów naftowych.
- 2.5.7.** Zasada zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej poprzez zapewnienie co najmniej dwustronnego zasilania wszędzie tam, gdzie jest to szczególnie istotne ze względu na potrzeby społeczno-gospodarcze.

U

R

W„A”

W„A”

- 2.5.8.** Zasada zapewnienia niezawodności systemu zaopatrzenia w gaz poprzez budowę układów gazociągów o konfiguracji pierścieniowej wszędzie tam, gdzie jest to szczególnie istotne ze względu na potrzeby społeczno-gospodarcze. **W„A”**
- 2.5.9.** Zasada okablowania linii elektroenergetycznych 110 kV i sieci średniego napięcia na terenach silnie zurbanizowanych, o wysokiej wartości historycznej, krajobrazowej i turystycznej. **R**
- 2.5.10.** Zasada uwzględnienia w projektowaniu sieci i urządzeń elektroenergetycznych potrzeb wyprowadzenia mocy z generacji rozproszonej, opartej na źródłach energii odnawialnej, w tym farm wiatrowych na polskich obszarach morskich. **W„A”**
- 2.5.11.** Zasada uwzględniania w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb bezpieczeństwa energetycznego przez m.in.:
- 1) rezerwowanie pasów terenów wolnych od zabudowy i przeszkód terenowych dla projektowanej i planowanej infrastruktury elektroenergetycznej, a na etapie jej eksploatacji zapewniających dostęp do sieci i urządzeń energetycznych;
 - 2) określanie ograniczeń w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w pobliżu projektowanej i planowanej infrastruktury elektroenergetycznej oraz źródeł produkcji energii elektrycznej i ciepłej.
- 2.5.12.** Zasada optymalizacji obsługi jednostek osadniczych w zakresie zaopatrzenia w ciepło przez:
- 1) budowę, modernizację i przebudowę źródeł ciepła, umożliwiającą dostosowanie produkcji i dostaw energii ciepłej do rzeczywistych i prognozowanych potrzeb;
 - 2) rozszerzanie zasięgów obsługi istniejących scentralizowanych układów ciepłowniczych, jeśli gęstość cieplna (stosunek zapotrzebowania na ciepło w danym obszarze do jego powierzchni - MW/ha) przyjmuje wartość co najmniej 0,5 MW/ha;
 - 3) rozwój sieci ciepłowniczej w skojarzeniu z racjonalizacją rozwoju sieci zaopatrzenia w gaz.
- R**

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 2.5.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Rozbudowa istniejących i wykorzystywanie potencjalnych możliwości lokalizacji nowych systemowych źródeł energii elektrycznej: 1) elektrowni węglowej (ok. 2.000 MW) lub gazowej w rejonie dolnej Wisły - między Tczewem a południową granicą województwa; 2) źródła wytwórczego energii elektrycznej opartego o paliwo gazowe o mocy do ok. 500 MW w Gdańsku-Rudnikach; 3) elektrowni jądrowej (ok. 2000 - 3750 MW) w wybranej lokalizacji w strefie wschodniej Pobrzeża Słowińskiego i Wysoczyzny Żarnowieckiej; rozpatrywane lokalizacje Żarnowiec (gm. Gniewino i Krokowa) i Lubiatowo - Kopalino (gm. Choczewo); 4) elektrociepłowni (ok. 100 MWe) na potrzeby technologiczne Grupy LOTOS w Gdańsku (rejon ulic Benzynowej i Płońskiej); spełniających wymogi ochrony środowiska w zakresie: dostaw paliw, zagospodarowania odpadów, odprowadzania wód chłodniczych, emisji zanieczyszczeń (w tym CO ₂) do atmosfery, ochrony obszarów cennych przyrodniczo, ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego oraz zabytków.	inwestorzy, w tym: Kulczyk Investments ENERGA S.A. PGE EJ1 Grupa LOTOS S.A.	W„A”
2.	Budowa, rozbudowa oraz przebudowa instalacji do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.	podmioty gospodarcze osoby prywatne	R
3.	Rozbudowa, przebudowa i budowa sieci przesyłowych, dystrybucyjnych oraz stacji energetycznych dla wyprowadzenia mocy z nowych systemowych i odnawialnych źródeł energii (farm wiatrowych, w tym <i>offshore</i>		W„A”

<p>i fotowoltaicznych) projektowanych na obszarze województwa, uwzględniając potrzebę ograniczenia strat energii elektrycznej w przesyłach i w dystrybucji, w tym m.in.:</p> <p>1) w zakresie sieci przesyłowych:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) budowa linii 400 kV: <i>Żydowo Kierzkowo – Słupsk</i> (Tabl. 5, poz. 3),</p> <p>b) budowa dwutorowej linii 400 kV: <i>Żydowo Kierzkowo – Gdańsk Przyjaźń</i> i likwidacja linii 220 kV o równoległym przebiegu (Tabl. 5, poz. 2),</p> <p>c) budowa dwutorowej linii 400 kV: <i>Grudziądz Węgrowo – Pelplin – Gdańsk Przyjaźń</i> i likwidacja linii 220 kV <i>Bydgoszcz Jasiniec – Gdańsk Leżno</i> (Tabl. 5, poz. 1),</p> <p>d) budowa stacji elektroenergetycznej 400(220)/110 kV: <i>Gdańsk Przyjaźń wraz z wprowadzeniem linii elektroenergetycznej 2x400 kV+110 kV w istniejącą linię elektroenergetyczną 2x400 kV Żarnowiec-Gdańsk Błonia</i> (Tabl. 5, poz. 4),</p> <p>e) budowa stacji elektroenergetycznej 400/110 kV <i>Pelplin</i> (Tabl. 5, poz. 5),</p> <p>f) rozbudowa stacji elektroenergetycznej 400/110 kV: <i>Gdańsk Błonia</i> m.in. w celu przyłączenia farm wiatrowych (<i>Jasna, Pelplin</i> oraz <i>bloków EC Wybrzeże i G-P EC Gdańsk</i>) (Tabl. 5, poz. 6),</p> <p>g) rozbudowa stacji elektroenergetycznej 400/110 kV: <i>Słupsk Wierzbęcino</i> m.in. w celu przyłączenia farm wiatrowych (<i>Kukowo-Dargoleza, Drzezewo IV, Wierzbęcino</i>) (Tabl. 5, poz. 9),</p> <p>h) rozbudowa stacji elektroenergetycznej 400/110 kV <i>Żarnowiec</i> dla przyłączenia farm wiatrowych: <i>Choczewo, Osieki i Żwartowo</i>,</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>i) budowa dwutorowej linii 400 kV: <i>Żarnowiec – Gdańsk Przyjaźń</i> (Tabl. 5, poz. 7),</p> <p>j) modernizacja linii 400 kV: <i>Dunowo - Słupsk - Żarnowiec</i>,</p> <p>k) modernizacja linii 400 kV: <i>Żarnowiec - Gdańsk Przyjaźń – Gdańsk Błonia</i>,</p> <p>l) modernizacja linii 400 kV: <i>Gdańsk Błonia - Olsztyn Mątki</i>,</p> <p>m) rozbudowa stacji elektroenergetycznej 400/110 kV: <i>Gdańsk I</i>,</p> <p>n) rozbudowa stacji elektroenergetycznej 400/110 kV <i>Żarnowiec</i> dla uzyskania możliwości przyłączenia do KSE morskich farm wiatrowych (m.in. <i>Baltica 3</i>) oraz potencjalnej elektrowni jądrowej,</p> <p>o) budowa stacji elektroenergetycznej w okolicach wybrzeża, w pobliżu miejsc wejścia na ląd kabli z morskiej farmy wiatrowej <i>Baltica 3</i>,</p> <p>p) budowa linii kablowych na potrzeby wyprowadzenia mocy z morskiej farmy wiatrowej <i>Baltica 3</i> do stacji elektroenergetycznej 400/110 kV <i>Żarnowiec</i>,</p> <p>q) rozbudowa stacji 400/110 kV <i>Słupsk</i> dla przyłączenia morskiej farmy wiatrowej <i>Bałtyk Środkowy III</i>,</p> <p>r) lokalizacja i budowa od 4 do 8 linii 400 kV (w korytarzach infrastrukturalnych) wyprowadzających moc z potencjalnej elektrowni jądrowej do planowanej stacji elektroenergetycznej pomiędzy stacją elektroenergetyczną <i>Żarnowiec 400 kV</i>, a stacją <i>Słupsk 400 kV</i> i dalej w kierunku południowym do stacji <i>Gdańsk-</i></p>	<p>Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.</p>	<p>U</p> <p>W„A”</p> <p>U</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p>
---	---	---

	<p>Przyjaźń 400 kV i stacji Jasiniec 400 kV (Bydgoszcz), związanej ze zwiększeniem przesyłów mocy z elektrowni jądrowej;</p> <p>2) w zakresie sieci dystrybucyjnych:</p> <p>a) budowa linii elektroenergetycznej 110 kV: (Brętowo - Kokoszek), (Chełm - Śródmieście), (Chylonia - Dębogórze - Reda), (Dzierzgoń - Zalewo), (Gdańsk Błonia - Maćkowy (Orunia) - Pruszcz Gdański), (Gdańsk Błonia - EC Elbląg), (Gdynia Południe - Gdynia Centrum - Gdynia Port), (Kościerzyna - Bytów), (Kościerzyna - Kościerzyna II), (Majewo - Skórcz), (Młode Miasto - Śródmieście), (Mikołajki Pomorskie - Dzierzgoń), (Nowy Dwór Gdański - Kąty Rybackie), (Nowy Dwór Gdański - Nowy Staw), (Nowy Staw - Malbork Rakowiec), (Pelplin - Gniew - Grudziądz), (Pelplin - Lignowy), (Pelplin - Sztum - kierunek Malbork/Kwidzyn), (Pelplin - Starogard Gdański), (Pelplin - Subkowy), (Pruszcz Południe - Gdańsk I - Miłobądz), (Słupsk Wierzbicino - Rowy), (SSE Słupsk - powiązanie z istniejącą siecią 110 kV), (Szadółki - Gdańsk I - Piecki), (Ustka - Rowy), (Żarnowiec - Łebno - Sierakowice), (Żarnowiec - Gdynia Zielenisz),</p> <p>b) przebudowa linii elektroenergetycznej 110 kV: (Sławno - Słupsk - Wierzbicino), (Słupsk Poznańska - Słupsk Wierzbicino), (Żarnowiec - Opalino - Jackowo - Wicko - Lębork),</p> <p>c) modernizacja istniejących linii 110 kV: (Chojnice Przemysłowa - kierunek Sępólno), (Chojnice Kościarska - kierunek Tuchola), (Brusy - Czerny - Czarna Woda), (Majewo - Warlubie), (Gdynia Grabówek - Gdynia Chylonia),</p> <p>d) budowa głównych punktów zasilania 110/15 kV: Chwaszczyno, Czatkowy, Dębogórze, Dzierzgoń, Gdańsk Doki, Gdynia Centrum, Gdynia Zielenisz, Gniew, Jasień, Karsin, Karwiny, Kocborowo, Kościerzyna II, Kwidzyn Bądk, Łebno, Maćkowy, Miszewo, Nowa Karczma, Nowy Staw, Osowa, Politechnika, Puck, Pszczółki, Rotmanka, Rowy, Skórcz, SSE Słupsk, Stogi, Szadółki, Śródmieście, Rychnowy, Topole, Trąbki Wielkie, Uniwersytet, Wejherowo-Śmiechowo, Wieszyń, Zblewo,</p> <p>e) przebudowa stacji elektroenergetycznych 110/15 kV: Chojnice Przemysłowa, Chojnice Kościarska, Brusy, Kościerzyna,</p> <p>f) budowa stacji elektroenergetycznych 110/SN kV na potrzeby farm wiatrowych i fotowoltaicznych: FW Ciepłe, FW Człuchów (stacja Rychnowy), FW Dębica Kaszubska, FW Drzeżewo, FW Gardeja, FW Gardeja II, FW Grabowo Kościarskie, FW Kaczkowo, FW Koniecwałd, FW Kończewo, FW Krzykosy, FW Liniewo, FW Miłobądz-Tczew, FW Miłoradz, FW Nowa Energia I i II, FW Nowa Energia III, FW Nowy Staw, FW Orłowo, FW Pałowo, FW Pomorze, FW Postolin, FW Postomino, FW Potęgowo, FW Stężycza, FW Suchorze, FW Wałdowo, FW Warblewo, FW Werblinia (Sulicice), FW Wiszka-Grochowo, FW Zaleskie, FW Żeliszewki,</p> <p>g) budowa stacji elektroenergetycznych SN/nn kV dedykowanych farmom fotowoltaicznym.</p>	<p>ENERGA S.A. ENE A S.A.</p>	<p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p>
4.	Budowa punktów ładowania samochodów elektrycznych, przede wszystkim w Chojnicach, Gdańsku, Gdyni, Kościerzynie, Kwidzynie, Lęborku, Słupsku, Sopocie i Tczewie.	podmioty gospodarcze	W„A”
5.	Przebudowa systemów oświetlenia ulicznego w kierunku energooszczędnych, inteligentnych układów, wykorzystujących źródła odnawialne	samorządy gminne	R

6.	<p>Budowa nowych gazociągów przesyłowych i dystrybucyjnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą węzłową (stacje redukcyjno-pomiarowe, instalacje obróbki gazu itp.), w tym m.in.:</p> <p>1) w zakresie gazociągów wysokiego ciśnienia:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) budowa gazociągu DN 700 Szczecin – Gdańsk (etap VI - Wiczlino – Reszki) (Tabl. 5, poz. 12),</p> <p>b) budowa gazociągu DN 500/300 Kosakowo - Władysławowo wraz z budową 2 stacji gazowych wysokiego ciśnienia (Kosakowo i Władysławowo) oraz stacji separacji węglowodorów w Swarzewie,</p> <p>c) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 300 Kosakowo - Rumia - Gdynia wraz ze stacją wysokiego ciśnienia w otoczeniu EC III Gdynia, celem zasilania jej w gaz ziemny,</p> <p>d) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 500/300 Pszczółki (Żeliszawki) - Kolnik, celem połączenia gazociągów wysokiego ciśnienia relacji Pszczółki - Bytów z gazociągiem Kolnik – Przejazdowo,</p> <p>e) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 500 do obszarów portowych w Gdańsku,</p> <p>f) budowa drugiej nitki gazociągu wysokiego ciśnienia Kolnik - Gdańsk,</p> <p>g) przyłączenie do sieci przesyłowej sieci dystrybucyjnej PSG Sp. z o.o. w miejscowości Kolnik, zasilającej w paliwo gazowe odbiorców z obszaru miasta Gdańska;</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>h) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 300 do EC II Gdańsk,</p> <p>i) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150 relacji Chojnice - Brusy - Bytów wraz ze stacją wysokiego ciśnienia w Brusach,</p> <p>j) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150 relacji Bytów - Miastko wraz ze stacją wysokiego ciśnienia w Miastku,</p> <p>k) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150 relacji Lębork - Łeba wraz ze stacją wysokiego ciśnienia w Łebie,</p> <p>l) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia Kościerzyna - Olsztyn oraz Reszki - Gustorzyn w przypadku uruchomienia wydobywania gazu z łupków,</p> <p>m) budowa gazociągu DN 500 w relacji Łeba - Lębork, jeśli lokalizacją instalacji separacji i stabilizacji ciekłych węglowodorów oraz przygotowania gazu handlowego będzie Łeba;</p> <p>2) w zakresie instalacji obróbki gazu:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) budowa instalacji separacji i stabilizacji ciekłych węglowodorów oraz przygotowania gazu handlowego w lokalizacji Władysławowo lub Łeba;</p> <p>3) w zakresie rozwoju sieci dystrybucyjnej gazu wskazana jest gazyfikacja miejscowości wypoczynkowych predysponowanych do rozwoju funkcji uzdrowiskowych, w tym na Mierzei Wiślanej.</p>	operatorzy gazociągów przesyłowych i dystrybucyjnych	<p>W„A”</p> <p>U</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„A”</p> <p>W„AB”</p>
7.	<p>Kontynuacja rozbudowy potencjału przeładunkowego i magazynowego ropy naftowej i produktów naftowych na terenie Portu Północnego w Gdańsku (Naftoport) i/lub na jego bezpośrednim zapleczu, w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju w zakresie zaopatrzenia w paliwa płynne (ropę naftową, produkty naftowe oraz</p>	Grupa PERN S.A.	W„A”

	<p>komponenty do produkcji paliw), w tym dla zwiększenia wydobycia ropy naftowej z polskich obszarów morskich przez:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) rozbudowę Terminala Naftowego w Gdańsku do magazynowania i przeładunku ropy naftowej, produktów naftowych i chemikaliów do łącznej pojemności 700 tys. m³,</p> <p>2) budowę baz przeładunkowo-magazynowych w Gdańsku (rejon Portu Północnego i Siarkopolu ²³⁸) wraz z rurociągami łączącymi bazy z Naftoportem i rafinerią Grupy LOTOS S.A. oraz rozbudowa Bazy Naftowej PERN na Gdańsku Stogach-Krakowcu;</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>1) rozpoznanie potencjalnych możliwości lokalizacji infrastruktury przeładunkowej morsko-rzecznej wraz z nabrzeżem dla rafinerii Grupy LOTOS (Wisła Martwa) do Wisły Śmiałej, umożliwiającej obrót produktami naftowymi (z wykorzystaniem zbiornikowców o nośności do 3.000 DWT).</p>		<p>R</p> <p>W_{„A”}</p> <p>W_{„A”}</p>
8.	<p>Budowa nowej infrastruktury przesyłowej (rurociągów) ropy naftowej i produktów naftowych z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, w tym m.in.:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowa drugiej nitki Ropociągu Pomorskiego (surowcowego) <i>Gdańsk - Płock</i> wzdłuż istniejącego rurociągu (Tabl. 5, poz. 10);</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>2) budowa rurociągu paliwowego (produktowego) relacji <i>Gdańsk - Dębogórze - Nowa Wieś Wielka - Płock</i> częściowo wzdłuż istniejącego (rozważany jest także przebieg przez morskie wody wewnętrzne);</p> <p>3) budowa dwóch nitek rurociągu <i>terminal GASPOL - Lotos, Lotos - Naftoport</i>.</p>	Grupa PERN S.A.	<p>W_{„A”}</p> <p>U</p> <p>W_{„A”}</p> <p>W_{„A”}</p>
9.	<p>Wykorzystywanie potencjalnych możliwości lokalizacji nowych magazynów gazu ziemnego, paliw płynnych, wodoru i powietrza w strukturach solnych w województwie (w paśmie Puck - Łeba i na południe od Gdańska) celem zwiększenia strategicznych rezerw surowców energetycznych i bezpieczeństwa energetycznego kraju:</p> <p>1) budowa kawernowego podziemnego magazynu gazu w gminie Kosakowo w złożu Mechelinki (inwestycja w realizacji) (Tabl. 5, poz. 11);</p> <p>2) budowa kawernowego podziemnego magazynu gazu w złożu Białogarda.</p>	<p>Grupa PGNiG S.A.</p> <p>Grupa PGNiG S.A.</p> <p>Gaz SYSTEM S.A.</p>	<p>R</p> <p>U</p> <p>R</p>
10.	<p>Rozważenie wykorzystania (w powiązaniu z morskimi lub lądowymi farmami wiatrowymi dużej mocy) ww. struktur solnych do podziemnego magazynowania sprężonego powietrza, celem magazynowania energii, możliwej do wykorzystania na zasadzie zbliżonej do wodnych elektrowni szczytowo-pompowych.</p>	podmioty gospodarcze	W _{„B”}
11.	<p>Podjęcie działań mających na celu wykorzystanie nadmorskiego położenia oraz istniejących i projektowanych systemów przesyłu oraz dystrybucji gazu na lądzie, dla lokalizacji na morskich wodach wewnętrznych lub morzu terytorialnym stanowiska przeładunku gazu pod wysokim ciśnieniem (CNG/LNG) wraz z systemem terminali lądowych przeładunku</p>	<p>Grupa PGNiG S.A.</p> <p>Grupa LOTOS S.A.</p>	R

²³⁸ Plany inwestycyjne Grupy Kapitałowej PERN "Przyjaźń" S.A. zakładają rozbudowę infrastruktury magazynowej Siarkopolu do 700.000 m³ dla paliw, produktów chemicznych lub ropy naftowej, wraz z infrastrukturą przeładunkową z tankowców na kolej i z kolei na statki.

	gazu i gazociągów.		
12.	Przebudowa, rozbudowa, budowa systemów ciepłowniczych, w tym m.in.: 1) budowa instalacji do termicznego przetwarzania – odzysk z frakcji energetycznej odpadów w Gdańsku-Szadółkach; wraz z rozbudową i budową sieci ciepłowniczej, umożliwiającej zasilanie funkcjonujących systemów ciepłowniczych na terenie Gdańska i Gdyni poprzez budowę m.in. tzw. interkolektora ciepłowniczego; 2) realizacja przedsięwzięć przewidzianych w ramach zintegrowanych porozumień terytorialnych dotyczących modernizacji źródeł ciepła (Bytów, Człuchów, Kościerzyna) oraz rozbudowy i modernizacji sieci ciepłowniczych (Bytów, Człuchów, Kościerzyna, Kwidzyn, Lębork, Malbork, Słupsk, Starogard Gdański, Sztum, Ustka); 3) rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych na pozostałych obszarach m.in.: Gdynia, Nowy Dwór Gdański, Rumia (połączenia systemu Gdynia – Rumia z miejską siecią ciepłowniczą Redy), Reda, Sopot; 4) budowa źródła szczytowego w Gdyni na górnym tarasie, pomiędzy ulicą Chwaszczyńską a Rdestową; 5) budowa źródła szczytowego w Wejherowie wraz z rozwojem sieci ciepłowniczej na terenie Starego Miasta; 6) budowa systemów ogrzewania i chłodzenia opartych na pompach ciepła. 7)	samorządy gminne ZU Sp. z o.o. Gdańsk	R
			W„AB”
			R
			R
			R
			R
			R
13.	Podejmowanie działań mających na celu określenie realnych potrzeb, możliwości i kosztów wykorzystania Wisły do celów hydroenergetycznych w powiązaniu z rozwojem transportu śródlądowego.	SWP	R

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 2.6.

K.2.6. KSZTAŁTOWANIE STRUKTUR PRZESTRZENNYCH WSPIERAJĄCYCH ZDOLNOŚCI OBRONNE PAŃSTWA

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 2.6. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Kształtowaniu struktur przestrzennych zapewniających wysoką sprawność działania oraz ciągłość funkcjonowania państwa w czasie wojny

Rozwoju infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 2.6.:

2.6.1.	Zasada kształtowania infrastruktury transportowej i technicznej w sposób zwiększający zdolności obronne i bezpieczeństwo państwa w czasie konfliktu zbrojnego, zagrożeń naturalnych, awarii oraz katastrof przemysłowych.	R
2.6.2.	Zasada bezkolizyjnego funkcjonowania terenów zamkniętych przez uwzględnianie w zagospodarowaniu przestrzennym stref ochronnych i ograniczeń wokół tych terenów, zgodnie z decyzjami właściwych organów.	W„A”
2.6.3.	Zasada bezwzględного zachowania i ochrony terenów i obiektów służących potrzebom obronności i bezpieczeństwa państwa na które składają się w szczególności:
1) 4 wojskowe obiekty lotnicze: Gdynia Oksywie, Pruszcz Gdański, Królewó Malborskie oraz Siemirowice Cewice;2) 3 obiekty Marynarki Wojennej: Baza Logistyczna Marynarki Wojennej RP (Port Wojenny w Gdyni), Punkt Bazowania (Hel), Punkt Manewrowego Bazowania (Ustka);3) 2 poligony dla specjalistycznych rodzajów wojsk: Centralny Poligon Sił Powietrznych - znany też pod nazwą <i>Poligon Ustka-Wicko Morskie</i> oraz <i>Strzecz</i> - poligon akademicki Akademii Marynarki Wojennej;4) planowana zgodnie z umową między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej budowa <i>Bazy Systemu Obrony Przeciwrakietowej w Redzikowie</i>;5) pozostałe tereny zamknięte oraz elementy infrastruktury transportowej;6) 4 poligony morskie zlokalizowane w rejonach na Zatoce Gdańskiej na wysokości Gdyni, Mierzei Wiślanej oraz otwartym morzu na wysokości Półwyspu Helskiego oraz Ustki, przeznaczone do wsparcia wykonywania zadań przez różne typy okrętów nawodnych i podwodnych oraz lotnictwo morskie.	U
2.6.4.	Zasada uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym szczegółowych ograniczeń w użytkowaniu terenów i przestrzeni powietrznej wokół Bazy Systemu Obrony Przeciwrakietowej w Redzikowie ²³⁹ , w tym m.in. w zakresie:
<ol style="list-style-type: none">1) dopuszczalnej wysokości zabudowy w dwóch strefach ograniczeń:<ol style="list-style-type: none">a) w odległości do 1.600 m od Punktu Odniesienia Radaru (POR), w której żadna konstrukcja nie będzie mogła przekroczyć wysokości zdefiniowanej przez powierzchnię boczną stożka ściętego, której początek jest położony w odległości 735 m od POR oraz 10 m ponad poziom gruntu w tym punkcie i który kieruje się ku górze pod kątem 2,64° do płaszczyzny horyzontu,b) w odległości od 1.600 m do 35.000 m od POR, w której żadna konstrukcja nie będzie mogła przekroczyć wysokości zdefiniowanej przez powierzchnię boczną stożka | R

U |

²³⁹ Ograniczenia w użytkowaniu terenów i przestrzeni powietrznej wokół Bazy obrony przeciwrakietowej powinny być uwzględniane zgodnie z postanowieniami "Porozumienia wykonawczego między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki do Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki dotyczącej rozmieszczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej systemu obrony przed rakietami balistycznymi w sprawie użytkowania terenów oraz przestrzeni powietrznej wokół Bazy systemu obrony przed rakietami balistycznymi", podpisanego w Warszawie dnia 27 kwietnia 2015 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 234).

ściętego, który kieruje się ku górze pod kątem 1,5° do płaszczyzny horyzontu; wierzchołek stożka leży na wysokości 15,24 m nad poziomem gruntu w POR;

- 2) budowy turbin wiatrowych, w przypadku których:
 - a) w odległości do 4.000 m od POR obowiązuje zakaz ich budowy,
 - b) w odległości od 4.000 m do 35.000 m od POR ich budowa wymaga uzgodnienia z odpowiednimi organami wojskowymi;
- 3) dużych konstrukcji o objętości przekraczającej 6.000 m³, w przypadku których w odległości do 4.000 m od POR ich budowa wymaga uzgodnienia z odpowiednimi organami wojskowymi;
- 4) w użytkowaniu nadajników elektromagnetycznych, które generują pole elektromagnetyczne przekraczające natężenie 3 V/m wartości skutecznej dla wszystkich częstotliwości od 9 kHz do 300 GHz mierzonych 2 m nad poziomem gruntu w Punkcie Centralnym Bazy.

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 2.6.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Utrzymywanie w dobrym stanie technicznym sieci dróg, pozwalających na szybkie przegrupowywanie wojsk w przewidywany rejon zagrożenia.	zarządcy dróg	R
2.	Utrzymywanie w dobrym stanie technicznym wszystkich ciągów kolejowych i szczególnie ważnych obiektów kolejowych, umożliwiających szybkie przegrupowywanie wojsk i przewóz uzbrojenia.	zarządcy infrastruktury kolejowej	R
3.	Realizacja działań dostosowujących infrastrukturę lotniczą do potrzeb wojskowych w zakresie: <ol style="list-style-type: none"> 1) parametrów techniczno-eksploatacyjnych; 2) odpowiedniego powiązania z systemem drogowym i kolejowym; 3) pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu istniejących obiektów lotniczych, nieużytkowanych przez wojsko. 	MON	R
4.	Realizacja działań dostosowujących infrastrukturę portów morskich do potrzeb wojskowych, w tym wynikających z członkostwa Polski w NATO, w zakresie: <ol style="list-style-type: none"> 1) systemów tankowania paliwa i wody; 2) sieci energetycznej i zaopatrzenia w energię; 3) przeładunku ciężkiego sprzętu wojskowego na drogowe i kolejowe środki transportu; 4) wyposażenia nabrzeży w łącza teleinformatyczne. 	MON	R
5.	Realizacja inwestycji w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa, w tym: <ol style="list-style-type: none"> 1) zadań wynikających z Programu Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Dziedzinie Bezpieczeństwa (NSIP), zatwierdzonego przez Radę Ministrów dnia 12 i 14 grudnia 2000 r., w tym: <p>do 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) infrastruktury dla sił wzmocnionych NATO – modernizacja lotniska Malbork (Tabl. 10, poz. 1), b) modernizacja infrastruktury dla systemu dowodzenia i kontroli miasta: Gdynia i Rumia, Władysławowo oraz gminy Wejherowo (Tabl. 10, poz. 2), 	MON	U

<p>c) modernizacja Portu Wojennego Gdynia (Tabl. 10, poz. 3),</p> <p>d) rozbudowa paliwowego systemu zaopatrywania w paliwo Portu Wojennego Gdynia (rurociąg paliwowy relacji Dębogórze - Gdynia Oksywie - Stanowisko Przetadunku Paliw Płynnych Port Gdynia);</p> <p>2) zadań wynikających z realizacji umowy międzynarodowej między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, dotyczącej rozmieszczenia na terytorium RP antybalistycznych obronnych rakiet przechwytyjących:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) budowa Bazy Systemu Obrony Przeciwrakietowej w Redzikowie (gm. Słupsk) (Tabl. 10, poz. 4).</p>	<table border="1"> <tr> <td style="background-color: #cccccc;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">W„A”</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #cccccc; text-align: center;">U</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #cccccc;"></td> </tr> <tr> <td style="background-color: #cccccc; text-align: center;">U</td> </tr> </table>		W„A”	U		U
W„A”						
U						
U						

Cel polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 3.

C.3. ZACHOWANE ZASOBY I WALORY ŚRODOWISKA

Opis i uzasadnienie Celu 3.:

Uwarunkowania środowiskowe, przez które należy rozumieć zasoby, walory, jakość i stan środowiska przyrodniczego oraz złożoność funkcjonowania całego systemu, mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia rozwoju zrównoważonego - przy czym równoważenie należy tu rozumieć tak w sensie sektorowym, jak terytorialnym. Zróżnicowane zasoby i walory środowiska przyrodniczego województwa są rozmieszczone względnie równomiernie na całym jego obszarze. Jakkolwiek tylko wybrane z nich (położenie w ujściu dużych rzek do morza, nadmorskie plaże, występowanie kopalin) mogą być bezpośrednią podstawą rozwoju gospodarczego, wszystkie składają się na potencjał, którego właściwe wykorzystanie przyczyni się do harmonijnego rozwoju regionu.

Środowiskowe uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego należą do kluczowych elementów polityki regionalnej, mających wpływ na wszystkie aspekty działalności człowieka i warunki jego życia. W każdym z tych aspektów rozwój oparty jest na zachowaniu dobrego stanu środowiska i racjonalnym wykorzystaniu jego zasobów. Mimo poniesionych znacznych nakładów na infrastrukturę ochrony środowiska, wciąż istnieją obszary jej niedostatecznego rozwoju, w tym zwłaszcza w zakresie systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, zagospodarowania odpadów komunalnych, czy wdrażania działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Rozwój miast, w tym szczególnie metropolii i niekontrolowana urbanizacja obszarów podmiejskich wymuszają potrzeby rozbudowy infrastruktury transportowej i komunalnej, co skutkuje rosnącą presją na przestrzeń przyrodniczą. Powoduje to fragmentację i degradację siedlisk oraz zmniejszanie ich naturalnej odporności, co z kolei przyczynia się do obniżenia różnorodności biologicznej.

Region charakteryzują także znaczne zasoby i walory środowiska kulturowego, w tym wynikające z tożsamości regionalnej i lokalnej, czerpiącej z dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla, Przymorza, Żuław i innych regionów kulturowych. Na szczególną uwagę zasługują tradycje morskie, wielokulturowość, a także dziedzictwo historii najnowszej – ruchu *Solidarność*. Są one nie w pełni wykorzystywane jako czynniki aktywizacji gospodarczej, w tym tworzenia nowych miejsc pracy oraz kreowania oryginalnego wizerunku.

Przesłanki sformułowania Celu 3.:

Podstawą sformułowania Celu były następujące przesłanki:

- 1) nieracjonalna struktura przestrzenna obszarów chronionych oraz niewystarczająca spójność tych obszarów, zagrażająca utrzymaniu ich różnorodności biologicznej;
- 2) wzrastająca presja inwestycyjna na obszarach o szczególnym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrodniczych i ciągłości korytarzy ekologicznych;
- 3) niedostateczna ochrona zasobów i walorów krajobrazu kulturowego, zagrażająca utratą tożsamości kulturowej oraz ich atutu jako czynnika rozwojowego;
- 4) niewystarczający rozwój sieci kanalizacji sanitarnej w niektórych aglomeracjach ściekowych oraz systemów zbierania i oczyszczania ścieków poza aglomeracjami ściekowymi, w szczególności na obszarach wiejskich;
- 5) niewystarczająco rozwinięty system zagospodarowania odpadów, w tym w zakresie wykorzystania potencjału frakcji energetycznej odpadów, w szczególności komunalnych;
- 6) niedotrzymywanie wymogów formalno-prawnych ochrony środowiska (m.in. w zakresie parametrów oczyszczonych ścieków odprowadzanych do wód lub do ziemi, ograniczania składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, lub poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji materiałowych), określonych w licznych aktach prawa międzynarodowego, krajowego i regionalnego.

Osiągnięcie celu i wyznaczonych kierunków możliwe będzie w wyniku przyjęcia i przestrzegania zasad regulujących warunki ochrony procesów i zasobów naturalnych oraz stanu środowiska. Kluczowe dla zapewnienia ekologicznych warunków życia i gospodarowania człowiekiem będzie integralne podejście do ochrony zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu.

Pożądane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa w wyniku realizacji Celu 3.:

- 1) ustanowiony i funkcjonujący regionalny system ekologiczny (system zielonej infrastruktury), ukształtowany w oparciu o przyrodnicze obszary chronione, korytarze ekologiczne, tereny zieleni w otoczeniu obszarów miejskich (zielone pierścienie) oraz ekosystemy wodne i leśne, będące elementem systemu infrastruktur służących trwałemu i stabilnemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu;
- 2) racjonalna struktura przestrzenna obszarów chronionych i mniejsza presja inwestycyjna na obszarach o szczególnym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrodniczych i kulturowych;
- 3) zachowane zasoby i walory dziedzictwa kulturowego, wykorzystywane w rozwoju społeczno-gospodarczym;
- 4) skuteczna ochrona przestrzeni o wyjątkowych cechach symbolicznych, świadczących o tożsamości kulturowej i historycznej regionu, pozwalająca na zachowanie najcenniejszych zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego;
- 5) dobry stan zasobów środowiska w szczególności w odniesieniu do jakości wód i gleb, pozwalający zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne i rozwój gospodarczy dzięki racjonalnie zorganizowanym systemom gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej.

Wskaźniki oraz tendencje w zakresie realizacji Celu 3.:

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2010-2014)	Tendencja do 2030	Źródło danych
Powierzchnia lasów (ha)	665.810 (2015)	695.000	GUS
Powierzchnia terenów zabudowanych w granicach ponadregionalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych określonych w Planie	(2015)	utrzymanie	BDOT
Odsetek JCWP płynących, nieosiągających dobrego stanu/potencjału ekologicznego wg badań monitoringu diagnostycznego i operacyjnego (%)	38,5 i 47,3 (2013)	spadek	WIOŚ Gdańsk
Odsetek powierzchni obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych (parki narodowe i parki krajobrazowe) (%)	10,6 (2016)	wzrost	RDOŚ Gdańsk
Liczba utworzonych parków kulturowych	3 (2016)	10	PBPR
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (%)	83,2 (2015)	90	GUS
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	0,7 (2015)	0,85	GUS
Niezrekultywowane tereny składowania odpadów (ha)	81,7 (2014)	20	GUS

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 3.1.

K.3.1. ZACHOWANIE I ODTWARZANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I JEGO SPÓJNOŚCI

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 3.1. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Utrzymaniu i polepszaniu stanu i właściwości komponentów środowiska (hydrosfery, pedosfery, atmosfery i biosfery)

Ochronie obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo

Ochronie, rewitalizacji, pielęgnacji i odtwarzaniu zasobów biosfery o charakterze cennym, unikatowym i zagrożonym

Utrzymaniu i odtwarzaniu łączności przestrzennej ekosystemów, umożliwiającej stabilność procesów przyrodniczych, migrację organizmów i spójność wyznaczonego systemu osnowy ekologicznej regionu

Promocji i dydaktyce ochrony przyrody, ukierunkowanej na zachowanie cennych i charakterystycznych dla regionu walorów

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 3.1.:

3.1.1. Zasada zachowania i kształtowania spójności regionalnego systemu ekologicznego, w skład którego wchodzi istniejące obszary chronione oraz obszary potencjalne do objęcia ochroną (cenne przyrodniczo), a także system płatów i korytarzy ekologicznych, który tworzą:

1) korytarze ponadregionalne:

- a) Nadzalewowo-mierzejowy (wzdłuż Mierzei Wiślanej i jej wybrzeża - powiaty: nowodworski i m. Gdańsk),
- b) Nadmorski (wzdłuż Półwyspu Helskiego i wybrzeża morskiego Bałtyku - powiaty: pucki, wejherowski, lęborski, słupski),
- c) Doliny Wisły (styk powiatów: m. Gdańsk, nowodworskiego, gdańskiego, malborskiego, tczewskiego, sztumskiego, kwidzyńskiego),
- d) Dolin Słupi i Wdy (powiaty: słupski, m. Słupsk, bytowski, kościerski, chojnicki, starogardzki),
- e) Doliny Gwdy (zach. kraniec powiatu człuchowskiego),
- f) Dolin Wieprzy ze Studnicą i Brdą (powiaty: słupski, bytowski, człuchowski, chojnicki),
- g) Doliny Liwy (powiat kwidzyński);

2) korytarze regionalne:

- a) Doliny Łupawy z lasami do Słupi (powiaty: słupski i bytowski),
- b) Doliny Nogatu (powiaty: nowodworski i malborski),
- c) Dolin Raduni i Motławy (powiaty kartuski i gdański),
- d) Doliny Szarpawy (powiat nowodworski),
- e) Doliny Wierzycy (powiaty: kościerski, starogardzki, tczewski),
- f) Pradoliny Redy-Łeby (powiaty: słupski, lęborski, wejherowski, pucki),
- g) Doliny Zbrzycy (pogranicze powiatów: kościerskiego, chojnickiego, bytowskiego),
- h) Doliny Szczyry (powiat człuchowski),
- i) Dolin Bystrzenicy, Kamiennej i Rybca (sąsiedztwo powiatów bytowskiego i słupskiego),
- j) Leśny Trzebieliński (powiat bytowski),

U

- k) Zaborski (pogranicze powiatów kościerskiego i chojnickiego);
- 3) korytarze subregionalne:
 - a) Doliny Płutnicy (powiat pucki),
 - b) Doliny Gizdepki (powiat pucki),
 - c) Doliny Czarnej Wody (powiat pucki),
 - d) Północnego pasa leśnego Lasów Darżlubskich (powiat pucki)
 - e) Górnego odcinka Doliny Piaśnicy (powiaty pucki, wejherowski),
 - f) Rynny Jeziora Żarnowieckiego (powiaty pucki, wejherowski),
 - g) Doliny Bychowskiej Strugi (powiaty wejherowski, pucki),
 - h) Doliny Chełstu (powiat wejherowski),
 - i) otoczenia Doliny Bolszewki (powiat wejherowski),
 - j) Doliny Gościciny i jej otoczenia (powiat wejherowski),
 - k) Doliny Choczewki i lasów k. Choczewa (powiat wejherowski),
 - l) Pasa leśnego Puszczy Wierchucińskiej (powiat wejherowski),
 - m) Zachodniego pasa leśnego Lasów Wejherowskich (powiat wejherowski),
 - n) Północnego otoczenia Nowej Wsi Lęborskiej (powiat lęborski),
 - o) otoczenia Doliny Szpęgawy (powiaty tczewski, starogardzki),
 - p) otoczenie Dolin Janki, Bielicy i Strugi Młyńskiej (powiat tczewski),
 - q) otoczenia Doliny rzeki Słupiny i lasów na zach. od niej (powiat kartuski),
 - r) leśnego łącznika dolin Łeby i Bukowiny (powiaty kartuski, wejherowski),
 - s) górnego odcinka doliny Słupi (powiaty wejherowski, kartuski, kościerski),
 - t) Doliny Bukowiny (powiaty lęborski, kartuski, bytowski),
 - u) Leśnego łącznika dolin Raduni i Reknicy (powiaty kartuski, gdański),
 - v) Doliny Grabowej (powiat słupski),
 - w) Doliny Ściegnicy (powiat słupski),
 - x) Zachodniego łącznika dolin Wieprzy i Kwaczej (powiat słupski),
 - y) Doliny Moszczeniczki (powiat słupski),
 - z) Otoczenia doliny Kwaczej (powiat słupski),
 - aa) Południowego otoczenia Głównyc (powiat słupski),
 - bb) Leśnego łącznika doli Słupi i Łupawy (powiat słupski),
 - cc) Otoczenia doliny Skotawy (powiaty słupski, bytowski),
 - dd) Leśnego łącznika dolin Łeby i Łupawy (powiaty słupski, lęborski, bytowski),
 - ee) Doliny Debrzynki (powiat człuchowski),
 - ff) Doliny Chrzęstowej (powiat człuchowski),
 - gg) Leśnego łącznika dolin Debrzynki i Kamionki (powiat człuchowski),
 - hh) Otoczenie doliny Kamionki (powiat człuchowski),
 - ii) Doliny Rudej (powiaty człuchowski, bytowski),
 - jj) Doliny Bytowej i lasów koło Bytowa (powiat bytowski),

- kk) południowo-wschodniego jezioro-leśnego łącznika dolin Wisty i Liwy (powiat kwidzyński),
- ll) łącznika otoczenia doliny Liwy (powiat kwidzyński),
- mm) Doliny górnej Wierzycy (powiat kościerski),
- nn) Leśnego łącznika dolin Zbrzycy i Niechwaszcz koło Wiela (powiaty chojnicki, kościerski),
- oo) Doliny Wietcisy (powiaty gdański, kościerski, starogardzki),
- pp) Doliny Reknicy (powiat gdański),
- qq) Doliny Kłodawy (powiat gdański),
- rr) Doliny Czerwonej (powiat gdański, starogardzki),
- ss) Doliny Rutkownicy (powiaty gdański, kościerski, starogardzki),
- tt) Doliny rz. Dzierzgoń (powiat sztumski),
- uu) łącznik dolin Liwy i Dzierzgoń (powiaty sztumski, kwidzyński);

4) płaty ekologiczne:

- a) Lubiowski,
- b) Słowiński,
- c) Darżlubski,
- d) Łęczycki,
- e) Trójmiejski,
- f) Lęborski,
- g) Kaszubski,
- h) Marszewski,
- i) Koczalski,
- j) Polanowsko-łupawski,
- k) Borów Tucholskich,
- l) Dzierzgoński,
- m) Zalewu Wiślanego.

3.1.2. Zasada kształtowania zagospodarowania przestrzennego w dostosowaniu do specyfiki obszaru i przedmiotu ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych, wynikających z funkcji i reżimu ochronnego obszarów będących:

W„A”

- 1) formami ochrony przyrody - należy stosować zasady wynikające z dokumentów je ustanawiających oraz planów zadań ochronnych i planów ochrony (jeśli takie obowiązują) dla obszarów: Natura 2000, rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu;
- 2) lasami - należy stosować zasady wynikające z planów urządzania lasów;
- 3) dolinami rzek - należy uwzględniać potrzeby zachowania ciągłości łączności ekologicznej i migracji zwierząt (w postaci pozostawiania niezagospodarowanych fragmentów dna doliny i jej zboczy, posiadających łączność ekologiczną z pozostałą częścią doliny);
- 4) terenami podmokłymi - należy zapewnić trwałość istnienia ekosystemów poprzez wykluczenie ich z zagospodarowania zmieniającego funkcje i sposób użytkowania.

3.1.3. Zasada zachowania ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej ekosystemów leśnych i dolinnych (zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych) w miejscach przecięcia z infrastrukturą transportową o charakterze barier antropogenicznych - w szczególności dróg klas: A, S i GP

U

	oraz linii kolejowych – za pomocą wyznaczania i budowy przejść dla zwierząt oraz stosowania nietransparentnych ekranów osłonowych na trasach migracji ptaków.	
3.1.4.	Zasada bezwzględnego zachowania trwałości gruntów leśnych oraz naturalnych cieków i zbiorników wodnych, w granicach korytarzy ekologicznych, przy zachowaniu ich dotychczasowego gospodarczego wykorzystania, z uwzględnieniem uzasadnionej potrzeby ich przeznaczenia na cele publiczne.	U
3.1.5.	Zasada priorytetu ekologicznego – polegająca na stosowaniu rozwiązań techniczno-przestrzennych służących zachowaniu i podwyższeniu przyrodniczej, w tym krajobrazowej jakości przestrzeni i zapobiegania przekształceniom przestrzennym skutkującym utratą bądź istotnym obniżeniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych, fragmentacją terenów przyrodniczo cennych oraz utratą łączności przestrzennej ekosystemów.	W„A”
3.1.6.	Zasada zachowywania w stanie naturalnym terenów podmokłych - jako regulatorów warunków hydrologicznych, klimatycznych i ekologicznych środowiska oraz elementów naturalnej retencji wód.	W„A”
3.1.7.	Zasada trwałości istnienia lasów, kształtowania ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej oraz zachowania bogactwa biologicznego.	W„AB”
3.1.8.	Zasada integralnego podejścia do ochrony różnorodności biologicznej i kształtowania terenów zieleni jako spójnego systemu zielonej infrastruktury – z uwzględnieniem zielonych pierścieni i korytarzy ekologicznych - stanowiących elementy łączności ekologicznej obszarów miejskich z ich otoczeniem.	W„A”
3.1.9.	Zasada zachowania pozostałości naturalnych ekosystemów i ich ochrony planistycznej, jako cennych obiektów ochrony różnorodności biologicznej zapewniających trwałość ekosystemów (w szczególności terenów podmokłych, łąk dolinnych i śródleśnych, zadrzewień śródpolnych, starorzeczy i oczek wodnych) – nie objętych dotychczas ochroną prawną - w tym wskazanych w Planie.	W„AB”

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 3.1.:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Ochrona regionalnego systemu ekologicznego przez:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	W„AB”
	1) identyfikowanie, dokumentowanie i waloryzację przyrodniczą (m.in. w ramach sporządzania opracowań ekofizjograficznych dla gmin) terenów pełniących funkcję ekologiczną;	JST	W„AB”
	2) zachowanie obszarów, siedlisk i obiektów przyrodniczych szczególnie cennych, reprezentatywnych dla regionu, reprezentujących krajobraz nadmorski, pojezierny, dolin rzecznych i równin zalewowych - zagrożonych zanikiem lub trwałym przekształceniem - oraz obejmowanie ich indywidualnymi formami ochrony przyrody;	JST	W„AB”
	3) zalesianie, wprowadzanie zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych, ekstensywne wykorzystanie użytków zielonych;	samorządy gminne	R
	4) zapobieganie rozlewaniu się zabudowy na terenach otwartych niezabudowanych, poprzez ochronę ekosystemów naturalnych i gruntów rolnych;	samorządy gminne	W„A”
	5) zachowanie ciągłości przestrzennej powiązań ekologicznych na poziomie krajowym, regionalnym, subregionalnym i lokalnym, z utrzymywaniem przestrzeni wolnej od zabudowy lub ograniczenie intensywności zabudowy w ich przebiegu;	samorządy gminne	W„A”
	6) budowę i zachowanie właściwych warunków funkcjonowania lądowych przejść dla zwierząt i przepławek dla ryb (tj. o odpowiednich standardach projektowych i wykonawczych, dostosowanych do potrzeb migracyjnych), w obszarach przecięcia z infrastrukturą techniczną (nie	samorządy gminne zarządcy infrastruktury	W„A”

	tylko drogami klasy A, S i GP oraz liniami kolejowymi, ale także w ciągach dróg wojewódzkich i przebiegach rurociągów).		
2.	Tworzenie koncepcji, planów i programów rozwoju zielonej infrastruktury oraz wyznaczanie, zachowanie i kształtowanie terenów biologicznie czynnych - tzw. zielonych pierścieni, wokół ośrodków miejskich i metropolitalnych.	SWP samorządy lokalne	W„AB”
3.	Uwzględnianie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin korytarzy ekologicznych - ponadregionalnych, regionalnych i subregionalnych oraz uszczegóławianie ich granic i wyznaczenie korytarzy rangi lokalnej, stosownie do skali dokumentu planistycznego.	samorządy gminne	U
4.	Określanie w dokumentach planistycznych na poziomie lokalnym zapisów / wytycznych / wskaźników gwarantujących zachowanie ciągłości przestrzennej korytarzy ekologicznych.	samorządy gminne	U
5.	Przywracanie cech naturalnych, poprawa kondycji jakościowej elementów środowiska, odtwarzanie obszarów przyrodniczych i ekosystemów zdegradowanych - w tym wodnych, podmokłych, leśnych, łąkowych, a w szczególności: 1) rekultywacja jezior i przeciwdziałanie procesom ich eutrofizacji antropogennej; 2) renaturyzacja rzek i dolin rzecznych, przywracanie dolinom rzecznych funkcji korytarzy ekologicznych; 3) zwiększanie zdolności retencyjnej ekosystemów i terenów.	JST	W„A”
6.	Tworzenie warunków do zwiększania powierzchni lasów i zadrzewień, zwłaszcza: 1) na terenach leśnej potencjalnej roślinności naturalnej, cechujących się aktualną niską lesistością; 2) w obrębie gruntów rolnych o najniższej przydatności rolniczej; 3) na obszarach objętych potencjalnymi i czynnymi procesami erozyjnymi 4) na obszarach porolnych, objętych sukcesją naturalną.	regionalne dyrekcje Lasów Państwowych samorządy gminne	W„A”
7.	Zachowywanie, odtwarzanie, rewitalizacja i kształtowanie elementów przyrodniczych charakterystycznych dla krajobrazu wiejskiego: miedz, pasów zadrzewień śródpolnych, małych cieków i dróg śródpolnych, śródpolnych oczek wodnych, ekosystemów brzegowych wód śródlądowych, żywopłotów etc., w szczególności w rejonach wielkoobszarowej gospodarki rolnej.	samorządy gminne	W„A”
8.	Wprowadzanie i utrzymanie reżimów zagospodarowania służących ochronie cennych ekosystemów jezior lobeliowych, torfowisk wysokich oraz żyznych mechowisk.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska samorządy gminne	W„A”
9.	Zachowywanie w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego obszarów objętych dynamicznymi procesami geomorfologicznymi, w szczególności odcinków wybrzeża morskiego i dolin rzek, gdy nie stwarza to zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i ich mienia oraz infrastruktury.	samorządy gminne urzędy morskie	W„A”
10.	Zapewnienie w dokumentach planowania przestrzennego warunków utrzymania potencjału przyrodniczego lasów, starodrzewów, zadrzewień śródpolnych, oczek wodnych, terenów bagiennych i torfowiskowych, łąk śródleśnych - szczególnie w obszarach korytarzy ekologicznych.	samorządy gminne	W„AB”
11.	Optymalizacja regionalnego systemu obszarów chronionych, z założeniem wykonania oceny stopnia zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych i weryfikacji granic oraz zwiększenia w nim udziału	SWP	W„B”

	<p>obszarów, obiektów przyrodniczych i krajobrazów szczególnie cennych (priorytetowych, unikatowych, reprezentatywnych) i terenów pełniących funkcję korytarzy ekologicznych, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) weryfikacja sieci obszarów chronionego krajobrazu.</p>		
12.	<p>Powiększenie lub uzupełnienie sieci parków krajobrazowych, chroniących cenne obszary przyrodniczo-krajobrazowe, mających znaczenie dla ochrony dziedzictwa kulturowego i ochrony funkcji łączności ekologicznej, przez:</p> <p>1) powiększenie obszarów parków krajobrazowych: Zaborskiego, Doliny Słupi oraz Mierzei Wiślanej;</p> <p>2) podejmowanie działań zmierzających do utworzenia nowych parków krajobrazowych: Doliny Wisły (nadwiślański), Doliny Wdy (ewentualnie poszerzenie na obszar województwa pomorskiego Wdeckiego Parku Krajobrazowego), Bytowskiego.</p>	SWP	W„B”
13.	<p>Podejmowanie działań dla powiększenia powierzchni Parku Narodowego „Bory Tucholskie” w kierunku południowym i wschodnim, zgodnie z dokumentacją do planu ochrony Parku, w celu utrzymania i zwiększenia spójności przestrzennej obszaru chronionego i realizacji wszystkich celów ochrony ekosystemów, wyznaczonych w tym planie²⁴⁰.</p>	<p>Park Narodowy „Bory Tucholskie” SWP</p>	W„B”
14.	<p>Podejmowanie działań wspierających powiększenie powierzchni Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie – zgodnie z dokumentacją opracowaną przez Polski Komitet Narodowy UNESCO – MaB.</p>	<p>Park Narodowy „Bory Tucholskie” SWP</p>	R
15.	<p>Podejmowanie działań na rzecz powiększenia obszaru Słowińskiego Światowego Rezerwatu Biosfery, celem spełnienia kryteriów zawartych w Ramowym Statucie Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery, optymalnie o powierzchnię przyległych do niego gmin, a minimalnie do granicy otuliny Słowińskiego Parku Narodowego.</p>	<p>Słowiński Park Narodowy SWP</p>	W„B”

²⁴⁰ Dz.U. 2008, nr 230, poz. 1545.

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 3.2.

K.3.2. OCHRONA OBSZARÓW O CHARAKTERYSTYCZNYM KRAJOBRAZIE KULTUROWYM LUB ZNACZENIU HISTORYCZNYM

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 3.2. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Zachowaniu, ochronie tożsamości historyczno-kulturowej oraz promocji zasobów i walorów kulturowych województwa, a w szczególności obiektów zabytkowych i założeń przestrzennych

Rewaloryzacji zdegradowanych przestrzeni o bogatej tradycji historycznej oraz obiektów zabytkowych

Rozwijaniu i promowaniu szlaków kulturowych ukształtowanych w oparciu o zasoby kulturowe

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 3.2.:

3.2.1.	Zasada harmonijnego kształtowania zagospodarowania przestrzennego obszarów i obiektów o wartościach kulturowych i krajobrazowych oraz ich otoczenia, w szczególności wpisanych do rejestru oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków, ustanowionych pomników historii i parków kulturowych.	W„A”
3.2.2.	Zasada ochrony walorów widokowych, w tym panoram oraz przedpoli ekspozycyjnych zabytkowych wsi i miast, obiektów zabytkowych oraz dóbr kultury współczesnej stanowiących dominanty architektoniczne.	W„A”
3.2.3.	Zasada ochrony dziedzictwa archeologicznego i udostępniania stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową dla celów dydaktycznych, naukowych i turystycznych, poprzez np. tworzenie parków kulturowych dziedzictwa archeologicznego.	R
3.2.4.	Zasada kształtowania w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego sieci szlaków kulturowych, wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę towarzyszącą oraz rozpoznawalny w przestrzeni system identyfikacji wizualnej.	W„AB”
3.2.5.	Zasada kształtowania otoczenia obiektów dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej w sposób kreujący przestrzeń publiczną integrującą mieszkańców, z uwzględnieniem i poszanowaniem wartości kulturowych i krajobrazowych.	W„A”
3.2.6.	Zasada stosowania tradycyjnych dla poszczególnych części regionu form architektury wiejskiej (w zakresie bryły, kształtu dachu, detalu architektonicznego i materiałów wykończeniowych).	R
3.2.7.	Zasada zachowania wartościowych drewnianych obiektów dziedzictwa kulturowego <i>in situ</i> , a w sytuacjach, które tego wymagają, przenoszenia najwartościowszych obiektów do parków lub muzeów etnograficznych.	W„AB”
3.2.8.	Zasada obejmowania ochroną planistyczną w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obiektów ujętych w gminnych ewidencjach zabytków oraz wartościowych obiektów historyczno-kulturowych nie objętych dotychczas żadną prawną formą ochrony.	W„A”
3.2.9.	Zasada określania w treści studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, obszarów i obiektów o wysokich wartościach kulturowych, proponowanych w Planie do objęcia ochroną w postaci pomników historii i parków kulturowych. Brak woli określenia tych obszarów wymaga indywidualnego uzasadnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.	U
3.2.10.	Zasada uwzględniania w gminnych dokumentach planistycznych programów opieki nad zabytkami, sporządzanych w oparciu o aktualne gminne ewidencje zabytków, a w przypadku braku programów opieki nad zabytkami i ewidencji gminnej, uwzględnianie ewidencji wojewódzkiej.	R

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 3.2.:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Utrzymanie w dobrym stanie zasobów dziedzictwa kulturowego objętych ochroną konserwatorską prawną (rejestr zabytków) oraz ustawową (ewidencja zabytków), w szczególności zabytkowych układów urbanistycznych, urbanistyczno-krajobrazowych i ruralistycznych oraz licznych zamków, zespołów pałacowo-parkowych, dworskich, kościołów i założeń klasztornych, obiektów budownictwa przemysłowego i obronnego, obiektów militarnych i fortyfikacyjnych.	właściciele zabytków	W„AB”
2.	Kompleksowa odnowa i rewaloryzacja definiujących tożsamość regionu zdegradowanych zabytkowych założeń przestrzennych obszarów historycznych, obiektów i zespołów zabytkowych (zwłaszcza zespołów pałacowo-parkowych i dworskich), historycznych (zwłaszcza średniowiecznych) układów ruralistycznych, zarówno wpisanych do rejestru, jak i uwzględnionych w ewidencji zabytków oraz pozostających poza nimi, z uwzględnieniem wymogów konserwatorskich oraz lokalnego charakteru zabudowy.	JST właściciele Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków	W„AB”
3.	Zachowanie, odtwarzanie dawnych układów terenów zielonych: cmentarzy historycznych, alei, szpalerów, założeń parkowych.	samorządy gminne	R
4.	Sporządzenie audytu krajobrazowego województwa pomorskiego, w tym określenie m.in. krajobrazów priorytetowych oraz wniosków i rekomendacji m.in. w zakresie określenia stref przekształceń krajobrazu, stref ochrony krajobrazu (np. ochrony przedpola ekspozycji zabytkowych miast i wsi) i stref szczególnej ochrony krajobrazowej.	SWP	W„B”
5.	Zachowanie i eksponowanie miejsc pamięci narodowej, w tym miejsc kaźni, wydarzeń oraz walk historycznych, w szczególności: 1) Pomnika zaślubin Polski z morzem w Pucku; 2) Pomnika Obrońców Wybrzeża na Westerplatte w Gdańsku; 3) Pola bitwy pod Krojantami - miejsca szarzy 18 Pułku Ułanów Pomorskich 1 września 1939 r.; 4) Pomnika zagłady - Muzeum "Stutthof" w Sztutowie; 5) Lasów Piaśnickich - miejsca kaźni ludności polskiej na Pomorzu w okresie II wojny światowej; 6) Lasu Szpęgawskiego - miejsca kaźni ludności Kociewia na początku II wojny światowej; 7) Placu Solidarności w Gdańsku z Pomnikiem Poległych Stoczniovców 1970.	samorządy gminne	U
6.	Dążenie do uznania za pomniki historii zabytków nieruchomych o ponadregionalnym znaczeniu, wysokich wartościach historycznych, naukowych i artystycznych, mających znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego, utrwalonych w świadomości społecznej i stanowiących źródło inspiracji dla kolejnych pokoleń: 1) Gdańsk Oliwa - Pocysterski Zespół Klasztorny; 2) Gdańsk Twierdza Wisłoujście - zespół unikatowych warowni morskich; 3) Gniew – Zamek Krzyżacki oraz zespół miejski lokowany po 1297 r. (Pałac Marysieńki, Pałac Myśliwski, pozostałości murów miejskich, ratusz, kościół parafialny pw. św. Mikołaja, kamienice podcieniowe z XIV–XV w.);	samorządy gminne SWP	W„AB”

	4) Wejherowo - kalwaria z XVII w., układ urbanistyczny, założenie rezydencjonalno-krajobrazowe rozwijane od XVI w., unikatowe w Europie miasto kalwaryjne (założone na planie Jerozolimy).		
7.	<p>Obejmowanie ochroną w formie parków kulturowych miejsc o wysokich i wyjątkowych wartościach, gdzie została zachowana historyczna struktura przestrzeni i szczególnie walory przyrodniczo-krajobrazowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Babi Dół - Borcz (gm. Somonino) – cmentarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi; 2) Bałart - Święty Gaj (gm. Dzierzgoń) – stanowiska archeologiczne związane z systemem drewnianych pomostów stanowiących przeprawę przez dolinę Dzierzgonki, datowanych na okres wpływów rzymskich (na granicy z woj. warmińsko-mazurskim); 3) Biała Góra (gm. Sztum) – system szańców obronnych z okresu wojen szwedzkich z I poł. XVII w.; 4) Borzyszkowy (gm. Lipnica) - drewniany kościół parafialny pw. Świętego Marcina z 1721-1722 r., ciągłość tradycji rodowej; 5) Bytów - zamek krzyżacki murowany z XIV/XV w. i miasto (ciągłość tradycji); 6) Człuchów - zespół kulturowo-krajobrazowy zamku i starego miasta z otoczeniem; 7) Gałąźnia Wielka, Gałąźnia Mała oraz Budowo, Jawory i Rokity (gm. Kołczygłowy) - zabytkowe elektrownie i urządzenia wodne z 2 poł. XIX w. oraz zabytki archeologiczne (grodziska); 8) Gdańsk Oliwa - Pocysterski Zespół Klasztorny; 9) Gdańsk - tereny postoczniove; 10) Gdańsk Święty Wojciech - Sanktuarium Świętego Wojciecha; 11) Gdańsk i Pruszcz Gdański - Kanał Raduni - średniowieczny zespół hydrotechniczny (kanał wraz z obiektami hydrotechnicznymi); 12) Głuszyno (gm. Potęgowo) - cmentarzysko gockie; 13) Hel - Cypel Helski - blisko 40 obiektów militarnych o różnej wartości historycznej; 14) Jastarnia-Bór - unikatowa osada rybacka typu wyspowego; 15) Juszeki (gm. Kościerzyna) - układ ruralistyczny oraz architektura XIX i XX w. wpisane do rejestru zabytków; 16) Kartuzi - zespół klasztorny z 1391 r. i założenie krajobrazowe z cennym drzewostanem (buczyna pomorska), torfowiskami, jedyna kartuzja w Polsce północnej, relikty krajobrazu manierystycznego; 17) Karwieńskie Błota (gm. Krokowa) - założenie ruralistyczne, pozostałości (struktura niwy siedliskowej i rozłogu pól) po wsi holenderskiej lokowanej w 1599 r. przez starostę puckiego J. Wejhera, jedna z ostatnich zachowanych osad holenderskich tego typu; 18) Kasparus (gm. Osiek) - zespół drewnianej zabudowy wiejskiej; 19) Kluki (gm. Smołdzino) - wieś rybacka z zachowaną unikatową regionalną architekturą, z dawnym układem melioracyjnym pól i łąk, z miejscowymi nazwami; 20) Krokowa - założenie rezydencjonalno-krajobrazowe, pałac z XIV w., ciągłość tradycji miejsca od późnego średniowiecza i wielka kompozycja krajobrazowa; 	samorządy gminne SWP	W„AB”

- 21) Kwidzyn - zespół zamkowo-katedralny kapituły pomezkańskiej, założony jako baza wypadowa przez Krzyżaków ok. 1233 r., przekształcony w miasto ok. 1254 r. (katedra, pałac Fermora, gmach sądu ziemskiego, kościół parafialny pw. Św. Trójcy XVIII–XIX w., budynek poczty, pozostałości murów obronnych, domy, dworki gł. z XIX w.);
- 22) Kuźnica (gm. Jastarnia) - unikatowa osada rybacka typu wyspowego;
- 23) Leśno (gm. Brusy) - największe w Polsce cmentarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi kultury wielbarskiej;
- 24) Łeba - osada rybacka i ruiny gotyckiego miasta Starej Łeby (rezerwat archeologiczny);
- 25) Łupawa (gm. Potęgowo) – „Megality Łupawskie”;
- 26) Mikorowo (gm. Czarna Dąbrówka) - cmentarzysko szkieletowe wczesnośredniowieczne;
- 27) Niedźwiedzica - Niedźwiedziówka (gm. Stegna) - zespół pracowni bursztyniarskich kultury rzucewskiej, największy w Europie zespół neolitycznych pracowni bursztynu;
- 28) Rzeka Tuga (gm. Nowy Dwór Gdański) – zabytki hydrotechniki Dłty Wisty, ochrona krajobrazu kulturowego Żuław;
- 29) Odry (gm. Czersk) - kamienne kręgi, cmentarzysko kurhanowe (rezerwat archeologiczny);
- 30) Paraszyno (gm. Łęczycy) - zespół dworski i założenie krajobrazowe doliny Łeby, XVIII-wieczna rezydencja z wielką kompozycją krajobrazową;
- 31) Płotowo (gm. Bytów) – zagroda Styp-Rekowskich wraz z Muzeum Szkoły Polskiej;
- 32) Rewa (gm. Kosakowo) - wieś rybacka i letniskowa, tradycje tzw. żeglugi rewskiej;
- 33) Runowo (gm. Potęgowo) - pomnikowy drzewostan bukowy, grodzisko, cmentarzysko kurhanowe, pałac z XVIII w.;
- 34) Rynna Jezior Kępisko i Szczytno - cztery grodziska w Kępisku, Gwieździnie, Olszanowie z osadami przygodowymi oraz osadami od VI-VIII wieku – do powstania XIII-wiecznej kasztelani szczycieńskiej z siedzibą na wyspie jeziora Szczytno, cmentarzyskami kultury pomorskiej z popielnicami twarzowymi, cmentarzyskami kurhanowymi kultury łużyckiej oraz największym na Pomorzu cmentarzyskiem kurhanowym wczesnośredniowiecznym w Chrzastowie, wyznaczającym południową granicę jednostki plemiennnej;
- 35) Rzucewo (gm. Puck) - zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem (von Belowów);
- 36) Słowiński Park Narodowy - w obrębie "Góry Rowokół", gdzie znajdują się dwa grodziska wczesnośredniowieczne, relikty kaplicy św. Mikołaja i cmentarzysko szkieletowe z okresu późnego średniowiecza oraz wczesnośredniowieczne miejsce kultu;
- 37) Sopot - zespół urbanistyczny z XIX w. (ulica Bohaterów Monte Cassino, molo, dworek z XVIII w., ratusz, dom kuracyjny, Opera Leśna, hotel-kasyno), najstarszy nad Bałtykiem kurort morski;
- 38) Szczytkowice (gm. Główczyce) - cmentarzysko gockie;
- 39) Sztum – wzgórze zamkowe;
- 40) Swółowo (gm. Słupsk) – założenia ruralistyczne;
- 41) Trzcianka i Błotnik (gm. Cedry Wielkie) - Park Kulturowy „Szerzawa”;

	<p>42) Ustka - osada rybacka z dzielnicą uzdrowską XIX/XX w.;</p> <p>43) Waplewo Wielkie (gm. Stary Targ) - założenie rezydencjonalne z pałacem Sierakowskich z XVII w., z parkiem, kaplicą dworską, altaną z XVIII-XIX w.;</p> <p>44) Wejherowo - kalwaria z XVII w., układ urbanistyczny, założenie rezydencjonalno-krajobrazowe rozwijane od XVI w., unikatowe w Europie miasto kalwaryjne (założone na planie Jerozolimy);</p> <p>45) Węgry (gm. Sztum) - zespół osadniczy z XI-XII w. (grodzisko oraz osady przyrodowe);</p> <p>46) Węsiory (gm. Sulęcyno) - rezerwat archeologiczny, cmentarzisko kurhanowe z przełomu epoki brązu i żelaza (kultura wejherowsko-krotoszyńska) z grobami skrzynkowymi i kurhanowymi oraz kręgami kamiennymi z poł. I-II w. n.e. (kultura grobów jamowych);</p> <p>47) Wiele (gm. Karsin) - unikatowa kalwaria typu bawarskiego (kościół z 1905 r.);</p> <p>48) Wolinia (gm. Główny) - pałac z oficynami i parkiem z XVIII w.;</p> <p>49) Zatoka Pucka (Małe Morze) - obszar tradycyjnego rybołówstwa kaszubskiego (z miejscowymi nazwami topograficznymi toni, mielizn, łach i punktów orientacyjnych) oraz związanej z nim obrzędowości i obyczajowości;</p> <p>50) Żarnowiec (gm. Krokowa) - zespół klasztorny benedyktynek (ok. 1279 r.), średniowieczna tradycja miejsca i kompozycja krajobrazowa;</p> <p>51) Żuławy Drewnica oraz Gdańska Głowa - unikatowy układ dwóch średniowiecznych wsi (z XIV w.) na obu brzegach Szkarpany, powiązanych historycznie i funkcjonalnie, wraz z dawną fortecą (z XVII w.).</p>		
8.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz decyzjach administracyjnych (miasta Malbork oraz gmin Lichnowy, Malbork, Miłoradz, Nowy Staw, Stare Pole, Stary Targ, Subkowy i Sztum) priorytetu ochrony walorów krajobrazu kulturowego ekspozycji i otoczenia obiektu UNESCO – Zamku Krzyżackiego w Malborku (projektowane strefy ochrony przedpoła ekspozycyjnego zespołu zamkowego).	samorządy gminne	W„A”
9.	Eliminowanie funkcji użytkowych obniżających wartości historyczne obiektów zabytkowych oraz obiektów kolidujących z walorami kulturowymi obszarów zabytkowych.	samorządy gminne	R
10.	Wzmacnianie istniejących oraz nadawanie (w sposób nieumniejszający ich wartości kulturowej) obiektom zabytkowym nieużytkowanym nowych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych w celu efektywnego i racjonalnego gospodarowania zasobami dziedzictwa kulturowego, podnoszenia atrakcyjności poszczególnych obszarów oraz tworzenia miejsc pracy.	właściciele	W„A”
11.	Realizacja obiektów o charakterze wystawienniczym, muzealnym, jak również skansenów (np. Żuławy w m. Drewnica lub Żuławy), służących zachowaniu, ochronie i promocji dziedzictwa kulturowego regionu.	JST	W„AB”
12.	<p>Identyfikowanie dóbr kultury współczesnej w oparciu o:</p> <p>1) kryteria obligatoryjne:</p> <p>a) obiekt niebędący zabytkiem,</p> <p>b) obiekt jest uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń,</p> <p>c) obiekt posiada wysokie wartości artystyczne lub historyczne,</p> <p>d) obiekt powstał po 1945 r.;</p> <p>2) kryteria dodatkowe:</p> <p>a) unikatowość – np. jedyny obiekt zachowany w formie pierwotnej,</p> <p>b) nowatorstwo – zarówno w kontekście rozwiązań architektonicznych, technicznych, jak i materiałowych,</p>	samorządy gminne	W„A”

	<p>c) symboliczność – symbol dla mieszkańców i przyjezdnych,</p> <p>d) uznanie – obiekt otrzymał nagrody, wyróżnienia,</p> <p>e) próba czasu - zachowanie walorów przestrzennych i estetycznych pomimo degradacji, będącej efektem technicznego zużycia lub zaniedbania zarządcy, lub też spontanicznego rozwoju zagospodarowania terenów przyległych.</p>		
13.	Wpisanie najcenniejszych obiektów, zespołów zabudowy i układów przestrzennych stanowiących dobra kultury współczesnej do rejestru zabytków, w celu objęcia ich ochroną konserwatorską.	Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków	R

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 3.3.

K.3.3. OGRANICZENIE EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA

POLITYKA PRZESTRZENNA WYZNACZONA W KIERUNKU 3.3. KONCENTRUJE SIĘ NA:

Rozwoju zbiorczych i indywidualnych systemów kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków w celu zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzonego ze ściekami do wód i ziemi

Zmniejszeniu i utrzymaniu poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów dopuszczalnych przez właściwe kształtowanie terenów zieleni oraz działania techniczne

Kształtowaniu odpowiednich warunków przestrzennych dla poprawy jakości klimatu akustycznego

Zapewnieniu dostępnego i sprawnie funkcjonującego systemu gospodarki odpadami

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 3.3.:

w zakresie emisji zanieczyszczeń do wód:

3.3.1.	Zasada ograniczania stosowania indywidualnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków bytowych na obszarach aglomeracji ściekowych.	U
3.3.2.	Zasada stosowania i dostosowania rozwiązań w zakresie indywidualnych i lokalnych systemów oczyszczania ścieków do warunków środowiskowych, w tym ukształtowania terenu, warunków gruntowo-wodnych, rodzaju odbiornika, intensywności zabudowy, oraz z uwzględnieniem sposobów zaopatrzenia w wodę; rozwiązania te wymagają uzasadnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.	W„A”
3.3.3.	Zasada priorytetu porządkowania gospodarki wodno-ściekowej w zlewniach bezpośrednich wód powierzchniowych i ich stref bezpośredniego zasilania, określonych zasięgiem ONO (Obszar Najwyższej Ochrony) i OWO (Obszar Wysokiej Ochrony).	W„A”
3.3.4.	Zasada uwzględniania ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnie narażonych (OSN) na zanieczyszczenie wód związkami azotu.	R
3.3.5.	Zasada zachowania i odtwarzania ekotonów brzegowych jako stref buforowych i obudowy biologicznej cieków oraz zbiorników wodnych, ograniczających spływ zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.	R

w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza i hałasu:

3.3.6.	Zasada zachowania miejskich terenów zieleni przenikających tkankę obszarów zabudowanych, jako elementów sprzyjających utrzymaniu dobrych warunków klimatu lokalnego i ograniczeniu rozprzestrzeniania zanieczyszczeń powietrza i hałasu.	W„A”
3.3.7.	Zasada zachowania w granicach miast wszystkich istniejących zbiorników wodnych i cieków, kształtujących lokalne warunki topoklimatu, w tym aerosanitarne.	W„A”
3.3.8.	Zasada priorytetu podejmowania działań naprawczych w zakresie zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, uciążliwości lokalnych i indywidualnych, na obszarach przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.	W„A”
3.3.9.	Zasada zmniejszenia negatywnego oddziaływania transportu na środowisko przez:
1) kształtowanie miejskiej infrastruktury komunikacyjnej w sposób sprzyjający zwiększaniu płynności ruchu;
2) wyprowadzanie ruchu o charakterze tranzytowym poza tereny miast i innych obszarów o wysokiej koncentracji zabudowy mieszkaniowej;
3) tworzenie stref buforowych i obudowy biologicznej wzdłuż dróg wysokich klas technicznych, ograniczających rozprzestrzenianie zanieczyszczeń motoryzacyjnych;
4) ograniczenie przeznaczania pod budownictwo mieszkaniowe terenów zagrożonych podwyższonym poziomem hałasu komunikacyjnego, w tym w sąsiedztwie dróg ekspresowych, linii kolejowych i lotnisk.	W„A”

3.3.10. Zasada ograniczania zagrożeń hałasem, wibracjami i promieniowaniem elektromagnetycznym w szczególności na obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz predysponowanych do rozwoju tych funkcji. **W„A”**

w zakresie emisji zanieczyszczeń do ziemi i gleb:

3.3.11. Zasada uwzględniania w dokumentach planistycznych gmin uwarunkowań wynikających z planu gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego. **U**

3.3.12. Zasada uwzględniania w planowaniu zagospodarowania przestrzennego uciążliwości wynikających z funkcjonowania i oddziaływania istniejących i planowanych instalacji do przetwarzania odpadów. **W„A”**

DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ, SŁUŻĄCE REALIZACJI KIERUNKU 3.3.:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Kontynuacja weryfikacji obszarów i granic oraz wyznaczanie nowych aglomeracji ściekowych.	samorządy gminne	W„AB”
2.	Poprawa dostępności do systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych przez: 1) realizację przedsięwzięć wynikających z Aktualizacji <i>Master Planu dla realizacji dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych</i> (Tabl. 6, poz. 1-2): do 2020 roku: a) budowę, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w ramach aglomeracji ściekowych powyżej 2.000 RLM, w tym: Bytów, Brusy, Cedry Wielkie, Choczewo, Czersk, Człuchów, Debrzno, Dziemiany, Gdynia, Jabłowo, Jastarnia, Kaliska, Karsin, Kościerzyna, Krynica Morska, Lipusz, Łubiana, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Pelplin, Prabuty, Przechlewo, Przywidz, Pszczółki, Rowy, Ryjewo, Ryteł, Sierakowice, Skarszewy, Skórcz, Słupsk, Smętowo Graniczne, Sobowidz, Stara Kiszewa, Stare Pole, Studzienice, Suchy Dąb, Upiłka, Ustka, Wieszyńno, Władysławowo, Zblewo, b) budowę i modernizację kanalizacji sanitarnej wraz z budową układów tłocznych i modernizacją przepompowni ścieków w ramach aglomeracji ściekowych powyżej 2.000 RLM ²⁴¹ , w tym: Borzytuchom, Bożepole Wielkie, Brusy, Cedry Wielkie, Choczewo, Chojnice, Czersk, Człuchów, Debrzno, Dziemiany, Dziergoń, Gdańsk, Gdynia, Główny, Gniewino, Jabłowo, Kaliska, Karsin, Kościerzyna, Krokowa, Krynica Morska, Lębork, Linia, Lipnica, Lipusz, Luzino, Łeba, Łubiana, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Pelplin, Potęgowo, Przechlewo, Przdokowo, Przywidz, Pszczółki, Puck, Rowy, Ryjewo, Rzeczenica, Skarszewy, Sierakowice, Skórcz, Słupsk, Smętowo Graniczne, Sobowidz, Somonino, Stara Kiszewa, Stare Pole, Starogard Gdański, Stężyca, Studzienice, Subkowy, Suchy Dąb, Sztum, Tczew, Ustka, Władysławowo, Zblewo, Żarnowiec; 2) budowę i modernizację systemów kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków na pozostałych obszarach, w tym na obszarach potencjalnej realizacji przedsięwzięć o istotnym oddziaływaniu ponadregionalnym: a) budowa zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej obejmującego miejscowości Kopalino, Lubiatowo, Osieki Lęborskie, Kierzkowo Małe, Kierzkowo Duże, Jackowo, Sasino, Ciekocino, Ciekocinko,	samorządy gminne	U U R R

²⁴¹ Wg *Master Planu dla dyrektywy Rady 91/271/EWG* zatwierdzonego przez kierownictwo Ministerstwa Środowiska – 15.05.2015.

	Słajszewo, wraz z oczyszczalnią ścieków w Jackowie na terenie gm. Choczewo; 3) upowszechnianie indywidualnych i lokalnych systemów oczyszczania ścieków bytowych na terenach zabudowy rozproszonej.		W„A”
3.	Poprawa sprawności wytwarzania energii cieplnej w lokalnych i indywidualnych źródłach ciepła.	samorządy gminne	R
4.	Budowa, przebudowa i rozbudowa sieci ciepłowniczych w celu: 1) zwiększenia zasięgu dostaw energii cieplnej ze scentralizowanych systemów, szczególnie na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych poziomach zanieczyszczeń w powietrzu; 2) ograniczenia strat energii cieplnej na przesyle.	samorządy gminne	R
5.	Uwzględnianie w treści dokumentów planistycznych na poziomie lokalnym zasad lokalizacji i ochrony zielonej infrastruktury, spełniającej funkcje korytarzy przewietrzających na obszarach zurbanizowanych.	samorządy gminne	W„A”
6.	Tworzenie stref przemysłowych i obszarów ograniczonego użytkowania wokół obiektów, dla których pomimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie jest możliwe dotrzymanie standardów jakości środowiska.	samorządy gminne	R
7.	Wyznaczenie obszarów cichych w aglomeracjach i obszarów cichych poza aglomeracjami – w celu utrzymania standardów klimatu akustycznego.	samorządy gminne	W„A”
8.	Tworzenie właściwych warunków funkcjonowania systemu gospodarki odpadami, w tym przez realizację inwestycji, wynikających z obowiązującego <i>Planu gospodarki odpadami</i> oraz dokumentów go realizujących.	samorządy gminne	U

Cel polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 4.

C.4. URUCHOMIONE POTENCJAŁY ROZWOJOWE OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Opis i uzasadnienie Celu 4.:

Jednym z procesów, jakim podlegają polityki publiczne w niektórych krajach członkowskich UE, jest przechodzenie od podejścia sektorowego do zintegrowanego podejścia terytorialnego (*integrated territorial approach*). Charakteryzuje się ono ukierunkowaniem na wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów określonych funkcjonalnie, integracją działań publicznych w wymiarze przestrzennym oraz wielopoziomowym systemem zarządzania.

W stosunku do zidentyfikowanych obszarów funkcjonalnych określono uniwersalny cel polityki przestrzennego zagospodarowania województwa. Nie oznacza on bynajmniej jednakowego podejścia do wszystkich obszarów funkcjonalnych, ale wskazuje na charakter tego podejścia. Jego specyfika wynika z koncentracji całego spectrum działań rozwojowych na wzmocnieniu wewnętrznych potencjałów i przełamywaniu zasadniczych barier.

Rezultatem takiego podejścia winno być efektywne wykorzystanie przestrzeni danego obszaru funkcjonalnego, przy zachowaniu wartości kulturowych i przyrodniczych dla wspierania konkurencyjności i wzmocnieniu spójności w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Wymóg zindywidualizowanego podejścia do różnych typów obszarów funkcjonalnych oznacza konieczność określenia specyfiki terytorialnej danego obszaru funkcjonalnego – identyfikacji potencjałów i barier rozwojowych, określenia wyzwania rozwojowego oraz ustalenia zasad zagospodarowania przestrzennego oraz działań i przedsięwzięć polityki przestrzennej.

Przesłanki sformułowania Celu 4.:

Podstawą sformułowania Celu były następujące przesłanki:

- 1) niewykorzystane potencjały rozwojowe endogeniczne poszczególnych części województwa;
- 2) niewystarczająca współpraca samorządów w układach funkcjonalno-przestrzennych;
- 3) terytorialny wymiar polityki spójności;
- 4) słabe dostosowanie interwencji publicznej do szczegółowych kontekstów terytorialnych.

Pożądanee zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa w wyniku realizacji Celu 4.:

- 1) uruchomione i wykorzystane wewnętrzne potencjały rozwojowe miejskich obszarów funkcjonalnych;
- 2) poprawa koordynacji zamierzeń planistycznych i rozwojowych (komplementarność zamiast konkurowania) w obrębie obszarów funkcjonalnych;
- 3) zrównoważony, policentryczny system osadniczy województwa, generujący nowe możliwości rozwojowe miast i całego regionu;
- 4) wysoka efektywność procesów zagospodarowania i zarządzania strefą brzegową;
- 5) racjonalnie zagospodarowana przestrzeń Żuław, zapewniająca trwałe bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, ochronę zasobów przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych oraz generująca trwałe miejsca pracy nawiązujące do specyfiki obszaru;
- 6) zrównoważone wykorzystanie zasobów i walorów środowiska (przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu), dostosowane do działań ochronnych, ograniczeń i wykluczeń funkcji oraz specyficznych form użytkowania, umożliwiających rozwój społeczno-ekonomiczny zgodny z oczekiwaniami społeczeństwa.

Wskaźniki oraz tendencje w zakresie realizacji Celu 4.:

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2011-2014)	Tendencja do 2030	Źródło danych
Liczba długofalowych inicjatyw organizujących współpracę JST w ramach określonych w Planie obszarów funkcjonalnych	9	16	UMWP, PBPR

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 4.1.

K.4.1. WZMACNIANIE RELACJI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH Z WYKORZYSTANIEM ICH ŹRÓŃCOWANYCH POTENCJAŁÓW

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 4.1.:

4.1.1.	Zasada koordynacji planowania strategicznego i przestrzennego, w szczególności przez wspólne planowanie rozwoju i zarządzanie systemami gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, gospodarki energetycznej, usług publicznych (w tym edukacji, ochrony zdrowia, kultury i sportu), usług ekosystemów, transportu zbiorowego i terenów inwestycyjnych.	W„AB”
4.1.2.	Zasada wzmocnienia spójności funkcjonalno-przestrzennej obszaru oraz jego powiązań zewnętrznych.	U
4.1.3.	Zasada wzmocnienia potencjałów wewnętrznych, wynikających ze specyfiki położenia i charakteru obszaru, decydujących o konkurencyjności miejskiego obszaru funkcjonalnego.	U
4.1.4.	Zasada wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny, w tym obsługę transportem zbiorowym w sposób minimalizujący negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i warunki zamieszkania.	W„A”
4.1.5.	Zasada zachowywania i zwiększania powierzchni terenów otwartych i zieleni w obszarach zurbanizowanych.	W„A”
4.1.6.	Zasada kształtowania struktur przestrzennych uwzględniających zachowanie i funkcjonowanie systemu zielonych pierścieni wokół miast, powiązanych z miejskimi systemami zieleni.	W„A”
4.1.7.	Zasada dostosowywania skali i intensywności zagospodarowania do ograniczeń wynikających z istnienia przyrodniczych obszarów chronionych i potrzeb ochrony krajobrazu kulturowego oraz tożsamości miejsca.	W„A”
4.1.8.	Zasada tworzenia warunków przestrzennych do rozwoju funkcji wzmocniających potencjały miast rdzeniowych, w tym kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych oraz rewitalizacji obszarów zdegradowanych.	W„A”
4.1.9.	Zasada zapewnienia wysokiej jakości środowiska zamieszkania, polegająca na zapewnieniu w miejscu zamieszkania dostępu do wysokiej jakości przestrzeni publicznej, transportu zbiorowego, podstawowych usług publicznych oraz usług ekosystemów.	W„A”
4.1.10.	Zasada priorytetu dla wdrażania rozwiązań niskoemisyjnych i nieemisyjnych w rozwoju infrastruktury komunalnej, w tym transportu zbiorowego.	W„AB”
4.1.11.	Zasada skoordynowanego rozwoju turystyki, zapewniająca budowę i spójną promocję marki turystycznej, wyraźnie nawiązującej do potencjału dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego obszaru (spójność i sieciowość).	W„AB”

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY BYTOWA

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny MOF Bytowa obejmuje gminę miejsko-wiejską Bytów oraz gminy wiejskie Borzytuchom i Studzienice;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 482 km², zamieszkuje go ok. 32 tys. mieszkańców.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – zasoby i walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe stwarzające podstawy rozwoju usług turystycznych i wysokiej jakości przestrzeni zamieszkania; – korzystna struktura gospodarki, obecność znaczących podmiotów gospodarczych, funkcjonowanie inkubatora przedsiębiorczości; – brak uciążliwego przemysłu; – tradycje i warunki do dynamicznego rozwoju przedsiębiorstw z branży drzewno-meblarskiej, materiałów budowlanych i metalowych; 	<ul style="list-style-type: none"> – niska zewnętrzna dostępność transportowa, niezadowalający stan infrastruktury drogowej i kolejowej, prowadzący do utrzymującej się marginalizacji obszaru; – niesprawnie funkcjonujący wewnętrzny układ drogowy (brak obwodnicy); – niska mobilność mieszkańców wynikająca z niedostosowania organizacji transportu zbiorowego do ich potrzeb, w tym braku pasażerskich połączeń kolejowych; – słaba dostępność do usług publicznych związanych z ochroną zdrowia; – peryferyzacja obszaru funkcjonalnego powodująca odpływ mieszkańców.

Wyzwanie rozwojowe:

Przeciwdziałanie zagrożeniom peryferyzacji i odpływu mieszkańców przez przełamywanie barier dostępności transportowej i wykorzystanie lokalnych potencjałów sprzyjających rozwojowi przemysłu nieuciążliwego oraz turystyki.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Bytowa jako ośrodka promocji i upowszechniania kultury i dziedzictwa kulturowego Pomorza w oparciu o materialne (obiektory zabytkowe i instytucje kultury) i niematerialne zasoby kulturowe (wielokulturowość), w tym:	Gmina Bytów	R
	do 2020 roku:		
	1) wykreowanie instytucji pozwalającej na rozwinięcie wielokierunkowych działań z zakresu m.in. animacji, edukacji artystycznej, teatralnej - budowa nowej siedziby Bytowskiego Centrum Kultury (etap I);	Gmina Bytów	W„A”
	2) realizacja projektów w zakresie ochrony zdrowia, przewidzianych w ZPT;	JST podmioty lecznicze	W„AB”
	3) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki, w tym budowa Powiatowego Centrum Edukacji Zawodowej w Bytowie;	JST placówki edukacyjne pracodawcy	W„AB”
	po 2020 roku:		
4) rozbudowa Bytowskiego Centrum Kultury (etap II);	Gmina Bytów	W„A”	
5) poszerzanie oferty oraz zakresu działalności Muzeum Zachodniokaszubskiego w Bytowie, w tym zagospodarowanie wschodniego skrzydła zamku na potrzeby muzeum wielokulturowości;	Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie	W„A”	
6) rozbudowa bazy infrastruktury sportowej (stadion lekkoatletyczny - treningowy) w Bytowie;	Gmina Bytów	W„A”	

	7) budowę nowej siedziby biblioteki publicznej.	Gmina Bytów	W„A”
2.	Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów lokalnej gospodarki (przemysłu drzewnego, meblarskiego, metalowo-maszynowego, materiałów budowlanych) przez wyznaczenie nowych stref produkcyjno-składowych i usługowych.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
3.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca, w tym: 1) zagospodarowanie wzgórza cerkiewnego i Placu Krofeya w Bytowie; 2) stworzenie ciągów pieszych wzdłuż rzek Boruji i Bytowej.	samorządy gminne Gmina Bytów Gmina Bytów	R
4.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególnie koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, w tym: do 2020 roku: 1) realizacja zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego w Bytowie, zgodnie z zakresem określonym w gminnym programie rewitalizacji i uzgodnionym z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.	Gmina Bytów	W„AB”
5.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich, w tym: 1) budowa stadionu lekkoatletycznego w Borzytuchomiu, 2) utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej w Borzytuchomiu wraz z filią terenową w Osieczkach.	samorządy gminne podmioty gospodarcze Gmina Borzytuchom Gmina Borzytuchom Akademia Pomorska w Słupsku PZPK w Słupsku	R W„A” W„AB”
6.	Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego: do 2020 roku: 1) budowa węzła integracyjnego transportu zbiorowego w Bytowie; 2) modernizacja linii kolejowych nr 211 (Kościerzyna-Lipusz) oraz nr 212 (Bytów-Lipusz).	Gmina Bytów Powiat Bytowski PKP PLK S.A.	W„AB” W„B”
7.	Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drogach nr A1 (Pruszcz Gdański, Tczew), S6 i S11 (Bobolice, Szczecinek): do 2020 roku: 1) budowa północnego obejścia komunikacyjnego łączącego drogę nr 209 z drogą powiatową nr 1796G; 2) rozbudowa i przebudowa drogi nr 209 na odcinku Suchorze-Bytów; po 2020 roku: 3) budowa nowego przebiegu drogi nr 20 - obwodnica Bytowa; 4) przebudowa drogi nr 20 na odcinku (Korne - Biały Bór) oraz drogi nr 25 (Biały Bór - węzeł Bobolice na projektowanej S11, woj. zachodniopomorskie).	ZDW Gdańsk ZDW Gdańsk GDDKiA Gdańsk GDDKiA Gdańsk	W„B” W„B” W„AB” W„B”
8.	Rozwój całorocznej oferty turystycznej (w tym zimowej oraz etnoturystyki), z wykorzystaniem wewnętrznych potencjałów związanych z zasobami i walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, bogatym wielokulturowym dziedzictwem oraz usługami specjalistycznymi adresowanymi dla osób starszych	JST podmioty gospodarcze	R

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY CHOJNICE-CZŁUCHÓW

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny MOF Chojnice-Człuchów obejmuje miasta Chojnice i Człuchów oraz gminy wiejskie Chojnice i Człuchów;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 853 km², zamieszkuje go ok. 83,4 tys. mieszkańców;
- 3) Strefa oddziaływania potencjalnego ośrodka regionalnego Chojnice-Człuchów sięga poza granice województwa pomorskiego, obejmując część miast i gmin w województwach sąsiadujących;
- 4) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo (gm. Chojnice) z OF Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie.
- 5) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo (m. Człuchów, gm. Człuchów) z OF Środkowe Pomorze.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – największy zespół osadniczy centralnie położony względem sąsiadujących ośrodków na styku czterech województw; – bogate zasoby i walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe (w tym objęte ochroną), stwarzające podstawy rozwoju wysokiej jakości przestrzeni zamieszkania, turystyki i rekreacji; – znaczne zasoby leśne i walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stwarzające warunki rozwoju produkcji i przetwórstwa leśnego i rolnego; – tradycje obszaru w zakresie przemysłu drzewnego, stanowiące podstawę do wykreowania klastra drzewnego; – wolne tereny pod rozwój działalności produkcyjnej, w tym w ramach PSSE, 	<ul style="list-style-type: none"> – niska dostępność transportowa, wynikająca z niezadowalającego stanu infrastruktury drogowej i kolejowej, prowadząca do utrzymującej się stosunkowo niskiej dynamiki rozwoju; – niskie zainteresowanie inwestorów, będące głównie efektem słabej dostępności transportowej; – niewystarczająca infrastruktura techniczna na obszarach przeznaczonych na rozwój gospodarczy; – zakorzeniony w świadomości mieszkańców „efekt granic reliktowych” oraz różnice tożsamości terytorialnej, hamujące współpracę między powiatami; – odpływ kapitału ludzkiego do większych ośrodków; – stosunkowo wysoki poziom bezrobocia długotrwałego, mała liczba miejsc pracy; – liczne obszary zdegradowane, wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych, w tym w miastach i w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze funkcjonowało 31 państwowych gospodarstw rolnych).

Wyzwanie rozwojowe:

Wykorzystanie potencjału położenia układu osadniczego względem ośrodków o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym do ukształtowania „bieguna wzrostu”, poprzez rozwój funkcji usługowych i gospodarczych, oddziaływających na strefę zmarginalizowaną, zagrożoną peryferyzacją i odpływem mieszkańców.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Wzmacnianie funkcji miastotwórczych w Chojnicach i Człuchowie jako węzłów komplementarnego układu bipolarnego, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym i wyższym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki, m.in. utworzenie powiatowych centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego w Chojnicach i Człuchowie; 2) realizacja projektów w zakresie ochrony zdrowia, przewidzianych w ZPT; <p>po 2020 roku:</p>	<p>Miasto Chojnice Miasto Człuchów</p> <p>JST uczelnie wyższe placówki edukacyjne pracodawcy</p> <p>podmioty lecznicze</p>	<p>R</p> <p>W „AB”</p> <p>W „AB”</p>

	<p>3) wykreowanie instytucji pozwalającej na rozwinięcie wielokierunkowych działań z zakresu m.in. animacji, edukacji artystycznej, teatralnej - rozbudowa Chojnickiego Centrum Kultury <i>Balturium</i>;</p> <p>4) utworzenie parku technologicznego w Chojnicach (o profilu technologicie i przetwórstwo drewna, wzornictwo drewniane, meblarstwo).</p>	<p>Miasto Chojnice</p> <p>JST podmioty gospodarcze uczelnie wyższe</p>	<p>W„A”</p> <p>W„A”</p>
2.	Tworzenie warunków dla rozwoju kluczowych sektorów lokalnej gospodarki (przemysł drzewno-meblarski i metalowy) przez wyznaczenie nowych stref produkcyjno-składowych i usługowych.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
3.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca.	samorządy gminne	R
4.	<p>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) realizacja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych w Chojnicach i Człuchowie, zgodnie z zakresami określonymi w gminnych programach rewitalizacji i uzgodnionych z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.</p>	<p>Miasto Chojnice Miasto Człuchów</p>	W„AB”
5.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich, w szczególności tych, w których funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne, w tym rewitalizacja zdegradowanych osiedli mieszkaniowych i ponowne wykorzystanie terenów poprodukcyjnych na cele gospodarcze.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
6.	<p>Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowa węzłów integracyjnego transportu zbiorowego w Chojnicach i Człuchowie;</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>2) modernizacja linii kolejowej nr 203 na odcinku (Chojnice - Łąg Wschód);</p> <p>3) modernizacja linii kolejowej nr 208 na odcinku (Chojnice - Tuchola);</p> <p>4) modernizacja linii kolejowej nr 210 na odcinku (Chojnice - Szczecinek);</p> <p>5) modernizacja linii kolejowej nr 211 na odcinku (Chojnice - Lipusz).</p>	<p>Miasto Chojnice Miasto Człuchów</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p>	<p>W„AB”</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p> <p>W„B”</p>
7.	<p>Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drogach nr A1 (Swarzędz), S-11 (Jastrowie):</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) zmiana przebiegu drogi nr 212 w Chojnicach (obwodnica zachodnia) wraz z budową węzła na drodze nr 22;</p> <p>2) rozbudowa i przebudowa drogi nr 235 Korne - Chojnice;</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>3) budowa łącznika drogi wojewódzkiej nr 235 z drogą nr 22;</p> <p>4) przebudowa drogi nr 22 na odcinku Chojnice - Człuchów - węzeł Jastrowie na S11.</p>	<p>Miasto Chojnice ZDW Gdańsk</p> <p>ZDW Gdańsk</p> <p>Miasto Chojnice ZDW Gdańsk</p> <p>GDDKiA Gdańsk</p>	<p>W„AB”</p> <p>W„B”</p> <p>W„AB”</p> <p>W„B”</p>
8.	<p>Podjęcie działań dla powiększenia powierzchni Parku Narodowego „Bory Tucholskie” w kierunku południowym i wschodnim, zgodnie z dokumentacją do planu ochrony Parku, w celu utrzymania i zwiększenia spójności przestrzennej obszaru chronionego i realizacji wszystkich celów ochrony ekosystemów, wyznaczonych w tym planie.</p>	<p>Park Narodowy „Bory Tucholskie”</p> <p>SWP</p>	W„B”

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY KOŚCierzyna

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny MOF Kościerzyna obejmuje miasto Kościerzyna oraz gminę wiejską Kościerzyna;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 327 km², zamieszkuje go ok. 39,3 tys. mieszkańców;
- 3) Pokrywa się w południowej części gminy Kościerzyna z OF Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – położenie w sieci infrastruktury TEN-T (linia kolejowa nr 201 planowana do modernizacji); – wolne tereny pod rozwój działalności produkcyjnej, w tym w „Kościerskiej Strefie Aktywności Gospodarczej”; – warunki do rozwoju branży drzewnej, budowlanej i niektórych gałęzi przemysłu o małej uciążliwości dla środowiska; – zasoby (w tym wód termalnych) i walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe, stwarzające podstawy rozwoju usług turystycznych, które w powiązaniu z funkcjonującym szpitalem tworzą podstawy rozwoju funkcji uzdrowiskowych; – warunki do rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii, głównie fotowoltaiki i pozyskiwania energii z biomasy i biogazu. 	<ul style="list-style-type: none"> – niska mobilność mieszkańców, wynikająca z niedostosowania organizacji transportu zbiorowego do ich potrzeb; – odpływ kapitału ludzkiego do Trójmiasta; – niski poziom przedsiębiorczości oraz brak dużych podmiotów gospodarczych – istniejące podmioty nie są w stanie zapewnić wystarczającej liczby miejsc pracy; – niepełne wykorzystanie posiadanych zasobów, szczególnie dla rozwoju turystyki i innych obszarów działalności gospodarczej; – przekroczone normy zanieczyszczenia powietrza w mieście (głównie pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem).

Wyzwanie rozwojowe:

Przeciwdziałanie spadkowi konkurencyjności ośrodka przez kształtowanie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz wykorzystanie szans, związanych z uruchomieniem funkcji uzdrowiskowych w oparciu o zasoby i walory środowiska przyrodniczego i istniejącą infrastrukturę zdrowia i rekreacji.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Kościerzyny, w tym: do 2020 roku:	Miasto Kościerzyna	R
	1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki;	JST placówki edukacyjne pracodawcy	W„AB”
	2) rozwój bazy zdrowotnej i uzdrowiskowej na bazie Szpitala Specjalistycznego w Kościerzynie i w powiązaniu z okolicznymi obiektami turystycznymi (utworzenie ośrodka diagnostyki i leczenia chorób cywilizacyjnych oraz ośrodka długotrwałej opieki i rehabilitacji pozabiegowej), w tym realizacja projektów w zakresie ochrony zdrowia, przewidzianych w ZPT;	podmioty lecznicze	W„AB”
	3) rozwój „Kościerskiej Strefy Aktywności Gospodarczej” w Kościerzynie;	Miasto Kościerzyna	R
po 2020 roku:			
4) poszerzenie „Kościerskiej Strefy Aktywności Gospodarczej” na obszary potencjalnego suchego portu dla obsługi Portu Gdynia na terenie miasta Kościerzyny lub okolicy, w sąsiedztwie linii kolejowej nr 201;	JST podmioty gospodarcze	R	

	5) utworzenie uzdrowiska Kościerzyna.	samorządy gminne	W„A”
2.	Wyznaczenie w lokalnych dokumentach planistycznych stref ochrony uzdrowskiej „B” i „C” wraz z określeniem dla nich zasad zagospodarowania, umożliwiających zapewnienie standardów określonych w przepisach szczególnych w zakresie funkcjonowania uzdrowiska.	Miasto Kościerzyna Gmina Kościerzyna	W„A”
3.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca.	samorządy gminne	R
4.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych, w tym: do 2020 roku: 1) realizacja zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego w Kościerzynie zgodnie z zakresem określonym w gminnym programie rewitalizacji i uzgodnionym z ZWP, w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.	Miasto Kościerzyna	W„AB”
5.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	R
6.	Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego: do 2020 roku: 1) budowa węzła integracyjnego transportu zbiorowego w Kościerzynie; 2) przebudowa linii kolejowej nr 201 (Gdynia Port - Kościerzyna - Bydgoszcz Główna) wraz z budową drugiego toru i elektryfikacją całej linii; 3) modernizacja linii kolejowej nr 211 (Kościerzyna-Lipusz).	Miasto Kościerzyna PKP PLK S.A. PKP PLK S.A.	W„AB” U W„B”
7.	Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drogach nr A1 (Pruszcz Gdański, Tczew): do 2020 roku: 1) budowa obwodnicy miasta Kościerzyna w ciągu drogi nr 20; 2) rozbudowa i przebudowa drogi nr 221 na odcinku granica Gdańska - Nowa Karczma; 3) rozbudowa i przebudowa drogi nr 235 Korne - Chojnice; po 2020 roku: 4) budowa obwodnicy wschodniej miasta Kościerzyna w ciągu drogi nr 214.	GDDKiA Gdańsk ZDW Gdańsk ZDW Gdańsk ZDW Gdańsk Miasto Kościerzyna	U W„B” W„B” W„AB”
8.	Podejmowanie działań w zakresie wdrażania rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej, w tym w zakresie transportu zbiorowego, niskiej emisji, rozwoju dystrybucyjnej sieci gazowej i produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.	JST	R

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY KWIDZYNA

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny MOF Kwidzyna obejmuje miasto Kwidzyn oraz gminy wiejskie Gardeja, Kwidzyn, Sadlinki;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 534 km², zamieszkuje go ok. 64,2 tys. mieszkańców.
- 3) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo (gm. Gardeja) z OF Wschodnie Powiśle.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – dobra dostępność transportowa do Trójmiasta; – powiązania funkcjonalne z Grudziądem; – zasoby i walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe (w tym rzeki Wisły i Liwy), sprzyjające rozwojowi turystyki krajoznawczej, żeglarstwa i kajakarstwa; – silny rdzeń obszaru, będący wiodącym ośrodkiem gospodarczym Powiśla ze stabilną i zdyspersyfikowaną bazą ekonomiczną (branże: papiernicza, elektroniczna, spożywcza i drzewna); – obecność dużych podmiotów gospodarczych z sektora nowoczesnych technologii (w tym firm z udziałem kapitału zagranicznego); – infrastruktura Kwidzyńskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego; – korzystne warunki do rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz przedsiębiorstw z branży energetyki odnawialnej; – dostępność terenów inwestycyjnych, w tym w ramach PSSE. 	<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczny poziom wyposażenia w infrastrukturę umożliwiającą wykorzystanie potencjału dla rozwoju rekreacji i turystyki; – niski poziom indywidualnej przedsiębiorczości; – odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry; – niska mobilność mieszkańców, wynikająca ze słabej organizacji transportu zbiorowego, w tym braku integracji środków transportu publicznego; – niedostateczny stan infrastruktury kolejowej i drogowej, w tym brak obwodnicy wschodniej Kwidzyna, skutkujący dużym obciążeniem ruchem tranzytowym w centrum miasta; – liczne obszary zdegradowane wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych, w tym w Kwidzynie i w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze funkcjonowało 28 państwowych gospodarstw rolnych).

Wyzwanie rozwojowe:

Przeciwdziałanie zagrożeniom odpływu kapitału ludzkiego przez wykorzystanie profilu przemysłowego miasta i istniejącej infrastruktury Kwidzyńskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego do ukształtowania szerokiego klastra rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Kwidzyna, w tym: do 2020 roku: 1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym i wyższym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki.	Miasto Kwidzyn JST placówki edukacyjne pracodawcy	R W„AB”
2.	Tworzenie warunków przestrzennych i instytucjonalnych dla rozwoju klastra energii odnawialnej oraz rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw (m.in. jako alternatywy w przypadku wycofania się dużych firm dominujących na rynku pracy obszaru), w tym: po 2020 roku: 1) rozbudowa Kwidzyńskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego.	samorządy gminne podmioty gospodarcze Kwidzyński Park Przemysłowo- Technologiczny	R W„A”

3.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca, w tym: 1) zagospodarowanie rekreacyjne zbiornika małej retencji na rzece Liwie.	samorządy gminne Miasto Kwidzyn	R W„AB”
4.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, w tym: do 2020 roku: 1) realizacja zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego Kwidzyna, zgodnie z zakresem określonym w gminnym programie rewitalizacji i uzgodnionym z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.	Miasto Kwidzyn	W„AB”
5.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich, w szczególności tych, w których funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne, w tym rewitalizacja zdegradowanych osiedli mieszkaniowych i ponowne wykorzystanie terenów poprodukcyjnych na cele gospodarcze.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
6.	Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego: do 2020 roku: 1) budowa węzła integracyjnego transportu zbiorowego w Kwidzynie; 2) modernizacja linii kolejowej nr 207 na odcinku (Grudziądz – Malbork).	Miasto Kwidzyn Powiat Kwidzyn PKP PLK S.A.	W„AB” U
7.	Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drogach nr A-1 (Gniew) i S-7 (Nowy Dwór Gdański, Pasłęk Północ, Małdyty i Ostróda Północ): do 2020 roku: 1) rozbudowa drogi nr 521 na odcinku Kwidzyn – Prabuty; po 2020 roku: 2) budowa obwodnicy wschodniej miasta Kwidzyna w ciągu drogi nr 55.	ZDW Gdańsk GDDKiA Gdańsk	 U W„AB”
8.	Rozwój infrastruktury przesyłowej dla podłączenia nowych źródeł energii odnawialnej oraz możliwości zwiększenia mocy wytwórczej w elektrociepłowni w Kwidzynie.	samorządy gminne PSE S.A. ENERGA S.A.	R

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY LĘBORKA

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny MOF Lęborka obejmuje miasto Lębork oraz gminy wiejskie Łęczycze i Nowa Wieś Lęborska;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 521 km², zamieszkuje go ok. 60,9 tys. mieszkańców;
- 3) Istotny wpływ na specyfikę Obszaru może wywrzeć podjęcie decyzji o lokalizacji i budowie w regionie elektrowni jądrowej.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – położenie w potencjalnej funkcjonalnej strefie obszaru metropolitalnego; – korzystne położenie względem przebiegu DK nr 6, w przyszłości S-6 oraz DW nr 214; – funkcjonujący szpital powiatowy w Lęborku, stanowiący o możliwościach rozwoju specjalizacji względem metropolii w zakresie usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych dla seniorów (geriatria i rehabilitacja); 	<ul style="list-style-type: none"> – położenie „w cieniu” obszaru metropolitalnego; – niewykorzystany potencjał położenia w korytarzu infrastrukturalnym sieci TEN-T; – wąski rynek pracy, niskie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych; – chaos urbanistyczny wynikający z rozpraszania zabudowy poza granice miasta Lębork na obszary sąsiednie;

<ul style="list-style-type: none"> - potencjalne tereny inwestycyjne w Lęborku, w tym w ramach SSSE oraz na obszarach popegeerowskich pod działalność przemysłową, składową i rozwój rzemiosła; - wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa, ale także problem „zasysania” ludzi młodych przez Trójmiasto; - liczne obszary zdegradowane wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych, w tym w Lęborku i w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze funkcjonowały 24 państwowe gospodarstwa rolne).
---	---

Wyzwanie rozwojowe:

Wykorzystanie renty położenia dla wzrostu konkurencyjności poprzez reindustrializację struktury gospodarki oraz wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych do rozwoju usług leczniczych i zdrowotnych dla osób starszych.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Lęborka, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki;</p> <p>2) rozwój sektora usług tzw. <i>srebrnej gospodarki</i> w zakresie specjalistycznych usług leczniczych i zdrowotnych w zakresie rehabilitacji oraz innych usług prozdrowotnych adresowanych do osób starszych, w tym realizacja projektów w zakresie ochrony zdrowia, przewidzianych w ZPT.</p>	<p>Miasto Lębork</p> <p>JST placówki edukacyjne pracodawcy</p> <p>podmioty lecznicze</p>	<p>R</p> <p>W„AB”</p> <p>W„AB”</p>
2.	<p>Tworzenie warunków dla rozwoju kluczowych sektorów lokalnej gospodarki (przetwórstwa rolno-spożywczego) przez wyznaczenie nowych stref produkcyjno-składowych i usługowych.</p>	<p>samorządy gminne podmioty gospodarcze</p>	<p>W„AB”</p>
3.	<p>Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca.</p>	<p>samorządy gminne</p>	<p>R</p>
4.	<p>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) realizacja zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego w Lęborku, zgodnie z zakresem określonym w gminnym programie rewitalizacji i uzgodnionym z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.</p>	<p>Miasto Lębork</p>	<p>W„AB”</p>
5.	<p>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich, w szczególności tych, w których funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne, w tym rewitalizacja zdegradowanych osiedli mieszkaniowych i ponowne wykorzystanie terenów poprodukcyjnych na cele gospodarcze.</p>	<p>samorządy gminne podmioty gospodarcze</p>	<p>W„A”</p>
6.	<p>Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowa węzła integracyjnego transportu zbiorowego w Lęborku;</p> <p>2) przebudowa linii kolejowej nr 202 (Gdynia Chylonia - Słupsk) wraz z budową drugiego toru;</p>	<p>Miasto Lębork Powiat Lęborski</p> <p>PKP PLK S.A.</p>	<p>W„AB”</p> <p>U</p>

	3) modernizacja linii kolejowej nr 229 (Lębork – Łeba); po 2020 roku: 4) modernizacja linii kolejowej nr 229 (Kartuzy – Lębork).	PKP PLK S.A. PKP PLK S.A.	W„B” W„B”
7.	Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drodze nr S-6: do 2020 roku: 1) budowa drogi ekspresowej nr S6 (Słupsk – Gdańsk); 2) budowa obwodnicy wschodniej Lęborka w ciągu drogi nr 214.	GDDKiA Gdańsk ZDW Gdańsk Miasto Lębork	 U W„AB”

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY MALBORK - SZTUM

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny *MOF Malbork-Sztum* obejmuje miasto Malbork, gminy miejsko-wiejskie Sztum i Nowy Staw oraz gminy wiejskie Malbork i Stare Pole;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 492 km², zamieszkuje go ok. 74,9 tys. mieszkańców;
- 3) Zasięg obszaru, za wyjątkiem gminy miejsko-wiejskiej Sztum, zawiera się w *OF Żuławy*.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – położenie w potencjalnej funkcjonalnej strefie obszaru metropolitalnego; – unikalne na skalę światową dziedzictwo kulturowe Zespołu Zamkowego w Malborku oraz na skalę krajową zamku w Sztumie, powiązane z ofertą turystyczną Żuławy i Powiśla; – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, w tym urozmaicona sieć hydrograficzna; – dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna oraz bliskość Trójmiasta i Obwodu Kaliningradzkiego; – dostępność atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, w tym w ramach PSSE. 	<ul style="list-style-type: none"> – położenie „w cieniu” obszaru metropolitalnego; – niewykorzystany potencjał położenia w korytarzu infrastrukturalnym sieci TEN-T; – słabo rozwinięta baza hotelowa i gastronomiczna, wynikająca z braku co najmniej dwudniowej, sieciowej, kompleksowej i całorocznej oferty turystycznej, w tym dla klienta biznesowego; – zbyt mała przepustowość niektórych odcinków dróg, tzw. „wąskie gardła” w Malborku, Sztumie i Nowym Stawie; – funkcjonujące lotnisko wojskowe w Królewie Malborskim; – niewystarczający dostęp do sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich; – zagrożenie powodziowe; – utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne (starzejące się społeczeństwo, ujemne saldo migracji); – pogłębiające się wysokie i długotrwałe bezrobocie; – liczne obszary zdegradowane wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych, w tym w miastach oraz w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze funkcjonowały 34 państwowe gospodarstwa rolne).

Wyzwanie rozwojowe:

Przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z niekorzystną sytuacją demograficzną i wysokim bezrobociem poprzez wykorzystanie potencjałów dla aktywizacji społeczno-gospodarczej, wynikających z unikatowego dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego obszaru oraz reindustrializację struktury gospodarki.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Wzmacnianie funkcji miastotwórczych w Malborku, Nowym Stawie i Sztumie, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki;</p> <p>2) utworzenie Szpitalnego Oddziału Ratunkowego (wraz z budową lądowiska dla potrzeb szpitala powiatowego) w Sztumie;</p> <p>3) realizacja projektów w zakresie ochrony zdrowia, przewidzianych w ZPT;</p> <p>4) rozwój Centrum Sportowo-Rekreacyjnego w Sztumie - modernizacja stadionu wraz z otoczeniem;</p> <p>5) budowa infrastruktury w parkach inwestycyjnych w Malborku i w Sztumie;</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>6) budowa całorocznego ośrodka sportu i rekreacji na terenach poprzemysłowych w Nowym Stawie.</p>	<p>Miasto Malbork Gmina Nowy Staw Gmina Sztum</p>	R
		<p>JST placówki edukacyjne pracodawcy</p>	W„AB”
		<p>Wojewoda Pomorski podmiot leczniczy</p>	U
		<p>podmioty lecznicze</p>	W„AB”
		<p>Gmina Sztum</p>	W„A”
		<p>Miasto Malbork Gmina Sztum</p>	W„A”
2.	<p>Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów lokalnej gospodarki (przemysłu spożywczego i przetwórstwa rolno-spożywczego) przez wyznaczenie nowych stref produkcyjno-składowych i usługowych.</p>	<p>samorządy gminne podmioty gospodarcze</p>	W„A”
3.	<p>Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) w obrębie zabytkowego centrum Nowego Stawu;</p> <p>2) w ramach rewaloryzacji parków miejskich w Sztumie i w Malborku.</p>	<p>samorządy gminne</p>	R
		<p>Gmina Nowy Staw</p>	W„A”
		<p>Miasto Malbork Gmina Sztum</p>	W„A”
4.	<p>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) realizacja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych w Malborku, Nowym Stawie oraz Sztumie, zgodnie z zakresami określonymi w gminnych programach rewitalizacji i uzgodnionymi z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.</p>	<p>Miasto Malbork Gmina Nowy Staw Gmina Sztum</p>	W„AB”
5.	<p>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich, w szczególności tych, w których funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne, w tym rewitalizacja zdegradowanych osiedli mieszkaniowych i ponowne wykorzystanie terenów poprodukcyjnych na cele gospodarcze.</p>	<p>samorządy gminne podmioty gospodarcze</p>	W„A”
6.	<p>Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) modernizacja linii kolejowej nr 207 (na odcinku Grudziądz – Malbork).</p>		
		<p>PKP PLK S.A.</p>	U
7.	<p>Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drogach nr A1 i S7:</p>		

	<p>do 2020 roku:</p> <p>1) rozbudowa drogi nr 515 na od granicy miasta Malborka do granicy województwa;</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>2) budowa obwodnicy Malborka w ciągu drogi nr 22.</p>	ZDW Gdańsk	W„B”
		GDDKiA Gdańsk	W„AB”
8.	<p>Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w szczególności markowych produktów turystycznych konkurencyjnych na rynku europejskim, wydłużających czas pobytu w województwie:</p> <p>1) nadanie nowych funkcji i wyeksponowanie północnych i północno-zachodnich terenów Zespołu Zamkowego w Malborku, Letniej Rezydencji Wielkiego Mistrza Zakonu Krzyżackiego w Sztumie (stworzenie innowacyjnego centrum historii i kultury), rewitalizację otoczenia zamku w Malborku i Szkoły Łacińskiej w Malborku;</p> <p>2) budowa Wiślanej Trasy Rowerowej (międzynarodowej nr 2) wraz z trasami dojazdowym;</p> <p>3) budowa trasy rowerowej łączącej Rowerowy Szlak Zamków Polski Północnej (międzyregionalnej nr 12) z Wiślaną Trasą Rowerową (międzynarodowej nr 2);</p> <p>4) zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej na Nogacie;</p> <p>5) stworzenie oferty turystyki wodnej na obszarze Pętli Żuławskiej, w tym rozbudowa przystani „Park Północny” w Malborku i budowa przystani dla barek mieszkalnych (<i>houseboatów</i>) w Malborku.</p>	<p>JST podmioty gospodarcze</p> <p>Miasto Malbork Gmina Sztum Muzeum Zamkowe w Malborku</p> <p>JST</p> <p>samorząd gminny</p> <p>Miasto Malbork Gmina Nowy Staw Gmina Stare Pole</p> <p>Miasto Malbork</p>	<p>R</p> <p>W„AB”</p> <p>U</p> <p>R</p> <p>U</p> <p>W„AB”</p>
9.	<p>Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz decyzjach administracyjnych (miasto Malbork oraz gminy Lichnowy, Malbork, Miłoradz, Nowy Staw i Stare Pole) priorytetu ochrony walorów krajobrazu kulturowego ekspozycji i otoczenia obiektu UNESCO – Zamku Krzyżackiego w Malborku (projektowane strefy ochrony przedpola ekspozycyjnego zespołu zamkowego).</p>	samorządy gminne	W„A”

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY SŁUPSK-USTKA

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny MOF Słupsk-Ustka obejmuje miasta Słupsk (ośrodek rangi regionalnej) i Ustka, gminy wiejskie Damnica, Dębica Kaszubska, Kobylnica, Słupsk i Ustka;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 1.244 km², zamieszkuje go ok. 161,4 tys. mieszkańców;
- 3) Obszar pokrywa się częściowo (m. Ustka i gm. Ustka) z OF *Strefa Przybrzeżna*;
- 4) Obszar pokrywa się (gm. Damnica, gm. Dębica Kaszubska) z OF *Środkowe Pomorze*.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – położenie w strefie nadmorskiej, umożliwiające rozwój gospodarki morskiej, turystyczno-uzdrowiskowej i energetyki odnawialnej; – dobrze rozwinięta infrastruktura energetyczna, umożliwiająca przyłączanie instalacji energetyki odnawialnej; – silne powiązanie funkcjonalne wewnątrz układu Słupsk - Ustka; – korzystne położenie względem przebiegu DK nr 6 (w przyszłości S-6) i nr 21, oraz DW nr 210, nr 213; 	<ul style="list-style-type: none"> – niezadowalający stan infrastruktury drogowej i kolejowej oraz niska zewnętrzna dostępność transportowa obszaru, w szczególności portu w Ustce, stanowiące bariery dla rozwoju funkcji gospodarczych (turystycznej, przetwórczej i przemysłowej); – brak północno-wschodniego obejścia m. Słupska; brak przeprawy mostowej przez rz. Słupię w zachodniej, rozbudowującej się części miasta;

<ul style="list-style-type: none"> - planowana modernizacja linii kolejowej nr 202; - rozwój słupeckiego ośrodka akademickiego; - działalność Słupeckiego Inkubatora Technologicznego oraz pracowni specjalistycznych: Automatyki, Robotyki i Systemów Wizyjnych oraz Odnawialnych Źródeł Energii, umożliwiające współpracę biznesu z instytucjami naukowo-badawczymi; - rozpoznawalne w skali krajowej produkty turystyczne: <i>Kraina w Kratę</i>, Dolina Charlotty, uzdrowisko Ustka; - szeroka oferta wolnych terenów inwestycyjnych zwłaszcza SSSE; - funkcjonowanie portu w Ustce; - wysoki poziom indywidualnej przedsiębiorczości; - budowa i funkcjonowanie bazy obrony przeciwrakietowej w Redzikowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne (starzejące się społeczeństwo, ujemne saldo migracji); - brak wykwalifikowanych pracowników - szczególnie o kierunkach technicznych; - brak wiodących podmiotów gospodarczych; - liczne obszary zdegradowane, wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych, w tym w miastach oraz w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze funkcjonowało 89 państwowych gospodarstw rolnych); - wysokie i długotrwałe bezrobocie na obszarach wiejskich; - ograniczenia w użytkowaniu terenów wokół projektowanej bazy obrony przeciwrakietowej w Redzikowie.
--	---

Wyzwanie rozwojowe:

Przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z peryferyzacją, suburbanizacją i niekorzystnymi trendami demograficznymi obszaru, poprzez wzmocnienie sektora usług publicznych, w szczególności kultury i szkolnictwa wyższego w Słupsku, rewitalizację obszarów zdegradowanych, reindustrializację struktury gospodarki oraz dalszy rozwój funkcji turystycznych, uzdrowiskowych, a także rolnictwa.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Słupska i Ustki jako węzłów komplementarnego układu bipolarnego, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym i wyższym (Słupecki Ośrodek Akademicki), w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki;</p> <p>2) rozwój bazy zdrowotnej na bazie szpitali wojewódzkich w Słupsku oraz realizacja projektów w zakresie ochrony zdrowia, przewidzianych w ZPT;</p> <p>3) rozwój funkcji kultury, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>a) adaptacja zabytkowych spichlerzy i ich otoczenia w Słupsku na potrzeby Muzeum Pomorza Środkowego (przestrzeń ekspozycyjna dla kolekcji dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza, magazyn muzealny, biblioteka z czytelnią, sale: konferencyjno-kinowa, warsztatowo-edukacyjna i wernisażowa oraz pracownia konserwatorska),</p> <p>b) budowa Centrum Nadmorskiej Kultury Regionalnej w Ustce,</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>c) budowa centrum muzyczno-teatralnego w Słupsku (nowej siedziby Polskiej Filharmonii <i>Sinfonia Baltica</i>);</p>	<p>Miasto Słupsk Miasto Ustka</p>	R
		<p>JST Akademia Pomorska w Słupsku placówki edukacyjne pracodawcy</p>	W„AB”
		<p>podmioty lecznicze</p>	W„AB”
		<p>Miasto Słupsk instytucje kultury</p>	R
		<p>Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku</p>	U
		<p>Miasto Ustka</p>	W„A”
<p>Miasto Słupsk</p>	W„A”		

	4) wzmacnianie rangi Słupska w zakresie infrastruktury umożliwiającej organizację wydarzeń kulturalnych i sportowych o randze co najmniej regionalnej, m.in. budowa hali widowiskowo-sportowej w Słupsku.	Miasto Słupsk	W„A”
2.	<p>Wielosektorowy rozwój gospodarki:</p> <p>1) z uwzględnieniem nowych technologii, w szczególności w branżach: turystycznej, uzdrowiskowej, gospodarki morskiej, rybołówstwa i przetwórstwa rybnego oraz produkcji (produkcja i montaż urządzeń do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, przetwórstwo tworzyw sztucznych, przemysł obuwniczy, przemysł motoryzacyjny, metalowy, meblarski);</p> <p>2) z wykorzystaniem portu ustckiego, z uwzględnieniem funkcji: rybackiej, transportowej i przeładunkowej (z możliwością rozwoju jako zaplecza techniczno-serwisowego morskich farm wiatrowych) oraz turystycznej;</p> <p>3) z udziałem produkcji energii odnawialnej, zwłaszcza wiatrowej, farm fotowoltaicznych (preferowanych na gruntach niższych klas bonitacyjnych), biogazowni (z zasadą ich lokalizowania w pobliżu występowania surowców i spełnienia wymogów środowiskowych);</p> <p>4) z wykorzystaniem potencjału rolniczego do rozwoju gospodarki żywnościowej i w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego, z możliwością rozwijania rynku lokalnych produktów;</p> <p>5) z uwzględnieniem specyficznych potrzeb starzejącego się społeczeństwa, w tym m.in. rozwój usług i infrastruktury zabezpieczającej opiekę nad osobami starszymi (<i>srebrnej gospodarki</i>).</p>	samorządy gminne podmioty gospodarcze	R
3.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca.	samorządy gminne	R
4.	<p>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) realizacja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych w Słupsku oraz w Ustce, zgodnie z zakresami określonymi w gminnych programach rewitalizacji i uzgodnionymi z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.</p>	Miasto Słupsk Miasto Ustka	W„AB”
5.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich, w szczególności tych, w których funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne, w tym rewitalizacja zdegradowanych osiedli mieszkaniowych i ponowne wykorzystanie terenów poprodukcyjnych na cele gospodarcze.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
6.	<p>Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowa węzłów integracyjnych transportu zbiorowego w Słupsku i Ustce;</p> <p>2) przebudowa linii kolejowej nr 202 na odcinku Gdynia Chylonia – Słupsk wraz z budową drugiego toru;</p> <p>3) przebudowa linii kolejowej nr 405 (Szczecinek - Ustka) wraz z elektryfikacją na odcinku Szczecinek-Słupsk.</p>	<p>Miasto Słupsk Miasto Ustka Powiat Słupski</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PKP PLK S.A.</p>	<p>W„AB”</p> <p>U</p> <p>U</p>
7.	<p>Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowa drogi ekspresowej nr S6 (Słupsk – Gdańsk);</p>	GDDKiA Gdańsk	U

	2) rozbudowa drogi nr 203 na odcinku Ustka – granica województwa; po 2020 roku: 3) budowa wschodniego obejście miasta Słupska - łącznika między drogą nr S6 a drogą nr 21.	ZDW Gdańsk Miasto Słupsk ZDW Gdańsk	U W„AB”
8.	Podejmowanie działań mających na celu stworzenie warunków dla rozwoju lotnictwa cywilnego w Krępie Słupskiej, z uwzględnieniem ograniczeń w użytkowaniu terenów wokół bazy ochrony przeciwrakietowej w Redzikowie.	zarządca lotniska samorząd gminny samorząd powiatowy	R
9.	Rozwój całorocznej oferty turystycznej (w tym turystyka kwalifikowana) z wykorzystaniem wewnętrznych potencjałów, związanych z zasobami i walorami przyrodniczo-krajobrazowymi (nadmorskie położenie), bogatym wielokulturowym dziedzictwem oraz usługami uzdrowiskowymi, w tym: do 2020 roku: 1) budowa Centrum Żeglarstwa Ziemi Słupskiej w Ustce.	JST podmioty gospodarcze Miasto Ustka	W„AB”
10.	Podejmowanie działań służących poprawie funkcjonalności struktur przestrzennych zielonej infrastruktury w Słupsku (jak: planty, bulwary nadrzeczne) i wokół Słupska, wraz z łączącymi je klinami zieleni (rekultywacja, rewaloryzacja, restytucja, ochrona, pielęgnacja).	samorządy gminne	W„AB”

MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY STAROGARDU GDAŃSKIEGO

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny *MOF Starogardu Gdańskiego* obejmuje miasto Starogard Gdański, gminy wiejskie Bobowo, Starogard Gdański i Zblewo;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 410 km², zamieszkuje go ok. 78,9 tys. mieszkańców.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe stanowiące potencjał do rozwoju turystyki; – korzystne położenie transportowe względem Trójmiasta oraz infrastruktury sieci TEN-T (autostrada A1, linia kolejowa nr 203), stwarzające podstawy rozwoju gospodarczego; – obecność podmiotów gospodarczych z sektora nowoczesnych technologii; – funkcjonowanie podstrefy PSSE i Strefy Rozwoju Przedsiębiorczości w Starogardzie Gdańskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – nieefektywny układ drogowy w obszarze MOF (w tym brak obwodnicy drogi krajowej nr 22, zły stan techniczny części dróg); – organizacja transportu zbiorowego niedostosowana do potrzeb mieszkańców (m.in. niski stopień integracji środków transportu); – niedostateczny poziom wyposażenia w infrastrukturę umożliwiającą wykorzystanie potencjału dla rozwoju rekreacji i turystyki; – niedostateczny stopień uzbrojenia terenów inwestycyjnych.

Wyzwanie rozwojowe:

Tworzenie korzystnych warunków inwestycyjnych, w szczególności dla rozwoju funkcji produkcyjno-usługowych (w tym usług logistycznych) oraz wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rolnictwa.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Starogardu Gdańskiego, w tym: do 2020 roku:	Miasto Starogard Gdański	R

	1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki.	JST placówki edukacyjne pracodawcy	W„AB”
2.	Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów lokalnej gospodarki (logistyka, przetwórstwo rolno-spożywcze) przez wyznaczenie nowych stref produkcyjno-składowych i usługowych.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	R
3.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, odpowiadającego na potrzeby mieszkańców i wzmacniającego tożsamość kulturową miejsca.	samorządy gminne	R
4.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególnie koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych, w tym: do 2020 roku: 1) realizacja zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego w Starogardzie Gdańskim, zgodnie z zakresem określonym w gminnym programie rewitalizacji i uzgodnionym z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.	Miasto Starogard Gdański	W„AB”
5.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich.	samorządy gminne	R
6.	Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego: do 2020 roku: 1) budowa węzła integracyjnego transportu zbiorowego w Starogardzie Gdańskim; 2) przebudowa linii kolejowej nr 203 (na odcinku Tczew - Łąg Wschód) wraz z elektryfikacją i budową łącznicy z linią kolejową nr 201; po 2020 roku: 3) przebudowa linii kolejowej nr 203 (na odcinku Chojnice - Łąg Wschód).	Miasto Starogard Gdański Powiat Starogardzki PKP PLK S.A. PKP PLK S.A.	W„AB” U W„B”
7.	Poprawa drogowej dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drodze nr A1: do 2020 roku: 1) rozbudowa dróg nr 222 i nr 229 na odcinku Starogard Gdański – Jabłowo – autostrada A1 węzeł „Pelplin”; 2) rozbudowa drogi nr 222 na odcinku Gdańsk – Starogard Gdański; po 2020 roku: 3) budowa obwodnicy Starogardu Gdańskiego w ciągu drogi nr 22.	ZDW Gdańsk ZDW Gdańsk GDDKiA Gdańsk	 U U W„AB”
8.	Rozwój całorocznej oferty turystycznej (w tym turystyka kwalifikowana), z wykorzystaniem wewnętrznych potencjałów związanych z zasobami i walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i kulturowymi, w tym: do 2020 roku: 1) urządzenie szlaku edukacji przyrodniczej na obszarze korytarza ekologicznego doliny Wierzycy.	JST podmioty gospodarcze samorządy gminne	 W„AB”

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 4.2.

K.4.2. KOORDYNACJA POLITYKI PRZESTRZENNEJ NA OBSZARACH SZCZEGÓLNYCH ZJAWISK W SKALI MAKROREGIONALNEJ

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 4.2.:

4.2.1.	Zasada wzmocnienia potencjałów wewnętrznych wynikających ze specyfiki położenia i charakteru obszaru, decydujących o konkurencyjności.	W„AB”
4.2.2.	Zasada ograniczenia antropopresji, nasilającej się wskutek zwiększonego ruchu turystycznego i związanego z nim zagospodarowania przestrzennego.	W„A”
4.2.3.	Zasada przeciwdziałania ograniczeniu funkcji obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz korzyarzy ekologicznych.	R
4.2.4.	Zasada zachowania i wyeksponowania wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego jako nośnika pamięci zbiorowej i wartości wspólnych dla kultury właściwej dla danego obszaru.	W„A”
4.2.5.	Zasada kształtowania przestrzeni publicznych miast i wsi z wykorzystaniem potencjału nadwodnego (nadmorskiego/nadrzecznego/nadjeziornego) położenia.	W„A”
4.2.6.	Zasada kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu spełniającego współczesne wymogi użytkowe, jednocześnie nawiązującego do lokalnej tradycji w sposób pozwalający na jej świadome kontynuowanie i jednoznaczne odczytanie (stosowanie wzorców uwzględniających w szczególności: intensywność zabudowy historycznej zlokalizowanej w sąsiedztwie, zasady podziału na działki oraz rozplanowania zabudowy na działce, wielkość i proporcje budynków, kształty dachów).	W„A”

OBSZAR FUNKCJONALNY STREFA PRZYBRZEŻNA

Specyfika terytorialna:

- 1) W skład strefy wchodzi miasta: Hel, Jastarnia, Krynica Morska, Łeba, Puck i Ustka, gminy miejsko-wiejskie: Nowy Dwór Gdański i Władysławowo oraz wiejskie: Choczewo, Gniewino, Kosakowo, Krokowa, Puck, Smołdzino, Stegna, Sztutowo, Ustka i Wicko. Do obszaru dołączono również gminę Główny, położoną częściowo w granicach Słowińskiego Rezerwatu Biosfery (SRB), aby nie tworzyć odrębnego obszaru funkcjonalnego dla SRB o wyraźnej specyfice nadmorskiej. W skład obszaru wchodzi także Gdańsk, Gdynia i Sopot, jednak z uwagi na stopień szczegółowości *Planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot*, odstąpiono od ujmowania ich specyfiki w ramach obszaru funkcjonalnego Strefa Przybrzeżna;
- 2) Powierzchnia obszaru funkcjonalnego wynosi 2.581 km², zamieszkuje ją 175,9 tys. osób²⁴². Średnia gęstość zaludnienia kształtuje się od 13 (gm. Smołdzino) do 2.389 os./km² (m. Puck);
- 3) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo (miasto Krynica Morska, gminy Stegna i Sztutowo) z OF *Żuławy* oraz częściowo z *Obszarem Funkcjonalnym Rozwoju Energetyki Jądrowej* (gminy Choczewo, Gniewino i Krokowa);
- 4) OF *Strefa Przybrzeżna* posiada swą kontynuację na terenie województw warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego;
- 5) Strefa Przybrzeżna położona jest na styku środowiska morskiego i lądowego. Wrażliwy system przyrodniczy zmienia się wskutek rosnącej intensywności użytkowania obszarów przybrzeżnych, a także działalności gospodarczej prowadzonej na morzu. Na znacznej powierzchni obszarów przybrzeżnych postępuje proces przekształcania przestrzeni naturalnej w zurbanizowaną, głównie na cele usług turystyki. W odwrocie jest natomiast tradycyjna funkcja gospodarcza i kulturowa obszaru przybrzeżnego - rybołówstwo kutrowe i łodziowe, które podlega coraz bardziej restrykcyjnym ograniczeniom, wynikającym z kurczących się zasobów biosfery Bałtyku. Tę funkcję należałoby jednak zachować i chronić jako ważny element tożsamości kulturowej oraz walor turystyczny i krajobrazowy wysokiej rangi;

²⁴² Wartości nie uwzględniają Gdańska, Gdyni i Sopotu.

- 6) W ostatnich latach zmniejsza się powierzchnia terenów zajmowanych na potrzeby obronności kraju. Są one przekazywane i przejmowane przez użytkowników prywatnych. W obszarze przybrzeżnym są to tak duże powierzchnie gruntów i lasów, że ich nowe zagospodarowanie rodzi zarówno szanse, jak i poważne zagrożenia;
- 7) W obszarze przybrzeżnym rośnie znaczenie funkcji ochronnej. Wskutek tego w coraz większym stopniu ograniczana jest produkcyjna gospodarka leśna i intensywne rolnictwo. Leśnictwo staje się elementem racjonalnej ochrony zasobów wód konsumpcyjnych i gleb nadmorskich o najniższej przydatności rolniczej oraz ochrony wybrzeży przed erozją morską.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – unikatowe zasoby przestrzeni wynikające z nadmorskiego położenia; – istnienie wielofunkcyjnych małych portów i przystani morskich; – sąsiedztwo największych ośrodków miejskich w województwie; – bliskość krajów skandynawskich i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej; – istniejące uzdrowiska Ustka i Sopot; – istnienie Słowińskiego Parku Narodowego wraz z obszarem Światowego Rezerwatu Biosfery, dwóch parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu; – obecność istotnych międzynarodowych tras rowerowych oraz transeuropejskich dróg wodnych; – zróżnicowane dziedzictwo kulturowe, w tym kultury technicznej; – wysoka wietrzność w pasie nadmorskim, dobre nasłonecznienie; – udokumentowane zasoby surowców kopalnych leczniczych i energetycznych; – dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna, w tym dla turystyki wodnej; – znaczące zasoby wartościowej przestrzeni rolniczej; – zasób atrakcyjnych terenów przyportowych; – dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna na większości obszaru. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak przesądzeń w zakresie decyzji lokalizacyjnych dotyczących potencjalnej budowy pierwszej polskiej elektrowni jądrowej; – brak spójnej i konsekwentnej polityki przestrzennej w poszczególnych gminach oraz w skali obszaru funkcjonalnego; – niewielkie zasoby kapitałowe mieszkańców, bierność gospodarcza (głównie zachodnia i wiejska część obszaru); – sezonowość gospodarki, krótki okres użytkowania istniejącego zainwestowania; – wrażliwość środowiska nadmorskiego na presję antropogeniczną i zachodzącą wskutek naturalnych procesów; – eklektyczna i bezstylowa zabudowa, w znacznej części obca tradycji bałtyckiej i lokalnej; – na części obszaru brak zagospodarowanych przestrzeni publicznych najwyższej jakości – bulwarów nadmorskich, kanałów portowych; tymczasowość znacznej części zainwestowania; – znaczące powierzchnie obszaru zagrożone wystąpieniem powodzi (w tym odmorskiej); niektóre miejscowości położone na odcinkach brzegu zagrożonych silną abrazją; – niedostosowanie systemu transportu lądowego, w tym infrastruktury drogowej i kolejowej, do sezonowych szczytów przewozowych; – niekorzystne współczynniki ruchu naturalnego i migracji ludności; – niedostosowanie infrastruktury komunalnej do sezonowych wahań poborów wody i energii oraz zrzutów ścieków; – słabo rozwinięta infrastruktura kultury, szczególnie tzw. kultury wysokiej.

Wyzwanie rozwojowe:

Kształtowanie całorocznej atrakcyjności turystycznej Strefy Przybrzeżnej przez ochronę i wykorzystanie zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych obszaru oraz poprawę jego dostępności i obsługi transportowej.

Specyficzne zasady zagospodarowania przestrzennego:

- 4.2.7. Zasada dostosowywania przeznaczenia, sposobu i intensywności zagospodarowania obszarów nadmorskich do zagrożeń stabilności brzegu morskiego, w tym **W„A”**

wynikających z naturalnych procesów abrazji morza, podnoszenia się jego poziomu oraz powodzi odmorskiej.

4.2.8.	Zasada ochrony naturalnych i antropogenicznych walorów krajobrazowych oraz zapewnienia warunków kontynuacji zabudowy o skali i intensywności typowej dla krajobrazu nadmorskiego.	W„A”
4.2.9.	Zasada dostosowania skali i intensywności zabudowy i użytkowania rekreacyjnego do pojemności przestrzeni na przyrodniczych obszarach chronionych.	W„A”
4.2.10.	Zasada unikania lokalizowania intensywnej zabudowy pensjonatowej na niewielkich działkach poprzez ustalanie ekologicznych standardów zabudowy i zagospodarowania.	W„A”
4.2.11.	Zasada regeneracji (w tym rewitalizacji) i ekstensywnego uzupełniania zabudowy mieszkaniowej w miastach oraz na terenach koncentracji zainwestowania turystycznego, z preferencjami dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej.	W„A”
4.2.12.	Zasada uwzględniania potrzeb i preferencji stałych mieszkańców Strefy Przybrzeżnej w działaniach podnoszących atrakcyjność całorocznej oferty turystycznej.	R
4.2.13.	Zasada uwzględniania przy planowaniu rozwiązań komunikacyjnych, w szczególności na obszarach mierzejowych, sezonowego wzrostu natężenia ruchu oraz możliwości rozwoju systemów komunikacji alternatywnej, w tym transportu zbiorowego.	W„AB”
4.2.14.	Zasada stosowania w stosunku do miast i obszarów intensywnie zabudowanych rozwiązań spowalniających ruch samochodowy i preferujących ruch pieszy i rowerowy.	R
4.2.15.	Zasada uwzględniania polityki parkingowej w projektowaniu rozwiązań transportowych, w szczególności roli parkingów buforowych na obrzeżach miejscowości turystycznych, zwłaszcza na obszarach mierzejowych.	W„AB”
4.2.16.	Zasada priorytetu dla wdrażania rozwiązań niskoemisyjnych i nieemisyjnych w rozwoju infrastruktury komunalnej, w tym z zakresie transportu zbiorowego, zwłaszcza w miejscowościach uzdrowiskowych, potencjalnie uzdrowiskowych i na obszarach mierzejowych.	R
4.2.17.	Zasada uwzględniania w planowaniu zagospodarowania przestrzennego potrzeb utrzymania i rozwoju funkcji portowych, w tym w szczególności tam, gdzie to wynika ze specyfiki portu funkcji przemysłowej, przetadunkowej, rybołówstwa lub turystyki.	W„A”
4.2.18.	Zasada stosowania przy planowaniu sieci i urządzeń wodociągowych rozwiązań w zakresie poboru wód z udokumentowanych zasobów, ograniczających podciąganie wód morskich oraz zasolonych wód głębinowych, w tym lokalizowania dużych ujęć wody poza obszarem występowania tych zjawisk.	R

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Stworzenie perspektywicznej i całościowej wizji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Mierzei Helskiej i Wiślanej, a w szczególności wykonanie studium obsługi transportowej Półwyspu Helskiego.	JST	W„AB”
2.	Rozwój przestrzeni publicznych w miastach i miejscowościach: 1) podkreślających charakter nadmorski miejscowości (tzw. <i>waterfronty</i>) w oparciu o istniejącą tkankę miejską oraz dotąd niewykorzystane relacje przestrzenne portu z miastem i przystani morskich z miejscowościami, w tym: a) budowa mola w Ustce, b) budowa mola w Łebie; 2) odtwarzanie terenów zielonych oraz tworzenie nowych parków i skwerów, jako istotnych przestrzeni publicznych poprawiających warunki wypoczynku np.: a) budowa Nadmorskiego Parku Kuracyjnego w Ustce;	samorządy gminne	W„A”

	<p>3) relokacja funkcji niedopasowanych do specyfiki miejsca, zwłaszcza na obszarach priorytetowych z punktu widzenia ochrony krajobrazu nadmorskiego i wartości kulturowych;</p> <p>4) poprawa stanu i estetyki wejść na plaże przez realizację ciągów pieszych (np. kładek nad wydłami), budowa infrastruktury sanitarnej w obszarach przyplażowych itp., dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p>		
3.	Rozwój funkcji uzdrowiskowych w Ustce oraz innych miejscowościach posiadających możliwości do utworzenia uzdrowiska: Jantar (gm. Stegna), Jastarnia, Jurata (m. Jastarnia), Jastrzębia Góra (gm. Władysławowo), Kąty Rybackie (gm. Sztutowo), Krynica Morska, Łeba, Mikoszewo (gm. Stegna).	samorządy gminne	W„A”
4.	Wyznaczenie w lokalnych dokumentach planistycznych stref ochrony uzdrowiskowej „B” i „C” wraz z określeniem dla nich zasad zagospodarowania, umożliwiającymi zapewnienie standardów określonych w przepisach szczególnych w zakresie funkcjonowania uzdrowiska.	samorządy gminne	W„A”
5.	<p>Rozwój spójnego systemu tras rowerowych oraz infrastruktury związanej z obsługą żeglarstwa (międzynarodowy szlak wodny wybrzeża Bałtyku i Zalewu Wiślanego) i kajakarstwa, w tym:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) budowa międzynarodowej trasy rowerowej R-10 (międzynarodowa nr 3) wraz z trasami dojazdowymi;</p> <p>2) zagospodarowanie szlaków kajakowych na rzekach objętych przedsięwzięciem <i>Kajakiem przez Pomorze</i> (Pomorskie Szlaki Kajakowe): Łeba, Łupawa, Piaśnica, Reda, Słupia, Szkarpa; w tym:</p> <p>3) budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury żeglarskiej w portach i przystaniach morskich, w tym:</p> <p>a) rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej,</p> <p>b) budowa Centrum Żeglarstwa Ziemi Słupskiej w Ustce,</p> <p>po 2020 roku:</p> <p>c) uzupełnienie sieci marin wybrzeża Bałtyku, w tym o lokalizację na odcinku Łeba – Władysławowo (odległość 33 Mm) z uwagi na niebezpieczeństwo braku możliwości osiągnięcia portu przez jednostkę pływającą przy niekorzystnych warunkach pogodowych.</p>	<p>JST</p> <p>JST</p> <p>JST</p> <p>Miasto Ustka</p> <p>JST</p>	<p>U</p> <p>U</p> <p>U</p> <p>W„AB”</p> <p>W„A”</p>
6.	Uporządkowanie, ochrona oraz ukierunkowanie ruchu turystycznego i rekreacyjnego w obszarach wrażliwych przyrodniczo (np. rejon wydm, obszary parków krajobrazowych, nadmorska strefa przyrodniczo-rekreacyjna) minimalizujące ich nadmierne obciążenie i dewaloryzację – wyznaczanie i oznakowanie wejść i szlaków, zagospodarowanie wybranych przestrzeni.	samorządy gminne urzędy morskie	R
7.	Budowa turystycznego przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim w Krynicy Morskiej - Piaskach obręb ewidencyjny Nowa Karczma.	JST MSWiA	R
8.	Poprawa obsługi transportowej miejscowości mierzejowych przez: organizację miejsc parkingowych w miejscowościach nadmorskich oraz dużych, zielonych parkingów u nasad Mierzei Helskiej i Wiślanej, powiązanych z węzłami integracyjnymi typu P&R i B&R, a także atrakcyjną ofertę transportu zbiorowego, w tym kolejowego.	JST	W„AB”
9.	<p>Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza oraz poprawa efektywności energetycznej i cieplnej w szczególności w uzdrowisku Ustka oraz potencjalnych miejscowościach uzdrowiskowych przez:</p> <p>1) rozbudowę systemu ciepła sieciowego z priorytetem podłączenia ciepłej wody;</p>	samorządy gminne	R

	2) budowę i modernizację kotłowni lokalnych; 3) wymianę źródeł ciepła na niskoemisyjne i nieemisyjne; 4) wykorzystanie odnawialnych źródeł ciepła i energii; 5) zwiększenie udziału paliw gazowych, osiągnięte przez budowę i rozbudowę sieci gazowniczej (docelowo gazyfikacja wszystkich gmin).		
10.	Rozwijanie systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz oczyszczania i odprowadzania wód opadowych i roztopowych, w tym w szczególności kontynuacja programu ochrony wód Zatoki Gdańskiej.	samorządy gminne	R
11.	Podjęcie działań na rzecz powiększenia obszaru Słowińskiego Światowego Rezerwatu Biosfery, celem spełnienia kryteriów zawartych w Ramowym Statucie Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery, optymalnie o powierzchni przyległych do niego gmin, a minimalnie do granicy otuliny Słowińskiego Parku Narodowego.	Słowiński Park Narodowy	W„B”

OBSZAR FUNKCJONALNY ŻUŁAWY

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny OF Żuławy na obszarze województwa pomorskiego obejmuje miasta: Gdańsk, Krynica Morska, Malbork, Pruszcz Gdański, gminy miejsko-wiejskie: Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw oraz gminy wiejskie: Cedry Wielkie, Lichnowy, Malbork, Miłoradz, Ostaszewo, Pruszcz Gdański, Pszczółki, Stare Pole, Stegna, Suchy Dąb i Sztutowo;
- 2) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo (miasto Gdańsk, Krynica Morska, gmina miejsko-wiejska Nowy Dwór Gdański i gminy wiejskie Stegna i Sztutowo) z OF Strefa Przybrzeżna;
- 3) OF Żuławy posiada swą kontynuację na terenie województwa warmińsko-mazurskiego;
- 4) Powierzchnia obszaru wynosi 1.847 km², zamieszkuje go ok. 177,2 tys. tys. mieszkańców²⁴³.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wysoka jakość środowiska przyrodniczego i atrakcyjność specyficznego krajobrazu; - korzystne położenie względem podstawowego układu transportowego regionu (S7); - najwyższa wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Polsce, sprzyjająca rozwojowi intensywnego rolnictwa; - dobry dostęp do usług wyższego rzędu (Trójmiasto i Elbląg); - gęsta, urozmaicona sieć hydrograficzna umożliwiająca rozwój turystyki wodnej – żeglarstwa; - zachowane specyficzne obiekty kultury materialnej, w tym kościoły, domy podcieniowe i obiekty hydrotechniczne; - istnienie udokumentowanych zasobów wód mineralnych i termalnych oraz innych zasobów leczniczych na Żuławach i Mierzei Wiślanej; - zachowana infrastruktura Żuławskiej Kolei Dojazdowej, stwarzająca warunki do rozwoju nowej oferty turystycznej; 	<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenia powodziowe; - trudne warunki do rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych; - wysoki stopień chemizacji rolnictwa powodujący intensywne zarastanie kanałów melioracyjnych; - dobre warunki do lokalizacji siłowni wiatrowych, których realizacja może mieć negatywny wpływ na walory krajobrazowe; - wysoki poziom bezrobocia, degradacja społeczna obszaru, w tym niski poziom kapitału społecznego i ludzkiego; - niski poziom dostępności do podstawowych usług publicznych; - niedopasowana do specyfiki rynku pracy oferta edukacyjna na poziomie średnim, zwłaszcza w szkołach zawodowych; - niski stopień spójności transportowej obszaru wynikający ze złego stanu infrastruktury transportu; - występowanie niepokojącego zjawiska rozbieżności między realizowanym i planowanym profilem produkcji rolnej a naturalnymi możliwościami i predyspozycjami terenu określonymi w rolniczej

²⁴³ Wartości nie uwzględniają Gdańska.

- dobre warunki do rozwoju wszelkich form energetyki odnawialnej;
 - unikalne na skalę światową dziedzictwo kulturowe Zespołu Zamkowego w Malborku oraz na skalę krajową zamku w Sztumie w powiązaniu z ofertą turystyczną Żuław i Powiśla.
- regionalizacji Żuław, np. zmniejszenie areалу trwałych użytków zielonych;
 - postępująca degradacja krajobrazu kulturowego, w tym wprowadzanie nowych podziałów geodezyjnych terenu, niedostosowanych i rażąco odbiegających od formy pierwotnego planu wsi, polderów, będących przestrzenną wartością kulturową;
 - pogłębiające się procesy depopulacji obszaru.

Wyzwanie rozwojowe:

Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe i ograniczanie emisji zanieczyszczeń do środowiska w celu wykorzystania szans rozwojowych, wynikających z unikatowych walorów krajobrazowych i kulturowych oraz korzystnego położenia względem układu transportowego poprawiającego dostępność zewnętrzną, jako silnych bodźców do rozwoju turystyki oraz prowadzenia zrównoważonej gospodarki rolnej i rybackiej, stanowiących podstawę bazy ekonomicznej obszaru.

Specyficzne zasady zagospodarowania przestrzennego:

4.2.19. Zasada dostosowywania przeznaczenia, sposobu i intensywności zagospodarowania terenu na obszarach występowania do charakteru, skali i rodzaju zagrożeń naturalnych, w szczególności powodziowych.	W„A”
4.2.20. Zasada ograniczania zabudowy na obszarach produkcji rolnej (zachowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej niezbędnej dla rozwoju rolnictwa) – przeciwdziałania urbanizacji sprzecznej z krajobrazową i przyrodniczą charakterystyką poszczególnych fragmentów obszaru (strefy krawędziowej, obszarów zurbanizowanych, Mierzei Wiślanej, obszarów polderowych).	W„A”
4.2.21. Zasada utrzymania i ochrony zadrzewień śródpolnych jako wiatrochronów i elementów istotnych dla krajobrazu kulturowego oraz różnorodności biologicznej.	R
4.2.22. Zasady ochrony panoram i dominant historycznych wsi o lokacji średniowiecznej.	W„A”
4.2.23. Zasada ochrony dziedzictwa kulturowego i uwzględnienia walorów krajobrazowych przy lokalizowaniu stref inwestycyjnych przy węzłach drogowych w ciągu drogi ekspresowej S7.	W„A”
4.2.24. Zasada ochrony przed lokalizacją siłowni wiatrowych i innych elementów znacząco wpływających na krajobraz przedpola najcenniejszych panoram obszaru, w tym w szczególności Zespołu Zamkowego w Malborku.	W„A”
4.2.25. Zasada ochrony urozmaiconych form rozplanowania wsi, obrazujących rozwój cywilizacyjno-kulturowy Żuław, w tym w szczególności wsi: 1) owalnicowych - układ wydłużonego owalu (np. Marynowy, Ostaszewo, Stara Kościelnica, Tuja); 2) ulicowo-placowych - układ uwzględniający wydłużone wspólne wnętrza dla mieszkańców, tzw. „nawsie” (np. Cedry Wielkie, Steblewo oraz większość wsi na Żuławach Steblewskich, oraz najstarsze wsie na Wielkich Żuławach Malborskich); 3) ulicówek - siedliska rozlokowane wzdłuż jednej drogi (np. Kościeleczyki, Trutnowy); 4) ulicówek jednostronnych (np. Krzywe Koło, Suchy Dąb); 5) ulicówek wodnych - zabudowa rozmieszczona wzdłuż brzegu cieków (np. Tujsk); 6) ulicówek przywałowych - zabudowa rozmieszczona wzdłuż drogi biegnącej przy wale przeciwpowodziowym (np. Pogorzała Wieś); 7) rzędowych oraz rzędowo-bagiennych - zabudowa ulokowana na sztucznym pagórku - „terpie” (np. Lubieszewo i Żuławki).	W„A”
4.2.26. Zasada priorytetu wykorzystania pod działalność gospodarczą terenów poprodukcyjnych (w tym popegeerowskich), w szczególności na potrzeby przetwórstwa rolno-spożywczego.	R

4.2.27. Zasada uwzględnienia ograniczeń wynikających z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania wokół lotniska wojskowego w Królewie Malborskim²⁴⁴. **W„A”**

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Budowa, przebudowa i odbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej (wałów przeciwpowodziowych, kanałów ulgi, wrót sztormowych, stanowiska postojowego lodołamaczy itp.) w ramach pakietu inwestycji strategicznych planowanych do wdrożenia w I cyklu planistycznym Programu działań dla <i>Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla Regionu Wodnego Dolnej Wisły</i> .	RZGW Gdańsk Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	U
2.	Utworzenie w Nowym Dworze Gdańskim centrum szkoleniowo-doradczego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.	RZGW Gdańsk uczelnie wyższe	R
3.	Odtwarzanie systemu zadrzewień przydrożnych i śródpolnych w celu ochrony i zwiększenia liczby pasów fitosanitarnych w celu zabezpieczenia przed erozją gleby.	samorządy gminne samorządy powiatowe	R
4.	Rozwój spójnego systemu tras rowerowych oraz infrastruktury związanej z obsługą żeglarstwa (Pętla Żuławska) i kajakarstwa, w tym: do 2020 roku: 1) budowa międzynarodowej trasy rowerowej R-9 (międzynarodowa nr 2) wraz z trasami dojazdowym; 2) budowa międzynarodowej trasy rowerowej R-10 wraz z trasami dojazdowymi; 3) zagospodarowanie szlaków kajakowych na rzekach objętych przedsięwzięciem <i>Kajakiem przez Pomorze</i> (Pomorskie Szlaki Kajakowe): Nogat, Martwa Wisła, Motława, Szarpawa, Wielka Świąta – Tuga, Wisła Królewiecka; 4) aktywizację międzynarodowych dróg wodnych E-70 i E-40 - rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej (etap II) przez przystosowanie sieci portów i przystani żeglarskich do zróżnicowanych wymagań turystów krajowych i zagranicznych.	JST JST JST JST	U U U U
5.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz decyzjach administracyjnych (miasto Malbork oraz gminy Lichnowy, Malbork, Miłoradz, Nowy Staw i Stare Pole) priorytetu ochrony walorów krajobrazu kulturowego ekspozycji i otoczenia obiektu UNESCO – Zamku Krzyżackiego w Malborku (projektowane strefy ochrony przedpola ekspozycyjnego zespołu zamkowego).	samorządy gminne	W„A”
7.	Ochrona dziedzictwa kulturowego (w szczególności hydrotechnicznego, obiektów mieszkalnych oraz przemysłu przetwórstwa płodów rolnych) poprzez: 1) kompleksową renowację obiektów i zespołów zabytkowych włączonych do stref konserwatorskich; 2) prowadzenie działań rewaloryzacyjnych pod kątem tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze gospodarczym i społecznym, w tym kulturotwórczym.	samorządy gminne	W„A”
8.	Realizacja obiektów o charakterze wystawienniczym, muzealnym, jak również skansenów (np. Żuław w m. Drewnica lub Żuławki), służących	JST	W„AB”

²⁴⁴ Zgodnie z Rozporządzeniem nr 9/2003 Wojewody Pomorskiego z dnia 15 maja 2003 r., zmienione Rozporządzeniem nr 4/2004 Wojewody Pomorskiego z dnia 16 marca 2004 r. Obecnie Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego proceduje zmiany przepisów w tym zakresie.

	zachowaniu, ochronie i promocji dziedzictwa kulturowego Żuław, a także wzmocnienie roli funkcjonujących na tym obszarze instytucji kultury.		
9.	Poprawa obsługi transportowej atrakcyjną ofertą transportu zbiorowego, w tym kolejowego przez modernizację Żuławskiej Kolei Dojazdowej (kolei wąskotorowej) na odcinku Nowy Dwór Gdański – Stegna oraz na odcinku prawy brzeg Wisły - Sztutowo).	JST	W„AB”
10.	Podejmowanie działań mających na celu poprawę powiązań Portu w Elblągu z morzem, poprzez przebudowę lub modernizację drogi wodnej Szarpawy (od Wisty do Zalewu Wiślanego).	RZGW Gdańsk Urząd Morski w Gdyni	R
11.	Poprawa dostępności transportowej Żuław przez przebudowę i modernizację układów drogowych: do 2020 roku: 1) budowa drogi nr S7 (Warszawa – Gdańsk); 2) rozbudowa drogi nr 501 na odcinku Stegna – Krynica Morska; 3) rozbudowa drogi nr 502 na odcinku Stegna – Nowy Dwór Gdański.	GDDKiA Gdańsk	U
		ZDW Gdańsk	W„B”
		ZDW Gdańsk	W„B”
12.	Rozwój systemów infrastruktury wodociągowej oraz systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, w tym: 1) modernizacja Centralnego Wodociągu Żuławskiego; 2) budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków: Cedry Wielkie, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Pszczółki, Suchy Dąb.	samorządy gminne	W„AB”
		samorządy gminne	U

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 4.3.

K.4.3. WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO ZWIĄZANEGO ZE SZCZEGÓLNYMI WALORAMI PRZYRODNICZO-KULTUROWYMI I KRAJOBRAZOWYMI

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 4.3.:

4.3.1.	Zasada koordynacji planowania strategicznego i przestrzennego w obszarze funkcjonalnym w celu skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem.	W„AB”
4.3.2.	Zasada wzmacniania potencjałów wewnętrznych wynikających ze specyfiki położenia i charakteru obszaru, decydujących o konkurencyjności.	W„A”
4.3.3.	Zasada priorytetowego podejścia do ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu na obszarach atrakcyjnych dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, zwłaszcza wokół większych zbiorników i cieków wodnych.	W„A”
4.3.4.	Zasada utrzymania i odtwarzania naturalnych ekosystemów stref brzegowych rzek i jezior oraz systemów wodno-błotnych – jako filtrów ograniczających spływ zanieczyszczeń powierzchniowych i gruntowych, a także powiększających naturalną retencję wód.	W„A”
4.3.5.	Zasada podporządkowania kierunków rozwojowych obszaru funkcjom:
1) ochronnym – w zakresie krajobrazów, ekosystemów, zróżnicowania gatunkowego i genetycznego oraz spójności przestrzennej korytarzy ekologicznych;
2) inwestycyjnym – sprzyjającym formom rozwoju gospodarczego i społecznego, które uznać można za zrównoważone (np. rozwijane w oparciu o endogeniczne zasoby przyrodniczo-kulturowe).	W„A”
4.3.6.	Zasada dostosowania skali i intensywności zabudowy i użytkowania rekreacyjnego do pojemności przestrzeni na przyrodniczych obszarach chronionych.	W„A”
4.3.7.	Zasada zachowania ładu przestrzennego i spójności przestrzennej obszaru (zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych).	
4.3.8.	Zasada ograniczania rozwoju zabudowy:
1) na terenach rolniczych za wyjątkiem nowej zabudowy lokalizowanej w bezpośrednim nawiązaniu do istniejących skupisk zabudowy lub inwestycji związanych z koniecznością rozwoju gospodarstw rolnych;
2) w przebiegu istniejących korytarzy ekologicznych.	W„A”
4.3.9.	Zasada kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu spełniającego współczesne wymogi użytkowe, jednocześnie nawiązującego do lokalnej tradycji w sposób pozwalający na jej świadome kontynuowanie i jednoznaczne odczytanie (stosowanie wzorców uwzględniających w szczególności: intensywność zabudowy historycznej zlokalizowanej w sąsiedztwie, zasady podziału na działki oraz rozplanowania zabudowy na działce, wielkość i proporcje budynków, kształty dachów).	W„A”
4.3.10.	Zasada kontynuowania wzorców architektury i budownictwa, charakterystycznych dla obszaru i wykorzystanie w działaniach kształtujących przestrzeń.	W„A”
4.3.11.	Zasada zachowania i wyeksponowania wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego jako nośnika pamięci zbiorowej i wartości wspólnych dla kultury właściwej dla danego obszaru.	W„A”
4.3.12.	Zasada priorytetu wykorzystania pod działalność gospodarczą, w szczególności w zakresie przetwórstwa leśnego, terenów zabudowy poprodukcyjnej, w tym przetwórstwa leśnego, tartaków oraz zbędnych baz maszyn i urządzeń leśnych.	W„A”
4.3.13.	Zasada wyposażenia wszystkich jednostek osadniczych w infrastrukturę ochrony wód i powierzchni ziemi, a w szczególności w lokalne lub zbiorcze sieci kanalizacji sanitarnej.	W„A”

ŚWIATOWY REZERWAT BIOSFERY „BORY TUCHOLSKIE”

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny OF Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie obejmuje w województwie pomorskim gminy miejsko-wiejskie Brusy i Czerek oraz gminy wiejskie Chojnice, Dziemiany, Karsin, Kościerzyna, Konarzyny, Lipusz i Stara Kiszewa;
- 2) OF Światowego Rezerwatu Biosfery jest planowany na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
- 3) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo (północna część gminy Chojnice) z MOF Chojnice-Człuchów;
- 4) Powierzchnia obszaru wynosi 1.723 km², zamieszkuje go ok. 61,0 tys. mieszkańców;
- 5) OF Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie w 96,9% jest objęty formami ochrony przyrody.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe (w tym duże powierzchnie leśne i wodne - jeziora i rzeki o dobrym stanie wód - służące turystyce wodnej); - znaczące walory historyczno-kulturowe (regionalna wielokulturowość - borowiacka, kaszubska, kociewska); - światowa ranga obszaru (Światowy Rezerwat Biosfery UNESCO) pod względem przyrodniczo-krajobrazowym i turystycznym; - krajowa rozpoznawalność marki „Bory Tucholskie”; - rosnące zainteresowanie wykorzystaniem rekreacyjno-turystycznym; - duże zasoby leśne o relatywnie niskim reżimie ochrony przyrody - możliwość prowadzenia gospodarki leśnej; - duże zasoby wodne - relatywnie duży potencjał rozwoju rybactwa i przetwórstwa ryb słodkowodnych; - funkcjonujący sektor przetwórstwa leśnego i akwakultury. 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczone możliwości lokalizacji działalności gospodarczej uwarunkowane reżimami ochronnymi; - niska jakość planowania lokalnego; - niedostosowanie organizacji transportu zbiorowego do potrzeb mieszkańców i turystów; - słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna - w tym baza noclegowa; - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna i gazowa; - dewaloryzacja potencjałów krajobrazowych i rekreacyjnych przez chaotyczny rozwój zabudowy; - brak kompleksowych działań związanych z rozwojem infrastruktury ochrony środowiska i utrzymujący się stan zanieczyszczenia wód; - brak dostrzegania szans rozwojowych, wynikających z założeń Programu UNESCO MaB - osiągnięcia trwałej równowagi pomiędzy celami zachowania różnorodności biologicznej, rozwoju zasobów ludzkich i utrzymania wartości kulturowych.

Wyzwanie rozwojowe:

Uporządkowanie zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska w celu wzmocnienia szans rozwojowych wynikających z uznania światowej rangi walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru, jako silnego bodźca do rozwoju aktywnej i pobytowej turystyki oraz prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej i rybactwa jako podstaw bazy ekonomicznej obszaru.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Wypracowanie konsensusu dotyczącego ograniczenia lokalizacji obiektów w strefie bliższej niż 100 m od linii brzegowej jezior przepływowych, leżących w granicach wielu nieruchomości gruntowych (różnych właścicieli), o powierzchni (>100ha), które to zbiorniki mają znaczenie dla walorów krajobrazowych (otoczenie strefy brzegowej jeziora jako dobro wspólne różnych użytkowników przestrzeni).	samorządy gminne	W„A”
2.	Uporządkowanie substandardowej zabudowy rekreacyjno-turystycznej, w szczególności w bezpośrednim otoczeniu jezior.	samorządy gminne	W„A”

3.	Podejmowanie działań wspierających powiększenie powierzchni Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie – zgodnie z dokumentacją opracowaną przez Polski Komitet Narodowy UNESCO - MaB	Park Narodowy „Bory Tucholskie” SWP	R
4.	Podejmowanie działań dla powiększenia powierzchni Parku Narodowego „Bory Tucholskie” w kierunku południowym i wschodnim, zgodnie z dokumentacją do planu ochrony Parku, w celu utrzymania i zwiększenia spójności przestrzennej obszaru chronionego i realizacji wszystkich celów ochrony ekosystemów, wyznaczonych w tym Planie.	Park Narodowy „Bory Tucholskie” SWP	W„B”
5.	Utworzenie Centrum Edukacji Przyrodniczej Parku Narodowego Bory Tucholskie w Chocińskim Młynie.	Gmina Chojnice Park Narodowy „Bory Tucholskie”	W„A”
6.	Rozwój infrastruktury turystycznej, w szczególności sieci ścieżek rowerowych oraz infrastruktury służącej obsłudze ruchu kajakowego i żeglarstwa, przy zapewnieniu ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i tożsamości kulturowej.	samorządy gminne samorządy powiatowe	W„A”
7.	Rozwój funkcji uzdrowiskowych i leczniczych w oparciu o naturalne zasoby obszaru i właściwości lecznicze klimatu.	samorządy gminne	W„A”
8.	Rozwój lokalnej bazy przetwórstwa rolno-leśnego.	podmioty gospodarcze	R
9.	Rozwój odnawialnych źródeł energii – mikroźródeł ²⁴⁵ (np. przydomowe elektrownie słoneczne, wiatrowe), jako sposób na ograniczanie emisji, niekolidujący z ochroną środowiska przyrodniczego i krajobrazu.	mieszkańcy podmioty gospodarcze	R
10.	Rozwój lokalnych i indywidualnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków bytowych.	samorządy gminne	R

OBSZAR FUNKCJONALNY KASZUBSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO WRAZ Z OTULINĄ

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny OF Kaszubskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną obejmuje gminę miejsko-wiejską Kartuzy oraz gminy wiejskie Chmielno, Linia, Kościerzyna, Nowa Karczma, Stężyca, Sierakowice i Somonino;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 657 km², zamieszkuje go ok. 107,0 tys. mieszkańców;
- 3) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo (północna część gminy Kościerzyna) z MOF Kościerzyna;
- 4) OF Kaszubskiego Parku Krajobrazowego charakteryzuje się intensywną presją inwestycyjną na tereny przyrodniczo cenne.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe (wysoka lesistość, jeziorność i silne zróżnicowanie rzeźby terenu); – wysokie walory kulturowe (kultura kaszubska) i liczne instytucje kultury (w tym muzea); – znaczna liczba obiektów i szlaków turystycznych dla różnych form aktywności; – duży potencjał dla sportów i rekreacji wodnej; – bliskość Trójmiasta, jako potencjalnego „użytkownika” oferty rekreacyjnej; – znaczne zasoby naturalne dla rozwoju gospodarki opartej na drewnie (lasy gospodarcze); 	<ul style="list-style-type: none"> – brak planu ochrony parku, – degradacja walorów krajobrazowych i rozdrabnianie struktury agrarnej w wyniku rozpraszania zabudowy mieszkaniowej i letniskowej; – rosnąca presja inwestycyjna na przyrodniczo-krajobrazowe tereny chronione, stanowiąca zagrożenie dla ich walorów; – pogarszający się stan zbiorników wodnych – ich silna eutrofizacja (np. zakwity sinic); – ograniczona dostępność brzegu jezior w wyniku doprowadzania ogrodzeń do linii brzegowej; – powiększające się obszary konfliktów przestrzennych;

²⁴⁵ Instalacja OZE o łącznej zainstalowanej mocy elektrycznej nie większej niż 40 kW.

<ul style="list-style-type: none"> - przedsiębiorczość i aktywność społeczności lokalnej; - wyrazisty i pozytywny odbiór obszaru w świadomości społecznej kraju - jako terenu o dużym potencjale rekreacyjnym. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka długość i niski standard tras rowerowych.
--	---

Wyzwanie rozwojowe:

Poprawa stanu środowiska naturalnego i ładu przestrzennego, poprzez ograniczenie rozpraszania zabudowy i emisji zanieczyszczeń w celu wykorzystania walorów przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych dla wielofunkcyjnego rozwoju (turystyki oraz gospodarki rolnej i leśnej), niekolidującego z wartościami przyrodniczymi i krajobrazowymi.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Wypracowanie konsensusu dotyczącego ograniczenia lokalizacji obiektów w strefie bliższej niż 100 m od linii brzegowej jezior przepływowych, leżących w granicach wielu nieruchomości gruntowych (różnych właścicieli), o powierzchni (>100ha), które to zbiorniki mają znaczenie dla walorów krajobrazowych (otoczenie strefy brzegowej jeziora jako dobro wspólne różnych użytkowników przestrzeni).	samorządy gminne	W„A”
2.	Wypracowanie ustaleń dotyczących zasad kształtowania nowej zabudowy w obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego do stosowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy.	samorządy gminne Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych	W„AB”
3.	Rozwój obiektów obsługi ruchu turystycznego oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej, w szczególności sieci ścieżek rowerowych oraz infrastruktury służącej obsłudze ruchu kajakowego i żeglarstwa, w tym: 1) przebudowa mostów wraz z budową śluz łączących jeziora Raduńskie i inne zbiorniki tzw. Kółka Raduńskiego, w celu dostosowania ich do rozwoju szlaku kajakowego i żeglarskiego.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
4.	Rozwój odnawialnych źródeł energii – mikroźródeł ²⁴⁶ (np. przydomowe elektrownie słoneczne, wiatrowe), jako sposób na ograniczanie emisji, niekolidujący z ochroną środowiska przyrodniczego i krajobrazu.	mieszkańcy podmioty gospodarcze	R
5.	Rozwój lokalnych i indywidualnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków bytowych.	samorządy gminne	R

²⁴⁶ Instalacja OZE o łącznej zainstalowanej mocy elektrycznej nie większej niż 40 kW.

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 4.4.

K.4.4. PRZECIWDZIAŁANIE POSTĘPUJĄCEJ MARGINALIZACJI PRZEZ POPRAWĘ DOSTĘPU DO DÓBR I USŁUG I ROZWIJANIE NOWYCH FUNKCJI

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 4.4.:

4.4.1.	Zasada koordynacji planowania strategicznego i przestrzennego w obszarze funkcjonalnym w celu skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem.	W„AB”
4.4.2.	Zasada wzmacniania potencjałów wewnętrznych wynikających ze specyfiki położenia i charakteru obszaru, decydujących o konkurencyjności.	W„A”
4.4.3.	Zasada zachowania ładu przestrzennego i spójności przestrzennej obszaru (zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych).	W„A”
4.4.4.	Zasada kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu spełniającego współczesne wymogi użytkowe, jednocześnie nawiązującego do lokalnej tradycji w sposób pozwalający na jej świadome kontynuowanie i jednoznaczne odczytanie (stosowanie wzorców uwzględniających w szczególności: intensywność zabudowy historycznej zlokalizowanej w sąsiedztwie, zasady podziału na działki oraz rozplanowania zabudowy na działce, wielkość i proporcje budynków, kształty dachów).	W„A”
4.4.5.	Zasada podporządkowania kierunków rozwojowych obszaru funkcjom:
1) ochronnym – w zakresie krajobrazów, ekosystemów, zróżnicowania gatunkowego i genetycznego oraz spójności przestrzennej korytarzy ekologicznych;
2) inwestycyjnym – sprzyjającym formom rozwoju gospodarczego i społecznego, które uznać można za zrównoważone (np. rozwijane w oparciu o endogeniczne zasoby przyrodniczo-kulturowe).	W„A”
4.4.6.	Zasada priorytetu wykorzystania pod działalność gospodarczą terenów poprodukcyjnych (w tym popegeerowskich), w szczególności na potrzeby przetwórstwa rolno-spożywczego, drzewnego i lekkiej produkcji.	W„A”
4.4.7.	Zasada kształtowania warunków przestrzennych wzmacniających możliwości rozwoju usług w zakresie rehabilitacji i opieki nad osobami starszymi oraz innych usług prozdrowotnych adresowanych do tej grupy wiekowej.	W„A”
4.4.8.	Zasada wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny, w tym obsługę transportem zbiorowym w sposób minimalizujący negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i warunki zamieszkania.	W„A”
4.4.9.	Zasada zachowania i wyeksponowania wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego jako nośnika pamięci zbiorowej i wartości wspólnych dla kultury właściwej dla danego obszaru.	W„A”
4.4.10.	Zasada wykorzystywania potencjałów stanowiących o możliwościach pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych w sposób nie naruszający istotnych walorów krajobrazowych, ekologicznych, kulturowych lub estetycznych obszaru.	W„A”
4.4.11.	Zasada priorytetowego podejścia do ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu na obszarach atrakcyjnych dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, zwłaszcza wokół większych zbiorników i cieków wodnych.	W„A”
4.4.12.	Zasada wzmacniania powiązań funkcjonalno-przestrzennych przez rozwój sieci transportowej wiążącej obszary z węzłami w ciągu dróg krajowych (klasy A i S) oraz węzłami integracyjnymi transportu zbiorowego.	W„AB”
4.4.13.	Zasada wyposażenia wszystkich jednostek osadniczych w infrastrukturę ochrony wód i powierzchni ziemi, a w szczególności w lokalne lub zbiorcze sieci kanalizacji sanitarnej.	W„A”

OBSZAR FUNKCJONALNY „ŚRODKOWE POMORZE”

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny OF Środkowe Pomorze²⁴⁷ obejmuje gminę miejską Człuchów, miejsko-wiejskie: Czarne, Debrzno, Kępice i Miastko oraz gminy wiejskie Czarna Dąbrówka, Człuchów, Damnica, Dębica Kaszubska, Główny, Koczała, Kołczygłowy, Potęgowo, Przechlewo, Rzeczenica, Trzebielino;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 4.05 tys. km² i zamieszkuje go ok. 132.6 tys. mieszkańców;
- 3) OF Środkowe Pomorze ma swą kontynuację na terenie województwa lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego²⁴⁸,
- 4) Zasięg obszaru pokrywa się częściowo z MOF Chojnice-Człuchów (miasto Człuchów, gmina Człuchów), MOF Słupsk-Ustka (gminy Damnica i Dębica Kaszubska) i OF Strefa Przybrzeżna (gmina Główny).

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">– w miarę równomierna sieć osadnicza, powiązana układem drogowym krajowym i wojewódzkim;– jedne z najwyższych w skali województwa zasoby leśne, stanowiące podstawę dla rozwoju branży meblarskiej i przetwórstwa drzewnego w południowej części obszaru;– zasoby i walory przyrodniczo-krajobrazowe (w tym bogata sieć rzeczna) oraz kulturowe, stwarzające podstawy dla rozwoju sektora usług turystycznych (m.in.: agroturystyki, turystyki kajakowej i innych sportów wodnych);– możliwość rozwoju działalności gospodarczych związanych z rolnictwem małoobszarowym, w tym nowych nisz, tj.: produkcja żywności tradycyjna, ekologiczna, lecznicza;– warunki do dynamicznego rozwoju przedsiębiorstw z branży: spożywczej (opartej na produktach regionalnych), hodowli i przetwórstwa rybnego, rzemiosła i rękodziela regionalnego;– warunki do rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii: wiatrowej (północna część OF), fotowoltaiki (okolice Miastka oraz południowa OF), wodnej (przeważająca część OF z wyłączeniem gmin Człuchów i Przechlewo) oraz energii z biomasy i biogazu;– korzystne położenie względem projektowanych dróg S6 i S11 oraz planowanej do modernizacji linii kolejowej nr 202 oraz kilku innych o charakterze regionalnym;– wolne tereny pod rozwój działalności produkcyjnej, w tym w ramach PSSE i SSSE.	<ul style="list-style-type: none">– spadek liczby mieszkańców miast i na ich zapleczu (np. Debrzno, Kępice);– centralna i południowa część obszaru o skrajnie niskiej dostępności transportowej, bez trwałych powiązań funkcjonalnych z lepiej rozwiniętymi częściami województwa, prowadząca do utrzymującej się marginalizacji obszaru;– niska mobilność mieszkańców wynikająca z niedostosowania organizacji transportu zbiorowego do ich potrzeb, w tym braku pasażerskich połączeń kolejowych;– ograniczony dostęp ludności obszarów wiejskich do usług publicznych wyższego rzędu, m.in.: edukacji, kultury, poradni specjalistycznych;– niekorzystne trendy demograficzne: niski przyrost naturalny, nasilony odpływ osób w wieku produkcyjnym (emigracja głównie z przyczyn ekonomicznych i oświatowych); peryferyzacja obszaru funkcjonalnego);– niskie zainteresowanie inwestorów, będące głównie efektem słabej dostępności transportowej;– ograniczona dostępność sieci internetowych;– liczne obszary zdegradowane, w tym w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze funkcjonowało 197 państwowych gospodarstw rolnych);– nasilenie negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym na obszarach zdegradowanych;– brak silnych podmiotów gospodarczych zapewniających miejsca pracy (deficyt) poza rolnictwem, niskie zainteresowanie inwestorów, stagnacja gospodarcza;– niski poziom indywidualnej przedsiębiorczości;– wysoki poziom bezrobocia długotrwałego na obszarach wiejskich, mała liczba miejsc pracy;

²⁴⁷ Delimitacja przeprowadzona na podstawie *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* – projekt do konsultacji społecznych z dnia 29 lipca 2016 r., gminy Przechlewo i Rzeczenica dołączone ze względu na zachowanie ciągłości przestrzennej obszaru.

²⁴⁸ Jako obszar problemowy pomorski zgodnie z delimitacją w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*.

- niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych (w szczególności na obszarach wiejskich);
- niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów, szczególnie dla rozwoju turystyki i innych obszarów działalności gospodarczej.

Wyzwanie rozwojowe:

Przeciwdziałanie zagrożeniom peryferyzacji i odpływu mieszkańców przez przełamywanie barier dostępności transportowej, podniesienie atrakcyjności osiedleńczej obszaru oraz wykorzystanie lokalnych potencjałów dla rozwoju przemysłu nieuciążliwego oraz walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju turystyki.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej i rozwój nowych przestrzeni publicznych, w sposób odpowiadający potrzebom mieszkańców, wzmacniający tożsamość regionu i integrację społeczności lokalnych.	samorządy gminne	R
2.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych (o relatywnie najgorszej sytuacji w skali miasta i regionu), w tym: do 2020 roku: 1) realizacja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych w Czarnem, Człuchowie, Debrznie i Miastku zgodnie z zakresami określonymi w gminnych programach rewitalizacji i uzgodnionych z ZWP w ramach procedury przyjętej dla okresu programowania 2014-2020.	samorządy gminne	W„AB”
3.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich.	samorządy gminne	R
4.	Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Człuchowa, Czarnego, Debrzna, Kępic i Miastka, w tym: 1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki, w tym utworzenie powiatowego centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego w Człuchowie; 2) utworzenie podstrefy SSSE w Miastku.	samorządy gminne JST placówki edukacyjne pracodawcy SSSE	R W„AB” R
5.	Tworzenie warunków dla rozwoju kluczowych sektorów lokalnej gospodarki (przemysłu drzewnego, meblarskiego, metalowo-maszynowego, materiałów budowlanych, przemysłu spożywczego i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przetwórstwa rolno-leśnego) przez dobrojenie już istniejących i wyznaczenie nowych stref produkcyjno-składowych.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
6.	Rozwój placówek zorganizowanych form opieki nad osobami starszymi, rozwój sektora usług tzw. <i>srebrnej gospodarki</i> .	podmioty gospodarcze podmioty lecznicze	R
7.	Wspieranie rozwoju stref aktywności gospodarczej i handlu lokalnego w zakresie produkcji i dystrybucji żywności ekologicznej, upraw zielarskich i leczniczych oraz rozwój sprzedaży bezpośredniej (odtworzenie placów-targowisk jako centrów sprzedaży).	PODR samorządy gminne samorządy powiatowe	R
8.	Zagospodarowanie i rozwój turystyki przez wyznaczenie szlaków turystycznych pieszych, rowerowych i kajakowych oraz miejsc rekreacyjnych	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”

	wzdłuż rzek, w powiązaniu z cennymi miejscowościami i walorami środowiskowymi i kulturowymi w ich najbliższym sąsiedztwie.		
9.	Rozwój odnawialnych źródeł energii – mikroźródeł ²⁴⁹ (np. przydomowe elektrownie słoneczne, wiatrowe), jako sposób na ograniczanie emisji, niekolidujący z ochroną środowiska przyrodniczego i krajobrazu.	mieszkańcy podmioty gospodarcze	R
10.	Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego do 2020 roku: 1) budowa węzła integracyjnego transportu zbiorowego w Bytowie, 2) przebudowa linii kolejowej nr 202 (Gdynia Chylonia - Słupsk) wraz z budową drugiego toru; 3) przebudowa linii kolejowej nr 405 (Szczecinek - Ustka) wraz z elektryfikacją na odcinku Szczecinek-Słupsk.	Gmina Bytów Powiat Bytowski PKP PLK S.A. PKP PLK S.A.	 U U
11.	Poprawa dostępności transportowej Środkowego Pomorza do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drogach nr S6 i S11 (Bobolice, Szczecinek) przez: do 2020 roku: 1) budowę drogi nr S6 (Szczecin – Gdańsk); 2) budowę drogi nr S11 (Koszalin – Poznań) – woj. zachodniopomorskie; 3) rozbudowę i przebudowę drogi nr 209 na odcinku Suchorze-Bytów; 4) rozbudowę drogi nr 188 na odcinku Człuchów – Debrzno; do 2020 roku: 5) przebudowę drogi nr 20 na odcinku (Korne - Biały Bór) oraz drogi nr 25 (Biały Bór - węzeł Bobolice na projektowanej S11, woj. zachodniopomorskie).	GDDKiA Gdańsk GDDKiA Szczecin ZDW Gdańsk ZDW Gdańsk GDDKiA Gdańsk	 U R W„B” U W„B”

OBSZAR FUNKCJONALNY „WSCHODNIE POWIŚLE”

Specyfika terytorialna:

- 1) Zasięg przestrzenny *OF Wschodnie Powiśle* obejmuje gminy miejsko-wiejskie Dzierżgoń i Prabuty oraz gminy wiejskie: Gardeja²⁵⁰, Mikołajki Pomorskie, Ryjewo, Stary Dzierżgoń i Stary Targ;
- 2) Powierzchnia obszaru wynosi 1044 km², zamieszkuje go ok. 51,3 tys. mieszkańców;
- 3) Obszar pokrywa się częściowo (gmina Gardeja) z *MOF Kwidzyn*;
- 4) *OF Wschodnie Powiśle* ma swą kontynuację na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego²⁵¹.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – wysoka wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej; – warunki do rozwoju energetyki, opartej na odnawialnych źródłach energii; – występowanie obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych; – tradycyjny ośrodek kuracyjny w Prabutach, 	<ul style="list-style-type: none"> – peryferyjność obszaru wynikająca z słabej dostępności i spójności transportowej, – słabe oddziaływanie ośrodków gospodarczych Powiśla na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru; – brak spójnej koncepcji rozwojowej;

²⁴⁹ Instalacja OZE o łącznej zainstalowanej mocy elektrycznej nie większej niż 40 kW.

²⁵⁰ Uwzględniona na podstawie delimitacji obszarów problemowych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – projekt do konsultacji społecznych z dnia 29 lipca 2016 r., s. 124.

²⁵¹ Jako obszar problemowy Powiślański, zgodnie z delimitacją w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

<ul style="list-style-type: none"> - występowanie atrakcji turystycznych: szlaki turystyczne, zabytki, miejsca rekreacji i wypoczynku oraz infrastruktura towarzysząca; - rozwinięta infrastruktura rolnictwa towarowego; - unikalne na skalę światową dziedzictwo kulturowe Zespołu Zamkowego w Malborku oraz na skalę krajową zamku w Sztumie, w powiązaniu z ofertą turystyczną Żuław i Powiśla. 	<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenia powodziowe, w tym znaczne zaniedbania w zakresie infrastruktury regulującej stosunki wodne; - niekorzystne trendy demograficzne; - zły stan infrastruktury transportowej i niedostatecznie funkcjonowanie publicznego transportu zbiorowego, w tym powiązań z subregionalnymi ośrodkami miejskimi Powiśla; - liczne obszary zdegradowane, zwłaszcza w miejscowościach popegeerowskich (na obszarze funkcjonowały 63 państwowe gospodarstwa rolne).
--	--

Wyzwanie rozwojowe:

Wykorzystanie szans rozwojowych wynikających z korzystnych uwarunkowań do rozwoju rolnictwa i turystyki oraz predyspozycji do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

Lp.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	Ochrona, modernizacja i rozbudowa urządzeń hydrotechnicznych, zapewniających odpowiednie nawodnienie gleb i przeciwdziałanie skutkom suszy.	samorządy gminne Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	R
2.	Kształtowanie atrakcyjnego i funkcjonalnego zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej i rozwój nowych przestrzeni publicznych, w sposób odpowiadający potrzebom mieszkańców, wzmacniający tożsamość regionu i integrację społeczności lokalnych.	samorządy gminne	R
3.	Wzmacnianie funkcji miastotwórczych Dzierzgonia i Prabut, w tym: 1) rozwój szkolnictwa zawodowego na poziomie zasadniczym, w tym dostosowanie bazy dydaktycznej i oferty kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i profilu gospodarki, w tym w zakresie rolnictwa i odnawialnych źródeł energii.	samorządy gminne JST placówki edukacyjne pracodawcy	R W„AB”
4.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów w miejscowościach wiejskich.	samorządy gminne	R
5.	Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów lokalnej gospodarki (przemysłu drzewnego, meblarskiego, metalowo-maszynowego, materiałów budowlanych, przemysłu spożywczego i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przetwórstwa rolno-leśnego) przez dobrojenie już istniejących i wyznaczenie nowych stref produkcyjno-składowych.	samorządy gminne podmioty gospodarcze	W„A”
6.	Rozwój obiektów obsługi ruchu turystycznego oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej, w szczególności sieci ścieżek rowerowych oraz infrastruktury służącej obsłudze ruchu kajakowego i żeglarstwa.	samorządy gminne	R
7.	Rozwój odnawialnych źródeł energii – mikroźródeł ²⁵² (np. przydomowe elektrownie słoneczne, wiatrowe), jako sposób na ograniczanie emisji, niekolidujący z ochroną środowiska przyrodniczego i krajobrazu.	mieszkańcy podmioty gospodarcze	R
8.	Poprawa atrakcyjności oferty publicznego transportu zbiorowego: po 2020 roku: 1) budowa lokalnego węzła integracyjnego transportu zbiorowego w Prabutach.	samorządy gminne	R

²⁵² Instalacja OZE o łącznej zainstalowanej mocy elektrycznej nie większej niż 40 kW.

9.	<p>Poprawa dostępności transportowej Wschodniego Powiśla do Trójmiasta oraz do węzłów drogowych na drogach nr A-1 (Gniew) i S-7 (Nowy Dwór Gdański, Pastek Północ, Małdyty i Ostróda Północ) przez:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) rozbudowę drogi nr 521 na odcinku Kwidzyn – Prabuty;</p> <p>2) rozbudowę drogi nr 515 na od granicy miasta Malborka do granicy województwa;</p>	ZDW Gdańsk	U
		ZDW Gdańsk	W„B”

Kierunek polityki przestrzennego zagospodarowania województwa 4.5.

K.4.5. KSZTAŁTOWANIE WARUNKÓW PRZESTRZENNYCH DLA ROZWOJU STRATEGICZNYCH FUNKCJI GOSPODARCZYCH

OBSZAR FUNKCJONALNY ROZWOJU ENERGETYKI JĄDROWEJ

Specyfika terytorialna:

- 1) *Obszar Funkcjonalny Rozwoju Energetyki Jądrowej (OFREJ)* ma charakter potencjalnego. Jego zaistnienie jest uwarunkowane ostateczną decyzją lokalizacyjną i decyzją o rozpoczęciu budowy Pierwszej Polskiej Elektrowni Jądrowej (EJ1);
- 2) OFREJ wynika z wyboru potencjalnych lokalizacji Pierwszej Polskiej Elektrowni Jądrowej: Żarnowiec oraz Lubiатовo-Kopalino. Przewidywane miejsce usytuowania obiektu energetyki jądrowej jest położone we wschodniej strefie Pobrzeża Słowińskiego oraz Wysoczyzny Żarnowieckiej. Analizowane lokalizacje to: Żarnowiec (gm. Gniewino i Krokowa) oraz Lubiатовo-Kopalino (gm. Choczewo);
- 3) W granicach OFREJ znajdują się:
 - a) miejsce usytuowania obiektu energetyki jądrowej, tzn. wymienione wyżej szczegółowe lokalizacje: Żarnowiec i Lubiатовo-Kopalino,
 - b) obszar elektrowni jądrowej obejmujący miejsce usytuowania obiektu energetyki jądrowej wraz ze strefą 5 km od jego granic,
 - c) region lokalizacji elektrowni jądrowej, obejmujący miejsce usytuowania obiektu energetyki jądrowej wraz ze strefą 30 km od jego granic;
- 4) OFREJ związany z rozmieszczeniem Inwestycji Towarzyszących obejmuje, co najmniej, obszary powiatów: wejherowskiego, puckiego i lęborskiego. Przestrzenny zasięg OFREJ obejmuje obszar potencjalnych oddziaływań, wynikający z uwarunkowań:
 - a) społecznych, spowodowanych zmianami demograficznymi, wiążącymi się z utworzeniem kilku tysięcy miejsc pracy w okresie budowy oraz około tysiąca po jej zakończeniu,
 - b) środowiskowych, wynikających z eksploatacji zasobów środowiska (woda, powietrze, gleba wraz z ich powiązaniem i strefami wzajemnych interakcji), zmian w użytkowaniu terenów (urbanizacja) oraz funkcjonowania systemu obszarów chronionych i sieci powiązań ekologicznych (korytarze ekologiczne), w tym oddziaływań na krajobraz,
 - c) przestrzennych w wyniku przekształceń istniejącego zagospodarowania, nieodwracalnych zmian użytkowania terenów oraz rozbudowy infrastruktury komunalnej,
 - d) kulturowych i krajobrazowych,
 - e) transportowych w wyniku przekształceń infrastruktury transportu drogowego, kolejowego i morskiego,
 - f) techniczno-technologicznych, związanych np. z systemem wyprowadzenia mocy elektrycznej do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego;
- 5) Potencjalne przedsięwzięcia polityki przestrzennej mogą być zlokalizowane w obszarze oddziaływania elektrowni – powiaty lęborski, pucki i wejherowski;
- 6) Powierzchnia obszaru wynosi 571 km², zamieszkuje go ok. 23,7 tys. mieszkańców;
- 7) Pakiet przedsięwzięć związanych z budową elektrowni i innych towarzyszących budowie przedsięwzięć polityki przestrzennej powinien zostać ustalony w formie wieloletniego programu rządowego w rozumieniu przepisów: ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o *finansach publicznych* (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.), ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o *zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.);
- 8) Uzasadnienie dla wieloletniego programu rządowego wynika ze znaczenia planowanej inwestycji dla gospodarki kraju i regionu, w powiązaniu z istniejącymi i przewidywanymi problemami i szansami rozwojowymi (w tym nowymi funkcjami i kierunkami rozwoju), które koncentrować się będą na obszarze jej bezpośredniego oddziaływania;
- 9) OFREJ zawiera się w *OF Strefa Przybrzeżna*.

POTENCJAŁY	BARIERY I ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – utworzenie kilku tysięcy miejsc pracy na etapie budowy elektrowni, a po jej zakończeniu ok. 1.000 trwałych etatów; – rozwój sektora usług kooperujących, w tym w branżach hotelarskiej, gastronomicznej czy innych usługach; – wzrost dochodów podatkowych jednostek, na obszarze których powstanie elektrownia jądrowa; – poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej; – szansa na odwrócenie niekorzystnych trendów demograficznych i migracyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – stosunkowo niski potencjał kapitału społecznego regionu lokalizacji EJ; – niski poziom usług publicznych, nie nadążający za zmianami demograficznymi, szczególnie w zakresie oświaty i zdrowia; – niska dostępność komunikacyjna obszaru do Trójmiasta, słaba jakość połączeń wewnętrznych obszaru; – blokada inwestycyjna terenów położonych na obszarze i w sąsiedztwie rozpatrywanych lokalizacji elektrowni, powodująca niepewność co do wyboru kierunków rozwoju; – możliwy spadek atrakcyjności turystycznej obszaru; – wzrost zapotrzebowania na tereny budowlane wyposażone w infrastrukturę techniczną; – zagrożenie trwałości pasa nadmorskiego (pas techniczny i pas ochronny administrowany przez Urząd Morski w Słupsku i Urząd Morski w Gdyni); – ograniczenia przestrzenne dla lokalizacji korytarzy wyprowadzenia mocy związanymi z rozwojem farm wiatrowych.

Wyzwanie rozwojowe:

Zapewnienie wielofunkcyjnego rozwoju obszaru (niezależnie od ostatecznych przesądzeń lokalizacyjnych elektrowni) oraz przełamanie barier związanych ze słabą dostępnością transportową i peryferyjnością, a także blokadą rozwojową w okresie poprzedzającym decyzję lokalizacyjną i uruchomienie elektrowni. Szeroko zakrojone przekształcenia zagospodarowania OFREJ winny uwzględniać wymogi rozwoju zrównoważonego w odniesieniu do obszarów lądowych i przyległych obszarów morskich.

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, OKREŚLAJĄCE SPOSÓB REALIZACJI KIERUNKU 4.5.:

4.5.1.	Zasada koordynacji planowania strategicznego i przestrzennego w obszarze funkcjonalnym w celu skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem.	W„AB”
4.5.2.	Zasada oceny lokalizacji inwestycji powiązanych z elektrownią jądrową w oparciu o Studium obszaru funkcjonalnego rozwoju energetyki jądrowej.	
4.5.3.	Zasada uwzględniania w działaniach związanych z lokalizacją i eksploatacją elektrowni jądrowej (w tym inwestycji towarzyszących) uwarunkowań związanych ze specyfiką wybrzeża.	W„AB”
4.5.4.	Zasada planowania i projektowania infrastruktury powstającej w związku z budową elektrowni jądrowej w sposób umożliwiający jej wykorzystanie na inne cele gospodarcze i społeczne po zakończeniu budowy obiektu.	R
4.5.5.	Zasada wzmacniania innych funkcji rozwojowych obszaru, w tym w zakresie turystyki i rekreacji oraz innych działalności wykorzystujących potencjały endogeniczne.	W„AB”
4.5.6.	Zasada kształtowania infrastruktury związanej z realizacją elektrowni w sposób zapewniający utrzymanie funkcjonalności systemu osnowy ekologicznej obszaru, który tworzą elementy rangi ponadregionalnej, regionalnej i subregionalnej.	W„AB”
4.5.7.	Zasada scenariuszowego podejścia do kształtowania polityki przestrzennej w ramach sporządzania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin objętych pracami studialnymi prowadzonymi przez inwestora.	W„AB”

Działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej wynikające z wyzwania rozwojowego:

L.p.	Działania i przedsięwzięcia	Podmioty odpowiedzialne za realizację	Ranga zapisów
1.	<p>Do kluczowych działań w zakresie polityki przestrzennej należą:</p> <p>do 2020 roku:</p> <p>1) sporządzenie studium zagospodarowania przestrzennego OFREJ, obejmującego region lokalizacji obiektu jądrowego uwzględniające rozważane lokalizacje: Żarnowiec i Lubiatowo-Kopalino. Główne cele studium OFREJ:</p> <p>a) wskazanie możliwości i ograniczeń w zakresie rozmieszczenia pakietu inwestycji towarzyszących²⁵³,</p> <p>b) wariantowe rozwiązania w zakresie rozmieszczenia Inwestycji powiązanych zapewniających zrównoważony rozwój gmin położonych w obszarze funkcjonalnym,</p> <p>c) sformułowanie pakietu pozostałych przedsięwzięć powiązanych, zapewniających zrównoważony rozwój gmin położonych w OFREJ;</p> <p>2) opracowanie raportu lokalizacyjnego, wraz z wnioskiem o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie budowy obiektu energetyki jądrowej;</p> <p>3) opracowanie wytycznych do aktualizacji dokumentów planistycznych gmin, na obszarze których będą realizowane „działania polityki przestrzennej, wynikające z wyzwania rozwojowego”, wprowadzenie zadań rządowych do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;</p> <p>4) sporządzenie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;</p> <p>5) sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.</p>	<p>PGE EJ1 Sp. z o.o.</p> <p>PGE EJ1 Sp. z o.o.</p> <p>PGE EJ1 Sp. z o.o.,</p> <p>samorządy gminne</p> <p>samorządy gminne</p>	<p>R</p> <p>R</p> <p>R</p> <p>R</p> <p>R</p>
2.	<p>Lokalizacja i budowa od 4 do 8 linii 400 kV (w korytarzach infrastrukturalnych) wyprowadzających moc z potencjalnej elektrowni jądrowej do planowanej stacji elektroenergetycznej pomiędzy stacją elektroenergetyczną Żarnowiec 400 kV, a stacją Słupsk 400 kV i dalej w kierunku południowym do stacji Gdańsk-Przyjaźń 400 kV i stacji Jasiniec 400 kV (Bydgoszcz), związanej ze zwiększeniem przesyłowej mocy z elektrowni jądrowej.</p>	<p>PSE S.A.</p>	<p>R</p>
3.	<p>Rozbudowa dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych wysokich i średnich napięć (110 i 15 kV) w szczególności budowa linii 110 kV (Żarnowiec – Opalino – Jackowo – Wicko – Lębork).</p>	<p>ENERGA S.A.</p>	<p>R</p>
4.	<p>Budowa, rozbudowa, przebudowa infrastruktury transportowej:</p> <p>1) drogowej, w tym dróg nr 213, nr 214, nr 215, nr 218 i powiatowej nr 1438G (Żelazno – Zamostne – Bolszewo) – możliwa jest konieczność podniesienia klas technicznych ww. dróg;</p> <p>2) kolejowej, w tym linii kolejowej nr 230 (Wejherowo - Garczegorze) wraz z budową drugiego toru i wydłużeniem jej do miejsca lokalizacji EJ1; w przypadku wyboru lokalizacji w Żarnowcu (Kartoszyń) konieczna może być odbudowa linii kolejowej nr 230A (Rybno - EJ1);</p> <p>3) morskiej, w tym infrastruktury na potrzeby dostarczenia na miejsce lokalizacji znacznej ilości materiałów masowych, wielkogabarytowych i wysokotonażowych elementów wyposażenia, które ze względu na</p>	<p>ZDW Gdańsk samorządy powiatowe</p> <p>PKP PLK S.A.</p> <p>PGE EJ1 Sp. z o.o.</p>	<p>R</p> <p>R</p> <p>R</p>

²⁵³ zgodnie z ustawą z dnia 29 czerwca 2011 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących (Dz.U. Nr 135, poz. 789 z późn. zm.).

	ograniczenia w transporcie lądowym nie mogą być przewożone transportem lądowym; 4) lotniczej, obejmującej lokalizację nowego lub przebudowę istniejącego (w zależności od ostatecznej lokalizacji elektrowni) lądowiska dla helikopterów m.in. na potrzeby działań ratownictwa medycznego.	PGE EJ1 Sp. z.o.o.	R
5.	Rozbudowa ponadlokalnej i lokalnej infrastruktury komunalnej (woda, ścieki, ciepło, gaz, odpady), w tym rozbudowę instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych o przepustowości wystarczającej do przyjmowania i przetwarzania odpadów komunalnych z obszarów obejmujących swym działaniem lokalizację przyszłej elektrowni jądrowej i bazy zakwaterowania dla pracowników, z etapu prac przygotowawczych, budowy i eksploatacji EJ1.	JST PGE EJ1 Sp. z.o.o.	R
6.	Budowa systemów poboru i zrzutu wód chłodzących.	PGE EJ1 Sp. z.o.o.	R
7.	Rozbudowa osiedli mieszkaniowych w wybranych jednostkach osadniczych oraz biur i zapleczy dla firm specjalistycznych i serwisowych, w tym wyspecjalizowanych obiektów i usług dedykowanych EJ.	samorządy gminne PGE EJ1 Sp. z.o.o.	R
8.	Budowa infrastruktury socjalno-bytowej (usług zdrowia, oświaty, kultury, handlu, ratownictwa, bezpieczeństwa publicznego) dla pracowników uczestniczących w budowie i eksploatacji elektrowni, w tym ośrodków szkoleniowych dla przyszłych pracowników elektrowni.	samorządy gminne, PGE EJ1 Sp. z.o.o.	R
9.	Rozbudowa infrastruktury sieciowej telekomunikacyjnej i teleinformatycznej, w tym dla potrzeb realizacji i eksploatacji elektrowni (systemów łączności alarmowej i ogólnoeksploatacyjnej).	samorządy gminne, PGE EJ1 Sp. z.o.o.	R
10.	Rozbudowa krajowego systemu wykrywania skażeń promieniotwórczych.	Polska Agencja Atomistyki	R
11.	Rozważenie potrzeb i możliwości wykorzystania części ciepła odpadowego z elektrowni na lokalne potrzeby grzewcze.	PGE EJ1 Sp. z.o.o. JST	R

7. SYSTEM REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

7.1. Założenia systemowe realizacji polityki przestrzennej

1. *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030* stanowi jeden z dwóch, obok *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020*, podstawowych dokumentów prowadzenia polityki regionalnej. Jest również podstawą uwzględnienia wymiaru terytorialnego w realizacji polityki rozwoju województwa.
2. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację *Planu* jest Zarząd Województwa Pomorskiego, który w celu efektywnego prowadzenia polityki przestrzennej będzie współdziałał z wieloma partnerami funkcjonującymi na różnych poziomach zarządzania przestrzenią. Należą do nich przede wszystkim:
 - 1) Rada Ministrów, która kształtuje i prowadzi politykę przestrzenną państwa wyrażoną w KPZK 2030 i jej aktualizacjach;
 - 2) minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, który jest odpowiedzialny za sporządzenie koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju; jego rola jest także istotna w zakresie:
 - a) uzgadniania strategicznych przedsięwzięć rozwojowych o znaczeniu krajowym, planowanych do realizacji w województwie w ramach kontraktu terytorialnego,
w tym zakresie Plan stanowi podstawę do określenia listy strategicznych przedsięwzięć rozwojowych z punktu widzenia ich wpływu na cele rozwojowe ukierunkowane terytorialnie, pozwalając uzyskiwać na każdym etapie ich realizacji efekty synergiczne wynikające z koordynacyjnej funkcji Planu,
 - b) formułowania programów rządowych, zawierających zadania rządowe, służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym;
w tym zakresie Plan definiuje szereg istotnych przedsięwzięć, których ujęcie w programach rządowych może pozwolić na skuteczną ich realizację w trybie przewidzianym ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, bez konieczności stosowania instrumentów zastępczych spoza systemu planowania przestrzennego,
 - c) współpracy przy koordynacji polityki rozwoju, w tym polityki przestrzennej w stosunku do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym;
w tym zakresie Plan określa podstawowe potencjały i ograniczenia rozwojowe oraz kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych, które pozwalają skuteczniej definiować cele polityki rozwojowej państwa i samorządu województwa ukierunkowane terytorialnie,
 - d) koordynacji współpracy transgranicznej i przygranicznej w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego;
w tym zakresie Plan stanowi podstawę do określenia uwarunkowań, kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego, pozwalających skuteczniej koordynować politykę przestrzenną w strefie pogranicza polsko-rosyjskiego oraz w relacjach Polska – Region Morza Bałtyckiego;
 - 3) organy administracji rządowej, właściwe do uzgadniania *Planu*, w tym m.in. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku, Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku, dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej w Gdańsku, Szczecinie i Poznaniu, dyrektorzy urzędów morskich w Gdyni i Słupsku oraz dyrektorzy Słowińskiego Parku Narodowego i Parku Narodowego „Bory Tucholskie”;
 - 4) inne instytucje i organy centralne, które w ramach swoich kompetencji prowadzą zadania w zakresie gospodarki przestrzennej, dla których *Plan* stanowi istotny instrument koordynacji i realizacji inwestycji;
 - 5) samorządy powiatowe, posiadające kompetencje w zakresie sporządzania programów rozwoju powiatów,
 - a) w tym zakresie *Plan* stanowi podstawę do prowadzenia dialogu terytorialnego z zarządami powiatów na etapie rozpoczęcia przez nie prac nad tymi programami;
 - 6) samorządy gminne, będące podmiotem planowania miejscowego, odpowiedzialne za sporządzanie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz stanowienie aktów prawa miejscowego w formie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:
 - a) w odniesieniu do nich *Plan* stanowi podstawę do:
 - prowadzenia dialogu terytorialnego na etapie prac nad zmianą obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,

- składania wniosków i informacji do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na etapie zawiadomienia przez gminy o przystąpieniu do ich opracowania,
 - uzgadniania projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie zgodności z ustaleniami *Planu*,
 - uzgadniania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie zgodności z ustaleniami *Planu* (zadaniami samorządowymi), stanowiącymi inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które wynikają z dokumentów przyjętych przez odpowiednie organy, w szczególności sejmik województwa (np. w wieloletniej prognozie finansowej);
- 7) zarządy województw, z którymi graniczy województwo pomorskie, które są odpowiedzialne za kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na poziomie województw.
3. W okresie 6 miesięcy od przyjęcia *Planu* zarząd województwa zatwierdzi *Koncepcję prowadzenia dialogu terytorialnego*, w której określi szczegółowe warunki i zasady jego funkcjonowania. Za opracowanie *Koncepcji*, wdrażanie i koordynację dialogu terytorialnego odpowiadać będzie Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego.
4. Dla uzyskania spójności kolejnych strategii i programów rozwoju województwa (np. regionalnych programów strategicznych, programu opieki nad zabytkami) z *Planem*, dokumenty te jako narzędzia wpływające na zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym i służące ukierunkowaniu średnio- i długookresowego rozwoju regionu, zakładać muszą na etapie ich sporządzania stosowanie następujących zasad:
- 1) utrzymania równorzędności obu ww. sfer planowania – społeczno-gospodarczego i przestrzennego oraz przyjęcie ich wzajemnych relacji za podstawę prowadzenia skoordynowanej polityki rozwoju;
 - 2) kompleksowej i ścisłej współpracy instytucji i jednostek odpowiedzialnych za ich przygotowanie z *Zespołem projektowym Planu*;
 - 3) przyjmowania spójnych rozwiązań dla ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, ochrony zabytków, rozwoju osadnictwa, transportu i infrastruktury technicznej, przez uwzględnianie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego określonych w *Planie*.
- Powyższe zasady będą stosowane także przy prowadzeniu analiz, studiów i koncepcji oraz sporządzaniu programów, odnoszących się do odpowiednich obszarów i zagadnień dla określenia uwarunkowań i kierunków polityki przestrzennej województwa.
5. Istotnym instrumentem wzmacniającym realizację *Planu* jest uwzględnianie zasad zagospodarowania przestrzennego, jako kluczowych kryteriów oceny projektów (twardych) przewidzianych do wsparcia zarówno środkami polityki spójności z kolejnych perspektyw finansowych UE, ale także innymi, za których dystrybucję odpowiadać będzie zarząd województwa. W tym zakresie każdy program rozwoju województwa (definiujący inwestycje twarde) będzie zawierał odpowiednie mechanizmy wdrożeniowe, uwzględniające wymóg zgodności realizowanych przedsięwzięć z zasadami zagospodarowania przestrzennego województwa określonymi w *Planie*. W tym zakresie każdorazowo, kiedy sporządzane są programy rozwoju, konieczne jest przedstawianie zarządowi województwa opinii o ich zgodności z *Planem*.
6. W procesie wdrażania *Planu* zastosowane mogą być także inne instrumenty realizacji, jak np.:
- 1) dobrowolne porozumienia zawierane między regionalnymi lub lokalnymi partnerami dla osiągnięcia uzgodnionych celów, wynikających w wymiaru terytorialnego typowego dla *Planu* i wpisującego się w realizację strategii rozwoju województwa;
 - 2) minikontrakty z obszarami funkcjonalnymi (np. zintegrowane porozumienia terytorialne) między regionalnymi lub lokalnymi partnerami, stanowiące organizacyjne ramy dla wdrażania *Planu* i programów rozwoju;
 - 3) sieciowanie miast lub regionów partnerskich, służące wymianie doświadczeń w zakresie gospodarki przestrzennej na różnych poziomach zarządzania rozwojem przestrzennym, w zakresie zagadnień wpisujących się w politykę przestrzenną województwa.
7. System monitoringu realizacji *Planu* i koordynacji polityki przestrzennej wymaga stworzenia regionalnego systemu monitoringu, stanowiącego (zgodnie z założeniami systemu krajowego) tzw. składową dziedzinową

regionalnego węzła infrastruktury informacji przestrzennej²⁵⁴. W jej skład wchodzi zintegrowane zbiory danych przestrzennych z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego. Celem systemu jest gromadzenie, integracja, przetwarzanie i udostępnianie danych informacji przestrzennej (statystycznych i mapowych), umożliwiających diagnozę stanu i zmian zachodzących w przestrzeni regionu. Ponadto system obejmie monitorowanie realizacji *Planu* oraz będzie integrował i udostępniał informacje w zakresie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin. Założenia funkcjonalne systemu zostaną przygotowane we współpracy z Geodetą Województwa w terminie 6 miesięcy od wejścia w życie *Planu*.

8. Dla pobudzenia debaty dotyczącej kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie oraz zacieśniania współpracy między środowiskiem eksperckim (teoretyków i praktyków zajmujących się planowaniem zagospodarowania przestrzennego) i kluczowymi aktorami zaangażowanymi w prowadzenie działań wpływających na przekształcenia i zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym, będzie funkcjonowała *Wojewódzka Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna*. Będzie ona ciałem o charakterze doradczym i opiniodawczym dla marszałka i zarządu województwa, aktywnie wspierającym te organy w podejmowaniu decyzji.
9. Na poziomie regionalnym współpraca z partnerami polegać będzie także na prowadzeniu analiz i studiów oraz opracowywaniu koncepcji i programów odnoszących się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego województwa, w tym obszarów funkcjonalnych. W tym zakresie zarząd województwa będzie raz na 2 lata określał *Ramowy Plan Pracy Biura*, w którym zostaną określone opracowania planistyczne do realizacji w PBPR. Do przykładowych należą opracowania o wymiarze:
 - 1) wojewódzkim:
 - a) studium przestrzenno-operacyjne pasma rozwojowego Pomorskiej Kolei Metropolitalnej oraz linii kolejowej nr 229 Pruszcz Gdański – Lębork,
 - b) studium zagospodarowania przestrzennego miejskich obszarów funkcjonalnych, w szczególności Słupska oraz układu Chojnice-Człuchów,
 - c) audyt krajobrazowy województwa pomorskiego,
 - d) koncepcje obwodnic miast i obejść miejscowości,
 - e) aktualizacja prognozy demograficznej dla województwa na poziomie gmin (raz na 5 lat),
 - f) inne;
 - 2) międzywojewódzkim:
 - a) studium zagospodarowania przestrzennego dla strefy przybrzeżnej (z udziałem województw warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego),
 - b) studium zagospodarowania przestrzennego Żuław (z udziałem województwa warmińsko-mazurskiego),
 - c) studium możliwości gospodarczego wykorzystania rzeki Wisły (z udziałem województwa kujawsko-pomorskiego),
 - d) studium powiązań transportowych Pomorza Środkowego z projektowaną drogą krajową S11 (z udziałem województwa zachodniopomorskiego),
 - e) studium uwarunkowań i kierunków polityki przestrzennej pogranicza polsko-rosyjskiego (z udziałem województwa warmińsko-mazurskiego i podlaskiego),
 - f) inne.

7.2. Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

10. W *Planie* uwzględnione zostały inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które ustalono w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa (zgodnie z art. 39 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

²⁵⁴ zgodnie z założeniami funkcjonowania Krajowego Systemu Informacji Przestrzennej, powinny powstać tzw. regionalne węzły infrastruktury informacji przestrzennej, włączające lokalne i regionalne zbiory danych w całościowy system krajowy i europejski.

11. Podstawę uwzględniania w *Planie inwestycji celu publicznego* o znaczeniu ponadlokalnym stanowią:

- 1) dokumenty – ustawy przyjęte przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej:
 - a) *ustawa z dnia 25 września o ratyfikacji Porozumienia wykonawczego między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki do Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki, dotyczącej rozmieszczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej systemu obrony przed raketami balistycznymi w sprawie użytkowania terenów oraz przestrzeni powietrznej wokół Bazy systemu obrony przed raketami balistycznymi* (Dz.U. 2015 poz. 1704),
 - b) *ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych* (Dz. U. nr 2015 poz. 1265 z późn. zm.),
 - c) *ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1501 z późn. zm.),
 - d) *ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich”* (Dz. U. 2003, nr 67, poz. 621 z późn. zm.);
- 2) dokumenty przyjęte przez Radę Ministrów:
 - a) *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (dokument przyjęty uchwałą nr 239/2011 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.),
 - b) *Program Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Dziedzinie Bezpieczeństwa (NSIP)*, (dokument przyjęty uchwałą nr 51/2000 Rady Ministrów z dnia 12 i 14 grudnia 2000 r.),
 - c) *Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023* (dokument przyjęty uchwałą nr 157/2015 Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r.),
 - d) *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki dotycząca rozmieszczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej antybalistycznych obronnych rakiet przechwytyjących, sporządzona w Warszawie dnia 20 sierpnia 2008 r., oraz Protokół zmieniający Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki, dotyczącą rozmieszczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej antybalistycznych obronnych rakiet przechwytyjących, sporządzony w Warszawie dnia 20 sierpnia 2008 r., sporządzony w Krakowie dnia 3 lipca 2010 r.* (Dz. U. z 2011 r. Nr 219, poz. 1298).
 - e) *Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku* (dokument przyjęty uchwałą nr 162/2015 Rady Ministrów z dnia 15 września 2015 r.),
 - f) *Master plan dla transportu kolejowego w Polsce do 2030 r.* (dokument przyjęty uchwałą nr 277/2008 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2008 r.),
 - g) *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych - IV aktualizacja* (dokument oczekujący na przyjęcie przez Radę Ministrów),
 - h) *Program wieloletni „Budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego”* (dokument przyjęty uchwałą nr 66/2015 Rady Ministrów z dnia 12 maja 2015 r.),
 - i) *Program wieloletni „Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku”* (dokument przyjęty uchwałą nr 31/2011 Rady Ministrów z dnia 4 stycznia 2011 r., zmieniony uchwałą nr 174/13 Rady Ministrów z dnia 8 października 2013 r. oraz zaktualizowany uchwałą nr 53/2015 Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2015 r.),
 - j) *Kontrakt Terytorialny dla Województwa Pomorskiego* (dokument przyjęty uchwałą nr 234/2014 Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2014 r.),
 - k) *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, w tym stanowiący jego integralną część Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla Regionu wodnego Dolnej Wisły* (Rozporządzenie Rady Ministrów).
 - l) *Program Polskiej Energetyki Jądrowej* (dokument przyjęty uchwałą nr 15/2014 Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 2014 r.);
- 3) dokumenty przyjęte przez właściwego ministra:
 - a) *Program Kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław do roku 2030 (etap II 2016-2030) zwany Programem Żuławskim 2030,*

- b) *Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG*, zatwierdzony przez kierownictwo Ministerstwa Środowiska w dniu 15 maja 2015 r.;
- 4) dokumenty przyjęte przez Sejmik Województwa Pomorskiego:
- a) *Wieloletnia Prognoza Finansowa* – dokument kroczący – uwzględnia część przedsięwzięć strategicznych określonych w regionalnych programach strategicznych,
 - b) *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018* (uchwała SWP nr 415/XX/12 z dnia 25 czerwca 2012 r.) wraz z *uchwałą wykonawczą Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018* (uchwała SWP nr 416/XX/12 z dnia 25 czerwca 2012 r. z późn. zm.) z późniejszymi zmianami,
 - c) *Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Pomorskiego na lata 2015-2018* (uchwała SWP nr 98/VIII/15 z dnia 27 kwietnia 2015 r. z późn. zm.).
12. Ustalając wykaz inwestycji celu publicznego wyodrębniono te zadania, dla których konieczne jest określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy.
13. Wykaz inwestycji celu publicznego umieszczonych w Załączniku nr 1 *Planu* stanowi listę otwartą, która może być uzupełniana o nowe inwestycje, stanowiące ustalenia *Planu*:
- 1) bez konieczności jego aktualizacji, jeśli zostały one uwzględnione w treści *Planu* (w działaniach polityki przestrzennej, niekoniecznie jako jego ustalenia), jako wpisujące się w realizację kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, a na etapie wdrażania *Planu* zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez organy, o których mowa w art. 39, ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (np. przez sejmik województwa), które zostały uwzględnione w wykazie inwestycji celu publicznego w Załączniku nr 1 *Planu*;
 - 2) w wyniku dokonania aktualizacji *Planu* o nowe zadania rządowe zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, lub inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, gdy nie zostały uwzględnione w treści *Planu* i nie zostały wskazane w wykazie inwestycji celu publicznego w Załączniku do *Planu*.
14. W Planie uwzględniono także (choć nie jako ustalenia *Planu*) inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały określone w dokumentach przyjętych przez Zarząd Województwa Pomorskiego:
- 1) *Regionalny Program Strategiczny w zakresie aktywności zawodowej i społecznej: Aktywni Pomorzanie* (uchwała ZWP nr 910/272/13 z dnia 01 sierpnia 2013 r.);
 - 2) *Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej: Pomorska Podróż* (uchwała ZWP nr 1080/286/13 z dnia 24 września);
 - 3) *Regionalny Program Strategiczny w zakresie ochrony zdrowia: Zdrowie dla Pomorzanie* (uchwała ZWP nr 930/274/13 z dnia 08 sierpnia 2013 r.);
 - 4) *Regionalny Program Strategiczny w zakresie energetyki i środowiska: Ekoefektywne Pomorze* (uchwała ZWP nr 931/274/13 z dnia 08 sierpnia 2013 r.);
 - 5) *Regionalny Program Strategiczny w zakresie transportu: Mobilne Pomorze* (uchwała ZWP nr 951/275/13 z dnia 13 sierpnia 2013 r.);
 - 6) *Regionalny Program Strategiczny w zakresie rozwoju gospodarczego: Pomorski Port Kreatywności* (uchwała ZWP nr 967/277/13 z dnia 22 sierpnia 2013 r.).

7.3. Rekomendacje do krajowej polityki przestrzennej i dokumentów o wymiarze terytorialnym

15. Do podstawowych wniosków dotyczących polityki przestrzennej państwa, których uwzględnienie w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju oraz innych dokumentach przesądzających o zmianach w zagospodarowaniu przestrzennym ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju przestrzennego województwa, należą w zakresie:
- 1) kształtowania systemu ekologicznego:
 - a) ponadregionalne korytarze ekologiczne: przymorski - południowobałtycki, pojezierny - północny, Doliny Wisły;
 - 2) kształtowania systemu osadniczego:
 - a) kształtujący się układ bipolarny Chojnice-Człuchów jako zespół miast o znaczeniu regionalnym,

- b) wzmocnienie Słupska jako szczególnego miasta dla równoważenia procesów rozwoju w skali ponadregionalnej, które utraciło status miasta stolicy województwa i wymagającego szczególnego wsparcia ze strony polityki miejskiej państwa;
- 3) aktywizacji rozwoju ponadregionalnych obszarów problemowych:
- a) zachodniej części województwa (wspólnie ze wschodnią częścią woj. zachodniopomorskiego) jako obszaru problemowego (obszaru strategicznej interwencji) Pomorze Środkowe, o problemach analogicznych jak województwa Polski Wschodniej,
 - b) Żuław, w tym objęcie Żuław statusem krajowego produktu turystycznego;
- 4) infrastruktury transportowej:
- a) strategiczne rozstrzygnięcia dotyczące:
 - docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej sieci dróg krajowych w kontekście weryfikacji dróg o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym, wykonanej przez SWP i wskazanej do przygotowania w pozostałych województwach,
 - zarządcy drogi i budowy Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiejskiej (OPAT),
 - krytycznej rewizji celowości budowy kolei dużych prędkości (powyżej 200 km/h) w przestrzeni województwa,
 - budowy kolejowej obwodnicy Trójmiasta, mającej znaczenie dla obsługi portów, zwłaszcza Portu Gdynia,
 - ukształtowania kolejowego i drogowego korytarza transportowego łączącego regiony Polski północnej z regionami Litwy, Łotwy i Estonii,
 - aktywizacji transportowej drogi wodnej Wisły, w tym działania prawne zapewniające swobodną międzynarodową żeglugę po Zalewie Wiślanym,
 - b) strategiczne inwestycje transportowe poprawiające dostępność zewnętrzną i spójność wewnętrzną województwa:
 - zakończenie budowy autostrady A-1 do południowej granicy państwa,
 - budowa drogi ekspresowej S-11 (Poznań - Koszalin) i wsparcie rozwoju infrastruktury transportowej, dowiązującej zachodnią część województwa do tej drogi,
 - dostosowanie drogi krajowej nr 22 (na odcinku Swarżyn - Tczew - Elbląg) co najmniej do klasy drogi głównej o ruchu przyspieszonym (GP), wraz z budową obwodnic Czerska, Człuchowa, Malborka i Starogardu Gdańskiego,
 - realizacja innych przedsięwzięć na drogach krajowych: budowa obwodnicy Bytowa w ciągu drogi nr 20, przebudowa drogi krajowej nr 21 (dojazd do portu w Ustce), budowa obwodnic Kwidzyna i Sztumu w ciągu drogi nr 55,
 - modernizacja kluczowych linii kolejowych: nr 131 (Tczew - Chorzów), nr 201 (Gdynia - Nowa Wieś Wielka), nr 202 (Gdańsk Główny - Stargard Szczeciński), nr 203 (Tczew - Kostrzyn), nr 204 (Malbork - Elbląg - Braniewo);
- 5) infrastruktury technicznej:
- a) strategiczne rozstrzygnięcia dotyczące:
 - lokalizacji i budowy elektrowni jądrowej na terenie województwa,
 - inwestycji w zakresie przesyłu i magazynowania paliw płynnych i gazu, w tym: rozbudowy systemu przesyłu produktów naftowych - (*InterMare*) Odessa - Brody - Gdańsk, budowy rurociągu surowcowego pomiędzy Naftoportem w Gdańsku a rafinerią w Płocku, budowy II gazoportu wraz z połączeniami do systemów przesyłowych i magazynowania gazu,
 - b) strategiczne inwestycje dotyczące rozbudowy i modernizacji systemów przesyłu energii elektrycznej o napięciu 400 kV,
 - c) działania adaptacyjne dotyczące ochrony brzegów morskich (zwłaszcza mierzei Wiślanej i Helskiej) oraz ochrony przeciwpowodziowej doliny Wisły i jej delty, z uwagi na postępujące zmiany klimatyczne.

8. SYSTEM MONITORINGU PLANU

1. System monitoringu *Planu* będzie komponentem *Pomorskiego Systemu Monitoringu i Ewaluacji*²⁵⁵ (PSME).
2. Potrzeba budowy systemu monitoringu *Planu* wynika z ustawowego obowiązku jego okresowej oceny oraz konieczności wypracowania sprawnego i nowoczesnego narzędzia zarządzania rozwojem przestrzennym.
3. Przedmiotem monitoringu *Planu* będą m.in.:
 - 1) działania inwestycyjne, w tym realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ustalonych w dokumentach przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa;
 - 2) decyzje regulacyjne, w tym akty prawa miejscowego, wpływające na zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym województwa i uwarunkowania jego rozwoju;
 - 3) procesy i zjawiska zachodzące w przestrzeni województwa (np. zmiany natężenia ruchu na drogach, relacje funkcjonalno-przestrzenne), określające uwarunkowania realizacyjne *Planu*;
 - 4) wskaźniki realizacji celów polityki przestrzennego zagospodarowania województwa;
 - 5) stan planowania przestrzennego na poziomie lokalnym (aktualność studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego).
4. Zasadniczym celem monitoringu będzie ocena stanu zagospodarowania przestrzennego województwa, stanu funkcjonowania przestrzeni (identyfikacja problemów, barier i ewentualnych zagrożeń) oraz oddziaływania realizowanej polityki przestrzennej (określonej w Planie) na środowisko. W efekcie system ten będzie narzędziem świadomego kierowania rozwojem przestrzennym regionu, pozwalającym weryfikować i podejmować odpowiednie decyzje planistyczne.
5. Zakres systemu monitoringu *Planu* obejmie także monitoring dokumentów planowania przestrzennego na poziomie lokalnym. W ramach tego system pozwoli na integrację zestandaryzowanej informacji planistycznej zawartej w dokumentach planistycznych poziomu lokalnego, jej wizualizację i udostępnianie zgodnie z zasadami INSPIRE. Informacje w tym zakresie będą zintegrowane w ramach *regionalnego węzła infrastruktury informacji przestrzennej* w zakresie planowania przestrzennego²⁵⁶.
6. Produktem monitoringu i oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym będzie *Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego*, na który złożą się przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz ocena realizacji inwestycji. Wnioski z *Raportu* będą zasilaty *Ocenę realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020* w zakresie problematyki zagospodarowania przestrzennego oraz kolejnych Strategii, głównie w zakresie oceny efektów interwencji publicznej w wymiarze terytorialnym.
7. Warunkiem sukcesu monitoringu *Planu* będzie:
 - 1) rozbudowa baz danych informacji o terenie;
 - 2) zintegrowanie informacji o realizowanych przedsięwzięciach (projektach np. z RPO WO, PROW) z systemem informacji przestrzennej - ewidencją przestrzenną przedsięwzięć inwestycyjnych wdrażanych w związku z realizacją SRWP 2020, kolejnych Strategii i *Planu*;
 - 3) stała współpraca z kluczowymi partnerami uczestniczącymi w realizacji SRWP 2020, kolejnych Strategii i *Planu*;
 - 4) utworzenie oraz organizacyjne i techniczne wsparcie *regionalnego węzła infrastruktury informacji przestrzennej* w zakresie planowania przestrzennego.
8. Funkcjonowanie systemu monitoringu *Planu* oparte będzie na narzędziach informatycznych GIS, sieci komputerowej i bazach danych *Systemu Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego*.
9. System będzie spełnił wymogi Dyrektywy INSPIRE, określone m.in. w ustawie z dnia 4 marca 2010 r. o *infrastrukturze informacji przestrzennej*²⁵⁷, w tym w zakresie udostępnienia metadanych oraz zbiorów danych przestrzennych dla dokumentów planistycznych (zgodnie ze specyfikacją danych dla tematu *zagospodarowanie przestrzenne*).

²⁵⁵ stanowi element systemu realizacji SRWP 2020, a szczegóły jego funkcjonowania zawarte są w *Planie zarządzania Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020*.

²⁵⁶ Funkcjonowanie węzła ma zapewnić interoperacyjność danych w zakresie planowania przestrzennego.

²⁵⁷ Dz.U. 2010 nr 76 poz. 489.

10. System monitoringu *Planu* będzie umożliwiał zbudowanie interaktywnego portalu mapowego, prezentującego wyniki analiz w zakresie zagadnień planowania i rozwoju przestrzennego.
11. System monitoringu *Planu* w kontekście technologicznym i organizacyjnym zostanie wdrożony w Pomorskim Biurze Planowania Regionalnego (we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej) i będzie miał charakter otwarty umożliwiający współpracę (dostarczanie i otrzymywanie informacji) z dowolnymi instytucjami.

ZAŁĄCZNIK nr 1. Wykaz zadań²⁵⁸

A. ZADANIA WYNIKAJĄCE Z PROGRAMÓW RZĄDOWYCH, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU KRAJOWYM

Na terenie województwa nie zlokalizowano zadań spełniających warunki art. 48 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

B. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, UWZGLĘDNIONE W DOKUMENTACH PRZYJĘTYCH PRZEZ SEJM RP, RADĘ MINISTRÓW, WŁAŚCIWEGO MINISTRA I SEJMIK WOJEWÓDZTWA

Inwestycje celu publicznego zostały określone w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. 2015 poz. 782 z późn. zm.). O ich charakterze ponadlokalnym decyduje fakt, że zostały uwzględnione w dokumentach przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa. Wykaz zawiera tylko inwestycje o charakterze infrastrukturalnym. Wykaz poniższych inwestycji, które dotyczą głównie perspektywy średniookresowej do 2020 r., będzie uzupełniany w wyniku okresowej aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Ustalenia dotyczące inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym są wiążące dla wójta, burmistrza, prezydenta przy sporządzaniu dokumentów planistycznych, wynikających z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w Planie nie przesądza o finansowaniu ich z budżetu państwa czy z budżetu województwa.

Budowa, rozbudowa i przebudowa dróg publicznych

Tabl. 1. Budowa, rozbudowa i przebudowa dróg krajowych i wojewódzkich - inwestycje umieszczone w Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 oraz w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Pomorskiego.

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
1.1.	Budowa drogi S6 Koszalin – Słupsk	GDDKiA	PBDK 2014-2023, KT	powiat słupski
1.2.	Budowa drogi S6 Słupsk – Lębork	GDDKiA	PBDK 2014-2023, KT	powiat słupski i lęborski
1.3.	Budowa drogi S6 Lębork - Obwodnica Trójmiasta	GDDKiA	PBDK 2014-2023, KT	powiat lęborski, wejherowski i kartuski
1.4.	Budowa Obwodnicy Metropolii Trójmiejskiej	GDDKiA	PBDK 2014-2023, KT	powiat kartuski, gdański
1.5.	Budowa drogi S7 Gdańsk - Elbląg, odc. Koszwały (DK 7) - Elbląg (w. Kazimierzewo)	GDDKiA	PBDK 2014-2023, KT	powiat gdański, nowodworski
1.6.	Budowa obwodnicy Kościerzyny DK nr 20	GDDKiA	PBDK 2014-2023, KT	powiat kościerski
	Budowa obwodnic Czarska, Malborka i Starogardu Gdańskiego w ciągu DK nr 22	GDDKiA	KT (lista warunkowa)	powiat chojnicki, malborski i starogardzki
	Realizacja Obwodnicy Północnej Aglomeracji Trójmiejskiej	do określenia	KT (lista warunkowa)	powiat wejherowski, m. Gdynia
1.7.	Pakiet działań związanych z dostępem do autostrady A1 - rozbudowa DW nr 222 i DW nr 229 na odcinku Starogard Gdański - Jabłowo - węzeł Pelplin autostrady A1	ZDW	WPF	powiat starogardzki, tczewski
1.8.	Pakiet działań związanych z dostępem do A1 - rozbudowa DW nr 222 na odcinku Gdańsk - Starogard Gdański	ZDW	WPF	powiat starogardzki, gdański

²⁵⁸ Inwestycje wymienione w tabelach, a nieposiadające przyporządkowanej numeracji, mimo iż są wymienione w odpowiednich dokumentach, nie mają sprecyzowanych źródeł ich finansowania (na dzień uchwalenia Planu).

1.9.	Pakiet działań związanych z dostępem do autostrady A1 - rozbudowa DW nr 224 na odcinku węzeł Stanisławie autostrady A1 - Godziszewo	ZDW	WPF	powiat tczewski
1.10.	Pakiet działań związanych z dostępem do autostrady A1 - rozbudowa DW nr 521 na odcinku Kwidzyn - Prabuty	ZDW	WPF	powiat kwidzyński
1.11.	Pakiet działań wzmacniających korytarz transportowy południowy - rozbudowa DW nr 188 na odcinku Człuchów - Debrzno	ZDW	WPF	powiat człuchowski
1.12.	Pakiet działań wzmacniających korytarz transportowy północny - Budowa Obwodnicy Kartuz w ciągu DW nr 211 - etap I	ZDW	WPF	powiat kartuski
1.13.	Pakiet działań wzmacniających korytarz transportowy północny - rozbudowa DW nr 214 na odcinku Łeba - Białogarda wraz z obwodnicą w m. Wicko	ZDW	WPF	powiat lęborski
1.14.	Pakiet działań wzmacniający korytarz transportowy północny - rozbudowa DW nr 226 na odcinku węzeł Rusocin autostrady A1 - Pruszcz Gdański i Pruszcz Gdański - Przejazdowo	ZDW	WPF	powiat gdański
1.15.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 203 na odcinku Ustka - granica województwa	ZDW	WPF	powiat słupski
1.16.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 532 - ul. Hallera w Kwidzynie	ZDW	WPF	powiat kwidzyński

Budowa, rozbudowa i przebudowa linii kolejowych

Tabl. 2. Budowa, rozbudowa i przebudowa linii kolejowych - inwestycje umieszczone *Master planie dla transportu kolejowego w Polsce do 2030 r. oraz w Krajowym Programie Kolejowym do roku 2023.*

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
2.1.	Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz - Trójmiasto, obejmującym linie 201 i 203, etap I i II- wraz z elektryfikacją wraz z budową łącznicy Łąg Południe - Łąg Wschód pomiędzy liniami kolejowymi nr 201 i 203	PKP PLK	KPK, KT	powiat: kartuski, kościerski, chojnicki, tczewski, starogardzki, M. Gdynia
2.2.	Poprawa dostępu kolejowego do portu morskiego w Gdyni	PKP PLK	KPK, KT	m. Gdynia
2.3.	Poprawa infrastruktury kolejowego dostępu do portu Gdańsk	PKP PLK	KPK, KT	m. Gdańsk
2.4.	Modernizacja linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa - Gdynia w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/ GSM-R, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego	PKP PLK	KPK, KT	powiat: m. Gdańsk, m. Sopot, m. Gdynia, gdański, tczewski, malborski, sztumski
2.5.	Projekt poprawy dostępu kolejowego do Portu Gdańsk (most + dwutorowa linia kolejowa nr 226)	PKP PLK	KPK, KT	m. Gdańsk, m. Pruszcz Gdański, gm. Pruszcz Gdański
2.6.	Prace na linii kolejowej nr 202 na odcinku Gdynia Chylonia - Słupsk	PKP PLK	KPK, KT	m. Gdynia, m. Rumia, m. Reda, m. Wejherowo, gm. Wejherowo, gm. Luzino, gm. Łęczycze, gm. Nowa Wieś Lęborska, m. Lębork, gm. Potęgowo, gm. Damnica, gm. Słupsk, m. Słupsk, gm. Kobylnica
2.7.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 131 Chorzów Batory - Tczew, odcinek Bydgoszcz Główna - Tczew	PKP PLK	KPK, KT	m. Tczew, gm. Tczew, gm. Subkowy, m. Pelplin, gm. Pelplin, gm. Morzeszczyn, gm. Smętowo Graniczne
2.8.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 405 na odcinku granica województwa - Słupsk - Ustka	PKP PLK	KPK, KT	powiat: bytowski, słupski, m. Słupsk
2.9.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 207 na odcinku granica województwa - Kwidzyn - Malbork	PKP PLK	KPK, KT	powiat: kwidzyński, sztumski, malborski
2.10.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 229 odcinek Lębork - Łeba	PKP PLK	KPK, KT (lista warunkowa)	powiat lęborski

	Rewitalizacja linii kolejowej nr 211 odcinek Lipusz - Kościerzyna i Nr 212 Lipusz-Bytów	PKP PLK	KPK, KT (lista warunkowa)	powiat: bytowski, kościerski
2.11.	Rozwój kolei aglomeracyjnej (SKM i PKM)	PKP SKM Trójmiasto, PKM SA	KT	M. Gdańsk, M. Gdynia, powiat wejherowski
	Rewitalizacja linii kolejowej nr 229 na odcinku Kartuzy - Sierakowice	PKP PLK	KPK	m. i gm. Kartuzy, gm. Chmielno, gm. Sierakowice

Budowa, rozbudowa i przebudowa urządzeń i infrastruktury portowej

Tabl. 3. Budowa, rozbudowa i przebudowa urządzeń i infrastruktury portowej - inwestycje umieszczone w *Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Pomorskiego*.

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
3.1.	Modernizacja wejścia do portu wewnętrznego w Gdańsku - etap III	Urząd Morski Gdynia	KT	m. Gdańsk
3.2.	Modernizacja układu falochronów osłonowych Portu Północnego	Urząd Morski Gdynia	KT	m. Gdańsk
3.3.	Modernizacja toru wodnego do Portu Północnego	Urząd Morski Gdynia	KT	m. Gdańsk
3.4.	Modernizacja portu wewnętrznego w Gdańsku	ZMP Gdańsk	KT	m. Gdańsk
3.5.	Budowa terminalu promowego w porcie Gdynia	ZMP Gdynia	KT	m. Gdynia
3.6.	Pogłębienie toru podejściowego i akwenów w porcie Gdynia	ZMP Gdynia	KT	m. Gdynia
3.7.	Rozbudowa sieci kolejowej i drogowej w porcie Gdańsk	ZMP Gdańsk	KT	m. Gdańsk
3.8.	Przebudowa nabrzeży w porcie Gdynia	ZMP Gdynia	KT	m. Gdynia
3.9.	Gdańsk Port Północny - budowa portu schronienia dla statków znajdujących się w niebezpieczeństwie i zagrażających katastrofą ekologiczną wraz z infrastrukturą falochronu osłonowego oraz zaporą przeciwrzlewową	Urząd Morski Gdynia ZMP Gdańsk	KT	m. Gdańsk
3.10.	Rozbudowa terminalu paliwowego na falochronie Portu Gdynia	ZMP Gdynia	KT	m. Gdynia
3.11.	Rozbudowa dostępu kolejowego do zachodniej części Portu Gdynia	ZMP Gdynia, PKP PLK	KT	m. Gdynia
	Budowa infrastruktury portowej do odbioru ścieków sanitarnych oraz zasilania statków w energię elektryczną		KT (lista warunkowa)	m. Gdańsk
	Przebudowa wejścia do Portu Ustka	ZMP Ustka	KT (lista warunkowa)	m. Ustka
	Przebudowa wejścia południowego do portu w Gdyni	ZMP Gdynia	KT (lista warunkowa)	m. Gdynia

Budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury dróg wodnych

Tabl. 4. Budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury dróg wodnych - inwestycje umieszczone w *Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Pomorskiego*.

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
	Odbudowa budowli regulacyjnych na Dolnej Wiśle w km 933 - 847	RZGW Gdańsk	KT (lista warunkowa)	powiaty: gdański, kwidzyński, malborski, nowodworski, sztumski, tczewski,
	Modernizacja śluz żeglugowych na drodze wodnej Nogaty i Szkarpany i Martwej Wisły	RZGW Gdańsk	KT (lista warunkowa)	powiaty: malborski, nowodworski

Budowa i rozbudowa przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, gazów i energii elektrycznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą

Tabl. 5. Budowa i rozbudowa przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, gazów i energii elektrycznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą - inwestycje umieszczone w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.*

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
5.1.	Budowa linii dwutorowej 400 kV Gdańsk Przyjaźń - Pelplin - Grudziądz	PSE	KPZK, UwZSP	powiat gdański, kartuski, starogardzki, tczewski
5.2.	Budowa linii dwutorowej 400 kV Gdańsk Przyjaźń - Żydowo Kierzkowo	PSE	KPZK, UwZSP	powiat bytowski, kartuski, kościerski
5.3.	Budowa linii dwutorowej 400 kV Żydowo Kierzkowo - Słupsk	PSE	KPZK, UwZSP	powiat bytowski, słupski
5.4.	Budowa stacji transformatorowej 400(220)/110 kV Gdańsk Przyjaźń	PSE	KPZK	m. i gm. Żukowo
5.5.	Budowa stacji transformatorowej 400/110 kV Pelplin	PSE	KPZK	gm. Pelplin
5.6.	Rozbudowa stacji transformatorowej Gdańsk Błonia	PSE	KPZK	m. Gdańsk
5.7.	Linia dwutorowa 400 kV Żarnowiec - Gdańsk Przyjaźń	PSE	KPZK	powiat kartuski, pucki, wejherowski
5.8.	Budowa źródła rezerwy interwencyjnej w stacji transformatorowej Gdańsk Błonia	PSE	KPZK	m. Gdańsk
5.9.	Rozbudowa stacji transformatorowej Słupsk Wierzbicino	PSE	KPZK	m. Słupsk
5.10.	II nitka Rurociągu Północnego (Płock - Gdańsk)	OLPP	KPZK	powiat gdański, malborski,
5.11.	Budowa kawernowego podziemnego magazynu gazu Kosakowo (inwestycja w trakcie realizacji)	OSM	KPZK, UoTRS	gm. Kosakowo
5.12.	Budowa gazociągu DN 700 Szczecin - Gdańsk	OGP „Gaz System”	KPZK, UoTRS	powiat słupski, lęborski, wejherowski, m. Gdynia

UwZSP - ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych,

UoTRS - ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu.

Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania

Tabl. 6. Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania - inwestycje w *Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Pomorskiego, Master Planie dla wdrażania dyrektywy EWG 91/271/EWG, Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018.*

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
	Budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych w ramach kontynuacji programu ochrony wód Zatoki Gdańskiej	samorządy gminne	KT (lista warunkowa)	m. Gdańsk, m. Sopot, m. Gdynia, m. Wejherowo, m. Rumia, m. Reda
	Zarządzanie wodami opadowymi na terenie zlewni rzeki Słupi		KT (lista warunkowa)	
6.1.	Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w ramach aglomeracji ściekowych powyżej 2.000 RLM, w tym: Bytów, Brusy, Cedry Wielkie, Choczewo, Czersk, Człuchów, Dziemiany, Gdynia, Jastarnia, Kaliska, Karsin, Kościerzyna, Krynica Morska, Lipusz, Łubiana, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Pelplin, Prabuty, Przechlewo, Przywidz, Pszczółki, Rowy, Ryjewo, Sierakowice, Skarszewy, Skórcz, Słupsk, Smętowo Graniczne, Stara Kiszewa,	samorządy gminne	Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG	Bytów, Brusy, Cedry Wielkie, Choczewo, Czersk, Człuchów, Dziemiany, Gdynia, Jastarnia, Kaliska, Karsin, Kościerzyna, Krynica Morska, Lipusz, Łubiana, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Pelplin, Prabuty, Przechlewo, Przywidz, Pszczółki, Rowy, Ryjewo, Sierakowice, Skarszewy, Skórcz,

	Stare Pole, Studzienice, Suchy Dąb, Upiłka, Ustka, Wieszyno, Władystawowo, Zblewo,			Stupsk, Smętowo Graniczne, Stara Kiszewa, Stare Pole, Studzienice, Suchy Dąb, Upiłka, Ustka, Wieszyno, Władystawowo, Zblewo,
6.2.	Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej wraz z budową układów tłocznych i modernizacją przepompowni ścieków w ramach aglomeracji ściekowych powyżej 2.000 RLM, w tym: Borzytuchom, Bożepole Wielkie, Brusy, Cedry Wielkie, Choczewo, Chojnice, Czersk, Człuchów, Debrzno, Dziemiany, Dzierżoń, Gdańsk, Gdynia, Główny, Gniewino, Jabłowo, Kaliska, Karsin, Kościerzyna, Krokowa, Krynica Morska, Lębork, Linia, Lipnica, Lipusz, Luzino, Łeba, Łubiana, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Pelplin, Potęgowo, Przechlewo, Przodkowo, Przywidz, Pszczółki, Puck, Rowy, Ryjewo, Rzeczenica, Skarszewy, Skórcz, Stupsk, Smętowo Graniczne, Sobowidz, Somonino, Stara Kiszewa, Stare Pole, Starogard Gdański, Stężycza, Studzienice, Suchy Dąb, Sztum, Tczew, Ustka, Władystawowo, Zblewo, Żarnowiec,	samorządy gminne	Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG	Borzytuchom, Bożepole Wielkie, Brusy, Cedry Wielkie, Choczewo, Chojnice, Czersk, Człuchów, Debrzno, Dziemiany, Dzierżoń, Gdańsk, Gdynia, Główny, Gniewino, Jabłowo, Kaliska, Karsin, Kościerzyna, Krokowa, Krynica Morska, Lębork, Linia, Lipnica, Lipusz, Luzino, Łeba, Łubiana, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Pelplin, Potęgowo, Przechlewo, Przodkowo, Przywidz, Pszczółki, Puck, Rowy, Ryjewo, Rzeczenica, Skarszewy, Skórcz, Stupsk, Smętowo Graniczne, Sobowidz, Somonino, Stara Kiszewa, Stare Pole, Starogard Gdański, Stężycza, Studzienice, Suchy Dąb, Sztum, Tczew, Ustka, Władystawowo, Zblewo, Żarnowiec
6.3.	Inwestycje, wynikające z Planu gospodarki odpadami	samorządy gminne	PGO	województwo pomorskie

Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń regulacji przepływów, ochrony przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód i urządzeń melioracji wodnych oraz ochrony brzegu morskiego

Tabl. 7. Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń regulacji przepływów, ochrony przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód i urządzeń melioracji wodnych oraz ochrony brzegu morskiego - inwestycje umieszczone w projekcie *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla Regionu Wodnego Dolnej Wisły* oraz w *Programie Ochrony Brzegów Morskich*.

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
7.1.	Ochrona przed wodami powodziowymi dolnego odcinka Wisły od Włocławka do jej ujścia do Zatoki - przebudowa ostróg na rzece Wiśle w km 933-847,	RZGW w Gdańsku	PZRPdRWDW	
7.2.	Przebudowa stopnia wodnego Przegalina na rzece Martwa Wiśla	RZGW w Gdańsku	PZRPdRWDW	
7.3.	Przebudowa ujścia Wisły etap II. Realizacja	RZGW w Gdańsku	PZRPdRWDW	
7.4.	Budowa nowych wrót sztormowych na rzece Tuga	RZGW w Gdańsku	PZRPdRWDW	
7.5.	Podwyższenie prawego (km 0+300 - 3+500) wału przeciwpowodziowego rzeki Piaśnicy na wysokości Dębek	ZMiUW w Gdańsku	PZRPdRWDW	
7.6.	Przebudowa urządzeń rozrządu wody w Karwieńskich Błotach	ZMiUW w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Krokowa i m. Władystawowo
7.7.	Zwiększenie przepustowości rzeki Cedron poprzez pogłębienie koryta rzeki oraz przebudowę budowli ograniczających bezpieczne przeprowadzenie wód powodziowych w km 1+117, 1+430, 1+508	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	
7.8.	Przebudowa wałów cofkowych na Strudze Gęś w odcinku ujściowym do Raduni na terenie miasta Pruszcz Gdański oraz rzędnej prawego wału rzeki Raduni w km 9+100 na odcinku ok. 30 m	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	m. Pruszcz Gdański
7.9.	Przebudowa brzegów rzeki Radunia: brzeg lewy w km 8+500 - 11+000, brzeg prawy w km 9+700 - 11+000.	RZGW w Gdańsku	PZRPdRWDW	

7.10	Przebudowa stacji pomp Olszanica (gm. Sadlinki) oraz Koszwały 7 i 13 (gm. Cedry Wielkie)	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Sadlinki, gm. Cedry Wielkie
7.11.	Odbudowa kanału Korzeniewskiego w km 0+000 do 6+300	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Kwidzyn
7.12.	Przebudowa lewego (km 0+000 - 7+600) i prawego (km 0+000 - 7+000) wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły Królewieckiej oraz budowa nowego odcinka prawego wału (km 7+000 - 9+800, gm. Sztutowo i Stegna),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Sztutowo i Stegna
7.13.	Przebudowa lewego (km 0+000 - 9+000, gm. Sztutowo) i prawego (km 0+000 - 9+100, gm. Stegna, Nowy Dwór Gdański) wału przeciwpowodziowego rzeki Szarpawy	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Sztutowo
7.14.	Przebudowa lewego (km 2+100 - 4+600) i prawego (km 2+650 - 3+400 i 3+600 - 4+550) wału przeciwpowodziowego Kanału Juranda oraz renowacja kanału Juranda i kanału Ulgi (gm. i m. Malbork)	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Malbork i m. Malbork
7.15.	Przebudowa prawego (km 0+000 - 21+200, gm. Stegna i Nowy Dwór Gdański) i lewego (km 0+000 - 10+400, gm. Stegna i Nowy Dwór Gdański) wału przeciwpowodziowego rzeki Tugi	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Stegna i gm. Nowy Dwór Gdański
7.16.	Przebudowa lewego wału przeciwpowodziowego rzeki Nogat (km 0+000 - 7+700, gm. Nowy Dwór Gdański),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Nowy Dwór Gdański
7.17.	Przebudowa prawego (km 0+580 - 4+042, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego Kanału Przekop rzeki Fiszewki	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Stare Pole
7.18.	Budowa stacji pomp i odbudowa śluzy wałowej Rybaki	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Subkowy
7.19.	Budowa stacji pomp Międzyżęz wraz z odbudową koryta (km 0+000 - 1+000, gm. Pelplin) kanału dopływowego - Kanał Graniczny	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Pelplin
7.20.	Odbudowa Kanału Jeziorniak II (km 0+000 - 5+410, gm. Gniew, Pelplin) oraz Kanału Jeziorniak I (km 0+000 - 2+000),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Gniew i gm. Pelplin oraz gm. Stegna i gm. Nowy Dwór Gdański
7.21.	Przebudowa lewego (km 0+000 - 2+500, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego Kanału Malewskiego	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Stare Pole
7.22.	Przebudowa lewego (km 13+790 - 16+750) i prawego (km 15+870 - 16+780, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego rzeki Fiszewki	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Stare Pole
7.23.	Przebudowa lewego (km 17+580 - 26+600, gm. Stare Pole) i prawego (19+620 - 21+040, gm. Stare Pole) wału przeciwpowodziowego rzeki Tyna Górna,	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Stare Pole
7.24.	Budowa stacji pomp Gozdawa (gm. Nowy Dwór Gdański) i Komarówka (gm. Ostaszewo),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Nowy Dwór Gdański, gm. Ostaszewo
7.25.	Umocnienie skarp Kanału Kozi Rów do stacji pomp nr 39 Suchy Dąb	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Suchy Dąb
7.26.	Przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Motławy i Czarnej Łachy (gm. Pruszcz Gdański, Suchy Dąb, Cedry Wielkie)	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	m. Gdańsk, gm. Pruszcz Gdański, gm. Suchy Dąb, gm. Cedry Wielkie
7.27.	Budowa obiektu odcinającej na Kanale Wysokim (gm. Cedry Wielkie),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Cedry Wielkie, gm. Pruszcz Gdański
7.28.	przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzek Raduni, Kłodawy i Bielawy (m. Gdańsk i Pruszcz Gdański oraz gm. Pruszcz Gdański, Suchy Dąb i Pszczółki),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	m. Gdańsk i m. Pruszcz Gdański, gm. Pruszcz Gdański, gm. Suchy Dąb, gm. Pszczółki
7.29.	Przebudowa wałów przeciwpowodziowych Kanałów Śledziowego, Piaskowego, Gotębiego, Wysokiego	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Pruszcz Gdański, gm. Cedry Wielkie
7.30.	Odbudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Motławy (km 4+850 - 7+510, m. Gdańsk),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	m. Gdańsk

7.31.	Odbudowa koryta kanału Panieńskiego (km 8+200 - 31+555, gm. Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw i Malbork),	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Nowy Dwór Gdański, gm. Nowy Staw i gm. Malbork
7.32.	Przystosowanie koryta rzeki Raduni (km 0+000 - 6+300, 8+950 - 11+000) do przeprowadzania wód wezbraniowych	RZGW Gdańsk	PZRPdRWDW	
7.33.	Budowa zbiornika retencyjnego (B-1) na Potoku Borkowskim, budowa zbiornika retencyjnego (W-1) na Potoku Św. Wojciecha, budowa zbiornika retencyjnego (R-1) na Potoku Rotmanka, budowa zbiornika retencyjnego (JA-1) na Strudze Jagatowskiej	Miasto Pruszcz Gdański	PZRPdRWDW	m. Pruszcz Gdański
7.34.	Budowa prawego wału Optywu Motławy od ul. Zawodników do ul. Elbląskiej	Gmina Miasta Gdańsk	PZRPdRWDW	m. Gdańsk
7.35.	Budowa zrzutu z Kanału Raduni (km 4+100) na wysokości ul. Serbskiej do rzeki Motławy	Gmina Miasta Gdańsk	PZRPdRWDW	m. Gdańsk
7.36.	Przebudowa pompowni polder Płonia	Gmina Miasta Gdańsk	PZRPdRWDW	m. Gdańsk
7.37.	Przebudowa układów odwodnieniowych polderów Olszynka, Rudniki i na Wyspie Sobieszewskiej w Gdańsku	Gmina Miasta Gdańsk	PZRPdRWDW	m. Gdańsk
7.38.	Wykonanie dodatkowego zrzutu wód z Kanału Raduni (km 10+850) do rzeki Raduni poniżej Potoku Rotmanka	Powiat Gdański	PZRPdRWDW	m. Pruszcz Gdański
7.39.	Odbudowa prawego (km 3+200 - 10+200, 17+740 - 19+530, 20+500 - 39+000, 43+900 - 46+400, 52+300 - 54+200, 57+300 - 59+000, gm. Sadlinki, Kwidzyn, Ryjewo, Sztum, Miłoradz) i lewego (km 0+000 - 6+400, gm. Gniew) wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	gm. Gniew, gm. Miłoradz, gm. Sadlinki, gm. Kwidzyn, gm. Ryjewo, gm. Sztum
7.40.	Podwyższenie umocnień brzegowych Martwej Wisły na obszarze Gdańska do rzędnych wynikających z map zagrożenia powodzią od morskich wód wewnętrznych	Urząd Morski w Gdyni	PZRPdRWDW	m. Gdańsk
7.41.	Odbudowa umocnień brzegowych przed zagrożeniem powodziowym od morskich wód wewnętrznych od Zalewu Wiślanego terenów przyległych w celu dostosowania parametrów do wymagań wynikających z map zagrożenia	Urząd Morski w Gdyni	PZRPdRWDW	
7.42.	Przebudowa wału przeciwpowodziowego Zalewu Wiślanego - Przebrno w km 0+000-3+100,	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	m. Krynica Morska
7.43.	Przebudowa stacji pomp Przebrno wraz z kanałem pompowym "A Przebrno"	ZMiUW WP w Gdańsku	PZRPdRWDW	m. Krynica Morska
7.44.	Przebudowa nabrzeża w porcie pasażerskim w Krynicy Morskiej wraz z zabezpieczeniem brzegu Zalewu	Urząd Morski w Gdyni	PZRPdRWDW	m. Krynica Morska
7.45.	Przebudowa wału przeciwpowodziowego (km 71,25 - 73,00) w Kątach Rybackich	Urząd Morski w Gdyni	PZRPdRWDW	m. Krynica Morska
7.46.	Budowa wału przeciwsztormowego w Krynicy Morskiej (w km 83,25 - 87,25)	Urząd Morski w Gdyni	PZRPdRWDW	m. Krynica Morska
Zalew Wiślany				
7.47.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe; monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Zalew Wiślany
Mierzeja Wiślana i Zatoka Gdańska				
7.48.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 56,9-59,0)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Górki Wschodnie
7.49.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 60,1-63,05)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	ujście Wisły Śmiałej - Stogi
7.50.	Umocnienia brzegowe (km 67,45-69,1)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Westerplatte
7.51.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 69,2-81,1)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Nowy Port - Orłowo
7.52.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 83,5-85,3)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Redłowo - Kamienna Góra

7.53.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 89,1-96,6)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Oksywie - Mechelinki
7.54.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 99,9-101,0)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Rewa
7.55.	Umocnienia brzegowe (km 109,4-109,8)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Rzucewo 1
7.56.	Sztuczne zasilanie (km 109,8-110,1)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Rzucewo 2
7.57.	Sztuczne zasilanie (km 114,0-114,7)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Puck 1
7.58.	Umocnienia brzegowe (km 115,37-115,58)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Puck 2
7.59.	Umocnienia brzegowe (km 116,7-117,0)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Puck 3
7.60.	Monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego (km 0,0-47,9)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Mierzeja Wiślana
7.61.	Monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego (km 48,5-124)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Zatoka Gdańska
Półwysep Helski				
7.62.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (od nasady półwyspu do km 9,5)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Władysławowo - Kuźnica
7.63.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 9,5-23,5)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Kuźnica - Jurata
7.64.	Umocnienia brzegowe (km 36,0-38,0)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Cypel półwyspu - miasto Hel (z wyłączeniem portu)
7.65.	Sztuczne zasilanie (km 44,4-46,4)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Jurata 1
7.66.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 46,4-48,3)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Jurata 2
7.67.	Umocnienia brzegowe (km 50,9-52,2)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Jastarnia - Chałupy 1
7.68.	Umocnienia brzegowe (km 54,5-62,1)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Jastarnia - Chałupy 2
7.69.	Umocnienia brzegowe (km 63,55-65,1)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Jastarnia - Chałupy 3
7.70.	Monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Półwysep Helski od nasady półwyspu do km 71,5
Otwarte morze				
7.71.	Sztuczne zasilanie; odwodnienie klifu; umocnienia brzegowe (km 126,0-128,0)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Władysławowo - Jastrzębia Góra 1
7.72.	Sztuczne zasilanie; odwodnienie klifu; umocnienia brzegowe (km 128,5-134,6)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Władysławowo - Jastrzębia Góra 2
7.73.	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe (km 134,6-143,5)	Urząd Morski w Gdyni	POBMor	Karwia
7.74.	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe (km 180,5-183,0)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Łeba
7.75.	Sztuczne zasilanie (km 217,2-217,5)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Rowy 1
7.76.	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe (km 217,5-219,0)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Rowy 2
7.77.	Sztuczne zasilanie; remont umocnień brzegowych (km 229,23-229,38)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Ustka 1
7.78.	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe (km 231,0-233,5)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Ustka 2
7.79.	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe (km 238,5-240,3)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Jarosławiec 1
7.80.	Monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego (km 125,0-175,33 - zachodnia granica województwa)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Otwarte morze
7.81.	Monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego (km 175,33 - granica województwa)	Urząd Morski w Słupsku	POBMor	Otwarte morze

Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów państwowych szkół wyższych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Tabl. 8. Budowa infrastruktury w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej - inwestycje umieszczone w *Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Pomorskiego, Programie wieloletnim „Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku”, Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Pomorskiego oraz w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Pomorskiego.*

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
8.1.	Kajakiem przez Pomorze - zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej – Poprawa bezpieczeństwa na szlakach kajakowych poprzez rozbudowę i poprawę standardu infrastruktury turystycznej, w szczególności kajakowej oraz działania promujące tę formę aktywnej turystyki	gminy	WPF	województwo
8.2.	Pomorskie Trasy Rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i WTR R-9 - wybudowanie dwóch oznakowanych szlaków rowerowych z dedykowaną infrastrukturą o międzynarodowych standardach	gminy	WPF	
8.3.	Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej - Rozbudowa i rozwój markowego i zintegrowanego produktu turystycznego charakteryzującego się wysoką konkurencyjnością w kraju i zagranicą	gminy	WPF	
8.4.	Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	PW „MIIWŚ”	m. Gdańsk
8.5.	Modernizacja i przebudowa parteru z częścią piwnicy obiektu Wielka Zbrojownia w ramach programu Zbrojownia Sztuki	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	KT	m. Gdańsk
	Remont kapitalny i prace konserwatorskie wraz z adaptacją do nowych funkcji i wyposażeniem Domu Dobroczynności/ Sierocińca (Spendhaus) Guntera Grassa	Gmina Miasta Gdańsk	KT (lista warunkowa)	m. Gdańsk
	Rewaloryzacja i adaptacja historycznego kompleksu pałacowo-folwarczno-parkowego na cele muzealne, turystyczne i rekreacyjne w Waplewie Wielkim – Muzeum Tradycji Szlacheckiej, Oddział Muzeum Narodowego Gdańsk	Muzeum Narodowe w Gdańsku	KT (lista warunkowa)	gm. Stary Targ
	Dziedzictwo kulturowe Zamku w Malborku i Letniej Rezydencji Wielkiego Mistrza Zakonu Krzyżackiego w Sztumie	Gmina Sztum	KT (lista warunkowa)	m. i gm. Sztum
	Dziedzictwo kulturowe Średniowiecznego Pocysterskiego Zespołu Zabytkowego w Pelplinie	Diecezja Pelplińska	KT (lista warunkowa)	m. i gm. Pelplin
8.6.	Rewaloryzacja i adaptacja kościoła św. Jana w Gdańsku na Centrum św. Jana - Etap II	Nadbałtyckie Centrum Kultury	WPF	m. Gdańsk
8.7.	Rozwój zasobów kultury poprzez modernizację Dużej Sceny Teatru Wybrzeże w Gdańsku	Teatr Wybrzeże	WPF	m. Gdańsk
8.8.	Rewitalizacja i adaptacja dwóch XIX - wiecznych zabytkowych spichlerzy i ich otoczenia na cele kulturalne i społeczne	Muzeum Pomorza Środkowego	WPF	m. Słupsk

PW „MIIWŚ” - Program wieloletni „Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

Tabl. 9. Budowa i rozwój infrastruktury w zakresie ochrony zdrowia oraz innych obiektów użyteczności publicznej - inwestycje umieszczone w Programie wieloletnim „Budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego”, Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Pomorskiego oraz w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Pomorskiego.

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
9.1.	Przekształcenie istniejącej Izby Przyjęć w Szpitalny Oddział Ratunkowy poprzez doposażenie w sprzęt i aparaturę oraz modernizację istniejącej płyty lądowiska dla helikopterów zgodnie z wymogami w szpitalu w Sztumie	Powiat Sztumski	KT	m. Sztum
9.2.	Budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego	GUM	PW „CMN”	m. Gdańsk
9.3.	Rozbudowa i wyposażenie SOR w Szpitalu Specjalistycznym im. F. Ceynowy sp. z o.o. w Wejherowie	Szpital Specjalistyczny w Wejherowie	WPF	m. Wejherowo
9.4.	Rozbudowa i wyposażenie SOR wraz z budową lądowiska dla śmigłowców ratunkowych w Szpitalach Wojewódzkich w Gdyni Sp. z o.o.	Szpitale Wojewódzkie w Gdyni	WPF	m. Gdynia
9.5.	Adaptacja budynku UMWP przy ul. Augustyńskiego w Gdańsku na cele biurowe wraz z budową wielopoziomowego parkingu	UMWP	WPF	m. Gdańsk
9.6.	Rozbudowa i przebudowa Archiwum Państwowego w Gdańsku	Archiwum Państwowe	Program wieloletni MKiDN	m. Gdańsk
	Utworzenie Krajowego Centrum Inżynierii Kosmicznej w Gdańsku w ramach projektu Radioteleskop 90m – Narodowe Centrum Radioastronomii i Inżynierii Kosmicznej	Politechnika Gdańska	KT (lista warunkowa)	m. Gdańsk
9.7.	Stworzenie warunków do rozwoju edukacji ekologicznej na terenie województwa pomorskiego (Edukacja dla przyrody)	Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych	WPF	m. Gdańsk, m. Władysławowo, Charzykowy, m. Słupsk
9.8.	Budowa hali sportowej Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 2 dla Niesłyszących i Słabosłyszących w Wejherowie	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Wejherowie	WPF	m. Wejherowo

PW „CMN” - Program wieloletni „Budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego”

Budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej

Tabl. 10. Budowa infrastruktury obronności i bezpieczeństwa publicznego - inwestycje umieszczone w Programie Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Dziedzinie Bezpieczeństwa (NSIP) oraz ustawie z dnia 25 września 2015 r. o ratyfikacji Porozumienia wykonawczego między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki do Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki dotyczącej rozmieszczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej systemu obrony przed raketami balistycznymi w sprawie użytkowania terenów oraz przestrzeni powietrznej wokół Bazy systemu obrony przed raketami balistycznymi, podpisanego w Warszawie dnia 27 kwietnia 2015 r.

Lp.	nazwa inwestycji	podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Program	lokalizacja
10.1.	Infrastruktura dla sił wzmocnienia NATO – modernizacja lotniska Malbork	MON	NSIP	gm. Stare Pole
10.2.	Modernizacja infrastruktury dla systemu dowodzenia i kontroli	MON	NSIP	m. Władysławowo, m. Rumia, gm. Wejherowo, m. Gdynia
10.3.	Infrastruktura dla sił wzmocnienia NATO – modernizacja Portu Morskiego Gdynia	MON	NSIP	m. Gdynia

10.4.	Budowa instalacji obrony przed raketami balistycznymi w Redzikowie	MON	TARCZA	gm. Słupsk
-------	--	-----	--------	------------

ZAŁĄCZNIK nr 2. Plansze Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030
w skali 1 : 200 000

UWARUNKOWANIA:

1. Uwarunkowania - Istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna
2. Uwarunkowania - Infrastruktura transportu drogowego, kolejowego, wodnego i lotniczego
3. Uwarunkowania - Infrastruktura zaopatrzenia w wodę, ochrony środowiska i przeciwpowodziowa
4. Uwarunkowania - Energetyka
5. Uwarunkowania - Środowisko – zasoby i ochrona

KIERUNKI:

6. Kierunki – Regionalna sieć osadnicza
7. Kierunki – Zintegrowana infrastruktura systemu transportu
8. Kierunki – Bezpieczeństwo energetyczne i źródła odnawialne
9. Kierunki – Środowisko przyrodnicze, kulturowe i turystyka

ZAŁĄCZNIK nr 3. Rysunki poglądowe Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030

1. Prognoza zmian liczby ludności do 2030 r.
2. Typy struktury wieku ludności (stan na 2013 r.)
3. Typologia demograficzna gmin województwa pomorskiego (stan na 2013 r.)
4. Procesy demograficzne – synteza
5. Podział administracyjny (stan na 2016 r.)
6. Rozmieszczenie ludności i terenów zurbanizowanych
7. Miejska sieć osadnicza – ranga usługowa ośrodków na tle rozmieszczenia ludności
8. Miejska sieć osadnicza – wielkość i dominujące funkcje ośrodków
9. Mieszkalnictwo - ruch budowlany w latach 2008-2013
10. Ponadlokalna infrastruktura ochrony zdrowia
11. Infrastruktura edukacji – zorganizowane formy opieki nad dziećmi do lat 3 (stan ma 2013/2014)
12. Infrastruktura edukacji – wychowanie przedszkolne (stan ma 2013/2014)
13. Szkolnictwo wyższe i placówki naukowo-badawcze (stan ma 2013/2014)
14. Kierunki kształcenia wyższego w ośrodkach akademickich (stan ma 2013/2014)
15. Ponadlokalna infrastruktura kultury – instytucje i placówki kultury i sztuki
16. Ponadlokalna infrastruktura kultury – muzea
17. Ponadlokalna infrastruktura sportu i rekreacji
18. Podmioty ekonomii społecznej i instytucje reintegracji społeczno-zawodowej
19. Instytucje wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych

20. Instytucje otoczenia biznesu – przyrost podmiotów gospodarczych
21. Strefy aktywności gospodarczej
22. Udział użytków rolnych w powierzchni gmin
23. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej
24. Stan techniczny i bezpieczeństwo ruchu
25. Kartogram prognozowanych podróży w korytarzach linii kolejowych i autobusowych
26. Telekomunikacja
27. Dostępność ludności do sieci wodociągowej
28. Dostępność ludności do sieci kanalizacyjnej
29. Udział lasów w powierzchni gmin
30. Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych
31. Zasoby i stan wód podziemnych
32. Złoża kopalin i ich wykorzystanie